

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

GADA ZIŅOJUMS 2019

TIESAS DARBĪBA

EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

GADA ZIŅOJUMS 2019

TIESAS DARBĪBA

Tiesas un Vispārējās tiesas ar tiesas spriešanu saistīto darbību pārskats

Tiesa
L-2925 Luxembourg
Tālrunis. +352 4303-1

Vispārējā tiesa
L-2925 Luxembourg
Tālrunis. +352 4303-1

Tiesa tīmeklis: curia.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2020. gada 1. februārī.

Ne iestāde, ne personas, kas rīkojas iestādes vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Luksemburga: Eiropas Savienības Tiesa / Saziņas direkcija /
Publikāciju un elektronisko plašsaziņas līdzekļu nodaļa, 2020

© Eiropas Savienība, 2020

Fotoattēli © Eiropas Savienība, 2019–2020

Atļauts reproducēt, norādot avotu.

Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko Eiropas Savienībai nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekam.

Print	QD-AP-20-001-LV-C	ISBN 978-92-829-3370-1	ISSN 2467-0901	doi:10.2862/51983
PDF	QD-AP-20-001-LV-N	ISBN 978-92-829-3339-8	ISSN 2467-1134	doi:10.2862/792032

Satura rādītājs

<i>Tiesas priekšsēdētāja Koen Lenaerts priekšvārds</i>	10
--	----

I nodaļa | Tiesa

A Tiesas attīstība un darbība 2019. gadā	13
B Tiesas judikatūra 2019. gadā	16
I. Pamattiesības	16
1. Tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu	16
2. <i>Ne bis in idem</i> princips	21
3. Reliģijas brīvība	21
II. Savienības pilsonība	22
1. Diskriminācija pilsonības dēļ	22
2. Eiropas Savienības pilsonības zaudēšana dalībvalsts pilsonības zaudēšanas dēļ	23
3. Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, atvasinātās uzturēšanās tiesības	24
III. Noteikumi par iestādēm	27
1. Eiropas Parlamenta locekļu imunitāte	27
2. Eiropas pilsoņu iniciatīva	28
IV. Savienības tiesības un valsts tiesības	30
V. Eiropas Savienības tiesvedības	32
1. Vispārējās tiesvedības	32
1.1. Prasība sakarā ar pienākumu neizpildi	32
1.2. Prasība par Savienības ārpuslīgumisko atbildību	34
2. Tiesvedības ekonomikas, monetārajā un banku jomā	35
VI. Lauksaimniecība un zivsaimniecība	39

VII. Pārvietošanās brīvība	43
1. Brīva preču aprīte	43
2. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās	45
3. Brīvība veikt uzņēmējdarbību	48
4. Pakalpojumu sniegšanas brīvība	50
5. Kapitāla brīva aprīte	52
VIII. Robežkontrole, patvērums un imigrācija	56
1. Patvēruma politika	56
1.1. Bēgļa statuss	56
1.2. Starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšana	59
1.3. Atgriešanas lēmumi	66
2. Imigrācijas politika	67
IX. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās: Eiropas apcietināšanas orderis	69
X. Transports	75
XI. Konkurence	78
1. LESD 101. pants	78
2. LESD 102. pants	80
3. Valsts atbalsts	81
XII. Noteikumi par nodokļiem	84
XIII. Tiesību aktu tuvināšana	87
1. Autortiesības	87
2. Rūpnieciskais īpašums	92
3. Telekomunikācijas	97
4. Publiskais iepirkums	98
5. Pārtikas produkti	100
6. Transportlīdzekļu apdrošināšana	102
7. Ieroču iegādes un turēšanas kontrole	104
XIV. Internets un elektroniskā tirdzniecība	106
1. Personas datu aizsardzība	106
2. Elektroniskā tirdzniecība	110

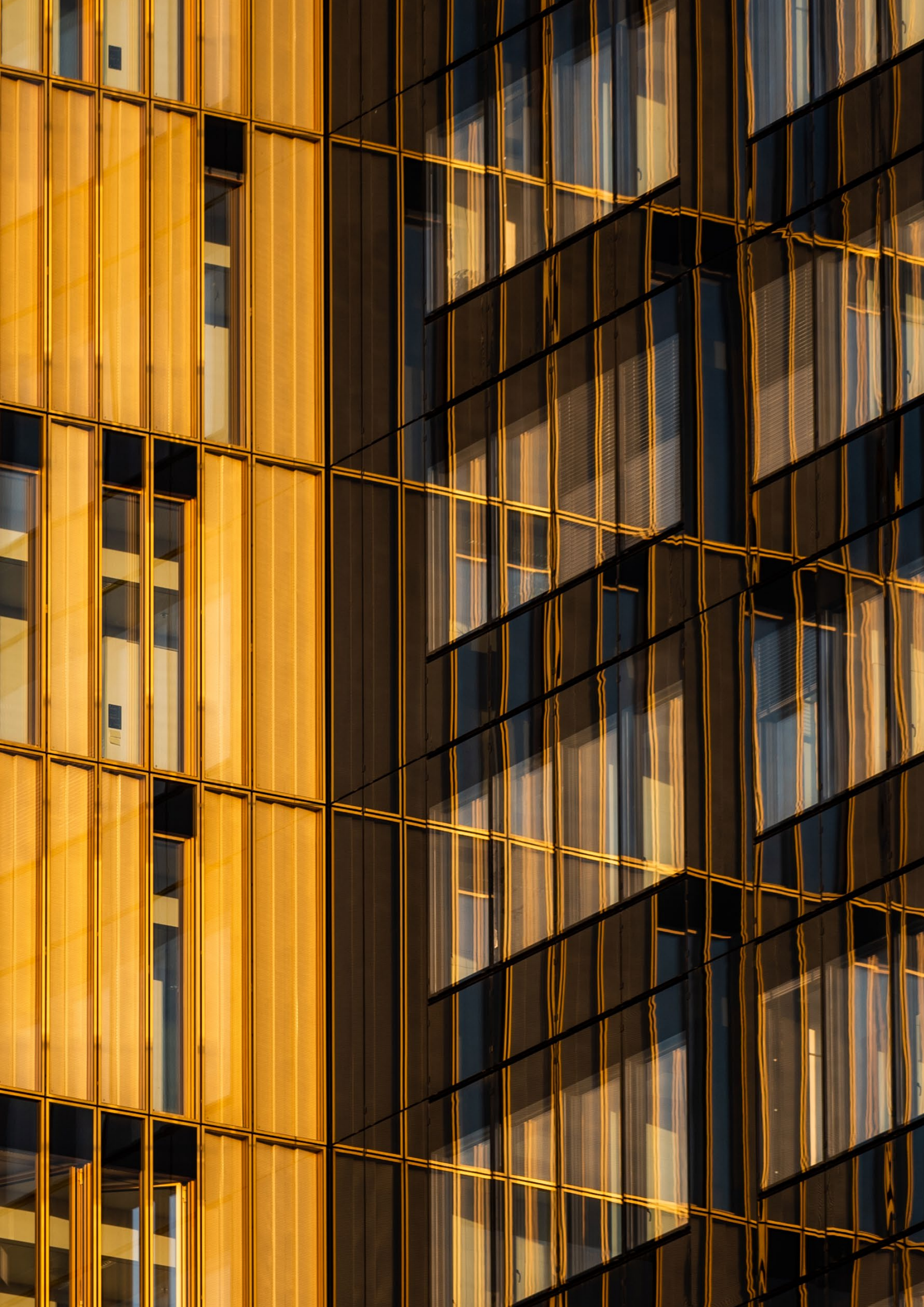
XV. Sociālā politika	112
1. Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomā	112
2. Darba laika organizēšana	116
3. Tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu	117
4. Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā	118
5. Darba ņēmēju norīkošana darbā	120
XVI. Sabiedrības veselība	121
XVII. Patērētāju tiesību aizsardzība	122
XVIII. Vide	126
1. Piesardzības princips	126
2. Ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu, ko rada nitrāti	127
3. Dzīvotņu direktīva	129
4. Noteiktu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējums	130
5. Atjaunojamās enerģijas ģenerēšana	131
XIX. Enerģētika	132
XX. Aizjūras zemes un teritorijas	133
XXI. Starptautiskie nolīgumi	135
XXII. Eiropas civildienests	136
C Tiesas kancelejas darbība 2019. gadā	141
I. Ierosinātās lietas	141
II. Pabeigtās lietas	143
III. Izskatīšanā esošās lietas	144
D Tiesas darbības statistika	146
E Tiesas sastāvs	176

II nodaļa | Vispārējā tiesa

A Vispārējās tiesas darbība 2019. gadā	183
B Vispārējās tiesas judikatūra 2019. gadā	185
Vispārējās tiesas judikatūras tendences	185
I. Tiesvedība	187
1. Pārsūdzama tiesību akta jēdziens	187
2. <i>Locus standi</i>	190
3. Termiņi prasību celšanai	192
4. Juridiskā palīdzība	194
II. Institucionālās tiesības	195
III. Uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi	197
1. Jauninājumi LESD 101. panta jomā	197
2. Jauninājumi koncentrāciju jomā	203
IV. Valsts atbalsts	204
1. Pieņemamība	204
2. Jēdziens "valsts atbalsts"	205
a. Ekonomiskas priekšrocības esamība	205
b. Attiecināmība – valsts līdzekļu izmantošana	206
3. Valsts nodokļu pasākumi	208
a. Pasākumi valsts ostu interesēs	208
b. Daudznacionālā grupā iekļautu uzņēmumu aplikšana ar nodokli	211
4. Subsīdijas investīcijām sabiedriskā transporta uzņēmumu interesēs	215
5. Noteikumu par valsts atbalstu piemērojamība laikā	217
V. Intelektuālais īpašums	218
1. Eiropas Savienības preču zīme	218
a. Absolūti atteikuma pamati	218
b. Relatīvi atteikuma pamati	221
c. Procesuālo tiesību jautājumi	224
2. Dizainparaugi	224
3. Augu šķirnes	225

VI. Kopējā ārpolitika un drošības politika – leroobežojošī pasākumi	226
1. Terorisma apkarošana	226
2. Ukraina	228
VII. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	230
VIII. Veselības aizsardzība	231
IX. Enerģētika	232
X. Ķīmikālijas (REACH)	233
XI. Dempings	235
XII. Piekļuve iestāžu dokumentiem	239
1. Informācijas saistībā ar emisijām vidē jēdziens	240
2. Izņēmums saistībā ar iekšējai lietošanai paredzēto dokumentu aizsardzību	241
3. Dokumentu, kas saistīti ar valsts atbalsta kontroles procedūrām, vispārējās konfidencialitātes presumpcijas piemērojamība	242
XIII. Civildienests	243
1. Līguma izbeigšana	243
2. Automātiska pensionēšanās	244
3. Sociālais nodrošinājums	245
4. Trauksmes cēlēji	246
5. Savienības dienestā esošo darbinieku drošība	247
XIV. Strīdi par zaudējumu atlīdzību	248
XV. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	252
C Vispārējās tiesas kancelejas darbība 2019. gadā	256
I. Līdzdalība tiesvedības darbībā	257
a. Procesuālās lietvedības pārvaldība	257
b. Atbalsts saskaņotības nodrošināšanai	259
c. Preventīvas darbības, kas ir saistītas ar <i>Brexit</i> bez vienošanās risku	260

II.	Reformas trešā posma ietvaros veiktās darbības	261
a.	Darbības, kas ir saistītas ar bezprecedenta skaita tiesnešu aiziešanu un stāšanos amatā	261
b.	Vispārējās tiesas organizācijas pasākumi	262
III.	Cita veida atbalsts Vispārējai tiesai	263
IV.	Administratīvā darbība	264
D 	Vispārējās tiesas darbības statistika	266
E 	Vispārējās tiesas sastāvs	292

Koen Lenaerts

Eiropas Savienības Tiesas priekšsēdētājs

2019. gads ir bijis zīmīgs ar vairākām gadadienām.

Desmitā gadadiena, kopš pieņemts Lisabonas līgums, ar kuru tostarp ir grozīts Tiesas un Vispārējās tiesas nosaukums, kā arī šo tiesu locekļu amatā iecelšanas procedūra, ieviesta virkne jaunu tiesvedības norisē un Eiropas Savienības Pamattiesību hartai piešķirts primāro tiesību statuss.

Piecpadsmītā gadadiena kopš Eiropas Savienības “lielās paplašināšanās”, kura iezīmēja Eiropas kontinenta sašķeltības beigas, ko simbolizēja Berlīnes mūra krišana 1989. gada 9. novembrī.

Vispārējās tiesas izveidošanas trīsdesmitā gadadiena, kurai par godu 2019. gada septembrī notika simpozījs, kurā bija iespēja retrospektīvi atskatīties uz šīs tiesas nozīmīgāko ieguldījumu Savienības tiesību attīstībā un pārdomāt izaicinājumus, ar kuriem tā saskarsies, it īpaši saistībā ar Savienības tiesu struktūras reformas trešā un noslēdzošā posma īstenošanu.

Vēl viens priekpilns notikums bija trešā torņa inaugurācija 2019. gada 19. septembrī, kurā piedalījās Viņa Karaliskā Augstība Luksemburgas Lielhercogs, Luksemburgas Deputātu palātas priekšsēdētājs un Luksemburgas premjerministrs, kā arī citas ievērojamas personas. Šis notikums vainagoja Pils piektās paplašināšanas pabeigšanu, kas ļāva 750 darbiniekiem pievienoties saviem kolēģiem Tiesas nekustamā īpašuma kompleksā. Šis tornis, kas ir vairāk nekā vienkārši celtnie, simbolizē visa iestādes personāla apvienošanos zem viena jumta pirmoreiz 20 gadu laikā, sekmējot ikdienas darba attiecību efektivitāti un draudzīgu darba vidi.

Taču 2019. gads ir bijis notikumiem bagāts arī Eiropas Savienībai. Breksits, straujās klimata izmaiņas, migrācijas krīze, bažas saistībā ar brīvības, demokrātijas un tiesiskas valsts vērtību ievērošanu: šiem un citiem jautājumiem ir vajadzīgas piemērotas atbildes, kuras atbilst Eiropas projekta mērķiem un kurām ir – vai nākotnē būs – tieša ietekme uz Tiesā un Vispārējā tiesā izskatāmiem strīdiem.

Tāpēc šajā kontekstā mums vairāk nekā jebkad agrāk ir jāsakopo visi spēki, lai nerimstoši sekmētu tiesiskumā balstītu Eiropas Savienību un pievērstu sabiedrības uzmanību visiem Eiropas projekta sasniegumiem un tā pamatā esošajām vērtībām.

Šajā aspektā esmu gandarīts par aizvien lielākajiem panākumiem, kurus gūst tāda iniciatīva kā Tiesas atvērto durvju diena, kuras norisi katru gadu palīdz īstenot daudzi darbinieki, kā arī tās daudzveidīgā interneta vietne, kas šobrīd visās pieejamajās valodās ļauj piekļūt visiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas iesniegti Tiesā kopš 2018. gada 1. jūlija.

Iestādes līmenī 2019. gadu ir iezīmējis tas, ka pieci Tiesas locekļi ir atstājuši amata vietas un četri locekļi stājušies tajās, kā arī tas, ka 2019. gada 9. jūnijā mūžībā devās ģenerāladvokāts *Yves Bot*, kuram es paužu cieņu par viņa atstāto intelektuālo mantojumu, it īpaši Eiropas Savienības krimināltiesību jomā.

Savukārt Vispārējā tiesā amata vietas ir atstājuši astoņi tās locekļi un četrpadsmit jauni locekļi ir stājušies amata vietās, šajā procesā vienlaikus notiekot tās locekļu daļējai nomaiņai reizi trijos gados un tiesu struktūras reformas trešā posma īstenošanai, kuras iznākumā tiesnešu skaits Vispārējā tiesā ir palielinājies līdz diviem tiesnešiem no katras dalībvalsts. Es vēlos izmantot šo priekšvārdu, lai paustu savas visdziļākās cieņas apliecinājumu tiesnesim *M. Jaeger* – no kura 2019. gada septembrī Vispārējās tiesas vadību ir pārņēmis tiesnesis *M. van der Woude* – par viņa nevainojamo pienākumu pildīšanu šīs tiesas vadītāja amatā divpadsmit gadu laikā.

No statistikas skatpunkta 2019. gads ir bijis izņēmuma gads divos aspektos. Lai gan kopējais abu tiesu pabeigto lietu skaits 2019. gadā ir pietuvojies vēsturiskajam iepriekšējā gada līmenim (1739 lietas salīdzinājumā ar 1769 lietām 2018. gadā), Tiesa ir izskatījusi rekordlielu lietu skaitu, proti, 865 lietas (salīdzinājumā ar 760 lietām 2018. gadā). Abās tiesās iesniegto lietu skaits ir sasniedzis līdz šim nebijušu līmeni, proti, 1905 lietas (salīdzinājumā ar 1683 lietām 2018. gadā un 1656 lietām 2017. gadā). Lietu skaita pieaugums ir īpaši izteikts attiecībā uz Tiesu, kurā 2019. gadā ir reģistrētas 966 jaunas lietas (salīdzinājumā ar 849 lietām 2018. gadā un 739 lietām 2017. gadā). Tas ir skaidrojams ne vien ar ļoti lielo prejudiciālā nolēmuma lietu skaita pieaugumu (641 lieta salīdzinājumā ar 568 lietām 2018. gadā), bet arī apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas nolēmumiem būtisku skaita pieaugumu (266 apelācijas sūdzības salīdzinājumā ar 199 sūdzībām 2018. gadā), kas lielā mērā ir saistīts ar Vispārējās tiesas produktivitātes pieaugumu 2018. gadā.

Šajā kontekstā ir jāpateicas iepriekšēja pieļaujamības vērtējuma mehānisma ieviešanai no 2019. gada 1. maija, kuram būtu jāļauj nedaudz atslogot Tiesu attiecībā uz atsevišķām lietu kategorijām, dodot tai iespēju vairāk fokusēties uz savu primāro uzdevumu, proti, Eiropas Savienības tiesību interpretāciju prejudiciālā nolēmuma ietvaros.

Šis ziņojums sniedz lasītājam pilnīgu pārskatu par iestādes attīstību un darbību 2019. gadā. Tāpat kā iepriekšējos gados būtiska šī ziņojuma daļa ir veltīta tam, lai atgādinātu galvenās Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūras attīstības tendences. Šo analīzi papildina un ilustrē katrai tiesai raksturīgie statistikas dati ar īsu ievadu.

Es vēlos izmantot šo izdevību, lai sirsnīgi pateiktos saviem kolēģiem, kā arī visiem iestādes darbiniekiem par izcili paveikto darbu šajā gadā.

I nodaļa
Tiesa

A | Tiesas attīstība un darbība 2019. gadā

Tiesas priekšsēdētājs **Koen Lenaerts**

Šajā pirmajā nodaļā kopsavilkuma veidā ir izvēsta Tiesas darbība 2019. gadā. Pirmajā daļā (A) ir sniegts pārskats par tiesas attīstību un tās tiesvedības darbību aizvadītajā gadā. Otrajā daļā (B) tāpat kā katru gadu ir atspoguļoti galvenie judikatūras attīstības virzieni, sagrupējot pa jomām. Trešajā un ceturtajā daļā ir detalizēti aprakstīta kanchelejas darbība šajā laikposmā (C), kā arī sniegti statistikas dati par aizvadīto tiesvedības gadu (D), un piektajā daļā (E) ir izklāstīts Tiesas sastāvs šajā pašā gadā.

1.1. 2019. gads bija zīmīgs ar to, ka amata vietas ir atstājuši četri Tiesas locekļi: *Maria Berger* (Tiesas tiesnese no 2009. līdz 2019. gadam), *Egils Levits* (Tiesas tiesnesis no 2004. līdz 2019. gadam), kurš tika ievēlēts par Latvijas Valsts prezidentu, *Allan Rosas* (Tiesas tiesnesis no 2002. līdz 2019. gadam un piecu tiesnešu palātas priekšsēdētājs no 2004. līdz 2009. gadam) un *Carl-Gustav Fernlund* (Tiesas tiesnesis no 2011. līdz 2019. gadam). Šajā gadā turklāt ir bijis skumjš notikums – *Yves Bot* (ģenerālvokāts no 2006. līdz 2019. gadam) aiziešana mūžībā.

Šajā pašā gadā tiesneša amata pienākumus ir sākuši pildīt *Nils Wahl* (Zviedrija, ģenerālvokāts no 2012. līdz 2019. gadam), *Andreas Kumin* (Austrija) un *Niilo Jääskinen* (Somija, ģenerālvokāts no 2009. līdz 2015. gadam), savukārt *Priit Pikamäe* (Igaunija) ir sācis pildīt ģenerālvokāta amata pienākumus.

1.2. Iestādes darbības kontekstā 2019. gadā ir gandrīz pilnībā īstenots Eiropas Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas trešais posms, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.).

Šīs reformas pirmajā posmā, kas ir stājies spēkā 2015. gada decembrī, bija paredzēta papildu divpadsmit Vispārējās tiesas tiesnešu stāšanās amatā. Šis posms ir gandrīz īstenots, un tā pabeigšanai ir vajadzīga tikai viena tiesneša iecelšana amatā.

Otrais posms, kas noritēja 2016. gada septembrī, iezīmējās ar Eiropas Savienības Civildienesta tiesas darbības izbeigšanos un tās kompetenču nodošanu Vispārējai tiesai. Paralēli tajā bija paredzēta papildu septiņu Vispārējās tiesas tiesnešu iecelšana amatā, un šo tiesnešu skaits atbilst Civildienesta tiesu veidojošo tiesnešu skaitam. Šis otrais posms ir pilnībā pabeigts kopš 2017. gada oktobra.

Trešā un pēdējā reformas posma, kura norisi Eiropas Savienības likumdevējas iestādes bija iecerējušas vienlaikus ar daļēju Vispārējās tiesas tiesnešu sastāva nomaiņu 2019. gada septembrī, rezultātā šīs tiesas tiesnešu skaitam ir jāpalielinās tā, lai tajā būtu divi tiesneši no katras dalībvalsts. Šajā kontekstā 2019. gada 26. septembrī notikušajā svinīgajā sēdē amatā ir stājušies septiņi jauni tiesneši.

1.3. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, Euratom) 2019/629 (2019. gada 17. aprīlis) (OV 2019, L 111, 1. lpp.) no 2019. gada 1. maija ir ieviesti divi nozīmīgi grozījumi Eiropas Savienības Tiesas statūtos.

Pirmā grozījuma nepieciešamību noteica grūtības, ar kurām Vispārējā tiesa saskaras, lemjot par prasībām atcelt tiesību aktu, ko dalībvalstis ir cēlušas par Komisijas aktiem, kas pieņemti, balstoties uz LESD 260. panta 2. vai 3. punktu saistībā ar Tiesas sprieduma neizpildi, gadījumā, kad atšķiras Komisijas un attiecīgās dalībvalsts viedokļi par to, vai šis dalībvalsts veiktie pasākumi Tiesas sprieduma izpildei ir piemēroti. Šī iemesla dēļ strīdus par sodanaudu vai kavējuma naudu, kas attiecīgajai dalībvalstij ir noteikta saskaņā ar šīm LESD normām, šobrīd izlemj vienīgi Tiesa.

Ar otro grozījumu, kas ir saistīts ar pēdējos gados vērojamu būtisku Tiesā iesniegtu apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas nolēmumiem skaita pieaugumu, ir ieviests iepriekšēja apelācijas sūdzību pieļaujamības vērtējuma mehānisms tajās lietās, kurās jau ir tikusi veikta dubulta pārbaude: vispirms to ir veikusi neatkarīga apelācijas padome (tāda Savienības struktūra kā Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs, Kopienas Augu šķirņu birojs, Eiropas Ķīmikāliju aģentūra vai Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra) un pēc tam Vispārējā tiesa. Šis mehānisms šobrīd ļauj Tiesai šādās lietās atzīt apelācijas sūdzības pieļaujamību pilnībā vai daļēji tikai tad, ja tajā ir izvirzīts jautājums, kas ir nozīmīgs Savienības tiesību vienotībai, konsekvencei vai attīstībai.

1.4. Tiesa, saņemot Padomes piekrišanu, ir veikusi virkni grozījumu savā Reglamentā (OV 2019, L 316, 103. lpp.). Daļa no šiem grozījumiem ir domāti iegūtās pieredzes ņemšanai vērā, lai izskaidrotu atsevišķu Tiesas Reglamenta noteikumu tvērumu vai attiecīgā gadījumā tos papildinātu vai vienkāršotu. Ar citiem grozījumiem ir ņemtas vērā nesenās attīstības tendences, it īpaši saistībā ar pirmā ģenerālvokāta norīkošanas veidu vai jauno normatīvo regulējumu, kurš ir piemērojams personas datu aizsardzībai Eiropas Savienībā un kura ievērošanai nepieciešams veikt grozījumus ierastajās tiesību normās attiecībā uz procesuālo dokumentu izsniegšanu un publicēšanu.

2019. gada septembrī Tiesa arī pieņēma lēmumu valstu tiesām par prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ierosināšanu jauno redakciju (OV 2019, C 380, 1. lpp.). Šajos ieteikumos ir atgādinātas galvenās prejudiciālā nolēmuma tiesvedības iezīmes un elementi, kuri valstu tiesām ir jāņem vērā pirms vēršanās Tiesā, un vienlaikus tām ir sniegtas praktiskas norādes attiecībā uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu formu un saturu. Tā kā šie lūgumi pēc to tulkojuma tiks izsniegti visām Protokola par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām un Tiesas prejudiciālie nolēmumi principā tiks publicēti visās Eiropas Savienības oficiālajās valodās, minētajos ieteikumos īpaša vērība ir pievērsta šo lūgumu noformēšanai un it īpaši personas datu aizsardzībai. Veicot dokumentu apmaiņu ar Tiesu, dalībvalstis arī tiek iedrošinātas izmantot visas iespējas, kuras sniedz lietojumprogramma *e-Curia*, kas ļauj tūlītēji un droši iesniegt un izsniegt procesuālos dokumentus.

Visbeidzot – 2019. gada decembrī Tiesa apstiprināja grozījumu kopumu Praktiskajos norādījumos lietas dalībniekiem par Tiesā iesniegtajām lietām (OV 2020, L 42 I, 1. lpp.). Šajos grozījumos ir ietverti precizējumi attiecībā uz pieteikumu par konfidencialitātes ievērošanu apstrādi apelācijas tiesvedībā, procesuālo dokumentu pārsūtīšanas kārtību un tiesas sēžu mutvārdu paskaidrojumu uzklaustīšanai norisi. Tajos ir arī atspoguļotas tādas nesenās attīstības tendences kā minētā iepriekšēja pieļaujamības vērtējuma mehānisma attiecībā uz atsevišķām apelācijas sūdzību kategorijām stāšanās spēkā 2019. gada 1. maijā un paaugstināta uzmanība, ko Tiesa velta personas datu aizsardzībai.

2. Statistikas aspektā – un neskarot detalizētākus komentārus, kas ietverti šīs Gada ziņojuma nodaļas C daļā, – iepazīšanās ar statistikas datiem ļauj pamanīt vairākas aizvadītajam gadam raksturīgas tendences.

Pirmā un ļoti acīmredzamā tendence attiecas uz iesniegto lietu skaitu. Ar 2019. gadā Tiesā iesniegtām jaunām 966 lietām ir sasniegts visaugstākais lietu skaits Tiesas vēsturē, jo šis skaits atspoguļo pieaugumu par gandrīz 14 % salīdzinājumā ar 2018. gadā iesniegto lietu skaitu (849 lietas), kas jau bija rekordliels skaits šajā ziņā. Tāpat kā iepriekšējos divos gados šo pieaugumu galvenokārt veido lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu (641 jaunas prejudiciālā nolēmuma lietas salīdzinājumā ar 568 lietām 2018. gadā), taču Tiesa ir konstatējusi arī, ka jūtami ir pieaudzis apelācijas sūdzību, apelācijas sūdzību par pagaidu noregulējumu un apelācijas sūdzību par iestāšanos lietā skaits (266 lietas salīdzinājumā ar 199 lietām 2018. gadā), savukārt tiešo prasību skaits 2019. gadā ir samazinājies (41 lieta).

Otrais zīmīgais šīs statistikas elements ir Tiesas pabeigto lietu skaits, kas arī atspoguļo tās veiktās darbības ārkārtīgi augsto intensitāti. 2019. gadā Tiesa ir izskatījusi 865 lietas salīdzinājumā ar 760 lietām 2018. gadā. Pārلūkojot aizvadītā gada statistikas datus, lasītāju uzmanību galvenokārt piesaistīs joprojām augstais Tiesas

virspalātas izskatīto lietu skaits (82 lietas, ko 2019. gadā pabeidzis šis tiesas sastāvs), taču arī pieaugošais to lietu īpatsvars, kuras pabeigušas trīs tiesnešu palātas un kuru skaits 2019. gadā ir nedaudz pārsniedzis piecu tiesnešu palātu pabeigto lietu skaitu (351 lieta salīdzinājumā ar 343 lietām).

Visbeidzot, ir jāuzsver, ka, lai gan ir jauno lietu skaita pieaugums, vidējais lietu izskatīšanas ilgums 2019. gadā joprojām turpināja būt ļoti apmierinošā līmenī, jo tas bija attiecīgi 15,5 mēneši prejudiciālā nolēmuma lietu izskatīšanai un 11,1 mēnesis apelācijas sūdzību izskatīšanai. Šis rezultāts varēja tikt sasniegts, tostarp pateicoties biežākai rīkojumu, kas izdoti, balstoties uz Reglamenta 53., 99., 181. un 182. pantu, izmantošanai, taču arī jaunā apelācijas sūdzību pieļaujamības mehānisma ieviešanai, kas ļauj ļoti ātri pieņemt lēmumu par apelācijas sūdzības atzīšanu par nepieļaujamu gadījumā, kad apelācijas sūdzības iesniedzējs nav pierādījis, ka tajā ir izvirzīts Savienības tiesību vienotībai, konsekvencei vai attīstībai nozīmīgs jautājums.

B | Tiesas judikatūra 2019. gadā

I. Pamattiesības

2019. gadā Tiesa vairākkārt lēma par pamattiesībām Savienības tiesību sistēmā. Vairāki šajā jomā pieņemtie nolēmumi ir aplūkoti šajā ziņojumā ¹. Šajā nodaļā aplūkoti nolēmumi sniedz būtiskus precizējumus par atsevišķu Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”) iekļautu tiesību un principu, piemēram, tiesību uz taisnīgu tiesu un *ne bis in idem* principa ² piemērojamību.

1. Tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu

Tiesai trīs spriedumos bija jālemj par tiesu reformu Polijā sekām, ņemot vērā tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un tiesnešu neatkarības principu.

2019. gada 24. jūnijā pasludinātajā spriedumā **Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)** (C-619/18, [EU:C:2019:531](#)) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, kuru Komisija cēla pret Polijas Republiku un kuras mērķis bija *konstatēt, ka, pirmkārt, paredzot pensionēšanās vecuma*

1] Šie ir aplūkoti spriedumi: spriedums, 2019. gada 26. marts, **SM (Bērnus, kas nodots aprūpē saskaņā ar Alžīrijas kafala)** (C-129/18, [EU:C:2019:248](#)), iekļauts II nodaļā “Savienības pilsonība”; spriedums, 2019. gada 19. decembris, **Junqueras Vies** (C-502/19, [EU:C:2019:1115](#)), iekļauts III nodaļā “Noteikumi par iestādēm”; spriedums, 2019. gada 5. novembris, **ECB u.c./Trasta Komerbanka u.c.** (C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, [EU:C:2019:923](#)), iekļauts V nodaļā “Eiropas Savienības tiesvedības”; spriedums, 2019. gada 21. maijs, **Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemju lietojuma tiesības)** (C-235/17, [EU:C:2019:432](#)), iekļauts VII nodaļā “Pārvietošanās brīvība”; spriedumi, 2019. gada 19. marts, **Ibrahim u.c.** (C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, [EU:C:2019:219](#)), 2019. gada 19. marts, **Jawo** (C-163/17, [EU:C:2019:218](#)), 2019. gada 2. aprīlis, **H. un R.** (C-582/17 un C-583/17, [EU:C:2019:280](#)), 2019. gada 14. maijs, **M u.c. (Bēgļa statusa atcelšana)** (C-391/16, C-77/17 un C-78/17, [EU:C:2019:403](#)), 2019. gada 23. maijs, **Bilali** (C-720/17, [EU:C:2019:448](#)), 2019. gada 29. jūlijs, **Torubarov** (C-556/17, [EU:C:2019:626](#)), 2019. gada 12. novembris, **Haqbin** (C-233/18, [EU:C:2019:956](#)), kā arī 2019. gada 12. decembris, **Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Ģimenes atkalapvienošanās – Bēgļa māsa)** (C-519/18, [EU:C:2019:1070](#)), iekļauti VIII nodaļā “Robežkontrole, patvērumu un imigrācija”; spriedumi, 2019. gada 27. maijs, **OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras)** (C-508/18 un C-82/19 PPU, [EU:C:2019:456](#)), 2019. gada 27. maijs, **PF (Lietuvas ģenerālprokurors)** (C-509/18, [EU:C:2019:457](#)), kā arī 2019. gada 15. oktobris, **Dorobantu** (C-128/18, [EU:C:2019:857](#)), iekļauti IX nodaļā “Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās: Eiropas apcietināšanas orderis”; spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, **Bayerische Motoren Werke un Freistaat Sachsen/Komisija** (C-654/17 P, [EU:C:2019:634](#)), iekļauts XI nodaļā “Konkurence”; spriedumi, 2019. gada 29. jūlijs, **Funke Medien NRW** (C-469/17, [EU:C:2019:623](#)), 2019. gada 29. jūlijs, **Pelham u.c.** (C-476/17, [EU:C:2019:624](#)), kā arī 2019. gada 29. jūlijs, **Spiegel Online** (C-516/17, [EU:C:2019:625](#)), iekļauti XIII nodaļā “Tiesību aktu tuvināšana”; spriedumi, 2019. gada 24. septembris, **Google (Informācijas dzēšanas no meklēšanas rezultātu saraksta teritoriālā piemērojamība)** (C-507/17, [EU:C:2019:772](#)), kā arī 2019. gada 24. septembris, **GC u.c. (Atsauču uz sensitīviem datiem atsaistīšana)** (C-136/17, [EU:C:2019:773](#)), iekļauti XIV nodaļā “Internets un elektroniskā tirdzniecība”; spriedumi, 2019. gada 22. janvāris, **Cresco Investigation** (C-193/17, [EU:C:2019:43](#)), 2019. gada 14. maijs, **CCOO** (C-55/18, [EU:C:2019:402](#)), 2019. gada 19. novembris, **TSN un AKT** (C-609/17 un C-610/17, [EU:C:2019:981](#)), kā arī 2019. gada 20. jūnijs, **Hakelbracht u.c.** (C-404/18, [EU:C:2019:523](#)), iekļauti XV nodaļā “Sociālā politika”. Tiek aplūkots arī atzīnums 1/17, 2019. gada 30. aprīlis, **ES un Kanādas CETA** ([EU:C:2019:341](#)), iekļauts XXI nodaļā “Starptautiskie nolīgumi”.

2] Tiesa turklāt vairākkārt lēma par nediskriminācijas principu, kurš ir precizēts Padomes Direktīvā 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.), un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV 2006, L 204, 23. lpp.). Šī judikatūra ir iekļauta XV.1. nodaļā “Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomās”.

samazināšanas Augstākās tiesas tiesnešiem pasākuma piemērošanu tiesnešiem, kuri pilda amata pienākumus un kuri šajā tiesā iecelti pirms 2018. gada 3. aprīļa, un, otrkārt, piešķirot Republikas prezidentam rīcības brīvību pilnvaras pagarināt šīs pašas tiesas tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu pēc jaunnoteiktā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, šī dalībvalsts nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā noteiktos pienākumus.

Komisija pārmeta Polijas Republikai, ka tā ar šiem pasākumiem ir pārkāpusi tiesnešu neatkarības principu un it īpaši viņu neatceļamības principu, tādējādi neizpildot saistības, kas dalībvalstīm izriet no iepriekš minētās tiesību normas.

Tiesa savā spriedumā vispirms pauda nostāju par LES 19. panta 1. punkta otrās daļas piemērojamību un piemērošanas jomu. Šajā ziņā tā atgādināja, ka ar šo tiesību normu visām dalībvalstīm ir noteikts pienākums izveidot tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp Hartas 47. panta izpratnē, jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Konkrētāk, ikvienai dalībvalstij saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu ir jānodrošina, lai struktūras, kas kā "tiesa" Savienības tiesībās definētajā izpratnē ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, un kuras tādējādi var tikt aicinātas spriest par jautājumiem, kas saistīti ar šo tiesību piemērošanu vai interpretēšanu, atbilstu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām, kas šajā gadījumā attiecas uz Polijas Augstāko tiesu. Lai nodrošinātu to, ka šī tiesa spēj piedāvāt šādu aizsardzību, īpaši svarīga – kā to apstiprina Hartas 47. panta otrā daļa – ir tās neatkarības saglabāšana. Prasība par tiesu neatkarību, kas ir neatraujami saistīta ar tiesas spriešanu, ietilpst to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pamatsaturā, kurām ir kardināla nozīme, garantējot visu to tiesību aizsardzību, kuras indivīdiem izriet no Savienības tiesībām, un aizsargājot dalībvalstu kopējās vērtības, kas izklāstītas LES 2. pantā, tostarp tiesiskuma vērtību.

Otrkārt, Tiesa precizēja šīs prasības piemērošanas jomu. Šajā nozīmē tā paziņoja, ka neatkarības un objektivitātes garantijām ir nepieciešams, lai pastāvētu tiesību normas, it īpaši attiecībā uz aplūkoto tiesu sastāvu, tiesnešu iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī tajās ietilpstošo locekļu atturēšanās, noraidīšanas un atcelšanas iemesliem, kas ļautu kļūdēt indivīdos jebkādas pamatotas šaubas par minēto tiesu ārēju ietekmējamību un to neitralitāti attiecībā uz tajās izvērtējamajām interesēm. It īpaši šī absolūti nepieciešamā tiesnešu brīvība no jebkādas iejaukšanās vai ārēja spiediena prasa noteiktas garantijas, kas ir piemērotas, lai aizsargātu personu, kurai ir uzdevums spriest tiesu, piemēram, neatceļamību. Atbilstoši šim neatceļamības principam tiesnešiem tostarp ir jāvar palikt amatā līdz brīdim, kad viņi sasniedz obligāto pensionēšanās vecumu, vai līdz savu pilnvaru termiņa beigām, ja tās ir piešķirtas uz noteiktu laiku. No minētā principa, lai gan tam nav absolūts raksturs, izņēmumi ir pieļaujami vienīgi ar nosacījumu, ka tie ir pamatoti ar attaisnojošiem un primāriem iemesliem, ievērojot samērīguma principu.

Šajā gadījumā Tiesa konstatēja, ka apstrīdētā reforma rada tādas sekas, ka Augstākās tiesas tiesnešu spriešanas funkciju pildīšana beidzas priekšlaicīgi, un tā līdz ar to var būt pieņemama vienīgi tad, ja tā ir attaisnota ar leģitīmu mērķi un ir samērīga ar šo mērķi un ciktāl tā attiecīgajām personām nerada tādas pamatotas šaubas kā iepriekš minētās. Tiesa konstatēja, ka tāda pasākuma piemērošana, ko veido pensionēšanās vecuma samazināšana Augstākās tiesas tiesnešiem, kuri jau pilda amata pienākumus šajā tiesā, neatbilst šiem nosacījumiem tostarp tādēļ, ka tā nav pamatota ar leģitīmu mērķi. Tādējādi tā nosprieda, ka minētā piemērošana apdraud tiesnešu neatceļamības principu, kas ir neatraujami saistīts ar to neatkarību.

Visbeidzot, treškārt, Tiesa lēma par Republikas prezidentam ar jauno likumu par Augstāko tiesu piešķirto rīcības brīvību pagarināt šīs tiesas tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu pēc tam, kad sasniegts ar šo likumu noteiktais jaunais pensionēšanās vecums. Tā norādīja, ka, lai arī tikai dalībvalstu ziņā ir lemt par to, vai atļaut šādu pagarināšanu, tomēr tad, ja tās izvēlas šādu mehānismu, tām ir pienākums nodrošināt, lai nosacījumi un kārtība, kas attiecas uz šādu pagarināšanu, nebūtu tādi, kas apdraud tiesnešu neatkarības principu. Šajā ziņā, protams, ar to vien, ka tādai institūcijai kā Republikas prezidents tiek piešķirtas pilnvaras lemt par šāda iespējama pagarinājuma piešķiršanu, nepietiek, lai secinātu, ka minētais princips tiek apdraudēts.

Tomēr ir jāpārlicinās, ka šādu lēmumu pieņemšanas materiāltiesiskie nosacījumi un procesuālā kārtība ir tāda, kas neļauj indivīdiem radīt nekādas pamatotas šaubas par minēto tiesnešu neatkarību. Šim nolūkam ir īpaši ir svarīgi, lai minētie nosacījumi un kārtība būtu izstrādāti tā, lai šie tiesneši būtu pasargāti no iespējamā kārdinājuma pakļauties ārējai ietekmei vai spiedienam, kas var apdraudēt viņu neatkarību. Tādējādi šādai kārtībai ir īpaši jāļauj izslēgt ne tikai jebkādu tiešu ietekmi, kas izpaužas norāžu veidā, bet arī netiešāku ietekmi, kas varētu iespaidot attiecīgo tiesnešu lēmumus.

Attiecībā uz jauno likumu par Augstāko tiesu Tiesa konstatē, ka šajā likumā ir paredzēts, ka šīs tiesas tiesnešu amata pildīšanas termiņa pagarināšana šobrīd ir atkarīga no Republikas prezidenta lēmuma, kuram ir diskrecionārs raksturs, tas nav jāpamato un tas nevar tikt pārsūdzēts tiesā. Attiecībā uz to, ka šajā likumā pirms Republikas prezidenta lēmuma pieņemšanas ir paredzēts iesaistīt Valsts tiesu padomi, Tiesa norāda, ka šādas institūcijas iesaistīšanās tiesneša amata pienākumu pildīšanas termiņa pagarināšanas pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas procesa kontekstā principā, neapšaubāmi, var izrādīties tāda, kas veicina šā procesa objektivizēšanu. Tomēr tā tas ir vienīgi tad, ja ir izpildīti noteikti nosacījumi, tostarp tas, ka minētā institūcija pati ir neatkarīga no likumdošanas varas un izpildvaras, kā arī no iestādes, kurai tai ir jāsniedz atzinums, un tas, ka šāds atzinums tiek sniegts, pamatojoties uz kritērijiem, kas ir gan objektīvi, gan atbilstoši, un tiek pienācīgi pamatots tā, lai sniegtu šai iestādei objektīvu informāciju, lai tā pieņemtu lēmumu. Šajā gadījumā Tiesa uzskata par pietiekamu konstatēt, ka, ņemot vērā tostarp to, ka Valsts tiesu padomes atzinumos nav norādīts pamatojums, tie nevar palīdzēt sniegt objektīvu informāciju Republikas prezidentam par jauno likumu par Augstāko tiesu, un tādēļ šādas pilnvaras var radīt pamatotas šaubas, tostarp indivīdiem, par attiecīgo tiesnešu ārēju neietekmējamību un to neitralitāti attiecībā uz interesēm, kuras viņi izvērtē. 2019. gada 5. novembrī pasludinātajā spriedumā **Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība)** (C-192/18, [EU:C:2019:924](#)) Tiesa virspalātas sastāvā apmierināja Komisijas pret Polijas Republiku celto prasību sakarā ar pienākumu neizpildi un *konstatēja, ka šī dalībvalsts, pirmkārt, ieviešot atšķirīgu pensionēšanās vecumu sievietēm un vīriešiem, kas strādā Polijas tiesās, un, otrkārt, samazinot pensionēšanās vecumu vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, vienlaikus piešķirot tieslietu ministram pilnvaras pagarināt šo tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu, nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus.*

Ar Polijas 2017. gada 12. jūlija likumu tika samazināts vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu un prokuroru pensionēšanās vecums, kā arī priekšlaicīgas pensionēšanās vecums *Sqd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesnešiem, nosakot to 60 gadi sievietēm un 65 gadi vīriešiem, lai gan iepriekš abiem dzimumiem šis noteiktais vecums bija 67 gadi. Turklāt ar šo likumu tieslietu ministram tika piešķirtas tiesības pagarināt vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pienākumu pildīšanas termiņu pēc tam, kad ir sasniegts šādi noteiktais jaunais pensionēšanās vecums, kurš abiem dzimumiem atšķiras. Uzskatīdama, ka šie noteikumi ir pretrunā Savienības tiesībām³, Komisija cēla Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi.

Pirmkārt, attiecībā uz atšķirībām saistībā ar dzimumu, kas līdz ar to tika ieviestas ar šo likumu un kas attiecas uz Polijas tiesnešu pensionēšanās vecumu, tā vispirms norādīja, ka uz vecuma pensijām, kas pienākas minētajiem tiesnešiem, attiecas LESD 157. pants, saskaņā ar kuru visas dalībvalstis nodrošina, lai tiktu ievērots princips, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu. Attiecīgās pensiju sistēmas ietilpst arī Direktīvas 2006/54⁴ (turpmāk tekstā – “Vīriešu un sieviešu vienlīdzības nodrošināšanas direktīva”) noteikumu par vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmās piemērošanas jomā. Tad Tiesa nosprieda, ka ar šo pašu likumu ir ieviesti tieši diskriminējoši

3] LESD 157. pants, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV 2006, L 204, 23. lpp.), 5. panta a) punkts un 9. panta 1. punkta f) apakšpunkts, kā arī LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, lasot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu.

4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV 2006, L 204, 23. lpp.).

nosacījumi, kas balstīti uz dzimumu, tostarp attiecībā uz brīdi, kad ieinteresētās personas faktiski var piekļūt šajās pensiju shēmās paredzētajām priekšrocībām. Visbeidzot tā noraidīja Polijas Republikas argumentu, saskaņā ar kuru šādi paredzētās pensionēšanās vecuma atšķirības sieviešu un vīriešu dzimumu tiesnešiem esot pozitīvas diskriminācijas pasākumi. Proti, šīs atšķirības nav tādas, kas varētu kompensēt nelabvēlīgos apstākļus, kuriem karjerā tiek pakļautas sieviešu dzimuma ierēdnes, palīdzot viņām to profesionālajā dzīvē un novēršot problēmas, ar kurām viņas var saskarties savas profesionālās karjeras laikā. Līdz ar to Tiesa secināja, ka ar attiecīgo tiesisko regulējumu ir pārkāpts LESD 157. pants, kā arī Vīriešu un sieviešu vienlīdzības nodrošināšanas direktīva.

Otrkārt, Tiesa izvērtēja pasākumu, ar kuru tieslietu ministram tikušas piešķirtas pilnvaras atļaut vai neatļaut vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem turpināt pildīt amata pienākumus pēc šādi samazinātā jaunā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Tostarp, pamatojoties uz principiem, kas izriet no 2019. gada 24. jūnija sprieduma **Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)**⁵, tā vispirms atzina par piemērojamu LESD 19. panta 1. punkta otro daļu, pamatojoties uz to, ka Polijas vispārējās jurisdikcijas tiesas var tikt aicinātas spriest par jautājumiem, kas ir saistīti ar Savienības tiesībām. Līdz ar to šīm tiesām ir jāatbilst prasībām, kas izriet no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā. Tomēr, lai nodrošinātu, ka tās spēj šo aizsardzību sniegt, īpaši svarīga ir to neatkarības saglabāšana.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka, lai secinātu, ka tiek aizskarts neatkarības princips, gan nepietiek vienīgi ar pašu apstākli, ka tādai struktūrai kā tieslietu ministrs tiek piešķirtas pilnvaras atļaut vai neatļaut turpināt pildīt tiesas spriešanas pienākumus pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Tomēr tā konstatēja, ka šo pilnvaru izmantošanas materiāltiesiskie nosacījumi un procesuālā kārtība šajā gadījumā ir tādi, kas var radīt pamatotas šaubas par minēto tiesnešu ārēju ietekmējamību un to neitralitāti. Proti, pirmkārt, kritēriji, pamatojoties uz kuriem ministrs tiek aicināts pieņemt lēmumu, ir pārāk neskaidri un nepārbaudāmi, un minētais lēmums nav jāpamato, un tas nevar tikt pārsūdzēts tiesā. Otrkārt, laikposma ilgums, kurā tiesneši var gaidīt ministra lēmumu, ietilpst šā ministra rīcības brīvībā.

Tiesa arī norādīja, ka vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanas pasākums kopā ar pasākumu, ar kuru tieslietu ministram ir piešķirta rīcības brīvība atļaut minēto tiesu tiesnešiem turpināt aktīvi pildīt tiesneša funkcijas pēc šādi samazinātā pensionēšanās vecuma sasniegšanas – desmit gadu laikā tiesnesēm sievietēm un piecu gadu laikā tiesnešiem vīriešiem, ir pretrunā tiesnešu neatceļamības principam. Proti, šo pasākumu kombinācija indivīdiem var radīt pamatotas šaubas par to, ka jaunā sistēma patiesībā varētu būt vērsta uz to, lai ļautu ministram izslēgt noteiktas tiesnešu grupas, tiklīdz tie sasniedz jauno noteikto parasto pensionēšanās vecumu, vienlaikus saglabājot amatā citu šo tiesnešu daļu. Turklāt, tā kā ministra lēmuma pieņemšanai nav noteikts nekāds termiņš un attiecīgais tiesnesis paliek amatā līdz brīdim, kad šāds lēmums tiek pieņemts, iespējamais ministra nelabvēlīgais lēmums var tikt pieņemts pēc tam, kad attiecīgais tiesnesis būs ticis saglabāts amatā pēc jaunā parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas.

Spriedumā **A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)** (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, [EU:C:2019:982](#)), kas pasludināts 2019. gada 19. novembrī paātrinātā tiesvedībā, Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka *tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas garantētas ar Hartas 47. pantu un diskriminācijas novēršanas jomā ir apstiprinātas ar Direktīvu 2000/78*⁶ (turpmāk tekstā – “*Diskriminācijas novēršanas direktīva*”), *nepieļauj, ka ar Savienības tiesību piemērošanu saistītie strīdi varētu ietilpt tādas struktūras ekskluzīvajā kompetencē, kas nav neatkarīga un objektīva tiesa.*

5] Tiesas spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, **Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)** (C-619/18, [EU:C:2019:531](#)).

6] Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

Lietās, ko izskata iesniedzējtiesa, trīs Polijas tiesneši (no Augstākās administratīvās tiesas un Augstākās tiesas) atsaucās tostarp uz diskriminācijas vecuma dēļ aizlieguma pārkāpumiem nodarbinātības jomā, jo viņi ir tikuši priekšlaicīgi pensionēti saskaņā ar jauno 2017. gada 8. decembra likumu par Augstāko tiesu. Lai gan pēc nesen veiktā grozījuma šis likums vairs neattiecas uz tiesnešiem, kuri – tāpat kā prasītāji pamatlietās – jau strādāja Augstākajā tiesā šī likuma spēkā stāšanās brīdī, un lai gan tādēļ minētie prasītāji ir tikuši atstāti vai atjaunoti savos amatos, iesniedzējtiesa uzskatīja, ka tai joprojām ir procesuāla rakstura problēma. Proti, lai gan konkrētā veida strīdi parasti ir Augstākajā tiesā jaunizveidotās Disciplinārlietu palātas kompetencē, iesniedzējtiesa vēlējās noskaidrot, vai, ņemot vērā šaubas par šīs struktūras neatkarību, tai būtu jāatturas no tiesu kompetences sadalījumu reglamentējošo valsts tiesību normu piemērošanas un attiecīgā gadījumā pašai jāizskata šīs lietas pēc būtības.

Nospriedusi, ka šajā gadījumā ir piemērojami gan Hartas 47. pants, gan LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, Tiesa, no jauna pamatojoties uz principiem, kas tika izstrādāti 2019. gada 24. jūnija spriedumā **Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)** ⁷, uzsvēra specifiskus elementus, kas iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, lai tā varētu noteikt, vai Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta sniedz vai nesniedz pietiekamas neatkarības garantijas.

Šajā ziņā tā, pirmkārt, norādīja, ka tas vien, ka Disciplinārlietu palātas tiesnešus ieceļ Republikas prezidents, nenozīmē ne to, ka viņi ir atkarīgi no politiskās varas, ne arī rada šaubas attiecībā uz viņu objektivitāti, ja pēc tam, kad šīs personas ir tikušas ieceltas, uz tām netiek izdarīts nekāds spiediens un tās nesaņem norādījumus savu pienākumu izpildē. Turklāt Valsts tiesu padomes, kurai ir jāierosina kandidatūras iecelšanai tiesnešu amatā, iesaistīšanās iepriekšējā posmā var objektīvi ierobežot Republikas prezidenta rīcības brīvību, tomēr ar nosacījumu, ka šī struktūra pati ir pietiekami neatkarīga no likumdošanas varas un izpildvaras, kā arī no Republikas prezidenta. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka ir svarīgi ņemt vērā visus faktiskos un tiesiskos elementus, kas attiecas gan uz apstākļiem, kādos jaunās Polijas Valsts tiesu padomes locekļi tikuši iecelti amatā, gan veidu, kādā šī struktūra konkrēti pilda savu lomu – sargāt tiesu un tiesnešu neatkarību. Tiesa arī norādīja, ka ir jāpārbauda tiesas kontroles tvērums attiecībā uz Valsts tiesu padomes priekšlikumiem, jo paši Republikas prezidenta lēmumi par iecelšanu amatā nevar būt šādas kontroles priekšmets.

Otrkārt, Tiesa uzsvēra citus elementus, kas tiešāk raksturo Disciplinārlietu palātu. Tā tostarp norādīja, ka īpašajā kontekstā, kas radies, pieņemot – un šī pieņemšana ir tikusi stingri apstrīdēta – jaunā likuma par Augstāko tiesu normas, kuras Tiesa 2019. gada 24. jūnija spriedumā **Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)** (C-619/18, [EU:C:2019:531](#)) atzina par neatbilstošām Savienības tiesībām, tas, ka Disciplinārlietu palātai ir piešķirta ekskluzīva kompetence izskatīt lietas saistībā ar šajā likumā paredzēto Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanu, ka to var veidot vienīgi jaunieceltie tiesneši un ka šķiet, ka tai ir īpaši liela autonomija Augstākajā tiesā, ir izvērtēšanas vērti apstākļi.

Tiesa precizēja, ka, lai gan nav tā, ka katrs no pārbaudītajiem elementiem, to aplūkojot atsevišķi, liktu apšaubīt šīs struktūras neatkarību, situācija tomēr varētu būt citāda, ja šie elementi tiktu aplūkoti kopā. Tā norādīja, ka iesniedzējtiesai, ņemot vērā visu tās rīcībā esošo atbilstošo informāciju, ir jānoskaidro, vai tā var izraisīt to, ka jaunā Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta netiek uztverta kā neatkarīga vai objektīva, tādējādi apdraudot pašāvību, kāda tiesai ir jārada minētajos indivīdos demokrātiskā sabiedrībā.

7] Tiesas spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, **Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)** (C-619/18, [EU:C:2019:531](#)).

Ja tas tā ir, Savienības tiesību pārākuma princips tai rada pienākumu nepiemērot valsts tiesību normu, ar kuru kompetence izskatīt strīdus saistībā ar Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanos ir paredzēta vienīgi šai Disciplinārlietu palātai, tādējādi, lai šos strīdus varētu izskatīt tiesa, kura atbilst neatkarības un objektivitātes prasībām un kuras kompetencē būtu izskatīt strīdus attiecīgajā jomā, ja minētā tiesību norma tam neradītu šķērslī.

2. *Ne bis in idem* princips

2019. gada 3. aprīlī pasludinātajā spriedumā **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie** (C-617/17, [EU:C:2019:283](#)) Tiesa būtībā lēma par to, kā interpretēt *ne bis in idem principu*, kas paredzēts Hartas 50. pantā. Šis spriedums ir taisīts saistībā ar tiesvedību starp **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A.**, apdrošināšanas sabiedrību, un Polijas konkurences iestādi par pēdējās minētās lēmumu, ar kuru tai saistībā ar dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu bija uzlikts naudas sods par valsts konkurences tiesību pārkāpumu un naudas sods par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu.

Šādos apstākļos Tiesa nosprieda, ka *ne bis in idem* principam nav pretrunā tas, ka valsts konkurences iestāde ar vienu un to pašu lēmumu uzliek uzņēmumam naudas sodu par valsts konkurences tiesību pārkāpumu un naudas sodu par EKL 82. panta (tagad – LESD 102. pants) pārkāpumu. Šādā situācijā valsts konkurences iestādei tomēr ir jānodrošina, lai naudas sodi, aplūkoti kopā, būtu samērīgi ar pārkāpuma raksturu.

Šajā ziņā Tiesa uzsver, ka no tās judikatūras izriet, ka minētā principa mērķis ir novērst to, ka uzņēmums tiek sodīts vai saukts pie atbildības atkārtoti, ar priekšnoteikumu, ka šim uzņēmumam ir ticis noteikts sods vai ir atzīts, ka tas nav atbildīgs, ar iepriekšēju nolēmumu, kurš vairs nav pārsūdzams.

Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka *ne bis in idem* princips nav piemērojams situācijā, kad valsts konkurences iestāde saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 ⁸ 3. panta 1. punktu vienlaikus piemēro valsts konkurences tiesības un Savienības konkurences noteikumus un saskaņā ar šīs regulas 5. pantu uzliek sodu uzņēmumam, vienā un tajā pašā lēmumā nosakot tam naudas sodu par šo tiesību pārkāpumu un naudas sodu par šo noteikumu pārkāpumu.

3. Reliģijas brīvība

Attiecībā uz reliģijas brīvību ir jānorāda uz 2019. gada 22. janvāra spriedumu **Cresco Investigation** (C-193/17, [EU:C:2019:43](#)), kuru Tiesa pasludināja virspalātas sastāvā un kurš attiecas uz tiesiskā regulējuma, ar kuru apmaksāta svētku diena Lielajā Piektdienā, kā arī “piemaksa par darbu svētku dienā”, ja šajā dienā tiek strādāts, tiek piešķirta vienīgi darba ņēmējiem, kas pieder noteiktām kristīgajām baznīcām, atbilstību Hartas 21. pantam ⁹.

8] Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

9] Šis spriedums ir aplūkots XV.1. nodaļā “Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomās”.

Turklāt 2019. gada 26. februārī pasludinātajā spriedumā *Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs* (C-497/17, [EU:C:2019:137](#)) Tiesas virspalāta vērtēja, vai atbilstoši normai, ar kuru ir paredzēta atkāpe no Regulas Nr. 1099/2009¹⁰, lai nodrošinātu reliģijas brīvības ievērošanu, Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu var piestiprināt bez iepriekšējas apdullināšanas rituāli nokautu dzīvnieku izcelsmes produktiem¹¹.

II. Savienības pilsonība

Tiesa ir pasludinājusi vairākus spriedumus Savienības pilsonības jomā, tostarp vienu spriedumu saistībā ar diskrimināciju pilsonības dēļ¹², vienu spriedumu saistībā ar Eiropas Savienības pilsonības zaudēšanu dalībvalsts pilsonības zaudēšanas dēļ un divus spriedumus saistībā ar Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, atvasinātajām uzturēšanās tiesībām.

1. Diskriminācija pilsonības dēļ

2019. gada 13. jūnijā pasludinātajā spriedumā *TopFit un Biffi* (C-22/18, [EU:C:2019:497](#)) Tiesa interpretēja LESD 18., 21. un 165. pantu tiesvedībā starp sportistu amatieri, kuram ir Itālijas pilsonība, un Vācijas nacionālo vieglatlētikas federāciju par *nosacījumiem citu dalībvalstu valstspiederīgo dalībai Vācijas amatieru sporta meistersacīkstēs senioru kategorijā*.

Tiesas ieskatā šiem noteikumiem ir pretrunā tāds nacionālās sporta federācijas regulējums, saskaņā ar kuru Savienības pilsonis, kas ir citas dalībvalsts valstspiederīgais un ilgus gadus dzīvo federācijas atrašanās vietas dalībvalsts teritorijā, tur nodarbojamies ar amatieru skriešanas sportu senioru kategorijā, nedrīkst piedalīties nacionālajās meistersacīkstēs šajās disciplīnās tādā pašā statusā kā attiecīgās dalībvalsts pilsoņi vai drīkst tajās piedalīties tikai “ārpus vērtējuma” jeb “bez vērtējuma”, kā arī bez iespējas piedalīties finālā un iegūt nacionālā čempiona titulu, ja vien šis regulējums nav attaisnots ar apsvērumiem, kas ir objektīvi un samērīgi ar legītimi izvirzīto mērķi; un to noskaidrot ir valsts tiesas ziņā.

Proti, Tiesa vispirms konstatēja, ka attiecībā uz savu nodarbošanos ar amatieru sportu sacensībās uzņemtajā dalībvalstī tāds Savienības pilsonis kā sportists amatieris šajā lietā, kurš ir izmantojis savu brīvību pārvietoties, ir tiesīgs atsaukties uz LESD 18. un 21. pantu. Šajā ziņā Tiesa it īpaši atsaucās uz sporta kā integrācijas uzņemšanās dalībvalsts sabiedrībā faktora lomu, kas ir atspoguļota LESD 165. pantā.

Turpinājumā Tiesa norādīja, ka uz tādiem nacionālās sporta federācijas priekšrakstiem, kuros tiek reglamentēta Savienības pilsoņu piekļuve sporta sacensībām, attiecas Līguma noteikumi, tostarp LESD 18. un 21. pants. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka Līgumā paredzētais pienākums ievērot pamatbrīvības un aizliegums diskriminēt pilsonības dēļ attiecas arī uz jebkāda veida nevalstisko regulējumu algota darba un pakalpojumu sniegšanas

10| Padomes Regula (EK) Nr. 1099/2009 (2009. gada 24. septembris) par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā (OV 2009, L 303, 1. lpp.).

11| Šis spriedums ir aplūkots VI nodaļā “Lauksaimniecība un zivsaimniecība”.

12| Tāpat šajā ziņā ir jānorāda uz spriedumu *Austrija/Vācija* (C-591/17, [EU:C:2019:504](#)), kas tika pasludināts 2019. gada 18. jūnijā un kurā Tiesai bija jālemj par infrastruktūras izmantošanas nodevu pasažieru mehāniskajiem transportlīdzekļiem un Vācijā reģistrētu transportlīdzekļu īpašnieku atbrīvojumu. Tā kā *de facto* šīs nodevas ekonomiskais slogs gulstas vienīgi uz citās dalībvalstīs, kas nav Vācija, reģistrētu transportlīdzekļu īpašniekiem un vadītājiem, Tiesa nosprieda, ka ar to tiek radīta atšķirīga attieksme pilsonības dēļ. Šis spriedums ir aplūkots VII.1. nodaļā “Brīva preču aprīte”.

kollektīvajai reglamentēšanai. Šis princips ir piemērojams arī tad, ja kādai grupai vai organizācijai ir zināmas pilnvaras attiecībā uz privātpersonām un spēja tām izvirzīt nosacījumus, kas traucē izmantot Līgumā garantētās pamatbrīvības.

Noslēgumā Tiesa secināja, ka šajā lietā ir konstatējama atšķirīga attieksme, kas var ierobežot attiecīgā sportista amatiera brīvību pārvietoties LESD 21. panta izpratnē, ja viņam – lai arī viņš atbilst vajadzīgajiem nosacījumiem par sniegumu sportā un vismaz jau gadu ir tiesīgs piedalīties sporta sacīkstēs nacionālās vieglatlētikas federācijas kluba biedra statusā – viņa pilsonības dēļ var tikt atteikta iespēja piedalīties nacionālajās amatieru īso distanču skriešanas meistarsacīkstēs senioru kategorijā vai arī ļauts tajās piedalīties tikai daļēji. Tiesa piebilda, ka šāds sporta federācijas regulējums var arī izraisīt to, ka sportistus, kas ir citas dalībvalsts, nevis Vācijas Federatīvās Republikas pilsoņi, viņu sporta klubi atbalstīs mazāk nekā pašmāju sportistus, jo klubi nebūs tik ieinteresēti ieguldīt sportistos, kam nav mērķa piedalīties nacionālajās meistarsacīkstēs, un šāda iemesla dēļ sportisti ar citu dalībvalstu pilsonību nevarētu tik labi integrēties savā sporta klubā un līdz ar to savas dzīvesvietas dalībvalsts sabiedrībā.

Tiesas ieskatā Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvības ierobežojums var tikt attaisnots tikai tad, ja tas ir pamatots ar objektīviem apsvērumiem un ir samērīgs ar attiecīgā regulējuma leģitīmo mērķi, un tas ir jāpārbauda valsts tiesai. Protams, šķiet esam leģitīmi, ka nacionālā čempiona tituls kādā konkrētā sporta disciplīnā var tikt piešķirts tikai šīs valsts pilsoņiem, jo šis pilsonības elements var būt uzskatāms par nacionālo meistarsacīkšu raksturīgu iezīmi. Tomēr ir svarīgi, lai no šā mērķa izrietošie ierobežojumi atbilstu samērīguma principam, jo minētais mērķis neattaisno jebkādu ierobežojumu ārvalstnieku dalībai nacionālajās meistarsacīkstēs. Valsts tiesai ir jāizvērtē iespējamu attaisnojumu esamība, paturot prātā gan no LESD 21. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar LESD 165. pantu, izrietošo mērķi padarīt sacensības atvērtākas, gan to, cik svarīgi ir integrēt uzņemtajā valstī iedzīvotājus, it īpaši tos, kas tajā dzīvo ilgstoši. Katrā ziņā ārvalstu sportista pilnīga nepielaišana valsts meistarsacīkstēm viņa pilsonības dēļ šķiet esam nesamērīga, ja pastāv mehānisms, kādā šāds sportists var piedalīties šādās meistarsacīkstēs, vismaz to kvalifikācijas kārtās un/vai ārpus vērtējuma.

2. Eiropas Savienības pilsonības zaudēšana dalībvalsts pilsonības zaudēšanas dēļ

2019. gada 12. marta spriedumā **Tjebbes u.c.** (C-221/17, [EU:C:2019:189](#)) Tiesa virspalātas sastāvā pievērsās jautājumam par to, *vai dalībvalsts pilsonības zaudēšana ex lege, kas izraisa Eiropas Savienības pilsonības zaudēšanu, ir saderīga ar LESD 20. pantu, lasot to kopsakarā ar Hartas 7. un 24. pantu*. Pamatlietā Nīderlandes ārlietu ministrs atteicās izvērtēt pieteikumus pases izsniegšanai Nīderlandes pilsoņiem, kuriem ir otra, trešās valsts pilsonība, ar pamatojumu, kas šīs personas, tostarp viens nepilngadīgais, bija zaudējuši savu Nīderlandes pilsonību *ex lege*. Nīderlandes ministra atteikums bija pamatots ar tiesību aktiem par Nīderlandes pilsonību, atbilstoši kuriem pilngadīga persona zaudē šo pilsonību tad, ja tai ir arī citas valsts pilsonība un ja viņas galvenā dzīvesvieta nepārtrauktā desmit gadu laikposmā ir bijusi ārpus Savienības. Turklāt atbilstoši šiem pašiem tiesību aktiem nepilngadīga persona principā zaudē savu Nīderlandes pilsonību, ja tās tēvs vai māte zaudē šo pilsonību tādēļ, ka viņu dzīvesvieta nav Savienībā.

Tiesa nosprieda, ka Savienības tiesībām principā nav pretrunā tas, ka dalībvalsts vispārējās interesēs paredz tās pilsonības zaudēšanu, pat ja šī zaudēšana izraisa Savienības pilsoņa statusa zaudēšanu. Proti, dalībvalsts var leģitīmi uzskatīt, ka pilsonība ir faktiskas saiknes izpausme starp šo valsti un tās valstspiederīgajiem, un šīs saiknes neesamību vai pārtraukšanu saistīt ar tās pilsonības zaudēšanu. Tāpat ir likumīgi, ka dalībvalsts vēlas aizsargāt pilsonības vienotību ģimenē, paredzot, ka nepilngadīga persona zaudē savu pilsonību, ja viens no viņa vecākiem zaudē savu pilsonību.

Tomēr, lai tādi tiesību akti kā aplūkoto Nīderlandes tiesību akti būtu saderīgi ar LESD 20. pantu, lasot to kopsakarā ar Hartas 7. un 24. pantu, tajos kompetentajām valsts iestādēm, ieskaitot attiecīgajā gadījumā valsts tiesas, ir jābūt atļautam netieši pārbaudīt, kādas sekas attiecīgās dalībvalsts pilsonības zaudēšana *ex lege* var radīt, un, iespējams, atjaunot attiecīgo personu pilsonību *ex tunc*, ja šīs personas lūdz izsniegt ceļošanas dokumentu vai jebkādu citu dokumentu, kas apliecina viņu pilsonību.

Veicot šo pārbaudi, valsts iestādēm un tiesām ir jāpārbauda, vai šī pilsonības zaudēšana, kas izraisa Savienības pilsoņa statusa zaudēšanu, atbilst samērīguma principam saistībā ar sekām, kādas tā rada katras attiecīgās personas stāvoklim un attiecīgajā gadījumā tās ģimenes locekļu stāvoklim, ņemot vērā Savienības tiesības. Šāds vērtējums nozīmē, ka ir jāizvērtē attiecīgās personas, kā arī tās ģimenes konkrētā situācija, lai noteiktu, vai pilsonības zaudēšana rada sekas, kas – salīdzinājumā ar valsts tiesību aktos paredzēto mērķi – nesamērīgi ietekmē tās ģimenes un profesionālās dzīves normālu attīstību Savienības tiesību aspektā un it īpaši Hartas 7. pantā paredzēto tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību aspektā.

Attiecībā uz apstākļiem saistībā ar attiecīgās personas konkrēto situāciju, kuri var būt svarīgi šādam vērtējumam, Tiesa tostarp minēja to, ka pēc tās pilsonības un Savienības pilsoņa statusa zaudēšanas *ex lege* attiecīgā persona tiktu pakļauta ierobežojumiem, īstenojot savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, kas attiecīgā gadījumā ietver īpašas grūtības turpināt ieceļot vienā vai citā dalībvalstī, lai tur saglabātu patiesas un regulāras saiknes ar savas ģimenes locekļiem, veiktu profesionālu darbību vai nepieciešamos pasākumus nolūkā veikt šādu darbību. Tāpat ir nozīme, pirmkārt, tam, ka attiecīgajai personai var nebūt iespējams atteikties no trešās valsts pilsonības un, otrkārt, nozīmīgam riskam būtiski pasliktināt tās drošību vai ieceļošanas un izceļošanas brīvību, kas varētu rasties attiecīgajai personai, ņemot vērā, ka tā trešās valsts teritorijā, kurā šī persona dzīvo, nevar saņemt konsulāro iestāžu aizsardzību saskaņā ar LESD 20. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

Turklāt, runājot par nepilngadīgām personām, kompetentajām iestādēm ir jāņem vērā, ka, iespējams, pastāv apstākļi, no kuriem izriet, ka attiecīgās dalībvalsts pilsonības attiecīgajai nepilngadīgajai personai zaudēšana neatbilst Hartas 24. pantā paredzētajai bērna interešu prioritātei to seku dēļ, kādas šāda zaudēšana rada šai nepilngadīgajai personai Savienības tiesību aspektā.

3. Savienības pilsoņa ģimenes locekļu, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, atvasinātās uzturēšanās tiesības

2019. gada 26. martā pasludinātajā spriedumā **SM (Bērn, kas nodots aprūpē saskaņā ar Alžīrijas kafala)** (C-129/18, [EU:C:2019:248](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, lēma par jautājumu, *vai uz nepilngadīgo, kurš ir nodots Savienības pilsoņu apgādībā saskaņā ar Alžīrijas kafala sistēmu, attiecas Savienības pilsoņa "tiešā pēcnācēja" jēdziens Direktīvas 2004/38* ¹³ *2. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē*. Divi Francijas pilsoņi ar dzīvesvietu Apvienotajā Karalistē britu iestādēm lūdza izsniegt adoptētā bērna ieceļošanas atļauju nepilngadīgai Alžīrijas pilsoņei, pār kuru viņiem Alžīrijā atbilstoši *kafala* sistēmai bija piešķirta aizbildnība. Šis ģimenes tiesību institūts, kas ir kopīgs vairākām islāma tradīcijas valstīm, paredz, ka viens vai vairāki pieaugušie uzņemas atbildību par bērna aprūpi, izglītību un aizsardzību un ka viņš tiek nodots to pastāvīgā likumiskā aizbildnībā. Britu iestādes atteicās izsniegt minēto atļauju.

13| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

Tiesa vispirms uzsvēra, ka, lai gan Savienības pilsoņa “tiešā pēcnācēja” jēdziens Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē paredz vispirms bioloģiskas izcelšanās saiknes pastāvēšanu, šis jēdziens, ņemot vērā tā plašo interpretāciju, kas izriet no minētās direktīvas mērķa, proti, veicināt un pastiprināt Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ir jāsaprot kā tāds, kurš aptver arī šāda pilsoņa adoptēto bērnu, ja ir konstatēts, ka adopcija rada juridisku izcelšanās saikni starp attiecīgo bērnu un Savienības pilsoni. Tomēr tā nosprieda, ka, tā kā Alžīrijas *kafala* sistēma nerada izcelšanās saikni starp bērnu un viņa aizbildni, tāds bērns, kas ir nodots Savienības pilsoņa likumiskā aizbildnībā saskaņā ar šo sistēmu, nevar tikt uzskatīts par Savienības pilsoņa “tiešo pēcnācēju” šīs direktīvas 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta nozīmē.

Tiesa tomēr uzskatīja, ka šādam bērnam ir piemērojams “pārējo ģimenes locekļu” jēdziens, kas ir norādīts šīs pašas direktīvas 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā. Tādējādi šis jēdziens var attiekties uz tāda bērna situāciju, kurš ir nodots Savienības pilsoņu aizbildnībā saskaņā ar tādu likumiskās aizbildnības sistēmu kā Alžīrijas *kafala* un par kura aprūpi, izglītību un aizsardzību šie pilsoņi uzņemas atbildību atbilstoši saistībām, ko tie uzņēmušies saskaņā ar bērna izcelsmes valsts tiesību aktiem.

Šajā ziņā Tiesa turpinājumā precizēja valsts iestāžu pienākumus atbilstoši šai tiesību normai. Tādējādi tā nosprieda, ka atbilstoši šim Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktam, to skatot Hartas 7. panta un 24. panta 2. punkta gaismā, tām ir pienākums sekmēt šāda bērna ieceļošanu un uzturēšanos kā vienam no pārējiem Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, veicot visu lietā pastāvošo un atbilstīgo apstākļu līdzsvarotu un saprātīgu novērtēšanu, ņemot vērā visas iesaistītās intereses un it īpaši – attiecīgā bērna intereses. Šī novērtējuma ietvaros ir arī jāņem vērā iespējamie konkrētie un individualizētie riski, ka attiecīgais bērns var kļūt par ļaunprātīgas izmantošanas, ekspluatācijas vai cilvēku tirdzniecības upuri, tomēr šādu risku pastāvēšanu nevar prezumēt, balstoties tikai uz to vien, ka procedūra nodošanai aizbildnībā saskaņā ar Alžīrijas *kafala* sistēmu ir balstīta uz pieaugušā piemērotības un bērna interešu novērtēšanu, kura nav tik padziļināta kā procedūra, kas tiek īstenota uzņemošajā dalībvalstī bērna adopcijas vai nodošanas aizbildnībā vajadzībām.

Tiesa nolēma, ka gadījumā, ja šī novērtējuma beigās ir konstatēts, ka bērns un viņa aizbildnis, kas ir Savienības pilsonis, bauda patiesu ģimenes dzīvi un šis bērns ir atkarīgs no sava aizbildņa, ar pamattiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību saistītās prasības, tās skatot kopā ar pienākumu ņemt vērā bērna intereses, principā prasa, lai šim bērnam tiktu piešķirtas ieceļošanas un uzturēšanās tiesības, lai ļautu šim bērnam dzīvot kopā ar savu aizbildni šī aizbildņa uzņemošajā dalībvalstī.

2019. gada 10. septembrī pasludinātajā spriedumā lietā **Chenchooliah** (C-94/18, [EU:C:2019:693](#)) Tiesas virspalātai tika lūgts interpretēt Direktīvas 2004/38 15. pantu, kurā it īpaši ir paredzēts, ka atsevišķas procedūras, kas minētās direktīvas VI nodaļā “Ieceļošanas tiesību un uzturēšanās tiesību ierobežojumi sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ”¹⁴, pēc analogijas tiek piemērotas visiem lēmumiem, ar ko tiek ierobežota Savienības pilsoņu vai viņu ģimenes locekļu brīva pārvietošanās tādu iemeslu dēļ, kuri nav sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumi. Tiesa nosprieda, ka šis pants ir piemērojams trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanas lēmumam, kurš ir pieņemts tādēļ, ka šai personai vairs nav uzturēšanās tiesību saskaņā ar šo direktīvu situācijā, kurā šis valstspiederīgais ir bijis precējies ar Savienības pilsoni brīdī, kad pēdējā minētā persona īstenoja savu pārvietošanās brīvību, pārceldamās uz dzīvi un uzturēdamās kopā ar minēto valstspiederīgo uzņēmējā dalībvalstī, bet pēc tam šis pilsonis ir atgriezies savas valstspiederības dalībvalstī. Tiesa piebilda, ka tas nozīmē, ka atsevišķas šajā direktīvā paredzētās garantijas attiecībā uz lēmumiem, ar kuriem tiek ierobežota Savienības pilsoņa vai viņa ģimenes locekļu brīva

14| Proti, 30. un 31. pantā paredzētās procedūras.

pārvietošanās sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ¹⁵, ir jāievēro, pieņemot tādu lēmumu par izraidīšanu, kāds tika aplūkots pamatlietā, un šāds lēmums nekādā gadījumā nevar tikt papildināts ar aizliegumu ieceļot valsts teritorijā.

Šis spriedums attiecas uz strīdu starp Īrijā dzīvojošu Maurīcijas valstspiederīgo un *Minister for Justice and Equality* (tieslietu un vienlīdzības ministru) par izraidīšanas lēmumu, kas, pamatojoties uz 1999. gada Īrijas imigrācijas likuma 3. pantu, attiecībā uz viņu tika pieņemts pēc tam, kad viņas laulātais, Savienības pilsonis, bija atgriezies savas valstspiederības dalībvalstī, proti, Portugālē, lai tur izciestu brīvības atņemšanas sodu. Atbilstoši valsts tiesību normām lēmums par izraidīšanu tika papildināts ar aizliegumu ieceļot valsts teritorijā uz nenoteiktu laiku.

Vispirms Tiesa konstatēja, ka situācijā, kurā Savienības pilsonis ir atgriezies savas valstspiederības dalībvalstī un līdz ar to uzņēmējā dalībvalstī vairs neīsteno savas Savienības tiesībās piešķirtās tiesības uz brīvu pārvietošanos, trešās valsts valstspiederīgais, kas ir minētā Savienības pilsoņa laulātais, vairs nav uzskatāms par “saņēmēju” šīs direktīvas¹⁶ izpratnē, ja viņš ir palicis uz dzīvi uzņēmējā dalībvalstī un vairs nedzīvo kopā ar savu laulāto.

Pēc tam Tiesa nosprieda, ka, lai arī šī statusa zaudēšanas rezultātā attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam vairs nav tiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, kurā noteiktu laikposmu šai personai šādas tiesības ir bijušas, jo tā vairs neatbilst nosacījumiem, kuriem šīs tiesības ir pakļautas, šī statusa zaudēšana tomēr nenozīmē, ka tādēļ Direktīva 2004/38 vairs nebūtu piemērojama attiecībā uz šī iemesla dēļ pieņemtu uzņēmējas dalībvalsts lēmumu par šī valstspiederīgā izraidīšanu. Proti, Direktīvas 2004/38¹⁷ III nodaļā “Uzturēšanās tiesības” ietvertajā 15. pantā ir paredzēta kārtība, kas ir piemērojama gadījumā, kad saskaņā ar šo direktīvu piešķirtās pagaidu uzturēšanās tiesības ir beigušās, it īpaši situācijā, kad Savienības pilsonis vai viņa ģimenes loceklis, kuram agrāk ir bijušas piešķirtas uzturēšanās tiesības līdz trīs mēnešiem vai ilgāk par trim mēnešiem, vairs neatbilst attiecīgo uzturēšanās tiesību nosacījumiem un tātad principā var tikt izraidīts no uzņēmējas dalībvalsts.

Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka Direktīvas 2004/38 15. pantā ir atsauce vienīgi uz atsevišķu tās VI nodaļas noteikumu piemērošanu pēc analogijas, it īpaši attiecībā uz lēmumu paziņošanu, kā arī piekļuvi tiesiskās aizsardzības līdzekļiem¹⁸. Savukārt citas minētās VI nodaļas normas nav piemērojamas, pieņemot lēmumu saskaņā ar minētās direktīvas 15. pantu. Proti, šīs pārējās normas ir piemērojamas vienīgi tad, ja attiecīgā persona faktiski izmanto šajā direktīvā garantētās pagaidu vai pastāvīgās uzturēšanās tiesības uzņēmējā dalībvalstī.

Visbeidzot Tiesa piebilda, ka atbilstoši Direktīvas 2004/38 15. panta 3. punktam izraidīšanas lēmums, kurš var tikt pieņemts pamatlietā, nekādā gadījumā nedrīkst tikt papildināts ar aizliegumu ieceļot valsts teritorijā¹⁹.

15| Proti, attiecīgās 30. un 31. pantā noteiktās garantijas.

16| 3. panta 1. punkts.

17| 15. pants.

18| 30. un 31. pants.

19| 15. panta 3. punkts.

III. Noteikumi par iestādēm

Šajā nodaļā ir jānorāda uz diviem spriedumiem ²⁰, no tiem viens spriedums attiecas uz Eiropas Parlamenta locekļu imunitāti un otrs – uz Eiropas pilsoņu iniciatīvu.

1. Eiropas Parlamenta locekļu imunitāte

2019. gada 19. decembra spriedumā *Junqueras Vies* (C-502/19, [EU:C:2019:1115](#)), kas pasludināts prejudiciālā nolēmuma kārtībā, Tiesa virspalātas sastāvā precizēja *Eiropas Parlamenta deputātiem piešķirto imunitāšu piemērojamību* *ratione personae, ratione temporis un ratione materiae* ²¹.

Šajā lietā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) Tiesai uzdeva vairākus prejudiciālos jautājumus par Protokola 9. panta interpretāciju. Šie jautājumi tika uzdoti saistībā ar prasību, ko kāds 2019. gada 26. maija vēlēšanās Eiropas Parlamentā ievēlēts politiķis bija iesniedzis par rīkojumu, ar kuru tika atteikts viņam piešķirt ārkārtas atļauju pamest ieslodzījuma vietu. Pirms šīm vēlēšanām attiecīgā persona bija pagaidu apcietinājumā saistībā ar kriminālprocesu, kas pret viņu bija ierosināts saistībā ar viņa dalību Katalonijas autonomajā kopienā 2017. gada 1. oktobrī notikušā pašnoteikšanās referenduma rīkošanā. Iepriekš minēto atļauju viņš bija lūdzis tālab, lai varētu nokārtot kādu saskaņā ar Spānijas tiesībām pēc vēlēšanu rezultātu izziņošanas kārtojamu formalitāti, proti, dot zvērestu vai solījumu Centrālajai vēlēšanu komisijai ievērot Spānijas Konstitūciju un pēc tam ierasties Eiropas Parlamentā, lai piedalītos tā jaunā lēģislatūras perioda sasaukuma konstitutīvajā sanāksmē. Pēc tam, kad *Tribunal Supremo* bija vērsusies Tiesā, tā 2019. gada 14. oktobrī piesprieda ieinteresētajai personai brīvības atņemšanu uz trīspadsmit gadiem, kā arī uz tādu pašu laiku atņēma tiesības ieņemt publiskus amatus vai pildīt to pienākumus.

Tiesa nosprieda, pirmām kārtām, ka persona, kura ir ievēlēta Eiropas Parlamentā, iegūst Parlamenta deputāta statusu vēlēšanu rezultātu izziņošanas rezultātā un brīdī un tādējādi bauda Protokola 9. pantā garantētās imunitātes.

Šajā ziņā Tiesa noteica, ka, lai arī vēlēšanu procesu un to rezultātu izziņošanu saskaņā ar 1976. gada Vēlēšanu akta ²² 8. un 12. pantu principā reglamentē dalībvalstu tiesību akti, Eiropas Parlamenta deputātu ievēlēšana vispārējās tiesās vēlēšanās brīvā un aizklātā balsojumā ²³ atspoguļo konstitucionālo pārstāvības demokrātijas principu, kura tvērums ir noteikts pašās Savienības tiesībās. Tomēr no Līgumiem un 1976. gada Vēlēšanu akta izriet, ka Eiropas Parlamenta deputāta statuss izriet jau no attiecīgās personas ievēlēšanas vien un šī persona to iegūst, dalībvalstīm oficiāli izziņojot rezultātus. Turklāt no LESD 343. panta izriet, ka Savienībai – un tātad tās iestādēm, kā arī to locekļiem – ir jābauda savu uzdevumu izpildei vajadzīgās imunitātes.

20| Jānorāda arī uz diviem Tiesas spriedumiem, kas ir pasludināti 2019. gada 26. martā – spriedumu *Spānija/Parlaments* (C-377/16, [EU:C:2019:249](#)) un spriedumu *Komisija/Itālija* (C-621/16 P, [EU:C:2019:251](#)) saistībā ar iestādēs lietojamām valodām. Šie spriedumi ir aplūkoti XXII nodaļā "Eiropas civildienests".

21| Imunitāte, kas paredzēta LESD 343. pantā un Protokola Nr. 7 par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2012, C 326, 266. lpp.) (turpmāk tekstā – "Protokols") 9. pantā.

22| Akts par Eiropas Parlamenta pārstāvju ievēlēšanu vispārējās tiesās vēlēšanās, kurš pievienots Padomes 1976. gada 20. septembra Lēmumam 76/787/EOTK, EEK, Euratom (OV 1976, L 278, 1. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes 2002. gada 25. jūnija un 2002. gada 23. septembra Lēmumu 2002/772/EK, Euratom (OV 2002, L 283, 1. lpp.).

23| LES 14. panta 3. punkts.

Otrām kārtām, Tiesa nosprieda, ka personas, kas – kā *O. Junqueras Vies* – ir ievēlētas par Eiropas Parlamenta deputātiem, kopš rezultātu izziņošanas bauda imunitāti ceļojot, kura ir saistīta ar tām piemītošo deputāta statusu un ir paredzēta Protokola 9. panta otrajā daļā. Šīs imunitātes mērķis ir ļaut šīm personām tostarp ierasties un piedalīties Eiropas Parlamenta jaunā leģislatūras perioda sasaukuma konstitutīvajā sanāksmē. Proti, atšķirībā no šīs normas pirmajā daļā paredzētās imunitātes sesiju laikā, kuru deputāti bauda tikai kopš šīs konstitutīvās sanāksmes sākuma un visā Eiropas Parlamenta sesiju laikā, imunitāte ceļojot aptver viņu braucienus uz vietu, kur notiek Eiropas Parlamenta sanāksmes, ieskaitot tā pirmo sanāksmi.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka ar šajā Protokolā paredzētajām imunitātēm sasniedzamais mērķis ir nodrošināt iestāžu pareizas darbības un neatkarības aizsardzību. Šajā kontekstā šā Protokola 9. panta otrajā daļā paredzētā imunitāte ceļojot padara iedarbīgas Hartas 39. panta 2. punktā garantētās tiesības tikt ievēlētam, ļaujot ikvienam deputātam, līdzko viņš ir pasludināts par ievēlētu un neatkarīgi no tā, vai viņš ir vai nav nokārtojis dalībvalsts tiesībās iespējami paredzētās formalitātes, piedalīties Eiropas Parlamenta konstitutīvajā sanāksmē, nekādi netiekot aizkavētam ceļā.

Visbeidzot un, trešām kārtām, Tiesa nosprieda, ka ikvienam Eiropas Parlamenta deputātam garantētā imunitāte ceļojot prasa atcelt pagaidu apcietinājumu, kas viņam piemērots pirms viņa ievēlēšanas izziņošanas, lai viņš varētu ierasties Eiropas Parlamentā un piedalīties tā konstitutīvajā sanāksmē. Līdz ar to, ja kompetentā valsts tiesa atzītu par nepieciešamu turpināt šā pasākuma piemērošanu, tai visdrīzākajā laikā ir jādūdz Eiropas Parlamentam šo imunitāti atcelt, pamatojoties uz Protokola 9. panta trešo daļu.

2. Eiropas pilsoņu iniciatīva

2019. gada 19. decembra spriedumā lietā *Puppinck u.c./Komisija* (C-418/18 P, [EU:C:2019:1113](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, *noraidīja apelācijas sūdzību, ko Eiropas pilsoņu iniciatīvas (EPI) "Viens no mums" organizatori bija iesnieguši par Vispārējās tiesas spriedumu* ²⁴, ar kuru šī pēdējā minētā tiesa bija noraidījusi to prasību atcelt Komisijas 2014. gada 28. maija paziņojumu par šo EPI ²⁵.

Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienību ²⁶ un Regulu Nr. 211/2011 ²⁷ Savienības pilsoņi, kuru skaits ir vismaz viens miljons un kuri pārstāv vismaz vienu ceturtdaļu no dalībvalstīm, var uzņemties iniciatīvu aicināt Komisiju saskaņā ar tās pilnvarām ierosināt Savienības likumdevējam pieņemt tiesību aktu Līgumu piemērošanai. Pirms var tikt uzsākta nepieciešamo parakstu vākšana, EPI organizatoriem tā ir jāreģistrē Komisijā, kura it īpaši pārbauda iniciatīvas priekšmetu un mērķus.

Patrick Grégor Puppinck un sešas citas personas ir 2012. gadā Komisijā reģistrētas Eiropas pilsoņu iniciatīvas "Viens no mums" pilsoņu komitejas locekļi ²⁸. Šīs Eiropas pilsoņu iniciatīvas mērķis ir aizliegt un pārtraukt Savienības finansējumu darbībām, kas paredz cilvēka embriju iznīcināšanu (it īpaši pētniecības, attīstības palīdzības un veselības aizsardzības jomās), tostarp tiešu vai netiešu abortu finansējumu. Pēc registrācijas

24| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 23. aprīlis, *One of Us u.c./Komisija* (T-561/14, [EU:T:2018:210](#)).

25| Komisijas 2014. gada 28. maija paziņojums COM(2014) 355 *final* par Eiropas pilsoņu iniciatīvu "Viens no mums".

26| LES 11. panta 4. punkts.

27| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 211/2011 (2011. gada 16. februāris) par pilsoņu iniciatīvu (OV 2011, L 65, 1. lpp.; un labojums – OV 2012, L 94, 49. lpp.).

28| COM(2014) 355 *final*.

Eiropas pilsoņu iniciatīva "Viens no mums" savāca nepieciešamo viena miljona parakstu, pirms tā 2014. gada sākumā tika oficiāla izklāstīta Komisijai. 2014. gada 28. maijā Komisija paziņojumā norādīja, ka tā neplāno veikt nekādu rīcību pēc šīs Eiropas pilsoņu iniciatīvas.

Tāpēc EPI organizatori lūdza Eiropas Savienības Vispārējo tiesu atcelt Komisijas paziņojumu, tostarp norādot, ka šai iestādei, atbildot uz reģistrētu EPI, ir jāiesniedz Savienības tiesību akta priekšlikums. Vispārējā tiesa apstiprināja Komisijas lēmumu.

Saistībā ar apelācijas sūdzību Tiesa vispirms norādīja, ka saskaņā ar LES 11. panta 4. punktu EPI mērķis ir "aicināt" Komisiju iesniegt atbilstošu priekšlikumu Līgumu piemērošanai, nevis likt šai iestādei veikt EPI iecerēto darbību vai darbības. Tā piebilda, ka no dažādām Regulas Nr. 211/2011 tiesību normām izriet, ka tad, kad Komisija saņem EPI, tā izklāsta rīcību, ko tā attiecīgā gadījumā plāno veikt, kā arī šādas rīcības veikšanas vai neveikšanas iemeslus, kas apstiprina, ka tam, ka Komisija pēc EPI iesniedz Savienības tiesību akta priekšlikumu, ir fakultatīvs raksturs.

Turpinājumā Tiesa atgādināja, ka Līgumos Komisijai piešķirtās likumdošanas iniciatīvas tiesības nozīmē, ka šai iestādei ir jāizlemj iesniegt vai neiesniegt leģislatīva akta priekšlikumu, izņemot situācijas, kurās tai saskaņā ar Savienības tiesībām obligāti ir jāiesniedz šāds priekšlikums. Šīs Komisijas likumdošanas iniciatīvas pilnvaras ir viena no Savienības institucionālajai struktūrai raksturīgā institucionālā līdzsvara principa izpausmēm. Šis princips nozīmē, ka ikviena iestāde savas pilnvaras īsteno, ievērojot pārējo iestāžu pilnvaras. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka atbilstoši Regulai Nr. 211/2011 EPI mērķis ir piešķirt Savienības pilsoņiem tiesības, kas ir pielīdzināmas tām, kādas attiecīgi LESD 225. un 241. pantā ir piešķirtas Eiropas Parlamentam un Padomei, proti, lūgt Komisijai iesniegt atbilstīgu priekšlikumu Līgumu īstenošanai. Tomēr, tā kā šādi atzītas Eiropas Parlamenta un Padomes tiesības neaizskar Komisijas likumdošanas iniciatīvas pilnvaras, tāpat tam ir jābūt EPI gadījumā.

Tiesa arī uzsvēra, ka tas, ka Komisijai pēc EPI nav jārīkojas, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvotajam, nenozīmē, ka šādai iniciatīvai neesot lietderīgās iedarbības. Proti, pirmkārt, EPI mehānisms ir viens no līdzdalības demokrātijas instrumentiem, ar kuru, pieņemot Lisabonas līgumu, tika papildināta pārstāvības demokrātijas sistēma, uz kuru ir balstīta Savienības darbība, un kura mērķis ir veicināt pilsoņu līdzdalību demokrātiskā procesā un sekmēt dialogu starp pilsoņiem un Savienības iestādēm. Otrkārt, ar EPI, kas ir reģistrēta atbilstoši Regulai Nr. 211/2011 un kurā ir ievērotas visas pēdējā minētajā regulā paredzētās procedūras un nosacījumi, tiek iedarbināta virkne šīs regulas 10. un 11. pantā uzskaitīto īpašo Komisijas pienākumu. Tiesa uzskata, ka EPI mehānisma īpašā pievienotā vērtība ir nevis garantijā sasniegt rezultātu, bet gan tās radītajās iespējās un izredzēs Savienības pilsoņiem uzsākt politisku diskusiju Savienības iestādēs, nesagaidot likumdošanas procesa uzsākšanu.

Turklāt Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas pieeju, ka tāds paziņojums saistībā ar EPI kā strīdīgais paziņojums izriet no plašās Komisijas rīcības brīvības un līdz ar to ir jāveic ierobežota tā kontrole tiesā, lai tostarp pārbaudītu tā pamatojuma pietiekamību un acīmredzamu kļūdu vērtējumā neesamību.

Šajā kontekstā Tiesa it īpaši apstiprināja Vispārējās tiesas paustos apsvērumus, saskaņā ar kuriem Komisija, pamatojoties uz Pasaules Veselības organizācijas publikāciju, nav pieļāvusi nevienu acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka Savienības finansējums attiecībā uz visiem drošiem un efektīviem veselības aprūpes pakalpojumiem, it īpaši saistībā ar abortiem, veicina nedrošo abortu skaita samazināšanos un līdz ar to mātes mirstības un slimību risku samazināšanos.

IV. Savienības tiesības un valsts tiesības

2019. gada 19. decembrī pasludinātajā spriedumā *Deutsche Umwelthilfe* (C-752/18, [EU:C:2019:1114](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, pirmo reizi lēma par jautājumu, vai *valsts tiesām ir tiesības vai pat pienākums piemērot apcietinājumu attiecībā pret valsts iestāžu atbildīgajām personām, kuras ilgstoši atsakās izpildīt tiesas nolēmumu, ar ko tām ir uzdots izpildīt savus pienākumus saskaņā ar Savienības tiesībām*.

Tiesā tika celta prasība saistībā ar tiesvedību starp *Deutsche Umwelthilfe*, Vācijas vides aizsardzības organizāciju, un Bavārijas federālo zemi par to, ka pēdējā minētā, īstenojot Direktīvu 2008/50 par gaisa kvalitāti ²⁹, ilgstoši atteicās veikt nepieciešamos pasākumus, lai ievērotu robežlielumus attiecībā uz slāpekļa dioksīdu Minhenes pilsētā. Lai gan Bavārijas federālajai zemei 2012. gadā pirmo reizi tika uzdots grozīt savu gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības plānu, kas piemērojams šajā pilsētā, pēc tam 2016. gadā – otro reizi – piemērojot kavējuma naudu, lai izpildītu savus pienākumus, tostarp nosakot satiksmes aizliegumus attiecībā uz noteiktiem transportlīdzekļiem ar dīzeļdzinējiem dažādās apdzīvotās vietās, Bavārijas federālā zeme tomēr atteicās izpildīt šos rīkojumus, un līdz ar to 2017. gadā tai trešo reizi tika piespriests samaksāt kavējuma naudu 4000 EUR apmērā, ko tā samaksāja. Tā kā Bavārijas federālā zeme joprojām atteicās izpildīt šos rīkojumus un publiski paziņoja, ka tā nepildīs savus pienākumus, *Deutsche Umwelthilfe* cēla jaunu prasību, lai, pirmkārt, tiktu piespriesta jauna kavējuma nauda 4000 EUR apmērā – šī prasība ar 2018. gada 28. janvāra rīkojumu tika apmierināta, un, otrkārt, lai Bavārijas federālās zemes atbildīgajām personām (proti, vides un patērētāju tiesību aizsardzības ministram vai, ja tāda nav, tās ministru prezidentam) tiktu piemērots apcietinājums, kas ar tās pašas dienas rīkojumu tika noraidīts. Izskatot Bavārijas federālās zemes prasību, iesniedzējtiesa, Bavārijas federālās zemes Augstākā administratīvā tiesa, pirmkārt, apstiprināja kavējuma naudas maksājuma pienākumu un, otrkārt, nolēma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar iespējamo apcietinājuma piemērošanu. Proti, konstatējot, ka kavējuma naudu noteikšana, ciktāl, tā kā kavējuma naudas tiek iegrāmatotas kā federālās zemes ieņēmumi, nerada finansiālus zaudējumus, nespēja mudināt Bavārijas federālo zemi mainīt savu rīcību, un tā kā apcietinājuma pasākuma piemērošana ir izslēgta valsts konstitucionālo iemeslu dēļ, minētā tiesa vērsās Tiesā ar prejudiciālu jautājumu, lai būtībā noskaidrotu, vai Savienības tiesības, it īpaši Hartas 47. pantā garantētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir jāinterpretē kā tādas, kas ļauj vai pat uzliek pienākumu valsts tiesām veikt šādu pasākumu.

Tiesa nosprieda, ka apstākļos, kurus raksturo valsts iestādes ilgstošs atteikums izpildīt tiesas lēmumu, ar ko tai tiek uzdots izpildīt skaidru, precīzu un beznosacījuma pienākumu, kas izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no Direktīvas 2008/50, kompetentajai valsts tiesai federālās zemes atbildīgajām personām ir jāpiemēro apcietinājums, ja ir izpildīti divi nosacījumi. Pirmkārt, lai veiktu šādu pasākumu, valsts tiesībās ir jāpastāv pietiekami pieejamam, precīzam un paredzamam tā piemērošanā juridiskam pamatam. Otrkārt, ir jāievēro samērīguma princips.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka dalībvalstīm, īstenojot Savienības tiesības, ir jānodrošina to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošana, kas ir garantētas gan Hartas 47. pantā, gan vides jomā – Orhūsas konvencijas ³⁰ 9. panta 4. punktā. Minētās tiesības ir vēl svarīgākas tādēļ, ka ar Direktīvu 2008/50 prasīto pasākumu neveikšana apdraudētu cilvēku veselību. Valsts tiesiskajā regulējumā, kas izraisa situāciju, kurā tiesas spriedums paliek neiedarbīgs, netiek ievērota šo tiesību saturs būtība un tiek atņemta to lietderīgā

29| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.).

30| Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes Lēmumu 2005/370/EK (2005. gada 17. februāris) (OV 2005, L 124, 1. lpp.).

iedarbība. Šādā situācijā Tiesa atgādināja, ka valsts tiesai ir jāsniedz tāda valsts tiesību interpretācija, kas, cik vien iespējams, atbilst šajās tiesību normās izvirzītajiem mērķiem vai, ja tas nav iespējams, nav jāpieņem jebkāda valsts tiesību norma, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, kurām ir tieša iedarbība.

Tomēr Tiesa arī precizēja, ka šī pēdējā minētā pienākuma ievērošana nevar izraisīt to, ka netiek ievērotas citas pamattiesības, kas ir Hartas 6. pantā garantētās tiesības uz brīvību, kuras tiek ierobežotas ar apcietinājumu. Tā kā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā nav absolūtas un tās saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu var tikt ierobežotas, ir jāsamēro attiecīgās pamattiesības. Lai izpildītu šīs tiesību normas prasības, tiesību aktam, kurā tiesa ir pilnvarota noteikt kādai personai brīvības atņemšanu, vispirms ir jābūt pietiekami pieejamam, precīzam un paredzamam tā piemērošanā, lai novērstu jebkādu patvaļas risku, un tas ir jānosaka iesniedzējtiesai. Turklāt apcietinājuma piemērošana, kas nozīmē brīvības atņemšanu, ievērojot no samērīguma principa izrietošās prasības, var tikt izmantota vienīgi tad, ja nepastāv mazāk ierobežojoši pasākumi (tostarp, piemēram, liela apmēra atkārtoti īsos laikposmos noteikta kavējuma nauda, kura galu galā neradīs ieguvumus budžeta līdzekļiem, no kuriem tā tiek maksāta), un tas arī ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Vienīgi gadījumā, ja tiktu secināts, ka tiesību uz brīvību ierobežojums apcietinājuma piemērošanas dēļ atbilst šiem nosacījumiem, Savienības tiesības ne tikai ļauj, bet prasa piemērot šādu pasākumu, tomēr precizējot, ka Direktīvas 2008/50 neievērošanu var konstatēt arī Tiesa prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi ietvaros vai arī [šī neievērošana] var būt pamats, lai iestātos valsts atbildība par no tās izrietošiem zaudējumiem.

Tāpat šajā nodaļā ir jāatgādina 2019. gada 3. oktobra spriedums **Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland u.c.** (C-197/18, [EU:C:2019:824](#)) par to, ka tādas fiziskas un juridiskas personas, kuras tieši skar gruntsūdeņu piesārņojums, var valsts tiesās atsaukties uz atsevišķiem Direktīvas 91/676 attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti ³¹, noteikumiem.

Konkurences jomā spriedumā **Cogeco Communications** (C-637/17, [EU:C:2019:263](#)) par Portugāles tiesībās noteiktu noilguma noteikumu ārpuslīgumiskai atbildībai saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzināšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem atbilstību LESD 102. pantam Tiesa nosprieda, ka minētais pants un efektivitātes princips nepieļauj šādu valsts tiesisko regulējumu, jo tajā paredzētais noilguma termiņš var padarīt tiesību celt prasību par zaudējumu atlīdzību, kuru pamatā ir galīgais lēmums, ar kuru ir konstatēts Savienības konkurences tiesību pārkāpums, īstenošanu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu ³². Turklāt spriedumā **Otis Gesellschaft u.c.** (C-435/18, [EU:C:2019:1069](#)) Tiesa nosprieda, ka LESD 101. panta 1. punktam ir tieša iedarbība attiecībās starp privātpersonām un tas ikvienai personai, kurai ir radušies zaudējumi tādas vienošanās vai darbības dēļ, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci, piešķir tiesības prasīt šo zaudējumu atlīdzību, ja pastāv cēloņsakarība starp zaudējumiem un konkurences tiesību pārkāpumu ³³.

31| Šis spriedums ir aplūkots XVIII.2. nodaļā "Ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu, ko rada nitrāti".

32| Šis spriedums ir aplūkots XI.2. nodaļā "LESD 102. pants".

33| Šis spriedums ir aplūkots XI.1. nodaļā "LESD 101. pants".

V. Eiropas Savienības tiesvedības

Šajā nodaļā vispirms ir jānorāda uz diviem spriedumiem, ar kuriem konstatēta pienākumu neizpilde, transponējot direktīvu, kā arī uz vienu spriedumu, kas pasludināts saistībā ar apelācijas sūdzību prasībā par Savienības ārpuslīgumisko atbildību. Šiem spriedumiem ir jāpievieno trīs spriedumi, kurus Tiesa ir pasludinājusi saistībā ar strīdiem ekonomikas, monetārajā un banku jomā ³⁴.

1. Vispārējās tiesvedības

1.1. Prasība sakarā ar pienākumu neizpildi

Spriedumā **Komisija/Belģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgie tīkli)** (C-543/17, [EU:C:2019:573](#)), kurš 2019. gada 8. jūlijā tika pasludināts virspalātas sastāvā, *Tiesa pirmo reizi interpretēja un piemēroja LESD 260. panta 3. punktu* ³⁵. Proti, Tiesa apmierināja prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, ko Komisija bija cēlusi pret Belģiju, un piesprieda šai dalībvalstij samaksāt kavējuma naudu 5000 EUR apmērā par katru dienu, sākot no sprieduma pasludināšanas dienas, *par to, ka tā daļēji nebija transponējusi Direktīvu 2014/61* ³⁶ *par ātrdarbīgajiem elektronisko sakaru tīkliem, un, vēl jo vairāk, par to, ka Komisijai netika paziņoti attiecīgie valsts transponēšanas pasākumi*.

Dalībvalstīm Direktīva 2014/61 bija jātransponē valsts tiesībās, vēlākais, līdz 2016. gada 1. janvārim un jāinformē Komisija par pasākumiem, kas veikti šajā sakarā.

2017. gada 15. septembrī Komisija, uzskatot, ka Belģija tai noteiktajā termiņā nebija nedz pilnībā transponējusi direktīvu, nedz paziņojusi atbilstošos valsts transponēšanas pasākumus, vērsās Tiesā ar prasību sakarā ar pienākumu neizpildi. Turklāt tā lūdza piespriest Belģijai samaksāt kavējuma naudu par katru kavējuma dienu, sākot no sprieduma pasludināšanas dienas, par pienākuma paziņot šīs pašas direktīvas transponēšanas pasākumus neizpildi. Kavējuma naudas summa, kas sākotnēji tika noteikta 54 639 EUR apmērā, ņemot vērā Belģijas kopš prasības celšanas sasniegto progresu direktīvas transponēšanā, tika samazināta līdz 6071 EUR. Komisija faktiski precizēja, ka trūkumi joprojām pastāv vienīgi Galvaspilsētas Briseles reģiona līmenī.

Pirmkārt, Tiesa konstatēja, ka, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, ko Komisija pēc Belģijas lūguma bija pagarinājusi, pēdējā minētā nebija nedz veikusi valsts pasākumus Direktīvas 2014/61 transponēšanai, nedz arī paziņojusi šai iestādei šādus pasākumus un ka tādējādi tā nav izpildījusi šajā direktīvā paredzētos pienākumus.

34| Šajā nodaļā var arī minēt 2019. gada 29. jūlija spriedumu valsts atbalsta jomā **Bayerische Motoren Werke un Freistaat Sachsen/Komisija** (C-654/17 P, [EU:C:2019:634](#)), kurā Tiesa apstiprināja, ka par rīkojumu, ar kuru Vispārējā tiesa apmierinājusi pieteikumu par iestāšanos lietā, nevar iesniegt nedz apelācijas sūdzību pamatlietā, nedz pretapelācijas sūdzību. Šis spriedums ir aplūkots XI.3. nodaļā "Valsts atbalsts".

35| LESD 260. panta 3. punktā Tiesai ir atļauts noteikt attiecīgajai dalībvalstij finansiālu sankciju (naudas sodu vai kavējuma naudu par katru kavējuma dienu), ja nav izpildīts "pienākums paziņot Savienības direktīvas transponēšanas pasākumus" Komisijai.

36| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/61/ES (2014. gada 15. maijs) par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīklu izvēršanas izmaksu samazināšanai (OV 2014, L 155, 1. lpp.).

Otrkārt, izvērtējot LESD 260. panta 3. punkta tvērumu, Tiesa atgādināja šīs tiesību normas formulējumu un mērķi, kas ieviests ar Lisabonas līgumu, lai ne tikai stiprāk mudinātu dalībvalstis noteiktajos termiņos transponēt direktīvas, bet arī atvieglotu un paātrinātu procedūru naudas sodu uzlikšanai dalībvalstīm, kas nav izpildījušas savu pienākumu paziņot valsts pasākumus direktīvas transponēšanai.

Tādējādi Tiesa izmantoja šīs uz divkāršu mērķi vērstās tiesību normas interpretāciju. Pirmkārt, runa bija par to prerogatīvu garantēšanu, kuras sniegtas Komisijai, lai nodrošinātu gan Savienības tiesību efektīvu piemērošanu, gan aizsargātu tiesības uz aizstāvību, kā arī procesuālo stāvokli, kāds dalībvalstīm ir LESD 258. panta ³⁷ un LESD 260. panta 2. punkta kombinētas piemērošanas rezultātā ³⁸. Otrkārt, runa bija par atļaušanu Tiesai īstenot savu tiesas funkciju, proti, viena vienīga procesa ietvaros izvērtēt, vai attiecīgā dalībvalsts ir izpildījusi savus pienākumus paziņošanas jomā, un attiecīgā gadījumā novērtēt šādi konstatētās pienākumu neizpildes smagumu un noteikt finansiālu sankciju, ko tā uzskata par piemērotāko konkrētās lietas apstākļos.

Tādēļ Tiesa konstatēja, ka “pienākums paziņot par transponēšanas pasākumiem” LESD 260. panta 3. punkta izpratnē attiecas uz dalībvalstu pienākumu sniegt pietiekami skaidru un precīzu informāciju par direktīvas transponēšanas pasākumiem. Lai izpildītu tiesiskās drošības pienākumu un nodrošinātu visu šīs direktīvas normu transponēšanu visā attiecīgajā teritorijā, dalībvalstīm attiecībā uz katru minētās direktīvas normu ir jānorāda valsts tiesību norma vai normas, kas nodrošina tās transponēšanu. Līdzko šāda paziņošana ir notikusi, Komisijai – lai tā varētu lūgt uzlikt attiecīgajai dalībvalstij šajā tiesību normā paredzēto finansiālo sankciju – ir pienākums pierādīt, ka atsevišķi transponēšanas pasākumi acīmredzami nepastāv vai neattiecas uz visu attiecīgās dalībvalsts teritoriju. Savukārt tiesvedībā, kas uzsākta, piemērojot LESD 260. panta 3. punktu, Tiesai nav jāpārbauda, vai ar valsts pasākumiem, kas paziņoti Komisijai, attiecīgā direktīva tiek transponēta pareizi.

Tiesa uzskatīja, ka šī tiesību norma ir piemērojama šajā lietā, jo Beļģija daļēji nav izpildījusi savu paziņošanas pienākumu. Proti, tā kā līdz Tiesas veiktās faktu pārbaudes brīdim tā joprojām nebija veikusi pasākumus, kas vajadzīgi, lai attiecībā uz Galvaspilsētas Briseles reģionu tās valsts tiesībās tiktu transponētas vairākas Direktīvas 2014/61 ³⁹ tiesību normas, nedz *a fortiori* paziņojusi Komisijai šādus transponēšanas pasākumus, Beļģija daļēji turpināja savu pienākumu neizpildi.

Līdz ar to pēc tam, kad tā bija konstatējusi, ka, lai nodrošinātu, ka šī dalībvalsts ievēro pienākumus, kas tai uzlikti ar Direktīvu 2014/61 un Līgumiem, piespried Beļģijai maksāt kavējuma naudu ir finansiāli piemērots līdzeklis, Tiesa savas rīcības brīvības ietvaros novērtēja attiecīgā pārkāpuma smagumu un ilgumu, lai noteiktu kavējuma naudas apmēru. Šīs analīzes noslēgumā Tiesa piesprieda Beļģijai samaksāt Komisijai kavējuma naudu 5000 EUR apmērā par katru dienu, sākot no šī sprieduma pasludināšanas dienas līdz brīdim, kad šī dalībvalsts izbeigs konstatēto pienākumu neizpildi.

37| LESD 258. pantā ir paredzēts Komisijas celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi process.

38| LESD 260. panta 2. punktā ir paredzēts process gadījumā, ja dalībvalsts neizpilda spriedumu, ar kuru konstatēta pienākumu neizpilde. Tiesa var uzlikt finansiālu sankciju (naudas sodu vai kavējuma naudu).

39| Proti, tās 2. panta 7.–9. un 11. punktā, tās 4. panta 5. punktā, kā arī tās 8. pantā.

2019. gada 12. novembrī pasludinātajā spriedumā **Komisija/Īrija (Derrybrien vēja parks)** (C-261/18, [EU:C:2019:955](#)) Tiesas virspalāta piesprieda Īrijai *finansiālas sankcijas, šoreiz saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu, par to, ka tā nebija veikusi konkrētus pasākumus 2008. gada 3. jūlija sprieduma lietā Komisija/Īrija* ⁴⁰ *izpildei, ciktāl Tiesa tajā bija konstatējusi, ka Īrija ir pārkāpusi Direktīvu 85/337* ⁴¹, *uzbūvējot Derrybrien vēja parku (Īrija) bez iepriekšēja tā ietekmes uz vidi novērtējuma.*

Pēc 2008. gada sprieduma pasludināšanas Īrija veica legalizācijas procedūru, ar kuru tā vēlējās *Derrybrien* vēja parka apsaimniekotājam ļaut izpildīt Direktīvas 85/337 prasības. Tomēr, tā kā vēja parka apsaimniekotājs šo procedūru neuzsāka un pēdējā minētā pēc savas ierosmes to neuzsāka arī Īrijas iestāžu starpniecību, Komisija vērsās Tiesā ar otru prasību sakarā ar pienākumu neizpildi.

Tiesa vispirms pārbaudīja pienākumus, kuri dalībvalstīm jāizpilda, ja projekts ir ticis atļauts, neizpildot pienākumu iepriekš veikt tā ietekmes uz vidi novērtējumu, kas paredzēts Direktīvā 85/337. Tiesa atgādināja, ka dalībvalstīm saskaņā ar lojālas sadarbības principu ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai novērstu ietekmes uz vidi novērtējuma neveikšanu. It īpaši tām ir jāveic novērtējums par trūkumu novēršanu, tostarp pēc iekārtas nodošanas ekspluatācijā. Šādā novērtējumā ir jāņem vērā ne tikai attiecīgās iekārtas ietekme nākotnē, bet arī kopš tās ekspluatācijas uzsākšanas radītā ietekme uz vidi. Tā rezultātā var grozīt vai atsaukt atļaujas, kas piešķirtas, neizpildot pienākumu veikt iepriekšēju novērtējumu.

Tomēr, neraugoties uz tiesiskā regulējuma reformu, ar ko tika ieviesta legalizācijas procedūra, Īrija nebija veikusi jaunu vēja parka ietekmes uz vidi novērtējumu, un tas bija pretrunā 2008. gada spriedumā noteiktajam.

Turpinājumā Tiesa noraidīja dažādus argumentus, ko Īrija bija izvirzījusi nolūkā attaisnot savu rīcību. Pirmkārt, Īrija nevar atsaukties uz valsts tiesību normām, kas ierobežo iespējas uzsākt legalizācijas procedūru, kura ieviesta, lai nodrošinātu 2008. gada sprieduma izpildi. Šajā kontekstā Tiesa atgādināja, ka valsts iestādēm bija jānovērš tas, ka nav veikts ietekmes novērtējums, un ka no Direktīvas 85/337 izrietošie pienākumi ir saistoši arī vēja parka apsaimniekotājam, jo to kontrolē Īrija. Otrkārt, lai gan atļaujas *Derrybrien* vēja parka būvniecībai ir kļuvušas galīgas, Īrija nevar atsaukties uz vēja parka apsaimniekotāja tiesisko drošību un tiesisko paļāvību attiecībā uz iegūtajām tiesībām, lai izvairītos no sekām, kas izriet no Direktīvas 85/337 neievērošanas objektīva konstatējuma. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka projektus, par kuru īstenošanai izsniegtām atļaujām vairs nevar celt tiešu prasību tiesā, nevar gluži vienkārši uzskatīt par likumīgi atļautiem no pienākuma veikt ietekmes uz vidi novērtējumu viedokļa.

Ņemot vērā pienākumu neizpildes smagumu un ilgumu, kas kopš 2008. gada sprieduma ir vairāk nekā vienpadsmit gadi, kuru laikā nav veikti tā izpildei nepieciešamie pasākumi, un ņemot vērā Īrijas maksātspēju, Tiesa šai dalībvalstij piesprieda samaksāt Eiropas Komisijai naudas sodu 5 000 000 EUR apmērā, kā arī kavējuma naudu 15 000 EUR apmērā par katru dienu, sākot no šī sprieduma pasludināšanas līdz 2008. gada sprieduma izpildes dienai.

1.2. Prasība par Savienības ārpuslīgumisko atbildību

Ar 2019. gada 10. septembra spriedumu **HTTS/Padome** (C-123/18 P, [EU:C:2019:694](#)) Tiesa virspalātas sastāvā *apmierināja apelācijas sūdzību, ko sabiedrība HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH (turpmāk tekstā – “apelācijas sūdzības iesniedzēja”) bija iesniegusi par Vispārējās tiesas 2017. gada 13. decembra spriedumu*

40| Tiesas spriedums, 2008. gada 3. jūlijs, **Komisija/Īrija** (C-215/06, [EU:C:2008:380](#)).

41| Padomes Direktīva 85/337/EEK (1985. gada 27. jūnijs) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 1985, L 175, 40. lpp.).

HTTS/Padome (T-692/15, [EU:T:2017:890](#), turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”). Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa noraidīja prasību par to zaudējumu atlīdzību, kas apelācijas sūdzības iesniedzējai esot nodarīti, ar divām Padomes regulām ⁴² iekļaujot tās nosaukumu to personu un vienību sarakstā, uz kurām attiecas līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas pasākumi, kas vērsti pret Irānu (turpmāk tekstā – “strīdīgie saraksti”). Atšķirībā no Vispārējās tiesas Tiesa nosprieda, ka Padome, lai pierādītu, ka nav izdarījusi Savienības tiesību pārkāpumu, kas varētu izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību, nevar atsaukties uz apstākļiem, kuri nav ņemti vērā, iekļaujot apelācijas sūdzības iesniedzēju šajos sarakstos.

Apelācijas sūdzības iesniedzēja ir saskaņā ar Vācijas tiesībām reģistrēta sabiedrība, kas veic darbību jūras pārvadājumu aģentēšanā un kuģu tehniskajā apkalpošanā. Tās strīds ar Padomi ir saistīts ar vairākām lietām par ierobežojošiem pasākumiem, kas veikti saistībā ar cīņu pret kodolieroču izplatīšanu Irānā un kas noteikti attiecībā uz kādu jūras pārvadājumu kompāniju, kā arī noteiktām ar to saistītām fiziskām vai juridiskām personām, tostarp apelācijas sūdzības iesniedzēju. Pirmreizējā, 2010. gada jūlijā veiktā apelācijas sūdzības iesniedzējas nosaukuma iekļaušana strīdīgajos sarakstos netika apstrīdēta. Savukārt 2010. gada oktobrī veikto tās otrreizējo iekļaušanu sarakstos Vispārējā tiesa atcēla (spriedums, 2011. gada 7. decembris, **HTTS/Padome**, T-562/10, [EU:T:2011:716](#)). Ar pārsūdzēto spriedumu Vispārējā tiesa tomēr noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību par to zaudējumu atlīdzību, kas izriet no šīs iekļaušanas sarakstos.

Tiesa šajā lietā nosprieda, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pieļautas vairākas tiesību kļūdas. Tā tostarp uzsver, ka Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās nosacījums, saskaņā ar kuru ir jābūt notikušam pietiekami būtiskam Savienības tiesību normas pārkāpumam, paredz veikt obligātu līdzsvarošānu – kas ir īpaši svarīga ierobežojošo pasākumu jomā – starp privātpersonu interesēm tikt aizsargātām no iestāžu prettiesiskas rīcības un rīcības brīvību, kas ir jāatzīst šīm iestādēm, lai netiktu paralizēta to darbība. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa norāda, ka saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, tāpat kā arī saistībā ar citām prasībām, tāda tiesību akta vai rīcības prettiesiskums, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību, ir jāizvērtē, ņemot vērā tiesību un faktiskos apstākļus, kas pastāvēja minētā akta pieņemšanas vai rīcības veikšanas brīdī. Tā arī uzskata, ka pietiekami būtiska Savienības tiesību normas pārkāpuma esamība ir jāizvērtē, ņemot vērā apstākļus, kādos iestāde ir rīkojusies šajā precīzi noteiktajā datumā. Tādējādi tā secina, ka, lai apstrīdētu šāda pārkāpuma esamību, attiecīgā iestāde var atsaukties vienīgi uz apstākļiem, ko tā ir ņēmusi vērā, pieņemot attiecīgo tiesību aktu.

Līdz ar to Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu un uzdeva tai veikt jaunu pārbaudi par iespējama pietiekami būtiska Savienības tiesību normas pārkāpuma esamību, neizskatot apstākļus, kurus Padome nebija ņēmusi vērā, iekļaujot apelācijas sūdzības iesniedzēju minētajos sarakstos, bet uz kuriem tā atsaucās prasības par zaudējumu atlīdzību ietvaros.

2. Tiesvedības ekonomikas, monetārajā un banku jomā

Ar 2019. gada 26. februārī pasludināto spriedumu lietā **Rimšēvičs un ECB/Latvija** (C-202/18 un C-238/18, [EU:C:2019:139](#)) Tiesa virspalātas sastāvā *apmierināja divas prasības, kas celtas atbilstoši Protokola par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem* (turpmāk tekstā – “ECBS un ECB statūti”) 14.2. panta otrajai daļai. Šīs prasības – kas ir pirmās prasības, kuras tikušas iesniegtas uz minētā

⁴² Padomes Īstenošanas regula (ES) Nr. 668/2010 (2010. gada 26. jūlijs), ar ko īsteno 7. panta 2. punktu Regulā (EK) Nr. 423/2007 par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu (OV 2010, L 195, 25. lpp.), un Padomes Regula (ES) Nr. 961/2010 (2010. gada 25. oktobris), ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu un atceļ Regulu Nr. 423/2007 (OV 2010, L 281, 1. lpp.).

pamata, – ECB un I. Rimšēvičs bija cēluši par lēmumu, ar kuru Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Latvija) bija atstādinājis no amata I. Rimšēviču, kurš tika turēts aizdomās par to, ka, būdams Latvijas Bankas prezidents, viņš bija pieprasījis un pieņēmis kukuli.

Latvijas Republika vispirms apgalvoja, ka Tiesas kompetencē nav izskatīt šīs prasības, norādot, ka šāda prasība var tikt celta vienīgi par lēmumiem, ar kuru galīgi tiek izbeigta valsts centrālās bankas vadītāja un minētās bankas juridiskā un institucionālā saikne. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā nosprausto mērķi nodrošināt valstu centrālo banku vadītāju neatkarību. Ja lēmums par valstu centrālo banku vadītāju atbrīvošanu no amata varētu tikt pieņemts bez pamatojuma, tiktu būtiski apdraudēta viņu neatkarība un – līdz ar to – arī pašas ECB neatkarība. Tomēr valsts centrālās bankas vadītājam noteiktais pagaidu aizliegums pildīt savus pienākumus var veidot līdzekli, ar kuru uz viņu tiek īstenots spiediens. No vienas puses, šāds aizliegums, ja tam nav paredzēts konkrēts beigu termiņš, var izrādīties īpaši apgrūtināošs attiecīgajam vadītājam. No otras puses, tā pagaidu raksturs, ja tas jebkurā brīdī var tikt atcelts, ņemot vērā ne tikai izmeklēšanas virzību, bet arī attiecīgā vadītāja uzvedību, var veidot vēl efektīvāku spiediena līdzekli. Līdz ar to Tiesa atzina, ka tās kompetencē ir izskatīt prasību, kas vērsta pret tādu pasākumu kā pagaidu aizliegums pildīt valsts centrālās bankas vadītāja pienākumus.

Tālāk, runājot par ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā paredzētās prasības raksturu, Tiesa to ir kvalificējusi kā prasību atcelt lēmumu par valsts centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata. Šajā ziņā Tiesa tostarp norādīja, ka līdzīgi tam, kā tas ir LESD 263. pantā paredzētās prasības gadījumā, ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrajā daļā minēto prasību var celt privātpersona, konkrētajā gadījumā – no amata atbrīvotais vadītājs, par viņam adresēto lēmumu un ka katra no abām šīm prasībām ir jāceļ vienā un tajā pašā divu mēnešu termiņā.

Ir taisnība, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otrā daļa veido atkāpi no Līgumos, it īpaši LESD 263. pantā, paredzētā parastā kompetenču sadalījuma starp valsts tiesu un Savienības tiesu, jo atbilstoši pēdējam minētajam pantam celta prasība var attiekties vienīgi uz Savienības tiesību aktiem. Šī atkāpe tomēr ir izskaidrojama ar īpašo ECBS institucionālo kontekstu. Proti, Savienības tiesībās ECBS atbilst oriģinālam juridiskam veidojumam, kurš sasaista valsts iestādes, proti, valstu centrālās bankas, un vienu Savienības iestādi, t.i., ECB, un nodrošina to ciešu sadarbību un kura ietvaros prevalē citāds sakārtojums un mazāk izteikta atšķirība starp Savienības tiesību sistēmu un iekšējām valstu tiesību sistēmām. ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā tiek ņemtas vērā sekas, kas izriet no šīs ļoti integrētās sistēmas, kuru Līguma autori bija iecerējuši attiecībā uz ECBS, un it īpaši no dubultfunkcijas, ko pilda valsts centrālās bankas vadītājs, kurš, lai gan ir uzskatāms par valsts amatpersonu, tomēr rīkojas ECBS ietvaros, un gadījumā, ja viņš ir tādas dalībvalsts centrālās bankas vadītājs, kuras valūta ir euro, ietilpst galvenās ECB vadības institūcijas sastāvā. Tieši šī jauktā statusa dēļ un lai nodrošinātu valstu centrālo banku vadītāju funkcionālo neatkarību ECBS ietvaros, izņēmuma kārtā lēmums, kuru pieņēmusi valsts iestāde un ar kuru kāds no šiem vadītājiem ir atbrīvots no amata, var tikt pārsūdzēts Tiesā.

Visbeidzot, runājot par lietas būtību, Tiesa vispirms precizēja, ka tai nav jāaizstāj valsts tiesas, kuru kompetencē ir lemt par apsūdzētā vadītāja kriminālatbildību, un tāpat nav jāiejaucas iepriekšējā izmeklēšanā, kas tiek veikta attiecībā uz viņu. Savukārt Tiesai, īstenojot kompetenci, kas tai piešķirta ar ECBS un ECB statūtu 14.2. panta otro daļu, ir jāpārlicinās, ka attiecīgajam vadītājam piemērotais pagaidu aizliegums pildīt savus pienākumus tiek noteikts tikai tad, ja pastāv pietiekami elementi, kas liecina, ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu, kurš varētu attaisnot šādu pasākumu. Konkrētajā gadījumā Tiesa konstatēja, ka, ņemot vērā Latvijas Republikas iesniegtos pierādījumus, šī dalībvalsts nav pierādījusi, ka I. Rimšēviča atbrīvošana no amata ir balstīta uz šādiem elementiem, un līdz ar to atcēla apstrīdēto lēmumu.

2019. gada 5. novembra spriedumā **ECB u.c./Trasta Komerbanka u.c.** (apvienotās lietas C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, [EU:C:2019:923](#)) Tiesa virspalātas sastāvā atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu ⁴³, ar kuru nupat minētā, pirmkārt, nosprieda, ka, tā kā prasību cēlušo sabiedrību vairs nepārstāv advokāts, kuram būtu likumīgi dots pilnvarojums Reglamenta ⁴⁴ izpratnē, tai nav jāizskata tās prasība atcelt Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu par tai piešķirtās atļaujas (licences) anulēšanu ⁴⁵ un, otrkārt, daļēji noraidīja ECB izvirzīto iebildi par nepieņemamību, ciktāl tā attiecās uz pārējo prasītāju, proti, vairāku šīs sabiedrības akcionāru, celto prasību.

Prasītāja Trasta Komerbanka ir Latvijā reģistrēta kredītiestāde, kas sniedz finanšu pakalpojumus, pamatojoties uz licenci, ko izsniegusi Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk tekstā – “FKTK”). ECB, saņēmusi FKTK priekšlikumu anulēt prasītājas licenci un saņēmusi pēdējās minētās apsvērumus, 2016. gada 3. martā pieņēma strīdīgo lēmumu ⁴⁶. Pēc FKTK lūguma ar piekritīgās Latvijas tiesas 2016. gada 14. marta spriedumu tika uzsākts prasītājas sabiedrības likvidācijas process un tika iecelts likvidators. Šī tiesa arī ar nepārsūdzamu spriedumu noraidīja šīs kredītiestādes prasību, kurā tika lūgts saglabāt tās izpildinstitūcijas pārstāvības pilnvaras attiecībā uz pārskatīšanas pieteikuma iesniegšanu ECB administratīvajai pārskatīšanas padomei ⁴⁷ un strīdīgā lēmuma pārsūdzēšanu Savienības tiesā. Latvijas Republikas oficiālajā izdevumā 2016. gada 17. martā tika publicēts sludinājums par prasītājas sabiedrības likvidācijas procesa uzsākšanu un par to, ka šīs kredītiestādes vadības vietā ir iecelts likvidators. Tajā pašā dienā šis likvidators pieņēma lēmumu par visu prasītājas sabiedrības izdoto pilnvaru atsaukšanu. Latvijas Republikas oficiālajā izdevumā 2016. gada 21. martā tika publicēts notāra sludinājums par to, ka ir atsauktas visas pilnvaras, kas izdotas pirms 2016. gada 17. marta. Pēc prasības par strīdīgā lēmuma pārskatīšanu noraidīšanas prasītāja sabiedrība un vairāki tās akcionāri 2016. gada 13. maijā cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt strīdīgo lēmumu. ECB pret šo prasību izvirzīja iebildi par nepieņemamību.

Attiecībā uz apelācijas sūdzību lietā C-669/17 P, ciktāl to ir iesniegusi prasītāja sabiedrība, Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka Latvijas tiesību aktu piemērošana neizraisīja šīs sabiedrības tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā aizskārumu, un no tā izsecinādama, ka advokātam, kas prasītājas sabiedrības vārdā bija cēlis prasību Vispārējā tiesā, vairs nebija pilnvarojuma, ko šīs sabiedrības vārdā būtu likumīgi devusi šīm vajadzībām kvalificēta persona, jo viņa pilnvaru *ad litem* bija atsaucis likvidators. Tiesa šajā ziņā uzsvēra to, ka starp FKTK un likvidatoru pastāv saiknes, kurām raksturīgas uzticības attiecības, un ka tai bija loma strīdīgā lēmuma pieņemšanā. Šie apstākļi kopā ar FKTK tiesībām lūgt likvidatora atcelšanu, ja nupat minētais būtu kļuvis neuzticams, rada tādas sekas, ka minētais likvidators atrodas interešu konflikta situācijā un ka atbildību par prasītājas sabiedrības advokātam izdotas pilnvaras šī lēmuma pārsūdzēšanai Savienības tiesā eventuālu atsaukšanu nevarētu uzticēt viņam, neaizskarot minētās sabiedrības tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā Hartas 47. panta izpratnē. Tā kā prasītājas sabiedrības iesniegtā apelācijas sūdzība bija gan pieņemama, gan pamatota, Tiesa nolēma nodot šo lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā, lai tā pēc būtības lemtu par Trasta Komerbankas celto prasību.

43| Rīkojums, 2017. gada 12. septembris, **Fursin u.c./ECB** (T-247/16, nav publicēts, [EU:T:2017:623](#)).

44| Vispārējās tiesas Reglamenta 51. panta 3. punktā ir paredzēts, ka, ja advokāti pārstāv lietas dalībnieku, kas ir privāttiesību juridiska persona, tiem ir jāiesniedz kancelejā šī pēdējā minētā izsniegta pilnvara.

45| Eiropas Centrālās bankas Lēmums ECB/SSM/2016 – 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005 (2016. gada 3. marts) par “Trasta Komerbankai” piešķirtās atļaujas anulēšanu. Šī atļauja ir bankas licence. Jēdziens “atļauja” ir lietots Padomes Regulā (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.).

46| Strīdīgais lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 14. panta 5. punktu.

47| Šāda padome ir paredzēta Regulas Nr. 1024/2013 24. pantā.

Attiecībā uz apelācijas sūdzībām lietās C-663/17 P un C-665/17 P, kuras iesniegusi attiecīgi ECB un Komisija, Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka strīdīgais lēmums tieši skāra prasītājas sabiedrības akcionārus. Proti, pirmkārt, kā prioritāru izvēloties kļūdainu kritēriju – apstrīdētā lēmuma ietekmes “intensitāti”, Vispārējā tiesa nav izpildījusi savu pienākumu konstatēt, vai šis lēmums eventuāli tieši skar prasītājas sabiedrības akcionāru tiesisko stāvokli. Otrkārt, Vispārējā tiesa ir kļūdaini ņēmusi vērā to, kā apstrīdētais lēmums minētās sabiedrības akcionāru stāvokli ietekmē nevis juridiskā ziņā, bet gan saimnieciskā ziņā. Taču strīdīgais lēmums nav tieši skāris akcionāru tiesības saņemt dividendes un piedalīties prasītājas, kas ir sabiedrība, kura dibināta atbilstoši Latvijas tiesību normām, pārvaldībā, jo Trasta Komerbankas likvidācijas process tika uzsākts ar tiesas nolēmumu, kas pieņemts, pamatojoties uz Latvijas tiesību normu, kādas Savienības regulējumā nav. Līdz ar to Tiesa konstatēja, ka, tā kā strīdīgais lēmums šīs sabiedrības akcionārus neskar tieši LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, ECB iebilde par nepieņemamību ir jāapmierina, ciktāl tā attiecas uz šo akcionāru prasību, un līdz ar to šī prasība ir jānoraida kā nepieņemama.

2019. gada 3. decembrī pasludinātajā spriedumā **Iccrea Banca** (C-414/18, [EU:C:2019:1036](#)) Tiesas virspalāta uzsvēra, ka vienīgi Savienības tiesām ir kompetence pārbaudīt, vai ir tiesiski Vienotās noregulējuma valdes (VNV) lēmumi – un akti, kurus dalībvalsts noregulējuma iestāde pieņēmusi šādu lēmumu sagatavošanas vajadzībām, – attiecībā uz kredītiestāžu tīkla priekšgalā esošas bankas veicamajām iemaksām Vienotajā noregulējuma fondā (VNF). Tiesa arī konstatēja, ka dalībvalsts tiesa nevar atcelt valsts lēmumu, ar ko paziņots VNV lēmums, balstoties uz to, ka tā ir pieļāvusi kļūdu. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka saistības, kuras izriet no darījumiem starp sabiedrībām, kas ietilpst tādā kooperatīvo kredītbanku grupā, kādā **Iccrea Banca** ir apvienojusies ar kooperatīvajām bankām, kurām tā sniedz dažādus pakalpojumus, bet tās nekontrolē, nav izslēdzamas no aprēķina par iemaksām nacionālajos noregulējuma fondos.

Iccrea Banca ir tā dēvētā “otrā līmeņa banka”, proti, kredītiestāžu tīkla vadošā banka, kas sniedz dažādus pakalpojumus kooperatīvajām kredītbankām Itālijā un darbojas kā kooperatīvās kreditēšanas sistēmas finanšu centrāle. Šajā statusā tā tostarp piedāvā minētajām bankām virkni pakalpojumu saistībā ar strukturētu piekļuvi finansējumam, kas ir pieejams Eiropas Centrālajā bankā un tirgū. Itālijas Banka ar vairākiem secīgiem lēmumiem pieprasīja, lai **Iccrea Banca** veiktu parastās iemaksas, ārkārtas iemaksas un papildu iemaksas Itālijas nacionālajā noregulējuma fondā par 2015. un 2016. gadu. Papildus Itālijas Banka tai pieprasīja veikt *ex ante* iemaksu VNF par 2016. gadu. Šī iemaksa bija noteikta ar VNV lēmumiem, balstoties uz datiem, kurus tai bija nosūtījusi Itālijas Banka.

Iccrea Banca šos Itālijas Bankas lēmumus apstrīdēja *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija), iebilstot pret pieprasīto iemaksu aprēķināšanas kārtību. Tā tostarp apgalvoja, ka Itālijas Bankas dēļ esot radusies kļūda, kas pieļauta VNV veiktajā aprēķinā par *ex ante* iemaksu VNF, jo, iesniedzot savus datus VNV, tā neesot norādījusi, kādas īpatnības piemīt integrētajai sistēmai, kuras ietvaros darbojas **Iccrea Banca**. *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* lūdza Tiesu interpretēt Savienības tiesisko regulējumu šajā jomā.

Pirmām kārtām, attiecībā uz Itālijas Bankas iesaistīšanos procesuālajā stadijā pirms VNV lēmumu pieņemšanas attiecībā uz aprēķinu par *ex ante* iemaksām Tiesa vispirms atgādināja, ka Eiropas Savienības Tiesai ir ekskluzīva kompetence pārbaudīt Savienības institūciju vai struktūru, tostarp VNV, pieņemto aktu tiesiskumu. Pēc tam Tiesa precizēja, ka attiecībā uz aprēķinu par *ex ante* iemaksām VNF vienīgi VNV īsteno galīgā lēmuma pieņemšanas pilnvaras, bet dalībvalstu noregulējuma iestādes tikai sniedz operatīvo atbalstu VNV. Līdz ar to vienīgi Savienības tiesas kompetencē, kas pārbauda, vai tiesisks ir VNV lēmums, ar ko noteikta kādas kredītiestādes individuālās, uz VNF pārskaitāmās *ex ante* iemaksas apmērs, ir novērtēt, vai šo VNV lēmumu varētu ietekmēt trūkumi, kas pieļauti tādu lēmumu sagatavojošā, dalībvalsts noregulējuma iestādes pieņemtā aktā, savukārt dalībvalsts tiesa nevar īstenot šā dalībvalsts akta pārbaudi. Šo risinājumu ietekmēja 2018. gada 19. decembra sprieduma **Berlusconi un Fininvest** (C-219/17, [EU:C:2018:1023](#)) pieredze.

Tādējādi Savienības tiesību akti neļauj *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* spriest par to, vai bija tiesiska Itālijas Bankas iesaistīšanās procesuālajā stadijā pirms VNV lēmumu pieņemšanas attiecībā uz aprēķinu par *ex ante* iemaksām VNF par 2016. gadu.

Otrām kārtām, attiecībā uz procesuālo stadiju pēc VNV lēmumu pieņemšanas, par ko Itālijas Banka informēja *Iccrea Banca*, Tiesa nosprieda, ka dalībvalstu noregulējuma iestādes nav tiesīgas pārbaudīt VNV veiktos aprēķinus nolūkā izmainīt šo iemaksu apmēru un tāpēc pēc VNV lēmuma pieņemšanas tās nevar vēlreiz šajā nolūkā apsvērt konkrētas kredītiestādes riska darījumu vērtību. Tāpat Tiesas ieskatā tad, ja dalībvalsts tiesa varētu atcelt dalībvalsts noregulējuma iestādes paziņojumu par VNV lēmumu attiecībā uz aprēķinu par kredītiestādes *ex ante* iemaksām VNF, norādot uz apstākli, ka kļūdaini bija vērtējums par attiecīgās kredītiestādes riska darījumu vērtību, uz kuru balstīts šis aprēķins, tā apšaubītu VNV sagatavoto vērtējumu un galu galā radītu šķērslī šā VNV lēmuma izpildei. Turklāt Tiesa nosprieda – tā kā VNV lēmumi gan tieši un individuāli skar *Iccrea Banca*, taču šī banka Vispārējā tiesā nav cēlusi (jeb ir cēlusi novēloti ⁴⁸) prasību atcelt minētos lēmumus, tā nevar dalībvalsts tiesā iesniegtā prasībā par dalībvalsts pieņemtu aktu atcelšanu norādīt arī uz to, ka minētie lēmumi nav spēkā.

Ņemot vērā šos apsvērumus par *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* kompetenci, Tiesa nosprieda, ka minētā tiesa tai var iesniegt vienīgi tādu prejudiciālu jautājumu, kas attiecas uz Itālijas Bankas lēmumiem, ar kuriem pieprasīts, lai *Iccrea Banca* veiktu iemaksas Itālijas nacionālajā noregulējuma fondā.

Treškārt, attiecībā uz šiem pašiem lēmumiem Tiesa interpretēja Direktīvas 2014/59, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu ⁴⁹, 103. panta 2. punktu, kā arī Deleģētās regulas 2015/63 attiecībā uz *ex ante* iemaksām noregulējuma finansēšanas mehānismos ⁵⁰ 5. panta 1. punkta a) un f) punktu. Šajā ziņā tā nosprieda, ka saistības, kas izriet no darījumiem starp otrā līmeņa banku un pārējiem tāda kopuma dalībniekiem, kurā tā apvienojusies ar kooperatīvajām bankām, kam tā sniedz dažādus pakalpojumus, bet tās nekontrolē, izņemot saistības, kas izriet no aizdevumiem, kuri piešķirti ārpus konkurences un bez mērķa gūt peļņu, bet nolūkā veicināt dalībvalsts centrālās vai vietējās pārvaldes sabiedriskās politikas mērķu sasniegšanu, nav izslēdzamas no aprēķina par iemaksām nacionālajā noregulējuma fondā.

VI. Lauksaimniecība un zivsaimniecība

Šajā nodaļā ir jāmin trīs spriedumi ⁵¹ – viens saistībā ar liellopu gaļas, kas ir sertificēta kā “halal” un kas ir iegūta no dzīvniekiem, kuri nokauti bez iepriekšējas apdullināšanas, tirdzniecības noteikumiem, otrs saistībā ar lauksaimniecības tirgu kopīgu organizāciju un trešais – saistībā ar dalībvalstu pienākumiem dotācijas pieteikuma dotācijas saņemšanai no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) gadījumā.

48] Skat. Vispārējās tiesas rīkojumu, 2018. gada 19. novembris, *Iccrea Banca/Komisija un VNV* (T-494/17, [EU:T:2018:804](#)).

49] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atveseļošanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV 2014, L 173, 190. lpp.).

50] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2015/63 (2014. gada 21. oktobris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/59/ES papildina attiecībā uz *ex ante* iemaksām noregulējuma finansēšanas mehānismos (OV 2015, L 11, 44. lpp.).

51] Jānorāda arī uz ceturto spriedumu, kas ir datēts ar 2019. gada 1. oktobri, *Blaise u.c.* (C-616/17, [EU:C:2019:800](#)), kurā Tiesa lēma par Savienības tiesībām saistībā ar augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū. Šis spriedums ir iekļauts XVIII.1. nodaļā “Piesardzības princips”.

2019. gada 26. februārī pasludinātajā spriedumā *Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs* (C-497/17, [EU:C:2019:137](#)) Tiesas virspalāta vērtēja, vai *Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu, kas paredzēts Regulās Nr. 834/2007*⁵² un *Nr. 889/2008*⁵³, var piestiprināt bez iepriekšējas apdullināšanas rituāli nokautu dzīvnieku izcelsmes produktiem. Šī problēma tika izvirzīta saistībā ar to, ka Francijas varas iestādes noraidīja Francijas asociācijas *Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs* lūgumu tostarp aizliegt noteiktu liellopu gaļas produktu, sertificētu kā "halal" un ar norādi "bioloģiskā lauksaimniecība", reklāmu un tirdzniecību. Asociācija uzskatīja, ka šāda norāde nedrīkst būt uz gaļas produktiem, kas iegūti no dzīvniekiem, kuri nokauti bez iepriekšējas apdullināšanas, jo šāda kaušanas metode neatbilst prasībai par "augstiem dzīvnieku labturības standartiem", kas paredzēta Regulā Nr. 834/2007.

Šajā kontekstā Tiesa nosprieda, ka Regula Nr. 834/2007, it īpaši tās 3. pants un 14. panta 1. punkta b) apakšpunkta viii) punkts, lasot to kopsakarā ar LESD 13. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neatļauj Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu piestiprināt dzīvnieku, kas rituāli nokauti bez iepriekšējas apdullināšanas, to veicot saskaņā ar Regulā Nr. 1099/2009⁵⁴, it īpaši tās 4. panta 4. punktā paredzētajiem nosacījumiem, izcelsmes produktiem.

Kā izriet no Regulas Nr. 834/2007 1. un 10. apsvēruma un no iepriekš minētajām tiesību normām, bioloģiskās ražošanas metodei ir jābūt raksturīgai stingrākai dzīvnieku labturības standartu ievērošanai, tostarp kaušanas laikā. Turklāt, ņemot vērā Regulas Nr. 834/2007 mērķi saglabāt un attaisnot patērētāju uzticību produktiem, kas marķēti kā bioloģiskie produkti, ir svarīgi nodrošināt, lai patērētāji būtu pārliecināti, ka produkti ar Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipu ir tikuši faktiski iegūti saskaņā ar augstākajiem standartiem, it īpaši attiecībā uz dzīvnieku labturību.

Lai gan nevienā Regulas Nr. 834/2007 vai Regulas Nr. 889/2008 tiesību normā nav skaidri definēta metode vai metodes dzīvnieku kaušanai, lai pēc iespējas mazinātu dzīvnieku ciešanas, Regula Nr. 834/2007 nevar tikt interpretēta neatkarīgi no Regulas Nr. 1099/2009, kuras mērķis galvenokārt ir dzīvnieka labturības aizsardzība tā nonāvēšanas brīdī saskaņā ar LESD 13. pantu.

Šajā ziņā Regulas Nr. 1099/2009 4. panta 1. punkts, lasot to kopsakarā ar šīs regulas 20. apsvērumu, nosaka dzīvnieka apdullināšanas principu pirms tā nonāvēšanas un pat padara to par pienākumu. Kaut arī ir taisnība, ka Regulas Nr. 1099/2009 4. panta 4. punkts, lasot to šīs regulas 18. apsvēruma gaismā, atzīst rituālu kaušanas praksi, kurā dzīvnieks var tikt nonāvēts bez iepriekšējas apdullināšanas, šis kaušanas veids, kas ir atļauts tikai izņēmuma kārtā Savienībā un vienīgi, lai nodrošinātu reliģijas brīvības ievērošanu, nav tāds, kas mazinātu jebkuras dzīvnieka sāpes, stresu vai ciešanas tikpat efektīvi kā kaušana pēc apdullināšanas. Šis reliģisko rituālu noteiktās īpašās kaušanas metodes saistībā ar augsta dzīvnieku labturības līmeņa nodrošināšanu nonāvēšanas laikā nav pielīdzināmas nokaušanas metodei, kāda principā tiek prasīta minētās regulas 4. panta 1. punktā. Tāpēc nav atļauta Eiropas Savienības bioloģiskās ražošanas logotipa piestiprināšana dzīvnieku, kas rituāli nokauti bez iepriekšējas apdullināšanas, izcelsmes produktiem.

52| Padomes Regula (EK) Nr. 834/2007 (2007. gada 28. jūnijs) par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu (OV 2007, L 189, 1. lpp.).

53| Komisijas Regula (EK) Nr. 889/2008 (2008. gada 5. septembris), ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Regulai (EK) Nr. 834/2007 (OV 2008, L 250, 1. lpp.), kas grozīta ar Regulu (ES) Nr. 271/2010 (2010. gada 24. marts) (OV 2010, L 84, 19. lpp.).

54| Padomes Regula (EK) Nr. 1099/2009 (2009. gada 24. septembris) par dzīvnieku aizsardzību nonāvēšanas laikā (OV 2009, L 303, 1. lpp.).

2019. gada 13. novembra spriedumā *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė* (C-2/18, [EU:C:2019:962](#)) Tiesa nosprieda, ka Regula Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju⁵⁵, pieļauj tādā valsts tiesisko regulējumu, ar kuru, lai novērstu negodīgu komercpraksi, svaigpiena pircējiem ir aizliegts ražotājiem, par kuriem ir uzskatāms, ka tie atbilstoši dienā pārdodamajam piena apjomam ietilpst vienā un tajā pašā grupā, maksāt atšķirīgu pirkuma cenu par svaigpienu, kam ir tāds pats sastāvs un kvalitāte, kā arī kas tiek piegādāts tādā pašā veidā, ciktāl minētais tiesiskais regulējums ir piemērots, lai nodrošinātu izvērztā mērķa sasniegšanu un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams minētā mērķa sasniegšanai. Tāpat, lai novērstu negodīgu komercpraksi, Tiesa arī precizēja, ka dalībvalstis var pieņemt valsts tiesisko regulējumu, kurā svaigpiena pircējam ir aizliegts nepamatoti samazināt cenu, par kādu notikusi vienošanās ar ražotāju, un kurā jebkuram cenās samazinājumam par vairāk nekā 3 % tiek prasīta kompetentās valsts iestādes atļauja.

Pamatlieta ir saistīta ar Lietuvas deputātu grupas ierosinātu pārbaudes par atbilstību konstitūcijai procedūru attiecībā uz Likumu par Lietuvas saimnieciskās darbības subjektu, kuri pērk un pārdod svaigpienu, negodīgas prakses aizliegumu. Šajā likumā līdžās normām, kurās noteikti abi iepriekš norādītie aizliegumi, arī bija paredzēts, ka svaigpiena pārdevēji ir iedalīti desmit grupās, kuras izveidotas atbilstoši pārdodamā svaigpiena apjomam dienā. Ar šo likumu attiecīgajiem saimnieciskās darbības subjektiem arī bija noteikts pienākums, pērkot svaigpienu, noslēgt rakstisku līgumu, kā ir paredzēts Regulas Nr. 1308/2013 148. panta 1. punktā. Visu šo pasākumu mērķis galvenokārt bija novērst svaigpiena pircēju negodīgu komercpraksi attiecībā uz pusi, kura tiek uzskatīta par vājāko, proti, svaigpiena ražotājiem, ņemot vērā šīs nozares īpatnības. Iesniedzējtiesa jautāja, vai abi iepriekš minētie aizliegumi ir saderīgi ar brīvas apspriešanas principu, kas paredzēts Regulas Nr. 1308/2013 148. panta 4. punktā.

Vispirms Tiesa atgādināja, ka kopējā lauksaimniecības politika atbilstoši LESD 4. panta 2. punkta d) apakšpunktam ietilpst Eiropas Savienības un dalībvalstu dalītajā kompetencē, tādējādi dalībvalstīm ir likumdošanas pilnvaras, kas tām ļauj īstenot savu kompetenci, ciktāl Savienība nav īstenojusi savu kompetenci. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka tirgu kopīgās organizācijas izveide neliedz dalībvalstīm piemērot valsts tiesību normas, kurām ir vispārējo interešu mērķis, kas nav šīs tirgu kopīgās organizācijas mērķis, pat ja šīs tiesību normas var ietekmēt iekšējā tirgus darbību attiecīgajā nozarē. Šajā ziņā tā precizēja, ka, pieņemot Regulu Nr. 1308/2013, it īpaši šīs regulas 148. pantu, Savienība savu kompetenci līguma par svaigpiena piegādi pušu līgumisko attiecību jomā nav īstenojusi izsmeltoši un ka šajā regulā ietvertās norādes uz dažiem negodīgas komercprakses veidiem neļauj konstatēt, ka minētajā regulā būtu ietverts mērķis novērst negodīgu praksi. Turklāt Tiesas ieskatā tāda šī panta interpretācija, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ar šo pantu ir aizliegts veikt jebkādas pasākumus, kuru mērķis ir novērst negodīgu praksi piena nozarē, būtu pretrunā Regulā Nr. 1308/2013 izvērztajam mērķim nodrošināt ražošanas dzīvotspējīgu attīstību un tādējādi garantēt pietiekami augstu dzīves līmeni piena ražotājiem saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem, kā arī mērķim nodrošināt efektīvas konkurences saglabāšanu lauksaimniecības produktu tirgos. Tādējādi Tiesa atzina dalībvalstīm atlikušo kompetenci pasākumu veikšanai negodīgas komercprakses novēršanas jomā, kā rezultātā tika noteikts cenu brīvas apspriešanas process, lai gan šie pasākumi ietekmē cenas, kas maksājama par svaigpiena piegādi, brīvas apspriešanas principu, kurš paredzēts Regulas Nr. 1308/2013 148. pantā.

Tomēr tā precizēja, ka šādiem pasākumiem ir jābūt samērīgiem ar tajos izvērztā mērķi. Šajā gadījumā tā atzina, ka aplūkotais Lietuvas tiesiskais regulējums šķiet piemērots, lai novērstu risku, ka līguma puse, kura tiek uzskatīta par vājāko, – proti, svaigpiena ražotāji – būtu spiesta pieņemt nepamatotus cenas samazinājumus,

55] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV 2013, L 347, 671. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/2393 (2017. gada 13. decembris) (OV 2017, L 350, 15. lpp.).

un tādējādi novērstu iespējamu negodīgu komercpraksi, un ka, ņemot vērā kopējās lauksaimniecības politikas mērķus, kā arī tirgus kopīgās organizācijas pienācīgu darbību, šis tiesiskais regulējums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tajā izvirzīto mērķu sasniegšanai; tomēr tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

2019. gada 19. decembrī pasludinātajā spriedumā **Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheersgroep Texel** (C-386/18, [EU:C:2019:1122](#)) Tiesa precizēja *dalībvalstu pienākumus* tāda zivju produktu ražotāju organizācijas (turpmāk tekstā – “ražotāju organizācija”) *pieteikuma dotācijas saņemšanai no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) gadījumā*, kas ir iesniegts, pirms dalībvalsts ir paredzējusi iespēju šādu pieteikumu izskatīt un pēc tam, kad šī organizācija ir sagatavojusi un īstenojusi savu ražošanas un tirdzniecības plānu.

Šajā lietā ražotāju organizācija *PO Texel* 2015. gada 19. maijā Nīderlandes iestādēm iesniedza dotācijas pieteikumu, pretendējot uz EJZF paredzēto finansiālo atbalstu saistībā ar izdevumiem, kas tai bija radušies, sagatavojot un īstenojot savu 2014. gada ražošanas un tirdzniecības plānu. Lai gan Komisija 2015. gada 25. februārī bija apstiprinājusi Nīderlandes Karalistes iesniegto darbības programmu laikposmam no 2014. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim, iespēju iesniegt dotācijas pieteikumu minētā valsts paredzēja tikai 2016. gada 25. augustā. *PO Texel* pieteikums tādējādi tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka dotācijas pieteikuma iesniegšanas datumā Nīderlandes Karaliste vēl nebija paredzējusi iespēju šādu pieteikumu iesniegt un ka turklāt *PO Texel* minēto pieteikumu ir iesniegusi pēc sava plāna īstenošanas. Administratīvā apelācijas tiesa sociālekonomiskos jautājumos (Nīderlande) uzdeva Tiesai jautājumus par dalībvalstu pienākumiem šāda dotācijas pieteikuma gadījumā.

Pirmkārt, Tiesa uzsvēra nepieciešamību sniegt ražotāju organizācijām nepieciešamo finansiālo atbalstu, lai tās varētu uzņemties nozīmīgākus uzdevumus to mērķu īstenošanā, kas ir paredzēti ar 2014. gada 1. janvārī spēkā stājušos, šobrīd pēdējo reformu kopējās zivsaimniecības politikas jomā ⁵⁶. Turpinājumā Tiesa nosprieda, ka, Regulas Nr. 508/2014 ⁵⁷ (turpmāk tekstā – “EJZF regula”) 66. panta 1. punktā imperatīvi noteikdams, ka EJZF “atbalsta” ražošanas un tirdzniecības plānu sagatavošanu un īstenošanu, Savienības likumdevējs ir paredzējis ieviest pienākumu dalībvalstīm veikt nepieciešamos pasākumus, lai ražotāju organizācijas varētu saņemt finansējumu no EJZF gan ražošanas un tirdzniecības plānu sagatavošanai, gan to īstenošanai. Lai izpildītu šo pienākumu, dalībvalstīm savā iekšējā tiesību sistēmā ir jāparedz ražotāju organizācijām iespēja iesniegt pieteikumus dotāciju no EJZF saņemšanai un noteikt piemērošanas pasākumus, kas attiecas uz izdevumu atbilstību, konkrēti, jānoteic kritēriji attiecībā uz šo izdevumu atbilstības sākuma datumu un katrai no šīm organizācijām piešķiramās summas aprēķina metode.

Šajā ziņā, ņemot vērā to, ka šādu iespēju Nīderlandes Karaliste savā iekšējā tiesību sistēmā paredzēja vienīgi 2016. gada 25. augustā, Tiesa uzskatīja, ka bezdarbība, ko ir īstenojušas Nīderlandes iestādes, nevar tikt ietverta dalībvalstīm piešķirtajā rīcības brīvībā attiecībā uz to respektīvo darbības programmu īstenošanu. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka EJZF regulas 66. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz dalībvalstij atteikties apmierināt ražotāju organizācijas dotācijas pieteikumu attiecībā uz izdevumiem, ko tā ir veikusi ražošanas un tirdzniecības plāna sagatavošanai un īstenošanai, pamatojoties uz to, ka šī pieteikuma iesniegšanas datumā šī valsts savā iekšējā tiesību sistēmā vēl nebija paredzējusi iespēju šādu pieteikumu izskatīt.

⁵⁶| Savienības likumdevējs šo nepieciešamību ir uzsvēris Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1379/2013 (2013. gada 11. decembris) par zvejas un akvakultūras produktu tirgu kopīgo organizāciju un ar ko groza Padomes Regulas (EK) Nr. 1184/2006 un (EK) Nr. 1224/2009 un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 104/2000 (OV 2013, L 354, 1. lpp.), 7. apsvērumā.

⁵⁷| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 508/2014 (2014. gada 15. maijs) par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un ar ko atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2328/2003, (EK) Nr. 861/2006, (EK) Nr. 1198/2006 un (EK) Nr. 791/2007 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1255/2011 (OV 2014, L 149, 1. lpp.).

Otrkārt, runājot par jautājumu, vai ar EJZF regulas 66. panta 1. punktu ražotāju organizācijām ir tieši radītas tiesības uz finansiālu atbalstu, Tiesa atgādināja, ka Savienības regulas tiesību norma var radīt tiesību subjektu labā tiesības, uz kurām tie var atsaukties tiesā, tikai tad, ja tā ir skaidra, precīza un beznosacījuma. Tomēr, ņemot vērā EJZF regulas 66. panta nosacījuma raksturu, šī tiesību norma ir jāinterpretē tā, ka tā tieši nerada tiesības uz finansiālu atbalstu no EJZF.

Treškārt, runājot par to, kā interpretēt Regulas Nr. 1303/2013⁵⁸ (turpmāk tekstā – “VSS regula”) 65. panta 6. punktu, kurā ir paredzēts, ka nav iespējams saņemt finansiālu atbalstu, ja darbība ir pilnībā īstenota, pirms atbalsta saņēmējs vadošajai iestādei ir iesniedzis pieteikumu par finansējumu, Tiesa norādīja, ka ražošanas un tirdzniecības plāna sagatavošana un īstenošana nav jāuztver kā atsevišķi īstenotu nošķirtu darbību virkne, bet kā viena turpināta darbība, kas ir saistīta ar nepārtrauktām darbības izmaksām. Tādējādi šāda plāna sagatavošana un īstenošana nevar tikt uzskatītas par “pilnībā īstenotām”, pirms nav beidzies plānošanas periods, kas noslēdzas 2020. gada 31. decembrī. Līdz ar to Tiesa atzina, ka VSS regulas 65. panta 6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz piešķirt dotāciju no EJZF ražošanas un tirdzniecības plāna sagatavošanai un īstenošanai gadījumā, ja dotācijas pieteikums ir iesniegts pēc šāda plāna sagatavošanas un īstenošanas.

VII. Pārvietošanās brīvība

1. Brīva preču aprite

2019. gada 18. jūnijā pasludinātajā spriedumā **Austrija/Vācija** (C-591/17, [EU:C:2019:504](#)) Tiesas virspalāta, izskatot Austrijas Republikas prasību sakarā ar pienākumu neizpildi, kura celta saskaņā ar LESD 259. pantu, konstatēja, ka *Vācijas Federatīvā Republika ir izdarījusi LESD 18., 34., 56. un 92. panta pārkāpumu, kas izriet no infrastruktūras izmantošanas nodevas pasažieru mehāniskajiem transportlīdzekļiem ieviešanas un Vācijā reģistrētu transportlīdzekļu īpašnieku atbrīvojuma no mehānisko transportlīdzekļu nodokļa apmērā, kas vismaz atbilst šai nodevai*. Savas prasības pamatojumam Austrijas Republika izvirzīja četrus iebildumus. Pirmais un otrais iebildums ir par LESD 18. panta pārkāpumu, kas, pirmkārt, izriet no infrastruktūras izmantošanas nodevas un transportlīdzekļu, kuri ir reģistrēti Vācijā, īpašnieku atbrīvojuma no mehānisko transportlīdzekļu nodokļa kopējās iedarbības, kā arī, otrkārt, no infrastruktūras izmantošanas nodevas izstrādes un piemērošanas. Trešais iebildums ir par to, ka ar visiem pasākumiem, kuri ir kritizēti pirmā un otrā iebilduma ietvaros, ir pārkāpts LESD 34. un 56. pants. Ceturtais iebildums ir par to, ka LESD 92. pants ir pārkāpts ar infrastruktūras izmantošanas nodevas un transportlīdzekļu, kuri ir reģistrēti Vācijā, īpašnieku atbrīvojuma no mehānisko transportlīdzekļu nodokļa kopējo iedarbību.

Attiecībā uz pirmo iebildumu, ar kuru tiek apgalvots LESD 18. panta pārkāpums, kurš izriet no apstrīdēto valsts pasākumu kombinētas iedarbības, Tiesa, konstatējusi saikni gan temporālā, gan materiāltiesiskā aspektā starp apstrīdētajiem valsts pasākumiem, kas pamato to vērtēšanu kopā ar Savienības tiesībām, vispirms konstatēja atšķirīgas attieksmes pilsonības dēļ esamību. Šajā ziņā Tiesa saistībā ar attiecīgās nodevas iekasēšanu norādīja, ka, protams, infrastruktūras izmantošanas nodeva ir jāmaksā visiem Vācijas autoceļu izmantotājiem neatkarīgi no to transportlīdzekļu reģistrācijas vietas. Tomēr Vācijā reģistrētu transportlīdzekļu

⁵⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV 2013, L 347, 320. lpp.)

Īpašnieki saņem atbrīvojumu no mehānisko transportlīdzekļu nodokļa tādā apmērā, kas ir līdzvērtīgs šīs nodevas, kura tiem ir jāmaksā, apmēram, līdz ar to *de facto* šīs nodevas ekonomiskais slogs gulstas vienīgi uz to transportlīdzekļu, kuri reģistrēti citās dalībvalstīs, kas nav Vācija, īpašniekiem un vadītājiem. Tādējādi šķiet, ka strīdīgo valsts pasākumu kombinācijas dēļ pret pēdējiem minētajiem, kuri izmanto Vācijas autoceļus, ir nelabvēlīgāka attieksme nekā pret Vācijā reģistrēto transportlīdzekļu īpašniekiem attiecībā uz šo autoceļu izmantošanu, lai gan attiecībā uz šo izmantošanu tie ir līdzīgās situācijās. Tiesa uzskata, ka šāda atšķirība faktiski rada tādu pašu rezultātu kā atšķirīga attieksme pilsonības dēļ.

Tiesa atgādināja, ka, ieviešot mehānisko transportlīdzekļu nodokļus, dalībvalstīm tostarp ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips tā, lai šo nodokļu piemērošanas kārtība neizraisītu diskrimināciju.

Protams, dalībvalstīm saskaņā ar brīvo izvēli noteikt savu publisko infrastruktūru finansēšanas kārtību ir atļauts grozīt savu ceļu infrastruktūras finansēšanas sistēmu, ciktāl šis grozījums atbilst Savienības tiesībām, tostarp nediskriminācijas principam, kas paredzēts LESD 18. panta pirmajā daļā. Tomēr Tiesa konstatēja, ka kompensācijas mehānisms, izmantojot attiecīgo atbrīvojumu, šajā gadījumā ir diskriminējošs pret transportlīdzekļu, kuri reģistrēti citās dalībvalstīs, kas nav Vācija, īpašniekiem un vadītājiem, jo Vācijas Federatīvā Republika nav spējusi pierādīt, ka attiecīgais kompensācijas mehānisms atbilst šīs dalībvalsts paustajam mērķim pāriet no infrastruktūras finansēšanas ar nodokli sistēmas uz sistēmu, kurā finansējumu nodrošina visi lietotāji, un šīs dalībvalsts ieviestais mehānisko transportlīdzekļu nodokļa samazinājums praksē paredz atbrīvojumu no infrastruktūras izmantošanas nodevas Vācijā reģistrētu transportlīdzekļu īpašniekiem.

Saistībā ar otro iebildumu, ar kuru tiek apgalvots LESD 18. panta pārkāpums, kas izriet no infrastruktūras izmantošanas nodevas izstrādes un piemērošanas, Tiesa norādīja, ka apstāklis, ka atsevišķus pārkāpumus veidojošie elementi, piemēram, nepilnīgs nodevas maksājums vai nepareizas informācijas sniegšana, var tikt konstatēti tikai saistībā ar transportlīdzekļu, kuri reģistrēti citās dalībvalstīs, kas nav Vācija, īpašniekiem un vadītājiem, nepamato Austrijas Republikas apgalvojumu, saskaņā ar kuru šīs tiesību normas galvenokārt attiecas uz šiem pēdējiem minētajiem. Tā turklāt konstatēja, ka mērķis nodrošināt to naudas sodu samaksu, kas uzlikti pārkāpējiem, kuri izmanto transportlīdzekli, kurš reģistrēts citā dalībvalstī, kas nav Vācija, un ko īsteno, pieprasot iemaksāt drošības naudu, attaisno izrietošo atšķirīgo attieksmi starp šiem pārkāpējiem un pārkāpējiem, kuri izmanto Vācijā reģistrētu transportlīdzekli, un ka šis pasākums ir samērīgs ar minēto mērķi.

Saistībā ar trešo iebildumu, ar kuru tiek apgalvots LESD 34. un 56. panta pārkāpums, Tiesa nosprieda, ka strīdīgie valsts pasākumi var traucēt citu dalībvalstu izcelsmes produktu piekļuvei Vācijas tirgum. Proti, infrastruktūras izmantošanas nodeva, kas faktiski attiecas tikai uz transportlīdzekļiem, ar kuriem tiek pārvadāti šie produkti, var palielināt transporta izmaksas un līdz ar to arī šo produktu cenu, tādējādi ietekmējot to konkurētspēju.

Tiesa arī norādīja, ka strīdīgie valsts pasākumi var traucēt pakalpojumu, kuru izcelsme ir kādā dalībvalstī, kas nav Vācija, sniedzējiem un saņēmējiem piekļūt Vācijas tirgum. Proti, infrastruktūras izmantošanas nodeva sakarā ar to, ka ir piešķirts atbrīvojums no mehānisko transportlīdzekļu nodokļa, kas ietilpst strīdīgajos valsts pasākumos, var vai nu palielināt izmaksas par pakalpojumiem, ko Vācijā sniedz šie pakalpojumu sniedzēji, vai arī palielināt šo saņēmēju ceļošanas izmaksas uz šo dalībvalsti, lai tur saņemtu pakalpojumu.

Visbeidzot, saistībā ar ceturto iebildumu, ar kuru tiek apgalvots LESD 92. panta pārkāpums, Tiesa uzsvēra, ka, pilnībā kompensējot jauno maksājumu, kas ir nodeva, kura visiem pārvadātājiem ir jāmaksā par infrastruktūras izmantošanu, ar Vācijas pārvadātājiem piešķirto, taču ārvalstu pārvadātājiem nepiešķirto atbrīvojumu no mehānisko transportlīdzekļu nodokļiem vismaz par summu, kas ir līdzvērtīga samaksātajai nodevai, strīdīgiem valsts pasākumi groza ārvalstu pārvadātāju situāciju tādā ziņā, ka tā tiem ir nelabvēlīga salīdzinājumā ar Vācijas pārvadātājiem. Līdz ar to strīdīgie valsts pasākumi tika atzīti par tādiem, kas ir pretrunā minētajam LESD 92. pantam.

Šajā nodaļā ir jāmin arī 2019. gada 18. septembra spriedums **VIPA** (C-222/18, [EU:C:2019:751](#)), kurā Tiesa nosprieda, ka dalībvalstij ir tiesības aizliegt aptiekai izsniegt recepšu zāles, pamatojoties uz pasūtījuma veidlapu, ja šādā pasūtījuma veidlapā, ko ir izdevis veselības aprūpes speciālists, kuram ir tiesības izrakstīt zāles un kurš praktizē citā dalībvalstī, nav norādīts attiecīgā pacienta uzvārds ⁵⁹.

2. Darba ņēmēju brīva pārvietošanās

2019. gada 11. aprīlī pasludinātajā spriedumā **Tarola** (C-483/17, [EU:C:2019:309](#)) Tiesa, interpretējot Direktīvu 2004/38 par Savienības pilsoņu tiesībām pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā ⁶⁰, atzina, ka dalībvalsts valstspiederīgais, kurš ir īstenojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un kurš citā dalībvalstī ir ieguvis darba ņēmēja statusu, ņemot vērā darbību, kuru viņš tajā veica divas nedēļas, nenoslēdzot darba līgumu uz noteiktu laiku, pirms kļuva par piespiedu bezdarbnieku, saglabā darba ņēmēja statusu vēl vismaz sešus mēnešus. Uz minēto tomēr attiecas nosacījums, ka viņš ir reģistrējies kā darba meklētājs attiecīgajā nodarbinātības dienestā.

Pamatlieta attiecās uz Rumānijas valstspiederīgo, kurš Īrijā vairākkārt strādāja īsus laikposmus, tostarp divas nedēļas 2014. gada jūlijā. Pēc tam viņš iesniedza sociālās aizsardzības ministram lūgumu piešķirt darba meklētāja pabalstu (*jobseeker's allowance*). Ministrs šo lūgumu noraidīja būtībā tāpēc, ka ieinteresētā persona nevarēja pierādīt, ka tās parastā dzīvesvieta ir Īrijā, un norādīja, ka īsais nodarbinātības laikposms, ko viņš bija nostrādājis 2014. gada jūlijā, nevarēja atspēkot šo secinājumu. Īrijas tiesās ieinteresētā persona norādīja, ka saskaņā ar Direktīvu 2004/38 tai ir tiesības uzturēties Īrijā kā darba ņēmējam sešus mēnešus pēc profesionālās darbības beigām 2014. gada jūlijā.

Šajā direktīvā ir paredzēts ⁶¹, ka ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības uzturēties dalībvalsts teritorijā, kas nav tā, kuras pilsonība viņam ir, ilgāk nekā trīs mēnešus, ja viņam ir darba ņēmēja statuss uzņēmējā dalībvalstī. Turklāt tajā ikvienam Savienības pilsonim, kas pagaidu kārtā nav nodarbināts, ir garantēta viņa darba ņēmēja statusa saglabāšana un secīgi viņa tiesības uzturēties uzņēmējā dalībvalstī zināmos apstākļos, it īpaši, ja viņš ir piespiedu bezdarbnieks. Prasītājs pamatlietā precīzāk atsaucās uz minētās direktīvas noteikumu, kurā ir paredzēts saglabāt darba ņēmēja statusu, "ja viņš/viņa ir kļuvis par piespiedu bezdarbnieku pirmo divpadsmit mēnešu laikā" ⁶².

Tiesa šo tiesību normu precizēja, norādot, ka tā ir piemērojama tad, ja Savienības pilsonis ir kļuvis par bezdarbnieku no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, pirms ir varējis nostrādāt vienu gadu. Tā tas ir visos gadījumos, kad darbinieks ir bijis spiests izbeigt savu darbību uzņēmējā dalībvalstī, pirms ir pagājis viens gads, neatkarīgi no veiktās darbības rakstura un šajā ziņā noslēgtā darba līguma veida, proti, neatkarīgi no tā, vai viņš ir noslēdzis līgumu uz noteiktu laiku, līgumu, kas pārsniedz vienu gadu, līgumu uz nenoteiktu laiku vai jebkāda cita veida līgumu.

59| Šis spriedums ir aplūkots XVI nodaļā "Sabiedrības veselība".

60| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., un labojumi OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

61| Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

62| Direktīvas 2004/38 7. panta 3. punkta c) apakšpunkts.

Turklāt darba ņēmēja statusa saglabāšana atbilstoši minētajai tiesību normai nozīmē, pirmkārt, ka attiecīgajam pilsonim pirms kļūšanas par piespiedu bezdarbnieku faktiski ir bijis darba ņēmēja statuss un, otrkārt, ka viņš ir reģistrējies kā darba meklētājs attiecīgajā nodarbinātības dienestā. Turklāt šo statusu viņš saglabā tikai tik ilgu laikposmu, kādu uzņēmēja dalībvalsts drīkst noteikt, ja vien tas nav īsāks par sešiem mēnešiem.

Visbeidzot Tiesa norādīja, ka saskaņā ar Direktīvu 2004/38⁶³ ikvienam Savienības pilsonim, kas uzturas uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, tiek piemērots tāds pats režīms, kāds piešķirts šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem Līguma par Eiropas Savienības darbību piemērošanas jomās. Tādējādi, ja valsts tiesību normās no tiesībām uz sociālajiem pabalstiem ir izslēgtas personas, kas ir bijušas nodarbinātas vienīgi īsu laikposmu, šī izslēgšana tāpat attiecas uz citu dalībvalstu darba ņēmējiem. Runājot par pamatlietu, Tiesa norādīja, ka iesniedzējtiesai ir jānoskaidro, vai saskaņā ar valsts tiesībām un vienlīdzīgas attieksmes principu prasītājam pamatlietā ir tiesības saņemt viņa pieprasīto darba meklētāja pabalstu.

2019. gada 10. oktobrī pasludinātajā spriedumā **Krah** (C-703/17, [EU:C:2019:850](#)) Tiesa nosprieda, ka *dalībvalsts universitātes tiesiskais regulējums, ar kuru, lai noteiktu pēcdoktorantūras docentu klasifikāciju darba samaksas pakāpē, ir ierobežota to iepriekšējo laikposmu, ko pēdējie minētie ir pavadījuši citā dalībvalstī, ņemšana vērā, ir LESD 45. pantā garantētās darba ņēmēju brīvas pārvietošanās ierobežojums*. Savukārt LESD 45. pantam un Regulas Nr. 492/2011 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā⁶⁴ 7. panta 1. punktam nav pretrunā šāds tiesiskais regulējums, ja iepriekšēja nodarbinātība šajā citā dalībvalstī nav līdzvērtīga, bet vienīgi šķiet noderīga pēcdoktorantūras docenta pienākumu veikšanai attiecīgajā universitātē.

Iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā Vācijas pilsonē, kurai ir doktora grāds vēsturē, piecus gadus strādāja par pasniedzēju Minhenes Universitātē. Kopš 2000. gada beigām viņa strādāja Vīnes Universitātē vispirms par pasniedzēju, vēlāk par docenti un no 2010. gada 1. oktobra – par pēcdoktorantūras docenti. Ar 2011. gada 8. novembra lēmumu Vīnes Universitāte, lai noteiktu pēcdoktorantūras docentu klasifikāciju darba samaksas pakāpē, nolēma ņemt vērā attiecīgos iepriekšējos nodarbinātības laikposmus vienīgi tiktāl, cik to kopējais ilgums nepārsniedz četrus gadus, nenošķirot citās Austrijas universitātēs un ārvalstīs nostrādātos laikposmus. Savukārt šis četru gadu ierobežojums nav piemērojams profesionālajai pieredzei, kas ir iegūta Vīnes Universitātē pēcdoktorantūras docenta amatā. Piemērojot šo lēmumu, prasītājas darba samaksas klasifikācija tika noteikta, pamatojoties uz iepriekšējo četru gadu profesionālo pieredzi.

Tiesa, kurai tika uzdots jautājums par 2011. gada 8. novembra lēmuma saderību ar principu par nediskrimināciju pilsonības dēļ, vispirms konstatēja, ka šis lēmums nav nedz diskriminācija, kas tieši balstīta uz pilsonību, nedz arī netieša diskriminācija pret darba ņēmējiem, kas ir citu dalībvalstu valstspiederīgie. Tiesa tomēr uzskatīja, ka lēmums rada šķērslī darba ņēmēju pārvietošanās brīvībai, kas garantēta LESD 45. panta 1. punktā, jo tas var padarīt mazāk pievilcīgu šīs brīvības izmantošanu.

Šajā ziņā Tiesa sākotnēji noteica, ka 2011. gada 8. novembra lēmumā ir ņemta vērā atbilstošā iepriekšējā profesionālā darbība, kas kopumā nepārsniedz četrus gadus. Šis jēdziens ietver ne tikai profesionālo darbību, kas ir līdzvērtīga vai pat identiska pēcdoktorantūras docenta pienākumiem Vīnes Universitātē, bet arī jebkāda cita veida nodarbinātību, kas varētu būt vienkārši noderīga šo pienākumu veikšanai.

Tiesa nosprieda, ka iepriekšējās profesionālās darbības vērā ņemšanas ierobežojums līdz četriem gadiem ir šķērslis brīvai apritei. Šis ierobežojums faktiski var atturēt pēcdoktorantūras docentu, kurš ieguvis līdzvērtīgu profesionālo pieredzi laikposmā, kas pārsniedz minēto, atstāt savu izcelsmes dalībvalsti un pieteikties uz šādu

⁶³| Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punkts.

⁶⁴| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV 2011, L 141, 1. lpp.). Šīs regulas 7. panta 1. punkts ir LESD 45. panta 2. punktā nostiprinātā nediskriminācijas principa īpaša izpausme nodarbinātības un darba nosacījumu jomā.

amatu Vīnes Universitātē. Uz šādu docentu faktiski attiektos mazāk labvēlīgi darba samaksas nosacījumi nekā tie, kas ir piemērojami pēcdoktorantūras docentiem, kuri tikpat ilgos nodarbinātības laikposmos ir pildījuši tādus pašus pienākumus Vīnes Universitātē.

Savukārt attiecībā uz to, ka pilnībā netiek ņemta vērā pieredze, kas ir vienkārši noderīga, Tiesa secināja, ka nav darba ņēmēju brīvas pārvietošanās šķēršļa, jo šādas pieredzes neņemšana vērā nevar atturoši ietekmēt brīvu pārvietošanos.

Visbeidzot, attiecībā uz brīvas pārvietošanās ierobežojuma attaisnojumu, kas izriet no tā, ka daļēji tiek ņemta vērā līdzvērtīga profesionālā pieredze, Tiesa atgādināja, ka darba samaksas politikas likumīgais mērķis ir atlīdzināt par iegūto pieredzi, kas darba ņēmējam ļauj labāk izpildīt savus pienākumus. Tomēr, ņemot vērā pamatlietas konkrētos apstākļus, 2011. gada 8. novembra lēmums nešķiet piemērots, lai nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu, līdz ar to Tiesa nosprieda, ka tas ir pretrunā LESD 45. pantam.

2019. gada 18. decembrī pasludinātajā spriedumā **Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava** (C-447/18, [EŪ:C:2019:1098](#)) Tiesa nosprieda, ka *Regulas Nr. 492/2011 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos 7. panta 2. punkts, kurā ir paredzēts, ka darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts valstspiederīgais, citās dalībvalstīs ir tādas pašas sociālās priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmējiem*, nepieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā pabalsta piešķiršana noteiktiem augstas klases sportistiem, kas ir pārstāvējuši šo dalībvalsti vai tās juridiskās priekšteces starptautiskās sporta sacensībās, ir pakļauta nosacījumam, ka pieteikuma iesniedzējam ir minētās dalībvalsts pilsonība.

Šajā lietā Čehijas pilsonim (kurš izvēlējās šo pilsonību, kad beidza pastāvēt Čehijas un Slovākijas Federatīvā Republika), kura dzīvesvieta ir pašreizējās Slovākijas teritorijā un kurš ir ieguvis zelta un sudraba medaļas Eiropas un pasaules hokeja čempionātos kā Čehoslovākijas Sociālistiskās Republikas valsts izlases komandas dalībnieks, tika atteikts piešķirt pabalstu, kas ir paredzēts noteiktiem augstas klases sportistiem, kuri ir pārstāvējuši Slovākiju, jo viņam nebija Slovākijas pilsonības. Slovākijas Republikai un Čehijas Republikai pievienojoties Eiropas Savienībai, ieinteresētā persona turklāt strādāja pamatskolā un turpināja strādāt šajā darbā pēc pievienošanās.

Vispirms Tiesa konstatēja, ka attiecīgais pabalsts ir izslēgts no Regulas Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu⁶⁵ piemērošanas jomas. Tiesas skatījumā pabalsts neietilpst jēdzienā “vecuma pabalsts” šīs regulas 3. panta 1. punkta, kurā ir noteiktas sociālā nodrošinājuma jomas, kam piemērojama minētā regula, izpratnē. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka pabalsta galvenais mērķis ir atalgot tā saņēmējus par sasniegumiem sporta jomā, pārstāvot savu valsti, ar ko ir izskaidrojams, pirmkārt, valsts tiešais finansējums ārpus valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas finansēšanas avotiem un neatkarīgi no šo saņēmēju veiktajām iemaksām un, otrkārt, fakts, ka to maksā tikai ļoti nelielam skaitam sportistu. Papildus tā piebilda, ka pabalsta izmaksa ir atkarīga nevis no pabalsta saņēmēja tiesībām saņemt vecuma pensiju, bet gan vienīgi no tā, vai viņš ir iesniedzis attiecīgu pieteikumu.

Turpinājumā, precizējot, ka attiecīgais darba ņēmējs, kurš, lai arī nav pārcēlis savu dzīvesvietu, saistībā ar viņa pilsonības valsts, kurā viņš ir deklarējis savu dzīvesvietu, pievienošanos Savienībai, atradās migrējoša darba ņēmēja situācijā, Tiesa nosprieda, ka attiecīgais šajā lietā aplūkots pabalsts ietilpst jēdzienā “sociāla priekšrocība” Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta izpratnē. Šajā saistībā tā norādīja, ka migrējoša darba ņēmēja iespēja saņemt atlīdzību tāpat kā darba ņēmējiem, kuri ir uzņēmējas dalībvalsts pilsoņi, par īpašiem sporta rezultātiem, kurus viņš ir sasniedzis, pārstāvot šo dalībvalsti vai tās juridiskās priekšteces, var veicināt šī darba ņēmēja integrāciju minētajā dalībvalstī un tādējādi īstenot darba ņēmēju brīvas pārvietošanās

65| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp., labojums – OV 2004, L 200, 1. lpp.).

mērķi. Tiesa uzsvēra, ka pamatlietā aplūkotais pabalsts ne tikai nodrošina tā saņēmējiem finansiālo drošību, lai tostarp kompensētu to, ka viņi nav bijuši pilnībā iesaistīti darba tirgū gados, kurus veltīja augsta līmeņa sportam, bet arī, un galvenokārt, sniedz viņiem īpašu atzīšanu sabiedrībā saistībā ar sporta rezultātiem, ko viņi ir sasnieguši saistībā ar šādu pārstāvību.

Līdz ar to Tiesa konstatēja, ka dalībvalsts, kas piešķir šādu pabalstu saviem valsts darba ņēmējiem, nevar atteikt tā piešķiršanu darba ņēmējiem, kas ir citu dalībvalstu pilsoņi, nepieļaujot diskrimināciju pilsonības dēļ.

3. Brīvība veikt uzņēmējdarbību

2019. gada 19. jūnijā pasludinātajos spriedumos **Memira Holding** (C-607/17, [EU:C:2019:510](#)) un **Holmen** (C-608/17, [EU:C:2019:511](#)) Tiesai bija jāprecizē judikatūra, kas izriet no 2005. gada 13. decembra virspalātas sprieduma **Marks & Spencer** (C-446/03, [EU:C:2005:763](#)). Tai tika lūgts interpretēt *LESD 49. pantu, lasot to kopsakarā ar LESD 54. pantu, saistībā ar diviem strīdiem par dalībvalstī reģistrēta mātesuzņēmuma iespēju, izmantojot uzņēmumu ienākuma nodokli, atskaitīt zaudējumus, kas ir radušies citās dalībvalstīs dibinātiem meitasuzņēmumiem vai to zemāka līmeņa meitasuzņēmumiem.*

Aplūkotajā Zviedrijas nodokļu regulējumā bija paredzēti divi nodokļu režīmi – viens attiecās uz tā dēvēto “kvalificēto” apvienošanas, otrs – uz pārvedumiem grupas ietvaros, ļaujot sabiedrībai ņemt vērā citām sabiedrībām radušos zaudējumus. Divās lietās Zviedrijas mātesuzņēmumi lūdza *Skatterättsnämnden* (Nodokļu tiesību pārvalde) sniegt atzinumu, lai noskaidrotu, kādas sekas nodokļu ziņā radīs viņu meitasuzņēmumu nerezidentu darbības pārtraukšana. Lieta *Memira Holding* attiecās uz apvienošanas, kā rezultātā meitasuzņēmuma darbība tiktu izbeigta, bet tas netiktu likvidēts, savukārt lieta *Holmen* attiecās uz situācijām, kad meitasuzņēmums tiktu likvidēts vai apvērstās pārņemšanas ceļā meitasuzņēmumu pārņemtu zemāka līmeņa meitasuzņēmums un pēc tam jaunais veidojums tiktu likvidēts.

Šajā ziņā saskaņā ar “kvalificētās” apvienošanās sistēmu tiesības uz zaudējumu atskaitīšanu ir atkarīgas no tā, vai meitasuzņēmums, kam šie zaudējumi ir radušies, ir nodokļa maksātājs Zviedrijā. Savukārt saskaņā ar noteikumiem par pārvedumiem grupas ietvaros ir nepieciešams, lai meitasuzņēmums, kas ir radījis zaudējumus, mātesuzņēmumam piederētu tieši. Tā kā par minētajiem atzinumiem *Högsta förvaltningsdomstolen* (Augstākā administratīvā tiesa, Zviedrija) tika iesniegtas apelācijas sūdzības, šī tiesa vērsās Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem, atsaukdams uz spriedumu lietā A ⁶⁶ un uzskatīdama, ka tajā nav precizēts, vai tiesības uz “galīgo zaudējumu” atskaitīšanu judikatūras, kas izriet no sprieduma *Marks & Spencer* ⁶⁷, izpratnē ietver priekšnoteikumu, lai meitasuzņēmums tieši piederētu mātesuzņēmumam, un vai, lai novērtētu meitasuzņēmuma zaudējumu galīgo raksturu, ir jāņem vērā meitasuzņēmuma rezidences valsts tiesību aktos paredzētās iespējas citām juridiskām personām atskaitīt šādus zaudējumus, un, apstiprinošas atbildes gadījumā, kā šis tiesiskais regulējums ir jāņem vērā.

Lietā *Memira Holding* prasītājam sabiedrībai Vācijā bija meitasuzņēmums, kas darbojās ar zaudējumiem un pēc kura darbības izbeigšanas tā bilancē bija vienīgi parādi un atsevišķi likvidie aktīvi. Šī sabiedrība apsvēra iespēju, īstenojot pārrobežu apvienošanas, pievienot sev minēto meitasuzņēmumu, kā rezultātā meitasuzņēmums beigtu darbību, bet netiktu likvidēts, un tādējādi prasītāja sabiedrība izbeigtu jebkādu saimniecisko darbību Vācijā. Tomēr saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem apvienošanās gadījumā šādus zaudējumus nav iespējams pārnest uz citu sabiedrību, kura ir nodokļa maksātāja Vācijā.

⁶⁶| Tiesas spriedums, 2013. gada 21. februāris, **A** (C-123/11, [EU:C:2013:84](#)).

⁶⁷| Tiesas spriedums, 2005. gada 13. decembris, **Marks & Spencer** (C-446/03, [EU:C:2005:763](#)).

Tiesa atgādināja, ka saskaņā ar tās judikatūru attiecīgo ierobežojumu, protams, būtu iespējams attaisnot. Tomēr tas nebūtu samērīgs gadījumā, ja zaudējums būtu galīgs un meitasuzņēmums nerezidents būtu izsmēlis iespējas tos [fiskāli] ņemt vērā savā rezidences valstī. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka attiecīgie zaudējumi nav uzskatāmi par "galīgiem", ja pastāv iespēja tos ekonomiski izmantot, pārnesot šos zaudējumus kādai trešajai personai. Šajā ziņā nevar izslēgt, ka kāda trešā persona fiskāli ņem vērā meitasuzņēmuma zaudējumus šī meitasuzņēmuma rezidences valstī, meitasuzņēmuma pārdošanas cenā ietverot nodokļa atvieglojuma, ko veido zaudējumu atskaitīšanas tiesības nākotnē, vērtību. Līdz ar to, ja vien prasītāja sabiedrība nepierāda, ka šī iespēja nepastāv, ar to, ka atbilstoši minētās valsts tiesībām apvienošanās gadījumā netiek ļauts pārnest zaudējumus, vien nepietiek, lai meitasuzņēmuma zaudējumi tiktu uzskatīti par galīgiem.

Lietā *Holmen* prasītājai sabiedrībai Spānijā bija vairāki meitasuzņēmumi, no kuriem viens bija uzkrājis lielus zaudējumus, un tika apsvērta iespēja tā saimniecisko darbību Spānijā izbeigt. Šos zaudējumus nebija iespējams atskaitīt nedz Spānijā, jo tajā nav iespējams likvidācijas gadā pārnest likvidētas sabiedrības zaudējumus, nedz Zviedrijā, jo tajā tiek prasīts, lai meitasuzņēmums, kurš ir radījis galīgus zaudējumus, piederētu tieši.

Tiesa atgādināja, ka nosacījums, kura dēļ pārrobežu grupas nodokļa atvieglojums noteiktos gadījumos ir izslēdzams, var tikt attaisnots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, kas precizēti spriedumā *Marks & Spencer*, bet ka šim nosacījumam ir jābūt piemērotam, lai nodrošinātu izvirzīto mērķu sasniegšanu, un tas nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams šī mērķa sasniegšanai. Šajā ziņā Tiesa ir nošķīrusi divus gadījumus.

Pirmais scenārijs attiecas uz situāciju, kad viens vai vairāki meitasuzņēmumi, kuri ir starpnieki starp mātesuzņēmumu, kas lūdz piemērot grupas nodokļa atvieglojumu, un zemāka līmeņa meitasuzņēmumu, kam ir radušies par galīgiem uzskatāmi zaudējumi, nav reģistrēti vienā un tajā pašā dalībvalstī. Šādā gadījumā nevar izslēgt, ka grupa var izvēlēties dalībvalsti, kurā tiks izmantoti galīgie zaudējumi, izšķiroties par labu vai nu galvenā mātesuzņēmuma dalībvalstij, vai arī jebkura varbūtējā pastarpinātā meitasuzņēmuma dalībvalstij. Šāda izvēles iespēja ļautu īstenot grupas nodokļa likmes optimizēšanas stratēģijas, ar kurām tiktu nelabvēlīgi ietekmēts nodokļu kompetenču līdzsvarots sadalījums starp dalībvalstīm un radīts risks, ka zaudējumi tiek ņemti vērā vairākas reizes.

Otrais scenārijs attiecas uz situāciju, kad viens vai vairāki meitasuzņēmumi, kuri ir starpnieki starp mātesuzņēmumu, kas lūdz piemērot grupas nodokļa atvieglojumu, un zemāka līmeņa meitasuzņēmumu, kam ir radušies par galīgiem uzskatāmi zaudējumi, ir reģistrēti vienā un tajā pašā dalībvalstī. Šādos apstākļos grupas nodokļa likmes optimizēšanas risks, kas rodas, izvēloties dalībvalsti, kurā tiks ņemti vērā zaudējumi, un risks, ka zaudējumi tiks ņemti vērā vairākas reizes vairākās dalībvalstīs, ir identiski tiem, kurus Tiesa ir konstatējusi spriedumā *Marks & Spencer*. Līdz ar to gadījumā, ja ir izpildīti šī sprieduma 55. punktā minētie nosacījumi ⁶⁸, būtu nesamērīgi dalībvalstij izvirzīt nosacījumu, atbilstoši kuram tiek prasīta tāda tieša piederība, kāda tiek prasīta pamatlietā.

2019. gada 19. decembrī pasludinātajā spriedumā **Comune di Bernareggio** (C-465/18, [EU:C:2019:1125](#)) Tiesa nosprida, ka *LES* 49. pants, ar kuru ir garantēta brīvība veikt uzņēmējdarbību, nepieļauj tādu valsts pasākumu, ar ko pašvaldības aptiekas nodošanas konkursa kārtībā gadījumā tajā nodarbinātajiem farmaceitiem ir piešķirtas beznosacījumu pirkuma tiesības.

68] Sprieduma *Marks & Spencer* 55. punkts ir formulēts šādi: "Šajā sakarā Tiesa uzskata, ka pamata lietā attiecīgais ierobežojošais pasākums pārsniedz to, kas nepieciešams, lai pēc būtības sasniegtu mērķus, kam tas kalpo, situācijā, kurā meitas sabiedrība nerezidente ir izmantojusi visas iespējas ņemt vērā zaudējumus, kas ir tās rezidences valstī attiecīgā finanšu gada ietvaros, par ko ir iesniegts lūgums par atvieglojuma piešķiršanu, kā arī iepriekšējo finanšu gadu laikā, ja vajadzīgs, šos zaudējumu novirzot trešām personām vai tos atskaitot no peļņas, ko meitas sabiedrība guvusi iepriekšējos finanšu gados, un nepastāv iespēja, ka ārvalsts meitas sabiedrības zaudējumus var ņemt vērā tās rezidences valstī nākamo finanšu gadu ietvaros vai nu tā pati, vai arī trešās personas, it īpaši, ja meitas sabiedrība tām ir pārdota".

2014. gadā Bernaredžo pašvaldība izsludināja iepirkuma procedūru, lai pārdotu pašvaldības aptieku. Divu pretendentu iesniegtais piedāvājums izrādījās saimnieciski izdevīgākais, tādēļ viņi tika izraudzīti par provizoriskajiem līgumslēdzējiem. Tomēr līguma slēgšanas tiesības tika piešķirtas farmaceitam, kurš strādāja pašvaldības uzņēmumā, kas pārvalda Vimerkates (Itālija) aptiekas. Lai gan šis farmaceits nebija piedalījies iepirkumā, viņam tika dota priekšroka saskaņā ar Itālijas tiesību normu, atbilstoši kurai īpašumtiesību uz pašvaldības aptieku pārejas gadījumā tajā nodarbinātajiem farmaceitiem ir pirmpirkuma tiesības. Tādēļ abi iepriekš minētie pretendenti cēla Itālijas tiesās prasību atcelt šo lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

Sākumā Tiesa norādīja, ka beznosacījumu pirmpirkuma tiesības, kādas pašvaldības aptiekā nodarbinātajiem farmaceitiem ir piešķirtas šīs aptiekas nodošanas konkursa kārtībā gadījumā, piešķirot priekšrocību jebkuram pašvaldības aptiekā nodarbinātam farmaceitam, attur farmaceitus no citām dalībvalstīm vai pat liedz tiem iegādāties pastāvīgu uzņēmumu, lai tajā veiktu savu profesionālo darbību Itālijas teritorijā. Tādējādi tā secināja, ka šādas pirmpirkuma tiesības ir LESD 49. pantā garantētās brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums.

Tad Tiesa pārbaudīja, vai šim ierobežojumam ir pamatojums. Attiecībā uz pamatlietā aplūkotajām pirmpirkuma tiesībām izvirzīto mērķi Tiesa norādīja, ka šo tiesību mērķis ir nodrošināt labāku farmaceitisko pakalpojumu pārvaldību, pirmkārt, garantējot algoto farmaceitu darba tiesisko attiecību nepārtrauktību un, otrkārt, augsti novērtējot viņu jau gūto vadīšanas pieredzi. Šāds mērķis, ciktāl tas saskan ar sabiedrības veselības aizsardzības mērķi, kas skaidri minēts LESD 52. panta 1. punktā, var pamatot brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu.

Tomēr Tiesa nosprieda, ka šādas beznosacījumu pirmpirkuma tiesības, pieņemot, ka tās faktiski ir vērstas uz sabiedrības veselības aizsardzības mērķi, nav atbilstošas, lai garantētu šī mērķa sasniegšanu. Pirmām kārtām, attiecībā uz algoto farmaceitu darba tiesisko attiecību nepārtrauktības mērķi Tiesa norādīja, ka tas nav atbilstošs, lai garantētu sabiedrības veselības mērķi. Otrām kārtām, attiecībā uz farmaceitu iegūtās vadīšanas pieredzes augstu novērtējumu tā vērsa uzmanību uz to, ka pamatlietā aplūkotās pirmpirkuma tiesības nav balstītas ne uz kādu konkrētu vērtējumu par faktiski gūto pieredzi, ne sniegtā pakalpojuma kvalitāti, ne arī pašvaldības aptiekā konkrēti veiktajiem uzdevumiem un tāpēc nav atbilstošas izvirzītā mērķa sasniegšanai. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka katrā ziņā šīs pirmpirkuma tiesības pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķi augsti novērtēt profesionālo pieredzi. Proti, šāds mērķis var tikt sasniegts ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem, piemēram, iepirkuma procedūrā piešķirot papildu punktus pretendentiem, kuri pierāda aptiekas vadīšanas pieredzi.

4. Pakalpojumu sniegšanas brīvība

2019. gada 4. jūlijā pasludinātajā spriedumā **Komisija/Vācija** (C-377/17, [EU:C:2019:562](#)) Tiesa nosprieda, ka, *saglabājot fiksētus tarifus arhitektu un inženieru sniegtiem plānošanas pakalpojumiem, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi Direktīvā 2006/123⁶⁹ paredzētos pienākumus.*

Lieta attiecās uz Vācijas tiesisko regulējumu, ar kuru bija ieviesta minimālo un maksimālo tarifu sistēma arhitektu un inženieru sniegtiem plānošanas pakalpojumiem. Vācijas Federatīvās Republikas ieskatā minimālo tarifu uzdevums bija it īpaši sasniegt šo pakalpojumu kvalitātes un patērētāju aizsardzības mērķi, bet maksimālo tarifu uzdevums – nodrošināt patērētāju aizsardzību, garantējot honorāru pārskatāmību un radot šķēršļus pārmērīgu tarifu piemērošanai.

69| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.).

Kā norādīja Tiesa, uz aplūkotajiem tarifiem attiecas Direktīvas 2006/123 norma, kurā dalībvalstīm ir noteikts pienākums pārbaudīt, vai to tiesību sistēmā ir paredzētas prasības, saskaņā ar kurām nosacījums darbības veikšanai ir minimālo un/vai maksimālo tarifu ievērošana no pakalpojuma sniedzēja puses ⁷⁰. Lai šādas prasības būtu saskanīgas ar šīs direktīvas mērķiem, tām ir jābūt nediskriminējošām, nepieciešamām un samērīgām ar primāra vispārējo interešu apsvēruma īstenošanu ⁷¹.

Tā kā mērķi, uz kuriem atsaucās Vācijas Federatīvā Republika, Tiesas judikatūrā ir atzīti par primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, Tiesa veica Vācijas tarifu sistēmas piemērotības un samērīguma analīzi.

Pirmkārt, runājot par minimālajiem tarifiem, Tiesa vispirms 2006. gada 5. decembra sprieduma *Cipolla* u.c. (C-94/04 un C-202/04) gaismā konstatēja, ka, ņemot vērā Vācijas tirgus raksturiezīmes, plānošanas pakalpojumu minimālo tarifu pastāvēšana principā ir piemērota tam, lai veicinātu augsta šo pakalpojumu kvalitātes līmeņa garantēšanu. Proti, ņemot vērā, pirmām kārtām, ļoti prāvo saimnieciskās darbības veicēju skaitu, kas darbojas plānošanas pakalpojumu tirgū, un, otrām kārtām, šim tirgum raksturīgo lielo informācijas asimetriju starp plānošanas pakalpojumu sniedzējiem un patērētājiem, var pastāvēt risks, ka šie pakalpojumu sniedzēji varētu realizēt konkurenci, kura var izpausties pakalpojumu sniegšanā par pazeminātām cenām, un pat ka nelabvēlīgas atslases ceļā tiek izslēgti saimnieciskās darbības veicēji, kas piedāvā kvalitatīvus pakalpojumus. Šādā kontekstā ar minimālo tarifu noteikšanu var tikt veicināta šī riska ierobežošana, radot šķēršļus pakalpojumu sniegšanai par cenām, kas nav pietiekami augstas, lai ilgtermiņā nodrošinātu šo pakalpojumu kvalitāti.

Tomēr turpinājumā Tiesa atzina, ka minimālie tarifi nav piemēroti, lai garantētu izvirzīto mērķu īstenošanu. Kā norādīja Tiesa, apstākļi, ka plānošanas pakalpojumu sniegšana nav atļauta vienīgi tādu noteiktu profesiju pārstāvjiem, uz kuriem attiecas profesiju tiesiskajā regulējumā noteikta vai amatniecības kameru īstenota obligātā uzraudzība, izpaužas nesaskaņotība Vācijas tiesiskajā regulējumā, ņemot vērā augsta plānošanas pakalpojumu kvalitātes līmeņa saglabāšanas mērķi. Proti, minimālie tarifi nevar būt piemēroti tam, lai sasniegtu šādu mērķi, ja attiecībā uz pašu šo pakalpojumu veikšanu, uz kuru attiecas šie tarifi, nepastāv minimālas garantijas, kas ļautu nodrošināt minēto pakalpojumu kvalitāti.

Otrkārt, runājot par maksimālajiem tarifiem, Tiesa norādīja, ka, lai gan šādi tarifi var veicināt patērētāju aizsardzību, Vācijas Federatīvajai Republikai nav izdevies uzrādīt iemeslus, kāpēc ar to, ka klientiem tiktu sniegtas norādes cenu jomā attiecībā uz dažādajām pakalpojumu kategorijām, kā mazāk ierobežojošu pasākumu, nepietiktu pienācīgai minētā mērķa sasniegšanai. No tā izriet, ka prasību, kas izpaužas kā maksimālo tarifu noteikšana, nevar uzskatīt par samērīgu ar šo mērķi.

2019. gada 4. jūlija spriedumā **Baltic Media Alliance** (C-622/17, [EU:C:2019:566](#)) Tiesa nosprieda, ka uz pasākumu, ar ko sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ ir paredzēts pienākums televīzijas kanālu no citas dalībvalsts uz laiku izplatīt vai retranslēt tikai maksas paketēs, neattiecas Direktīvas 2010/13 ⁷² 3. pants. Šajā tiesību normā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt uztveršanas brīvību un savā teritorijā neierobežot televīzijas raidījumu no citām dalībvalstīm retranslāciju to iemeslu dēļ, uz kuriem attiecas jomas, ko koordinē šī direktīva, kuru vidū ir pasākumi pret nauda kurināšanu.

70| Direktīvas 2006/123 15. panta 2. punkta g) apakšpunkts.

71| Direktīvas 2006/123 15. panta 3. punkts.

72| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/13/ES (2010. gada 10. marts) par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) (OV 2010, L 95, 1. lpp.).

NTV Mir Lithuania ir Lietuvas sabiedrībai paredzēts kanāls, kurā lielākā daļa raidījumu ir krievu valodā. Lietuvas Radio un televīzijas komisija bija pieņēmusi lēmumu, ar ko mediju pakalpojumu sniedzējiem bija uzlikts pienākums divpadsmit mēnešus izplatīt vai retranslēt šo kanālu Lietuvas teritorijā vienīgi maksas paketēs. Šis lēmums bija pieņemts, pamatojoties uz to, ka vienā no minētajā kanālā izplatītajiem raidījumiem bija ietverta nepatiesa informācija, ar kuru bija kurināts naidīgums un naidis tautības dēļ pret Baltijas valstīm. *Baltic Media Alliance* – Apvienotajā Karalistē reģistrēta sabiedrība, kurai bija Lielbritānijas licence *NTV Mir Lithuania* apraidei – uzskatīja, ka šis lēmums ir pieņemts, pārkāpjot Direktīvu 2010/13, jo ar to tiek ierobežota citas dalībvalsts izcelsmes televīzijas kanāla retranslācija.

Attiecībā uz retranslācijas ierobežojumu aizliegumu, kas paredzēts Direktīvas 2010/13 3. pantā, Tiesa vispirms, pamatojamās uz šīs direktīvas apstākļiem, mērķiem un vēsturisko kontekstu, norādīja, ka vārdam “ierobežojums” saistībā ar šo direktīvu ir specifiska nozīme, kas ir šaurāka par LESD 56. pantā minēto ierobežojuma jēdzienu. Šis jēdziens neattiecas uz jebkuru uztvērējas dalībvalsts veiktu uztveršanas un retranslācijas brīvības ierobežojumu. Tādējādi Direktīva 2010/13 principā ļauj piemērot valsts tiesisko regulējumu, kas vispārīgā veidā sekmē vispārējo interešu mērķi, ar nosacījumu, ka ar to netiek ieviesta raidījumu otrreizēja pārbaude, kas papildinātu pārbaudi, kura jāveic raidījuma izcelsmes dalībvalstij.

Precizējama savu agrāko judikatūru ⁷³, Tiesa turpinājumā nosprieda, ka valsts pasākums, kas vispārīgā veidā sekmē sabiedriskās kārtības mērķi un kas reglamentē noteikumus, ar kādiem uztvērējas dalībvalsts patērētājiem tiek raidīts televīzijas kanāls, nav ierobežojums Direktīvas 2010/13 3. panta izpratnē, jo šādi noteikumi nerada šķēršļus pašai šī kanāla retranslācijai. Proti, ar šādu pasākumu netiek ieviesta raidījuma otrreizēja pārbaude.

Ņemot vērā šos konstatējumus, Tiesa secināja, ka uz tādu pasākumu, kāds aplūkots pamatlietā, neattiecas Direktīvas 2010/13 3. pants. Proti, pirmkārt, apstrīdētajam lēmumam ir vispārējo interešu mērķis, jo tas iekļaujas cīņā pret tādas informācijas izplatīšanu, kura diskreditē Lietuvas valsti, un ir vērsts uz to, lai aizsargātu Lietuvas informatīvās telpas drošību, kā arī garantētu un saglabātu sabiedrības interesi tikt pienācīgi informētai. Otrkārt, tas nekavē pašu televīzijas raidījumu no citas dalībvalsts retranslāciju Lietuvas teritorijā, jo attiecīgais televīzijas kanāls joprojām var tikt likumīgi apraidīts šajā teritorijā un Lietuvas patērētāji to joprojām var skatīties, ja tie abonē maksas paketi.

Tāpat pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā ir jānorāda uz 2019. gada 19. decembra spriedumu **Dobersberger** (C-16/18, [EU:C:2019:1110](#)), kas attiecas uz dalībvalstī reģistrētu uzņēmumu, kurš vairākās valstīs sniedz pakalpojumus starptautiskos vilcienos ⁷⁴.

5. Kapitāla brīva aprīte

2019. gada 26. februārī pasludinātajā spriedumā **X (Trešajā valstī reģistrētas starpnieksabiedrības)** (C-135/17, [EU:C:2019:136](#)) Tiesas virspalāta nosprieda, ka *LESD 63. panta 1. punkts par kapitāla brīvu aprīti* neaizliedz tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ienākumi, ko gūst trešajā valstī reģistrēta sabiedrība un kas nav radušies no pašas šīs sabiedrības darbības, piemēram, “starpposma ienākumi no kapitālieguldījumiem” šī tiesiskā regulējuma izpratnē, proporcionāli kapitāldaļu īpašuma daļai tiek iekļauti šīs dalībvalsts rezidenta nodokļu maksātāja nodokļa bāzē, ja šīm nodokļu maksātājam ir vismaz 1 % kapitāldaļu šajā sabiedrībā un ja šie ienākumi tiek aplikti šajā trešajā valstī ar zemāku nodokļu likmi nekā tā, kas ir spēkā

⁷³| Tiesas spriedums, 2011. gada 22. septembris, **Mesopotamia Broadcast un Roj TV** (C-244/10 un C-245/10, [EU:C:2011:607](#)).

⁷⁴| Šis spriedums ir aplūkots XV.5. nodaļā “Darba ņēmēju norīkošana”.

attiecīgajā dalībvalstī, ja vien nepastāv tiesiskais regulējums, kurā paredzēti tostarp līgumiski pienākumi, kas ļauj šīs dalībvalsts nodokļu iestādēm vajadzības gadījumā pārbaudīt, cik patiesa ir informācija par šo pašu sabiedrību, kas sniegta nolūkā pierādīt, ka minētā nodokļu maksātāja līdzdalība šajā sabiedrībā nav balstīta uz samākslotiem noteikumiem.

Norādot, ka minētais tiesiskais regulējums ir piemērojams vienīgi pārrobežu situācijās, Tiesa vispirms uzskatīja, ka tas attur ieguldītājus, kuri maksā nodokli vienīgi attiecīgajā dalībvalstī, veikt ieguldījumus atsevišķās trešajās valstīs reģistrētās sabiedrībās un līdz ar to principā veido ar LESD 63. panta 1. punktu aizliegtu kapitāla brīvas aprites ierobežojumu.

Tālāk Tiesa pārbaudīja, vai šo ierobežojumu var attaisnot, ņemot vērā LESD 65. pantu, saskaņā ar kuru atšķirīga attieksme nodokļu jomā var tikt uzskatīta par saderīgu ar kapitāla brīvu apriti, ja tā attiecas uz situācijām, kuras nav objektīvi salīdzināmas. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka pamatlietā aplūkotā tiesiskā regulējuma mērķis ir to rezidentu sabiedrību situāciju, kuras veikušas kapitāla ieguldījumus trešajā valstī ar “zemu” nodokļa likmi reģistrētā sabiedrībā, pēc iespējas pielīdzināt tādu rezidentu sabiedrību situācijai, kuras ir ieguldījušas kapitālu citā šīs dalībvalsts rezidentē sabiedrībā, lai tostarp neitralizētu iespējamās nodokļu priekšrocības, kādas pirmā veida sabiedrības varētu gūt no to kapitāla ieguldīšanas trešā valstī, kas ir iemesls, kādēļ aplūkojamā atšķirīgā attieksme nav attaisnojama ar objektīvi atšķirīgo situāciju.

Šajos apstākļos Tiesa pārbaudīja, vai atšķirīgā attieksme nodokļu jomā ir attaisnojama ar primāru vispārējo interešu apsvērumu. Attiecībā uz to, ka aplūkotā tiesiskā regulējuma mērķis ir krāpšanas un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas novēršana, tā atzina šo tiesisko regulējumu par piemērotu minētā mērķa sasniegšanai. Proti, paredzot ietvert trešajā valstī ar “zemu” nodokļa likmi nodibinātas sabiedrības ieņēmumus tādas sabiedrības nodokļu bāzē, kura pilnībā maksā nodokļus attiecīgajā dalībvalstī, pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums var neitralizēt sekas, kādas radītu iespējama samākslota ieņēmumu pārskaitīšana uz šādu trešo valsti.

Tomēr Tiesa uzskata, ka šis tiesiskais regulējums, tā kā tajā tiek prezumēta samākslotu darbību esamība, pamatojoties tikai uz to, ka ir izpildīti šajā regulējumā noteiktie nosacījumi, tomēr vienlaikus nedodot attiecīgajam nodokļu maksātājam nekādu iespēju atspēkot šādu pieņēmumu, principā pārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu tā mērķi.

Taču, uzsverot, ka pamatlietā aplūkotais regulējums principā attiecas nevis uz dalībvalstīm, bet uz trešajām valstīm, Tiesa norādīja, ka tas, vai dalībvalstij ir pienākums dot iespēju nodokļu maksātājam iesniegt pierādījumus par iespējamiem komerciālajiem iemesliem viņa līdzdalībai sabiedrībā, kas ir reģistrēta trešajā valstī, ir jāvērtē atkarībā no tā, vai ir pieejami administratīvi un reglamentējoši pasākumi, kas ļautu vajadzības gadījumā pārbaudīt šādu faktu patiesumu. Līdz ar to valsts tiesai jāpārbauda, vai starp dalībvalsti un attiecīgo trešo valsti pastāv tostarp līgumiski pienākumi, kas nosaka sadarbības juridisko ietvaru un mehānismus informācijas apmaiņai starp attiecīgajām valsts iestādēm, kuras faktiski var piešķirt tiesības dalībvalsts nodokļu iestādēm vajadzības gadījumā pārbaudīt, cik patiesa ir informācija par trešajā valstī dibinātu sabiedrību, kas sniegta nolūkā pierādīt, ka šī nodokļu maksātāja dalība šajā pēdējā minētajā sabiedrībā nav balstīta uz samākslotiem noteikumiem.

Iesniedzējtiesa bija Tiesai iesniegusi arī ievada jautājumus par *standstill* (atturēšanās no jebkādas darbības) klauzulas, kas paredzēta LESD 64. panta 1. punktā – atbilstoši kuram dalībvalsts attiecībās ar trešajām valstīm var piemērot brīvas kapitāla aprites ierobežojumus, kas tostarp nozīmē, ka jāveic tiešie ieguldījumi, pat ja šie ierobežojumi ir pretēji LESD 63. panta 1. punktā noteiktajam kapitāla brīvas aprites principam, ar nosacījumu, ka minētie ierobežojumi pastāvēja jau 1993. gada 31. decembrī, – piemērošanas jomu. Pamatlietā aplūkotā ierobežojuma pamatā esošais nodokļu tiesiskais regulējums pēc 1993. gada 31. decembra tika būtiski grozīts, jo tika pieņemts likums, kas stājās spēkā, bet kas, vēl pirms sākās tā piemērošana praksē, tika aizvietots ar 1993. gada 31. decembrī piemērojamajam regulējumam būtībā identisku regulējumu. Tiesa

nosprieda, ka šādā gadījumā LESD 63. panta 1. punktā paredzētais aizliegums ir piemērojams, ja vien minētā grozījuma piemērošana nav atlikta atbilstoši valsts tiesībām tādā veidā, ka, neskatoties uz tā stāšanos spēkā, tas nav piemērojams pārrobežu kapitāla aprītei, kas minēta LESD 64. panta 1. punktā, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

2019. gada 21. maijā pasludinātajā spriedumā **Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemju *ususfructus* lietojuma tiesības)** (C-235/17, [EU:C:2019:432](#)) Tiesas virspalāta nosprieda, ka *Ungārija nav izpildījusi apvienotos LESD 63. pantā un Hartas 17. pantā paredzētos pienākumus, izbeigdamā ex lege ususfructus lietojuma tiesības attiecībā uz Ungārijā esošām lauksaimniecības un mežsaimniecības zemēm, ciktāl šīs zemes tieši vai netieši pieder citu dalībvalstu valstspiederīgajiem.*

2013. gadā Ungārija pieņēma likumu (turpmāk tekstā – “2013. gada likums”), saskaņā ar kuru *ususfructus* lietojuma tiesības attiecībā uz lauksaimniecības un mežsaimniecības zemēm, ko agrāk ieguvušas juridiskas vai fiziskas personas, kas nevar pierādīt tuvas radniecības saites ar šīs zemes īpašnieku, ir jāizbeidz *ex lege*, neparedzot kompensācijas režīmu šīm personām. Šī likuma pamatojumam Ungārija norādīja, ka ar attiecīgajiem *ususfructus* lietojuma līgumiem esot apieti aizliegumi iegādāties lauksaimniecības zemi, kas bija spēkā pirms Ungārijas pievienošanās Savienībai, un ka ar tiem turklāt esot pārkāpts valsts tiesiskais regulējums valūtas maiņas kontroles jomā, kurš bija piemērojams tajā laikā, līdz ar to tie nebija spēkā *ab initio* jau pirms šīs pievienošanās. Tā arī atsaucās uz dažādiem lauksaimniecības politikas mērķiem, proti, nodrošināt, ka produktīva lauksaimniecības zeme pieder vienīgi tādām fiziskām personām, kas to apstrādā, nevis tiek izmantota spekulatīviem nolūkiem, novērst līdzekļu sadrumstalotību un saglabāt lauku iedzīvotājus un ilgtspējīgu lauksaimniecību, kā arī radīt dzīvotspējīga lieluma un konkurētspējīgas saimniecības.

Pēc tam, kad Tiesa atzina, ka nav nepieciešams izvērtēt 2013. gada likumu atbilstoši LESD 49. pantam, tā konstatēja, ka, paredzot *ex lege*, ka izbeidzas *ususfructus* lietojuma tiesības uz lauksaimniecības zemēm, kas piešķirtas personām, kuras nevar pierādīt tuvas radniecības saites ar šīs zemes īpašnieku, tostarp arī daudziem citu dalībvalstu, kas nav Ungārija, valstspiederīgajiem, šis likums jau ar savu mērķi un tikai šī iemesla dēļ ierobežo ieinteresēto personu tiesības uz kapitāla brīvu apriti, kas ir garantētas LESD 63. pantā. Proti, šis valsts tiesiskais regulējums liedz tiem gan iespēju turpināt izmantot savas *ususfructus* lietojuma tiesības, gan arī iespējamās šo tiesību atsavināšanas iespējas. Minētais regulējums turklāt attur nerezidentus no ieguldījumu veikšanas Ungārijā nākotnē.

Šādos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka ir jāpārbauda, vai minētais ierobežojums var tikt pamatots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem vai ar LESD 65. pantā minētajiem iemesliem un vai tas atbilst samērīguma principam, it īpaši, īstenojot saskaņoti un sistemātiski izvirzītos mērķus.

Šajā saistībā Tiesa arī atgādināja, ka ar Hartu garantētās pamattiesības ir jāpiemēro visās situācijās, kas ir reglamentētas Savienības tiesībās, un ka tās līdz ar to ir jāievēro tad, ja valsts tiesiskais regulējums ietilpst šo tiesību piemērošanas jomā. Tā tas it īpaši ir gadījumā, kad valsts tiesiskais regulējums var radīt šķēršļus vienai vai vairākām ar LESD garantētām pamatbrīvībām un kad attiecīgā dalībvalsts, lai attaisnotu šādu šķērslī, atsaucas uz LESD 65. pantā norādītajiem iemesliem vai Savienības tiesībās atzītiem primāriem vispārējo interešu apsvērumiem. Tādā gadījumā attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā var tikt izmantoti šādi paredzētie izņēmumi vienīgi tad, ja tas atbilst pamattiesībām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa. Šajā ziņā tas, ka dalībvalsts izmanto Savienības tiesībās paredzētos izņēmumus, lai pamatotu šķērslī Līgumā garantētai pamatbrīvībai, jāuzskata par “Savienības tiesību īstenošanu” Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē.

Līdz ar to Tiesa ir izvērtējusi 2013. gada likuma atbilstību Savienības tiesībām, ņemot vērā gan Līgumos, gan Tiesas judikatūrā paredzētos izņēmumus, gan Hartā garantētās pamattiesības, tostarp tās 17. pantā nostiprinātās tiesības uz īpašumu, kuru pārkāpumu Komisija šajā gadījumā apgalvoja.

Attiecībā uz šo Hartas 17. pantu Tiesa, pirmkārt, precizēja, ka ar šī panta 1. punktu nodrošinātā aizsardzība attiecas uz tiesībām, kam ir mantiska vērtība, no kuras izriet, ievērojot attiecīgo tiesību sistēmu, iegūts tiesiskais stāvoklis, kas to īpašniekam ļauj šīs tiesības izmantot autonomi savā labā. Pēc Tiesas domām, ir acīmredzams, ka attiecīgajām *ususfructus* lietojuma tiesībām ir mantiska vērtība un tās īpašniekam piešķir iegūto tiesisko stāvokli, un tas tā ir pat tad, ja šādu tiesību nodošana būtu ierobežota vai izslēgta saskaņā ar piemērojamām valsts tiesību normām. Proti, šādu *ususfructus* lietojuma tiesību uz lauksaimniecības zemi iegūšana ar līgumu principā ir saistīta ar cenas samaksu. Šīs tiesības ļauj to īpašniekiem gūt labumu no šīs zemes, tostarp ekonomiskiem mērķiem, proti, vajadzības gadījumā to iznomāt trešajām personām, un tādējādi tās ietilpst Hartas 17. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka *ususfructus* lietojuma tiesības, kas ir izbeigtas ar 2013. gada likumu, ir jāuzskata par "likumīgi iegūtām" šīs Hartas tiesību normas izpratnē. Proti, minētās tiesības tika nodibinātas laikā, kad šādu tiesību nodibināšana nebija aizliegta ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, un Ungārija nav pierādījusi, ka šīs tiesības būtu spēkā neesošas tā brīža valsts tiesiskā regulējuma, kas attiecas uz valūtas maiņas kontroli, pārkāpuma dēļ. Turklāt šīs pašas tiesības ir tikušas sistemātiski ierakstītas kompetento valsts iestāžu zemesgrāmatu reģistros, un to esamība ir apstiprināta ar 2012. gadā pieņemtu likumu.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka 2013. gada likums ietver nevis lietu izmantošanas ierobežojumus, bet īpašuma atņemšanu Hartas 17. panta 1. punkta izpratnē, lai gan attiecīgās *ususfructus* lietojuma tiesības nav ieguvusi valsts iestāde, bet to izbeigšanas sekas ir tādas, ka īpašnieki atgūst attiecīgās zemes pilnīgas īpašumtiesības.

Šīs analīzes beigās Tiesa tomēr precizēja, ka Hartā garantēto tiesību izmantošana var tikt ierobežota, ja šis ierobežojums ir paredzēts likumā, atbilst minēto tiesību būtībai un, ievērojot samērīguma principu, ir nepieciešams un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības. Šajā ziņā, interpretējot Hartas 17. panta 1. punktu kopā ar tās 52. panta 1. punktu, ir jāsecina, ka tad, ja īpašuma atņemšana tiek pamatota ar sabiedrības interesēm, Hartas 52. panta 1. punktā paredzētā samērīguma principa ievērošana ir jānodrošina, ņemot vērā šo interesi un vispārējo interešu mērķus. Šāda interpretācija turklāt nozīmē, ka tad, ja nav šādu sabiedrības interešu, kas varētu attaisnot īpašuma atņemšanu, vai – pieņemot, ka šādas sabiedrības intereses ir pierādītas, – ja nav izpildīti Hartas 17. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētie nosacījumi, tiktu ietekmētas šajā tiesību normā garantētās tiesības uz īpašumu.

Šajā ziņā, lai gan Tiesa atzina, ka ar valsts tiesisko regulējumu var ierobežot kapitāla brīvu apriti tādu mērķu vārdā kā tie, uz kuriem atsaucas Ungārija, lai pamatotu 2013. gada likumu, tā tomēr nosprieda, ka pierādījumu trūkuma dēļ minēto likumu nevar uzskatīt ne par tādu, kam patiešām būtu šādi mērķi, ne arī par tādu, kas var nodrošināt to sasniegšanu. Tiesa piebilda, ka šis likums katrā ziņā pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai tos sasniegtu. Šo pašu iemeslu dēļ Tiesa secināja, ka nav sabiedrības interešu, ar kurām varētu pamatot īpašuma atņemšanu, kas izriet no attiecīgo *ususfructus* lietojuma tiesību izbeigšanas.

Attiecībā uz šo īpašuma atņemšanu Tiesa piebilda, ka katrā ziņā 2013. gada likums neatbilst Hartas 17. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētajai prasībai laikus izmaksāt taisnīgu kompensāciju. Proti, šajā likumā nav nevienas tiesību normas, kurā būtu paredzēta atlīdzība *ususfructus* lietojuma tiesību īpašniekiem, kam ir atņemtas tiesības, un Ungārijas norādītā vienkāršā atsaucē uz vispārīgām civiltiesību normām šai prasībai neatbilst. Šajā gadījumā šāda atsaucē nozīmētu, ka *ususfructus* lietojuma tiesību īpašniekiem tiktu uzlikts pienākums – izmantojot procedūras, kas var izrādīties ilgas un dārgas, – piedzīt iespējamās kompensācijas, ko tiem varētu būt parādā īpašnieks. Šādas civiltiesību normas neļauj nedz viegli un pietiekami precīzi vai paredzami noteikt, vai kompensācijas faktiski var saņemt saskaņā ar šādām procedūrām, nedz vajadzības gadījumā zināt, kāds ir to raksturs un nozīme.

VIII. Robežkontrole, patvēruma un imigrācija

1. Patvēruma politika

Saistībā ar migrācijas krīzi, kas jau vairākus gadus ir pārņēmusi Eiropu, un no tās izrietošo daudzskaitlīgo starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju ierašanos Savienībā, Tiesa turpina izskatīt ievērojamu skaitu lietu, kas ir saistītas ar Savienības patvēruma politiku. Šajā ziņā ir jānorāda uz astoņiem spriedumiem: diviem spriedumiem saistībā ar bēgļa statusu, pieciem spriedumiem saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu un pēdējo spriedumu, kas ir saistīts ar atgriešanas lēmumiem.

1.1. Bēgļa statuss

2019. gada 14. maijā pasludinātajā spriedumā **M u.c. (Bēgļa statusa atcelšana)** (C-391/16, C-77/17 un C-78/17, [EU:C:2019:403](#)) Tiesas virspalāta lēma par *Direktīvas 2011/95* ⁷⁵ (turpmāk tekstā – “Kvalifikāciju direktīva”) 14. panta 4.–6. punkta spēkā esamību, kuros ir precizēti gadījumi, kādos dalībvalstis var atcelt vai atteikties piešķirt bēgļa statusu LESD 78. panta 1. punkta un Hartas 18. panta, kuros ir atsauce uz Ženēvas konvenciju par bēgļa statusu (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”) ⁷⁶, gaismā. Šis spriedums iekļaujas trīs tiesvedībās starp trešo valstu valstspiederīgajiem un attiecīgajām valstu kompetentajām iestādēm par viņu bēgļa statusa atcelšanu vai arī atteikumu piešķirt šo statusu tādēļ, ka viņi ir tikuši notiesāti par īpaši smagiem noziegumiem un rada draudus attiecīgās dalībvalsts drošībai vai sabiedrībai. Konkrētāk Tiesa lēma par to, vai šīs direktīvas 14. panta 4.–6. punkta sekas ir tādas, ka attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam, kurš atbilst minētās direktīvas 2. panta d) punktā paredzētajiem materiāltiesiskajiem nosacījumiem, tiek liegts “bēgļa” statuss un vai tādēļ tiek pārkāpts Ženēvas konvencijas 1. pants.

Vispirms Tiesa uzskatīja, ka tās kompetencē ir lemt par trim lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tā norādīja, ka, lai arī Savienība nav Ženēvas konvencijas līgumslēdzēja puse, tai tomēr ir jāievēro šīs konvencijas noteikumi atbilstoši LESD 78. panta 1. punktam un Hartas 18. pantam, un tādēļ atbilstoši šīm primāro tiesību normām Kvalifikāciju direktīvā šiem noteikumiem ir jābūt ievērotiem un Tiesas kompetencē ir šo tiesību normu gaismā izvērtēt šīs direktīvas 14. panta 4.–6. punkta spēkā esamību.

Tad Tiesa nosprieda, ka minētās direktīvas 14. panta 4.–6. punkts var tikt interpretēts tādējādi, ka tas nodrošina, ka tiek ievērots Ženēvas konvencijā paredzētais minimālais aizsardzības līmenis, kā tas ir prasīts LESD 78. panta 1. punktā un Hartas 18. pantā, un attiecīgi apstiprināja šo tiesību normu spēkā esamību.

Šajā ziņā Tiesa precizēja, pirmkārt, ka, lai arī ar Kvalifikāciju direktīvu ir izveidota regulatīvā sistēma, kas ietver dalībvalstīm kopīgus jēdzienus un kritērijus, kas tādējādi ir arī Savienības jēdzieni un kritēriji, tā tomēr ir balstīta uz Ženēvas konvenciju un tās mērķis tostarp ir nodrošināt, lai pilnībā tiktu ievērots šīs konvencijas 1. pants. Tādējādi Kvalifikāciju direktīvas 2. panta d) punktā ietvertajā “bēgļa” definīcijā būtībā ir pārņemta Ženēvas konvencijas 1. panta A nodaļā ietvertā definīcija. Šīs direktīvas 2. panta e) punkta izpratnē “bēgļa

75| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

76| Konvencija par bēgļa statusu, kas parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sējums, 137. lpp., Nr. 2545 (1954)), kas stājusies spēkā 1954. gada 22. aprīlī un papildināta un grozīta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā noslēgto Protokolu par bēgļa statusu, kas stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī.

statuss” savukārt atbilst formālai atzīšanai par “bēgli”, kas ir deklaratīvs, nevis bēgļa statusu radošs akts, kurš atbilstoši minētās direktīvas 13. pantam nozīmē to, ka trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kurš atbilst šīs pašas direktīvas III nodaļas materiāltiesiskajiem nosacījumiem, tādēļ vien ir bēglis minētās direktīvas 2. panta d) punkta un Ženēvas konvencijas 1. panta A nodaļas izpratnē, un dalībvalstīm šajā ziņā nav rīcības brīvības. Tiesa turklāt norādīja, ka bēgļa statusa piešķiršana rada tādas sekas, ka attiecīgajam bēglim saskaņā ar Kvalifikāciju direktīvas 2. panta b) punktu pienākas starptautiska aizsardzība šīs direktīvas izpratnē, un tādēļ bēglim pienākas visas minētās direktīvas VII nodaļā paredzētās tiesības un priekšrocības, kas vienlaikus ietver Ženēvas konvencijā iekļautajām tiesībām līdzvērtīgas tiesības, un plašākas aizsardzības tiesības, kurām šajā konvencijā nav ekvivalentu. Ņemot vērā šos dažādos elementus, tā uzskatīja, ka “bēgļa” statuss Kvalifikāciju direktīvas 2. panta d) punkta un minētās konvencijas 1. panta A nodaļas izpratnē nav atkarīgs no formālas atzīšanas par bēgli, piešķirot “bēgļa statusu” šīs direktīvas 2. panta e) punkta, lasot to kopsakarā ar tās 13. pantu, izpratnē.

Otrkārt, konstatējusi, ka Savienības tiesībās bēgļiem, kuri ir kādā no Kvalifikāciju direktīvas 14. panta 4. un 5. punktā minētajām situācijām, ir paredzēta plašāka starptautiskā aizsardzība nekā Ženēvas konvencijā garantētā, Tiesa norādīja, ka minētie 14. panta 4. un 5. punkti nevar tikt interpretēti tādējādi, ka saistībā ar sistēmu, kas izveidota ar šo direktīvu, bēgļa statusa atcelšanas vai piešķiršanas atteikuma rezultātā attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kurš atbilst minētās direktīvas 2. panta d) punktā, lasot to kopsakarā ar tās III nodaļas noteikumiem, minētajiem nosacījumiem, vairs nav uzskatāms par bēgli minētā 2. panta d) punkta un Ženēvas konvencijas 1. panta A nodaļas izpratnē. Proti, apstāklis, ka attiecīgā persona ir kādā no šīs pašas direktīvas 14. panta 4. un 5. punktā paredzētajām situācijām, tomēr nenozīmē, ka šī persona vairs neatbilst materiāltiesiskajiem nosacījumiem, no kuriem ir atkarīgs, vai persona ir bēglis, un kuri attiecas uz pamatotām bailēm no vajāšanas savā izcelsmes valstī. Šādā gadījumā šai personai patiešām tiek liegts minētais statuss un tai vairs nav arī visu Kvalifikāciju direktīvas VII nodaļā paredzēto tiesību un priekšrocību. Tomēr, kā ir skaidri paredzēts šīs direktīvas 14. panta 6. punktā, šai personai ir vai tai turpina būt noteiktas Ženēvas konvencijā paredzētās tiesības, kas apstiprina to, ka viņa, neraugoties uz bēgļa statusa atcelšanu vai atteikumu to piešķirt, ir vai turpina būt bēglis tostarp šīs konvencijas 1. panta A nodaļas izpratnē.

Attiecībā uz šo 14. panta 6. punktu Tiesa nobeigumā nosprieda, ka šajā tiesību normā dalībvalstij, kas izmanto Kvalifikāciju direktīvas 14. panta 4. un 5. punktā paredzēto iespēju, ir paredzēts pienākums attiecīgajam bēglim, kurš atrodas minētās dalībvalsts teritorijā, piešķirt vismaz Ženēvas konvencijā noteiktās tiesības, uz kurām ir tieša atsauce minētajā 14. panta 6. punktā, kā arī šajā konvencijā paredzētās tiesības, kuru īstenošanai nav nepieciešama likumīga uzturēšanās. Turklāt Tiesa uzsvēra, ka šis pēdējais noteikums nekādi nav interpretējams tādējādi, ka tā rezultātā dalībvalstis tiktu mudinātas nepildīt tādas savas starptautiskās saistības kā no minētās konvencijas izrietošās, ierobežojot tiesības, kas šīm personām izriet no šīs konvencijas. Tā piebilda, ka šīs direktīvas 14. panta 4.–6. punkta piemērošana neskar attiecīgās dalībvalsts pienākumu ievērot atbilstošos Hartas noteikumus.

Tiesa noslēdza savu vērtējumu, uzsvērdama, ka, lai gan saskaņā ar Ženēvas konvenciju personām, kuras ir kādā no Kvalifikāciju direktīvas 14. panta 4. un 5. punktā minētajām situācijām, atbilstoši šīs konvencijas 33. panta 2. punktam ir piemērojams izraidīšanas vai atpakaļnosūtīšanas uz izcelsmes valsti pasākums, pat ja viņu dzīvība vai brīvība tajā būtu apdraudēta, šādas personas saskaņā ar šo direktīvu turpretī nedrīkst izraidīt, ja pastāv risks, ka tiks pārkāptas viņu pamattiesības, kas ir nostiprinātas Hartas 4. pantā un 19. panta 2. punktā. Attiecībā uz šīm personām attiecīgajā dalībvalstī gan var tikt pieņemts lēmums par bēgļa statusa minētās direktīvas 2. panta e) punkta izpratnē atcelšanu vai lēmums atteikties piešķirt šo statusu, bet šādu lēmumu pieņemšana neskartu to, ka šīs personas ir bēgli, ja tās atbilst materiāltiesiskajiem nosacījumiem, lai tiktu uzskatītas par bēgļiem šīs direktīvas 2. panta d) punkta, lasot to kopsakarā ar tās III nodaļas noteikumiem, izpratnē un tātad arī Ženēvas konvencijas 1. panta A nodaļas izpratnē.

2019. gada 23. maijā pasludinātajā spriedumā **Bilali** (C-720/17, [EU:C:2019:448](#)) Tiesa nosprieda, ka *Kvalifikāciju direktīvas 19. panta 1. punkts, to lasot kopsakarā ar tās 16. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstij ir jāatceļ alternatīvās aizsardzības statuss, ja tā ir piešķirusi šo statusu, lai gan šīs piešķiršanas nosacījumi nebija izpildīti, un ir pamatojusies uz faktiem, kuri, kā izrādījās vēlāk, bija kļūdaini, kaut arī attiecīgajai personai nevar pārņemt, ka tā šajā gadījumā būtu maldinājusi minēto dalībvalsti.*

Šajā lietā ieinteresētajai personai piešķirtais alternatīvās aizsardzības statuss, kā arī uzturēšanās atļauja uz noteiktu laiku tika atcelta pēc savas ierosmes, jo, pirmkārt, bija pieļauta kļūda, nosakot šīs personas iespējamo valstspiederību, un, otrkārt, šai personai nosūtīšanas atpakaļ uz viņas izcelsmes vai pastāvīgās dzīvesvietas valsti gadījumā vispār nav draudējis reāls risks ciest būtisku kaitējumu Kvalifikāciju direktīvas 15. panta izpratnē.

Šādā kontekstā Tiesa vispirms norādīja, ka, protams, Kvalifikāciju direktīvas 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā ir paredzēta alternatīvās aizsardzības statusa zaudēšana vienīgi tad, ja ieinteresētā persona ir nepareizi uzrādījusi vai nav uzrādījusi faktus, kuriem lēmumā par šī statusa piešķiršanu bijusi izšķiroša nozīme. Turklāt nevienā citā noteikumā nav tieši paredzēts, ka minēto statusu var atņemt vai tas ir jāatņem, ja attiecīgais piešķiršanas lēmums ir pieņemts uz kļūdainas informācijas pamata un ieinteresētā persona nav nepareizi uzrādījusi vai neuzrādījusi faktus.

Tomēr Tiesa tāpat norādīja, ka netiek arī tieši izslēgts, ka šis statuss varētu tikt zaudēts, ja uzņemošā dalībvalsts saprot, ka ir piešķirusi šo statusu uz kļūdainas informācijas pamata, par ko ieinteresētā persona nav vainojama. Šajā ziņā Tiesa norādīja, pirmkārt, ka situācijai, kādā ir persona, kurai alternatīvās aizsardzības statuss ir piešķirts uz kļūdainas informācijas pamata, lai gan tā nekad nav izpildījusi piešķiršanas nosacījumus, nav nekādas saiknes ar starptautiskās aizsardzības loģiku. Līdz ar to alternatīvās aizsardzības statusa zaudēšana šādos apstākļos atbilst Kvalifikāciju direktīvas mērķim un vispārējai sistēmai, un it īpaši tās 18. pantam, kurā ir paredzēts, ka alternatīvās aizsardzības statuss tiek piešķirts vienīgi personām, kuras atbilst minētajiem nosacījumiem. Proti, ja attiecīgā dalībvalsts nevarēja šo statusu piešķirt likumīgi, tai ir pienākums *a fortiori* to atcelt, tiklīdz ir konstatēta tās kļūda.

Otrkārt, Tiesa uzsvēra, ka Kvalifikāciju direktīvas 19. panta 1. punktā ir paredzēts, ka attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas – kā šajā lietā – iesniegti pēc Direktīvas 2004/83 ⁷⁷ stāšanās spēkā, dalībvalstis atceļ, izbeidz vai atsaka pagarināt trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka alternatīvās aizsardzības statusu, ja viņš vairs nav tiesīgs saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar Kvalifikāciju direktīvas 16. pantu, proti, ja apstākļi, kuru dēļ bijis piešķirts šis statuss, vairs nepastāv vai ir mainījušies tādā mērā, ka šī aizsardzība vairs nav nepieciešama. Šajā ziņā izmaiņas uzņemošās dalībvalsts informētībā par ieinteresētās personas personīgajiem apstākļiem, tāpat kā faktisko apstākļu izmaiņas trešajās valstīs var radīt situāciju, kurā sākotnējās bailes, ka šī persona cietīs būtisku kaitējumu, vairs nešķiet pamatotas, ar nosacījumu, ka šīs izmaiņas informētībā ir pietiekami nozīmīgas un galīgas attiecībā uz jautājumu par to, vai ieinteresētā persona atbilst alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanas nosacījumiem. Līdz ar to, ja uzņemošajai dalībvalstij ir jauna informācija, kas pierāda, ka – pretēji tās sākotnējam trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka, kuram piešķirta alternatīvā aizsardzība, situācijas vērtējumam, kas balstīts uz kļūdainiem faktiem, – viņam nekad nav draudējis būtisks kaitējums, šai dalībvalstij ir jāsecina, ka alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanas pamatā esošie apstākļi ir mainījušies tā, ka šī statusa saglabāšana vairs nav pamatota. Turklāt apstāklis, ka uzņemošās dalībvalsts pieļautajā kļūdā ieinteresētā persona nav vainojama, nevar mainīt apstākli, ka patiesībā šī persona vispār nav atbildusi alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanas nosacījumiem.

⁷⁷ | Padomes Direktīva 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2004, L 304, 12. lpp.).

Tiesas skatījumā šo Kvalifikāciju direktīvas interpretāciju apstiprina Ženēvas konvencija, jo no šīs konvencijas izrietošās prasības ir jāņem vērā šīs direktīvas 19. panta interpretācijā. Šajā saistībā Tiesa norādīja, ka dokumentiem, kurus izdevis Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs (*UNHCR*), ņemot vērā lomu, kāda *UNHCR* ir uzticēta ar Ženēvas konvenciju, piemīt īpaša nozīme. Lai gan nevienā minētās konvencijas noteikumā nav tieši paredzēta bēgļa statusa zaudēšana, ja vēlāk izrādās, ka šis statuss vispār nebūtu bijis jāpiešķir, *UNHCR* tomēr uzskata, ka šādā gadījumā lēmums par bēgļa statusa piešķiršanu principā ir jāatceļ.

Papildus Tiesa precizēja, ka alternatīvās aizsardzības statusa zaudēšana saskaņā ar Kvalifikāciju direktīvas 19. panta 1. punktu nenozīmē, ka būtu jāpauž nostāja par atsevišķu jautājumu, vai attiecīgā persona zaudē uzturēšanās tiesības attiecīgajā dalībvalstī un var tikt izraidīta uz savu izcelsmes valsti. Proti, pirmkārt, pretēji minētā statusa zaudēšanai saskaņā ar Kvalifikāciju direktīvas 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu šī paša statusa zaudēšana atbilstoši šīs direktīvas 19. panta 1. punktam neietilpst nedz gadījumos, kuros dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvas 2003/109⁷⁸ 4. panta 1.a punktu ir jāatsaka pastāvīgā iedzīvotāja statusa piešķiršana starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, nedz gadījumos, kuros saskaņā ar šīs pēdējās minētās direktīvas 9. panta 3.a punktu dalībvalstis šiem saņēmējiem var atcelt pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Otrkārt, Kvalifikāciju direktīvā tiek atzīts, ka uzņemošās dalībvalstis atbilstoši savām valsts tiesībām var sniegt valsts aizsardzību, kurā ietilpst tiesības, kas ļauj personām, kurām nav alternatīvās aizsardzības statusa, uzturēties attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

Tiesa vēl piebilda, ka šajā saistībā attiecīgajai dalībvalstij ir jāievēro pamattiesības uz attiecīgās personas privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir garantētas Hartas 7. pantā. Fakts, ka – atšķirībā no Kvalifikāciju direktīvas 19. panta 3. punktā paredzētās situācijas – persona, kuras alternatīvās aizsardzības statuss ir ticis atcelts, pamatojoties uz minētās direktīvas 19. panta 1. punktu, to lasot kopsakarā ar tās 16. pantu, nav tieši maldinājusi valsts kompetento iestādi šī statusa piešķiršanas brīdī, šajā ziņā ir būtisks apstāklis.

1.2. Starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšana

Tiesas pasludinātie spriedumi saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kuri ir apkopoti šajā ziņojumā, attiecas uz šādu pieteikumu izskatīšanas, izvērtēšanas un atkārtotas izvērtēšanas noteikumiem, to pieņemamību, nosacījumiem patvēruma pieteicēju pārsūtīšanai uz dalībvalsti, kura ir atbildīga par minēto izskatīšanu, un minētās dalībvalsts noteikšanu, kā arī sankcijām, ko var piemērot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja, kurš ir atzīts par vainojamu vardarbīgā uzvedībā.

2019. gada 19.martā pasludinātajā spriedumā **Jawo** (C-163/17, [EU:C:2019:218](#)) Tiesas virspalāta no Regulas Nr. 604/2013⁷⁹ (turpmāk tekstā – “Dublinas III regula”) un Hartas skatpunkta lēma par to, *kādos apstākļos var tikt konstatēts, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir aizbēdzis, tāpēc var tikt pagarināts termiņš viņa pārsūtīšanai uz dalībvalsti, kura parasti ir atbildīga par viņa pieteikuma izskatīšanu, kā arī par šādas pārsūtīšanas tiesiskumu, ja pastāv iespēja, ka patvēruma piešķiršanas procedūras rezultātā attiecīgā persona tiek pakļauta necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei starptautiskās aizsardzības saņēmēju dzīves apstākļu minētajā dalībvalstī dēļ*.

78| Padomes Direktīva 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.).

79| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp.).

Izskatāmajā lietā Gambijas valstspiederīgais bija ieceļojis Eiropas Savienībā caur Itāliju, kurā iesniedza patvēruma pieteikumu, un pēc tam devās uz Vāciju, kur viņš iesniedza jaunu pieteikumu. Vācijas iestādes noraidīja attiecīgās personas patvēruma pieteikumu pēc tam, kad bija lūgušas Itālijas iestādēm veikt šīs personas atpakaļuzņemšanu, un izdeva rīkojumu par viņa izraidīšanu uz Itāliju. Pirmais mēģinājums veikt pārsūtīšanu bija nesekmīgs, jo patvēruma pieteikuma iesniedzējs nebija sastopams viņam piešķirtajā izmitināšanas centrā. Vācijas iestādes, tādējādi uzskatot, ka viņš ir aizbēdzis, atbilstoši Dublinas III regulas 29. panta 2. punktam bija paziņojušas Itālijas iestādēm par neiespējamību veikt pārsūtīšanu un par termiņa pagarināšanu. Šajā pantā ir paredzēts, ka pārsūtīšanas izpildes termiņš ir seši mēneši, bet patvēruma pieteikuma iesniedzēja bēgšanas gadījumā to var pagarināt ne ilgāk kā līdz astoņpadsmit mēnešiem. Vēlāk patvēruma pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka bija apciemojis draugu un nav zinājis, ka par prombūtnes gadījumiem ir jāpaziņo. Vienlaikus viņš iesniedza pieteikumu tiesā, apstrīdot pārsūtīšanas lēmumu, un pēc šī pieteikuma noraidīšanas iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Apelācijas tiesvedībā viņš uzsvēra, ka, tā kā nebija veicis bēgšanu, Vācijas iestādes neesot bijušas tiesīgas pagarināt viņa pārsūtīšanas uz Itāliju termiņu. Tāpat viņš atsaucās uz sistēmiskām nepilnībām patvēruma jomā Itālijā, kas radot šķērslī viņa pārsūtīšanai uz šo valsti.

Pirmkārt, Tiesa precizēja, ka jēdziens “bēgšana” Dublinas III regulas 29. panta 2. punkta izpratnē tostarp nozīmē nolūka elementa esamību tādā veidā, ka šī norma principā ir piemērojama tikai tad, kad patvēruma pieteikuma iesniedzējs apzināti izvairās no valsts iestādēm, lai nepieļautu viņa pārsūtīšanu. Tiesa tomēr piebilda, ka, lai nodrošinātu efektīvu Dublinas III regulas darbību un ņemtu vērā būtiskās grūtības, ar kurām var sastapties minētās iestādes, lai sniegtu pierādījumus par patvēruma pieteikuma iesniedzēja nolūkiem, var tikt prezumēts, ka viņš ir aizbēdzis, ja pārsūtīšanu nevar veikt tāpēc, ka viņš ir atstājis viņam piešķirto dzīvesvietu, neinformējot par to valsts iestādes, ne arī attiecīgā gadījumā lūdzot iepriekšēju atļauju. Tomēr šī prezumpcija ir piemērojama vien tad, ja pieteikuma iesniedzējs ir ticis pienācīgi informēts par saviem pienākumiem šajā ziņā atbilstoši Direktīvas 2013/33⁸⁰ (turpmāk tekstā – “Uzņemšanas” direktīva”) 5. pantam. Turklāt pieteikuma iesniedzējam ir jā saglabā iespēja pierādīt, ka fakts, ka viņš nav brīdinājis kompetentās iestādes par savu prombūtni, ir attaisnots ar pamatotiem iemesliem, nevis ar nolūku izvairīties no šīm iestādēm.

Otrkārt, Tiesa apstiprināja, ka atbilstoši tam, ko tā jau ir nospriedusi spriedumā *Shiri*⁸¹, pieteikuma iesniedzējs, apstrīdot pārsūtīšanas lēmumu, var atsaukties uz to, ka, tā kā viņš nav veicis bēgšanu, ir beidzies Dublinas III regulas 29. panta 1. un 2. punktā paredzētais sešu mēnešu termiņš.

Treškārt, attiecībā uz pārsūtīšanas termiņa pagarināšanas kārtību Tiesa uzskatīja, ka nav nepieciešama nekāda iepriekšēja apspriešanās starp pieprasījuma iesniedzēju dalībvalsti un atbildīgo dalībvalsti. Tādējādi, lai šo termiņu pagarinātu, ilgākais, līdz astoņpadsmit mēnešiem, pietiek ar to, ka pirms sešu mēnešu termiņa beigām pirmā valsts norāda otrajai, ka pieteikuma iesniedzējs ir aizbēdzis, precizējot jauno pārsūtīšanas termiņu.

Ceturtkārt un visbeidzot, Tiesa izvērtēja jautājumu par to, vai Hartas 4. pants nepieļauj starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanu, ja šādas aizsardzības saņēmēju dzīves apstākļi dalībvalstī, kura parasti ir atbildīga par viņa pieteikuma izskatīšanu, var radīt necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi.

Vispirms Tiesa precizēja, ka šis jautājums ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Pēc tam tā uzsvēra, ka kopējās Eiropas patvēruma sistēmas un tostarp uz savstarpējo uzticēšanos balstītās Dublinas III regulas kontekstā ir jāpieņem, ka pret pieteikuma iesniedzējiem paredzētajā attieksmē tiek ievērotas viņu pamattiesības. Tomēr, kā Tiesa jau ir nospriedusi spriedumā *N. S. u.c.*⁸² un kā tas arī ir nostiprināts Dublinas III regulas

80| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.).

81| Tiesas spriedums, 2017. gada 25. oktobris, *Shiri* (C-201/16, [EU:C:2017:805](#)).

82| Tiesas spriedums, 2011. gada 21. decembris, *N. S. u.c.* (C-411/10 un C-493/10, [EU:C:2011:865](#)).

3. panta 2. punktā, nevar izslēgt, ka pieteikuma iesniedzējam, tostarp sistēmisku, vispārēju vai atsevišķas personu grupas skarošu iemeslu dēļ dalībvalstī, uz kuru ir paredzēta pārsūtīšana, ir risks tikt pakļautam necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei, kas tātad rada šķērsli minētajai pārsūtīšanai. Šajā ziņā, lai gan Dublinas III regulas 3. panta 2. punktā ir paredzēta tikai tāda situācija, kas bija pamatā spriedumam *N. S. u.c.*, kurā šo risku radīja sistēmiskas nepilnības patvēruma procedūrā, tomēr pārsūtīšana ir izslēgta tāpēc, ka pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka šāds risks ir radies vai nu pašā pārsūtīšanas brīdī, vai nu patvēruma procedūrā, vai arī tās rezultātā.

Visbeidzot, Tiesa norādīja, ka apgalvoto nepilnību esamība valsts tiesai, kurā ir apstrīdēts pārsūtīšanas lēmums, ir jāvērtē, balstoties uz objektīviem, uzticamiem, precīziem un pienācīgi aktualizētiem elementiem, ņemot vērā Savienības tiesībās garantēto pamattiesību aizsardzības standartu. Šīm nepilnībām ir jābūt sasniegušām īpaši augstu smaguma pakāpi. Attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma saņēmēju dzīves apstākļiem šī pakāpe tiktu sasniegta tad, kad dalībvalstu iestāžu vienaldzības dēļ persona neatkarīgi no savas gribas un personīgajām izvēlēm atrodas ekstrēmā nabadzībā, kas viņai neļauj apmierināt savas viselementārākās vajadzības un kas nodara kaitējumu tās fiziskajai vai garīgajai veselībai vai tās cilvēka cieņai. Turpretim fakts, ka ģimenes solidaritātes formas, kas attiecīgās dalībvalsts valstspiederīgajiem ir pieejamas, lai kompensētu sociālās sistēmas nepilnības, kopumā nav pieejamas starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, nevar būt pietiekams, lai konstatētu, ka pieteikuma iesniedzējs pārsūtīšanas gadījumā uz šo dalībvalsti nonāks tādā situācijā. Tāpat nepilnības, kas pastāv, ieviešot šādas aizsardzības saņēmēju integrācijas programmas, nav pietiekams pamats, uz kura balstīt šādu konstatējumu. Katrā ziņā tas fakts vien, ka pieprasījuma iesniedzējā dalībvalstī ir labvēlīgāka sociālā aizsardzība un/vai dzīves apstākļi nekā dalībvalstī, kura parasti ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu, nav pietiekams, lai secinātu par necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risku otrajā dalībvalstī.

2019. gada 19. martā pasludinātajā spriedumā **Ibrahim u.c.** (C-297/17, C-318/17, C-319/17 un C-438/17, [EU:C:2019:219](#)) Tiesas virspalāta sniedza *precizējumus par Direktīvas 2013/32* ⁸³ (turpmāk tekstā – “Procedūru direktīva”) 33. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto starptautiskās aizsardzības pieteikuma papildu nepieņemamības pamatu. Ar šo tiesību normu iepriekš Direktīvā 2005/85 ⁸⁴ paredzētā iespēja noraidīt pieteikumu kā nepieņemamu bēgļa statusa citā dalībvalstī piešķiršanas gadījumā tika paplašināta, ļaujot izteikt šādu noraidījumu arī alternatīvās aizsardzības piešķiršanas gadījumā. Pamatlietās šī aizsardzība bija piešķirta vairākiem trešo valstu pilsoņiem attiecīgi Polijā un Bulgārijā. Pēc tam šīs personas ieradās Vācijā, kur laikā no 2012. līdz 2013. gadam tās iesniedza patvēruma pieteikumus. Pēc tam, kad Vācijas iestādes bez panākumiem bija lūgušas Polijas un Bulgārijas kompetentās iestādes uzņemt atpakaļ minētās personas, Vācijas iestādes noraidīja patvēruma pieteikumus, neizvērtējot tos pēc būtības, un attiecīgās personas apstrīdēja to tiesā.

Šajā kontekstā Tiesa vispirms lēma par Procedūru direktīvas piemērošanas jomu *ratione temporis*. Šajā ziņā tās 52. panta pirmajā daļā ietvertajos pārejas noteikumos ir paredzēts, pirmkārt, ka valsts tiesību normas, ar kurām ir transponēta šī direktīva, ir piemērojamas starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas iesniegti “pēc 2015. gada 20. jūlija vai agrākā datumā”, un, otrkārt, ka pieteikumus, kas iesniegti “pirms 2015. gada 20. jūlija”, reglamentē valsts tiesību normas, kas ir pieņemtas saskaņā ar Direktīvu 2005/85. Tiesa uzskatīja, ka, neraugoties uz spriedzi starp šiem diviem noteikumiem, dalībvalsts var paredzēt, ka valsts tiesību norma, ar kuru ir transponēts papildu nepieņemamības pamats, tiek tūlītēji piemērota patvēruma pieteikumiem, par kuriem vēl nav pieņemts galīgs lēmums un kas ir iesniegti pirms 2015. gada 20. jūlija un pirms šīs valsts

83| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

84| Padomes Direktīva 2005/85/EK (2005. gada 1. decembris) par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (OV 2005, L 326, 13. lpp.).

tiesību normas stāšanās spēkā. Tiesiskās drošības un vienlīdzības likuma priekšā iemeslu dēļ tomēr ir nepieciešams, lai pieteikumi, kas šajā dalībvalstī ir iesniegti vienā un tajā pašā laikposmā, tiktu izskatīti paredzami un vienoti. Turpretī Tiesa norādīja, ka šāda tūlītējā piemērošana netiek pieļauta situācijā, kad gan patvēruma pieteikums, gan arī atpakaļuzņemšanas pieprasījums ir iesniegti pirms Procedūru direktīvas stāšanās spēkā. Šādā situācijā, kas ir aplūkota vienā no pamatlietām, atbilstoši Dublinas III regulas 49. pantam šis pieteikums un šis pieprasījums vēl pilnībā ietilpst Regulas Nr. 343/2003⁸⁵ piemērošanas jomā, savukārt Procedūru direktīvas 33. pants attiecas tikai uz situācijām, kas ietilpst Dublinas III regulas piemērošanas jomā.

Turpinot Tiesa nosprieda, ka, ja trešās valsts valstspiederīgajam ir piešķirta alternatīvā aizsardzība un viņš vēlāk iesniedz patvēruma pieteikumu citā dalībvalstī, tā drīkst to noraidīt kā nepieņemamu, nepastāvot pienākumam vai iespējai prioritāri izmantot Dublinas III regulā paredzētās uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas procedūras.

Visbeidzot, Tiesa pārbaudīja apstākļus, kādos dalībvalstij saskaņā ar Hartu varētu tikt liegta Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētā iespēja. Šajā ziņā Tiesa, atsaukdamās uz savu tās pašas dienas spriedumu lietā *Jawo*⁸⁶, norādīja, ka, ja pastāv risks, ka attieksme pret pieteikuma iesniedzēju dalībvalstī būs necilvēcīga vai pazemojoša, kas ir pretrunā Hartas 4. pantam, šis apstāklis liedz viņa pārsūtīšanu uz šo dalībvalsti neatkarīgi no tā, vai šis risks rodas pašā pārsūtīšanas brīdī, patvēruma procedūras laikā vai pēc tās. Tiesa pēc analogijas uzskatīja, ka dalībvalsts nevar izmantot papildu nepieņemamības pamatu, ja pieteikuma iesniedzēja paredzamie dzīves apstākļi dalībvalstī, kas viņam ir piešķīrusi alternatīvo aizsardzību, viņam kā šīs aizsardzības ieguvējam radītu nopietnu necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes risku. Tomēr minētajām nepilnībām ir jābūt sasniegušām īpaši augstu smaguma pakāpi, ko raksturo attiecīgās personas pakļaušana ekstrēmas nabadzības apstākļiem.

Šajā ziņā nepietiek ar Kvalifikāciju direktīvas pārkāpumiem, kuru rezultātā netiek pārkāpts Hartas 4. pants. Līdzīgi apstāklis, ka dalībvalstī, kas ieinteresētajai personai ir piešķīrusi alternatīvo aizsardzību, šādas aizsardzības saņēmēji nesaņem nekādus eksistences nodrošināšanas pabalstus vai saņem šādus pabalstus būtiski mazākā apmērā nekā citās dalībvalstīs, tomēr attieksme pret viņiem šajā ziņā ir tāda pati kā pret minētās dalībvalsts valstspiederīgajiem, ļauj konstatēt šī 4. panta pārkāpumu vienīgi tad, ja pieteikuma iesniedzējs savas īpašās ievainojamības dēļ neatkarīgi no savas gribas un personīgajām izvēlēm nonāks ekstrēmas nabadzības apstākļos.

Turklāt Tiesa precizēja, ka, ja dalībvalsts, kas ir piešķīrusi alternatīvo aizsardzību, sistemātiski, neveicot patiesu pārbaudi, atsaka piešķirt bēgļa statusu pieteikuma iesniedzējiem, kuri tomēr atbilst Kvalifikāciju direktīvā paredzētajiem nosacījumiem, attieksme pret pieteikuma iesniedzējiem nevar tikt uzskatīta par atbilstošu pienākumiem, kas attiecībā uz patvēruma tiesībām izriet no Hartas 18. panta. Tomēr tieši šai pirmajai dalībvalstij ir jāatsāk uz bēgļa statusa iegūšanu vērstā procedūra, savukārt dalībvalsts, kurā ir iesniegts jauns pieteikums, var to noraidīt, pamatojoties uz Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu, to lasot savstarpējas uzticēšanās principa gaismā.

2019. gada 2. aprīlī pasludinātajā spriedumā **H. un R.** (C-582/17 un C-583/17, [EU:C:2019:280](#)) Tiesas virspalāta izskatīja *jautājumu par to, vai pirms pieteikuma iesniegšanas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja atpakaļuzņemšanas pieprasījuma kompetentajām iestādēm ir jānosaka par viņa pieteikuma izskatīšanu atbildīgā dalībvalsts, tostarp pamatojoties uz Dublinas III regulas 9. pantā paredzēto atbildības kritēriju*. Šajā pantā ir precizēts – ja pieteikuma iesniedzējam ir kāds ģimenes loceklis, kuram ir atļauts uzturēties dalībvalstī kā

⁸⁵ Padomes Regula (EK) Nr. 343/2003 (2003. gada 18. februāris), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2003, L 50, 1. lpp.).

⁸⁶ Tiesas spriedums, 2019. gada 19. marts, *Jawo* (C-163/17, [EU:C:2019:218](#)).

starptautiskās aizsardzības saņēmējam, tad minētā dalībvalsts ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu. Šajā lietā Nīderlandes iestādes lūdza Vācijas iestādēm uzņemt atpakaļ divus Sīrijas valstspiederīgos, kuri bija iesnieguši pirmo starptautiskās aizsardzības pieteikumu Vācijā, pirms viņi izceļoja no šīs valsts un iesniedza jaunu pieteikumu Nīderlandē. Leinteresētās personas norādīja uz savu attiecīgo laulāto, kuri ir starptautiskās aizsardzības saņēmēji, uzturēšanos Nīderlandē, bet Nīderlandes iestādes atteicās ņemt vērā šos apgalvojumus un līdz ar to atteicās izskatīt to pieteikumu, pamatojoties uz to, ka atpakaļuzņemšanas procedūrā pieteikuma iesniedzējs nevar atsaukties uz Dublīnas III regulas 9. pantu.

Šajā kontekstā Tiesa atgādināja, ka atpakaļuzņemšanas procedūra ir piemērojama Dublīnas III regulas 20. panta 5. punktā vai 18. panta 1. punkta b)–d) apakšpunktā minētajām personām, un pēc tam apgalvoja, ka situācija, kurā trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pirmajā dalībvalstī, pēc tam šo dalībvalsti ir pametis un ir iesniedzis jaunu pieteikumu otrajā dalībvalstī, ietilpst šīs procedūras piemērošanas jomā neatkarīgi no tā, vai pirmajā dalībvalstī iesniegtais pieteikums ir atsaukts vai arī izskatīšana atbilstoši Procedūru direktīvai jau ir sākusies šajā dalībvalstī.

Tiesa turpinājumā uzsvēra, ka, lai gan tas, ka pārsūtīšanas lēmums ir pieņemts uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas procedūras noslēgumā, nevar ietekmēt tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību attiecībā pret šādu lēmumu, kas ir garantētas Dublīnas III regulas 27. panta 1. punktā, šīm abām procedūrām tomēr ir piemērojami atšķirīgi režīmi, šai atšķirībai ietekmējot šīs regulas tiesību normas, uz kurām var atsaukties, lai pamatotu šādu prasību. Proti, uzņemšanas procedūrā par pieteikuma izskatīšanu atbildīgās dalībvalsts noteikšanai, pamatojoties uz Dublīnas III regulas III nodaļā paredzētajiem kritērijiem, ir centrāls raksturs, un dalībvalsts kompetentā iestāde, kurā ir iesniegts šāds pieteikums, var vērsties pie citas dalībvalsts ar lūgumu par šādu uzņemšanu vienīgi, ja šī iestāde uzskata, ka šī cita dalībvalsts ir atbildīga par šī pieteikuma izskatīšanu. Savukārt atpakaļuzņemšanas procedūrā šiem atbildības kritērijiem nav nozīmes, jo ir svarīgi vienīgi tas, ka pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts izpilda 20. panta 5. punktā paredzētos nosacījumus (proti, vai tā ir dalībvalsts, kurā pieteikums ir iesniegts pirmo reizi un kurā tiek izskatīta procedūra, ar kuru nosaka dalībvalsti, kura ir atbildīga par šī pieteikuma izskatīšanu) vai Dublīnas III regulas 18. panta 1. punkta b)–d) apakšpunktā paredzētos nosacījumus (proti, vai runa ir par dalībvalsti, kura saņēmusi pirmo pieteikumu un kura, beidzoties atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūrai, ir atzinusi pati savu atbildību izskatīt šo pieteikumu).

Tiesa piebilda, ka Dublīnas III regulas III nodaļā paredzēto atbildības kritēriju nozīmīguma neesamība saistībā ar atpakaļuzņemšanas procedūru ir apstiprināta ar to, ka, lai gan šīs regulas 22. pantā detalizēti ir paredzēts veids, kādā šie kritēriji ir jāpiemēro uzņemšanas procedūrā, minētās regulas 25. pantā, kas attiecas uz atpakaļuzņemšanas procedūru, nav ietverta neviena līdzīga tiesību norma un pieprasījuma saņēmējai dalībvalstij ir uzlikts pienākums vienīgi veikt vajadzīgās pārbaudes, lai lemtu par atpakaļuzņemšanas pieteikumu.

Tiesa ir arī uzsvērusi, ka pretēja interpretācija, saskaņā ar kuru šādu pieprasījumu var iesniegt vienīgi tad, ja pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts var tikt izraudzīta par atbildīgo dalībvalsti saskaņā ar Dublīnas III regulas III nodaļā noteiktajiem atbildības kritērijiem, ir pretrunā šīs regulas vispārējai sistēmai, kas ir paredzējusi ieviest divas autonomas procedūras (proti, uzņemšanas procedūru un atpakaļuzņemšanas procedūru), kuras ir piemērojamas dažādās situācijās un kuras reglamentē dažādas tiesību normas. Šāda pretēja interpretācija turklāt varētu apdraudēt Dublīnas III regulas mērķa, kas izpaužas kā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju otrreizējas pārvietošanās novēršana, sasniegšanu tādā ziņā, ka tā nozīmētu, ka dalībvalsts, kurā ir iesniegts otrais pieteikums, kompetentās iestādes faktiski varētu pārskatīt secinājumu, kuru dalībvalsts, kura ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu, noteikšanas procesa noslēgumā ir izdevies izdarīt pirmās dalībvalsts kompetentajām iestādēm par savu atbildību. Turklāt šāda interpretācija varētu apdraudēt Dublīnas III regulas pamatprincipu, kas ietverts tās 3. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru starptautiskās aizsardzības pieteikums ir jāizskata tikai vienai dalībvalstij.

Noslēgumā Tiesa uzskatīja, ka uz atbildības kritērijiem, kas noteikti Dublinas III regulas III nodaļā, nevar atsaukties, lai pamatotu prasību, kas vērsta pret pārsūtīšanas lēmumu, kurš pieņemts atpakaļuzņemšanas procedūrā.

Tomēr, tā kā Dublinas III regulas 8.–10. pantā noteiktie atbildības kritēriji ir vērsti uz to, lai veicinātu bērna interešu un attiecīgo personu ģimenes dzīves interešu prioritātes aizsardzību, ja attiecīgā persona ir pārsūtījusi otrās dalībvalsts kompetentajai iestādei elementus, kas acīmredzami pierāda, ka tā būtu jāuzskata par atbildīgo dalībvalsti, piemērojot Dublinas III regulas 9. pantā minēto kritēriju, minētajai dalībvalstij atbilstoši lojālas sadarbības principam ir jāatzīst sava atbildība situācijā, uz kuru attiecas Dublinas III regulas 20. panta 5. punkts (proti, ja atbildīgās dalībvalsts noteikšanas process vēl nav pabeigts pirmajā dalībvalstī). Tādēļ šādā situācijā trešās valsts valstspiederīgais izņēmuma kārtā var atsaukties uz šo kritēriju prasībā par pārsūtīšanas lēmumu, kas pieņemts attiecībā uz viņu.

2019. gada 29. jūlija spriedumā **Torubarov** (C-556/17, [EU:C:2019:626](#)) Tiesas virspalāta tika aicināta interpretēt *Procedūru direktīvas* noteikumus, kuros ir definēts, kāds ir tvērums starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem (ar bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu) piemītošajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, it īpaši attiecībā uz lēmumiem, ar kuriem viņu pieteikumi ir noraidīti⁸⁷. Tiesa nosprieda, ka gadījumā, kad tiesa pēc visu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja iesniegto atbilstošo faktisko un tiesisko apstākļu pilnīgas un *ex nunc* pārbaudes ir konstatējusi, ka, piemērojot Kvalifikāciju direktīvā paredzētos kritērijus, šim pieteikuma iesniedzējam šāda aizsardzība pienākas, pamatojoties uz viņa pieteikuma pamatā minētajiem iemesliem, bet administratīvā iestāde vai tiesai līdzīga iestāde vēlāk pieņem pretēju lēmumu, šajā ziņā nepierādīdama, ka būtu radušies jauni apstākļi, kuru dēļ šī pieteikuma iesniedzēja starptautiskās aizsardzības nepieciešamības ir jāvērtē no jauna, minētajai tiesai ir jāgroza šāds iepriekšējam spriedumam neatbilstošs lēmums un tas ir jāaizstāj ar savu lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vajadzības gadījumā nepiemērojot valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru tiesai šādi rīkoties nav atļauts.

Šajā gadījumā trešo reizi saistībā ar vienu un to pašu lietu iesniedzējtiesā ir vērsies Krievijas valstspiederīgais, kurš savā izcelsmes valstī tiek apsūdzēts krimināllietā un kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu Ungārijā, pamatojot to ar bailēm, ka viņš varētu tikt vajāts viņa politisko uzskatu dēļ vai ka viņam varētu tikt nodarīts būtisks kaitējums. Proti, par šī pieteikuma izskatīšanu atbildīgā Ungārijas iestāde to trīs reizes noraidīja, lai gan iesniedzējtiesa divas reizes bija atcēlusi šīs iestādes pieņemtos nelabvēlīgos lēmumus, un, izskatīdama ieinteresētās personas otro prasību, šī tiesa pēc visu lietas materiālu vērtējuma bija konstatējusi, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums ir pamatots. Šādos apstākļos ieinteresētā persona savas trešās prasības ietvaros lūdza iesniedzējtiesu apstrīdētos lēmumus aizstāt ar šīs tiesas pieņemtu lēmumu par starptautisko aizsardzību, kas ieinteresētajai personai pienākas. Tomēr tiesu pilnvaras grozīt ar starptautiskās aizsardzības piešķiršanu saistītos administratīvos aktus tika atceltas ar 2015. gada likumu, kura mērķis ir pārvaldīt masveida imigrāciju.

Balstīdamās uz spriedumu *Alheto*⁸⁸, Tiesa vispirms atgādināja, ka *Procedūru direktīvas* mērķis nav saskaņot dalībvalstīs piemērojamus procesuālos noteikumus situācijās, kad pēc tam, kad ir atcelts sākotnējais administratīvais lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu, par šo pieteikumu ir jāpieņem jauns lēmums. Tomēr kā no šīs direktīvas mērķa, proti, nodrošināt pēc iespējas ātrāku šādu pieteikumu izskatīšanu, izriet pienākums nodrošināt minētās direktīvas noteikuma lietderīgo iedarbību, tā arī no Hartas 47. pantā ietvertās nepieciešamības nodrošināt tiesību aizsardzības efektivitāti var secināt, ka katrai dalībvalstij ir jāpielāgo savi valsts tiesību akti, lai pēc sākotnējā šāda lēmuma atcelšanas un lietas

87| 46. panta 3. punkts.

88| Tiesas spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, [EU:C:2018:584](#)).

materiālu nosūtīšanas atpakaļ par minētā pieteikuma izskatīšanu atbildīgajai administratīvajai iestādei vai tiesai līdzīgai iestādei īsā termiņā tiktu pieņemts jauns lēmums un tas atbilstu spriedumā par tiesību akta atcelšanu ietvertajam novērtējumam.

Tiesa jo īpaši uzsvēra, ka, paredzēdams, ka tiesai, kuras kompetencē ir izskatīt sūdzību par lēmumu, ar kuru ir noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums, ir pienākums vajadzības gadījumā veikt pārbaudi par pieteikuma iesniedzēja "starptautiskās aizsardzības nepieciešamību", Savienības likumdevējs ir vēlējies, lai gadījumā, kad minētās tiesas ieskatos tai ir visi šajā ziņā nepieciešamie faktiskie un tiesiskie apstākļi, šai tiesai būtu tiesības saistošā veidā pēc šo apstākļu pilnīgas un *ex nunc*, proti, visaptverošas un aktualizētas pārbaudes, lemt, vai minētais pieteikuma iesniedzējs atbilst Kvalifikāciju direktīvā paredzētajiem starptautiskās aizsardzības saņemšanas nosacījumiem. Šādā gadījumā, ja šī tiesa ir pārliecināta, ka ir jāapmierina starptautiskās aizsardzības pieteikums, un ja pirms lietas nosūtīšanas atpakaļ [kompetentajai valsts iestādei] šī tiesa ir atcēlusi šīs iestādes pieņemto lēmumu par minētā pieteikuma noraidīšanu, minētajai iestādei – nepierādot, ka būtu radušies jauni faktiskie vai tiesību apstākļi, kuru dēļ vērtējumu ir nepieciešams aktualizēt, – vairs nav rīcības brīvības attiecībā uz lēmumu piešķirt vai nepiešķirt pieprasīto aizsardzību, ņemot vērā tos pašus iemeslus, kas ir bijuši iesniegti attiecīgajai tiesai.

Līdz ar to valsts tiesiskais regulējums, kas rada situāciju, kurā valsts tiesai nekādi nav iespējams panākt, ka tās spriedumi tiek ievēroti, var faktiski liegt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību, jo galīgais un obligātais tiesas nolēmums attiecībā uz viņu varētu būt neefektīvs.

2019. gada 12. novembrī pasludinātajā spriedumā **Haqbin** (C-233/18, [EU:C:2019:956](#)) Tiesas virspalāta *pirmo reizi sprieda par to tiesību apjomu, kas ar Uzņemšanas direktīvas 20. panta 4. punktu ir piešķirtas dalībvalstīm, lai noteiktu sankcijas, kuras ir piemērojamas, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir vainojams izmitināšanas centra, kurā viņš ir ievietots, nopietnā noteikumu pārkāpumā vai īpaši vardarbīgā uzvedībā*. Tiesa nosprieda, ka ar šo tiesību normu, lasot Hartas 1. panta gaismā, dalībvalstīm šajos gadījumos nav ļauts piemērot sankciju, ko veido iespējas atteikšana izmantot pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas materiālos nosacījumus, kas attiecas uz mājokli, pārtiku vai apģērbu, pat ja tā tiek paredzēta tikai uz laiku.

Z. *Haqbin* ir Afganistānas pilsonis, kurš ieradās Beļģijā kā nepilngadīgais bez pavadības. Pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas viņš tika uzņemts izmitināšanas centrā. Šajā centrā viņš piedalījās kautiņā starp dažādas etniskās izcelsmes iemītniekiem. Pēc šiem notikumiem izmitināšanas centra direktors nolēma izslēgt viņu uz piecpadsmit dienām no materiālā atbalsta saņemšanas tiesībām uzņemšanas struktūrā. Šajā izslēgšanas laikposmā Z. *Haqbin* atbilstoši viņa paša norādēm pavadīja naktis kādā Briseles parkā un pie saviem draugiem.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesa, izskatot Z. *Haqbin* par pirmās instances tiesas spriedumu, ar kuru tā bija noraidījusi viņa prasību par izslēgšanas lēmumu, iesniegto apelācijas sūdzību, uzdeva Tiesai jautājumu par Beļģijas iestāžu iespēju atteikt vai ierobežot tiesības izmantot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja uzņemšanas materiālos nosacījumus tādā situācijā, kādā atradās Z. *Haqbin*. Turklāt, ņemot vērā viņa īpašo situāciju, radās jautājums, kādos apstākļos šādu sankciju var piemērot nepilngadīgajam bez pavadības.

Tiesa vispirms precizēja, ka Uzņemšanas direktīvas 20. panta 4. punktā minētās sankcijas principā var attiekties uz uzņemšanas materiālajiem nosacījumiem. Tomēr saskaņā ar šīs pašas direktīvas 20. panta 5. punktu šādām sankcijām ir jābūt objektīvām, taisnīgām, pamatotām un samērīgām ar pieteikuma iesniedzēja īpašo situāciju, un tām jebkādos apstākļos ir jāsaglabā cilvēka cienīgs dzīves līmenis.

Visu uzņemšanas materiālo nosacījumu vai to uzņemšanas materiālo nosacījumu, kas attiecas uz mājokli, pārtiku vai apģērbu, izmantošanas atteikšana, pat ja tiek paredzēta tikai uz laiku, būtu nesaderīga ar pienākumu nodrošināt pieteikuma iesniedzējam cilvēka cieņu dzīves līmeni. Ar šādu sankciju viņam tiktu liegta iespēja apmierināt savas viselementārākās vajadzības. Turklāt ar to netiktu ievērota samērīguma prasība.

Tiesa piebilda, ka dalībvalstīm ir pienākums pastāvīgi un nepārtraukti nodrošināt cilvēka cienīgu dzīves līmeni un ka iestādēm, kas ir atbildīgas par starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanu, ir noteikts pienākums strukturētā veidā, pašām uzņemoties atbildību, nodrošināt piekļuvi tādiem uzņemšanas nosacījumiem, kas ir piemēroti, lai nodrošinātu šo dzīves līmeni. Tādējādi tās nevar paļauties tikai uz to, kā paredz Beļģijas kompetentās iestādes, ka tās nodod izslēgtam pieteikuma iesniedzējam tādu privātu bezpajumtnieku aprūpes centru sarakstu, kuri var viņu uzņemt.

Runājot par sankciju, ar kuru tiek pasliktināti uzņemšanas materiālie nosacījumi, tādu kā dienasnaudas atteikšana vai ierobežošana, Tiesa precizēja, ka kompetentajām iestādēm jebkādos apstākļos ir jānodrošina, lai šāda sankcija, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja īpašo situāciju, kā arī visus lietas apstākļus, būtu atbilstoša samērīguma principam un neapdraudētu šī pieteikuma iesniedzēja cilvēka cieņu. Šajā ziņā tā atgādināja, ka Uzņemšanas direktīvas 20. panta 4. punktā paredzētajos gadījumos dalībvalstis var paredzēt citus pasākumus, nevis tos, kas ir saistīti ar uzņemšanas materiālajiem nosacījumiem, tādus kā pieteikuma iesniedzēja ievietošana nošķirtā izmitināšanas centra daļā vai viņa pārvietošana citā izmitināšanas centrā. Kompetentās iestādes turklāt var nolemt aizturēt pieteikuma iesniedzēju, ievērojot šajā direktīvā paredzētos nosacījumus.

Ja pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais bez pavadības un tāad – mazāk aizsargāta persona Uzņemšanas direktīvas izpratnē, dalībvalstu iestādēm, piemērojot sankcijas saskaņā ar šīs direktīvas 20. panta 4. punktu, ir sevišķi lielā mērā jāņem vērā nepilngadīgā īpašā situācija, kā arī samērīguma princips. Šīm sankcijām, ņemot vērā it īpaši Hartas 24. pantu, ir jābūt pieņemtām, īpaši ņemot vērā bērna interešu prioritāti. Turklāt Uzņemšanas direktīva neliedz šīm iestādēm nolemt uzticēt nepilngadīgo par jauniešu aizsardzību atbildīgajiem dienestiem vai tiesību piemērošanas iestādēm.

1.3. Atgriešanas lēmumi

2019. gada 19. martā pasludinātajā spriedumā **Arib u.c.** (C-444/17, [EU:C:2019:220](#)) Tiesas virspalāta sprieda par Direktīvas 2008/115⁸⁹ (turpmāk tekstā – “Atgriešanas direktīva”) 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta interpretāciju, ar kuru dalībvalstīm divās šajā tiesību normā paredzētās situācijās ir atļauts turpināt piemērot savām ārējām robežām vienkāršotas valsts atgriešanas procedūras, neīstenojot visus šajā direktīvā paredzētos procesuālos posmus, lai varētu pēc iespējas ātrāk izraidīt trešo valstu valstspiederīgos, kas notverti šo robežu šķērsošanas brīdī. Tiesa nosprida, ka šo tiesību normu, lasot to kopsakarā ar Regulas 2016/399⁹⁰ 32. pantu, nepiemēro situācijā, kad trešās valsts valstspiederīgais tika aizturēts dalībvalsts iekšējās robežas tiešā tuvumā un šīs dalībvalsts teritorijā uzturas nelikumīgi, pat ja saskaņā ar šī regulas 25. pantu šī dalībvalsts ir atjaunojusi kontroli pie šīs robežas sakarā ar nopietniem draudiem minētās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai.

Konstatējusi, ka Atgriešanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm nav atļauts no šīs direktīvas piemērošanas jomas izslēgt trešo valstu valstspiederīgos, kas nelikumīgi uzturas valstī, pamatojoties uz to, ka viņi ir nelikumīgi ieceļojuši pa iekšējo robežu, Tiesa pārbaudīja, vai tas, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2016/399 25. pantu dalībvalsts ir atjaunojusi robežkontroles pie savām iekšējām robežām, var ietilpt Atgriešanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošanas jomā attiecībā uz situāciju, kādā atrodas trešās valsts valstspiederīgais, kurš nelikumīgi uzturas šīs dalībvalsts teritorijā un atrodas šādu iekšējo robežu tuvumā.

89| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.).

90| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2016, L 77, 1. lpp.).

Šajā ziņā Tiesa, pirmkārt, uzsvēra, ka šīs direktīvas iepriekš minētajā noteikumā paredzētais izņēmums kā atkāpe no Atgriešanas direktīvas piemērošanas jomas ir jāinterpretē šauri. Šī tiesību norma atbilstoši tās formulējumam, izslēdzot jebkādu nenoteiktību šajā ziņā, attiecas uz situāciju, kurā trešās valsts valstspiederīgais atradies uz dalībvalsts "ārējās robežas" vai tiešā tuvumā pie tādas robežas. Tur arī nav nekādas norādes par to, ka tādai situācijai varētu tikt pielīdzināta situācija, kad trešās valsts valstspiederīgais atrodas uz iekšējās robežas, pie kuras tika atjaunota kontrole atbilstoši Regulas 2016/399 25. pantam, vai tādas robežas tiešā tuvumā, lai gan minētās direktīvas pieņemšanas datumā Regulas Nr. 562/2006⁹¹ 23. un 28. pantā jau bija paredzēts, no vienas puses, ka dalībvalstis var atjaunot robežu kontroli uz visām to robežām, ja pastāv nopietns apdraudējums to sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai, un, no otras puses, ka attiecīgajā gadījumā konkrētās šīs Regulas tiesību normas par ārējām robežām ir piemērojamas *mutatis mutandis*.

Otrkārt, attiecībā uz Atgriešanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā izvirzīto mērķi Tiesa ir nospriedusi, ka, ņemot vērā minēto mērķi, nav jānošķir situācija, kādā ir trešās valsts valstspiederīgais, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi un kurš ir aizturēts iekšējās robežas tiešā tuvumā, atkarībā no tā, vai robežkontroles ir tikušas atjaunotas pie minētās robežas, ciktāl tikai tas vien, ka tiek atjaunotas robežkontroles pie dalībvalsts iekšējām robežām, nenozīmē, ka trešās valsts valstspiederīgais, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi un ir ticis aizturēts, šķērsojot šo robežu vai tās tiešā tuvumā, varētu tikt izraidīts ātrāk vai vieglāk no Šengenas zonas teritorijas un tiktu nekavējoties nogādāts pie ārējās robežas, kur viņš tika aizturēts policijas kontroles laikā Regulas 2016/399 23. panta a) punkta nozīmē, tajā pašā vietā, ja nav atjaunota robežkontrole pie minētajām robežām.

Treškārt, Tiesa norādīja, ka nepieciešamību šauri interpretēt Atgriešanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunktu arī apstiprina konteksta analīze, kurā tika ietverta šī tiesību norma, un it īpaši Regulas 2016/399 sistēmiskā interpretācija. Proti, saskaņā ar šīs regulas 2. pantu jēdzieni "iekšējās robežas" un "ārējās robežas" ir savstarpēji izslēdzoši, un minētās regulas 32. pantā ir vienīgi paredzēts, ka, ja dalībvalsts atjauno robežkontroles pie iekšējām robežām, vienīgi šīs regulas tiesību normas par ārējām robežām ir piemērojamas *mutatis mutandis*. Turpretī minētajā 32. pantā nav paredzēts, ka šādā gadījumā ir jāpiemēro Atgriešanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

2. Imigrācijas politika

2019. gada 3. oktobrī pasludinātajā spriedumā **X (Pastāvīgie iedzīvotāji – Stabili, regulāri un pietiekami ienākumi)** (C-302/18, [EU:C:2019:830](#)) Tiesa interpretēja Direktīvu 2003/109, ciktāl tajā ir paredzēts, ka, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu, dalībvalstis pieprasa, lai trešo valstu pilsoņi sniegtu pierādījumus par to, ka viņu rīcībā gan pašiem, gan atkarīgajiem ģimenes locekļiem ir stabili, regulāri un pietiekami ienākumi, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu⁹². Tiesa nosprieda, ka jēdziens "ienākumi" attiecas ne tikai uz paša pieteikuma iesniedzēja, kurš lūdz piešķirt pastāvīgā iedzīvotāja statusu, ienākumiem, bet tas var aptvert arī ienākumus, kurus tam ir nodevusi trešā persona, ar nosacījumu, ka, ņemot vērā minētā pieteikuma iesniedzēja individuālo situāciju, tie ir stabili, regulāri un pietiekami.

Šis spriedums ir pasludināts saistībā ar tiesvedību starp Kamerūnas valstspiederīgo X un *Belgische Staat* (Beļģijas valsts) par lūguma izsniegt atļauju veikt uzņēmējdarbību un pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu noraidījumu. Šajā pieteikumā X norādīja sava brāļa ienākumus un iesniedza pēdējā minētā parakstītu

91| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 562/2006 (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.).

92| 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

rakstveida apņemšanos, norādot, ka viņš rūpēsies par to, lai X, kā arī viņa ģimenes locekļiem, kas ir viņa apgādībā, būtu stabili, regulāri un pietiekami iztikas līdzekļi. Pieteikums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka X nav pašam savu ienākumu un ka tikai tas vien, ka viņš būs brāļa apgādībā, nenozīmē, ka viņam ir regulāri un stabili ienākumi.

Tiesa pēc tam, kad tā konstatēja, ka attiecīgajā tiesību normā paredzētais jēdziens "ienākumi" ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, norādīja, ka minētās tiesību normas formulējums pats par sevi neļauj noteikt nedz tajā minēto ienākumu raksturu, nedz izcelsmi. Proti, dažās Direktīvas 2003/109 valodu versijās ir izmantots vārds, kas ir līdzvērtīgs vārdam "resursi", savukārt citās valodu versijās ir izmantots vārds, kas līdzvērtīgs jēdzienam "ienākumi". Tādējādi Tiesa veica interpretāciju, kas bija balstīta gan uz šīs direktīvas mērķi, gan kontekstu, kurā iekļaujas attiecīgā tiesību norma, un tostarp secināja, ka minētā direktīva principā neļauj noteikt papildu nosacījumus saistībā ar šajā tiesību normā minēto ienākumu izcelsmi.

Pēc tam Tiesa nosprieda, ka no minētās tiesību normas formulējuma, mērķa un konteksta, kā arī to salīdzinot ar līdzīgiem Direktīvas 2004/38⁹³ un Direktīvas 2003/86⁹⁴ noteikumiem, izriet, ka šajā pirmajā tiesību normā paredzēto ienākumu izcelsme nav noteicošais kritērijs attiecīgajai dalībvalstij, lai pārbaudītu, vai ienākumi ir stabili, regulāri un pietiekami. Proti, pat ja tām ir atšķirīga piemērošanas joma, Direktīvā 2003/109 un Direktīvā 2004/38 minētie "ienākumi" nosacījumi var tikt interpretēti līdzīgi kā tādi, kas neizslēdz, ka ieinteresētā persona var atsaukties uz ienākumiem, kuru izcelsme ir no trešās personas – tās ģimenes locekļa. Turklāt no Direktīvas 2003/86 izriet, ka noteicošā nav ienākumu izcelsme, bet gan to stabils un pietiekamais raksturs, ņemot vērā ieinteresētās personas individuālo situāciju.

Visbeidzot Tiesa piebilda, ka kompetentajai valsts iestādei ir jāizvērtē, vai ienākumi, kuru izcelsme ir no trešās personas vai pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļa, ir uzskatāmi par stabiliem, regulāriem un pietiekamiem. Šajā ziņā var tikt ņemts vērā trešās personas vai pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļa apņemšanās nodrošināt iztikas līdzekļus juridiski saistošais raksturs, ģimenes saite starp pieteikuma iesniedzēju un ģimenes locekli vai ģimenes locekļiem, kas ir gatavi nodrošināt viņam iztikas līdzekļus, kā arī viņu ienākumu raksturs un nepārtrauktība.

2019. gada 12. decembrī pieņemtajā spriedumā **Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Ģimenes atkalapvienošanās – Bēgļa māsa)** (C-519/18, [EU:C:2019:1070](#)) Tiesa nosprieda, ka, lai atļautu bēgļa māsas ģimenes atkalapvienošanās, dalībvalsts var pieprasīt, ka viņai veselības stāvokļa dēļ ir jāatrodas tādā situācijā, ka viņa nespēj nodrošināt savas vajadzības. Tomēr šī nespēja ir jānovērtē, ņemot vērā bēgļu īpašo situāciju un pēc individuālas pārbaudes. Turklāt šādu atkalapvienošanās var atļaut tikai tad, ja tādā pašā veidā tiek konstatēts, ka bēglis faktiski nodrošina attiecīgās personas materiālo atbalstu vai arī ka bēglis šķiet vispiemērotākais, kas to var nodrošināt.

Pamatlietā Irānas pilsoņa māsa, kas bija ieguvusi bēgļa statusu Ungārijā, iesniedza pieteikumu izsniegt uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā. Lai arī ieinteresētā persona cieta no depresijas, kas prasa regulāru medicīnisku uzraudzību, viņas pieteikums tika noraidīts tostarp tāpēc, ka viņa nebija pierādījusi, ka veselības stāvokļa dēļ nevar nodrošināt savas vajadzības, kas ir Ungārijas tiesiskajā regulējumā prasīts nosacījums.

93| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., un labojums – OV 2004, L 229, 35. lpp.).

94| Padomes Direktīva 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanās (OV 2003, L 251, 12. lpp.).

Jautāta par šī tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvu 2003/86, Tiesa vispirms norādīja, ka attiecībā uz bēgļiem ir paredzēti labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību izmantošanai. It īpaši dalībvalstis var izvēlēties piešķirt šīs tiesības bēgļa ģimenes locekļiem, piemēram, brāļiem un māsām, kuri nav skaidri uzskaitīti Direktīvā 2003/86 kā tādi, kuriem ir jāatzīst vai var atzīt šādas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās. Pēc tam Tiesa uzsvēra ievērojamo rīcības brīvību, kāda ir dalībvalstīm, gan pieņemot lēmumu par šīs direktīvas piemērojamības personām paplašināšanu, gan nosakot, uz kuriem ģimenes locekļiem tā attiecas.

Šo rīcības brīvību tomēr ierobežo pienākums nodrošināt, ka attiecīgais ģimenes loceklis ir "atkarīgs" no bēgļa. Tiesa norādīja, ka šī nosacījuma nozīme, kas ir skaidri paredzēta Direktīvā 2003/86, Eiropas Savienībā ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi. Šajā ziņā ir jāņem vērā precizējumi, ko Tiesa jau ir sniegusi attiecībā uz līdzīgu nosacījumu Direktīvas 2004/38 kontekstā, vienlaikus ņemot vērā bēgļu situācijas īpatnības. Tādējādi bēglim nevar sistemātiski pieprasīt, lai viņš pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanās iesniegšanas brīdī nodrošinātu sava ģimenes locekļa materiālo atbalstu. Proti, viņš var saskarties ar fizisku neiespējamību nodrošināt nepieciešamos līdzekļus vai baidīties apdraudēt savu ģimenes locekļu drošību, sazinoties ar viņiem. Tādēļ, pēc Tiesas domām, lai bēgļa ģimenes locekli varētu uzskatīt par atkarīgu, ir jābūt izpildītiem diviem nosacījumiem. Pirmkārt, ņemot vērā ekonomiskos un sociālos apstākļus, ģimenes loceklim brīdī, kad viņš lūdz pievienoties bēglim, ir jābūt nespējīgam nodrošināt savas pamatvajadzības. Otrkārt, ir jābūt pierādītam, ka viņa materiālo atbalstu faktiski nodrošina bēglis vai ka, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, piemēram, attiecīgā ģimenes locekļa un bēgļa attiecību pakāpi, citu viņa ģimenes saišu raksturu un stabilitāti, kā arī citu viņa radnieku vecumu un finansiālo stāvokli, bēglis šķiet tāds ģimenes loceklis, kurš vislabāk var nodrošināt šo materiālo atbalstu.

Tiesa arī apstiprināja, ka dalībvalstis, ņemot vērā savu rīcības brīvību šajā jomā, var noteikt papildu prasības attiecībā uz atkarības attiecību raksturu starp bēgli un attiecīgajiem viņa ģimenes locekļiem. It īpaši tās var pieprasīt, lai šie pēdējie minētie būtu atkarīgi no bēgļa noteiktu specifisku iemeslu dēļ, piemēram, viņu veselības stāvokļa dēļ. Tomēr šī iespēja ir ierobežota divos veidos. Pirmkārt, ar šādu valsts tiesisko regulējumu ir jāievēro gan pamattiesības, kuras garantē Harta, gan samērīguma princips. Otrkārt, kompetentajām valsts iestādēm, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, ir individuāli jāizvērtē pieteikums par ģimenes atkalapvienošanās un nosacījums, saskaņā ar kuru ģimenes loceklim ir jābūt atkarīgam no bēgļa. Turklāt šīm iestādēm ir jāņem vērā, ka vajadzību apmērs var ļoti atšķirties atkarībā no indivīda, kā arī no bēgļu īpašās situācijas, jo īpaši ņemot vērā sarežģīto pierādījumu iegūšanu viņu izcelsmes valstī.

IX. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās: Eiropas apcietināšanas orderis

Attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās ir vērts norādīt uz astoņiem spriedumiem par Eiropas apcietināšanas orderi, četri no tiem tika pasludināti steidzamības prejudiciāla nolēmuma (SPN) tiesvedības ietvaros. Pieci spriedumi konkrēti attiecas uz "izsniegšanas tiesu iestādes" jēdzienu Pamatlēmuma 2002/584/TI ⁹⁵ par Eiropas apcietināšanas orderi izpratnē.

2019. gada 27. maijā pasludinātajā spriedumā apvienotajās lietās **OG un PI (Lībikas un Cvikavas prokuratūras)** (C-508/18 un C-82/19 PPU, [EU:C:2019:456](#)) Tiesa virspalātas sastāvā nosprieda, ka jēdziens "izsniegšanas tiesu iestāde" Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 6. panta 1. punkta izpratnē, proti, iestāde, kura ir

95| Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.).

*kompetenta izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi, neietver dalībvalsts prokuratūras, attiecībā uz kurām pastāv risks, ka tām, pieņemot lēmumu par šāda apcietināšanas ordera izsniegšanu, izpildvara, piemēram, tieslietu ministrs, varētu tieši vai netieši dot konkrētus rīkojumus vai norādījumus. Turpretim tajā pašā dienā pasludinātajā Tiesas virspalātas spriedumā **PF (Lietuvas ģenerālprokurors)** (C-509/18, [EU:C:2019:457](#)) tā nosprieda, ka šis pats jēdziens ietver dalībvalsts ģenerālprokuroru, kas strukturālā ziņā ir neatkarīgs no tiesu varas un kam ir kompetence uzsākt kriminālvajāšanu, un kura statuss šajā dalībvalstī piešķir viņam neatkarību no izpildvaras, izsniedzot Eiropas apcietināšanas orderi.*

Šajās atšķirīgajās lietās runa ir par Vācijas prokuratūru izsniegtu Eiropas apcietināšanas orderu izpildi Īrijā, lai veiktu kriminālvajāšanu attiecībā uz kādu Lietuvas valstspiederīgo (lieta OG) un kādu Rumānijas valstspiederīgo (lieta PI), kā arī par Lietuvas ģenerālprokurora izsniegtu Eiropas apcietināšanas orderi nolūkā veikt kriminālvajāšanu attiecībā uz kādu Lietuvas valstspiederīgo (lieta PF).

Katrā no šiem spriedumiem Tiesa vispirms atgādināja, ka jēdziens “tiesu iestāde” Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 6. panta 1. punkta izpratnē ir jāinterpretē autonomi un ka šis jēdziens neapzīmē tikai dalībvalsts tiesnešus vai tiesas, bet ir jāsaprot plašāk, proti, ka tas ietver šajā dalībvalstī tiesvedības īstenošanā krimināllietās iesaistītās iestādes – pretstatā, piemēram, ministrijām un policijas dienestiem, kas ir izpildvaras iestādes. Tādējādi šis jēdziens var ietvert dalībvalsts iestādes, kas šajā dalībvalstī ir iesaistītas tiesvedības īstenošanā krimināllietās, pat ja tās nav tiesneši un tiesas. Šajā ziņā, tā kā Eiropas apcietināšanas orderis veicina pirms sprieduma pieņemto tiesas nolēmumu, kas saistīti ar kriminālvajāšanas veikšanu, brīvu apriti, iestādes, kas atbilstoši valsts tiesībām ir kompetentas pieņemt šādus nolēmumus, var būt iekļautas Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi piemērošanas jomā. Līdz ar to tāda iestāde kā prokuratūra vai prokurors, kā kompetencē ietilpst īstenot kriminālvajāšanu kriminālprocesā pret personu, kas tiek turēta aizdomās noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, lai sauktu viņu pie atbildības tiesā, ir uzskatāma par attiecīgajā dalībvalstī tiesvedības īstenošanā krimināllietās iesaistītu iestādi, par kādu Tiesa uzskata attiecīgi prokuratūras Vācijā (lietas OG un PI) un Lietuvas ģenerālprokuroru (lieta PF).

Turpinājumā Tiesa atgādināja, ka Eiropas apcietināšanas ordera sistēma ietver divu līmeņu aizsardzību attiecībā uz pieprasītās personas procesuālajām tiesībām un pamattiesībām. Pirmajā līmenī – tāda dalībvalsts nolēmuma kā lēmuma par apcietinājuma piemērošanu pieņemšanas brīdī – paredzētajai aizsardzībai tiek pievienota aizsardzība, kas ir jānodrošina otrajā līmenī, izsniedzot Eiropas apcietināšanas orderi. Attiecībā uz pasākumu, kurš tāpat kā Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšana var ietekmēt attiecīgās personas tiesības uz brīvību, kas paredzētas Hartas 6. pantā, šī aizsardzība nozīmē, ka lēmums, kas atbilst prasībām, kuras ir raksturīgas efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā, ir jāpieņem vismaz vienā no diviem minētās aizsardzības līmeņiem.

Tātad, ja izsniegšanas dalībvalsts tiesībās kompetence izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi ir paredzēta iestādei, kura, lai gan ir iesaistīta tiesvedības īstenošanā krimināllietās šajā dalībvalstī, tomēr nav tiesnesis vai tiesa, tādām valsts tiesas nolēmumam kā valsts lēmums par apcietinājuma piemērošanu, uz kuru ir balstīts Eiropas apcietināšanas orderis, savukārt ir jāatbilst minētajām prasībām. Tiesa atzina, ka tāds risinājums dod iespēju garantēt izpildes tiesu iestādei, ka lēmuma izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi kriminālvajāšanas veikšanas nolūkā pamatā ir bijusi valsts procedūra, uz kuru ir attiecināma pārbaude tiesā, un ka personai, attiecībā uz kuru ir ticis pieņemts minētais valsts lēmums par apcietinājuma piemērošanu, ir bijušas visas garantijas saistībā ar šāda veida lēmumu pieņemšanu.

Savukārt otrais aizsardzības līmenis nozīmē, ka tiesu iestāde, kam atbilstoši valsts tiesībām ir kompetence izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi, it īpaši pārbauda, vai ir ievēroti šīs izsniegšanas nosacījumi, un izvērtē, vai, ņemot vērā katras lietas apstākļus, minētā izsniegšana ir samērīgs pasākums. Turklāt izsniegšanas tiesu iestādei ir jāvar sniegt izpildes tiesu iestādei pārliecību, ka, ņemot vērā izsniegšanas dalībvalsts tiesību sistēmā sniegtās garantijas, tā, īstenojot savas ar Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu saistītās funkcijas, rīkojas neatkarīgi. Konkrētāk, šī neatkarība prasa, lai pastāvētu normatīvi un organizatoriski noteikumi, ar kuriem

būtu iespējams nodrošināt, ka tai, pieņemot lēmumu par šāda apcietināšanas ordera izsniegšanu, nav nekāda riska tikt pakļautai, piemēram, konkrētiem izpildvaras norādījumiem. Visbeidzot, ja izsniegšanas dalībvalsts tiesībās kompetence izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi ir paredzēta iestādei, kura, lai gan ir iesaistīta tiesvedības īstenošanā krimināllietās šajā dalībvalstī, tomēr pati nav tiesu iestāde, minētajā dalībvalstī ir jāpastāv iespējai pārsūdzēt tiesā lēmumu izsniegt šādu apcietināšanas orderi, tai skaitā par šāda lēmuma samērīgumu, kura pilnībā atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām.

Ar 2019. gada 12. decembrī steidzamības prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā pasludinātajiem spriedumiem **Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg un Openbaar Ministerie (Lionas un Tūras prokurori)** (C-566/19 PPU un C-625/19 PPU), **Openbaar Ministerie (Zviedrijas prokuratūra)** (C-625/19 PPU) un **Openbaar Ministerie (Karaļa prokurors Briselē)** (C-627/19 PPU, [EU:C:2019:1079](#)) Tiesa papildināja savu neseno judikatūru⁹⁶ attiecībā uz Pamatlēmumu par Eiropas apcietināšanas orderi, sniedzot norādes par Eiropas apcietināšanas ordera "izsniegšanas tiesu iestādes" neatkarību un par prasību nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā personām, uz kurām attiecas šāds apcietināšanas orderis.

Pamatlietās Francijas (lietas C-566/19 PPU un C-626/19 PPU), Zviedrijas (lieta C-625/19 PPU) un Beļģijas (lieta C-627/19 PPU) prokuratūras bija izsniegušas Eiropas apcietināšanas orderus: pirmajās trijās lietās – kriminālvajāšanas veikšanai un pēdējā lietā – soda izpildei. Radās jautājums par šo Eiropas apcietināšanas orderu izpildi, kura tostarp bija atkarīga no tā, vai šīm dažādajām prokuratūrām ir "izsniegšanas tiesu iestādes" statuss.

Vispirms Tiesa izvērtēja, vai Francijas prokuratūras statuss tai piešķir pietiekamas neatkarības garantijas, lai izsniegtu Eiropas apcietināšanas orderus, un nosprieda, ka tas tā ir.

Faktiski tā norādīja, ka, ņemot vērā tajā iesniegtos apstākļus, Francijas prokuratūras prokuroriem ir pilnvaras neatkarīgi (tostarp no izpildvaras) izvērtēt, vai ir nepieciešams un vai ir samērīgi izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi, un tie šīs pilnvaras īsteno objektīvi, ņemot vērā visus apsūdzošos un attaisnojošos pierādījumus. Viņu neatkarību neietekmē tas, ka viņi ir atbildīgi par kriminālvajāšanu, nedz arī tas, ka tieslietu ministrs viņiem var sniegt vispārīgus norādījumus par politiku krimināllietās, nedz arī tas, ka viņus vada un kontrolē viņu tiešie priekšnieki, kuri paši ir prokuratūras prokurori, un viņiem tāpat ir jāizpilda pēdējo minēto norādījumi.

Pēc tam Tiesa precizēja tās nesenojudikatūrā noteikto prasību, saskaņā ar kuru izsniegšanas dalībvalstī ir jāpastāv iespējai, ievērojot efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgās prasības, pārsūdzēt tiesā lēmumu izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi, ko izsniedz iestāde, kura, lai gan piedalās tiesvedības īstenošanā, tomēr pati nav tiesu iestāde.

Pirmkārt, Tiesa uzsvēra, ka tas, ka pastāv iespēja celt šādu prasību tiesā, nav nosacījums, lai šo iestādi varētu uzskatīt par "izsniegšanas tiesu iestādi" Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi izpratnē.

Otrkārt, Tiesa norādīja, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai to tiesību sistēmās efektīvi būtu garantēts prasītais tiesību aizsardzības tiesā līmenis, izmantojot procesuālus noteikumus, ar kuriem tā tiek īstenota un kuri var atšķirties vienā vai citā sistēmā. Šajā ziņā tiesību celt atsevišķu prasību par lēmumu izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi noteikšana ir tikai viena no iespējām. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā, kas pienākas personai, uz kuru attiecas Eiropas apcietināšanas orderis, ko kriminālvajāšanas veikšanai izsniegusi iestāde, kura nav tiesa, raksturīgās prasības ir izpildītas, ja izsniegšanas dalībvalstī tiesā tiek pārbaudīti šā ordera izsniegšanas nosacījumi un tostarp tā izsniegšanas samērīgums.

96] It īpaši skat. Tiesas spriedumus, 2019. gada 27. maijs, **OG un PI (Lībikas un Cvikavas prokuratūras)** (C-508/18 un C-82/19 PPU, [EU:C:2019:456](#)); 2019. gada 27. maijs, **PF (Lietuvas ģenerālprokurors)** (C-509/18, [EU:C:2019:457](#)), kā arī 2019. gada 9. oktobris, **NJ (Vīnes prokuratūra)** (C-489/19 PPU, [EU:C:2019:849](#)).

Šajā gadījumā Francijas un Zviedrijas sistēmas šīm prasībām atbilst, jo valsts procesuālie noteikumi ļauj konstatēt, ka lēmuma izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi samērīgums var tikt pārbaudīts tiesā pirms tā pieņemšanas vai gandrīz vienlaicīgi ar to, kā arī pēc tā pieņemšanas. Konkrēti, šī samērīguma vērtējumu pirms tam veic tiesa, kura pieņem valsts lēmumu, uz kuru vēlāk var tikt balstīts Eiropas apcietināšanas orderis.

Gadījumā, ja prokuratūra Eiropas apcietināšanas orderi izsniedz nevis kriminālvajāšanas veikšanai, bet tāda brīvības atņemšanas soda izpildei, kas piespriests ar galīgu notiesājošu spriedumu, Tiesa uzskatīja, ka no efektīvas tiesību aizsardzības tiesā izrietošās prasības arī nenozīmē, ka būtu jābūt paredzētai iespējai celt atsevišķu prasību par prokuratūras lēmumu. Tādējādi tas, ka Beļģijas sistēmā šāda prasība nav paredzēta, nenozīmē, ka tā neatbilst šīm prasībām. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka tad, ja Eiropas apcietināšanas orderis attiecas uz soda izpildi, pārbaude tiesā tiek īstenota ar izpildāmo nolēmumu, uz kuru ir balstīts šis apcietināšanas orderis. Proti, izpildes tiesu iestāde var pieņemt, ka lēmums par šāda apcietināšanas ordera izsniegšanu ir pieņemts valsts tiesvedībā, kurā pieprasītajai personai tika nodrošinātas visas garantijas, kas attiecas uz tās pamattiesību aizsardzību. Turklāt šā apcietināšanas ordera samērīgums izriet arī no pasludinātā notiesājošā nolēmuma, jo Pamatlēmumā par Eiropas apcietināšanas orderi ir paredzēts, ka tajā ir jābūt paredzētam sodam vai drošības līdzeklim, kura ilgums ir vismaz četri mēneši.

2019. gada 24. jūnijā spriedumā **Popławski** (C-573/17, [EU:C:2019:530](#)) Tiesa virspalātā lēma par jautājumu, *vai Eiropas apcietināšanas ordera izpildes tiesu iestādei uz Savienības tiesību pārākuma principa pamata ir jāatstāj nepiemērotas valsts tiesību normas, kuras nav saderīgas ar pamatlēmumu*. Tā turklāt precizēja tādas deklarācijas juridiskās sekas, kuru dalībvalsts ir sniegusi uz Pamatlēmuma 2008/909⁹⁷ 28. panta 2. punkta pamata pēc šā pamatlēmuma pieņemšanas. Saskaņā ar šo tiesību normu "laikā, kad Padome pieņem šo pamatlēmumu, ikviena dalībvalsts var nākt klajā ar deklarāciju, ka gadījumos, kad galīgais [izpildāmais] spriedums ir pieņemts pirms tās norādīta datuma, tā – kā sprieduma un izpildes valsts – turpinās piemērot spēkā esošos juridiskos instrumentus par notiesāto personu nodošanu, ko piemēro pirms 2011. gada 5. decembra. [...]".

Pamatlieta bija par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi Nīderlandē, kuru Polijas tiesa bija izdevusi 2013. gada oktobrī attiecībā uz Nīderlandē dzīvojošu Polijas valstspiederīgo nolūkā viņam Polijā izpildīt brīvības atņemšanas sodu. 2015. gada oktobrī, veicot šā Eiropas apcietināšanas ordera izpildi, iesniedzējtiesa iesniedza pirmo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, uz kuru Tiesa atbildēja ar 2017. gada 29. jūnija spriedumu **Popławski**⁹⁸. Šajā spriedumā Tiesa tostarp nosprieda, ka Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 4. panta 6. punkts, kurā ir norādīts Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvais neizpildes pamats, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek ieviesta šī tiesību norma, ar kuru gadījumā, kad ārvalsts pilsoni, kuram šis dalībvalsts teritorijā ir beztermiņa uzturēšanas atļauja, prasa nodot cita dalībvalsts brīvības atņemšanas soda izpildei, kas šim pilsonim ir piespriests ar galīgi spēkā stājušos spriedumu, pirmkārt, šāda nodošana netiek pieļauta un, otrkārt, kurā pirmās minētās dalībvalsts tiesu iestādēm ir tikai paredzēts pienākums darīt zināmu otrās minētās dalībvalsts tiesu iestādēm, ka tās uzņemas izpildīt šo spriedumu, nodošanas atteikuma brīdī nenodrošinot faktisku izpildi, un ka turklāt, ja šāda uzņemšanās izrādītos neiespējama, šis atteikums nevar tikt apstrīdēts.

Otrajā spriedumā **Popławski** Tiesa – it īpaši atsaucoties uz Pamatlēmuma 2008/909 28. panta 2. punkta formulējumu un tā vispārējo sistēmu – vispirms nosprieda, ka deklarācija, kuru dalībvalsts ir sniegusi uz šīs normas pamata pēc šā pamatlēmuma pieņemšanas, nevar radīt juridiskas sekas.

97| Padomes Pamatlēmums 2008/909/TI (2008. gada 27. novembris) par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā (OV 2008, L 327, 27. lpp.).

98| Tiesas spriedums, 2017. gada 29. jūnijs, **Popławski** (C-579/15, [EU:C:2017:503](#)).

Turpinājumā tā atgādināja to, kāds tvērums ir saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu pastāvošajam valsts tiesas pienākumam tādā situācijā, kurā tās valsts tiesību norma būtu pretrunā Savienības tiesību normām, kurām – kā Pamatlēmumam par Eiropas apcietināšanas orderi un Pamatlēmumam 2008/909 – nav tiešas iedarbības. Šādā situācijā šai tiesai tikai uz Savienības tiesību pamata vien nav jāatstāj bez piemērošanas tās valsts tiesību norma, kas ir pretrunā attiecīgajai Savienības tiesību normai.

Tomēr Tiesa arī atgādināja, ka, lai gan pamatlēmumi nevar radīt tiešu iedarbību, to saistošais raksturs valsts iestādēm tomēr rada pienākumu veikt savu iekšējo tiesību atbilstīgu interpretāciju, sākot no datuma, kurā beidzās to transponēšanas termiņš, ciktāl šī interpretācija nav *contra legem* un tajā ir ievēroti vispārējie tiesību principi, it īpaši tiesiskās drošības un atpakaļejoša spēka aizlieguma princips. Runājot par pienākumu interpretēt Nīderlandes tiesības atbilstīgi Pamatlēmumam par Eiropas apcietināšanas orderi, Tiesa atgādināja, ka savā iepriekšējā 2017. gada 29. jūnija spriedumā *Popławski* tā bija konstatējusi, ka valsts tiesas pienākums nodrošināt šī pamatlēmuma pilnīgu iedarbīgumu Nīderlandes Karalistei radīja pienākumu izpildīt attiecīgo Eiropas apcietināšanas orderi – vai atteikuma gadījumā – pienākumu garantēt *D. A. Popławski* Polijā piespriestā soda izpildi Nīderlandē.

Otrkārt, Tiesa turklāt precizēja Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 4. panta 6. punktam sniedzamo interpretāciju. Šajā ziņā attiecībā, pirmkārt, uz šajā punktā noteikto pienākumu Eiropas apcietināšanas ordera gadījumā izpildes dalībvalstij faktiski uzņemties izpildīt brīvības atņemšanas sodu tā atgādināja, ka šis pienākums paredz šis valsts īstenu atņemšanas izpildīt šo sodu. Tādējādi tikai apstākļi vien, ka šī valsts paziņo, ka tā ir “gatava” izpildīt minēto sodu, nevar tikt uzskatīts par tādu, kas var attaisnot šādu atteikumu. Rezultātā pirms ikviena atteikuma izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi izpildes tiesu iestādei ir jāpārbauda iespēja faktiski izpildīt minēto brīvības atņemšanas sodu atbilstīgi savām iekšējām tiesībām. Šādos apstākļos tikai iesniedzējtiesas ziņā ir novērtēt, vai Nīderlandes tiesības – neveicot *contra legem* interpretāciju – var tikt interpretētas tādējādi, ka Pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi ir pielīdzināms nolīgumā iekļautam juridiskam pamatam attiecīgās valsts tiesību normas piemērošanas nolūkos. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka iesniedzējtiesa pamatlietā nevar pamatot uzskatīt, ka tai nav iespējams šo valsts tiesību normu interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām tikai tādēļ vien, ka ministrs, kuram ir jāiesaistās nodošanas atteikuma gadījumā, minēto valsts tiesību normu ir interpretējis ar šīm tiesībām nesaderīgā veidā. Rezultātā, ja iesniedzējtiesa secinātu, ka Pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi atbilstoši Nīderlandes tiesībās atzītajām interpretācijas metodēm var tikt pielīdzināts nolīgumam attiecīgās valsts tiesību normas piemērošanas nolūkos, tai ir pienākums pamatlietā piemērot šo normu, kas šādi interpretēta, neņemot vērā ministra iebildumus pret šādu interpretāciju.

Otrkārt – attiecībā uz Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 4. panta 6. punktā paredzēto iestādes rīcības brīvību saistībā ar šajā normā noteikta Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīva neizpildes iemesla īstenošanu – Tiesa atgādināja, ka šai iestādei ir jāņem vērā šī fakultatīvā neizpildes pamata mērķis, kas ir izpildes tiesu iestādei ļaut piešķirt īpašu nozīmi iespējai vairot pieprasītās personas sociālās reintegrācijas iespējas pēc pēdējai minētajai piespriestā soda izciešanas. Tādējādi izpildes tiesu iestādei piešķirtās tiesības atteikt pieprasītās personas nodošanu uz šīs normas pamata var tikt īstenotas vienīgi, ja šī iestāde – pārbaudījusi, pirmām kārtām, ka šī persona uzturas izpildes dalībvalstī, ir tās pilsonis vai rezidents un, otrām kārtām, ka brīvības atņemšanas sods, kuru izsniegšanas dalībvalsts ir piespriedusi šai personai, izpildes dalībvalstī faktiski var tikt izpildīts, – uzskata, ka pastāv leģitīma interese, kas pamato to, ka izsniegšanas dalībvalstī piespriestais sods tiek izpildīts izpildes dalībvalsts teritorijā. Līdz ar to iesniedzējtiesai primāri, cik vien iespējams, ir jāveic savu valsts tiesību atbilstīga interpretācija, kas tai ļauj nodrošināt rezultātu, kurš ir saderīgs ar Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi mērķi. Ja tas izrādītos neiespējami, minētajai tiesai vismaz būtu jāizmanto tāda savu valsts tiesību interpretācija, kura ļautu rast risinājumu, kas nebūtu pretrunā šī pamatlēmuma mērķim, un tādējādi ļautu izvairīties no *D. A. Popławski* nesodāmības. Tas tā būtu, ja šī tiesa minētās tiesības interpretētu tādējādi, ka atteikums izpildīt attiecībā uz *D. A. Popławski* izsniegtu Eiropas apcietināšanas orderi tiktu pakārtots nosacījumam, ka tam Polijā piespriestais brīvības atņemšanas sods tiktu faktiski izpildīts Nīderlandē – pat ja šis atteikums tiktu piemērots automātiski.

2019. gada 15. oktobrī pasludinātajā spriedumā **Dorobantu** (C-128/18, [EU:C:2019:857](#)) Tiesa virspalātas sastāvā, ņemot vērā Hartas 4. pantā noteikto spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegumu, interpretēja Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi tiesību normu ⁹⁹, kurā ir paredzēts, ka šis instruments negroza pienākumu ievērot pamattiesības un tiesību pamatprincipus, kā tie minēti Līguma par Eiropas Savienību 6. pantā.

Strīds pamatlietā attiecās uz tāda Eiropas apcietināšanas ordera izpildi Vācijā, kuru ir izsniegusi Rumānijas tiesa attiecībā pret kādu no tās pilsoņiem. Vācijas tiesai kā šī Eiropas apcietināšanas ordera izpildes iestādei ir šaubas par kritērijiem, kas jāņem vērā, lai novērtētu, vai apcietinājuma apstākļi, kuriem šis pilsonis tiktu pakļauts, ja viņš tiks nodots Rumānijas iestādēm, atbilst no Hartas 4. panta izrietošajām prasībām. Šī lieta ļāva Tiesai precizēt judikatūru, kas izriet tostarp no tās spriedumiem lietās *Aranyosi un Căldăraru* ¹⁰⁰ un *Generalstaatsanwaltschaft* (Apcietinājuma apstākļi Ungārijā) ¹⁰¹.

Pirmkārt, Tiesa lēma par izpildes tiesu iestādes veiktās apcietinājuma apstākļu izsniegšanas dalībvalstī pārbaudes intensitāti un apjomu. Šajā ziņā tā nosprieda, ka, ja šai iestādei ir objektīva, ticama, precīza un pienācīgi aktualizēta informācija par apcietinājuma apstākļu sistēmisku vai vispārēju nepilnību esamību izsniegšanas dalībvalsts brīvības atņemšanas iestādēs, lai novērtētu, vai pastāv nopietni un pamatoti iemesli uzskatīt, ka pēc personas, attiecībā uz kuru ir izdots Eiropas apcietināšanas orderis, nodošanas šai dalībvalstij tai pastāv faktiskais risks tikt pakļautai necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei, tai ir jāņem vērā visi atbilstošie materiālie aspekti saistībā ar tās ieslodzījuma vietas apcietinājuma apstākļiem, kurā konkrēti ir paredzēts šo personu turēt apcietinājumā. Ņemot vērā necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizlieguma absolūto raksturu, šī pārbaude nav ierobežota ar acīmredzamām nepilnībām.

Turklāt, ņemot vērā, pirmkārt, šādas pārbaudes konkrēto un precīzo raksturu un, otrkārt, termiņus, kas tai ir noteikti Pamatlēmumā, izpildes tiesu iestāde nevar veikt tādu apcietinājuma apstākļu pārbaudi, kas pastāv visās izsniegšanas dalībvalsts ieslodzījuma vietās, kurās attiecīgā persona varētu tikt turēta apcietinājumā. Lai pārbaudītu apcietinājuma apstākļus, kādi ir ieslodzījuma vietā, kurā konkrēti ir paredzēts šo personu turēt apcietinājumā, izpildes tiesu iestādei ir jālūdz izsniegšanas tiesu iestādei informācija, ko tā uzskata par nepieciešamu, un principā tai ir jāpaļaujas uz šīs pēdējās minētās iestādes sniegtiem solījumiem, ja nav konkrētu elementu, kas ļautu uzskatīt, ka apcietinājuma apstākļi ir pretrunā Hartas 4. pantam.

Starp materiālajiem aspektiem, kas izpildes tiesu iestādei ir jānovērtē, ir personiskā telpa, kas uz vienu ieslodzīto ir pieejama šīs iestādes kamerā, sanitārie apstākļi, kā arī apcietinātās personas pārvietošanās brīvība minētajā iestādē.

Otrkārt, it īpaši attiecībā uz personisko telpu, kas ir pieejama uz vienu apcietināto, Tiesa norādīja, ka izpildes tiesu iestādei, tā kā šobrīd šajā ziņā Savienības tiesībās nav minimālo normatīvu, ir jāņem vērā no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECPAK) ¹⁰² 3. panta izrietošās minimālās prasības, ciktāl tiesības, kas ietvertas šajā tiesību normā, atbilst Hartas 4. pantā garantētajām tiesībām. Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, Tiesa tostarp uzskatīja, ka tas, ka personiskā telpa, kas ir apcietinātā rīcībā, ir mazāka par 3 m² kopējā kamerā, rada būtisku prezumpciju par ECPAK 3. panta pārkāpumu, kuru parasti var atspēkot vienīgi tad, ja šīs personiskās telpas samazinājumi ir īslaicīgi, neregulāri un nelieli, ja tie ir saistīti ar pietiekamu pārvietošanās brīvību un pietiekamām aktivitātēm ārpus kameras un ja kopumā

99| Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi 1. panta 3. punkts.

100| Tiesas spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)).

101| Tiesas spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Generalstaatsanwaltschaft (Apcietinājuma apstākļi Ungārijā)* (C-220/18 PPU, [EU:C:2018:589](#)).

102| Konvencija, kas parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā.

apcietinājuma apstākļi attiecīgajā iestādē ir pienācīgi. Tiesa turklāt precizēja, ka pieejamās telpas aprēķinā nedrīkst ietvert telpu, kuru aizņem sanitārā infrastruktūra, bet drīkst ietvert telpu, kuru aizņem mēbeles, tomēr apcietinātajiem ir jāsaglabā iespēja kamerā normāli pārvietoties.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka it īpaši apcietinājuma apstākļu *a posteriori* pārbaudes tiesā pasākumu esamību izsniegšanas dalībvalstī izpildes tiesu iestādes var ņemt vērā, veicot visaptverošu to apstākļu vērtējumu, kādos ir paredzēts turēt apcietinājumā personu, attiecībā uz kuru ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis. Tomēr šī iestāde nevar izslēgt, ka pastāv faktiskais necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās risks, pamatojoties tikai uz to, ka attiecīgās personas rīcībā šajā dalībvalstī ir tiesību aizsardzības līdzeklis, kas tai ļauj apstrīdēt tās apcietinājuma apstākļus, vai ka pastāv likumdošanas vai strukturālie pasākumi, kuru mērķis ir pastiprināt apcietinājuma apstākļu pārbaudi.

Visbeidzot, ceturtkārt, Tiesa atzina, ka izpildes tiesu iestādes konstatējums, ka pastāv nopietni un pamatoti iemesli uzskatīt, ka attiecīgajai personai pēc tās nodošanas izsniegšanas dalībvalstij pastāv šāds risks to apcietinājuma apstākļu dēļ, kādi ir ieslodzījuma vietā, kurā ir konkrēti paredzēts to turēt apcietinājumā, lemjot par šādu nodošanu, nevar tikt atsvērts ar apsvērumiem, kas saistīti ar tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās efektivitāti, kā arī savstarpējās uzticēšanās un atzišanas principiem. Proti, absolūtais raksturs, kāds ir necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegumam, nepieļauj, ka pamattiesības netikt pakļautam šādai attieksmei varētu tikt jebkādi ierobežotas ar šādiem apsvērumiem. Tādējādi nepieciešamība nodrošināt, lai attiecīgā persona netiktu pakļauta nekādam necilvēciskai vai pazemojošai attieksmei, izņēmuma kārtā attaisno savstarpējās uzticēšanās un atzišanas principa ierobežojumu.

X. Transports

Šajā nodaļā ir jānorāda uz diviem spriedumiem. Pirmais attiecas uz “ārkārtēju apstākļu” interpretāciju Regulas Nr. 261/2004 par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos izpratnē. Otrs spriedums attiecas uz “pārvadājuma līguma” jēdzienu Regulas Nr. 1371/2007 par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem izpratnē.

2019. gada 4. aprīlī pasludinātajā spriedumā **Germanwings** (C-501/17, [EU:C:2019:288](#)) Tiesa interpretēja jēdzienu “ārkārtēji apstākļi” Regulas Nr. 261/2004 ¹⁰³ izpratnē, secinot, ka gaisakuģa riepas bojājums, ko izraisījusi uz skrejceļa esoša skrūve, ir šāds apstāklis. Gadījumā, ja lidojums kavē ierašanos galamērķī trīs vai vairāk stundas šī paša iemesla dēļ, gaisa pārvadātājam tomēr ir pienākums izmaksāt kompensāciju pasažieriem, ja viņš nav izmantojis visus tā rīcībā esošos līdzekļus, lai ierobežotu minētā lidojuma ilgo kavēšanos.

Strīds pamatlietā radās starp pasažieri un gaisa pārvadātāju *Germanwings* par minētā gaisa pārvadātāja atteikumu izmaksāt kompensāciju šim pasažierim, kura lidojums ilgi kavējās. Gaisa pārvadātājs atteicās apmierināt pieteikumu par kompensācijas izmaksu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā lidojuma kavēšanās radās

¹⁰³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91 (OV 2004, L 46, 1. lpp.).

gaisakuģa riepas bojājuma dēļ, ko bija izraisījusi uz skrejceļa esoša skrūve, kas ir apstākļi, kas kvalificējams kā "ārkārtējs" ¹⁰⁴ Regulas Nr. 261/2004 izpratnē un kas to atbrīvo no šajā pašā regulā paredzētā pienākuma izmaksāt kompensāciju ¹⁰⁵.

Apgabaltiesa, kurā celta šī prasība, vēlējās noskaidrot, vai attiecīgais bojājums ir "ārkārtēji apstākļi" Regulas Nr. 261/2004 izpratnē.

Vispirms Tiesa norādīja, ka gaisa pārvadātājam nav pienākuma izmaksāt kompensāciju pasažieriem, ja tas var pierādīt, ka lidojuma atcelšanu vai ielidošanas kavēšanos, kas vienāda vai ilgāka par trim stundām, ir izraisījuši "ārkārtēji apstākļi", no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi iespējamie pasākumi, un ka šādu apstākļu gadījumā tas ir veicis situācijai atbilstošus pasākumus, izmantojot visus tā rīcībā esošos personāla vai materiālos un finanšu resursus, lai pēc iespējas izvairītos no attiecīgā lidojuma atcelšanas vai ilgās kavēšanās, un tomēr no tā netiek pieprasīts uzņemties attiecīgajā brīdī uzņēmuma spējām neatbilstošus upurus.

Tādējādi Tiesa atgādināja, ka par "ārkārtējiem apstākļiem" Regulas Nr. 261/2004 izpratnē ir kvalificējami notikumi, kuri to rakstura vai iemesla dēļ nav raksturīgi gaisa pārvadātāja parastai darbībai un ir ārpus šī pārvadātāja faktiskās kontroles.

Tiesa uzskatīja, ka, pat ja gaisa pārvadātāji regulāri sastopas ar to gaisakuģu riepu bojājumiem, riepas bojājumu, kura vienīgais iemesls ir sadursme ar svešķermeni, kas atrodas uz lidostas skrejceļa, nevar uzskatīt par tādu, kas pēc savas būtības vai izcelsmes ir raksturīgs parastai attiecīgā gaisa pārvadātāja darbībai. Turklāt tam nav faktiskas kontroles pār šādu apstākli, un līdz ar to tas ir kvalificējams par "ārkārtēju apstākli" Regulas Nr. 261/2004 izpratnē.

Tomēr, lai gaisa pārvadātājam varētu tikt piemērots atbrīvojums no pienākuma izmaksāt kompensāciju atbilstoši Regulai Nr. 261/2004, tam ir jāpierāda, ka tas ir izmantojis visus tā rīcībā esošos līdzekļus, lai novērstu to, ka riepas, kurā bojājumu radījis uz skrejceļa esošs svešķermenis, maiņa rada attiecīgā lidojuma ilgo kavēšanos, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Šajā ziņā Tiesa attiecībā uz riepu bojājumiem norādīja, ka gaisa pārvadātājiem lidostās, kuras tie apkalpo, ir noslēgti riepu nomaiņas līgumi, kuri tiem nodrošina prioritāru apkalpi.

2019. gada 7. novembrī pasludinātajā spriedumā **Kanyeba u.c.** (C-349/18 līdz C-351/18, [EU:C:2019:936](#)) Tiesa pievērsās, pirmkārt, Regulas Nr. 1371/2007 par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem ¹⁰⁶ 3. panta 8. punktā ietvertā jēdziena "pārvadājuma līgums" interpretācijai un, otrkārt, aplūkoja valsts tiesas pilnvaras situācijā, kad tā konstatējusi līguma noteikuma negodīgumu Direktīvas 93/13 par negodīgiem noteikumiem ¹⁰⁷ izpratnē.

Šis spriedums attiecas uz trīs strīdiem starp Beļģijas valsts dzelzceļa sabiedrību (SNCB) un trim pasažieriem saistībā ar papildu maksu, kas tika prasīta šiem pēdējiem minētajiem par to, ka tie ar vilcienu bija ceļojuši bez biļetes. Proti, pēc tam, kad minētie pasažieri atteicās labot situāciju, vai nu uzreiz samaksājot brauciena maksu, kas palielināta ar papildu maksu, vai arī vēlāk samaksāt fiksētu maksu, SNCB pret viņiem vērsās tiesā, lai tiem par minētajiem pārvadājumu nosacījumu pārkāpumiem tiktu piespriests samaksāt attiecīgās summas. Šajā ziņā SNCB apgalvoja, ka attiecības starp to un minētajiem pasažieriem ir nevis līgumiska, bet

¹⁰⁴ Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkts.

¹⁰⁵ Regulas Nr. 261/2004 5. panta 1. punkts un 7. pants.

¹⁰⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1371/2007 (2007. gada 23. oktobris) par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem (OV 2007, L 315, 14. lpp.).

¹⁰⁷ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

gan administratīva rakstura, jo tie nebija iegādājušies biļetes. Izskatot šos strīdus, iesniedzējtiesa vērsās Tiesā, pirmkārt, ar jautājumu par tiesiskajām attiecībām, kādas saista pārvadājumu uzņēmumu un pasažieri, kurš izmanto tā pakalpojumus bez biļetes un, otrkārt, vai *SNCB* pieprasīto papildu maksu, iespējams, var izslēgt no aizsardzības, kādu šādam pasažierim sniedz regulējums par negodīgiem līgumu noteikumiem.

Pirmkārt, Tiesa precizēja jēdzienu “pārvadājuma līgums” Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkta izpratnē. Tādējādi tā vispirms norādīja, ka, ņemot vērā šīs tiesību normas formulējumu, šāds līgums principā ietver dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma pienākumu sniegt pasažierim vienu vai vairākus pārvadājumu pakalpojumus un pasažiera pienākumu samaksāt cenu, ja vien pārvadājumu pakalpojumi netiek sniegti bez maksas. No tā izriet, ka, no vienas puses, ļaujot brīvi piekļūt vilcienam un, no otras puses, iekāpjot tajā, lai tajā brauktu, gan dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, gan pasažieris pauž saskaņotu gribu stāties līgumattiecībās, no kā izriet, ka pārvadājuma līguma esamības konstatēšanai nepieciešamie nosacījumi principā ir izpildīti. Turpinājumā Tiesa izskatīja kontekstu, kurā minētā norma ietilpst un, ņemot vērā tās formulējumu un kontekstu, konstatēja, ka minētais “pārvadājumu līguma” jēdziens nav atkarīgs no tā, vai pasažierim ir biļete, un tādējādi tas aptver situāciju, kurā pasažieris, neiegādājoties biļeti, iekāpj brīvi pieejamā vilcienā, lai ar to brauktu. Visbeidzot, Tiesa uzsvēra, ka Regulas Nr. 1371/2007 mērķim aizsargāt dzelzceļa pasažierus būtu pretrunā uzskatīt, ka šādu pasažieri tikai tādēļ, ka viņam, iekāpjot vilcienā, nav biļetes, var atzīt par pusi līgumiskās attiecībās ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu, kurš ļauj brīvi piekļūt saviem vilcieniem, jo minētajā kontekstā šim pasažierim no viņa neatkarīgu apstākļu dēļ varētu tikt liegtas tiesības, kas šajā regulā tiek saistītas ar pārvadājuma līguma slēgšanu. Turklāt Tiesa piebilda, ka, tā kā Regulā Nr. 1371/2007 šajā ziņā nav noteikumu, šāda šīs regulas 3. panta 8. punktā ietvertā jēdziena “pārvadājumu līgums” interpretācija neietekmē šī līguma spēkā esamību vai sekas, kuras var iestāties, ja kāda no pusēm nepilda savus līgumiskos pienākumus, kuri joprojām ir noteikti piemērojamās valsts tiesību normās.

Otrkārt, Tiesa vispirms atgādināja, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktu līguma noteikumiem, kas tostarp ietver obligātas tiesību normas, šīs direktīvas tiesību normas nav piemērojamas un ka valsts tiesai ir jāpārbauda, vai attiecīgais līguma noteikums ir izslēgts no šīs direktīvas piemērošanas jomas. Tomēr, pamatojoties uz pieņēmumu, ka šim noteikumam direktīva ir piemērojama, Tiesa izskatīja jautājumu par valsts tiesas pilnvarām¹⁰⁸, kad tā ir konstatējusi līguma noteikuma negodīgumu Direktīvas 93/13 izpratnē. Tādēļ attiecībā uz pārdevēja vai piegādātāja un patērētāja starpā noslēgta līguma noteikumu par līgumsodu Tiesa nosprieda, ka, pirmām kārtām, šīs direktīvas 6. panta 1. punkts nepieļauj, ka valsts tiesa, kura konstatē šāda līguma noteikuma par līgumsodu negodīgumu, samazina patērētājam piemērojamā līgumsoda apmēru. Otrām kārtām, Tiesa atzina, ka šī tiesību norma nepieļauj arī, ka valsts tiesa, piemērojot savas valsts līgumtiesību principus, nomaina minēto noteikumu ar aizstājošu valsts tiesību normu, ja vien, atceļot negodīgo noteikumu, attiecīgais līgums nevar pastāvēt un ja līguma atcelšana kopumā patērētājam rada īpaši nelabvēlīgas sekas.

Šajā nodaļā ir arī jānorāda, ka Tiesa spriedumā **Austrija/Vācija** (C-591/17) lēma par Vācijas ieviestu nodevu par autoceļu izmantošanu un atbrīvojumu vienīgi Vācijā reģistrētiem transportlīdzekļiem. Šis spriedums tika aplūkots iepriekš VII.1. nodaļā “Brīva preču aprīte”.

¹⁰⁸ | Kuras izriet no Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta.

XI. Konkurence

1. LESD 101. pants

2019. gada 14. martā pasludinātajā spriedumā *Skanska Industrial Solutions u.c.* (C-724/17, [EU:C:2019:204](#)) Tiesa lēma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurš attiecās uz Līguma noteikumiem par aizliegtu vienošanos, un nosprieda, ka tādā situācijā, kurā visas to sabiedrību akcijas, kas ir piedalījušās aizliegtās vienošanās darbībā, ir iegādājušās citas sabiedrības, kuras ir likvidējušās šīs pirmās sabiedrības un turpina to komercdarbību, iegūstošās sabiedrības var saukt pie atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti ar šo aizliegto vienošanos.

Šajā lietā laikā no 1994.–2002. gadam Somijā tika īstenota aizliegta vienošanās. Šī aizliegtā vienošanās attiecās uz tirgus sadali, cenām un piedāvājumu iesniegšanu par fiksētām cenām, aptvēra visu šo dalībvalsti un varēja ietekmēt arī tirdzniecību starp dalībvalstīm. Laikā no 2000. līdz 2003. gadam sabiedrības atbildētājas ieguva visas vairāku aizliegtās vienošanās dalībnieku akcijas, kuras pēc tam brīvprātīgas likvidācijas procedūras rezultātā likvidēja. Ar 2009. gada 29. septembra spriedumu Somijas Augstākā administratīvā tiesa notiesāja aizliegtās vienošanās dalībniekus par Somijas Likuma par konkurences ierobežojumiem un Līgumu noteikumu par aizliegtu vienošanos pārkāpumu. Pamatojoties uz šo spriedumu, pilsēta Vantā [*Vantaa*] vēlējās, lai iegūstošās sabiedrības, atlīdzinot aizliegtās vienošanās rezultātā nodarīto kaitējumu, izmaksā zaudējumu atlīdzību. Tās tomēr to atteica, pamatojoties uz to, ka Somijas tiesībās ietvertās normas par civiltiesisko atbildību paredzēja, ka atbildīga ir vienīgi kaitējumu radījušī juridiskā persona.

Ar pirmo un otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicāja, vai Līguma noteikumi par aizliegtu vienošanos ir jāinterpretē tādējādi, ka tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotās iegūstošās sabiedrības var saukt pie atbildības par zaudējumiem, kas nodarīti ar šo aizliegto vienošanos.

Tiesa nosprieda, ka personas, kas ir atbildīga par aizliegtas vienošanās rezultātā nodarītu zaudējumu atlīdzināšanu, noteikšanu tieši reglamentē Savienības tiesības. Tā kā atbildība par zaudējumiem, kas radušies Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu dēļ, ir personiska rakstura, uzņēmumam, kas pārkāpj šos noteikumus, ir pienākums atbildēt par šī pārkāpuma rezultātā nodarītajiem zaudējumiem. Vienības, kurām ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, kas radušies aizliegtas vienošanās vai prakses, kas ir aizliegta ar LESD 101. pantu, rezultātā, šīs normas izpratnē ir uzņēmumi, kas ir piedalījušies šajā aizliegtās vienošanās darbībā vai praksē.

Jēdziens “uzņēmums” LESD 101. panta izpratnē attiecas uz jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un finansēšanas veida un nozīmē ekonomisku vienību, pat ja no juridiskā viedokļa to veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas.

Tāpēc, ja vienība, kas ir pārkāpusi Savienības konkurences tiesību normas, tiek juridiski un organizatoriski pārkārtota, šo pārmaiņu rezultātā ne vienmēr tiek izveidots jauns uzņēmums, kas ir atbrīvots no atbildības par iepriekšējās vienības rīcību, kura ir pretrunā šīm normām, ja no saimnieciskā viedokļa abas vienības ir identiskas. Proti, ja uzņēmumi, kas ir atbildīgi par zaudējumiem, ko izraisījis šāds pārkāpums, varētu izvairīties no to atbildības tikai tāpēc, ka to identitāte ir tikusi pārveidota pārstrukturēšanas, atsavināšanas vai citu juridisku vai organizatorisku izmaiņu rezultātā, šīs sistēmas mērķis, kā arī minēto normu lietderīgā iedarbība netiktu nodrošināta.

Šajā gadījumā, šķiet, ka starp iegūstošajām sabiedrībām, no vienas puses, un uzņēmumiem, kas piedalījās attiecīgajā aizliegtās vienošanās darbībā, no otras puses, ir saimnieciska pēctecība. Tādējādi iegūstošās sabiedrības ir uzņēmušās pēdējo minēto sabiedrību atbildību par zaudējumiem, kas radīti ar attiecīgo aizliegto vienošanos.

2019. gada 12. decembra spriedumā **Otis Gesellschaft u.c.** (C-435/18, [EU:C:2019:1069](#)), kas pasludināts prejudiciālā nolēmuma kārtībā, Tiesa turklāt sniedza *būtiskus precizējumus par saistību starp Savienības tiesību normām un valsts tiesību normām, ar kurām ir reglamentētas prasības par aizliegtas vienošanās radīto zaudējumu atlīdzību, nospriežot, ka LESD 101. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka publisko tiesību subjekts, kurš ir piešķīris attīstību veicinošus aizdevumus kartēļa skarto ražojumu pircējiem, var prasīt, lai tam tiktu atlīdzināti ar aizliegto vienošanos radītie zaudējumi.*

Oberster Gerichtshof (Augstākā tiesa, Austrija) izskatīšanā esošās lieta pamatā bija prasība par zaudējumu atlīdzību, ko tostarp cēla *Land Oberösterreich* (turpmāk tekstā – “prasītāja”) pret piecām sabiedrībām, kuras darbojas liftu un eskalatoru uzstādīšanas un apkopes tirgū un kuru dalība pretkonkurences rīcībās saistībā ar aizliegto vienošanos ir iepriekš konstatēta. Prasītājai nebija radušies zaudējumi kā ar aizliegto vienošanos skarto ražojumu pircējam. Savukārt aizliegtās vienošanās izraisītās būvniecības izmaksu palielināšanās dēļ prasītājas piešķirtā finansiālā atbalsta summa attīstību veicinošu aizdevumu veidā aizliegtas vienošanās skarto būvniecības projektu finansēšanai bija lielāka, nekā tā būtu bijusi gadījumā, ja nebūtu šīs aizliegtās vienošanās, kā rezultātā prasītāja nevarēja šo starpību izmantot citiem ienesīgākiem mērķiem. *Oberster Gerichtshof* ieskatā, ar principiem, kas valsts tiesībās reglamentē tīri finansiālu zaudējumu atlīdzināšanu, tiesības uz zaudējumu atlīdzību tiek ierobežotas ar zaudējumiem, kuru rašanos tiecas novērst pārkāptā tiesību norma, kā rezultātā tiesību subjektiem, kuri tirgū, kuru skārusi aizliegtā vienošanās, nedarbojas ne kā piegādātāji, ne kā pircēji, varot tikt izslēgtas tiesības uz radušos zaudējumu atlīdzību.

Tiesa, kurai *Oberster Gerichtshof* uzdeva jautājumu par šāda ierobežojuma saderību ar LESD 101. pantu, vispirms atgādināja, ka LESD 101. panta 1. punktam ir tieša iedarbība attiecībās starp privātpersonām un tas ikvienai personai, kurai ir radušies zaudējumi tādas vienošanās vai darbības dēļ, kas var ierobežot vai izkropļot konkurenci, piešķir tiesības prasīt šo zaudējumu atlīdzību, ja pastāv cēloņsakarība starp zaudējumiem un konkurences tiesību pārkāpumu. Turklāt Tiesa arī norādīja, ka valsts noteikumi, ar kādiem īsteno šīs tiesības uz atlīdzību, nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt LESD 101. panta efektīvu piemērošanu.

Tiesa turklāt uzskatīja, ka efektīva aizsardzība pret Savienības konkurences tiesību pārkāpuma kaitīgām sekām tiktu lielā mērā ierobežota, ja iespēja pieprasīt atlīdzināt aizliegtas vienošanās radītos zaudējumus jau sākotnēji tiktu attiecināta tikai uz piegādātājiem un pircējiem tirgū, kuru skārusi aizliegtā vienošanās. Pamatlietā valsts tiesībās paredzētā ierobežojuma attiecībā uz atlīdzināmajiem zaudējumiem sekas esot konkrēti izslēgt tādu zaudējumu atlīdzību, kādus apgalvo prasītāja, jo tā nav ne piegādātāja, ne pircēja tirgū, kuru skārusi aizliegtā vienošanās. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka nav vajadzīgs, lai attiecīgajam tiesību subjektam nodarītajiem zaudējumiem būtu īpaša saikne ar aizsardzības mērķi, ko tiecas sasniegt LESD 101. pants, pretējā gadījumā aizliegtās vienošanās dalībniekiem nebūtu jāatlīdzina visi zaudējumi, ko tie būtu varējuši radīt.

Tiesas ieskatā, ar LESD 101. pantu tāpat ikviena persona, kas nedarbojas kā piegādātāja vai pircēja aizliegtas vienošanās skartajā tirgū, bet kura ir piešķīrusi subsīdijas attīstību veicinošu aizdevumu veidā šajā tirgū piedāvāto ražojumu pircējiem, var tādu prasīt zaudējumu atlīdzību, kas tai radusies tāpēc, ka šo subsīdiju summas ir bijušas lielākas nekā tad, ja nebūtu minētās aizliegtās vienošanās, un šīs personas nav varējušas izmantot šo starpību citiem ienesīgākiem mērķiem. Visbeidzot Tiesa precizēja, ka valsts tiesai ir jāpārbauda, vai prasītājai bija vai nebija iespēja ieguldīt attiecīgo summu citiem ienesīgākiem mērķiem un vai prasītāja ir pierādījusi cēloņsakarību starp šiem zaudējumiem un aplūkoto aizliegto vienošanos.

2. LESD 102. pants

Dominējošā stāvokļa jomā ir jānorāda uz spriedumu saistībā ar noteikumiem, kas reglamentē prasības saistībā ar zaudējumu atlīdzību par konkurences tiesību pārkāpumiem.

2019. gada 28. martā pasludinātajā spriedumā **Cogeco Communications** (C-637/17, [EU:C:2019:263](#)) Tiesa lēma par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar Direktīvu 2014/104¹⁰⁹ par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē prasības saistībā ar zaudējumu atlīdzību par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, LESD 102. pantu un līdzvērtības un efektivitātes principiem.

Pamatlieta attiecās uz prasību atlīdzināt zaudējumus, kādi *Cogeco Communications Inc.*, iespējams, tikuši nodarīti saistībā ar pretkonkurences darbībām, ko veikusi *Sport TV Portugal SA*. Prasība tika celta 2015. gada 27. februārī pēc Konkurences iestādes lēmuma, ar kuru *Sport TV Portugal* tika uzlikts naudas sods par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu *premium* sporta televīzijas kanālu tirgū laikposmā no 2006.–2011. gadam.

Pamatlietā piemērojamajās Portugāles tiesībās par ārpuslīgumisko atbildību tomēr ir paredzēts trīs gadu noilguma termiņš, kas, kā uzskata *Sport TV Portugal*, sākās brīdī, kad *Cogeco Communications* rīcībā bija visa nepieciešamā informācija, lai izvērtētu, vai tai bija vai nebija tiesības uz atlīdzību, un šādā gadījumā prasībai šajā lietā būtu iestājies noilgums. Direktīvā 2014/104 tostarp ir ietverti noteikumi par noilguma termiņu prasībām par zaudējumu atlīdzību saistībā ar pretkonkurences pārkāpumiem, bet šī direktīva prasības celšanas datumā vēl nebija transponēta Portugāles tiesību sistēmā. Tā kā lietas iznākums ir atkarīgs no Direktīvas 2014/104 piemērojamības, iesniedzējtiesa šajā jautājumā lūdza sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Attiecībā uz Direktīvas 2014/104 piemērojamību laikā Tiesa atzina, ka, ja dalībvalstis ir nolēmušas, ka to iekšējās tiesību normas, ar kurām transponēti šīs direktīvas procesuālie noteikumi, nav piemērojamas prasībām par zaudējumu atlīdzību, kas celtas pirms šo valstu tiesību normu spēkā stāšanās datuma, tad prasībām, kas celtas pēc 2014. gada 26. decembra, bet pirms šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, ir piemērojamas vienīgi tās valsts procesuālās tiesību normas, kas jau bija spēkā pirms minētās direktīvas transponēšanas. Tas pats *a fortiori* attiecas arī uz valsts tiesību normām, kas pieņemtas, dalībvalstīm piemērojot 21. pantu Direktīvā 2014/104, lai izpildītu tās materiālos noteikumus, jo, kā izriet no šīs direktīvas 22. panta 1. punkta formulējuma, šīs valsts tiesību normas nav piemērojamas ar atpakaļejošu spēku. Šādos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka Direktīva 2014/104 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā pamatlietā nav piemērojama.

Nepastāvot Savienības tiesiskajam regulējumam attiecībā uz prasībām par zaudējumu atlīdzību saistībā ar pretkonkurences pārkāpumu, katrai dalībvalstij savā iekšējā tiesību sistēmā ir jāpieņem noteikumi, kas reglamentē tiesību pieprasīt atlīdzināt zaudējumus, kuri radušies no dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, īstenošanu, ieskaitot noteikumus par noilguma termiņiem, ar nosacījumu, ka tiek ievēroti līdzvērtības un efektivitātes principi. Šie noteikumi nedrīkst ietekmēt LESD 102. panta efektīvu piemērošanu.

Šajā ziņā ir jāņem vērā konkurences tiesību lietu īpatnības un it īpaši tas, ka prasību par zaudējumu atlīdzību par Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem celšana parasti prasa sarežģītu faktisko un ekonomisko analīzi.

Piemērojot efektivitātes principu, Tiesa uzskatīja, ka, ja noilguma termiņš, kas sākas pirms to procesu pabeigšanas, kuru beigās galīgo lēmumu pieņem valsts konkurences iestāde vai apelācijas iestāde, ir pārāk īss salīdzinājumā ar šo procedūru ilgumu un nevar tikt ne apturēts, ne pārtraukts šādu procedūru laikā, nav

¹⁰⁹| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem (OV L 2014, L 349, 1. lpp.).

izslēgts, ka šis noilguma termiņš beidzas pat pirms minēto procedūru pabeigšanas. Tādējādi šāds termiņš praksē varētu padarīt neiespējamu vai nesamērīgi grūtu tiesību celt prasību par zaudējumu atlīdzību īstenošanu, pamatojoties uz galīgu lēmumu, ar kuru tiek konstatēts Savienības konkurences tiesību normu pārkāpums. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka LESD 102. pants un efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā, pirmkārt, ir paredzēts, ka noilguma termiņš attiecībā uz prasībām par zaudējumu atlīdzību ir trīs gadi un sākas no dienas, kad cietusī persona ir uzzinājusi par tiesībām uz atlīdzību, pat ja persona, kas ir atbildīga par pārkāpumu, nav zināma, un, otrkārt, nav paredzēta iespēja apturēt vai pārtraukt šo termiņu valsts konkurences iestādē notiekošas procedūras laikā.

Ir vērts norādīt arī uz kādu citu spriedumu, kas tika pasludināts lietā **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie** (C-617/17) saistībā ar *ne bis in idem* principa interpretāciju tiesvedībās, kas gan valsts tiesībās, gan Savienības tiesībās ir uzsāktas par konkurences tiesību pārkāpumu. Šis spriedums tika aplūkots 1.2. nodaļā "*Ne bis in idem* princips".

3. Valsts atbalsts

Valsts atbalsta jomā ir jānorāda trīs spriedumi. Pirmais attiecas uz pasākumiem, kurus Vācija veica, lai atbalstītu no atjaunojamiem energoresursiem iegūtas elektroenerģijas ražotājus, otrs attiecas uz reģionālā atbalsta pasākumiem par labu lieliem projektiem, savukārt trešais attiecas uz valsts pasākumiem, kas tika veikti, lai novērstu finansiālās grūtības, kurās nonācis dzelzceļa nozares valsts uzņēmums.

2019. gada 28. martā pasludinātajā spriedumā **Vācija/Komisija** (C-405/16 P, [EU:C:2019:268](#)) Tiesa, pirmkārt, apmierināja apelācijas sūdzību, ko Vācija iesniegusi par Vispārējās tiesas 2016. gada 10. maija spriedumu **Vācija/Komisija** (T-47/15, [EU:T:2016:281](#)), kurā Vispārējā tiesa bija noraidījusi kā nepamatotu tās prasību atcelt Komisijas 2014. gada 25. novembra Lēmumu (ES) 2015/1585¹¹⁰, un, otrkārt, atcēla apstrīdēto lēmumu. Tiesa – atšķirībā no Komisijas un Vispārējās tiesas – nosprieda, ka *pasākumi, ko Vācija veikusi, lai atbalstītu no atjaunojamiem energoresursiem un raktuvju gāzes iegūtas elektroenerģijas (turpmāk tekstā – "EEG elektroenerģija") ražotājus*¹¹¹, nav kvalificējami par valsts atbalstu tāpēc, ka tajos nav iesaistīti valsts līdzekļi.

2012. gada EEG, kuras mērķis bija nodrošināt EEG elektroenerģijas ražotājiem cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, tostarp bija noteikts pienākums visiem tīkla pārvaldītājiem iepirkt EEG elektroenerģiju pēc likumā noteiktajiem tarifiem un to tirgot elektroenerģijas biržas tūlītējā tirgū. Ja šādi saņemtā cena tiem neļāva segt finansiālo slogu, ko tiem rada iegāde pēc likumā noteiktajiem tarifiem, tā dēvētais "EEG piemaksas" mehānisms tiem ļāva prasīt, lai galalietotājus apgādājošie elektroenerģijas piegādātāji tiem samaksātu pārdotajiem daudzumiem atbilstošo starpību. Savukārt šiem piegādātājiem bija iespēja, bet ne pienākums pārnest EEG piemaksu uz galalietotājiem.

¹¹⁰ Komisijas Lēmums (ES) 2015/1585 (2014. gada 25. novembris) par atbalsta shēmu SA.33995 (2013/C) (ex 2013/NN) (ko Vācija īstenojusi atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas un energoietilpīgu lietotāju atbalstam) (OV 2015, L 250, 122. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

¹¹¹ *Gesetz zur Neuregelung des Rechtsrahmens für die Förderung der Stromerzeugung aus erneuerbaren Energien* (Likums par jaunu tiesisko regulējumu elektroenerģijas ieguves no atjaunojamiem energoresursiem veicināšanai) (BGBl. 2011 I, 1634. lpp.; turpmāk tekstā – "2012. gada EEG"). Šis likums tika piemērots vienīgi laikā no 2012. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 31. jūlijam un pēc tam tika aizstāts ar 2014. gada EEG, kas bija apstiprināts ar Komisijas 2014. gada 27. jūlija lēmumu.

Apstrīdētajā lēmumā Komisija tostarp uzskatīja, ka šādi veiktie pasākumi, kas ir nelikumīgi tāpēc, ka nebija tai paziņoti ¹¹², esot valsts atbalsts, taču tas esot saderīgs ar iekšējo tirgu, ja vien Vācija pilda saistības. Vispārējās tiesas spriedumā tika tostarp nospriests, ka Komisija bija pamatoti uzskatījusi, ka 2012. gada EEG ir iesaistīti valsts līdzekļi. Proti, Vispārējās tiesas ieskatā, ar mehānismiem, kas izriet no 2012. gada EEG, galvenokārt tika īstenota valsts politika EEG elektroenerģijas ražotāju atbalstam. Turklāt no EEG piemaksas iegūtie finanšu līdzekļi, kas palika valsts iestāžu dominējošā ietekmē un bija pielīdzināmi nodevai, ietvēra valsts līdzekļus. Visbeidzot, iestādes, kurām ir uzticēts pārvaldīt minētos mehānismus, rīkojās nevis uz sava rēķina un brīvi, bet gan kā no valsts līdzekļiem piešķirta atbalsta pārvaldītāji.

Šajā lietā Tiesa uzskata, ka gan Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā, gan Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pieļāvušas tiesību kļūdu, domādamas, ka attiecīgajos pasākumos bija iesaistīti valsts līdzekļi.

Šajā ziņā tā vispirms konstatē, ka, tā kā 2012. gada EEG likumā nebija paredzēts pienākums EEG piemaksu pārnest uz galalietotājiem, Vispārējā tiesa nevarēja uzskatīt, ka šī piemaksa "seku ziņā ir pielīdzinām[a] nodoklim, ar ko tiek aplikts elektroenerģijas patēriņš". Pēc tam tā nosprieda, ka nav ticis pierādīts nedz tas, ka valstij būtu tiesības rīkoties ar naudas līdzekļiem, kas iegūti no EEG piemaksas, nedz tas, ka valsts būtu īstenojusi publisku kontroli pār subjektiem, kuriem ir uzdots šos naudas līdzekļus pārvaldīt. Proti, pirmkārt, Vispārējā tiesa ir vienīgi konstatējusi, ka valsts iestādes īstenoja dominējošu ietekmi attiecībā uz naudas līdzekļiem, kas iegūti no piemaksas, taču nav spējusi secināt, ka valstij bija iespēja ar šiem naudas līdzekļiem rīkoties, t.i., izlemt par tādu šo līdzekļu izlietojumu, kas atšķirtos no 2012. gada EEG paredzētā. Otrkārt, lai arī Vispārējās tiesas konstatētie apstākļi patiešām ir ļāvuši uzskatīt, ka valsts iestādes īstenoja kontroli pār pareizu 2012. gada EEG izpildi, tie turpretim nav ļāvuši secināt, ka valsts kontrolē atrastos paši no EEG piemaksas iegūtie naudas līdzekļi.

Šo pašu iemeslu dēļ Tiesa nosprieda, ka Komisija nav pierādījusi, ka 2012. gada EEG paredzētajās priekšrocībās būtu iesaistīti valsts līdzekļi un līdz ar to tās būtu valsts atbalsts, un tāpēc atcēla apstrīdēto lēmumu.

Savā 2019. gada 29. jūlija spriedumā **Bayerische Motoren Werke un Freistaat Sachsen/Komisija** (C-654/17 P, [EU:C:2019:634](#)) Tiesa, apstiprinot spriedumu apelācijas tiesvedībā ¹¹³, sniedza precizējumus par *procedūru un kritērijiem reģionālā atbalsta pasākumu ieguldījumiem par labu lieliem projektiem saderības ar iekšējo tirgu izvērtējumiem*. Noraidot Komisijas iesniegto pretapelācijas sūdzību, Tiesa turklāt apstiprināja, ka *par rīkojumu, ar kuru Vispārējā tiesa apmierinājusi pieteikumu par iestāšanos lietā, nevar iesniegt nedz apelācijas sūdzību pamatlietā, nedz pretapelācijas sūdzību*.

2010. gada 30. novembrī Vācijas Federatīvā Republika atbilstoši Regulas Nr. 800/2008 ¹¹⁴ 6. panta 2. punktam paziņoja atbalstu nominālā apmērā EUR 49 miljoni, kuru tā paredzēja piešķirt **Bayerische Motoren Werke AG** (turpmāk tekstā – "**BMW**") elektroautomobiļu ražotnes būvniecībai Leipcigā (Vācija). Pēc formālās izmeklēšanas procedūras beigām atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam Komisija pieņēma lēmumu, ar kuru paziņotais atbalsts tiek atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu līdz ierobežotai summai EUR 17 miljoni (līdz 2009. gada cenai) apmērā, pārējo daļu atzīstot par nesaderīgu ar iekšējo tirgu. **BMW** iesniegtā šī lēmuma pārsūdzība tika noraidīta ar spriedumu, par kuru ir apelācija pamatlietā.

¹¹²| LESD 108. panta 3. punkts.

¹¹³| Vispārējās tiesas spriedums, 2017. gada 12. septembris, **Bayerische Motoren Werke/Komisija** (T-671/14, [EU:T:2017:599](#)).

¹¹⁴| Komisijas Regula (EK) Nr. 800/2008 (2008. gada 6. augusts), kas atzīst noteiktas atbalsta kategorijas par saderīgām ar [iekšējo] tirgu, piemērojot [LESD 107. un 108. pantu] (Vispārējā grupu atbrīvojuma regula) (OV 2008, L 214, 3. lpp.).

BMW iesniegtajai apelācijas sūdzībai sekoja Komisijas pretapelācijas sūdzība, kurā lūgts atcelt Vispārējās tiesas rīkojumu, ar kuru *Freistaat Sachsen* tika atļauts iestāties lietā *BMW* prasījumu atbalstam ¹¹⁵. Tiesa tomēr noraidīja šo pretapelācijas sūdzību kā nepieņemamu tādēļ, ka Savienības tiesībās nav ietverta neviena tiesību norma, kas varētu būt juridiskais pamats lietas dalībniekam piešķirtajām tiesībām vērsties Tiesā ar apelācijas sūdzību par lēmumu, ar kuru Vispārējā tiesa ir apmierinājusi pieteikumu par iestāšanos lietā. Šajā kontekstā Tiesa arī atgādināja, ka Savienības tiesības – it īpaši Hartas 47. pants – to lasot kopsakarā ar tā 18. pantā un 19. panta 2. punktā ietvertajām garantijām, nenosaka, ka obligāti būtu jāpastāv divu instanču tiesu sistēmai. Nozīme būtībā ir tikai tam, ka pastāv iespēja vērsties tiesā. Tādējādi efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips personai piešķir tiesības piekļūt tiesai, nevis vairākām tiesu instancēm. Tomēr šajā gadījumā Komisija varēja tiesvedībā Vispārējā tiesā norādīt savus argumentus par pieteikuma par iestāšanos lietā pieņemamību.

Attiecībā uz lietas būtību un it īpaši uz Vācijas Federatīvās Republikas paziņotā atbalsta saderības ar iekšējo tirgu novērtējumu Tiesa tālāk konstatēja, ka šis atbalsts pārsniedz atbilstošo individuālā atbalsta paziņošanas robežvērtību, kas paredzēta Regulas Nr. 800/2008 6. panta 2. punktā un kas ir EUR 22,5 miljoni, un ka šā iemesla dēļ vien uz šo atbalstu, kurš neietilpst minētās regulas piemērošanas jomā, nav attiecināms atbrīvojums no individuālā atbalsta paziņošanas pienākuma, kas tostarp paredzēts minētās regulas 3. pantā un 13. panta 1. punktā. Turklāt šajā ziņā tā precizēja, ka atbalsts, kurš pārsniedz minēto individuālā atbalsta paziņošanas robežvērtību, jāvērtē attiecībā uz visu tā summu, ieskaitot daļu, kas nepārsniedz minēto robežvērtību, kā jauns atbalsts Regulas Nr. 659/1999 ¹¹⁶ 1. panta c) punkta izpratnē, veicot individuālu pārbaudi saskaņā ar LESD 107. panta 3. punktu. It īpaši Tiesa šajā sakarā uzsvēra, ka šī atbalsta daļa nav uzskatāma par atļautu ar Regulu Nr. 800/2008 kā ar iekšējo tirgu saderīgs atbalsts. Proti, papildus tam, ka šajā regulā nav veikta konkrēta to atbalstu saderības novērtēšana, kas noteikti pēc tajā paredzētajiem nosacījumiem, tās 6. panta 2. punktā paredzētajai individuālā atbalsta paziņošanas robežvērtībai ir vienīgi procesuāls raksturs. Komisijas veiktais atbalsta saderības ar iekšējo tirgu novērtējums, veicot individuālu pārbaudi, turklāt nekādā veidā nevar atšķirties atkarībā no tā, vai šis novērtējums ir veikts, ņemot vērā Regulā Nr. 800/2008 vai Komisijas 2009. gada paziņojumā attiecībā uz kritērijiem reģionālā atbalsta lieliem ieguldījumu projektiem padziļinātam novērtējumam izklāstītos nosacījumus ¹¹⁷, jo pretējā gadījumā tiktu pārkāpts LESD 107. panta 3. punkts, kas ir gan minētās regulas, gan minētā 2009. gada paziņojuma juridiskais pamats.

Atgādinot, ka Komisijai atbilstoši LESD 107. panta 3. punktam ir ekskluzīva kompetence izvērtēt atbalsta pasākumu saderību ar iekšējo tirgu, Tiesa turklāt uzsvēra, ka šo ekskluzīvo kompetenci neietekmē Regula Nr. 800/2008. Tādējādi Komisijai vienīgajai ir tiesības, piemērojot šo regulu, atzīt šādu atbalstu par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar minēto tiesību normu – neatkarīgi no tā, vai šī atbalsta summa pārsniedz vai nepārsniedz minētās regulas 6. panta 2. punktā paredzēto individuālā atbalsta paziņošanas robežvērtību.

2019. gada 19. decembrī spriedumā ***Arriva Italia u.c.*** (C-385/18, [EU:C:2019:1121](#)), kas pasludināts prejudiciālā nolēmuma kārtībā, Tiesa precizēja *Savienības tiesību noteikumu par valsts atbalstu piemērošanu valsts pasākumiem, kas pieņemti un īstenoti, lai novērstu finansiālās grūtības, kurās nonācis dzelzceļa nozares valsts uzņēmums*.

Lieta, ko izskata *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija), ir par diviem pasākumiem, kurus Itālijas valsts noteica 2015./2016. gadā, lai novērstu finansiālās grūtības, kurās nonācis valstij piederošs vietējās dzelzceļa infrastruktūras operators, kurš sniedza arī pasažieru pārvadāšanas pakalpojumus. Šie pasākumi bija, pirmkārt, atļauja 70 miljonu EUR budžeta dotācijai, kas bija paredzēta šī operatora finansiālo vajadzību

¹¹⁵ Vispārējās tiesas piektās palātas priekšsēdētāja rīkojums, 2015. gada 11. maijs, ***Bayerische Motoren Werke/Komisija*** (T-671/14, nav publicēts, [EU:T:2015:322](#)).

¹¹⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108.] panta piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.).

¹¹⁷ OV 2009, C 223, 3. lpp.

segšanai (turpmāk tekstā – “finanšu pasākums”), un, otrkārt, iepriekš valstij pilnībā piederoša grūtībās nonākušā operatora nodošana valstij piederošai grupai, kas apsaimnieko valsts dzelzceļa infrastruktūru un sniedz pasažieru pārvadāšanas pakalpojumus bez finansiālas atlīdzības un konkursa izsludināšanas, tomēr nosakot šai valstij piederošajai grupai pienākumu novērst attiecīgā operatora finansiālo nelīdzsvarotību (turpmāk tekstā – “pamatkapitāla nodošanas pasākums”).

Consiglio di Stato bija jālemj, vai ir pamatots spriedums, ar kuru ir noraidīta prasība, ko par ministra dekrētu, kas paredz pamatkapitāla nodošanas pasākumu, cēluši dažādi dzelzceļa operatori. Prasītāji atsaucās uz dekrēta prettiesiskumu un divu pasākumu kā valsts atbalsta iepriekšēju nepaziņošanu Komisijai.

Tiesa, kurai *Consiglio di Stato* uzdeva jautājumus par valsts pasākumu kā valsts atbalsta kvalificēšanas kritēriju piemērošanu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, atgādināja, ka saistībā ar finanšu pasākumu valsts līdzekļu izmantošana bija jāatzīst, ja atbalsta saņēmējam bija piešķirtas tiesības saņemt attiecīgo summu, neprasot faktisku attiecīgo līdzekļu pārskaitīšanu. Tiesas skatījumā iesniedzējtiesai tomēr ir jāveic atbilstošas pārbaudes. Papildus Tiesa norādīja, ka tādējādi piešķirtā selektīvā priekšrocība var tikt noraidīta vienīgi tad, ja tiek pierādīts, ka Itālijas valsts rīkojās kā grūtībās nonākušā operatora akcionārs pēc tam, kad tā bija pienācīgi novērtējusi finanšu pasākuma ienesīgumu. Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka sabiedrības saņēmējas darbības turpināšana, kas kļuva iespējama pēc finanšu pasākuma noteikšanas, bija pietiekama, lai norādītu uz konkurences izkropļošanas risku, pat ja saņēmējas sabiedrības veiktā darbība iepriekš nav bijusi konkursa procedūras priekšmets.

Turklāt, kas attiecas uz pamatkapitāla nodošanas pasākuma kvalificēšanu, Tiesa norādīja, ka, ņemot vērā tā īpašās iezīmes, nevar izslēgt, ka šāds pasākums var nākt par labu vai nu valsts uzņēmumam, kas nodod daļību kapitālā, vai grūtībās nonākušajam operatoram, vai abām attiecīgajām sabiedrībām. Tiesa precizēja, ka LESD 345. pantā paredzēto īpašumtiesību sistēmu ievērošana neatbrīvo publisko īpašumtiesību sistēmas – un līdz ar to no aplūkotā pasākuma izrietošās izmaiņas – no noteikumiem par valsts atbalstu. Attiecībā uz jautājumu par to, vai pamatkapitāla nodošana bija selektīva priekšrocība, Tiesa norādīja, ka Itālijas valsts pirms tā nodošanas nebija izvērtējusi ienesīgumu. Tādējādi no tai iesniegtajiem lietas materiāliem neizriet, ka, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, valsts uzņēmums saņēmējs būtu varējis iegūt tādu pašu priekšrocību kā tā, kas tam tika piešķirta no valsts līdzekļiem apstākļos, kuri atbilst parastiem tirgus apstākļiem. Tiesa tomēr nepieciešamo pārbažu veikšanu atstāja iesniedzējtiesas ziņā.

Visbeidzot Tiesa apsvēra sekas, kuras izriet no valsts atbalsta kvalificēšanas, kas ir *Consiglio di Stato* otrā jautājuma priekšmets. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka gadījumā, ja attiecīgie pasākumi būtu jākvalificē par valsts atbalstu, iesniedzējtiesai būtu jāizdara visi secinājumi, kas izriet no tā, ka šie pasākumi netika iepriekš darīti zināmi Komisijai, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, un līdz ar to no to prettiesiskuma.

XII. Noteikumi par nodokļiem

2019. gada 26. februārī pasludinātajos spriedumos **N Luxembourg 1 u.c.** (apvienotās lietas C-115/16, C-118/16, C-119/16 un C-299/16, [EU:C:2019:134](#)) un **T Danmark un Y Denmark** (C-116/16 un C-117/16, [EU:C:2019:135](#)) Tiesai būtībā bija jālemj par tāda *vispārējā Savienības tiesību principa interpretāciju, saskaņā ar kuru lietas dalībnieki*

nevar krāpnieciski vai ļaunprātīgi atsaukties uz Savienības tiesību normām, kā arī uz procentu vai honorāru, no vienas puses, un dividenžu, no otras puses, "beneficiāra" jēdzienu attiecīgi Direktīvas 2003/49¹¹⁸ un Direktīvas 90/435¹¹⁹, kas grozīta ar Direktīvu 2003/123¹²⁰, izpratnē.

Šajās lietās Tiesa tika aicināta izvērtēt tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma darbības jomu saistībā ar atbrīvojumu no nodokļiem ienākumu gūšanas vietā, kas paredzēts šajās divās direktīvās, attiecībā uz dividenžu vai procentu pārrobežu maksājumiem, ko veic asociētas sabiedrības, kas reģistrētas dažādās dalībvalstīs. Šajā ziņā ir jānorāda, ka, lai gūtu labumu no regulējuma par atbrīvojumu, subjektam, kurš saņem dividendes vai procentus, ir jāatbilst noteiktiem nosacījumiem, tostarp tam ir jābūt minēto maksājumu "beneficiāra" statusam. Tomēr pamatlietās tika uzdots jautājums par to, kā rīkoties ar maksājumiem, kas veikti sabiedrību grupu ietvaros, ja maksātāja sabiedrība izmaksā dividendes vai procentus vienai vai vairākām sabiedrībām, kuras formāli atbilst attiecīgajās direktīvās paredzētajiem nosacījumiem, bet šīs pēdējās pašas pārskaita visas vai gandrīz visas iekasētās summas īpašuma beneficiāram, uz kuru savukārt neattiecas regulējums par atbrīvojumu, jo tas ir reģistrēts ārpus Savienības teritorijas.

Pamatlietu faktu norises laikā Dānija nebija veikusi īpašus transponēšanas noteikumus, lai apkarotu tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, bet tikai noteikumus, ar kuriem transponē attiecīgajās direktīvās paredzētos atbrīvojuma noteikumus. Šajos valsts noteikumos tādējādi bija paredzēts, ka nodokļa ieturējuma ienākumu gūšanas vietā nepiemēro pārrobežu maksājumiem starp sabiedrībām, kas atbilst minētajās direktīvās paredzētajiem nosacījumiem. Tomēr pamatlietās Dānijas nodokļu iestāde atteicās piemērot šo atbrīvojumu nodoklim par aplūkotajām dividendēm vai procentiem. Tās apgalvoja, ka sabiedrības, kas reģistrētas citā dalībvalstī, nevis Dānijā, un ir saņēmušas procentus vai dividendes no Dānijas sabiedrībām, faktiski nebija minēto maksājumu patiesie īpašuma beneficiāri Direktīvu 2003/49 un 90/435 izpratnē. Ņemot vērā šo konstatējumu, minētā nodokļu administrācija uzlika Dānijas sabiedrībām maksātājām pienākumu iekasēt nodokli ienākumu gūšanas vietā. Juridiskajos strīdos, kurus izraisīja šāda nodokļu uzlikšana, radās dažādi jautājumi, kuri attiecās uz jēdzienu "īpašuma beneficiārs", uz juridiskā pamata nepieciešamību, lai atteiktu atbrīvojuma piešķiršanu, balstoties uz tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, un – ciktāl šāds juridiskais pamats pastāv –, uz elementiem, kas veido iespējamu tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, un uz attiecīgajiem pierādījumiem.

Attiecībā uz jēdzienu "beneficiārs", kas it īpaši lietots Direktīvā 2003/49, Tiesa – atsaucoties ne tikai uz tā mērķi, bet arī uz EDSO paraugkonvencijas komentāriem, lai novērstu dubultu nodokļa uzlikšanu ienākuma nodokļa un kapitāla nodokļa jomā, – nosprieda, ka tas neattiecas uz formāli noteiktu beneficiāru, bet gan uz subjektu, kurš ekonomiskā ziņā gūst labumu no saņemtajiem procentiem un kuram tāpēc ir spēja brīvi noteikt to izmantojumu. Lai arī Direktīvā 90/435 nav formālas atsauces uz jēdzienu "beneficiārs", Tiesa tomēr nosprieda, ka atbrīvojums no nodokļa ieturējuma ienākumu gūšanas vietā, kas ir paredzēts šajā direktīvā, attiecās arī uz dividenžu īpašuma beneficiāriem, kas reģistrēti Savienības dalībvalstī.

Turpinājumā, attiecībā uz nosacījumiem, kuros attiecīgie atbrīvojumi var tikt atteikti, pamatojoties uz tiesību ļaunprātīgas izmantošanas konstatējumu, Tiesa atgādināja, ka Savienības tiesībās pastāv vispārējais tiesību princips, kas ir saistošs personām un saskaņā ar ko tās nevar krāpnieciski vai ļaunprātīgi atsaukties uz Savienības

118| Padomes Direktīva 2003/49/EK (2003. gada 3. jūnijs) par kopīgu nodokļu sistēmu, ko piemēro procentu un honorāru maksājumiem, kurus veic asociēti uzņēmumi dažādās dalībvalstīs (OV 2003, L 157, 49. lpp.).

119| Padomes Direktīva 90/435/EEK (1990. gada 23. jūlijs) par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs (OV 1990, L 225, 6. lpp.).

120| Padomes Direktīva 2003/123/EK (2003. gada 22. decembris), ar ko groza Direktīvu 90/435/EEK par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs (OV 2003, L 7, 41. lpp.).

tiesību normām. Tādēļ dalībvalstij ir jāatsaka tādu noteikumu piemērošana, uz kuriem atsaucas nevis nolūkā sasniegt šo noteikumu mērķus, bet gan lai izmantotu Savienības tiesībās paredzētās priekšrocības, kaut arī ar tām saistītie nosacījumi ir izpildīti tikai formāli un šo noteikumu piemērošana būtu pretrunā to mērķiem.

Konstatējot, ka attiecīgie darījumi, kurus Dānijas nodokļu iestādes ir identificējušas kā tiesību ļaunprātīgu izmantošanu un kuri tādējādi var nebūt saderīgi ar attiecīgo direktīvu izvirzīto mērķi, ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, Tiesa norādīja, ka šiem mērķiem neatbilstu tādu finanšu shēmu atļaušana, kuru vienīgais vai galvenais mērķis ir gūt labumu no nodokļu priekšrocībām, kas izriet no Direktīvas 2003/49 vai Direktīvas 90/435 piemērošanas. Pret šā vispārējā principa piemērošanu nevar iebilst, balstoties uz tiesībām gūt labumu no konkurences, kas starp dalībvalstīm notiek tāpēc, ka nav saskaņota ienākumu aplikšana ar nodokli. Protams, tas, ka tiek meklēts izdevīgākais nodokļu režīms, pats par sevi nevar būt pamatā vispārējai prezumpcijai par krāpšanu vai ļaunprātīgu izmantošanu. Tomēr tiesības vai priekšrocības, kas izriet no Savienības tiesībām, nebūtu jāpiešķir, ja attiecīgais darījums ir pilnīgi mākslīgs ekonomiskā ziņā un tā mērķis ir izvairīties no attiecīgās dalībvalsts tiesību aktu piemērošanas. Šajā ziņā valstu iestādēm un tiesām ir jāatsaka attiecīgajās direktīvās paredzēto tiesību piemērošana, ja atsaukšanās uz tām notiek krāpnieciski vai ļaunprātīgi, jo pret ļaunprātīgu izmantošanu vērstu valsts noteikumu vai līgumā ietvertu noteikumu neesamība neietekmē šo valsts iestāžu atteikšanas pienākumu.

Tiesa attiecīgi secināja, ka Direktīvās 2003/49 un 90/435 paredzētais atbrīvojums no nodokļa ieturējuma ienākumu gūšanas vietā par procentiem vai dividendēm, ko meitasuzņēmums pārskaita mātesuzņēmumam, valsts iestādēm un tiesām krāpnieciskas vai ļaunprātīgas rīcības gadījumā nodokļu maksātājam ir jāatsaka, pat ja nepastāv valsts noteikums vai līgumā ietverts noteikums, kurā šāds atteikums būtu paredzēts.

Tiesa arī izvērtēja jautājumu par to, kādi ir tiesību ļaunprātīgu izmantošanu veidojošie apstākļi un kā šie apstākļi var tikt pierādīti. Atsaucoties uz pastāvīgo judikatūru, Tiesa konstatēja, ka, lai tiktu pierādīta tiesību ļaunprātīga izmantošana, ir jābūt gan objektīvu apstākļu kopumam, gan subjektīvam elementam, ko veido vēlme iegūt no Savienības tiesībām izrietošu priekšrocību, mākslīgi radot tās iegūšanai vajadzīgos nosacījumus. Tādējādi par mākslīgu shēmu var tikt uzskatīta sabiedrību grupa, kura nav izveidota tādu iemeslu dēļ, kas atspoguļo ekonomisko realitāti, kuras struktūra ir tīri formāla un kuras galvenais mērķis vai viens no galvenajiem mērķiem ir iegūt nodokļu priekšrocību, kas ir pretrunā piemērojamo nodokļu tiesību mērķim vai nolūkiem. Tas tostarp tā ir, ja, pateicoties starpniekvienībai, kas grupas struktūrā ir novietota starp sabiedrību, kura maksā procentus vai dividendes, un grupas sabiedrību, kas ir to īpašuma beneficiārs, notiek izvairīšanās no nodokļa par procentiem vai dividendēm samaksas. Norāde par tādas shēmas pastāvēšanu, kuras mērķis ir gūt nepamatotu labumu no Direktīvas 2003/49 1. panta 1. punktā un Direktīvas 90/435 5. pantā paredzētā atbrīvojuma, ir fakts, ka procentus vai dividendes saņemošā sabiedrība minētos procentus vai dividendes ļoti īsā termiņā pēc to saņemšanas pilnībā vai gandrīz pilnībā pārskaita subjektiem, kuri neatbilst Direktīvas 2003/49 vai Direktīvas 90/435 piemērošanas nosacījumiem.

Visbeidzot, Tiesa izvērtēja noteikumus, kas attiecas uz pienākumu pierādīt, ka pastāv tiesību ļaunprātīga izmantošana. Šajā kontekstā Tiesa savā spriedumā par Direktīvu 2003/49 konstatēja, ka no minētās direktīvas izriet, ka izcelsmes dalībvalsts var procentus saņemušajai sabiedrībai uzlikt pienākumu pierādīt, ka tā ir to īpašuma beneficiāre. Šajā ziņā nekas neliedz attiecīgajām nodokļu iestādēm pieprasīt nodokļu maksātājam sniegt pierādījumus, ko tās uzskata par nepieciešamiem, lai precīzi aprēķinātu attiecīgos nodokļus, un attiecīgā gadījumā atteikt pieprasīto atbrīvojumu no nodokļa, ja šie pierādījumi netiek sniegti. Savā spriedumā par Direktīvu 90/435 Tiesa precizēja, ka šī direktīva neietver noteikumus par pienākumu pierādīt tiesību ļaunprātīgas izmantošanas esamību. Tomēr Tiesa secināja, ka izcelsmes dalībvalsts nodokļu iestādei, kura ar ļaunprātīgu rīcību saistīta iemesla dēļ plāno atteikt Direktīvā 90/435 paredzēto atbrīvojumu, ir jāpierāda, ka pastāv šādu rīcību veidojošie apstākļi. Lai gan šādai iestādei nav jāidentificē īpašuma beneficiāri, tai ir jāpierāda, ka apgalvotais īpašuma beneficiārs ir vienīgi starpnieksabiedrība, ar kuras palīdzību ir notikusi tiesību ļaunprātīga izmantošana.

Tāpat saistībā ar šo nodaļu ir jānorāda uz 2019. gada 26. februāra spriedumu **X (Trešajā valstī reģistrētas starpnieksabiedrības)** (C-135/17, [EU:C:2019:136](#)) saistībā ar dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar kuru atbilstoši zināmiem nosacījumiem ir paredzēts šajā dalībvalstī rezidējoša nodokļu maksātāja nodokļa bāzē iekļaut ienākumus, kurus ir guvusi trešajā valstī dibināta sabiedrība un kuru pamatā nav pašas šīs sabiedrības veikta darbība ¹²¹, kā arī 2019. gada 19. jūnija spriedumiem **Memira Holding** (C-607/17, [EU:C:2019:510](#)) un **Holmen** (C-608/17, [EU:C:2019:511](#)) par iespēju mātesuzņēmumam, izmantojot uzņēmumu ienākuma nodokli, atskaitīt zaudējumus, kas ir radušies citās dalībvalstīs dibinātiem meitasuzņēmumiem ¹²².

XIII. Tiesību aktu tuvināšana

1. Autortiesības

Autortiesību jomā ir jānorāda uz trīs spriedumiem, kurus vienā un tajā pašā dienā pasludināja Tiesas virspalāta. Pirmie divi attiecas uz ekskluzīvajām autora tiesībām uz savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai, tostarp internetā, kā arī šo tiesību izņēmumiem un ierobežojumiem. Trešais spriedums attiecas uz fonogrammu producentu ekskluzīvajām tiesībām uz viņu ierakstīto fonogrammu reproducēšanu un izplatīšanu, kā arī šo tiesību izņēmumiem un ierobežojumiem. Ceturtais spriedums attiecas uz jautājumu, vai elektroniskās grāmatas nodošana sabiedrībai ar lejupielādi pastāvīgai izmantošanai ietilpst jēdzienā “izziņošana [sabiedrībai]” Direktīvas 2001/29 ¹²³ (turpmāk tekstā – “Autortiesību direktīva”) izpratnē.

Ar 2019. gada 29. jūlija spriedumu **Funke Medien NRW** (C-469/17, [EU:C:2019:623](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, interpretēja *autoru ekskluzīvās tiesības uz savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai, kā arī šo tiesību izņēmumus un ierobežojumus, kādi tie ir paredzēti Autortiesību direktīvā, situācijā, kad dalībvalsts sagatavotie klasificētie ziņojumi par militāro situāciju tiek publicēti kāda laikraksta interneta portālā*.

Strīds pamatlietā bija starp sabiedrību *Funke Medien*, kas pārvalda Vācijas laikraksta *Westdeutsche Allgemeine Zeitung* interneta portālu, un Vācijas Federatīvo Republiku saistībā ar faktu, ka *Funke Medien* ir publicējusi dažus Vācijas valdības sagatavotus ziņojumus par militāro situāciju, kas klasificēti kā “ierobežotas lietošanas” dokumenti. Vācijas Federatīvā Republika, uzskatot, ka *Funke Medien* tādējādi ir pārkāpusi tās autortiesības attiecībā uz minētajiem ziņojumiem, cēla pret to prasību par atturēšanos no darbības, kuru apmierināja apgabaltiesa un pēc tam apelācijas tiesvedībā apstiprināja federālās zemes augstākā tiesa. Savā *Bundesgerichtshof* (Federālā Augstākā tiesa, Vācija) iesniegtajā revīzijas sūdzībā *Funke Medien* uzturēja savus prasījumus, lūdzot noraidīt prasību par atturēšanos no darbības.

Iesākumā Tiesa atgādināja, ka ziņojumi par militāro situāciju var tikt aizsargāti ar autortiesībām tikai ar nosacījumu, ka šie ziņojumi veido to autora intelektuālu jaunradi, kas atspoguļo viņa personību un ko raksturo minēto ziņojumu sagatavošanas gaitā autora izdarītās brīvās un radošās izvēles. Valsts tiesai katrā atsevišķā gadījumā ir jāpārbauda, vai šis nosacījums ir izpildīts.

121| Šis spriedums ir aplūkots VII.5. nodaļā “Kapitāla brīva aprīte”.

122| Šie spriedumi ir aplūkoti VII.3. nodaļā “Brīvība veikt uzņēmējdarbību”.

123| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV 2001, L 167, 10. lpp.).

Izskatot vispirms jautājumu, vai ar Autortiesību direktīvas normām dalībvalstīm ir atstāta rīcības brīvība attiecībā uz to transponēšanu valsts tiesībās, Tiesa uzskatīja, ka normas, ar kurām ir paredzētas autoru ekskluzīvās tiesības uz savu darbu reproducēšanu ¹²⁴ un izziņošanu sabiedrībai ¹²⁵, veido pilnīgas saskaņošanas pasākumus attiecībā uz tajās paredzēto tiesību materiāltiesisko saturu. Turpretim Tiesa secināja, ka Autortiesību direktīvas normas, kas pieļauj atkāpi no minētajām tiesībām saistībā ar aktuālu notikumu reportāžām un citātiem ¹²⁶, neveido tajās paredzēto izņēmumu vai ierobežojumu tvēruma pilnīgas saskaņošanas pasākumus. Tomēr rīcības brīvība, kas ir dalībvalstīm attiecībā uz šo tiesību normu īstenošanu, ir jāizmanto, ievērojot Savienības tiesībās noteiktās robežas, lai saglabātu taisnīgu līdzsvaru starp tiesību subjektu interesēm saistībā ar Hartā paredzēto viņu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību ¹²⁷, no vienas puses, un aizsargāto darbu vai tiesību objektu lietotāju tiesībām un interesēm, it īpaši tāpat Hartā garantēto viņu vārda un informācijas brīvību ¹²⁸, kā arī vispārējām interesēm, no otras puses.

Tālāk, runājot par vārda un informācijas brīvību, Tiesa precizēja, ka tā nevar attaisnot atkāpi – papildus Autortiesību direktīvā ¹²⁹ paredzētajiem izņēmumiem un ierobežojumiem – no autora ekskluzīvajām tiesībām uz savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai, izņemot minētajā direktīvā paredzēto atkāpi. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka Autortiesību direktīvā ietvertais izņēmumu un ierobežojumu uzskaitījums ir izsmeļošs.

Visbeidzot, Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesai, veicot izsvēršanu, kas tai jāveic, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, starp ekskluzīvajām autora tiesībām uz savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai, no vienas puses, un aizsargāto tiesību objektu lietotāju tiesībām, kas paredzētas Autortiesību direktīvā ietvertajās atkāpes normās attiecībā uz aktuālu notikumu reportāžām un citātiem, no otras puses, ir jābalstās uz tādu šo normu interpretāciju, kura, ievērojot to formulējumu un saglabājot to lietderīgo iedarbību, būtu pilnībā saderīga ar Hartā garantētajām pamattiesībām.

Ar 2019. gada 29. jūlija spriedumu **Spiegel Online** (C-516/17, [EU:C:2019:625](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, arī interpretēja *autoru ekskluzīvās tiesības uz savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai, kā arī šo tiesību izņēmumus un ierobežojumus, kādi tie ir paredzēti Autortiesību direktīvā, tomēr šoreiz situācijā, kad kādā tiešsaistes informācijas vietnē tiek publicēts manuskripts un iepriekš kādā rakstu krājumā publicētais raksts, kurus sabiedrība var lejupielādēt ar hipersaišu palīdzību.*

Strīds pamatlietā bija starp sabiedrību *Spiegel Online*, kas pārvalda interneta informācijas portālu ar tādu pašu nosaukumu, un *Volker Beck*, kurš ir Bundestāga (Federālais parlaments, Vācija) deputāts, saistībā ar to, ka *Spiegel Online* savā tīmekļvietnē ir publicējusi *V. Beck* manuskriptu un rakstu, ko *V. Beck* bija publicējis rakstu krājumā. *V. Beck*, vēršoties apgabaltiesā, apstrīdēja šī manuskripta un šī raksta pilnīgu tekstu publiskošanu *Spiegel Online* tīmekļvietnē, uzskatot to par autortiesību pārkāpumu. Minētā tiesa apmierināja *V. Beck* prasījumus. Pēc tam, kad *Spiegel Online* apelācijas sūdzība tika noraidīta, tā iesniedza revīzijas sūdzību iesniedzējtiesai.

124| Autortiesību direktīvas 2. panta a) punkts.

125| Autortiesību direktīvas 3. panta 1. punkts.

126| Autortiesību direktīvas 5. panta 3. punkta c) apakšpunktā paredzētais otrais gadījums un d) apakšpunkts.

127| Hartas 17. panta 2. punkts.

128| Hartas 11. pants.

129| Autortiesību direktīvas 5. panta 2. un 3. punkts.

Izskatot jautājumu, vai ar Autortiesību direktīvas normām, kas ļauj atkāpties no autora ekskluzīvajām tiesībām saistībā ar aktuālu notikumu reportāžām ¹³⁰ un citātiem ¹³¹, dalībvalstīm ir atstāta rīcības brīvība attiecībā uz to transponēšanu valsts tiesībās, Tiesa uzskatīja, ka šīs normas neveido pilnīgas saskaņošanas pasākumus. Tomēr rīcības brīvība, kas ir dalībvalstīm attiecībā uz šo tiesību normu īstenošanu, ir jāizmanto, ievērojot Savienības tiesībās noteiktās robežas, lai saglabātu taisnīgu līdzsvaru starp tiesību subjektu interesēm saistībā ar Hartā paredzēto viņu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību ¹³², no vienas puses, un aizsargāto darbu vai tiesību objektu lietotāju tiesībām un interesēm, it īpaši tāpat Hartā garantēto viņu vārda un informācijas brīvību ¹³³, kā arī vispārējām interesēm, no otras puses.

Runājot par vārda un informācijas brīvību, Tiesa precizēja, ka tā nevar attaisnot atkāpi – papildus Autortiesību direktīvā ¹³⁴ paredzētajiem izņēmumiem un ierobežojumiem – no autora ekskluzīvajām tiesībām uz savu darbu reproducēšanu un izziņošanu sabiedrībai, izņemot minētajā direktīvā paredzēto atkāpi. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka šajā direktīvā ietvertais izņēmumu un ierobežojumu uzskaitījums ir izsmeļošs.

Turklāt Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesai, veicot izsvēršanu, kas tai jā dara, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, starp ekskluzīvajām autora tiesībām uz savu darbu reproducēšanu ¹³⁵ un izziņošanu sabiedrībai ¹³⁶, no vienas puses, un aizsargāto tiesību objektu lietotāju tiesībām, kas paredzētas Autortiesību direktīvā ietvertajās atkāpes normās attiecībā uz aktuālu notikumu reportāžām un citātiem, no otras puses, ir jābalstās uz tādu šo normu interpretāciju, kura, ievērojot to formulējumu un saglabājot to lietderīgo iedarbību, būtu pilnībā saderīga ar Hartā garantētajām pamattiesībām.

Aplūkojot, pirmām kārtām, Autortiesību direktīvā ietverto atkāpes noteikumu par aktuālu notikumu reportāžām, Tiesa secināja, ka tas nepieļauj valsts tiesību normu, ar kuru tiek ierobežota minētajā noteikumā paredzētā izņēmuma vai ierobežojuma piemērošana, to attiecinot vienīgi uz gadījumiem, kad saprātīgi nav iespējama iepriekšēja atļaujas pieprasīšana aizsargāto darbu izmantošanai aktuālu notikumu reportāžai. Proti, aktuāla notikuma īstenošanās parasti – un it īpaši informācijas sabiedrībā – prasa, lai ar to saistītā informācija varētu tikt izziņota ātri, un līdz ar to tā būtu grūti savienojama ar prasību par autora piekrišanas iepriekšēju iegūšanu, kas varētu izrādīties pārāk sarežģīta vai pat kavēt savlaicīgu nozīmīgās informācijas sniegšanu sabiedrībai.

Izvērtējot, otrām kārtām, Autortiesību direktīvā ietverto atkāpes noteikumu par citātiem, Tiesa nosprieda, pirmkārt, ka šajā noteikumā minētais “citātu” jēdziens ietver atsauci, izmantojot hipersaiti, uz datni, kas var tikt aplūkota patstāvīgi. Šajā kontekstā tā atgādināja savu judikatūru, saskaņā ar kuru hipersaites veicina raitu interneta darbību, kuram ir īpaša nozīme saistībā ar Hartā garantēto vārda brīvību un informācijas brīvību, kā arī viedokļu un informācijas apmaiņu šajā tīklā, kuram ir raksturīga neskaitāma informācijas daudzuma pieejamība. Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka darbs ir uzskatāms par tādu, kas jau ir likumīgi publiskots, ja šis darbs, kā tas konkrēti ir atveidots, iepriekš ir ticis darīts pieejams sabiedrībai ar tiesību subjekta atļauju vai atbilstoši piespiedu licencei, vai arī saskaņā ar tiesību aktos paredzētu atļauju. Tieši valsts tiesai – konkrētās tās izskatāmās lietas gaismā un ņemot vērā visus lietas apstākļus – ir jāizlemj, vai darbs ir ticis likumīgi publiskots.

130| Autortiesību direktīvas 5. panta 3. punkta c) apakšpunktā paredzētais otrais gadījums.

131| Autortiesību direktīvas 5. panta 3. punkta d) apakšpunkts.

132| Hartas 17. panta 2. punkts.

133| Hartas 11. pants.

134| Autortiesību direktīvas 5. panta 2. un 3. punkts.

135| Autortiesību direktīvas 2. panta a) punkts.

136| Autortiesību direktīvas 3. panta 1. punkts.

Ar 2019. gada 29. jūlija spriedumu **Pelham u.c.** (C-476/17, [EU:C:2019:624](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, interpretēja arī *fonogrammu producentu ekskluzīvās tiesības uz viņu ierakstīto fonogrammu reproducēšanu un izplatīšanu, kā arī šo tiesību izņēmumus un ierobežojumus, kādi tie ir paredzēti Autortiesību direktīvā un Direktīvā 2006/115* ¹³⁷, šoreiz situācijā, kad no kāda skaņdarba tiek paņemts skaņu fragments (*sempla*), lai to izmantotu jauna skaņdarba radīšanā.

R. Hütter un F. Schneider-Esleben (turpmāk tekstā – “R. Hütter u.c.”) ir mūzikas grupas Kraftwerk dalībnieki. Šī grupa 1977. gadā publicēja fonogrammu, kurā bija ietverts skaņdarbs ar nosaukumu *Metall auf Metall*. M. Pelham un M. Haas ir skaņdarba *Nur mir*, kurš ir parādījies sabiedrības Pelham 1997. gadā producētajās fonogrammās, komponisti. R. Hütter u.c. apgalvoja, ka Pelham elektroniski nokopēja vienu aptuveni divas sekundes ilgu ritma secības fragmentu (*sample*) no skaņdarba *Metall auf Metall* un iekļāva šo fragmentu, secīgi to atkārtojot, skaņdarbā *Nur mir*. R. Hütter u.c. uzskatīja, ka Pelham šādā veidā ir pārkāpusi autortiesību, kas viņiem pieder kā fonogrammu producentam, blakustiesības.

Šajā kontekstā Tiesa vispirms norādīja, ka fonogrammas skaņu fragmenta (*sample*), pat ja tas ir ļoti īss, reproducēšana, ko veic kāds lietotājs, principā ir jāuzskata par šīs fonogrammas “daļēju” reproducēšanu, uz kuru attiecas Autortiesību direktīvā paredzētās ekskluzīvās šādas fonogrammas producenta tiesības.

Tiesa tomēr atgādināja, ka Hartā nostiprinātās intelektuālā īpašuma tiesības ¹³⁸ ir jāsamēro ar citām Hartā garantētajām pamattiesībām, tostarp humanitāro zinātņu brīvību ¹³⁹, kas, ciktāl tā ietilpst vārda brīvībā ¹⁴⁰, ļauj piedalīties visa veida sabiedrības apmaiņā ar informāciju un dažādām kulturālām, politiskām un sociālām idejām. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka, ņemot vērā Hartu, fonogrammu producentam piešķirtās ekskluzīvās tiesības atļaut vai aizliegt savas fonogrammas reproducēšanu ¹⁴¹ ļauj šim producentam iebilst pret to, ka kāda trešā persona izmanto no tā fonogrammas paņemtu kādu – pat ļoti īsu – skaņu fragmentu, lai šo fragmentu iekļautu citā fonogrammā, *izņemot gadījumus*, kad šis fragments jaunajā darbā *ir iekļauts grozītā formā un nav atpazīstams* ar dzirdi.

Turpinājumā attiecībā uz šīm ekskluzīvajām tiesībām Tiesa arī precizēja, ka Autortiesību direktīvas 2. panta c) punkts veido pilnīgas saskaņošanas pasākumu attiecībā uz tajā paredzēto tiesību materiāltiesisko saturu. Proti, ekskluzīvās reproducēšanas tiesības, kādas ir fonogrammu producentiem Savienībā, ir definētas minētajā direktīvā nepārprotami, un tās turklāt nav papildinātas ne ar kādu nosacījumu un – to izpildes vai to seku ziņā – nav pakārtotas nekāda akta pieņemšanas faktam.

137| Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/115/EK (2006. gada 12. decembris) par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV 2006, L 376, 28. lpp.).

138| Hartas 17. panta 2. punkts.

139| Hartas 13. pants.

140| Hartas 11. pants.

141| Autortiesību direktīvas 2. panta c) punkts.

Turklāt, runājot par fonogrammu producentu ekskluzīvajām tiesībām padarīt pieejamas viņu ierakstītās fonogrammas, tostarp to “kopijas”¹⁴², Tiesa nosprieda, ka jēdziens “kopija”, kas lietots arī Ženēvas konvencijā¹⁴³ un kas ir interpretējams saskanīgi ar šo pašu jēdzienu Ženēvas konvencijā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neattiecas uz fonogrammu, kurā – kaut gan tajā ir ietverti no citas fonogrammas pārnesti mūzikas fragmenti – nav ietverta pati šī fonogramma pilnā apjomā vai nozīmīgā tās daļa.

Turklāt, aplūkojot iespēju atkāpties no fonogrammu producentu ekskluzīvajām tiesībām uz to fonogrammu reproducēšanu, Tiesa nosprieda, ka dalībvalsts savās valsts tiesībās nevar paredzēt kādu minēto tiesību izņēmumu vai ierobežojumu, kas nav kāda no Autortiesību direktīvā¹⁴⁴ paredzētajiem izņēmumiem vai ierobežojumiem. Šajā ziņā tā atgādināja, ka šajā direktīvā ietvertais izņēmumu un ierobežojumu uzskaitījums ir izsmeļošs.

Visbeidzot, runājot par Autortiesību direktīvā ietverto jēdzienu “citāti”¹⁴⁵, Tiesa uzskatīja, ka tas neaptver situāciju, kurā nav iespējams identificēt darbu, kuru skar attiecīgais citāts. Tomēr, ja jauna skaņdarba radītājs izmanto no kādas fonogrammas paņemtu skaņu fragmentu (*sample*), kas vidusmēra klausītājam ļauj identificēt darbu, no kura paņemts šis fragments, šī skaņu fragmenta izmantošana atkarībā no lietas apstākļiem var veidot “citātu” Autortiesību direktīvas izpratnē, to aplūkojot Hartas 13. panta gaismā, ja vien minētās izmantošanas mērķis ir savstarpēji mijiedarboties ar darbu, no kura paņemts šis fragments, un ja ir īstenojušies Autortiesību direktīvā paredzētie nosacījumi.

2019. gada 19. decembrī pasludinātajā spriedumā **Nederlands Uitgeversverbond un Groep Algemene Uitgevers** (C-263/18, [EU:C:2019:1111](#)) Tiesas virspalāta nosprieda, ka elektroniskās grāmatas nodošana ar lejupielādi sabiedrībai pastāvīgai izmantošanai ietilpst jēdzienā “izziņošana sabiedrībai” Autortiesību direktīvas izpratnē.

Nederlands Uitgeversverbond (turpmāk tekstā – “NUV”) un *Groep Algemene Uitgevers* (turpmāk tekstā – “GAU”) – divas apvienības, kuru mērķis ir Nīderlandes izdevēju interešu aizsardzība, – vērsās *rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa, Nīderlande) ar prasības pieteikumu, lai panāktu, ka tostarp sabiedrībai *Tom Kabinet* tiktu aizliegts nodot elektroniskās grāmatas “lasītāju kluba”, kuru pēdējā minētā sabiedrība izveidojusi savā tīmekļa vietnē, biedriem vai reproducēt šīs grāmatas. NUV un GAU norāda, ka šīs darbības apdraud to biedru autortiesības uz šīm elektroniskajām grāmatām. Piedāvājot “lietotas” elektroniskās grāmatas pārdošanai šajā lasītāju klubā, *Tom Kabinet* veicot šo grāmatu neatļautu izziņošanu sabiedrībai. Turpretim *Tom Kabinet* apgalvo, ka uz šādām darbībām attiecas izplatīšanas tiesības, kurām saskaņā ar minēto direktīvu ir piemērojams izsmelšanas noteikums, ja tiesību īpašnieks Savienībā ir pārdevis attiecīgo objektu – šajā gadījumā elektronisko grāmatu – vai tas ticis pārdots ar viņa piekrišanu. Šis noteikums nozīmējot, ka NUV un GAU pēc attiecīgo elektronisko grāmatu pārdošanas vairs neesot ekskluzīvu tiesību atļaut vai aizliegt to izplatīšanu sabiedrībai.

Tiesa uzskatīja, ka elektroniskās grāmatas nodošana ar lejupielādi pastāvīgai izmantošanai ietilpst nevis Autortiesību direktīvas 4. panta 1. punktā paredzētajās tiesībās uz “publisku izplatīšanu”, bet gan minētās direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētajās tiesībās uz “izziņošanu sabiedrībai”, attiecībā uz kurām, piemērojot šī panta 3. punktu, izsmelšana ir izslēgta.

¹⁴²| Direktīvas 2006/115 9. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

¹⁴³| Ženēvā 1971. gada 29. oktobrī parakstītās Konvencijas par fonogrammu producentu aizsardzību pret neatļautu viņu fonogrammu pavairošanu 1. panta c) punkts un 2. pants.

¹⁴⁴| Autortiesību direktīvas 5. pants.

¹⁴⁵| Autortiesību direktīvas 5. panta 3. punkta d) apakšpunkts.

Lai pamatotu šo konstatējumu, Tiesa it īpaši no šīs direktīvas pamatā esošā Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) Līguma par autortiesībām, kā arī no pēdējā minētā sagatavošanas darbiem secināja, ka Savienības likumdevējam ir bijis nodoms šo tiesību izsmelšanas noteikumu attiecināt vienīgi uz taustāmu objektu, tādu kā grāmatas uz materializēta nesēja, izplatīšanu. Turpretim šī tiesību izsmelšanas noteikuma piemērošana elektroniskajām grāmatām radītu risku skart īpašnieku intereses saņemt piemērotu atlīdzību daudz lielākā mērā, nekā tas ir grāmatu uz materializēta nesēja gadījumā, jo elektronisko grāmatu dematerializētas digitālās kopijas nenolietojas, tās izmantojot, un tādējādi iespējamā lietotu grāmatu tirgū tās varētu pilnībā aizvietot jaunas kopijas.

Saistībā konkrēti ar jēdzienu “izziņošana sabiedrībai” Tiesa norādīja, ka tas ir jāsaprot plašā nozīmē kā tāds, kas attiecas uz visa veida izziņošanu sabiedrībai, kuras nav klāt vietā, kur ir notikusi sākotnējā izziņošana, un tādējādi jebkādu darba raidīšanu vai atkārtotu raidīšanu sabiedrībai, izmantojot vai neizmantojot vadus. Šis jēdziens apvieno divus kumulatīvus elementus, proti, darba izziņošanas darbību un tā izziņošanu sabiedrībai.

Saistībā ar pirmo elementu no Autortiesību direktīvas priekšlikuma pamatojuma izklāsta izriet, ka “noteicošā darbība ir tā, ar ko darbs tiek publiskots un tātad – piedāvāts sabiedrībai pieejamā tīmekļa vietnē, un šī darbība notiek pirms faktiskas nodošanas pēc pieprasījuma”, un ka “nav nozīmes tam, vai persona ir vai nav faktiski lejupielādējusi šo darbu”. Tādējādi Tiesas ieskatā attiecīgo darbu padarīšana par pieejamiem jebkurai personai, kas ir reģistrējusies lasītāju kluba tīmekļa vietnē, ir uzskatāma par darba “izziņošanu”, un nav nepieciešams, lai persona izmantotu šo iespēju, faktiski lejupielādējot elektronisko grāmatu no šīs tīmekļa vietnes.

Saistībā ar otro elementu ir jāņem vērā ne vien personu skaits, kam vienlaikus var būt piekļuve vienam un tam pašam darbam, bet arī tas, cik daudziem no viņiem var būt secīga piekļuve darbam. Šajā lietā Tiesa uzskatīja, ka personu skaits, kas ar šīs platformas starpniecību var vienlaikus vai secīgi piekļūt vienam un tam pašam darbam, ir ievērojams. Tātad, neskarot iesniedzējtiesas veicamo pārbaudi, kurā ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi, attiecīgais darbs ir uzskatāms par tādu, kas ir izziņots sabiedrībai.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka, lai aizsargāts darbs varētu tikt kvalificēts kā izziņots sabiedrībai, tas ir jāizziņo īpašā tehniskā veidā, kas atšķiras no līdz tam izmantotajiem veidiem, vai, ja tā nav, jaunai sabiedrībai, tas ir, sabiedrībai, kuru autortiesību īpašnieks, atļaujot sākotnēji izziņot savu darbu sabiedrībai, vēl nav ņēmis vērā. Šajā lietā, tā kā elektroniskās grāmatas publiskošana parasti tiek papildināta ar lietošanas licenci, ar ko lietotājam, kurš ir lejupielādējis attiecīgo elektronisko grāmatu, tiek atļauts vienīgi lasīt šo grāmatu, izmantojot savu iekārtu, ir jāuzskata, ka tāda izziņošana, kādu ir veikusi sabiedrība *Tom Kabinet*, ir izdarīta sabiedrībai, kuru autortiesību īpašnieks vēl nav ņēmis vērā, un tādējādi – jaunai sabiedrībai.

2. Rūpnieciskais īpašums

Savienības preču zīmju tiesību jomā ir jānorāda uz četriem spriedumiem. Pirmais spriedums attiecas uz dalībvalstu tiesu teritoriālās jurisdikcijas pārkāpumu un spēkā esamības jomās. Otrajā spriedumā Tiesai bija jāprecizē “Jaunības” jēdziens preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas laikā. Ar trešo spriedumu tika precizētas Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) pilnvaras atsaukt savus lēmumus, kuros ir pieļauta acīmredzama procesuāla kļūda, kas ir attiecināma uz *EUIPO*. Visbeidzot, ceturtais un pēdējais spriedums attiecas uz kolektīvas Eiropas Savienības preču zīmes faktisku izmantošanu.

2019. gada 5. septembrī pasludinātajā spriedumā **AMS Neve u.c.** (C-172/18, [EU:C:2019:674](#)) Tiesa saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu sniedza *precizējumus par Regulas Nr. 207/2009* ¹⁴⁶ *par Eiropas Savienības preču zīmi (turpmāk tekstā – “Preču zīmju regula”)* 97. panta 5. punktā, kas attiecas uz dalībvalstu preču zīmju tiesu teritoriālo jurisdikciju preču zīmes pārkāpuma un spēkā esamības jomā, norādītās frāzes “dalībvalsts [teritorija], kurā pārkāpums noticis” piemērošanas jomu. Pamatlieta bija par prasību par Eiropas Savienības preču zīmes pārkāpumu, kas ir vērsta pret trešo personu, kura ir izmantojusi šai preču zīmei identiskus vai līdzīgus apzīmējumus reklāmā un pārdošanas piedāvājumos tīmekļa vietnē vai sociālo plašsaziņas līdzekļu platformās. Prasība tika celta Apvienotās Karalistes tiesā, kura secināja, ka tai nav jurisdikcijas izskatīt šo prasību, uzskatot, ka tiesa, kurai ir teritoriālā jurisdikcija, ir tās vietas tiesa, kur trešā persona ir pieņēmusi lēmumu īstenot savu reklāmu un piedāvāt pārdošanai savas preces šajā tīmekļa vietnē vai šajās platformās un ir veikusi pasākumus šī lēmuma īstenošanai.

Vispirms Tiesa konstatēja, ka prasītājam piešķirtā iespēja izvēlēties kompetento tiesu, pamatojoties vai nu uz Preču zīmju regulas 97. panta 1. punktu atbilstoši atbildētāja domicilam, vai arī uz šī panta 5. punktu atbilstoši pārkāpuma izdarīšanas vietai, nevar tikt saprasta tādējādi, ka saistībā ar vieniem un tiem pašiem preču zīmes pārkāpuma faktiem prasītājs varētu kumulēt prasības, kas ir pamatotas ar šī panta 1. un 5. punktu, bet tikai pauž minētajā 5. punktā norādītās tiesas alternatīvo raksturu attiecībā pret minētā panta citos punktos norādītajām tiesām. Paredzot šādu alternatīvu tiesu, likumdevējs ļauj Eiropas Savienības preču zīmes īpašniekam celt mērķorientētas prasības, no kurām katra attiecas uz preču zīmes pārkāpumiem, kas ir izdarīti tikai vienas dalībvalsts teritorijā. Ja vairākas prasības par preču zīmes pārkāpumu starp tām pašām pusēm ir saistītas ar vienas un tās pašas preču zīmes izmantošanu, bet neattiecas uz vienu un to pašu teritoriju, tām nav viena un tā paša priekšmeta un tāpēc uz tām neattiecas *lis pendens* noteikumi. Tādējādi šādos apstākļos iesaistītas dažādu dalībvalstu tiesas nevar pasludināt “pretrunīgus spriedumus” Preču zīmju regulas 17. apsvēruma izpratnē, jo prasītāja celtās prasības attiecas uz dažādām teritorijām.

Tiesa tālāk norādīja, ka Savienībā preču zīmju tiesai, kurā ir celta prasība par preču zīmes pārkāpumu saskaņā ar Preču zīmju regulas 97. panta 5. punktu, ja tai ir pamats pārbaudīt savu jurisdikciju, lai lemtu par pārkāpuma esamību dalībvalsts teritorijā, kurā tā atrodas, ir jāpārliecinās, ka atbildētājam pārmestās darbības ir izdarītas šajā teritorijā. Ja šīs darbības veido ar elektroniskiem līdzekļiem pausta reklāma un pārdošanas piedāvājumi attiecībā uz precēm, uz kurām bez Eiropas Savienības preču zīmes īpašnieka piekrišanas ir norādīts šai preču zīmei identisks vai līdzīgs apzīmējums, ir uzskatāms, ka minētās darbības ir veiktas teritorijā, kurā atrodas patērētāji vai komersanti, kuriem ir paredzēta šī reklāma un šie pārdošanas piedāvājumi, neatkarīgi no tā, ka atbildētājs atrodas citā teritorijā, ka elektroniskā tīkla serveris, kuru tas izmanto, atrodas citā teritorijā, vai ka preces, uz kurām attiecas minētā reklāma un piedāvājumi, atrodas citā teritorijā. Tādējādi ir jābūt novērstam tam, ka Savienības preču zīmes pārkāpējs varētu iebilst pret minētā panta piemērošanu un tārad apdraudēt šīs normas lietderīgo iedarbību, norādot uz šīs reklāmas un šo piedāvājumu ieviešanas tiešsaistē vietu, lai izslēgtu ikvienas tādas tiesas jurisdikciju, kas nav šīs vietas un atrašanās vietas tiesa. Tiesa uzskatīja, ka, ja vārdi “dalībvalsts [teritorija], kurā pārkāpums noticis” būtu jāinterpretē tādējādi, ka tie attiecas uz dalībvalsti, kurā minēto komerciālo darbību autors ir organizējis savu tīmekļa vietni un uzsācis publicēt savu reklāmu un savus pārdošanas piedāvājumus, Savienībā esošajiem pārkāpējiem, kas veic darbību elektroniski un kas vēlas novērst Eiropas Savienības preču zīmju, kuras ir pārkāptas, īpašnieku iespēju izmantot alternatīvu jurisdikciju, pietiktu ar to, ka tie panāk ieviešanas tiešsaistē teritorijas atbilstību to atrašanās vietas teritorijai. Turklāt prasītājam varētu izrādīties pārmērīgi grūti vai pat neiespējami noskaidrot vietu, kurā atbildētājs ir pieņēmis lēmumus un veicis tehniskus pasākumus, lai publicētu šo reklāmu un pārdošanas piedāvājumus.

146| Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.).

Tādējādi komerciālas darbības, kādas tiek aplūkotas pamatlietā, ir uzskatāmas par tādām, kas ir “notikušas” teritorijā, kurā tās ir ieguvušas savu reklāmas un pārdošanas piedāvājumu raksturu, tas ir, teritorijā, kurā komerciālais saturs faktiski ticis darīts pieejams patērētājiem un komersantiem, kuriem tas ir paredzēts. Savukārt jautājums par to, vai šī reklāma un šie piedāvājumi turpmāk ir bijuši pamats atbildētāja preču iegādei, nav būtisks.

2019. gada 12. septembrī pasludinātajā spriedumā **Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret/EUIPO** (C-104/18 P, [EU:C:2019:724](#)) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu ¹⁴⁷ un precizēja jēdzienu “ļaunticība” Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas laikā.

Nadal Esteban un *Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret*, kas ir uzņēmums, kuram pieder grafiskas preču zīmes “KOTON”, uzturēja komerciālās attiecības līdz 2004. gadam. 2011. gada 25. aprīlī *Nadal Esteban* iesniedza pieteikumu reģistrēt grafisku apzīmējumu “STYLO & KOTON” kā Eiropas Savienības preču zīmi attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kas ietilpst 25., 35. un 39. klasē atbilstoši Nicas nolīgumam ¹⁴⁸. Pēc tam, kad tika daļēji apmierināti *Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret* iebildumi, kas bija balstīti uz tās preču zīmēm “KOTON”, kuras bija reģistrētas attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kas ietilpst 18., 25. un 35. klasē, preču zīme “STYLO & KOTON” tika reģistrēta attiecībā uz pakalpojumiem, kas ietilpst 39. klasē. Pēc tam *Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret* iesniedza pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu, pamatojoties uz Preču zīmju regulas 52. panta 1. punkta b) apakšpunktu, saskaņā ar kuru pieteicēja ļaunticība, iesniedzot preču zīmes reģistrācijas pieteikumu, ir absolūts spēkā neesamības pamats.

Vispārējā tiesa, apstiprinot Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) lēmumu noraidīt pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu, uzskatīja, ka nevar pastāvēt ļaunticība, jo nav ne identiskuma, ne līdzības, kas varētu izraisīt sajaukšanu starp precēm vai pakalpojumiem, attiecībā uz kuriem ir reģistrētas preču zīmes. Tiesa, izskatot apelācijas sūdzību, tika aicināta noskaidrot jēdzienu “ļaunticība”.

Vispirms Tiesa precizēja, ka, lai gan jēdziens “ļaunticība” atbilstoši tā ierastajai nozīmei ikdienas valodā nozīmē, ka ir jābūt negodīgai attieksmei vai nodomam, šis jēdziens ir jāsaprot arī saistībā ar preču zīmju tiesību kontekstu, kas ir komercdarbības konteksts. Regulējums attiecībā uz Eiropas Savienības preču zīmi it īpaši ir vērsts uz to, lai veicinātu neizkropļotas konkurences sistēmu Savienībā, kurā katram uzņēmumam, lai piesaistītu klientus ar savu preču vai pakalpojumu kvalitāti, ir jāspēj kā preču zīmes reģistrēt tādus apzīmējumus, kas ļauj patērētājam bez sajaukšanas iespējas atšķirt šī uzņēmuma preces vai pakalpojumus no precēm vai pakalpojumiem, kuriem ir cita izcelsme. Līdz ar to Tiesa uzskatīja, ka preču zīme ir atzīstama par spēkā neesošu ļaunticības dēļ, ja no atbilstīgām un saskanīgām norādēm izriet, ka minētās preču zīmes īpašnieks ir iesniedzis šīs preču zīmes reģistrācijas pieteikumu nevis ar mērķi godīgi piedalīties konkurencē, bet ar nodomu godīgai praksei neatbilstošā veidā radīt kaitējumu trešo personu interesēm vai ar nodomu, kas pat nav vērsts uz konkrētu trešo personu, iegūt ekskluzīvas tiesības citiem mērķiem, nevis tiem, kas izriet no preču zīmes funkcijām, tostarp no izcelsmes norādes pamatfunkcijas.

Turpinājumā Tiesa nosprieda, ka no 2009. gada 11. jūnija sprieduma **Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli** (C-529/07, [EU:C:2009:361](#)) neizriet, ka ļaunticības esamību var konstatēt vienīgi tādā gadījumā, kad iekšējā tirgū identisks vai līdzīgs apzīmējums tiek izmantots attiecībā uz identiskām vai līdzīgām precēm, radot sajaukšanu ar apzīmējumu, kura reģistrācija tiek lūgta. Proti, var būt gadījumi, kad preču zīmes reģistrācijas pieteikumu var uzskatīt par iesniegtu ļaunticīgi, neraugoties uz to, ka šī pieteikuma iesniegšanas brīdī trešā persona iekšējā tirgū nav izmantojusi identisku vai līdzīgu apzīmējumu attiecībā uz identiskām vai

147| Vispārējās tiesas spriedums, 2017. gada 30. novembris, **Koton Mağazacilik Tekstil Sanayi ve Ticaret/EUIPO – Nadal Esteban** (“STYLO & KOTON”) (T-687/16, nav publicēts, [EU:T:2017:853](#)).

148| Pārskatītais un grozītais 1957. gada 15. jūnija Nicas Nolīgums par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju preču zīmju reģistrācijas vajadzībām.

līdzīgām precēm. Tāda pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu gadījumā, kas ir balstīts uz Preču zīmju regulas 52. panta 1. punkta b) apakšpunktu, nekādā ziņā nav prasīts, lai pieteikuma iesniedzējs būtu tādas agrākas preču zīmes īpašnieks, kura attiecas uz identiskām vai līdzīgām precēm vai pakalpojumiem. Turklāt gadījumā, ja ir konstatējams, ka apstrīdētas preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas brīdī trešā persona vismaz vienā dalībvalstī ir izmantojusi apstrīdētajai preču zīmei identisku vai līdzīgu apzīmējumu, nav obligāti jāpierāda sajaukšanas iespējas esamība starp šiem apzīmējumiem sabiedrības apziņā. Tad, ja nepastāv sajaukšanas iespēja starp trešās personas izmantotu apzīmējumu un apstrīdētu preču zīmi vai ja trešā persona neizmanto apstrīdētajai preču zīmei identisku vai līdzīgu apzīmējumu, citi faktiskie apstākļi attiecīgajā gadījumā var būt atbilstošas un saskanīgas norādes, kas pierāda pieteikuma iesniedzēja ļaunticību.

Visbeidzot Tiesa konstatēja, ka Vispārējā tiesa, veicot savu visaptverošo vērtējumu, nav ņēmusi vērā visus nozīmīgos faktiskos apstākļus, kādi ir pastāvējuši *reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas brīdī*, lai gan šis brīdis ir bijis noteicošais. Proti, tā kā tika lūgta preču zīmes spēkā neesamības atzīšana kopumā, pieteikums bija jāizvērtē, novērtējot *Nadal Esteban* nodomu brīdī, kad tas bija lūdzis reģistrēt minēto preču zīmi. Tādējādi Tiesa atcēla pārsūdzēto spriedumu.

2019. gada 31. oktobrī pasludinātajā spriedumā **Repower/EUIPO** (C-281/18 P, [EU:C:2019:916](#)) Tiesa noraidīja apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu ¹⁴⁹ un sniedza *precizējumus par Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO) pilnvarām atsaukt savus lēmumus, kuros ir pieļauta acīmredzama procesuāla kļūda, kas ir attiecināma uz EUIPO*.

Šajā lietā prasītāja sabiedrība *Repower* reģistrēja *EUIPO* vārdisku preču zīmi "REPOWER". Pēc personas, kas iestājusies lietā, *repowermap.org* pieteikuma *EUIPO* Anulēšanas nodaļa daļēji apmierināja pieteikumu par šīs preču zīmes spēkā neesamības atzīšanu attiecībā uz noteiktām precēm un pakalpojumiem. *EUIPO* Apelācijas padome noraidīja apelācijas sūdzību par šo lēmumu. Pēc tam, kad persona, kas iestājusies lietā, bija iesniegusi Vispārējā tiesā prasību atcelt tiesību aktu, Apelācijas padome ar jaunu lēmumu atsauca savu noraidījuma lēmumu, pamatojot ar to, ka tajā nav norādīts pietiekams pamatojums un līdz ar to tajā ir pieļauta "acīmredzama procesuāla kļūda" Preču zīmju regulas 80. panta 1. punkta izpratnē.

Lemjot par *Repower* pret šo atsaukšanas lēmumu celto prasību, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka *EUIPO* nevarēja pamatot minēto lēmumu ar Preču zīmju regulas 80. panta 1. punktu, jo pamatojuma neesamība nav "acīmredzama procesuāla kļūda" šīs tiesību normas izpratnē ¹⁵⁰. Vispārējā tiesa tomēr uzskatīja, ka atsaukšanas lēmums varēja tikt pamatots ar vispārējo tiesību principu, saskaņā ar kuru drīkst atsaukt prettiesiskus administratīvos aktus. Konstatējot, ka šī kļūda attiecībā uz juridiskā pamata izvēli nav pamats atcelt atsaukšanas lēmumu, Vispārējā tiesa *Repower* prasību noraidīja.

Lai interpretētu jēdzienu "acīmredzama procesuāla kļūda" Preču zīmju regulas 80. panta 1. punkta izpratnē, Tiesa atgādina, ka ir jāņem vērā ne tikai tā teksts, bet arī tā konteksts un ar tiesisko regulējumu, kurā šī norma ir ietverta, sasniedzamie mērķi.

Šajā ziņā Tiesa uzskata, ka no Preču zīmju regulas sistēmas izriet, ka procesuālas kļūdas, kuras ir minētas šīs regulas 80. panta 1. punktā, attiecas it īpaši uz minētajā regulā ietvertajiem procesuālajiem noteikumiem, tādiem kā pienākums norādīt pamatojumu. Šo interpretāciju apstiprina mērķis, uz ko ir vērsts šīs regulas 80. panta 1. punkts, kas ir paredzēts, lai noteiktu *EUIPO* pienākumu atsaukt lēmumus, kuros ir pieļauta acīmredzama procesuāla kļūda, nolūkā nodrošināt labu pārvaldību, kā arī procesuālo ekonomiju. Turklāt minētā

149| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 21. februāris, **Repower/EUIPO – repowermap.org (REPOWER)** (T-727/16, [EU:T:2018:88](#)).

150| Regulas Nr. 207/2009 80. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts – ja *EUIPO* iekļāvis reģistrā ierakstu vai pieņēmis lēmumu, kurā ir acīmredzama procesuāla kļūda, kas attiecināma uz *EUIPO*, tas nodrošina, ka šo ierakstu anulē vai lēmumu atceļ.

interpretācija atspoguļo arī Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru pienākums norādīt pamatojumu ir būtiska formas prasība, kas ir jānošķir no jautājuma par motivācijas pamatotību, kurš attiecas uz strīdus tiesību akta tiesiskumu pēc būtības.

Līdz ar to Tiesa pretēji Vispārējai tiesai nosprieda, ka pienākuma norādīt pamatojumu jebkāda neizpilde, tāda kā, piemēram, pamatojuma neesamība vai nepietiekamība, ir procesuāla kļūda Preču zīmju regulas 80. panta 1. punkta izpratnē un tās rezultātā *EU IPO* ir jāatsauc lēmums, kurā tā ir pieļāvusi, ja šai kļūdai ir acīmredzams raksturs.

No tā izriet, ka šī tiesību norma šajā gadījumā bija piemērojama un ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu. Tomēr Tiesa secina, ka šī tiesību kļūda nevar izraisīt pārsūdzētā sprieduma atcelšanu, jo šī sprieduma rezolutīvā daļa, ar kuru ir noraidīta *Repower* par atsaukšanas lēmumu celtā prasība, ir pamatota, ņemot vērā citus motīvus.

Ar 2019. gada 12. decembrī pasludināto spriedumu ***Der Grüne Punkt/EUIPO*** (C-143/19 P, [EU:C:2019:1076](#)) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu ¹⁵¹, jo Vispārējā tiesa bija pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērojot Eiropas Savienības kolektīvai preču zīmei “faktiskas izmantošanas” jēdzienu.

Šajā gadījumā prasītāja *Der Grüne Punkt* bija ieguvusi kolektīvas grafiskās preču zīmes, kurā attēlots aplis ar divām bultām, reģistrāciju attiecībā uz iepakojuma atkritumu savākšanas un reģenerācijas sistēmu. Pēc pieteikuma par atcelšanu Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (*EU IPO*) daļēji apmierināja šo pieteikumu, jo minētā preču zīme netika faktiski izmantota saistībā ar visām precēm, attiecībā uz kurām tā tika reģistrēta, izņemot preces, kuras veido iepakojumi.

Vispārējā tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzējas celto prasību atcelt *EU IPO* Apelācijas padomes lēmumu.

Apelācijas sūdzības pamatojumā apelācijas sūdzības iesniedzēja norādīja, ka Vispārējā tiesa neesot ievērojusi jēdziena “faktiska izmantošana” Preču zīmju regulas 15. panta 1. punkta izpratnē interpretāciju un neesot pienācīgi ņēmusi vērā kolektīvo preču zīmju iezīmes, kas noteiktas šīs regulas 66. pantā.

Vispirms Tiesa atgādināja, ka kolektīvās preču zīmes pamata funkcija ir nošķirt apvienības, kas ir šīs preču zīmes īpašniece, locekļu preces vai pakalpojumus no citu uzņēmumu precēm vai pakalpojumiem. Tādējādi atšķirībā no individuālas preču zīmes kolektīvās preču zīmes funkcija nav norādīt patērētājam preču vai pakalpojumu, attiecībā uz kuriem tā ir reģistrēta, “izcelsmes identitāti”. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka Preču zīmju regulas 66. pantā nekādi nav prasīts, lai ražotāji, izgatavotāji, pakalpojumu sniedzēji vai komersanti, kas ir piederīgi apvienībai, kura ir kolektīvās preču zīmes īpašniece, ietilptu vienā un tajā pašā sabiedrību grupā, kas ražo vai piegādā preces vai sniedz pakalpojumus ar vienotu kontroli. Turklāt Tiesa konstatēja, ka kolektīvās preču zīmes, tāpat kā individuālās preču zīmes, ir izmantotas komercdarbībā. Tātad to izmantošanai, lai to varētu kvalificēt par “faktisku” Preču zīmju regulas 15. panta 1. punkta izpratnē, ir faktiski jāietilpst attiecīgo uzņēmumu mērķī radīt vai saglabāt savu preču un pakalpojumu noietu.

Turpinājumā Tiesa secināja, ka kolektīvas preču zīmes izmantošana tiek veikta atbilstoši tās pamata funkcijai, sākot no brīža, kad tā ļauj patērētājam saprast, ka attiecīgās preces vai pakalpojumi ir no uzņēmumiem, kuri ir pievienojušies apvienībai, kas ir preču zīmes īpašniece, un tādējādi atšķirt šīs preces vai pakalpojumus no tiem, kuru izcelsme ir no uzņēmumiem, kuri nav tai pievienojušies. Izskatāmajā lietā Tiesa uzskatīja, ka no Vispārējās tiesas izdarītajiem konstatējumiem izriet, ka kolektīva preču zīme tika izmantota atbilstoši tās pamata funkcijai, jo strīdus preču ražotājs vai izplatītājs piedalās prasītājas licences līguma sistēmā.

151| Vispārējās tiesas spriedums, 2018. gada 12. septembris, ***Der Grüne Punkt/EUIPO – Halston Properties (Apļa ar divām bultām attēls)*** (T-253/17, [EU:T:2018:909](#)).

Visbeidzot Tiesa norādīja, ka attiecīgās preču zīmes faktiskās izmantošanas rakstura vērtējums bija jāveic, it īpaši izvērtējot izmantošanu, ko attiecīgajā ekonomiskajā nozarē uzskata par pamatotu, lai saglabātu vai radītu tirgus daļas par labu ar preču zīmi aizsargātajām precēm vai pakalpojumiem, šo preču vai pakalpojumu raksturu, tirgus raksturojumu, kā arī preču zīmes izmantošanas apjomu un biežumu. Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka Vispārējā tiesa nav piemērojusi minētos kritērijus izskatāmajā lietā. Tiesa tostarp uzskatīja, ka Vispārējai tiesai bija jāpārbauda, vai izskatāmajā lietā pienācīgi pierādītā izmantošana, proti, attiecīgās preču zīmes izvietošana uz to uzņēmumu preču iepakojumiem, kas ir pievienojušies iepakojumu atkritumu tuvumā esošas savākšanas vietas un ekoloģiskas apstrādes sistēmai, attiecīgajās ekonomikas nozarēs ir uzskatāma par pamatotu, lai saglabātu vai radītu tirgus daļas par labu precēm. Tiesas ieskatā, nevar tikt izslēgts, ka ražotāja vai izplatītāja norāde uz plaša patēriņa preču iepakojuma par dalību šādā pārstrādes sistēmā var ietekmēt patērētāju lēmumus par pirkumu un tādējādi veicināt ar šīm precēm saistītu tirgus daļu saglabāšanu vai radīšanu.

Uzskatot, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērojot jēdzienu “faktiska izmantošana”, Tiesa atcēla pārsūdzēto spriedumu, kā arī *EU IPO* Apelācijas padomes lēmumu.

3. Telekomunikācijas

Šajā jomā īpaši ir jānorāda divi spriedumi. Pirmais ir 2019. gada 1. oktobra spriedums **Planet49** (C-673/17), kas attiecas uz tīmekļvietnes lietotāja piekrišanu informācijas saglabāšanai vai piekļūšanai informācijai, izmantojot sīkdatnes (*cookies*). Šis spriedums ir aplūkots XIV.1. nodaļā “Personas datu aizsardzība”.

Otrais spriedums ir **AW u.c. (Zvani uz 112)** (C-417/18, [EU:C:2019:671](#)), kas pasludināts 2019. gada 5. septembrī un kurā Tiesa atzina, ka *dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, ka telekomunikāciju uzņēmumi iestādei, kas nodrošina neatliekamās palīdzības izsaukumus uz 112, ņemot vērā tehnisko iespējamību, bez maksas dara zināmu informāciju par zvanītāja atrašanās vietu, tostarp, ja izsaukums tiek veikts no mobilā telefona, kas nav aprīkots ar SIM karti*. Turklāt šai informācijai ir jābūt pietiekami uzticamai un precīzai, lai varētu ierasties neatliekamās palīdzības dienestī. Visbeidzot, Tiesa precizēja nosacījumus, ar kādiem Savienības tiesību pārkāpuma gadījumā var iestāties valsts atbildība.

Septiņpadsmitgadīga meitene tika nolaupīta Panevėžsā (Lietuva) nomalē, pēc tam viņa tika izvarota un automašīnas bagāžniekā sadedzināta dzīva. Atrazdamās ieslodzītā šajā bagāžniekā, viņa, izmantojot mobilo telefonu, bija zvanījusi Lietuvas neatliekamās palīdzības zvanu saņemšanas centram uz Eiropas vienoto neatliekamās palīdzības dienesta numuru 112 apmēram desmit reizes, lai lūgtu palīdzību. Tomēr neatliekamās palīdzības zvanu saņemšanas centra iekārtās neparādījās izmantotā mobilā telefona numurs, un tas neļāva šī centra darbiniekiem noteikt viņas atrašanās vietu. Nebija iespējams noteikt nedz to, vai cietušās izmantotais mobilais telefons ir aprīkots ar SIM karti, nedz to, kādēļ viņas numurs nav redzams neatliekamo zvanu saņemšanas centrā.

Cietušās tuvinieki cēla prasību, prasot piespriest Lietuvas valstij atlīdzināt viņiem nodarīto morālo kaitējumu. Viņi pārmet Lietuvas Republikai, ka tā nav pienācīgi nodrošinājusi Direktīvas 2002/22 ¹⁵² 26. panta 5. punkta – kurā dalībvalstīm ir prasīts nodrošināt, ka attiecīgie uzņēmumi iestādei, kas nodrošina neatliekamās palīdzības izsaukumus, bez maksas dara pieejamu informāciju par zvanītāja atrašanās vietu, līdzko izsaukums sasniedz minēto iestādi, – praktisku īstenošanu.

¹⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/22/EK (2002. gada 7. marts) par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) (OV 2002, L 108, 51. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/136/EK (2009. gada 25. novembris) (OV 2009, L 337, 11. lpp.).

Vilņas Administratīvā tiesa (Lietuva), kurā iesniegta lieta, lūdza Tiesai prejudiciālu nolēmumu par to, kāds ir pienākuma sniegt zvanītāja uz 112 atrašanās vietas informāciju apjoms.

Vispirms Tiesa precizēja, ka Direktīvas 2002/22 26. panta 5. punktā paredzētais pienākums, ņemot vērā tehnisko iespējamību, attiecas uz dalībvalstīm, tostarp arī tad, ja izsaukums tiek veikts no mobilā telefona, kas nav aprīkots ar SIM karti.

Turpinājumā Tiesa uzsvēra, ka ar Direktīvas 2002/22 26. panta 5. punkta pēdējo teikumu dalībvalstīm ir piešķirta zināma rīcības brīvība noteikt kritērijus saistībā ar zvanītāja uz 112 atrašanās vietas informācijas precizitāti un uzticamību. Tomēr to noteiktajiem kritērijiem, ciktāl ir tehniski iespējams, ir jānodrošina šī zvanītāja atrašanās vietas noteikšana tik uzticami un precīzi, cik ir nepieciešams, lai neatliekamās palīdzības dienesti varētu viņam lietderīgi palīdzēt. Tā kā šai rīcībai ir ļoti tehnisks raksturs un tā ir cieši saistīta ar valsts mobilo telekomunikāciju tīkla specifiku, tā ir jāizvērtē valsts tiesai.

Visbeidzot, attiecībā uz nosacījumiem, kuri ir jāizpilda, lai iestātos valsts atbildība par zaudējumiem, kas privātpersonām nodarīti ar Savienības tiesību pārkāpumu, Tiesa norādīja, ka šo nosacījumu vidū, protams, ir nosacījums, ka pastāv tieša cēloņsakarība starp šo tiesību pārkāpumu un zaudējumiem, kas nodarīti šīm privātpersonām. Tomēr sekas, kas radušās sakarā ar kaitējuma nodarīšanu, valstij ir jānovērš atbilstoši valsts tiesībām par atbildību, ievērojot, ka valsts tiesību aktos par zaudējumu atlīdzību ietvertie nosacījumi nevar būt mazāk labvēlīgi par nosacījumiem, kuri attiecas uz līdzīgām iekšzemes prasībām. No tā izriet, ka tad, ja saskaņā ar dalībvalsts valsts tiesībām netiešas cēloņsakarības esamība starp valsts iestāžu prettiesisko darbību un zaudējumiem, kas nodarīti privātpersonai, tiek uzskatīta par pietiekamu, lai iestātos valsts atbildība, šāda netieša cēloņsakarība starp Savienības tiesību pārkāpumu, kādā vainojama šī dalībvalsts, un zaudējumiem, kas nodarīti privātpersonai, atbilstoši līdzvērtības principam ir arī jāatzīst par pietiekamu, lai iestātos minētās dalībvalsts atbildība par šo Savienības tiesību pārkāpumu.

4. Publiskais iepirkums

2019. gada 11. jūlijā pasludinātajā spriedumā **Telecom Italia** (C-697/17, [EU:C:2019:599](#)) Tiesa sniedza precizējumus saistībā ar *slēgtu piegādes un būvdarbu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, ko regulē Direktīva 2014/24*¹⁵³ par nosacījumiem, ar kādiem saimnieciskās darbības subjektiem ir atļauts iesniegt piedāvājumu. Šajā kontekstā Tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā šajā direktīvā paredzēto prasību par juridisko un materiālo identiskumu starp izraudzītajiem saimnieciskās darbības subjektiem un tiem, kuri iesniedz piedāvājumu, izraudzītais kandidāts, kurš apņemas pievienot citu izraudzīto kandidātu saskaņā ar apvienošanas līgumu, kas noslēgts laikposmā starp priekšatlases posmu un piedāvājumu iesniegšanu, bet izpildīts pēc šī iesniegšanas posma, var iesniegt piedāvājumu.

2016. gada maijā sabiedrība *Infratel* Itālijas Ekonomikas attīstības ministrijas vārdā aizsāka slēgtu procedūru nolūkā piešķirt līguma slēgšanas tiesības ļoti augstas caurlaidības pasīva tīkla izbūvei, uzturēšanai un apsaimniekošanai vairākos Itālijas reģionos. Šajā procedūrā par līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu piecās daļās dalības pieteikumus iesniedza sabiedrība *Telecom Italia*, kā arī tostarp sabiedrības *Metroweb Sviluppo* un *OpEn Fiber*. Lai arī *Metroweb Sviluppo* bija viena no priekšatlases izraudzītajiem kandidātiem, tā piedāvājumu galu galā neiesniedza.

¹⁵³ | Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.).

2017. gada janvārī *Infratel* publicēja izraudzīto pretendentu sarakstu, kā arī pretendentu pagaidu klasifikāciju. Saskaņā ar šo klasifikāciju *OpEn Fiber* bija pirmajā vietā visās piecās daļās, bet *Telecom Italia* visās daļās tika ierindota otrajā vietā, izņemot daļu Nr. 4, kurā tā bija trešajā vietā. Nebūdamā apmierināta ar attiecīgās procedūras rezultātiem, *Telecom Italia* pieprasīja piekļuvi dokumentiem, kas saistīti ar minēto līgumslēgšanas procedūru. No tiem būtībā izriet, ka starp priekšatlases posmu un piedāvājuma iesniegšanas termiņu *Metroweb Sviluppo* tika pievienota *OpEn Fiber* un Eiropas Komisija tam nav iebildusi. Pēc tam *Telecom Italia* Itālijas tiesās apstrīdēja attiecīgo piecu daļu rezultātus.

Vispirms atgādinot, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/24 28. panta 2. punkta pirmo teikumu piedāvājumu var iesniegt vienīgi tie saimnieciskās darbības subjekti, kurus līgumslēdzēja iestāde ir uzaicinājusi to darīt pēc sniegtās informācijas izvērtēšanas, Tiesa uzsvēra, ka šī tiesību norma nozīmē juridisko un materiālo identiskumu starp izraudzīto saimnieciskās darbības subjektu un to, kurš iesniedz piedāvājumu. Šī norma ir paredzēta slēgtai procedūrai, kurai ir vairāki posmi, tostarp priekšatlases posms un piedāvājumu iesniegšanas posms. Tiesa tomēr norādīja, ka šajā normā nav paredzēti noteikumi par izmaiņām, kas varbūtēji rodas izraudzītā kandidāta struktūrā vai saimnieciskajās un finansiālajās spējās.

Šajā sakarā Tiesa analogā Direktīvas 2004/17¹⁵⁴ kontekstā atgādināja, ka tā spriedumā *MT Højgaard un Züblin*¹⁵⁵ ir vērtējusi jautājumu par šādu izmaiņu nozīmi publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību sarunu procedūras gaitā. Tiesa līdz ar to nosprieda, ka, sarunu procedūrā likvidējoties izraudzītajai grupai, kurā ietilpst divi saimnieciskās darbības subjekti, viens no tiem var aizvietot šo grupu un turpināt šo procedūru, nepārkāpjot vienlīdzības principu. Tomēr ir jāpierāda, ka šis saimnieciskās darbības subjekts viens pats atbilst līgumslēdzējas iestādes sākotnēji noteiktajām prasībām (pirmais kritērijs) un ka tā dalības turpināšana minētajā procedūrā neizraisa citu pretendentu konkurences situācijas pasliktināšanos (otrais kritērijs).

Attiecībā uz to, vai šajā gadījumā ir ievērots pirmais kritērijs, Tiesa uzskatīja, ka sabiedrība *OpEn Fiber* joprojām atbilst līgumslēdzējas iestādes sākotnēji definētajām prasībām, jo tās faktiskā spēja ir pieaugusi *Metroweb Sviluppo* pievienošanas dēļ.

Attiecībā uz otro kritēriju Tiesa uzskatīja, ka tādai pievienošanai, kāda ir *Metroweb Sviluppo* pievienošana, ir jānotiek, ievērojot Savienības tiesisko regulējumu, īpaši Regulu Nr. 139/2004¹⁵⁶. Šajā saistībā Tiesa norādīja, ka Komisija 2016. gada 15. decembrī atbilstoši minētajai regulai nolēma neiebilst pret *OpEn Fiber* un *Metroweb Sviluppo* apvienošanu. Šajā kontekstā Tiesa uzsvēra, ka Savienības tiesību normu, kas nav publiskā iepirkuma tiesiskais regulējums, mērķis ir īpaši nodrošināt to, lai apvienošanās darījums, kāds aplūkots pamatlietā, neapdraudētu brīvu un neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū. Līdz ar to, ciktāl ekonomikas dalībnieks ievēro šos īpašos noteikumus, nevar uzskatīt, ka viņa līdzdalība šādā darījumā pati par sevi izraisa citu pretendentu konkurences situācijas pasliktināšanos tikai tādēļ vien, ka apvienotajai vienībai būs pastiprinātas saimnieciskās un finansiālās spējas.

154| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.). Šī direktīva vairs nav spēkā.

155| Tiesas spriedums, 2016. gada 24. maijs, *MT Højgaard un Züblin* (C-396/14, [EU:C:2016:347](#)).

156| Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 24, 1. lpp.).

5. Pārtikas produkti

2019. gada 12. novembrī pasludinātajā spriedumā *Organisation juive européenne un Vignoble Psagot* (C-363/18, [EU:C:2019:954](#)), kurš attiecas uz Regulas (ES) Nr. 1169/2011 ¹⁵⁷ interpretāciju, Tiesa virspalātā nosprieda, ka uz pārtikas produktiem no Izraēlas valsts okupētajām teritorijām ir jāsniedz to izcelsmes norāde, gadījumā, ja tie nāk no vietas vai vairākām vietām, kas ir Izraēlas apmetne šajā teritorijā, pievienojot arī norādi par šādu izcelsmi.

Strīds pamatlietā ir starp *Organisation juive européenne un Vignoble Psagot Ltd*, no vienas puses, un Francijas ekonomikas un finanšu ministru, no otras puses, par atzinuma attiecībā uz tādu preču izcelsmes norādi, ko ievēd no Izraēlas valsts kopš 1967. gada jūnija okupētajām teritorijām, kurā pieprasīts uz šādām precēm sniegt minēto norādi, likumību. Šis atzinums tika sniegts pēc tam, kad Eiropas Komisija bija publicējusi skaidrojošu paziņojumu par tādu preču izcelsmes norādi, ko ievēd no šīm teritorijām ¹⁵⁸.

Pirmkārt, Tiesa norādīja, ka atbilstoši Regulas Nr. 1169/2011 9. un 26. pantam pārtikas produkta izcelsmes valsts vai izcelsmes vietas norāde ir jāmin, ja tās nenorādīšana var maldināt patērētājus, ļaujot tiem domāt, ka šim pārtikas produktam ir cita izcelsmes valsts vai izcelsmes vieta, nevis tā patiesā izcelsmes valsts vai izcelsmes vieta. Turklāt tā piebilda, ka tad, ja uz attiecīgā pārtikas produkta ir minēta izcelsmes valsts vai izcelsmes vieta, šī norāde nedrīkst būt maldinoša.

Otrkārt, Tiesa precizēja gan jēdziena “izcelsmes valsts” ¹⁵⁹, gan terminu “valsts” un “teritorija” interpretāciju Regulas Nr. 1169/2011 izpratnē. Šajā ziņā tā norādīja, ka šis jēdziens minētās regulas 2. panta 3. punktā ir definēts, atsaucoties uz Savienības Muitas kodeksu ¹⁶⁰, saskaņā ar kuru par precēm, kam izcelsme ir attiecīgajā “valstī” vai “teritorijā”, uzskata preces, kuras vai nu pilnībā iegūtas šajā valstī vai teritorijā, vai arī minētajā valstī vai teritorijā ir notikusi to pēdējā nozīmīgā pārstrāde vai apstrāde ¹⁶¹.

Attiecībā uz terminu “pays” [valsts], kas LES un LESD vairākkārt ir lietots kā sinonīms terminam “État” [valsts], Tiesa norādīja, ka, lai nodrošinātu konsekventu Savienības tiesību interpretāciju, šim terminam Savienības Muitas kodeksā un tādā arī Regulā Nr. 1169/2011 ir jāpiešķir vienāda nozīme. “État” [valsts] nozīmē suverēnu vienību, kas savu ģeogrāfisko robežu ietvaros īsteno visas savas starptautiskajās tiesībās atzītās pilnvaras. Runājot par terminu “teritorija”, Tiesa precizēja, ka no paša Savienības Muitas kodeksa formulējuma ¹⁶² izriet, ka tas apzīmē vienības, kas nav “pays” [valsts] un tādā nav arī “États” [valsts]. Šādā kontekstā, sniedzot uz pārtikas produktiem norādi, ka Izraēlas valsts ir to “izcelsmes valsts”, lai gan šo produktu izcelsme patiesībā ir no teritorijām, kurām katrai ir pašām savs starptautiskais statuss, kas atšķiras no šīs valsts statusa, tāpēc ka tās minētā valsts ir okupējusi un kā okupētājvara starptautisko humanitāro tiesību izpratnē ir pakļāvusi tās

157| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1169/2011 (2011. gada 25. oktobris) par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu (OV 2011, L 304, 18. lpp.).

158| Skaidrojošs paziņojums par tādu preču izcelsmes norādi, ko ievēd no Izraēlas kopš 1967. gada jūnija okupētajām teritorijām (OV 2015, C 375, 4. lpp.).

159| Regulas (EK) Nr. 1169/2011 9. panta 1. punkta i) apakšpunkts un 26. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

160| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.).

161| Regulas Nr. 952/2013 60. pants.

162| Regulas Nr. 952/2013 60. pants.

ierobežotai jurisdikcijai, tiktu maldināti patērētāji. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka aplūkoto pārtikas produktu izcelsmes teritorijas norāde Regulas Nr. 1169/2011 izpratnē ir obligāta, lai izvairītos no patērētāju maldināšanas saistībā ar to, ka Izraēlas valsts attiecīgajās teritorijās darbojas kā okupētājvara, nevis suverēna vienība.

Treškārt un visbeidzot, runājot par jēdzienu “izcelsmes vieta”¹⁶³, Tiesa norādīja, ka tas ir jāsaprot kā tāds, kas attiecas uz jebkuru noteiktu ģeogrāfisku telpu, kura atrodas pārtikas produkta izcelsmes valstī vai teritorijā, izņemot ražotāja adresi. Tādējādi norāde, ka pārtikas produkts ir no “Izraēlas apmetnes”, kas atrodas kādā no “Izraēlas valsts okupētajām teritorijām”, var tikt uzskatīta par “izcelsmes vietas” norādi, jo termins “apmetne” attiecas uz ģeogrāfiski noteiktu vietu.

Turklāt attiecībā uz jautājumu, vai norāde “Izraēlas apmetne” ir obligāta, Tiesa vispirms uzsvēra, ka apmetnēm, kas izveidotas dažās Izraēlas valsts okupētajās teritorijās, ir raksturīgs apstāklis, ka tajās izpaužas šīs valsts īstenota iedzīvotāju pārvietošanas politika ārpus viņu apdzīvotās teritorijas, un tas ir pretrunā vispārējām humanitāro tiesību normām¹⁶⁴. Tiesa turklāt nosprieda, ka šādas norādes nesniegšana, kas nozīmē, ka tiktu minēta vienīgi izcelsmes teritorija, var maldināt patērētājus. Proti, patērētāji, iztrūkstot jebkādai informācijai, kas tiem varētu radīt skaidrību šajā jautājumā, nevar zināt, ka pārtikas produkts ir no vietas vai vairākām vietām, kuras veido apmetni, kas, pārkāpjot starptautisko humanitāro tiesību normas, izveidota kādā no minētajām teritorijām. Tiesa norādīja, ka atbilstoši Regulas Nr. 1169/2011¹⁶⁵ tiesību normām patērētājiem sniegtās informācijas mērķis ir ļaut tiem veikt apzinātu izvēli, ne tikai ņemot vērā veselības, ekonomiskos, vides un sociālos apsvērumus, bet arī ētikas un ar starptautisko tiesību ievērošanu saistītus apsvērumus. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka šādi apsvērumi var ietekmēt patērētāju lēmumus veikt pirkumu.

2019. gada 19. decembrī pasludinātajā spriedumā **Exportslachterij J. Gosschalk u.c.** (C-477/18 un C-478/18, [EU:C:2019:1126](#)) Tiesai bija iespēja izvērst savu judikatūru par nodevām, kas kautuvēm ir jāmaksā par kompetento iestāžu veiktajām oficiālajām veterinārajām kontrolēm. Izskatot jautājumu par Regulas Nr. 882/2004¹⁶⁶ interpretāciju, tā nosprieda, pirmkārt, ka *iestādēm ir tiesības uz kautuvēm pārnest tā personāla algas un izmaksas, kas konkrēti neveic kontroles, proporcionāli laikam, kas šim administratīvajam personālam objektīvi ir vajadzīgs, lai veiktu ar kontrolēm nesaraujami saistītas darbības*. Otrkārt, tā uzskatīja, ka iestādēm zināmos apstākļos ir iespēja rēķinos ietvert nodevas par kontroles laiku, ko kautuve kompetentajā iestādē ir rezervējusi, bet kas faktiski nav ticis izmantots, pat ja šīs kontroles ir jāveic pagaidu veterinārārstiem, kuri nesaņem atlīdzību par neizmantoto kontroles laiku.

Pamatlietā vairākas Nīderlandes kautuves apstrīdēja rēķinus, ko Nīderlandes iestādes ir izrakstījušas par to uzņēmumos veiktajām veterinārajām inspekcijām. Šādas inspekcijas veic veterinārārsti un viņu palīgi, kas strādā kompetentajā iestādē, vai privātas sabiedrības nodarbināti pagaidu veterinārārstu palīgi. Praksē kautuves iesniedz iestādei pieteikumu, kurā ir precizēts vajadzīgais kontrolieru skaits, kā arī laiks, kas ir nepieciešams kontroles veikšanai. Ja inspekcijas darbi tiek pabeigti agrāk, nekā paredzēts, kautuvei joprojām ir pienākums maksāt par kontroles laiku, kas ir pieteikts, bet nav izmantots.

Kautuves uzskata, ka par šo neizmantoto laiku nevar izrakstīt rēķinus, tāpat kā iestādes administratīvā un atbalsta personāla algas un izmaksas nevar tikt ietvertas nodevās, kas tām ir jāmaksā. Kautuves apstrīdēja arī tarifus, kas tiek piemēroti par pagaidu veterinārārstu darbu, kuri no iestādes saņem atšķirīgu atalgojumu.

¹⁶³| Regulas (EK) Nr. 1169/2011 9. panta 1. punkta i) apakšpunkts un 26. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

¹⁶⁴| Ženēvas Konvencijas par civiliedzīvotāju aizsardzību kara laikā, kas noslēgta 1949. gada 12. augustā, 49. panta sestā daļa.

¹⁶⁵| Regulas (EK) Nr. 1169/2011 3. un 4. apsvērums un 3. panta 1. punkts.

¹⁶⁶| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 882/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprītes tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem (OV 2004, L 165, 1. lpp., un labojums OV 2004, L 191, 1. lpp.).

Visbeidzot, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai nodevās var tikt ņemti vērā izdevumi rezerves izveidei privātā sabiedrībā, kas nodrošina veterinārārstu palīgus, ja šī rezerve ir paredzēta tam, lai samaksātu personālam sanitārās krīzes gadījumā, lai tas varētu atsākt darbu krīzes beigās.

Lielākā daļa šo jautājumu attiecas uz Nīderlandes tiesiskā regulējuma saderību ar Regulas Nr. 882/2004 prasību, saskaņā ar kuru nodevas var iekasēt vienīgi tam, lai finansētu izmaksas, kas faktiski ir radušās oficiālajās kontrolēs un ko ir segusi kompetentā iestāde ¹⁶⁷. Šādā kontekstā Tiesa vispirms atgādināja, ka prasība par oficiālo kontroļu efektivitāti ir galvenās Savienības likumdevēja rūpes. Ņemot vērā šo efektivitātes prasību, tā norādīja, pirmkārt, ka administratīvais un atbalsta personāls arī sekmē kontroļu efektivitāti. Tas atbrīvo veterinārārstus no inspekcijas darbu loģistikās organizēšanas un sekmē kontroļu monitoringu. Tādējādi šī personāla algas un izmaksas var tikt ņemtas vērā nodevu aprēķināšanā, bet tikai proporcionāli darba laikam, kāds ir vajadzīgs ar oficiālo kontroļu veikšanu nesaraucjami saistītajām darbībām.

Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka rēķina izrakstīšana par kontroles laiku, kas faktiski nav izmantots, ir atļauta tad, ja šo nodevu neiekasēšana varētu ietekmēt kontroles sistēmas efektivitāti. Tomēr kautuvēm ir jābūt iespējai informēt kompetento iestādi par savu vēlmi saīsināt kontroles laiku salīdzinājumā ar sākotnēji paredzēto laiku, ja šī vēlme ir pausta saprātīgā termiņā, ko šajā nolūkā ir paredzējusi minētā iestāde.

Tiesa piebilda, ka rēķina izrakstīšana par kontroles laiku, kas nav izmantots, ir pakļauta papildu nosacījumiem, ja inspekciju veic pagaidu veterinārārsti, kuri nesaņem atlīdzību par neizmantoto kontroles laiku. Šādā gadījumā iestāde labākajā gadījumā rēķinā var ietvert summu, kas atbilst nodevas summai, no kuras tiek atņemtas pagaidu veterinārārstu algas. Šādi iegūtajam nodevas atlikumam turklāt patiesi ir jāatbilst regulā paredzētajām vispārējām izmaksām.

Turklāt, runājot par pagaidu veterinārārstu, kas ir zemāk atalgoti nekā veterinārārsti, kurus nodarbina kompetentā iestāde, atalgojuma vispārīgu ņemšanu vērā, Tiesa precizēja, ka vienotas likmes nodevas, kas principā ir atļautas Regulā Nr. 882/2004, var tikt piemērotas arī tad, ja kontroli veic pagaidu veterinārārsti. Tomēr šīs nodevas vispārīgi nedrīkst pārsniegt iestādes segtās izmaksas. Tādējādi, ja iestāde konstatē, ka konkrētajā laikposmā tā ir guvusi peļņu, tai attiecībā uz nākamo laikposmu vienotas likmes nodevas ir jāsamazina.

Visbeidzot, Tiesa noraidīja iespēju nodevu aprēķinā ņemt vērā izdevumus rezerves izveidei privātā sabiedrībā, ko iestāde izmanto, lai pieņemtu darbā veterinārārstu palīgus. Nodevas drīkst segt tikai izmaksas, kas faktiski izriet no kontroļu veikšanas pārtikas nozares uzņēmumā.

6. Transportlīdzekļu apdrošināšana

2019. gada 20. jūnijā pasludinātajā spriedumā *Línea Directa Aseguradora* (C-100/18, [EU:C:2019:517](#)) Tiesa interpretēja jēdzienu “transportlīdzekļu lietošana” Direktīvas 2009/103 par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu ¹⁶⁸ izpratnē, uzskatot, ka šis jēdziens ietver situāciju, kurā ēkas privātā garāžā vairāk nekā 24 stundas novietota transportlīdzekļa elektrosistēmā ir notikusi aizdegšanās, izraisot ugunsgrēku, kas radījis šai ēkai kaitējumu.

¹⁶⁷ Regulas Nr. 882/2004 27. panta 1. punkts un 4. punkta a) apakšpunkts.

¹⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.).

2013. gada augustā ēkas privātā garāžā aizdegās tajā vairāk nekā 24 stundas novietots transportlīdzeklis, un tas radīja zaudējumus. Ugunsgrēks izcēlās transportlīdzekļa elektrosistēmā. Transportlīdzekļa īpašnieks no sabiedrības *Línea Directa* bija iegādājies civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisi saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu. Ēka bija apdrošināta sabiedrībā *Segurcaixa*, kas atlīdzināja šīs ēkas īpašnieci sabiedrībai summu 44 704,34 EUR apmērā kā kompensāciju par nodarītajiem zaudējumiem.

2014. gada martā *Segurcaixa* cēla prasību pret *Línea Directa*, lai šai pēdējai minētajai sabiedrībai tiktu piespriests atlīdzināt izmaksāto kompensāciju, tādēļ ka šī gadījuma pamatā esot bijis “satiksmes negadījums” Spānijas tiesību izpratnē, ko sedz transportlīdzekļa apdrošināšana. Pirmajā instancē *Segurcaixa* pieteikums tika noraidīts. Apelācijas tiesvedībā *Línea Directa* tika piespriests samaksāt *Segurcaixa* prasīto kompensāciju. Par šo spriedumu *Línea Directa* iesniedza kasācijas sūdzību *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija). Šauboties par to, kādu interpretāciju izvēlēties Direktīvā 2009/103 esošajam jēdzienam “transportlīdzekļu lietošana”, šī tiesa nolēma vērsties Tiesā ar vairākiem prejudiciāliem jautājumiem.

Vispirms Tiesa atgādināja, ka jēdziens “transportlīdzekļu lietošana” minētās direktīvas ¹⁶⁹ izpratnē ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, kura interpretāciju nevar atstāt katras dalībvalsts vērtējumam. Tā arī uzsvēra, ka Savienības likumdevējs nepārtraukti ir izvirzījis un stiprinājis mērķi aizsargāt šo transportlīdzekļu izraisītos negadījumos cietušās personas.

Ņemot vērā šo judikatūru ¹⁷⁰, Tiesa atgādināja, ka jēdziens “transportlīdzekļu lietošana” nav ierobežots vienīgi ar ceļu satiksmes situācijām un ka šis jēdziens ietver jebkāda veida transportlīdzekļa izmantošanu, kas atbilst tā parastajai funkcijai, proti, jebkādai transportlīdzekļa izmantošanai pārvietošanās nolūkā. Šajā kontekstā Tiesa norādīja, pirmkārt, ka apstāklis, ka negadījumā iesaistītais transportlīdzeklis notikuma brīdī bija apstādināts, kā tāds neizslēdz, ka transportlīdzeklis šajā laikā varētu tikt izmantots pārvietošanās nolūkā. Turklāt tam, vai attiecīgā transportlīdzekļa dzinējs negadījuma brīdī darbojās vai nedarbojās, nav izšķirošas nozīmes. Otrkārt, nevienā no Direktīvas 2009/103 normām apdrošināšanas pienākuma un no tā izrietošās aizsardzības, kas attiecas uz mehānisko transportlīdzekļu izraisītos negadījumos cietušajām personām, tvērums nav ierobežots ar gadījumiem, kad šie transportlīdzekļi tiek izmantoti noteiktā apvidū vai pa noteiktiem ceļiem.

Līdz ar to Tiesa no tā secināja, ka jēdziens “transportlīdzekļu lietošana” Direktīvas 2009/103 izpratnē nav atkarīgs no tā apvidus īpašībām, kurā šis transportlīdzeklis ticis lietots, un it īpaši no apstākļa, ka konkrētais transportlīdzeklis negadījuma brīdī bijis novietots stāvēšanai un atradies stāvvietā. Šajos apstākļos Tiesa uzskatīja, ka transportlīdzekļa stāvēšana un tā nekustīguma laiks ir dabiski un nepieciešami posmi, kas ir neatņemama sastāvdaļa tā lietošanā pārvietošanās līdzekļa statusā. Tādējādi transportlīdzeklis tiek izmantots atbilstoši tā pārvietošanās līdzekļa funkcijai principā arī tā stāvēšanas laikā starp divām pārvietošanās reizēm.

Šajā lietā Tiesa uzskatīja, ka transportlīdzekļa novietošana privātā garāžā ir tā izmantošana, kas atbilst tā pārvietošanās līdzekļa funkcijai, un šo secinājumu neatspēko tas, ka minētais transportlīdzeklis šajā garāžā bija novietots vairāk nekā 24 stundas.

¹⁶⁹ | Direktīvas 2009/103 3. panta pirmajā daļā ir paredzēts, ka katra dalībvalsts, ievērojot šīs direktīvas 5. pantu, veic visus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.

¹⁷⁰ | Skat. it īpaši Tiesas spriedumus, 2017. gada 20. decembris, *Núñez Torreiro* (C-334/16, [EU:C:2017:1007](#)), un 2018. gada 15. novembris, *BTA Baltic Insurance Company* (C-648/17, [EU:C:2018:917](#)).

Visbeidzot, attiecībā uz apstākli, ka negadījums pamatlietā izcēlās no aizdegšanās transportlīdzekļa elektrosistēmā, Tiesa uzskatīja – tā kā šis transportlīdzeklis, kurš ir šī negadījuma pamatā, atbilst “transportlīdzekļa” definīcijai Direktīvas 2009/103 ¹⁷¹ izpratnē, nav jānošķir starp šī transportlīdzekļa daļām, kas ir bijušas zaudējumus izraisījušā notikuma pamatā, nedz arī jānosaka, kādas funkcijas šī daļa nodrošina.

7. Ieroču iegādes un turēšanas kontrole

Ar 2019. gada 3. decembrī pasludināto spriedumu **Čehijas Republika/Parlaments un Padome** (C-482/17, [EU:C:2019:1035](#)) Tiesa noraidīja prasību pilnībā vai daļēji atcelt Direktīvu 2017/853 ¹⁷² (turpmāk tekstā – “apstrīdētā direktīva”), ar kuru Eiropas Parlaments un Padome grozīja Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli ¹⁷³ (turpmāk tekstā – “Šaujamieroču direktīva”). Tiesa nosprieda, ka pasākumi, ko apstrīdētajā direktīvā veicis Eiropas Parlaments un Padome, neietver kompetences piešķiršanas, samērīguma, tiesiskās drošības, tiesiskās palāvības aizsardzības un nediskriminācijas principu pārkāpumus, uz kuriem savas prasības pamatojumam atsaucās Čehijas Republika.

Ar mērķi atcelt Šengenas zonas iekšējās robežkontroles ar Šaujamieroču direktīvu tika izveidots minimāli saskaņots regulējums par šaujamieroču glabāšanu un iegādi, kā arī to pārvietošanu starp dalībvalstīm. Šajā ziņā šajā direktīvā ir paredzētas tiesību normas par nosacījumiem, ar kādiem var iegādāties un glabāt dažādu kategoriju šaujamieročus, tajā pašā laikā imperatīvu sabiedriskās drošības apsvērumu dēļ paredzot, ka noteiktu šaujamieroču veidu iegāde ir jāaizliedz.

Pēc atsevišķiem terora aktiem Eiropas Parlaments un Padome 2017. gadā pieņēma apstrīdēto direktīvu, lai paredzētu stingrākus noteikumus bīstamākajiem šaujamieročiem, deaktivētiem šaujamieročiem un pusautomātiskajiem šaujamieročiem. Tajā pašā laikā ar šo direktīvu ir paredzēts atvieglot noteiktu ieroču brīvu apriti, nosakot it īpaši noteikumus par marķējumu.

Attiecībā uz automātiskiem šaujamieročiem, kas pārveidoti par pusautomātiskiem šaujamieročiem, kuri principā ir aizliegti, apstrīdētajā direktīvā ir ietverta atkāpe, kuras nosacījumus izpilda vienīgi Šveice, kas ietilpst Šengenas zonā un kam ir piemērojama Šaujamieroču direktīva. Runa konkrēti ir par nosacījumu par tādas militārās sistēmas pastāvēšanu, kura balstās uz vispārējo iesaukšanu un kurā aizvadītajos piecdesmit gados pastāvējusi sistēma, ar ko militāros šaujamieročus nodod personām, kas atstāj armiju pēc militārā dienesta pienākumu izpildes.

Čehijas Republika cēla prasību Tiesā par pilnīgu vai daļēju apstrīdētās direktīvas atcelšanu. Šajā tiesvedībā Čehijas Republiku atbalstīja Ungārija un Polija, savukārt Eiropas Parlamentu un Padomi atbalstīja Francija un Eiropas Komisija.

Attiecībā uz apgalvoto kompetences piešķiršanas principa pārkāpumu Tiesa vispirms atgādināja, ka pat tad, ja ar tādu tiesību aktu kā Šaujamieroču direktīva, kuras pamatā ir LESD 114. pants, jau ir novērsti visi šķēršļi tirdzniecībai jomā, ko ar šo aktu saskaņo, Savienības likumdevējam nevar liegt iespēju, pamatojoties uz šo

¹⁷¹ | Direktīvas 2009/103 1. panta 1. punkts.

¹⁷² | Padomes Direktīva (ES) 2017/853 (2017. gada 17. maijs), ar ko groza Padomes Direktīvu 91/477/EEK par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV 2017, L 137, 22. lpp.).

¹⁷³ | Padomes Direktīva 91/477/EEK (1991. gada 18. jūnijs) par ieroču iegādes un glabāšanas kontroli (OV 1991, L 256, 51. lpp.).

tiesību normu, šo tiesību aktu pielāgot jebkādām apstākļu izmaiņām, ņemot vērā tā uzdevumu uzraudzīt vispārējo Līgumos paredzēto interešu aizsardzību. Šīs vispārējās intereses aptver cīņu pret starptautisko terorismu un smagiem noziegumiem, kā arī sabiedriskās drošības aizsardzību.

Turpinot – attiecībā uz tiesisko regulējumu, ar kuru tiek grozīts pastāvošs tiesiskais regulējums, Tiesa precizēja, ka, lai noteiktu tā juridisko pamatu, ir jāņem vērā pastāvošais tiesiskais regulējums, kas ar to tiek grozīts, un it īpaši tā mērķis un saturs. Proti, tiesību akta, ar kuru tiek izdarīti grozījumi, aplūkošana atsevišķi varētu izraisīt paradoksālu rezultātu, proti, ka šis tiesību akts nevarētu tikt pieņemts, pamatojoties uz LESD 114. pantu, savukārt Savienības likumdevējs varētu nonākt pie tāda paša normatīvā rezultāta, atceļot sākotnējo tiesību aktu un, pamatojoties uz šo tiesību normu, to pilnībā pārstrādājot jaunā tiesību aktā. Tādējādi Tiesa konstatēja, ka juridiskais pamats, uz kuru pamatojoties bija jāpieņem apstrīdētā direktīva, ir jānosaka, ņemot vērā tostarp gan Šaujamieroču direktīvas veidoto juridisko kontekstu, gan tiesisko regulējumu, kāds izriet no grozījumiem, kas tajā izdarīti ar apstrīdēto direktīvu.

Visbeidzot, salīdzinājusi Šaujamieroču direktīvas mērķi un saturu ar apstrīdētās direktīvas mērķi un saturu, Tiesa konstatēja, ka ar šīm abām direktīvām ir paredzēts nodrošināt dalībvalstu tiesību normu par civilai lietošanai domātu šaujamieroču brīvu apriti tuvināšanu, tajā pašā laikā šo brīvību regulējot ar šo preču raksturam pielāgotām drošības garantijām, un ka ar apstrīdēto direktīvu šajā ziņā vienīgi tiek pielāgots ar Šaujamieroču direktīvu iedibinātais līdzsvars starp šiem diviem mērķiem, lai piemērotu to apstākļu izmaiņām.

Šajā jautājumā Tiesa atgādināja, ka preču drošuma aspektu saskaņošana ir viens no būtiskajiem faktoriem, nodrošinot iekšējā tirgus pareizu darbību, jo atšķirīgs tiesiskais regulējums šajā jomā var radīt šķēršļus tirdzniecībai. Tā kā šaujamieroču īpatnība ir to bīstamība ne vien to izmantotājiem, bet arī sabiedrībai, Tiesa uzsvēra, ka sabiedriskās drošības apsvērumi šķiet nenovēršami tiesiskajā regulējumā par šo preču iegādi un glabāšanu.

Šādos apstākļos Tiesa nosprieda, ka Savienības likumdevējs nav pārsniedzis tam ar LESD 114. pantu piešķirto rīcības brīvību, apstrīdēto direktīvu pieņemdam, pamatojoties uz šo tiesību normu.

Attiecībā uz apgalvoto samērīguma principa pārkāpumu Tiesa pārbaudīja, vai ar iestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu ¹⁷⁴ Komisijai ir formāli uzlikts pienākums veikt ietekmes novērtējumu ar apstrīdētās direktīvas pieņemšanu paredzētajiem pasākumiem, lai ļautu novērtēt šo pasākumu samērīgumu. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka ietekmes novērtējumu veikšana ir likumdošanas procesa stadija, kurai parasti ir jābūt, ja likumdošanai iniciatīvai var būt būtiska ietekme uz ekonomiku, vidi vai sociālo jomu. Tomēr pienākums veikt šādu novērtējumu neizriet no šā nolīguma.

Tādējādi ietekmes novērtējuma neveikšana nevar tikt kvalificēta kā samērīguma principa pārkāpums, ja Savienības likumdevējs ir īpašā situācijā, kas prasa no šī novērtējuma atteikties, taču ar nosacījumu, ka tā rīcībā ir pietiekami fakti, kas tam ļauj novērtēt plānoto pasākumu samērīgumu.

Tālāk spriedumā Tiesa konstatēja, ka Savienības likumdevēja rīcībā bija daudzas analīzes un ieteikumi, kuri attiecās uz visiem Čehijas Republikas argumentācijā minētajiem drošības aspektiem, un ka – pretēji šīs dalībvalsts apgalvotajam – nešķiet, ka kritizētie pasākumi, ņemot vērā minētās analīzes un ieteikumus, būtu acīmredzami neatbilstoši attiecībā uz mērķiem attiecīgi nodrošināt Savienības pilsoņu drošību un veicināt civilai lietošanai domātu šaujamieroču iekšējā tirgus darbību.

¹⁷⁴ Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu (2016. gada 13. aprīlis) (OV 2016, L 123, 1. lpp.).

Tādējādi Tiesa nosprieda, ka šajā gadījumā Savienības iestādes nav pārsniegušas savu plašo rīcības brīvību, kas tām ir, veicot sarežģītus politiska, ekonomiska vai sociāla rakstura novērtējumus. Visbeidzot Tiesa noraidīja Čehijas Republikas argumentus, kas konkrētāk vērsti pret noteiktām apstrīdētās direktīvas tiesību normām, kuras šī dalībvalsts uzskatīja par tādām, kas ir pretrunā samērīguma, tiesiskās drošības un ieroču – kuriem, piemērojot apstrīdēto direktīvu, potenciāli tiks piemērots stingrāks režīms – īpašnieku vai glabātāju kategoriju tiesiskās palāvības aizsardzības, kā arī, galu galā, nediskriminācijas principiem.

Attiecībā uz šo pēdējo principu Tiesa tostarp norādīja, ka Šveicei piešķirtā atkāpe ir saistīta vienlaicīgi ar šīs valsts kultūru un tradīcijām, kā arī ar to, ka šo tradīciju rezultātā šai valstij ir pārbaudīta pieredze un spēja izsekot un uzraudzīt attiecīgās personas un ieročus, kas ļauj prezumēt, ka, lai gan ir šī atkāpe, apstrīdētās direktīvas izvirzītie sabiedriskās drošības nodrošināšanas mērķi, par spīti šai atkāpei, tiks sasniegti. Tā kā nešķiet, ka kāda no Eiropas Savienības dalībvalstīm būtu situācijā, kas būtu salīdzināma ar Šveices situāciju, diskriminācija nepastāv.

XIV. Internets un elektroniskā tirdzniecība

Šajā nodaļā ir jānorāda uz dažādiem spriedumiem, trīs no tiem ietilpst personas datu aizsardzības jomā un viens – elektroniskās tirdzniecības jomā. Turklāt divi spriedumi, abi pasludināti 2019. gada 29. jūlijā, *Funke Medien NRW* (C-469/17) un *Spiegel Online* (C-516/17), attiecas uz autora ekskluzīvo tiesību aizsardzību gadījumā, ja tā darbi ir reproducēti vai izziņoti sabiedrībai internetā. Šie pēdējie spriedumi tika aplūkoti XIII.1. nodaļā "Autortiesības".

1. Personas datu aizsardzība

Personas datu aizsardzības jomā Tiesa virspalātas sastāvā pasludināja trīs īpaši svarīgus spriedumus. Divos spriedumos Tiesai bija jāprecizē, pirmkārt, meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja pienākumi sensitīvu datu atsauču atsaistīšanas jomā un, otrkārt, atsauču atsaistīšanas teritoriālā piemērojamība. Trešais spriedums attiecas uz interneta vietnes lietotāja piekrišanu informācijas uzglabāšanai vai piekļuvei informācijai, izmantojot sīkdatnes.

Ar 2019. gada 24. septembra spriedumu **GC u.c. (Atsauču uz sensitīviem datiem atsaistīšana)** (C-136/17, [EU:C:2019:773](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, konkretizēja *meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja pienākumus saistībā ar lūgumu atsaistīt atsauces uz sensitīviem datiem*.

Google bija atteikusies apmierināt četru personu lūgumus no rezultātu saraksta, kas meklētājprogrammā parādās, veicot meklēšanu pēc šo personu attiecīgā vārda, atsaistīt vairākas atsauces uz trešo personu publicētām tīmekļa lapām, tostarp uz presē publicētiem rakstiem. Šo četru personu sūdzības saņēmusī *Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)* (Valsts informātikas un brīvību komisija, Francija) atteicās pieprasīt, lai *Google* veiktu lūgto atsauču atsaistīšanu. Lietu izskatošā *Conseil d'État* (Valsts padome, Francija) lūdza Tiesai konkretizēt, kādi ir meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja pienākumi, kad tas izskata lūgumu atsaistīt atsauces saskaņā ar Direktīvu 95/46¹⁷⁵.

175| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV 1995, L 281, 31. lpp.). Šī direktīva kopš 2018. gada 25. maija ir atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.).

Pirmkārt, Tiesa atgādināja, ka apstrādāt tādus personas datus, kas atklāj rasi vai etnisko izcelsmi, politiskos uzskatus, reliģisko vai filozofisko pārliecību, dalību arodbiedrībās, kā arī datus par veselību vai seksuālo dzīvi, – ar zināmiem izņēmumiem un atkāpēm – ir aizliegts ¹⁷⁶. Savukārt datus par noziedzīgiem nodarījumiem, kriminālsodāmību vai drošības pasākumiem principā var apstrādāt tikai valsts iestādes kontrolē vai tad, ja attiecīgās valsts tiesībās ir paredzētas atbilstīgas speciālas garantijas ¹⁷⁷.

Tiesa nosprieda, ka aizliegums apstrādāt šo īpašo kategoriju personas datus un šādas apstrādes ierobežojumi ir piemērojami meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam gluži tāpat kā ikvienam citam personas datu pārzinim. Proti, šo aizliegumu un ierobežojumu mērķis ir nodrošināt ciešāku aizsardzību pret tādu apstrādi, kas šo datu īpašās sensitivitātes dēļ iespējami varētu radīt īpaši smagu iejaukšanos pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību ¹⁷⁸.

Tomēr meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs ir atbildīgs nevis tāpēc, ka personas dati atrodas kādas trešās personas publicētā tīmekļa lapā, bet gan tāpēc, ka tas sasaista atsauces uz šo lapu. Šajos apstākļos aizliegums apstrādāt sensitīvos datus vai šādas apstrādes ierobežojumi šim meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir piemērojami vienīgi šīs atsauču sasaistīšanas dēļ, un tātad tas darāms, kompetento valsts iestāžu uzraudzībā veicot pārbaudi pēc datu subjekta pieprasījuma.

Otrkārt, Tiesa uzskatīja, ka meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam, saņemot lūgumu atsaistīt atsauces uz sensitīviem datiem, šis lūgums – ar zināmiem izņēmumiem – principā ir jāapmierina. Runājot par šiem izņēmumiem, pakalpojumu sniedzējs var noraidīt šādu lūgumu, piemēram, ja viņš konstatē, ka attiecīgās saites novirza uz datiem, kurus acīmredzami ir publiskojis pats datu subjekts ¹⁷⁹, ar nosacījumu, ka šo atsauču sasaistīšana atbilst pārējiem personas datu apstrādes likumīguma nosacījumiem un ja vien šim subjektam nav tiesību iebilst pret minēto atsauču sasaistīšanu ar viņa īpašo situāciju saistītu iemeslu dēļ ¹⁸⁰.

Katrā ziņā, saņemot lūgumu atsaistīt atsauces, meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir jāpārbauda, vai saites uz tīmekļa lapu, kurā ir publicēti sensitīvi dati, iekļaušana rezultātu sarakstā, kas parādās, veicot meklēšanu pēc šā subjekta vārda, izrādās esam absolūti nepieciešama, lai aizsargātu informācijas brīvību to interneta lietotāju gadījumā ¹⁸¹, kuri varētu būt ieinteresēti piekļūt šai tīmekļa lapai, veicot šādu meklēšanu. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka, lai gan tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību principā ir pārākas par interneta lietotāju informācijas brīvību, šis samērs tomēr īpašos gadījumos var būt atkarīgs no attiecīgās informācijas būtības un no tā, cik šī informācija ir sensitīva datu subjekta privātās dzīves aspektā, kā arī no sabiedrības interesēm saņemt šo informāciju, kas savukārt var atšķirties tostarp atkarībā no attiecīgā subjekta lomas sabiedriskajā dzīvē.

Treškārt, Tiesa nosprieda, ka meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam, saņemot lūgumu atsaistīt atsauces uz datiem par tiesvedību krimināllietā pret datu subjektu, kuri attiecas uz šīs tiesvedības agrāku posmu un vairs neatbilst pašreizējai situācijai, ir jāizvērtē, vai – ņemot vērā visus attiecīgās lietas apstākļus – šim subjektam ir tiesības uz to, lai attiecīgā informācija pašreiz vairs netiktu saistīta ar viņa vārdu rezultātu sarakstā, kas parādās, veicot meklēšanu pēc šā vārda. Tomēr, lai arī tā tas nav tāpēc, ka attiecīgās saites

176| Direktīvas 95/46 8. panta 1. punkts un Regulas 2016/679 9. panta 1. punkts.

177| Direktīvas 95/46 8. panta 5. punkts un Regulas 2016/679 10. pants.

178| Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību ir garantētas Hartas 7. un 8. pantā.

179| Direktīvas 95/46 8. panta 2. punkta e) apakšpunkts un Regulas 2016/679 9. panta 2. punkta e) apakšpunkts.

180| Direktīvas 95/46 14. panta pirmās daļas a) apakšpunkts un Regulas 2016/679 21. panta 1. punkts.

181| Tiesības uz vārda un informācijas brīvību ir nostiprinātas Hartas 11. pantā.

iekļaušana izrādās esam absolūti nepieciešama, lai datu subjekta tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību salāgotu ar iespējami ieinteresēto interneta lietotāju informācijas brīvību, pakalpojumu sniedzējam – vēlākais, saņemot lūgumu atsaistīt atsaucē – ir jāpārveido rezultātu saraksts tādējādi, lai interneta lietotāja gūtā kopaina atspoguļotu pašreizējo tieslietu situāciju, un tālab ir vajadzīgs tostarp, lai saites uz tīmekļa lapām, kurās ir rodama informācija par šo jautājumu, parādītos šā saraksta sākumā.

2019. gada 24. septembra spriedumā **Google (Atsauču atsaistīšanas teritoriālā piemērojamība)** (C-507/17, [EU:C:2019:772](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, nosprieda, ka *meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam principā ir jāveic atsauču atsaistīšana vienīgi visām dalībvalstīm paredzētajās savas meklētājprogrammas versijās.*

Valsts informātikas un brīvību komisija (CNIL) izteica brīdinājumu sabiedrībai *Google*, pieprasot, lai tā – apmierinot lūgumu atsaistīt atsaucē – no rezultātu saraksta, kas parādās, veicot meklēšanu pēc datu subjekta vārda, izņemtu saites uz tīmekļa lapām, kurās ir šā subjekta personas dati, visos savas meklētājprogrammas domēna nosaukuma paplašinājumos. Tā kā *Google* atteicās izpildīt šo prasību, CNIL šai sabiedrībai uzlika sodu 100 000 EUR apmērā. *Google* prasību izskatošā Valsts padome lūdza Tiesai konkrētizēt, kāda teritoriālā piemērojamība ir meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja pienākumam nodrošināt tiesību uz atsauču atsaistīšanu izmantošanu, piemērojot Direktīvu 95/46.

Vispirms Tiesa atgādināja par iespēju fiziskām personām, pamatojoties uz Savienības tiesībām, izmantot savas tiesības uz atsauču atsaistīšanu attiecībā pret meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēju, kuram ir viens vai vairāki dibinājumi Savienības teritorijā, neatkarīgi no tā, vai personas datu apstrāde (šajā gadījumā – saīšu uz tīmekļa lapām, kurās ir šīs tiesības izmantojošā datu subjekta personas dati) notiek Savienībā vai ārpus tās ¹⁸².

Jautājumā par to, kāds ir tiesību uz atsauču atsaistīšanu tvērums, Tiesa atzina, ka meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir pienākums veikt atsauču atsaistīšanu nevis visās savas meklētājprogrammas versijās, bet gan visām dalībvalstīm paredzētajās savas meklētājprogrammas versijās. Šajā ziņā tā norādīja, ka, lai arī ar atsauču vispārēju atsaistīšanu, ņemot vērā interneta un meklētājprogrammu raksturiezīmes, tiktu pilnībā sasniegts Savienības likumdevēja mērķis nodrošināt personas datu aizsardzību augstā līmenī visā Savienībā, tomēr no Savienības tiesībām ¹⁸³ nekādi neizriet, ka šā mērķa sasniegšanai likumdevējs būtu izvēlēties tiesībām uz atsauču atsaistīšanu piešķirt tvērumu, kas būtu plašāks par dalībvalstu teritoriju. Konkrēti, Savienības tiesībās ir paredzēti mehānismi dalībvalstu uzraudzības iestāžu sadarbībai, lai, samērojušas tiesības uz privātās dzīves un personas datu aizsardzību ar dažādu dalībvalstu sabiedrības interesēm piekļūt informācijai, tās varētu panākt kopīgu lēmumu, taču šādi mehānismi pašreiz nav paredzēti attiecībā uz atsauču atsaistīšanas tvērumu ārpus Savienības.

Pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam lūgtā atsauču atsaistīšana ir jāveic nevis vienīgi tajā meklētājprogrammas versijā, kas ir paredzēta dalībvalstij, kurā atrodas atsauču atsaistīšanu prasīt tiesīgās personas dzīvesvieta, bet gan visām dalībvalstīm paredzētajās meklētājprogrammas versijās, tostarp tālab, lai nodrošinātu konsekventu un augsta līmeņa aizsardzību visā Savienībā. Turklāt šādam meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir pienākums vajadzības gadījumā veikt pietiekami iedarbīgus pasākumus, lai Savienībā esošajiem interneta lietotājiem liegtu piekļuvi – piemēram, no kādai trešajai valstij paredzētas meklētājprogrammas versijas – saitēm, uz kurām attiecas atsauču atsaistīšana, vai vismaz viņus nopietni atturētu no šādas piekļūšanas, un valsts tiesai ir jāpārbauda, vai pakalpojumu sniedzēja veiktie pasākumi atbilst šai prasībai.

¹⁸²| Direktīvas 95/46 4. panta 1. punkts un Regulas 2016/679 3. panta 1. punkts.

¹⁸³| Direktīvas 95/46 12. panta b) punkts un 14. panta pirmās daļas a) apakšpunkts un Regulas 2016/679 17. panta 1. punkts.

Visbeidzot, Tiesa uzsvēra, ka, lai arī Savienības tiesībās netiek prasīts, lai atsauču atsaistīšanu meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs veiktu visās savas meklētājprogrammas versijās, taču tas arīdzan netiek aizliegts. Tāpēc dalībvalsts uzraudzības iestādes vai tiesas kompetencē joprojām ir attiecīgajā valstī esošo pamattiesību aizsardzības standartu gaismā veikt datu subjekta tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un savu personas datu aizsardzību samērošanu ar tiesībām uz informācijas brīvību un šīs samērošanas iznākamā vajadzības gadījumā likt šīs meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam veikt atsauču atsaistīšanu visās šīs meklētājprogrammas versijās.

2019. gada 1. oktobra spriedumā **Planet49** (C-673/17, [EU:C:2019:801](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, nosprieda, ka piekrišana tam, ka ar tīmekļvietnes lietotāja galiekārtā ievietotu sīkdatņu palīdzību tiek saglabāta un izgūta informācija, nav dota pienācīgi, ja atļauja to darīt izriet no iepriekš ar ķeksīti atzīmētas izvēles rūtiņas, neatkarīgi no tā, vai attiecīgā informācija ir vai nav personas dati. Tiesa turklāt precizēja, ka *pakalpojumu sniedzējam ir jānorāda tīmekļvietnes lietotājam ziņas par sīkdatņu darbības ilgumu, kā arī to, vai trešām personām ir vai nav iespējams gūt piekļuvi šīm sīkdatnēm*.

Pamatlieta bija par reklāmas loteriju, ko **Planet49** rīkoja tīmekļvietnē [www.dein-macbook.de](#). Lai tajā varētu piedalīties, interneta lietotājiem bija jānorāda savs vārds un sava adrese tīmekļvietnē, kur atradās ar ķeksīti atzīmējamas izvēles rūtiņas. Izvēles rūtiņa, kurā tiek dota atļauja ievietot sīkdatnes, bija ar ķeksīti atzīmēta jau pēc noklusējuma. Vācijas Federālās patērētāju tiesību aizsardzības centru apvienības iesniegto prasību izskatošā *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) šaubījās par to, vai veids, kādā lietotāju piekrišana tiek saņemta, izmantojot jau pēc noklusējuma ar ķeksīti atzīmētu izvēles rūtiņu, ir pienācīgs, kā arī par to, kāds ir apjoms pakalpojuma sniedzēja pienākumam sniegt informāciju.

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtībā bija par to, kā ir jāinterpretē piekrišana, kas ir paredzēta Direktīvā par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju ¹⁸⁴, skatot to kopsakarā ar Direktīvu 95/46 ¹⁸⁵, kā arī ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu ¹⁸⁶.

Pirmkārt, Tiesa konstatēja, ka Direktīvas 95/46 2. panta h) punktā – uz kuru ir izdarīta atsauce Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 2. panta f) punktā – piekrišana ir definēta kā “jebkurš labprātīgi sniegts šīs personas vēlmju konkrēts un paziņots norādījums[s], ar kuru datu subjekts izsaka savu piekrišanu uz viņu attiecināmu personas datu apstrādei”. Tā norādīja, ka prasība pēc datu subjekta vēlmju “norādījuma” skaidri liecina par aktīvu rīcību, nevis pasīvu izturēšanos. Savukārt, lai dotu piekrišanu, izmantojot iepriekš ar ķeksīti atzīmētu izvēles rūtiņu, tīmekļvietnes lietotājam nav aktīvi jārīkojas. Turklāt arī Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 3. punkta – kurā kopš grozījumu izdarīšanas ar Direktīvu 2009/136 ir paredzēts, ka lietotājam ir jābūt “[devušam] savu piekrišanu” sīkdatņu ievietošanai – rašanās vēsture liecina, ka lietotāja piekrišana turpmāk vairs nav prezumējama un tai ir jāizriet no šā lietotāja aktīvas rīcības. Visbeidzot, aktīva piekrišana tagad ir paredzēta Vispārīgajā datu aizsardzības regulā ¹⁸⁷, kuras 4. panta 11. punktā ir prasīts, lai gribas izpaudums būtu veikts tostarp “skaidri apstiprinošas darbības” veidā, un kuras 32. apsvērumā ir skaidri izslēgts, ka par piekrišanu būtu jāuzskata “klusēšana, iepriekš atzīmēti laukumi vai atturēšanās no darbības”.

184| 2. panta f) punkts un 5. panta 3. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/136/EK (2009. gada 25. novembris) (OV 2009, L 337, 11. lpp.).

185| 2. panta h) punkts.

186| Regulas 2016/679 6. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

187| Regulas 2016/679 6. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

Tāpēc Tiesa nosprieda, ka piekrišana nav dota pienācīgi tad, ja atļauja informācijas saglabāšanai tīmekļvietnes lietotāja galiekārtā vai piekļuvei tur jau uzglabātai informācijai tiek dota, izmantojot iepriekš ar ķeksīti atzīmētu izvēles rūtiņu, no kuras lietotājam, ja viņš nevēlas dot savu piekrišanu, ķeksītis ir jāizņem. Tā piebilda, ka ar to, ka lietotājs aktivizē pogu dalībai attiecīgajā reklāmas loterijā, nav pietiekami, lai varētu uzskatīt, ka lietotājs ir pienācīgi devis savu piekrišanu sīkdatņu ievietošanai.

Otrkārt, Tiesa konstatēja, ka Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 3. punkta mērķis ir aizsargāt lietotāju no iejaukšanās viņa privātajā dzīvē neatkarīgi no tā, vai šī iejaukšanās skar vai neskar personas datus. No tā izriet, ka piekrišanas jēdziens nav jāinterpretē atšķirīgi atkarībā no tā, vai tīmekļvietnes lietotāja galiekārtā saglabātā vai no tās izgūtā informācija ir vai nav personas dati.

Treškārt, Tiesa norādīja, ka šajā pašā tiesību normā ir prasīts, lai lietotājs būtu devis savu piekrišanu, būdams nodrošināts ar skaidru un visaptverošu informāciju, tostarp par apstrādes nolūku. Skaidrai un visaptverošai informācijai ir jāļauj lietotājam viegli noprast sekas, kas iestātos viņa iespējami dotai piekrišanai, un jāgarantē, ka šī piekrišana tiek dota, pilnībā apzinoties visus apstākļus. Šajā ziņā Tiesa uzskatīja, ka skaidrajai un visaptverošai informācijai, kas pakalpojumu sniedzējam ir jāsniedz interneta lietotājam, ir jāietver ziņas arī par sīkdatņu funkcionēšanas ilgumu, kā arī par to, vai trešajām personām ir iespēja piekļūt šīm sīkdatnēm vai arī tām šādas iespējas nav.

2. Elektroniskā tirdzniecība

Savā 2019. gada 19. decembra spriedumā **Airbnb Ireland** (C-390/18, [EU:C:2019:1112](#)) Tiesas virspalāta nosprieda, pirmkārt, ka tāds starpniecības pakalpojums, kura mērķis ir ar elektroniskas platformas palīdzību par atlīdzību nodibināt sakarus starp iespējamajiem īrniekiem un īslaicīgas izmitināšanas pakalpojumus piedāvājošajiem profesionālajiem vai neprofesionālajiem izīrētājiem, vienlaikus sniedzot arī vairākus ar šo pakalpojumu saistītus papildpakalpojumus, ir jā kvalificē kā Direktīvas 2000/31 par elektronisko tirdzniecību piemērošanas jomā ietilpstošs "informācijas sabiedrības pakalpojums"¹⁸⁸. Otrkārt, Tiesa uzskatīja, ka privātpersona var iebilst pret to, ka kriminālprocesā ar civilprasītāja piedalīšanos tai tiek piemēroti dalībvalsts pasākumi, kas ierobežo šāda pakalpojuma, kuru šī persona sniedz no citas dalībvalsts, brīvu apriti, ja šie pasākumi nav tikuši paziņoti atbilstoši minētās direktīvas 3. panta 4. punkta b) apakšpunkta otrajam ievilkumam.

Pamatlieta ir saistīta ar kriminālprocesu, kas Francijā ierosināts, pamatojoties uz *Association pour un hébergement et un tourisme professionnels* [Profesionālās izmitināšanas un profesionālā tūrisma apvienības] iesniegtu pieteikumu par kriminālprocesa ierosināšanu ar civilprasītāja piedalīšanos pret *Airbnb Ireland*. *Airbnb Ireland* ir Īrijā dibināta sabiedrība, kas pārvalda elektronisku platformu, kura ļauj, samaksājot komisijas maksu, nodibināt sakarus, tostarp arī Francijā, starp profesionāliem un privātiem izmitinātājiem, kuri piedāvā īslaicīgas izmitināšanas pakalpojumus, un personām, kas šādu izmitināšanu meklē. *Airbnb Ireland* šiem izīrētājiem piedāvā arī tādus papildpakalpojumus kā veidne viņu piedāvājuma satura izklāstīšanai, civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, rīks īres maksas apmēra aplēsei un ar šiem izmitināšanas pakalpojumiem saistītie maksājumu pakalpojumi.

¹⁸⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (OV 2000, L 178, 1. lpp.).

Apvienība, kas iesniedza sūdzību par *Airbnb Ireland*, apgalvoja, ka šī sabiedrība ne tikai nodibina sakarus starp diviem līdzējiem ar eponīmas elektroniskās platformas palīdzību, bet arī veic nekustamā īpašuma aģenta darbību bez profesionālās apliecības, tādējādi pārkāpdama t.s. Ogē likumu [*loi Hoguet*], kas Francijā ir piemērojams personām, kuru profesionālā darbība ir darījumi ar nekustamo īpašumu. Savukārt *Airbnb Ireland* apgalvoja, ka šis tiesiskais regulējums katrā ziņā ir pretrunā Direktīvai 2000/31.

Iztaujāta, pirmkārt, par to, kā kvalificējams *Airbnb Ireland* sniegtais starpniecības pakalpojums, Tiesa, atsaukdamās uz spriedumu *Asociación Profesional Elite Taxi*¹⁸⁹, atgādināja, ka tad, ja starpniecības pakalpojums atbilst nosacījumiem, kas minēti Direktīvas 2015/1535¹⁹⁰ 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā, uz kuru ir atsauce Direktīvas 2000/31 2. panta a) punktā, proti, tas tiek sniegts par atlīdzību no attāluma, ar elektroniskiem līdzekļiem un pēc pakalpojumu saņēmēja individuāla pieprasījuma, tas principā ir "informācijas sabiedrības pakalpojums", kas atšķiras no ar to saistītā secīgā pakalpojuma. Tomēr citādi ir gadījumā, ja izrādās, ka šis starpniecības pakalpojums ir neatņemama sastāvdaļa tādā visaptverošā pakalpojumā, kura galvenais elements ir juridiski kā citādi kvalificējams pakalpojums.

Šajā lietā Tiesa uzskatīja, ka tāds starpniecības pakalpojums kā *Airbnb Ireland* sniegtais atbilst šiem nosacījumiem un ka starpniecības pakalpojumu ar izmitināšanas pakalpojumu vienojošo saišu iedaba nav tāda, kas ļautu izslēgt šā starpniecības pakalpojuma kvalificējamību par "informācijas sabiedrības pakalpojumu" un tādējādi – Direktīvas 2000/31 piemērojamību tam.

Lai uzsvērtu, ka šāds starpniecības pakalpojums pēc savas iedabas ir atdalāms no ar to saistītajiem izmitināšanas pakalpojumiem, Tiesa, pirmām kārtām, norādīja, ka šā pakalpojuma mērķis ir nevis vienīgi tūlītēji sniegt izmitināšanas pakalpojumus, bet gan būtībā nodrošināt rīku iepazīstināšanai ar izīrējamajiem mājokļiem un to meklēšanai, kas ļauj noslēgt īres līgumus nākotnē. Tādējādi šis pakalpojuma veids nav uzskatāms par visaptveroša izmitināšanas pakalpojuma gluži vienkāršu palīgpakalpojumu. Otrām kārtām, Tiesa uzsvēra, ka tāds starpniecības pakalpojums kā *Airbnb Ireland* sniegtais nekādā ziņā nav obligāti nepieciešams, lai varētu sniegt izmitināšanas pakalpojumus, jo šim nolūkam īrnieku un izīrētāju rīcībā ir daudzi citi kanāli, no kuriem daži pastāv jau izsenis. Trešām kārtām, visbeidzot Tiesa norādīja, ka no lietas materiāliem neizriet, ka *Airbnb* noteiktu šo platformu izmantojošo izīrētāju prasīto īres maksu vai ierobežotu tās apmēru.

Tiesa arī precizēja, ka pārējie *Airbnb Ireland* sniegtie pakalpojumi neliek apšaubīt šo konstatējumu, jo šie dažādie pakalpojumi gluži vienkārši papildina šīs sabiedrības sniegto starpniecības pakalpojumu. Turklāt tā norādīja, ka – atšķirībā no starpniecības pakalpojumiem, kas tika aplūkoti spriedumos *Asociación Profesional Elite Taxi* un *Uber France*¹⁹¹ – nedz šis starpniecības pakalpojums, nedz *Airbnb Ireland* piedāvātie papildpakalpojumi neļauj konstatēt, ka šī sabiedrība īstenotu noteicošu ietekmi uz izmitināšanas pakalpojumiem, ar kuriem ir saistīta tās darbība, ne prasītās īres maksas apmēra noteikšanas, ne īrnieku vai tās platformā īrei piedāvāto mājokļu atlases ziņā.

Otrkārt, Tiesa izvērtēja, vai *Airbnb Ireland* var pamatlietā iebilst pret to, ka tai tiek piemērots tāds operatora iespēju brīvi no kādas citas dalībvalsts sniegt informācijas sabiedrības pakalpojumus ierobežojošs likums kā Ogē likums, tāpēc ka šo likumu Francija nebija paziņojusi saskaņā ar Direktīvas 2000/31 3. panta 4. punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka apstākļi, ka minētais likums bija pieņemts pirms Direktīvas 2000/31 stāšanās spēkā, neatbrīvo Francijas Republiku no pienākuma to paziņot. Pēc

189| Tiesas spriedums, 2017. gada 20. decembris, *Asociación Profesional Elite Taxi* (C-434/15, [EU:C:2017:981](#)), 40. punkts.

190| Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/1535 (2015. gada 9. septembris), ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko noteikumu un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu jomā (OV 2015, L 241, 1. lpp.).

191| Tiesas spriedums, 2018. gada 10. aprīlis, *Uber France* (C-320/16, [EU:C:2018:221](#)).

tam, iedvesmojusies no sprieduma *CIA Security International*¹⁹² argumentācijas, tā uzskatīja, ka minētajam pienākumam, kas ir būtiska procesuāla prasība, ir jāatzīst tieša iedarbība. No šā apstākļa tā secināja, ka privātpersona uz dalībvalstij esošā šāda pasākuma paziņošanas pienākuma neizpildi var atsaukties ne tikai pret šo privātpersonu vērsta kriminālprocesā, bet arī saistībā ar kaitējuma atlīdzības prasību, ko cēlusi kāda cita privātpersona, kas šajā procesā piedalās kā civilprasītājs.

XV. Sociālā politika

Sociālās politikas jomā ir jānorāda uz vairākiem spriedumiem. Tie attiecas gan uz vienlīdzīgas attieksmes principu nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomās, gan uz darba laika organizēšanu, tiesībām uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu un darba ņēmēju aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā.

1. Vienlīdzīga attieksme nodarbinātības un sociālā nodrošinājuma jomā

Jānorāda uz četriem spriedumiem, kuri vienā vai otrā ziņā attiecas uz atšķirīgu attieksmi dzimuma vai seksuālās orientācijas dēļ, kā arī reliģijas dēļ. Piektajā spriedumā, kurš lietā **Komisija/Polija (Vispārējās jurisdikcijas tiesu neatkarība)** (C-192/18, [EU:C:2019:924](#)) tika pasludināts 2019. gada 5. novembrī, Tiesa apmierināja Komisijas pret Polijas Republiku celto prasību sakarā ar pienākumu neizpildi un konstatēja, ka šī dalībvalsts, pirmkārt, ieviešot atšķirīgu pensionēšanās vecumu sievietēm un vīriešiem, kuri strādā Polijas tiesās, un, otrkārt, samazinot pensionēšanās vecumu vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, vienlaikus piešķirot tieslietu ministram pilnvaras pagarināt šo tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu, nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus¹⁹³.

2019. gada 15. janvārī pasludinātajā spriedumā **E.B.** (C-258/17, [EU:C:2019:17](#)) Tiesas virspalāta pauda savu nostāju par Direktīvas 2000/78¹⁹⁴ (turpmāk tekstā – “Diskriminācijas novēršanas direktīva”) piemērošanu saistībā ar 1975. gadā pieņemtu lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu, ar ko tika noteikta priekšlaicīga pensionēšanās ar pensijas samazinājumu 25 % apmērā. Šis disciplinārsods tika piemērots Austrijas policijas ierēdnim, kurš tika atzīts par vainīgu mēģinājumā pavest netiklībā sava dzimuma nepilngadīgas personas. 2009. gadā attiecīgā persona iesniedza pensiju iestādē pieteikumus, tostarp apstrīdēdama minētā lēmuma par disciplinārsoda piemērošanu juridiskās sekas. Izskatot šo lietu, iesniedzējtiesa konstatēja, ka apstrīdētais lēmums par disciplinārsodu ir balstīts uz atšķirīgu attieksmi seksuālās orientācijas dēļ, jo valsts tiesiskajā regulējumā, kas bija piemērojams faktu rašanās laikā, paredzētais sods būtu bijis ievērojami mazāks, ja vīriešu dzimuma persona, kurai piespriests sods par mēģinājumu pavest netiklībā, nebūtu bijusi homoseksuāla. Tādēļ tā nolēma uzdot jautājumu Tiesai par Diskriminācijas novēršanas direktīvas piemērojamību tādā gadījumā kā pamatlietā aplūkots un par pienākumiem, kādi attiecīgajā gadījumā ir valsts tiesai saskaņā ar šo direktīvu.

192| Tiesas spriedums, 1996. gada 30. aprīlis, *CIA Security International* (C-194/94, [EU:C:1996:172](#)).

193| Šis spriedums ir aplūkots I.1. nodaļā “Tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu”.

194| Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

Vispirms Tiesa nosprieda, ka tāda situācija kā bijušā policijas ierēdņa priekšlaicīga pensionēšanās ietilpst Diskriminācijas novēršanas direktīvas materiālajā piemērošanas jomā ar nosacījumu, ka vecuma pensija, kas tiek izmaksāta šim bijušajam ierēdnim, ietilpst jēdzienā “darba samaksa” LESD 157. panta izpratnē. Tādējādi iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šī pensija valsts tiesībās ir uzskatāma par darba samaksu, ko turpina maksāt atbilstoši dienesta attiecībām, kuras turpinās pēc tam, kad attiecīgais ierēdnis ir pensionējies.

Attiecībā uz Diskriminācijas novēršanas direktīvas piemērojamību laikā Tiesa turpinājumā atgādināja, ka jauna tiesību norma ir piemērojama nevis tiesiskajām situācijām, kuras ir radušās un galīgi nostabilizējušās agrāka likuma spēkā esamības laikā, bet gan vienīgi to sekām nākotnē, kā arī jaunām tiesiskām situācijām. No tā izriet, ka disciplinārsodu, kas izpaužas kā policijas ierēdņa priekšlaicīga pensionēšanās – lai arī tas ir balstīts uz atšķirīgu attieksmi seksuālās orientācijas dēļ un ir tieša diskriminācija Diskriminācijas novēršanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē –, vairs nevar apstrīdēt, pamatojoties uz šo direktīvu, jo tas ir kļuvis galīgs pirms tās transponēšanas termiņa beigām un ir zaudējis savu iedarbību tās spēkā stāšanās brīdī. Diskriminācijas novēršanas direktīvas piemērošana kopš tās transponēšanas termiņa beigām savukārt nozīmē, ka valsts tiesai par laikposmu no šī datuma ir no jauna jāizvērtē diskriminējošais sods – kas izpaužas kā bijušajam ierēdnim periodiski pārskaitītās pensijas apmēra samazinājums par 25 % –, lai noteiktu summu, kādu viņš būtu saņēmis, ja nebūtu bijis diskriminācijas seksuālās orientācijas dēļ.

2019. gada 22. janvārī pasludinātajā spriedumā **Cresco Investigation** (C-193/17, [EU:C:2019:43](#)) Tiesas virspalāta atzina, ka Austrijas tiesiskais regulējums, ar kuru apmaksāta svētku diena Lielajā Piektdienā, kā arī “piemaksa par darbu svētku dienā”, ja šajā dienā tiek strādāts, tiek piešķirta vienīgi darba ņēmējiem, kas pieder noteiktām kristīgajām baznīcām, nav saderīgs ar Hartas 21. pantu, uz kuru nevar atsaukties strīdos starp privātpersonām, kā arī ar Diskriminācijas novēršanas direktīvu.

Pamatlieta bija starp privātu detektīvu aģentūru un tās algotu darbinieku, kurš bija strādājis Lielajā Piektdienā, par to nesaņemot “piemaksu par darbu svētku dienā”, jo tā saskaņā ar valsts tiesībām ir paredzēta tikai noteiktu kristīgo baznīcu draudžu locekļiem. Uzskatīdams, ka ir piedzīvojis diskrimināciju reliģijas dēļ, algotais darbinieks lūdza darba devējam izmaksāt viņam šādu piemaksu. Iesniedzējtiesa, kuras izskatīšanā bija šī lieta, nolēma uzdot Tiesai jautājumu par Austrijas tiesiskā regulējuma saderību ar Hartas 21. pantu, kā arī ar Diskriminācijas novēršanas direktīvu.

Pirmkārt, Tiesa atzina, ka ar šo tiesisko regulējumu ir radīta tieša diskriminācija reliģijas dēļ Diskriminācijas novēršanas direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Proti, ar valsts tiesisko regulējumu radītā atšķirīgā attieksme ir balstīta tieši uz darba ņēmēju reliģiju. Turklāt tā skar darba ņēmēju kategorijas, kas ir salīdzināmās situācijās. Proti, gan apmaksātas svētku dienas Lielajā Piektdienā, gan piemaksas par darbu svētku dienā piešķiršana darba ņēmējiem, kuri ir kādas no minētajām baznīcām draudzes locekļi, ir atkarīga vienīgi no šo darba ņēmēju formālās piederības šai baznīcai. Tādējādi, pirmām kārtām, šādi darba ņēmēji var šo svētku dienu izmantot pēc saviem ieskatiem, piemēram, atpūtai vai izklaidei, bet citiem darba ņēmējiem, kuri vēlas, lai viņu rīcībā Lielajā Piektdienā būtu laikposms atpūtai vai izklaidei, nav atbilstošas svētku dienas. Otrām kārtām, konkrētajām baznīcām piederīgajiem darba ņēmējiem ir tiesības uz piemaksu par darbu svētku dienā, arī ja viņi Lielajā Piektdienā ir strādājuši, neizjutot pienākumu vai vajadzību svinēt šos reliģiskos svētkus. Viņu situācija šajā ziņā neatšķiras no citu darba ņēmēju situācijas, kuri ir strādājuši Lielajā Piektdienā, bet nesaņem šādu piemaksu.

Otrkārt, Tiesa, norādot, ka aplūkotā Austrijas tiesiskā regulējuma mērķis, proti, ņemt vērā Lielās Piektdienas īpašo nozīmīgumu konkrēto baznīcu draudžu locekļiem, izriet no reliģijas brīvības aizsardzības, tomēr izslēdza iespēju ar šo regulējumu radīto tiešo diskrimināciju pamatot ar Diskriminācijas novēršanas direktīvas 2. panta 5. punktu vai minētās direktīvas 7. panta 1. punktu. Proti, darba ņēmējiem, kas nepieder pie aplūkotajā tiesiskajā regulējumā minētajām kristīgajām baznīcām, iespēja svinēt reliģiskus svētkus, kuri nesakrīt ar svētku dienu, Austrijas tiesībās principā tiek ņemta vērā, nevis piešķirot papildu svētku dienu, bet darba devējam pildot rūpības pienākumu attiecībā pret saviem darbiniekiem, kurš ļauj pēdējiem minētajiem attiecīgā gadījumā

iegūt tiesības uz prombūtni no darba laikposmā, kas ir nepieciešams noteiktu reliģisku rituālu veikšanai. No tā izriet, ka aplūkotais tiesiskais regulējums nav nepieciešams reliģijas brīvības aizsardzībai šīs direktīvas 2. panta 5. punkta izpratnē. Šī paša iemesla dēļ arī nevar tikt uzskatīts, ka šis tiesiskais regulējums ietver īpašus pasākumus, kuru mērķis ir, ievērojot samērīguma principu un, ciktāl iespējams, vienlīdzības principu, kompensēt trūkumus, kas konkrētos darba ņēmējus skar viņu profesionālajā praksē Diskriminācijas novēršanas direktīvas 7. panta 1. punkta izpratnē.

Runājot par diskriminācijas reliģijas dēļ aizlieguma, kas izriet no Savienības tiesībām, īstenošanu pamatlietā, Tiesa apstiprināja, ka uz Diskriminācijas novēršanas direktīvu nevar atsaukties strīdā starp privātpersonām, lai novērstu tai pretrunā esoša dalībvalsts tiesiskā regulējuma piemērošanu, ja, kā tas ir šajā lietā, šo regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstoši šai direktīvai. Tomēr ar pašu šo direktīvu nav radīts vienlīdzīgas attieksmes nodarbinātības un profesijas jomā princips, kura avots ir dažādi starptautiskie instrumenti un dalībvalstu kopējās konstitucionālās tradīcijas. Turklāt jebkādas diskriminācijas reliģijas vai pārliecības dēļ aizliegumam kā Savienības tiesību vispārējam principam ir imperatīvs raksturs, un tas ir nostiprināts Hartas 21. panta 1. punktā.

Tādējādi ar šo aizliegumu pašu par sevi pietiek, lai privātpersonām rastos subjektīvas tiesības, uz kurām tās var atsaukties strīdā pret citu privātpersonu jomā, uz ko attiecas Savienības tiesības. Valsts tiesai tātad ir pienākums nodrošināt no šī panta izrietošo tiesisko aizsardzību, lai garantētu tās pilnīgu lietderīgo iedarbību. Tai ir pienākums nepiemērot ikvienu diskriminējošu valsts tiesību normu, neprasot vai negaidot, lai likumdevējs to iepriekš atceltu.

Tādējādi Tiesa secināja, ka, kamēr Austrijas likumdevējs nav veicis pasākumus, ar ko tiktu atjaunota vienlīdzīga attieksme, darba devējiem saskaņā ar Hartas 21. pantu ir jānodrošina darba ņēmējiem, kuri nepieder nevienai no aplūkotajās valsts tiesību normās minētajām baznīcām, attieksme, kas būtu identiska tai, kura šajās tiesību normās ir paredzēta tikai darba ņēmējiem, kas ir minēto baznīcu draudžu locekļi.

2019. gada 20. jūnijā pasludinātajā spriedumā **Hakelbracht u.c.** (C-404/18, [EU:C:2019:523](#)) Tiesa lēma par Direktīvas 2006/54¹⁹⁵ (turpmāk tekstā – “Vīriešu un sieviešu vienlīdzības nodrošināšanas direktīva”) 24. pantā paredzētās tādu darba ņēmēju aizsardzības pret pakļaušanu netaisnībai apjomu, pret kuriem darba devējam ir bijusi nelabvēlīgāka attieksme tādēļ, ka tie ir snieguši atbalstu personai, kura ir cietusi no diskriminācijas dzimuma dēļ, un it īpaši par iespēju dalībvalstij attiecināt minēto aizsardzību vienīgi uz oficiāliem lieciniekiem.

Šis spriedums attiecas uz strīdu starp darba ņēmēju un viņas bijušo darba devēju, lai saņemtu kompensāciju par to, ka minētā darba ņēmēja tika atlaista no darba deviņus mēnešus pēc tam, kad viņa bija iebildusi pret darba devēja atteikumu pieņemt darbā vakantajā amata vietā piemērotu kandidāti tās grūtniecības dēļ. Minētajai darba ņēmējai tika pārņemts, ka viņa esot iemesls, kādēļ minētā kandidāte bija iesniegusi sūdzību *Institut pour l'égalité des femmes et des hommes* [Sieviešu un vīriešu līdztiesības institūts], jo viņa bija informējusi ieinteresēto personu, ka tās kandidatūra netika pieņemta grūtniecības dēļ.

Tiesa nosprieda, ka Vīriešu un sieviešu vienlīdzības nodrošināšanas direktīvas 24. pants nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru situācijā, kad persona, kas uzskata sevi par cietušu no diskriminācijas dzimuma dēļ, ir iesniegusi sūdzību, darba ņēmējs, kurš minēto personu šajā kontekstā ir atbalstījis, ir aizsargāts no pakļaušanas darba devēja pieļautai netaisnībai tikai tad, ja minētais darba ņēmējs ir iesaistījies kā liecinieks sūdzības izskatīšanā un ja viņa liecība atbilst minētajā tiesiskajā regulējumā paredzētajām formālajām prasībām.

¹⁹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV 2006, L 204, 23. lpp.).

Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka darba ņēmēju kategorija, kam ir tiesības uz minētajā tiesību normā paredzēto aizsardzību, ir jāinterpretē plaši, jo šīs tiesību normas formulējumā aizsardzība nav attiecināta vienīgi uz darba ņēmējiem, kas iesnieguši sūdzību, vai to pārstāvjiem, nedz tiem, kas ir ievērojuši tādas noteiktas formālās prasības, no kurām ir atkarīga konkrēta statusa kā, piemēram, liecinieka atzīšana.

Turklāt, ņemot vērā Vīriešu un sievietes vienlīdzības nodrošināšanas direktīvas mērķi, Tiesa uzsvēra, ka saskaņā ar minētās direktīvas 17. pantu ir jānodrošina, lai personām, kas sevi uzskata par cietušām no tā, ka attiecībā uz viņām nav piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips, būtu pieejamas tiesas un administratīvās procedūras, lai panāktu šajā direktīvā noteikto pienākumu izpildi. Tiesa uzskata, ka šajā pēdējā tiesību normā ir konkretizēts efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips, kas atkārtoti apstiprināts Hartas 47. pantā.

Līdz ar to Tiesa secināja, ka Vīriešu un sievietes vienlīdzības nodrošināšanas direktīvas pieprasītās aizsardzības pret diskrimināciju dzimuma dēļ efektivitāte netiktu nodrošināta, ja tā neattiektos uz pasākumiem, kas darba devējam varētu būt jāveic attiecībā pret darba ņēmējiem, kuri formāli vai neformāli aizstāvējuši aizsargāto personu vai liecinājuši tās labā. Proti, šie darba ņēmēji varētu tādējādi tikt atturēti iesaistīties minētās personas aizstāvībā, jo tiem varētu būt bail zaudēt aizsardzību, ja viņi neatbildīs noteiktām formālām prasībām, kas varētu būtiski apdraudēt Vīriešu un sievietes vienlīdzības nodrošināšanas direktīvas mērķa sasniegšanu, mazinot iespēju, ka diskriminācijas dzimuma dēļ gadījumi tiks atklāti un atrisināti.

2019. gada 7. oktobrī pasludinātajā spriedumā **Safeway** (C-171/18, [EU:C:2019:839](#)) Tiesas virspalāta izvērtēja pasākuma, kurš vērst uz to, lai izbeigtu Tiesas 1990. gada 17. maija spriedumā **Barber** (C-262/88, [EU:C:1990:209](#); turpmāk tekstā – “spriedums Barber”) konstatēto diskrimināciju, saderību ar vienlīdzīgas darba samaksas vīriešu un sievietes dzimuma darba ņēmējiem principu, kurš paredzēts EK līguma 119. pantā ¹⁹⁶. Šo diskrimināciju veidoja tas, ka parastais pensionēšanās vecums (turpmāk tekstā – “PPV”) atšķīrās atkarībā no dzimuma, proti, 65 gadi vīriešiem un 60 gadi sievietēm. Lai novērstu šo diskrimināciju, pensiju shēmā visiem dalībniekiem ar atpakaļejošu spēku tika noteikts vienāds 65 gadu PPV. Tiesa nosprieda, ka bez objektīva attaisnojuma EK līguma 119. pantam ir pretrunā šāds vienādošanas pasākums attiecībā uz laikposmu no šā pasākuma paziņošanas līdz tā noteikšanai, pat ja šāds pasākums ir atļauts valsts tiesībās un šīs pensiju shēmas dibināšanas aktā.

Attiecīgo pensiju shēmu pamatlietā *Safeway Ltd* izveidoja trasta formā 1978. gadā. Pēc sprieduma *Barber* pasludināšanas *Safeway* un *Safeway Pension Trustees Ltd*, kas ir pensiju shēmas pārvaldītāja, 1991. gada septembrī un decembrī paziņoja, ka no 1991. gada 1. decembra visiem dalībniekiem tiks noteikts vienāds 65 gadu PPV. Tomēr tikai 1996. gada 2. maijā šis vienādošanas pasākums tika noteikts oficiāli ar trasta līgumu, kurš stājās spēkā 1991. gada 1. decembrī. Vēlāk Apvienotās Karalistes tiesās tika ierosināta tiesvedība saistībā ar jautājumu, vai šis PPV labojums ar atpakaļejošu spēku ir saderīgs ar Savienības tiesībām.

Pirmkārt, Tiesa atgādināja, ka sekas, kas izriet no diskriminācijas konstatēšanas spriedumā *Barber*, atšķiras atkarībā no attiecīgajiem nodarbinātības laikposmiem. Runājot par laikposmiem, kuriem ir nozīme šajā lietā, proti, nodarbinātības laikposmiem no minētā sprieduma pasludināšanas līdz tā pasākuma noteikšanai pensiju shēmas ietvaros, ar ko tiek atjaunota vienlīdzīga attieksme, tās kategorijas personām, kuras bija nelabvēlīgākā stāvoklī (šajā gadījumā vīriešiem), ir jāpiešķir tādas pašas priekšrocības kā tās, kas piešķirtas privileģētās kategorijas personām (šajā gadījumā sievietēm).

Otrkārt, Tiesa uzskaitīja prasības, kurām ir jāatbilst pasākumiem, kas veikti, lai izbeigtu EK līguma 119. pantam neatbilstošu diskrimināciju, lai varētu uzskatīt, ka ar tiem tiek atjaunota šajā tiesību normā prasītā vienlīdzīga attieksme. Pirmām kārtām, šie pasākumi principā nevar tikt pakļauti nosacījumiem, kuru rezultātā – kaut vai pārejas posmā – tiktu saglabāta diskriminācija. Otrām kārtām, tiem ir jāatbilst tiesiskās drošības principam, un tādēļ vienkāršas prakses ieviešana bez saistošām tiesiskām sekām attiecībā uz ieinteresētajām personām

196| Pamatlietas faktu norises laikā piemērojamā tiesību norma, kura šobrīd atbilst LESD 157. pantam.

nav atļauta. Līdz ar to Tiesa secināja, ka pamatlietā aplūkotās pensiju shēmas ietvaros pasākumi, kas atbilst minētajām prasībām, tika noteikti tikai 1996. gada 2. maijā, noslēdzot trasta līgumu, nevis 1991. gada septembrī un decembrī, kad šīs shēmas pārvaldītāji sniedza paziņojumus dalībniekiem.

Šajos apstākļos Tiesa nosprieda, ka, ja tiktu atļauts tāds pasākums, ar kuru ar atpakaļejošu spēku (šajā gadījumā no 1991. gada 1. decembra) tiek vienādots PPV, to pieskaņojot to personu kategorijai, kas bijušas nelabvēlīgākā stāvoklī, PPV, proti, 65 gadiem, tas būtu pretrunā ne tikai vienlīdzīgu darba apstākļu nodrošināšanas mērķim tāda progresā izpratnē, kurš izriet no EK līguma preambulas un tā 117. panta, bet arī tiesiskās drošības principam un prasībām, kas izriet no Tiesas judikatūras tostarp par EK līguma 119. pantu.

Tomēr Tiesa atgādināja, ka pasākumi, ar kuriem ir paredzēts izbeigt Savienības tiesībām neatbilstošu diskrimināciju, izņēmuma gadījumos var tikt veikti ar atpakaļejošu spēku, ar nosacījumu, ka šiem pasākumiem patiešām ir primārs vispārējo interešu iemesls. Lai arī risks, ka būtiski tiks ietekmēts attiecīgās pensiju shēmas finansiālais līdzsvars, var būt šāds primārs vispārējo interešu iemesls, Tiesa norādīja, ka iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotajam pasākumam bija mērķis novērst šādu ietekmi.

2. Darba laika organizēšana

Savā 2019. gada 14. maija spriedumā **CCOO** (C-55/18, [EU:C:2019:402](#)) Tiesas virspalāta lēma par *pasākumiem, kuri dalībvalstīm ir jāveic, lai nodrošinātu, ka tiek ievērotas darbinieku tiesības uz darba laika maksimālā ilguma ierobežojumu un uz ikdienas un iknedēļas atpūtas laiku, un it īpaši par to, vai šo tiesību ievērošana prasa izveidot sistēmu, kas ļauj uzskaitīt katra darbinieka nostrādātā ikdienas darba laika ilgumu*. Šis spriedums ir saistīts ar strīdu starp darbinieku arodbiedrību un darba devēju nolūkā panākt, ka tiek taisīts spriedums, kurā ir konstatēts pēdējā minētā pienākums izveidot personāla locekļu nostrādātā ikdienas darba laika uzskaites sistēmu, kas ļauj pārbaudīt, vai ir ievērots, pirmkārt, paredzētais darba laiks un, otrkārt, pienākums nosūtīt arodbiedrību pārstāvjiem informāciju par mēnesī nostrādātajām virsstundām.

Šajā kontekstā Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2003/88 ¹⁹⁷ 3., 5. un 6. pants, kas aplūkoti kopā ar Hartas 31. panta 2. punktu, kā arī Direktīvas 89/391 ¹⁹⁸ 4. panta 1. punktu, 11. panta 3. punktu un 16. panta 3. punktu, nepieļauj tādu tiesisko regulējumu, kas saskaņā ar interpretāciju, kāda tam ir sniegta valsts judikatūrā, darba devējiem nenosaka pienākumu ieviest sistēmu, kura ļauj uzskaitīt katra darbinieka nostrādāto ikdienas darba laika ilgumu.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādināja, ka Direktīvas 2003/88 noteikumos ir precizētas katra darbinieka pamattiesības uz maksimālā darba laika ierobežojumu un uz ikdienas un iknedēļas atpūtas laiku, tās skaidri paredzot Hartas 31. panta 2. punktā, un tādējādi tie ir interpretējami, ņemot vērā pēdējo minēto.

Vēl, runājot konkrētāk par tādas sistēmas ieviešanu, kas ļauj uzskaitīt katra darbinieka nostrādātā ikdienas darba laika ilgumu, Tiesa norādīja, ka, nepastāvot šādai sistēmai, nav iespējams objektīvi un ticami noteikt ne šādi darbinieka nostrādāto darba stundu skaitu, ne to sadalījumu laikā, ne arī stundu skaitu, kuras ir nostrādātas papildus parastajam darba laikam kā virsstundas. Šādos apstākļos, šķiet, ka darbiniekiem ir

¹⁹⁷| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV 2003, L 299, 9. lpp.).

¹⁹⁸| Padomes Direktīva 89/391/EEK (1989. gada 12. jūnijs) par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā (OV 1989, L 183, 1. lpp.).

ārkārtīgi grūti vai pat praktiski neiespējami likt ievērot tiesības, kas viņiem ir piešķirtas Savienības tiesībās, lai faktiski izmantotu iknedēļas darba laika ierobežojumus, kā arī minimālos ikdienas un iknedēļas atpūtas laikposmus, kuri ir paredzēti šajā direktīvā.

Proti, objektīva un ticama ikdienas un iknedēļas darba stundu skaita noteikšana ir būtiska, lai konstatētu, pirmkārt, vai Direktīvas 2003/88 16. panta b) punktā vai 19. pantā paredzētajā atsaucē laikposmā ir ievērots maksimālais iknedēļas darba laiks, kas ir noteikts šīs direktīvas 6. pantā un kas saskaņā ar šo noteikumu ietver virsstundas, un, otrkārt, vai ir ievēroti minimālie ikdienas un iknedēļas atpūtas laikposmi, kuri ir noteikti attiecīgi minētās direktīvas 3. un 5. pantā, katrā 24 stundu laikposmā – saistībā ar ikdienas atpūtu – vai šīs pašas direktīvas 16. panta a) punktā paredzētajā atsaucē laikposmā – saistībā ar iknedēļas atpūtu.

Tiesa secināja, ka, ņemot vērā, ka dalībvalstīm ir jāveic visi pasākumi, kas ir vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti minimālie atpūtas laikposmi, un novērstu jebkādu maksimālā nedēļas darba laika pārsniegšanu, lai garantētu Direktīvas 2003/88 pilnīgu efektivitāti, valsts tiesiskais regulējums, kurā nav paredzēts pienākums izmantot instrumentu, kas ļauj objektīvi un ticami noteikt ikdienas un iknedēļas darba stundu skaitu, nespēj garantēt Hartas 31. panta 2. punktā un šajā direktīvā noteikto tiesību lietderīgo iedarbību, jo tas gan darba devējiem, gan darbiniekiem liedz iespēju pārbaudīt, vai šīs tiesības ir ievērotas, un tādējādi var apdraudēt minētās direktīvas mērķi nodrošināt labāku darbinieku drošības un veselības aizsardzību.

Visbeidzot, Tiesa piebilda, ka tam, ka darbinieks saskaņā ar valsts procesuālajām tiesību normām var izmantot citus pierādīšanas līdzekļus, piemēram, liecības, elektroniskā pasta vēstules vai mobilo tālrunu vai datoru izpēti, lai sniegtu norādi par šo tiesību pārkāpumu un tādējādi izraisītu pierādīšanas pienākumu apvēršanu, šajā ziņā nav nekādu seku. Proti, šādi pierādīšanas līdzekļi neļauj objektīvi un ticami pierādīt darbinieka nostrādāto ikdienas un iknedēļas darba stundu skaitu. It īpaši, runājot par liecinieku liecībām, Tiesa uzsvēra darbinieka kā vājākās puses situāciju darba attiecībās. Turklāt Tiesa arī atzina, ka alternatīvu iepriekš minētajai sistēmai, kas ļauj uzskaitīt katra darbinieka nostrādātā ikdienas darba laika ilgumu, nevar veidot izmeklēšanas un sankciju noteikšanas pilnvaras, kuras valsts tiesību aktos ir piešķirtas kontroles iestādēm, piemēram, darba inspekcijai, ciktāl, nepastāvot šādai sistēmai, pašām šīm iestādēm nav efektīva līdzekļa, ar kuru iegūt piekļuvi objektīviem un uzticamiem datiem par darbinieku nostrādāto darba laiku katrā uzņēmumā, un kurš ir vajadzīgs, lai veiktu kontroles uzdevumu un attiecīgā gadījumā noteiktu sankcijas.

Tiesa vēl precizēja, ka dalībvalstīm ir rīcības brīvība definēt noteikumus šādas sistēmas ieviešanai, it īpaši formu, kādā tai ir jābūt, attiecīgā gadījumā ņemot vērā katrai attiecīgajai darbības nozarei raksturīgās īpatnības vai pat dažu uzņēmumu īpašības, it īpaši to lielumu.

3. Tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu

2019. gada 19. novembrī pasludinātajā spriedumā **TSN un AKT** (apvienotās lietas C-609/17 un C-610/17, [EU:C:2019:981](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, nosprieda, pirmkārt, ka *Direktīvas 2003/88 7. panta 1. punktam, kurā ir paredzētas tiesības uz vismaz četru nedēļu ilgu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu*, nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums un darba koplīgumi, ar kuriem ir paredzēts piešķirt ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma dienas, pārsniedzot šo minimālo laikposmu, vienlaikus izslēdzot šo atvaļinājuma dienu pārcelšanu slimības dēļ. Otrkārt, Tiesa nosprieda, ka Hartas 31. panta 2. punkts, kurā tostarp ir paredzētas ikviena darba ņēmēja tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, nav piemērojams, pastāvot šādam valsts tiesiskajam regulējumam un koplīgumiem.

Katra no iesniedzējtiesā izskatīšanā esošajām lietām attiecas uz darba ņēmēju, kuram saskaņā ar viņa darbības sektorā piemērojamajiem darba koplīgumiem bija tiesības uz ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma laikposmu – kas pārsniedz Direktīvā 2003/88 paredzēto vismaz četru nedēļu laikposmu –, proti, uz septiņām nedēļām (lieta

C-609/17) un uz piecām nedēļām (lieta C-610/17). Tā kā šie darba ņēmēji ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma laikā bija darbspējīgi slimības dēļ, viņi lūdza saviem attiecīgajiem darba devējiem pārcelt uz vēlāku laiku tā ikgadējā atvaļinājuma daļu, kuru viņi nevarēja izmantot. Tomēr viņu darba devēji šos lūgumus noraidīja, ciktāl tie attiecās uz tiesībām uz to ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma daļu, kas pārsniedz Direktīvā 2003/88 paredzēto vismaz četru nedēļu laikposmu.

Pirmkārt, attiecībā uz Direktīvu 2003/88 Tiesa atgādināja, ka šai direktīvai nav pretrunā tādas valsts tiesību normas, ar kurām tiek piešķirtas tiesības uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu, kas ir ilgāks par šīs direktīvas 7. panta 1. punktā paredzētajām četrām nedēļām. Tomēr šādā gadījumā tiesības uz ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu, kas pārsniedz šo minimālo laikposmu, ir reglamentētas nevis ar šo direktīvu, bet ar valsts tiesībām, tostarp attiecībā uz šo papildu atvaļinājuma dienu piešķiršanas un zaudēšanas nosacījumiem. Līdz ar to dalībvalstis var paredzēt vai neparedzēt pārcelšanas tiesības attiecībā uz visām šī papildu atvaļinājuma dienām vai daļu no tām, ja darba ņēmējs kādā ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma laikposmā ir bijis darbspējīgs slimības dēļ, ja vien tiesības uz ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu, kuru darba ņēmējs ir faktiski izmantojis, vismaz atbilst Direktīvā 2003/88 garantēto vismaz četru nedēļu laikposmam.

Otrkārt, attiecībā uz Hartu, kuras piemērošanas joma ir noteikta tās 51. panta 1. punktā, Tiesa vispirms norādīja, ka Hartas normas attiecas uz dalībvalstu darbību vienīgi tad, ja dalībvalstis īsteno Savienības tiesības. Tiesa konstatēja, ka, pieņemot tiesisko regulējumu vai atļaujot noslēgt koplīgumus, ar kuriem ir paredzēts piešķirt tiesības uz ikgadēja apmaksāta atvaļinājuma dienām, pārsniedzot Direktīvā 2003/88 paredzēto vismaz četru nedēļu laikposmu, vienlaikus izslēdzot šo dienu pārcelšanu slimības dēļ, dalībvalsts neīsteno šo direktīvu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē, kā rezultātā tā, it īpaši tās 31. panta 2. punkts, nav piemērojama.

Šajā ziņā Tiesa tostarp uzsvēra, ka ar Direktīvu 2003/88, kura tika pieņemta, pamatojoties uz EKL 137. panta 2. punktu – tagad LESD 153. panta 2. punkts –, ir noteiktas vienīgi minimālās drošības un veselības prasības darba laika organizēšanai. Saskaņā ar LESD 153. panta 4. punktu šādas minimālās prasības neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus, kas ir saderīgi ar Līgumiem. Dalībvalstis tāpat tām piešķirtās kompetences sociālās politikas jomā īstenošanai var pieņemt šādas normas, kas ir stingrākas par tām, kuras izdevis Savienības likumdevējs, ja vien tās neskar minētās likumdošanas saskaņotību.

Tiesa tādējādi konstatēja – ja dalībvalstis piešķir vai ļauj sociālajiem partneriem piešķirt tādas tiesības uz ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu, kas pārsniedz Direktīvā 2003/88 paredzēto vismaz četru nedēļu laikposmu, šādas tiesības vai arī nosacījumi to iespējamai pārcelšanai atvaļinājuma laikā notikušas saslimšanas dēļ izriet no dalībvalstīm piešķirtās kompetences īstenošanas un šajā direktīvā tie nav reglamentēti. Ja Savienības tiesību normās attiecīgajā jomā nav reglamentēti nekādi konkrēti aspekti un nav noteikti nekādi specifiski pienākumi dalībvalstīm saistībā ar konkrēto situāciju, valsts tiesiskais regulējums, ko pieņem dalībvalsts attiecībā uz šo aspektu, ir ārpus Hartas piemērošanas jomas.

4. Darba ņēmēju aizsardzība darba devēja maksātnespējas gadījumā

2019. gada 19. decembra spriedumā *Pensions-Sicherungs-Verein* (C-168/18, [EU:C:2019:1128](#)) Tiesa, interpretējot Direktīvas 2008/94 par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā¹⁹⁹ 8. pantu, nosprieda, ka bijušajam darbiniekam veikto arodpensijas maksājumu apmēra samazinājums viņa bijušā darba devēja

¹⁹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/94/EK (2008. gada 22. oktobris) par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā (OV 2008, L 283, 36. lpp.).

maksātnespējas dēļ ir uzskatāms par acīmredzami nesamērīgu, ja šis bijušais darbinieks šā samazinājuma dēļ jau dzīvo vai viņam nāktos dzīvot zem nabadzības riska sliekšņa. Tiesa norādīja, ka tas nav citādi arī gadījumā, kad attiecīgā persona saņem vismaz pusi no to maksājumu apmēra, kuri izriet no tās iegūtajām tiesībām.

Iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā Vācijas valstspiederīgais kopš 2000. gada decembra saņēma arodpensiju, kura ietvēra ikmēneša papildpensijas pielikumu un ikgadējo Ziemassvētku piemaksu, ko tieši maksāja bijušais darba devējs, kā arī uz šā bijušā darba devēja veiktajām iemaksām balstītu pensiju, kuru izmaksāja kāds Vācijas pensiju fonds. Pēc tam, kad 2003. gadā minētais pensiju fonds saskārās ar saimnieciskām grūtībām, ar Federālā finanšu darījumu uzraudzības dienesta atļauju šo veikto maksājumu apmērs tika samazināts. Bijušais darba devējs šo samazinājumu kompensēja līdz 2012. gadam, kad attiecībā uz to tika uzsākts maksātnespējas process. Kopš tā laika bijušais darba devējs kompensāciju par šo samazinājumu vairs nesaņēma, jo privāttiesību subjekts, ko Vācija izraudzījiesies par darba devēju maksātnespējas riska garantiju iestādi arodpensiju jomā, uzņēmās atbildību tikai par ikmēneša papildpensijas pielikumu un ikgadējo Ziemassvētku piemaksu, bet ne par samazinājuma kompensāciju.

Tiesa vispirms norādīja, ka situācija pamatlietā attiecas uz bijušo darbinieku, kura bijušais darba devējs atrodas maksātnespējas stāvoklī, un ka tā maksātnespējas iestāšanās dienā un tās dēļ tika aizskartas šī bijušā darbinieka iegūtās tiesības uz vecuma pensiju. Tiesa no tā secināja, ka tādai situācijai kā pamatlietā aplūkotā ir piemērojams Direktīvas 2008/94 8. pants.

Turpinot – attiecībā uz apstākļiem, kādos arodpensijas maksājumu apmēra samazinājums ir uzskatāms par acīmredzami nesamērīgu un kādos līdz ar to dalībvalstīm ir pienākums darba ņēmējiem nodrošināt konkrētu aizsardzību, Tiesa atgādināja, ka dalībvalstīm, transponējot Direktīvas 2008/94 8. pantu, ir plaša rīcības brīvība un ka tām ir pienākums nodrošināt tikai šajā normā paredzēto aizsardzības minimumu. Tā arī šajā ziņā atgādināja, ka bijušajam darbiniekam viņa darba devēja maksātnespējas gadījumā ir jāsaņem vismaz puse no to vecuma pensijas (pabalstu) maksājumu apmēra, kuri izriet no viņa iegūtajām tiesībām, kas tomēr neizslēdz to, ka, lai arī pastāv šāds pienākums garantēt kompensācijas minimumu, konkrētos apstākļos ciestie zaudējumi var tikt uzskatīti par acīmredzami nesamērīgiem. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka vecuma pensijas (pabalstu) samazinājums ir uzskatāms par acīmredzami nesamērīgu, ja tiek smagi ietekmēta attiecīgās personas spēja sevi apgādāt. Tas tā būtu gadījumā, kad kāds bijušais darbinieks šā samazinājuma dēļ jau dzīvo vai viņam nāktos dzīvot zem nabadzības riska sliekšņa, ko attiecībā uz konkrēto dalībvalsti aprēķinājis *Eurostat*, un attiecīgajai dalībvalstij ir pienākums garantēt kompensāciju tādā apmērā, kas – lai arī tas nesegtu visus nodarītos zaudējumus – ir pietiekams, lai mazinātu samazinājuma acīmredzamo nesamērīgumu.

Visbeidzot Tiesa konstatēja, ka Direktīvas 2008/94 8. pants, ciktāl tajā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt aizsardzības minimumu bijušajam darba ņēmējam, attiecībā uz ko tiek piemērots acīmredzami nesamērīgs vecuma pensijas (pabalstu) samazinājums, ietver dalībvalstīm izvirzītu skaidru un precīzu pienākumu, kurš nav pakārtots nekādam īpašam nosacījumam un kura mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām. Līdz ar to uz šo tiesību normu var atsaukties, vēršoties pret privāttiesību subjektu, ko valsts izraudzījiesies par darba devēju maksātnespējas riska garantiju iestādi arodpensiju jomā, ja, ņemot vērā šim subjektam uzticētās funkcijas un apstākļus, kādos tās tiek veiktas, šis subjekts var tikt pielīdzināts valstij, ciktāl tam uzticētā garantēšanas funkcija faktiski attiecas uz vecuma pensijas (pabalstu) veidiem, kuriem šajā normā ir paredzēts aizsardzības minimums.

5. Darba ņēmēju norīkošana darbā

2019. gada 19. decembrī pasludinātajā spriedumā **Dobersberger** (C-16/18, [EU:C:2019:1110](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, nosprieda, ka Direktīva 96/71²⁰⁰ nav piemērojama kādā dalībvalstī reģistrēta uzņēmuma darba ņēmējiem, kuri sniedz pakalpojumus pārvadājuma laikā, tīrīšanas vai ēdināšanas pakalpojumus starptautiskos vilcienos, kas šķērso attiecīgā dzelzceļa uzņēmuma dalībvalsti, ja šie darba ņēmēji būtisku daļu šādiem pakalpojumiem raksturīgā darba veic sava uzņēmuma reģistrācijas dalībvalstī un ja viņi šajā valstī sāk vai beidz savu darba pienākumu pildīšanu.

M. Dobersberger ir vadītājs Ungārijā reģistrētā uzņēmumā, kas, izmantojot virkni apakšuzņēmuma līgumu, kuros iesaistītas Austrijā un Ungārijā reģistrētas sabiedrības, nodrošināja pakalpojumu sniegšanu pārvadājuma laikā noteiktos *Österreichische Bundesbahnen* (Austrijas federālais dzelzceļš) starptautiskajos vilcienos. Šie vilcieni šķērsoja Austriju, un Budapešta (Ungārijā) bija sākumpunkta vai galapunkta stacija. Pakalpojumus sniedza darba ņēmēji ar dzīvesvietu Ungārijā, no kuriem lielāko daļu uzņēmuma rīcībā bija nodevis cits Ungārijas uzņēmums. Visu darba ņēmēju galvenais interešu centrs bija Ungārijā, un šajā valstī viņi uzsāka un beidza pildīt savus darba pienākumus. Budapeštā viņi saņēma pārtiku un dzērienus un iekrāva tos vilcienos. Viņu pienākumos ietilpa arī kontrolēt, kādā stāvoklī ir krājumi, un aprēķināt apgrozījumu Budapeštā.

Pēc Austrijā veiktās pārbaudes M. Dobersberger tika uzlikts administratīvais sods ar krimināltiesisku raksturu par Austrijas sociālā tiesiskā regulējuma attiecībā uz darba ņēmēju norīkošanu darbā šīs dalībvalsts teritorijā pārkāpumu. Austrijas iestādes uzskata, ka Ungārijas darba ņēmēji bija norīkoti darbā Austrijas teritorijā, tāpēc M. Dobersberger bija pienākums izpildīt noteiktus administratīvos pienākumus. Līdz ar to viņam esot bijis pienākums nedēļu pirms darba uzsākšanas paziņot par šo darba ņēmēju izmantošanu un darba izpildes vietā nodrošināt pieejamus viņu darba līgumus, kā arī dažādus dokumentus vācu valodā attiecībā uz minētajiem darba ņēmējiem izmaksātajām algām, tāpat arī dokumentus attiecībā uz to iesaistīšanu sociālā nodrošinājuma sistēmā.

Šādos apstākļos radās jautājums, vai Direktīva 96/71, kuras transponēšana ir Austrijas sociālā nodrošinājuma tiesiskā regulējuma mērķis, ir piemērojama pakalpojumu sniegšanai starptautiskos vilcienos, ko veic kādā dalībvalstī reģistrēta uzņēmuma darba ņēmēji, izpildot līgumu, kas noslēgts ar dzelzceļa uzņēmumu, kura juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, ja vilciens šķērso šo otro dalībvalsti.

Šajā ziņā Tiesa vispirms precizēja, ka vilcienā sniegti pakalpojumi pārvadājuma laikā, tīrīšanas vai ēdināšanas pakalpojumi nav cieši saistīti ar pasažieru pārvadājuma ar vilcienu pakalpojumu. Līdz ar to šie pakalpojumi neietilpst LESD 90.–100. panta attiecībā uz transportu piemērošanas jomā, bet gan LESD 56.–62. panta, izņemot LESD 58. panta 1. punktu, attiecībā uz pakalpojumiem piemērošanas jomā. No tā izriet, ka uz šiem pakalpojumiem var attiekties Direktīva 96/71, kura tika pieņemta, pamatojoties uz primārajiem tiesību aktiem attiecībā uz pakalpojumiem.

Lai noteiktu, vai attiecīgie pakalpojumi ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, Tiesa izvērtēja jēdzienu “darbā norīkots darba ņēmējs” šīs direktīvas izpratnē. Tā nosprieda, ka darba ņēmēju nevar uzskatīt par norīkotu darbā dalībvalsts teritorijā, ja viņa darba izpildei nav pietiekamas saiknes ar šo teritoriju. Darba ņēmējiem, kuri būtisku sava darba daļu veic dalībvalstī, kurā ir reģistrēts uzņēmums, kas tos ir norīkojis darbā pakalpojumu sniegšanai starptautiskos vilcienos, un kuri sāk vai pabeidz savu darba pienākumu pildīšanu

200| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 1997, L 18, 1. lpp.; un labojums – OV 2007, L 310, 22. lpp.).

šajā dalībvalstī, nav pietiekamas saiknes ar dalībvalsts vai dalībvalstu teritorijām, kuras šie vilcieni šķērso, lai viņus varētu uzskatīt par “norīkotiem darbā” šajās teritorijās Direktīvas 96/71 izpratnē. Tātad viņu situācija neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

Tiesa piebilda, ka šajā ziņā nav nozīmes tam, ka pakalpojumu sniegšana izriet no tāda līguma apakšlīgumu virknes, kas noslēgts ar uzņēmumu, kurš reģistrēts tajā pašā dalībvalstī, kurā dzelzceļa uzņēmums, un kurš ir līgumiski saistīts ar pēdējo minēto. Nav arī nozīmes tam, ka uzņēmums šai pakalpojumu sniegšanai norīko darbā darba ņēmējus, kurus tā rīcībā ir nodevis uzņēmums, kas reģistrēts tajā pašā dalībvalstī kā pirmais minētais uzņēmums.

XVI. Sabiedrības veselība

2019. gada 18. septembrī pasludinātajā spriedumā lietā **VIPA** (C-222/18, [EU:C:2019:751](#)) Tiesa nosprieda, ka dalībvalstij ir tiesības *aizliegt aptiekai izsniegt receptu zāles, pamatojoties uz pasūtījuma veidlapu, ja šādā pasūtījuma veidlapā, ko ir izdevis veselības aprūpes speciālists, kuram ir tiesības izrakstīt zāles un praktizēt citā dalībvalstī, nav norādīts attiecīgā pacienta uzvārds.*

VIPA, kura ir saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem dibināta komercsabiedrība, kas pārvalda aptieku, bija izsniegusi receptu zāles, pamatodamās uz pasūtījuma veidlapām, ko bija izdevusi kāda Apvienotajā Karalistē reģistrēta medicīnas sabiedrība un kāds Austrijā praktizējošs ārsts, kuriem nebija Ungārijas veselības aprūpes administrācijas izsniegtas atļaujas praktizēt veselības aprūpes jomā. Tādējādi Ungārijas Valsts Farmācijas un uztura institūts piemēroja VIPA naudas sodu 45 000 000 Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni 140 000 EUR) apmērā, tai aizliedza turpināt zāļu nelikumīgu piegādi attiecīgajā aptiekā un atsauca aptiekas pārvaldīšanas licenci.

Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa (Ungārija) pēc VIPA prasības saņemšanas lūdza Tiesai sniegt atbildi uz jautājumu, vai Direktīvas 2011/24 ²⁰¹ 11. panta 1. punktā noteiktais pienākums atzīt citā dalībvalstī izdotas receptes attiecas uz pasūtījuma veidlapām, kurās nav norādīts tā pacienta uzvārds, kam ir paredzētas pasūtītās zāles.

Vispirms Tiesa norādīja, ka Direktīvas 2011/24 3. panta k) punktā, kurā ir definēts jēdziens “recepte”, nav precizēts, vai tajā ir jānorāda attiecīgā pacienta uzvārds. Savukārt šīs pašas direktīvas 11. panta 1. punktā visās valodu versijās, izņemot ungāru un portugāļu, būtībā ir tieša atsauce uz recepti, kura attiecas uz vārdā nosauktu pacientu. Turklāt Īstenošanas direktīvas 2012/52 ²⁰² 3. pantā, lasot to kopsakarā ar šīs Īstenošanas direktīvas pielikumu, ir paredzēts, ka Direktīvas 2011/24 11. panta 1. punktā minētajās receptēs ir jāietver pacienta identifikācijas dati, tādējādi nosakot, ka pienākums atzīt minētajā 11. panta 1. punktā paredzētās receptes neattiecas uz pasūtījuma veidlapām, kurās nav norādīts attiecīgā pacienta uzvārds.

Šo interpretāciju apstiprina Direktīvā 2011/24 izvirzītie mērķi, proti, paredzēt noteikumus, lai atvieglotu pacientu individuālu piekļuvi drošai un kvalitatīvai pārrobežu veselības aprūpei ²⁰³. Tomēr ar tādām pasūtījuma veidlapām kā pamatlietā aplūkotās, pirmkārt, nevar nodrošināt pacienta, kurš gala rezultātā šīs zāles lieto, drošību un veselību un, otrkārt, šo veidlapu mērķis ir sniegt iespēju iegādāties zāles nevis pacientam, bet

201| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/24/ES (2011. gada 9. marts) par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē (OV 2011, L 88, 45. lpp.).

202| Komisijas Īstenošanas direktīva 2012/52/ES (2012. gada 20. decembris), ar kuru paredz pasākumus, kas atvieglotu citā dalībvalstī izsniegtu receptu atzīšanu (OV 2012, L 356, 68. lpp.).

203| Direktīvas 2011/24 1. panta 1. un 2. punkts, lasot saistībā ar šīs direktīvas 10. un 11. apsvērumu.

gan veselības aprūpes speciālistam. Līdz ar to Tiesa nosprieda, ka būtu pretēji Direktīvas 2011/24 mērķiem uzskatīt, ka uz tādām pasūtījuma veidlapām, kurās nav ietverts attiecīgā pacienta uzvārds, attiecas šajā direktīvā paredzētais recepšu savstarpējas atzišanas pienākums.

Turklāt Tiesa norādīja, ka, pat ja aplūkotais valsts tiesiskais regulējums būtu uzskatāms par ierobežojumu brīvai preču aprītei, šāds ierobežojums atbilstoši LESD 36. pantam tomēr var tikt attaisnots it īpaši ar cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības apsvērumiem. Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka pamatlietā aplūkotais tiesiskais regulējums ir piemērots, lai nodrošinātu, ka iedzīvotāji saņem recepšu zāles dalībvalstī, kurā ir reģistrēta zāles izsniedzošā aptieka, tādējādi veicinot, ka tiek garantēta stabila, droša un kvalitatīva šīs dalībvalsts iedzīvotāju apgāde ar recepšu zālēm. Proti, ja, izmantojot tādās pasūtījuma veidlapas, kādas ir aplūkotas pamatlietā, pastāv iespējami, ka tiek sasniegts nozīmīgs recepšu zāļu eksporta apjoms nolūkā veikt pacientu aprūpi citas dalībvalsts teritorijā, tā rezultātā aptieku apgāde ar zālēm varētu kļūt nepietiekama un līdz ar to var nebūt apmierināmas attiecīgās dalībvalsts pacientu vajadzības pēc recepšu zālēm, tādējādi neievērojot Direktīvas 2001/83 81. panta otrajā daļā ²⁰⁴ paredzēto pienākumu.

Tādējādi Tiesa nosprieda, ka ar LESD 35. un 36. pantu netiek aizliegts tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais, ciktāl šis tiesiskais regulējums ir pamatots ar cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības mērķi, ir piemērots, lai nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tā sasniegšanai, kas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

XVII. Patērētāju tiesību aizsardzība

Patērētāju tiesību aizsardzības jomā ir jānorāda četri spriedumi. Pirmais spriedums attiecas uz jēdzienu “patērētājs” un “pārdevējs vai piegādātājs” interpretāciju Direktīvas 93/13 par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos ²⁰⁵ izpratnē saistībā ar aizdevumu nekustamā īpašuma jomā, ko sabiedrība ir piešķīrusi kādam savam darbiniekam un viņa laulātajai. Divi citi spriedumi attiecas uz jautājumu par to, ka tiek daļēji saglabāts par negodīgu atzīts noteikums par hipotekārā aizdevuma līguma pirmstermiņa izpildi, un par atbilstoši minētajam noteikumam uzsākta hipotekārās piedziņas procesa izpildi. Ceturtais un pēdējais spriedums tostarp attiecas uz jēdzienu “patērētājs” un “nepasūtītu preču pārdošana” interpretāciju Direktīvas 2011/83 par patērētāju tiesībām ²⁰⁶ izpratnē saistībā ar valsts tiesisko regulējumu siltumenerģijas piegādes jomā. Jānorāda arī uz spriedumu **Kanyeba u.c.** (apvienotās lietas C-349/18 līdz C-351/18) par līguma noteikuma pārvadājuma līgumā negodīgumu ²⁰⁷.

204| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV 2001, L 311, 67. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/62/ES (2011. gada 8. jūnijs) (OV 2011, L 174, 74. lpp.). Saskaņā ar šīs direktīvas 81. panta otro daļu zāļu tirdzniecības atļaujas turētājam un minēto zāļu faktiskajiem izplatītājiem dalībvalsts tirgū atbilstoši savai kompetencei ir pienākums nodrošināt zāļu pienācīgu un nepārtrauktu piegādi aptiekām un personām, kurām ir atļauts piegādāt zāles, lai nodrošinātu pacientu vajadzības attiecīgajā dalībvalstī.

205| Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

206| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.) 27. pants.

207| Šis spriedums ir aplūkots X nodaļā “Transports”.

2019. gada 21. martā pasludinātajā spriedumā **Pouvin un Dijoux** (C-590/17, [EU:C:2019:232](#)) Tiesa lēma par to, kā interpretēt jēdzienus “patērētājs” un “pārdevējs vai piegādātājs”, kas ir definēti Direktīvā 93/13, sakarā ar prasību samaksāt atlikušās summas, kuras ir jāmaksā saistībā ar aizdevumu nekustamā īpašuma jomā, ko sabiedrība ir piešķirusi savam darbiniekam un viņa laulātajai, lai finansētu galvenā mājokļa iegādi.

Atbilstoši šī aizdevuma līguma noteikumam tas ir automātiski jāizbeidz, ja aizņēmējs jebkāda iemesla dēļ vairs nav piederīgs šīs sabiedrības personālam. Pēc darbinieka uzteikuma viņš un viņa laulātā beidza maksāt kārtējos aizdevuma maksājumus. Tādējādi, piemērojot minēto noteikumu, sabiedrība prasīja aizņēmējiem samaksāt atlikušās summas, kas vēl bija jāsamaksā kā naudas līdzekļi un procenti un līgumsods.

Izskatot šo lietu, pirmās instances tiesa konstatēja, ka aizdevuma līguma noteikums par automātisku līguma izbeigšanu ir negodīgs. Pēc tam šo spriedumu atcēla apelācijas instances tiesa, kas konstatēja, ka attiecīgais līgums automātiski ir izbeigts darbinieka uzteikuma datumā. Darbinieks un viņa laulātā cēla kasācijas sūdzību, uzskatīdami, ka ir rīkojušies kā patērētāji, un norādīdami uz to, ka līguma noteikums, kas paredz aizdevuma izbeigšanu tāda iemesla dēļ, kas nav saistīts ar līgumu, ir negodīgs.

Pirmkārt, runājot par jēdzienu “patērētājs” ²⁰⁸, Tiesa nosprieda, ka šajā jēdzienā ietilpst uzņēmuma darbinieks un viņa laulātais, kas noslēdz ar šo uzņēmumu kredītlīgumu, kurš galvenokārt ir rezervēts minētā uzņēmuma personāla locekļiem un kura mērķis ir finansēt nekustamā īpašuma iegādi privātiem mērķiem. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka tas, ka fiziska persona ar savu darba devēju noslēdz līgumu, kas nav darba līgums, pats par sevi nav šķērslis, lai šī persona tiktu uzskatīta par “patērētāju” Direktīvas 93/13 izpratnē. Katrā ziņā attiecībā uz darba līgumu izslēgšanu no šīs direktīvas piemērošanas jomas Tiesa nosprieda, ka tāds kredītlīgums attiecībā uz nekustamo īpašumu, ko darba devējs noslēdz ar savu darbinieku un viņa laulāto, nevar tikt uzskatīts par “darba līgumu”, jo tas neregulē ne darba attiecības, ne nodarbinātības nosacījumus.

Otrkārt, runājot par jēdzienu “pārdevējs vai piegādātājs” ²⁰⁹, Tiesa nosprieda, ka šajā jēdzienā ietilpst uzņēmums, kas savas komercdarbības ietvaros ar kādu no tā darbiniekiem un viņa laulāto noslēdz kredītlīgumu, kas principā ir rezervēts tā personāla locekļiem, pat ja kredītu piešķiršana nav tā pamatdarbība. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka pat tad, ja šāda darba devēja pamatdarbība nav piedāvāt finanšu instrumentus, bet gan piegādāt enerģiju, tā rīcībā ir informācija un tehniskā kompetence, cilvēkresursi un materiālie resursi, kam nav jābūt fiziskas personas, tas ir, otras līgumslēdzējas puses, rīcībā. Tā piebilda, ka tas, ka darba devējs piedāvā šādus kredītlīgumus saviem darbiniekiem, tādējādi sniedzot tiem priekšrocību, ka tie var iegādāties īpašumu, palīdz piesaistīt un saglabāt kvalificētu un kompetentu darbaspēku, kas labvēlīgi ietekmē tā uzņēmējdarbību. Šādos apstākļos Tiesa uzsvēra, ka iespējamu tiešo ienākumu esamība vai neesamība šim darba devējam, kas paredzēta šajā līgumā, neietekmē minētā darba devēja atzīšanu par “pārdevēju vai piegādātāju” Direktīvas 93/13 izpratnē. Tiesa arī uzskatīja, ka jēdziena “pārdevējs vai piegādātājs” plaša interpretācija palīdz īstenot šīs direktīvas mērķi aizsargāt patērētāju kā vājāko ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līguma pusi un atjaunot līdzsvaru starp pusēm.

Ar savu 2019. gada 26. marta spriedumu apvienotajās lietās **Abanca Corporación Bancaria** (C-70/17, [EU:C:2019:250](#)) un **Bankia** (C-179/17, [EU:C:2019:250](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, lēma par Direktīvas 93/13 6. un 7. panta interpretāciju.

Pamatlietas attiecas uz prasītājiem, kas ir noslēguši hipotekārā aizdevuma līgumus Spānijā, kuros ir ietverts noteikums, kas ļauj pieprasīt līguma pirmstermiņa izpildi, ja nav veikts kaut vai tikai viens ikmēneša maksājums.

208| Direktīvas 93/13/EK 2. panta b) punkts.

209| Direktīvas 93/13 2. panta c) punkts.

lesniedzējtiesas vērsās Tiesā, lai noskaidrotu, vai Direktīvas 93/13 6. un 7. pants ir interpretējami tādējādi, pirmkārt, ka tad, ja noteikums par hipotekārā aizdevuma līguma pirmstermiņa izpildi tiek atzīts par negodīgu, to tomēr var daļēji saglabāt, atceļot elementus, kas to padara par negodīgu, un, otrkārt, ka pretējā gadījumā piedziņas vērsšanas uz hipotēkas objektu procedūra, kas ir uzsākta, piemērojot šo noteikumu, tomēr var turpināties, papildinoši piemērojot valsts tiesību normu, ja neiespējamība izmantot šo procedūru varētu būt pretrunā patērētāju interesēm.

Šajā ziņā Tiesa atzina, ka Direktīvas 93/13 6. un 7. pants ir interpretējami vispirms tādējādi, ka tie nepieļauj, ka par negodīgu atzīts noteikums par hipotekārā aizdevuma līguma pirmstermiņa izpildi tiek daļēji saglabāts, atceļot elementus, kas to padara par negodīgu, ja šādas atcelšanas rezultātā būtu jāpārskata minētā noteikuma saturs, ietekmējot tā būtību. Pēc tam Tiesa atzina, ka šie paši panti pieļauj, ka valsts tiesa novērš šāda negodīga noteikuma spēkā neesamību, aizstājot to ar jaunu tiesību normas, ar ko ir pamatots šis noteikums, redakciju, kura ir piemērojama gadījumā, ja starp līguma pusēm ir panākta vienošanās, ciktāl attiecīgais hipotekārā aizdevuma līgums nevar turpināt pastāvēt minētā negodīgā noteikuma atcelšanas gadījumā un līguma atcelšana kopumā patērētājam rada īpaši nelabvēlīgas sekas.

Šādā kontekstā Tiesa, protams, ir atgādinājusi, ka tad, ja valsts tiesa konstatē negodīga noteikuma spēkā neesamību līgumā, kas ir noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kura valsts tiesai ļauj papildināt šo līgumu, pārskatot šī noteikuma saturu. Tādējādi, ja valsts tiesa drīkstētu pārskatīt šādā līgumā ietvertu negodīgu noteikumu saturu, šāda iespēja varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 7. pantā paredzētā mērķa īstenošanu ilgtermiņā. Proti, šī iespēja novērstu preventīvo ietekmi, kāda attiecībā uz pārdevējiem un piegādātājiem ir vienkāršai šādu negodīgu noteikumu nepiemērošanai patērētājiem, ciktāl tiem joprojām pastāvētu vilinājums izmantot minētos noteikumus, zinot, ka pat tad, ja tie tiktu atzīti par spēkā neesošiem, valsts tiesa tomēr līgumu varētu vajadzīgajā mērā papildināt tā, lai tādējādi nodrošinātu minēto profesionāļu intereses.

Tomēr situācijā, kad starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgts līgums nevar turpināt pastāvēt pēc negodīga noteikuma atcelšanas, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts pieļauj, ka valsts tiesa atbilstoši līgumtiesību principiem atceļ negodīgu noteikumu, aizstājot to ar papildinošu valsts tiesību normu tādās situācijās, kurās negodīga noteikuma atzīšana par spēkā neesošu uzliktu tiesai pienākumu atcelt līgumu kopumā, tādējādi patērētājam radot īpaši nelabvēlīgas sekas, līdz ar to pēdējais minētais tiktu sodīts.

Šāda aizstāšana ir pilnībā pamatota, ņemot vērā Direktīvas 93/13 mērķi. Proti, tā ir saderīga ar šīs direktīvas 6. panta 1. punkta mērķi, jo šīs tiesību normas mērķis ir formālu līdzsvaru, ko līgums rada līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos, aizstāt ar reālu līdzsvaru, lai atjaunotu pēdējo minēto vienlīdzību, nevis lai atceltu visus līgumus, kuros ir ietverti negodīgi noteikumi.

Ja nebūtu atļauts negodīgu noteikumu aizstāt ar papildinošu valsts tiesību normu, kas paredz tiesai pienākumu pilnībā atcelt līgumu, patērētājam varētu rasties īpaši nelabvēlīgas sekas, kā rezultātā varētu tikt apdraudēta preventīvā iedarbība, kas izriet no līguma atcelšanas. Runājot par aizdevuma līgumu, šādas atcelšanas sekas principā ir tādas, ka tūlīt kļūst atmaksājama aizdevuma atlikusī daļa, kuras apmērs var pārsniegt patērētāja finansiālās iespējas, un tādējādi tiek sodīts patērētājs, nevis aizdevējs, kuram līdz ar to nebūs motivācijas atturēties no šādu noteikumu iekļaušanas tā piedāvātajos līgumos.

Analogu iemeslu dēļ Tiesa uzskata, ka situācijā, kad starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgts hipotekārā aizdevuma līgums nevar turpināt pastāvēt pēc tāda negodīga noteikuma atcelšanas, kura formulējums ir balstīts uz tiesību normu, kas ir piemērojama gadījumā, ja starp līguma pusēm ir panākta vienošanās, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts pieļauj, ka valsts tiesa, lai novērstu šī līguma spēkā neesamību, šo noteikumu aizstāj ar jaunu šīs atsaucies tiesību normas redakciju, kas ir ieviesta pēc līguma noslēgšanas, ciktāl līguma atcelšana patērētājam radītu īpaši nelabvēlīgas sekas.

Iesniedzējtiesām saskaņā ar valsts tiesību normām, izmantojot objektīvu pieeju, ir jāpārbauda, vai šo noteikumu atcelšanas sekas būs tādas, ka hipotekārā aizdevuma līgumi vairs nevar pastāvēt.

Šādā gadījumā iesniedzējtiesām būs jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkoto hipotekārā aizdevuma līgumu atcelšana attiecīgajiem patērētājiem radīs īpaši nelabvēlīgas sekas. Šajā ziņā Tiesa norāda, ka no iesniedzējtiesu lēmumiem izriet, ka šāda atcelšana varētu it īpaši ietekmēt valsts tiesību procesuālās normas, saskaņā ar kurām bankas var tiesā panākt, ka patērētājs atmaksā visu atlikušo aizdevuma summu.

2019. gada 5. decembrī pasludinātajā spriedumā **EVN Bulgaria Toplofikatsia un Toplofikatsia Sofia** (C-708/17 un C-725/17, [EU:C:2019:1049](#))²¹⁰ Tiesa nosprieda, ka *Direktīvai 2011/83 par patērētāju tiesībām*²¹¹ un *Direktīvai 2005/29, kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi*²¹², nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikts, ka dzīvokļa īpašniekiem kopīpašumā esošā dzīvojamā ēkā, kas ir pieslēgta centralizētajam siltumtīklam, ir noteikts pienākums segt daļu no dzīvojamās ēkas koplietošanas telpu un ēkas siltumsistēmas siltumenerģijas patēriņa izmaksām pat tad, ja tie individuāli nav lūguši siltuma piegādi un tie to neizmanto savā dzīvoklī. Tiesa arī nosprieda, ka *Direktīvai 2006/32*²¹³ un *Direktīvai 2012/27*²¹⁴, kas attiecas uz energoefektivitāti, nav pretrunā šis pats tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru rēķini par šo patēriņu tiek izrakstīti katram dzīvokļa īpašniekam kopīpašumā esošā dzīvojamā ēkā proporcionāli tā dzīvokļa apsildītajam tilpumam.

Pamatlietas ir saistītas ar divām prasībām par rēķinu samaksu, kas adresēti īpašumu kopīpašumā esošā dzīvojamā ēkā īpašniekiem un kas attiecas uz šo dzīvojamo ēku siltumsistēmas un koplietošanas telpu siltumenerģijas patēriņu. Šie īpašnieki atsakās samaksāt šos rēķinus, uzskatot, ka, lai gan viņu dzīvojamā ēka tiek apgādāta no centralizētā siltumtīkla saskaņā ar piegādes līgumu, kas noslēgts starp kopīpašumu un siltumenerģijas piegādātāju, viņi tomēr individuāli nav piekrituši centralizētās siltumapgādes saņemšanai un to nelieto savā dzīvoklī.

Vispirms Tiesa pievērsa uzmanību tam, kā interpretēt jēdzienu “patērētājs” *Direktīvas 2011/83*²¹⁵ izpratnē, un nosprieda, ka šajā jēdzienā kā enerģijas piegādātāja klienti ietilpst īpašnieki un lietu tiesību īpašnieki attiecībā uz īpašuma lietošanu kopīpašumā esošā dzīvojamā ēkā, kas ir pieslēgta centralizētajam siltumtīklam, jo tās ir fiziskas personas, kas nenodarbojas ar komerciālo vai profesionālo darbību. Tādējādi tā secināja, ka pamatlietās aplūkotie centralizētās siltumapgādes piegādes līgumi ietilpst tādu līgumu kategorijā, kas noslēgti starp komersantiem un patērētājiem, *Direktīvas 2011/83* 3. panta 1. punkta izpratnē.

Pēc tam Tiesa precizēja preces “nepasūtītas piegādes” jēdzienu *Direktīvas 2011/83* 27. panta izpratnē, norādot, ka ēkas siltumsistēmas un līdz ar to kopīpašumā esošās dzīvojamās ēkas koplietošanas telpu apgāde ar siltumenerģiju, kas notiek atbilstoši lēmumam pieslēgt to centralizētajai siltumapgādei, kuru ir pieņēmuši šī dzīvojamās ēkas kopīpašnieki, saskaņā ar valsts tiesībām nav centralizētās siltumapgādes nepasūtīta piegāde.

210| Šis spriedums attiecas arī uz energoefektivitātes jomu. Skat. XIX nodaļu “Enerģētika”.

211| *Direktīvas 2011/83* 27. pants.

212| Eiropas Parlamenta un Padomes *Direktīvas 2005/29/EK* (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes *Direktīvu 84/450/EEK* un Eiropas Parlamenta un Padomes *Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK* un Eiropas Parlamenta un Padomes *Regulu (EK) Nr. 2006/2004* (“Negodīgas komercprakses direktīva”) (OV 2005, L 149, 22. lpp.), 5. panta 1. un 5. punkts.

213| Eiropas Parlamenta un Padomes *Direktīvas 2006/32/EK* (2006. gada 5. aprīlis) par enerģijas galapatēriņa efektivitāti un energoefektivitātes pakalpojumiem un ar ko atceļ Padomes *Direktīvu 93/76/EEK* (OV 2006, L 114, 64. lpp.) 13. panta 2. punkts.

214| Eiropas Parlamenta un Padomes *Direktīvas 2012/27/ES* (2012. gada 25. oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza *Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES* un atceļ *Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK* (OV 2012, L 315, 1. lpp.), 10. panta 1. punkts.

215| *Direktīvas 2011/83* 2. panta 1. punkts.

Visbeidzot Tiesa lēma par rēķinu izrakstīšanas par siltumenerģijas patēriņu kopīpašumā esošās dzīvojamās ēkās metodi. Šajā ziņā tā norādīja, ka saskaņā ar Direktīvu 2006/32 ²¹⁶ dalībvalstis nodrošina, ka galalietotāji, it īpaši elektroenerģijas un centralizētās siltumapgādes jomā, saņem individuālus skaitītājus, kas precīzi izmēra to faktisko patēriņu, ja tas ir tehniski iespējams. Tomēr, pēc Tiesas domām, ir grūti iedomāties, ka varētu pilnībā individualizēt rēķinus par siltumu kopīpašumā esošās dzīvojamās ēkās, it īpaši attiecībā uz siltumsistēmu un koplietošanas telpām, jo šādas dzīvojamās ēkas dzīvokļi nav savstarpēji neatkarīgi siltuma ziņā, jo siltumenerģija cirkulē starp apsildītajām vienībām un tām, kas tiek mazāk apsildītas vai netiek apsildītas vispār. Šajos apstākļos no minētā Tiesa secināja, ka, ņemot vērā plašo rīcības brīvību, kas ir dalībvalstīm saistībā ar siltumenerģijas patēriņa kopīpašumā esošās dzīvojamās ēkās aprēķināšanas metodi, Direktīvai 2006/32 un Direktīvai 2012/27 nav pretrunā tas, ka šādas dzīvojamās ēkas siltumsistēmas izdalītā siltuma aprēķins notiek proporcionāli katra dzīvokļa apsildāmajam tilpumam.

XVIII. Vide

Vides aizsardzības jomā ir jānorāda uz vairākiem spriedumiem. Pirmais spriedums ir saistīts ar piesardzības principa piemērošanu augu aizsardzības līdzekļu laišanas tirgū jomā. Otrais spriedums attiecas uz neiespējamību valsts tiesās atsaukties uz Direktīvu 91/676 attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti. Jānorāda arī trīs citi spriedumi, no kuriem pirmais attiecas uz Dzīvotņu direktīvas interpretāciju un divi pārējie – uz Direktīvas 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu ²¹⁷ piemērošanu.

1. Piesardzības princips

2019. gada 1. oktobrī pasludinātajā spriedumā **Blaise u.c.** (C-616/17, [EU:C:2019:800](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, lēma par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū spēkā esamību no piesardzības principa viedokļa ²¹⁸. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika iesniegts kriminālprocesā, kas uzsākts pret *M. Blaise* un divdesmit citiem apsūdzētajiem par organizētā grupā veiktu kaitējuma nodarīšanu citam piederošai mantai vai tās bojāšanu. Šīs personas bija iekļuvušas veikalos, kuri atrodas Arjēžas [*Ariège*] (Francija) departamentā, un sabojājušas glifosātu saturošu herbicīdu kannas, kā arī stikla vitrīnas. Lai attaisnotu savu rīcību, kuras mērķis esot bijis brīdināt veikalus un to klientus par briesmām, kas ir saistītas ar glifosātu saturošu herbicīdu tirgošanu, apsūdzētie atsauca uz piesardzības principu. Lai lemtu par šā argumenta pamatotību, iesniedzējtiesa uzskatīja, ka ir jālemj par Regulas Nr. 1107/2009 spēkā esamību no šī piesardzības principa perspektīvas, un tāpēc šajā ziņā vērsās Tiesā ar jautājumiem.

²¹⁶| Direktīvas 2006/32 13. panta 2. punkts.

²¹⁷| Jānorāda arī uz 2019. gada 19. decembrī pasludināto spriedumu **Deutsche Umwelthilfe** (C-752/18), kurā Tiesa lēma par to, vai valsts tiesas var veikt izpildes pasākumus, piemērojot apcietinājumu, pret valsts iestāžu vadītājiem, kuri ilgstoši atsakās izpildīt tiesas nolēmumu, ar ko šīm iestādēm ir uzdots izpildīt savus pienākumus saskaņā ar Direktīvu 2008/50 par gaisa kvalitāti. Šis spriedums ir aplūkots IV nodaļā "Savienības tiesības un valstu tiesības".

²¹⁸| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2009 (2009. gada 21. oktobris) par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (OV 2009, L 309, 1. lpp.).

Precizējot šā principa tvērumu, Tiesa vispirms norādīja, ka Savienības likumdevējam tas ir jāievēro, kad tas pieņem noteikumus, kuri reglamentē augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū. Tā kā Regulas Nr. 1107/2009 mērķis ir paredzēt noteikumus par augu aizsardzības līdzekļu atļaušanu un šajos līdzekļos iekļauto darbīgo vielu apstiprināšanu saistībā ar to laišanu tirgū, Savienības likumdevējam bija jāizveido tiesiskais regulējums, kas nodrošina, ka kompetento iestāžu rīcībā, kad tās lemj par šo atļauju un šo apstiprinājumu, ir pietiekama informācija, lai pienācīgi novērtētu veselībai radīto risku, kas izriet no šo darbīgo vielu un šo augu aizsardzības līdzekļu lietošanas. Šajā ziņā Tiesa uzsvēra, ka, ņemot vērā nepieciešamību līdzsvarot vairākus mērķus un principus, kā arī attiecīgo kritēriju īstenošanas sarežģītību, pārbaudei tiesā ir jāattiecas vienīgi uz jautājumu, vai Savienības likumdevējs ir pieļāvis acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

Turpinājumā Tiesa nosprieda, ka apstāklis, ka Regulā nav iekļauta "darbīgās vielas" definīcija, nav nesaderīgs ar piesardzības principu. Proti, iesniedzot pieteikumu par atļaujas piešķiršanu augu aizsardzības līdzeklim, iesniedzējam ir jānorāda visas vielas, kuras ir šā līdzekļa sastāvā un kuras atbilst šīs regulas kritērijiem. Tāad pieteikuma iesniedzējam nav iespējas brīvi izvēlēties, kuras minētā līdzekļa sastāvdaļas ir uzskatāmas par darbīgajām vielām. Tādējādi, šādi nosakot pieteikuma iesniedzēja pienākumus attiecībā uz darbīgo vielu identificēšanu, likumdevējs nav pieļāvis nekādu acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

Turklāt Tiesa uzskatīja, ka regula atbilst piesardzības principam, jo tajā ir likts ņemt vērā augu aizsardzības līdzekļa sastāvdaļu kumulatīvo ietekmi. Darbīgo vielu apstiprināšanas procedūrā un augu aizsardzības līdzekļu atļaušanas procedūrā ir paredzēts, ka pieteikumu novērtējumā tiek iekļauts vērtējums par līdzekļa iespējamu kaitīgu ietekmi, tai skaitā ietekmi, kuru rada mijiedarbība starp līdzekļa sastāvdaļām. Arī šajā jautājumā regulā nav pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

Tas pats secinājums tika izdarīts attiecībā uz to izmēģinājumu, pētījumu un analīžu uzticamību, kas ir ņemti vērā saistībā ar augu aizsardzības līdzekļa atļaujas piešķiršanu. Tiesas ieskatā, apstāklis, ka darbīgās vielas apstiprināšanai un augu aizsardzības līdzekļa atļaušanai nepieciešamos izmēģinājumus, pētījumus un analīzes pieteikuma iesniedzējs iesniedz bez neatkarīgas kontrolanalīzes, neizraisa piesardzības principa pārkāpumu. Šajā ziņā regulā pieteikuma iesniedzējam ir uzlikts pienākums sniegt pierādījumus, ka līdzeklim nav kaitīgas ietekmes, ir reglamentēta līdzekļu izmēģinājumu un analīžu kvalitāte un ir likts kompetentajām iestādēm, kuras izskata pieteikumu, veikt objektīvu un neatkarīgu novērtējumu. Šajā kontekstā šīm iestādēm ir obligāti jāņem vērā cita attiecīgā informācija, kuru nav iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, it īpaši visuzticamākie pieejamie zinātniskie dati, kā arī visnesenākie starptautiskās pētniecības rezultāti, un tām nav visos gadījumos vislielākā nozīme jāpiešķir pieteikuma iesniedzēja iesniegtajiem pētījumiem. Visbeidzot Tiesa precizēja, ka regulā pieteikuma iesniedzējs nav atbrīvots no līdzekļa kancerogenitātes un toksiskuma testu iesniegšanas. Proti, šādu līdzekli var atļaut tikai tad, ja kompetentās iestādes izslēdz tūlītējas vai vēlākas kaitīgas ietekmes risku uz cilvēku veselību.

Līdz ar to netika identificēts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt Regulas Nr. 1107/2009 spēkā esamību.

2. Ūdeņu aizsardzība pret piesārņojumu, ko rada nitrāti

2019. gada 3. oktobrī pasludinātajā spriedumā **Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland u.c.** (C-197/18, [EU:C:2019:824](#)) Tiesa *pirmo reizi apstiprināja, ka fiziskas un juridiskas personas, kuras tieši skar gruntsūdeņu piesārņojums, valsts tiesās var atsaukties uz konkrētām Direktīvas 91/676 normām par ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti* ²¹⁹ (turpmāk tekstā – "Nitrātu direktīva").

219| Padomes Direktīva 91/676/EEK (1991. gada 12. decembris) attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskās izcelsmes nitrāti (OV 1991, L 375, 1. lpp.).

Šis spriedums tika taisīts strīdā starp *Burgenland Nord* ūdensapgādes apvienību (Austrija), Austrijas pašvaldību, kas izmanto pašvaldības aku, un privātpersonu, kurai pieder mājas aka (prasītāji), un Federālo ilgtspējas un tūrisma ministriju. Prasītāji sūdzas par gruntsūdeņu, kuros nitrātu līmenis regulāri pārsniedz Nitrātu direktīvā paredzēto nitrātu sliekšni 50 mg/l, piesārņojumu savā reģionā. Šajā kontekstā tie pieprasīja veikt pasākumus, lai šajos gruntsūdeņos samazinātu nitrātu līmeni. Ministrija savukārt apstrīdēja to, vai prasītājiem ir attiecīgs statuss pieprasīt veikt šādus pasākumus. Tādējādi Tiesai tika lūgts precizēt, vai tādas fiziskas un juridiskas personas kā trīs prasītāji var atsaukties uz Nitrātu direktīvas noteikumiem, lai pieprasītu pieņemt vai grozīt šajā direktīvā paredzētos valsts pasākumus, tādējādi pazeminot nitrātu koncentrāciju gruntsūdeņos.

Vispirms Tiesa atgādināja, ka, lai saglabātu direktīvu saistošo raksturu un to lietderīgo iedarbību, valsts tiesībās principā nevar izslēgt, ka attiecīgas personas atsaucas uz šajos Savienības tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem. Vismaz fiziskām vai juridiskām personām, kuras tieši ietekmē direktīvas normu pārkāpums, ir tiesības no kompetentajām iestādēm – attiecīgā gadījumā vēršoties kompetentajās tiesās – prasīt attiecīgo pienākumu izpildi.

Tālāk Tiesa norādīja, ka nitrātu līmenis gruntsūdeņos, kas pārsniedz vai varētu pārsniegt Nitrātu direktīvā paredzēto sliekšni 50 mg/l, neatbilst šīs direktīvas galvenajam mērķim. Šis mērķis ir ļaut indivīdiem likumīgi lietot gruntsūdeņus. Ja šis sliekšnis netiek ņemts vērā, ūdeņi ir kvalificējami kā piesārņoti. Šādi risks, ka var tikt pārsniegts 50 mg/l nitrātu līmeņa sliekšnis, jau apgrūtinā ierastu ūdens lietošanu un prasa, lai personas, kurām pieder ūdens ņemšanas vietas, īstenotu attīrīšanas pasākumus. Šīs personas tādējādi tieši skar Nitrātu direktīvas galvenā mērķa neievērošana, un tām ir jāvar vērsties valsts iestādēs un tiesās, lai pieprasītu šajā direktīvā dalībvalstīm noteikto pienākumu izpildi.

Šajā saistībā Tiesa atgādināja, ka, ja lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti būtiski piesārņo ūdeņus, ir jāpiemēro Nitrātu direktīva un ar to dalībvalstīm tiek noteikts pienākums aizsākt rīcības programmas un veikt visus vajadzīgos pasākumus nitrātu koncentrācijas samazināšanai, izvairoties no nitrātu līmeņa 50 mg/l ūdenī pārsnieguma vai riska to pārsniegt. Šim nolūkam dalībvalstīm ir arī cieši jākontrolē ūdeņu stāvoklis uzraudzības programmu ietvaros un ar izraudzītu mērījumu vietu palīdzību, turklāt ņemot vērā labākās pieejamās zinātniskās un tehniskās atziņas.

Dalībvalstīm noteiktais pienākums veikt vajadzīgos Nitrātu direktīvā paredzētos pasākumus nitrātu līmeņa samazināšanai gruntsūdeņos ir skaidrs, precīzs un beznosacījuma, un uz to tādējādi indivīdi var tieši atsaukties, izvirzot prasījumus dalībvalstīm.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa tādējādi nosprieda, ka, ja lauksaimnieciskas darbības būtiski veicina gruntsūdeņu piesārņojumu, fiziskām un juridiskām personām, kuru leģitīma ūdens lietošana no ūdens ņemšanas vietām ir traucēta, ir jāvar prasīt valsts iestādēm grozīt esošo rīcības programmu vai veikt citus Nitrātu direktīvā paredzētos pasākumus, kamēr nitrātu līmenis gruntsūdeņos pārsniedz vai varētu pārsniegt 50 mg/l.

3. Dzīvotņu direktīva

2019. gada 10. oktobrī pasludinātajā spriedumā *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (C-674/17, [EU:C:2019:851](#)), kas attiecas uz *Padomes Direktīvas 92/43 (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību* ²²⁰ (turpmāk tekstā – “Dzīvotņu direktīva”) interpretāciju, Tiesas otrā palāta precizēja visus nosacījumus, no kā ir atkarīga tādu dalībvalsts pasākumu noteikšana, ar kuriem tā atkāpjas no aizlieguma apzināti nonāvēt sugu, uz ko attiecas stingra aizsardzība ²²¹, īpatņus, šajā lietā – vilku (*canis lupus*).

Somijas Dzīvās dabas aģentūra 2015. gada 18. decembrī pieņēma divus lēmumus, ar kuriem atļāva septiņu vilku medības Ziemeļsavo reģionā laikā no 2016. gada 23. janvāra līdz 21. februārim. Galvenais to mērķis bija novērst nelikumīgas medības, tas ir, malumedniecību. Somijas Augstākā administratīvā tiesa, kurā šos lēmumus pārsūdzējusi kāda vides aizsardzības apvienība, būtībā aicina Tiesu noteikt, vai Dzīvotņu direktīva nepieļauj šādu lēmumu pieņemšanu.

Tiesa atbild, ka Dzīvotņu direktīva ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neļauj pieņemt šādus lēmumus, ja tie neatbilst tajā izklāstīto nosacījumu kopumam.

Tādējādi, pirmām kārtām, šādās atkāpēs ir skaidri, precīzi un pamatoti jāformulē mērķi, kurus ar tām ir paredzēts sasniegt, un, balsoties uz strikti zinātniskiem datiem, ir jānosaka, ka ar tām ir iespējams sasniegt šos mērķus. Tiesa šajā lietā nosprieda, ka cīņa pret malumedniecību var tikt izvirzīta kā mērķis, uz ko attiecas šī direktīva, tomēr atļaujai rīkot medības tik tiešām ir jāvar ierobežot nelikumīgo medību apjomu un, proti, tiktāl, ciktāl tā kopumā pozitīvi ietekmētu vilku populācijas aizsardzības statusu.

Otrām kārtām, ir precīzi un atbilstoši jāpierāda, ka izvirzīto mērķi nevar sasniegt ar citu apmierinošu risinājumu. Tiesa attiecībā uz šo jautājumu norāda, ka tas vien, ka notiek tādas nelikumīgas darbības kā malumedniecība vai ka to kontroles īstenošanā rodas sarežģījumi, nav uzskatāms par šajā ziņā pietiekamu apstākli. Gluži pretēji – ir jāizvēlas stingra un iedarbīga kontrole pār šo nelikumīgo darbību.

Trešām kārtām, Dzīvotņu direktīvas 16. pantā ir atgādināts, ka attiecīgo sugu populāciju saglabāšana labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā ir šādu atkāpju piešķiršanas nepieciešams priekšnosacījums. Tātad šīs pēdējās minētās ir jāpamato, izmantojot kritērijus, kas noteikti, lai nodrošinātu attiecīgās sugas dinamikas un sociālās stabilitātes saglabāšanu ilgtermiņā. Turklāt šīs atkāpes ir jāaplūko, izvērtējot minēto aizsardzības statusu, kā arī to, kā tās varētu to ietekmēt. Arī atbilstoši piesardzības principam dalībvalstīm ir jāatturas noteikt vai īstenot šādas atkāpes, ja pastāv nenoteiktība attiecībā uz jautājumu, vai šāda atkāpe nekaitē izmiršanas riskam pakļautas sugas populācijas saglabāšanai vai atjaunošanai labvēlīgā aizsardzības statusā.

Visbeidzot, ceturtām kārtām, dalībvalstīm ir jāizpilda Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta e) apakšpunktā minētie konkrētie nosacījumi. Pirmkārt, tām ir jānosaka ierobežots un konkretizēts skaits īpatņu, uz kuriem attiecināma šāda atkāpe, tā, lai izvairītos no riska, ka nelabvēlīgi un ievērojami tiks ietekmēta attiecīgās populācijas struktūra. Otrkārt, tām šie īpatņi ir jānosaka selektīvi un ierobežotā skaitā, kas var nozīmēt arī to individuālu identifikāciju. Treškārt, tām ir jānodrošina, ka gan šo atkāpju noteikšana, gan piemērošana ir pakļauta iedarbīgai un laikus veiktai kontrolei.

220| Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.).

221| Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic tās IV pielikuma a) daļā uzskaitīto dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēmas izveidei nepieciešamos pasākumus to dabiskās izplatības areālā, aizliedzot šo sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā.

4. Noteiktu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējums

Šajā jomā ir jānorāda uz diviem spriedumiem. 2019. gada 12. novembrī pasludinātajā spriedumā **Komisija/Īrija (*Derrybrien vēja parks*)** (C-261/18, [EU:C:2019:955](#)) Tiesas virspalāta piesprieda Īrijai finansiālas sankcijas par to, ka tā nebija veikusi konkrētus pasākumus 2008. gada 3. jūlija sprieduma lietā Komisija/Īrija ²²² izpildei, jo Tiesa tajā bija konstatējusi, ka Īrija ir pārkāpusi Direktīvu 85/337 ²²³, kas izrietēja no *Derrybrien* (Īrija) vēja parka būvniecības bez iepriekšēja tā ietekmes uz vidi novērtējuma. Šis spriedums tika aplūkots V.1.1. nodaļā "Prasības sakarā ar pienākumu neizpildi".

Ar 2019. gada 29. jūlijā pasludināto spriedumu ***Inter-Environnement Wallonie un Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*** (C-411/17, [EU:C:2019:622](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, sprieda par *Direktīvas 92/43 par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību un Direktīvas 2011/92 par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu* ²²⁴ interpretāciju. Šis spriedums ir pasludināts tiesvedībā starp divām apvienībām *Inter-Environnement Wallonie ASBL* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ASBL*, kuru sociālais mērķis ir vides un dzīves vides aizsardzība, un *Conseil des ministres* [Ministru padomi] (Beļģija) saistībā ar likumu, ar kuru Beļģijas Karaliste, pirmkārt, ir paredzējusi atsākt apturētas atomelektrostacijas elektroenerģijas rūpnieciskās ražošanas darbību uz gandrīz desmit gadiem un, otrkārt, par desmit gadiem pagarinājusi termiņu, kas sākotnēji bija paredzēts darbojošās atomelektrostacijas darbības un elektroenerģijas rūpnieciskās ražošanas pārtraukšanai. Šis apvienības būtībā pārmet Beļģijas iestādēm, ka tās ir pieņēmušas šo likumu, neievērojot minētajās direktīvās noteiktās iepriekšēja novērtējuma prasības.

Šajā kontekstā Tiesa nosprieda, ka strīdīgie pasākumi saistībā ar atomelektrostacijas elektroenerģijas rūpnieciskās ražošanas darbības pagarināšanu ir "projekts" Direktīvu 2011/92 un 92/43 izpratnē, jo tie katrā ziņā nozīmē liela mēroga darbus, kas izmaina attiecīgo teritoriju fizisko stāvokli. Pirms šo pasākumu veikšanas saistībā ar šo projektu principā ir jāveic ietekmes uz vidi un attiecīgajām aizsargājamām teritorijām novērtējums. Apstākļi, ka šo pasākumu īstenošana ir saistīta ar tādiem turpmākiem tiesību aktiem kā jaunas individuālas atļaujas piešķiršana vienai no attiecīgajām atomelektrostacijām ražot elektroenerģiju rūpnieciskiem mērķiem, šajā ziņā nav noteicošais. Saistībā ar darbiem, kas ir cieši saistīti ar šiem pasākumiem, būtu jāveic šāds novērtējums pirms šo pašu pasākumu veikšanas, ja to veids un varbūtējā ietekme uz vidi un attiecīgajām aizsargājamām teritorijām šajā posmā ir pietiekami identificējami.

Dalībvalstij ir atļauts saskaņā ar Direktīvu 2011/92 atbrīvot šādu projektu no ietekmes uz vidi novērtējuma, lai nodrošinātu savu elektroapgādes drošību, vienīgi tad, ja šī dalībvalsts tostarp pierāda, ka šīs elektroapgādes drošības risks ir saprātīgi iespējams un ka attiecīgais projekts ir tik steidzams, ka šāda novērtējuma neveikšana ir attaisnojama. Šāda izņēmuma iespēja tomēr neskar pienākumu veikt vides novērtējumu saistībā ar projektiem, kuriem tāpat kā pamatlietā aplūkotajam projektam ir pārrobežu ietekme.

Turklāt, lai gan mērķis jebkurā laikā nodrošināt dalībvalsts elektroapgādes drošību ir sevišķi svarīgas sabiedrības intereses Direktīvas 92/43 izpratnē, kas attaisno projekta īstenošanu, neņemot vērā nelabvēlīgo vērtējumu un nepastāvot alternatīviem risinājumiem, citādi tomēr ir tad, ja aizsargājamā teritorijā, kuru projekts var ietekmēt, ir sastopams prioritārs dabiskās dzīvotnes veids vai prioritāra suga. Šādā gadījumā tikai

222| Tiesas spriedums, 2008. gada 3. jūlijs, **Komisija/Īrija** (C-215/06, [EU:C:2008:380](#)).

223| Padomes Direktīva 85/337/EEK (1985. gada 27. jūnijs) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 1985, L 175, 40. lpp.).

224| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.).

nepieciešamība vien novērst reālus un nopietnus attiecīgās dalībvalsts elektroapgādes traucējumu draudus var būt sabiedrības drošības apsvērums šīs direktīvas izpratnē un var būt šāds attaisnojums. Visbeidzot Tiesa nosprieda, ka valsts tiesa, ja tas ir atļauts valsts tiesībās, izņēmuma kārtā var atstāt spēkā tādus pasākumus kā pamatlietā, kuri tika veikti, pārkāpjot Direktīvās 2011/92 un 92/43 noteiktos pienākumus, ja šo atstāšanu spēkā pamato primāri apsvērumi, kas ir saistīti ar nepieciešamību novērst reālus un nopietnus attiecīgās dalībvalsts elektroapgādes traucējumu draudus, kurus nevar novērst ar citiem līdzekļiem un alternatīvām, it īpaši iekšējā tirgū. Minētā atstāšana spēkā tomēr var attiekties tikai uz laiku, kas noteikti nepieciešams šī prettiesiskuma novēršanai.

5. Atjaunojamas enerģijas ģenerēšana

2019. gada 24. oktobra spriedumā **Prato Nevoso Termo Energy** (C-212/18, [EU:C:2019:898](#)) Tiesa apstiprināja, ka *Itālijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tiek regulēta kārtība, kādā tiek sniegta atļauja spēkstacijas darbināšanā izmantot bioloģisko šķidro kurināmo, kas iegūts no ķīmiski apstrādātām izlietotām augu eļļām, principā nav pretrunā nedz Direktīvai 2008/98²²⁵ par atkritumiem, nedz Direktīvai 2009/28²²⁶ par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu.*

Šajā gadījumā *Prato Nevoso Termo Energy Srl* (turpmāk tekstā – “sabiedrība *Prato Nevoso*”), kas pārvalda siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanas spēkstaciju, lūdza Kuneo provincei (Itālija) atļauju šīs spēkstacijas darbināšanas vajadzībām metānu aizstāt ar bioloģisko šķidro kurināmo, proti, augu eļļu, kas tiek iegūta, savācot un ķīmiski apstrādājot cepšanā izlietotās eļļas. Kompetentā valsts iestāde noraidīja šo lūgumu saskaņā ar piemērojamajiem Itālijas tiesību aktiem, pamatojot, ka augu eļļa nav iekļauta sarakstā, kurā ir uzskaitītas biomasas kurināmā kategorijas, kuras var tikt izmantotas iekārtā, kas ražo emisijas gaisā, un uz kurām netiek attiecināti noteikumi par atkritumu reģenerāciju enerģijā. Līdz ar to Itālijas tiesiskā regulējuma rezultātā bioloģiskais šķidrās kurināmais, kas iegūts, ķīmiski apstrādājot cepšanā izlietotās eļļas, ir jāuzskata par atkritumiem, nevis par kurināmo. Izskatīdama sabiedrības *Prato Nevoso* celto prasību par šo nelabvēlīgo lēmumu, iesniedzējtiesa uzdeva prejudiciālu jautājumu, vai šāds valsts tiesiskais regulējums ir saderīgs ar iepriekš minēto direktīvu noteikumiem.

Tostarp pamatojoties uz 2019. gada 28. marta spriedumu *Tallinna Vesi*²²⁷, Tiesa konstatēja, ka ar Direktīvu 2008/98 par atkritumiem principā dalībvalstīm netiek aizliegts paredzēt, ka uz bioloģiskā šķidrā kurināmā, kas iegūts no atkritumiem, izmantošanu tiek attiecināti noteikumi par atkritumu reģenerāciju enerģijā tādēļ, ka šī viela nav tikusi iekļauta tādu no biomasas iegūtu kurināmo kategoriju sarakstā, ko var izmantot iekārtā, kas rada emisijas gaisā. Tiesa uzskata, ka šo konstatējumu neatspēko Direktīvā 2009/28 par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu paredzētās normas par valsts noteikumiem attiecībā uz atļauju izsniegšanu, jo tie neattiecas uz tiesību aktos noteiktajām procedūrām par atkritumu stadijas izbeigšanās kritēriju pieņemšanu.

Tomēr Tiesa norādīja, ka šādā gadījumā ir jāpārbauda, vai valsts iestādes, nepieļaujot acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ir varējušas secināt, ka attiecīgais bioloģiskais šķidrās kurināmais būtu jāuzskata par atkritumiem. Atsaucoties uz Direktīvas 2008/98 mērķiem, kā arī uz tiesībām sniegt iesniedzējtiesai jebkādu lietderīgu norādi,

225| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV 2008, L 312, 3. lpp.).

226| Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (OV 2009, L 140, 16. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/1513 (2015. gada 9. septembris) (OV 2015, L 239, 1. lpp.).

227| Tiesas spriedums, 2019. gada 28. marts, *Tallinna Vesi* (C-60/18, EU:C:2019:264).

lai atrisinātu tajā izskatāmo strīdu, Tiesa atgādināja, ka Direktīvas 2008/98 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka konkrēti atkritumi vairs nav atkritumi, tiklīdz tie ir reģenerēti vai pārstrādāti, un tie atbilst konkrētiem kritērijiem, kurus dalībvalstis ir izstrādājušas saskaņā ar virkni nosacījumu, tostarp “[vielas vai priekšmeta lietošanai] nav nelabvēlīgas ietekmes uz vidi un cilvēku veselību”. Ņemot vērā Itālijas valdības izvirzītos argumentus, Tiesa norādīja, ka tas, ka nav zinātniski pierādītas pārliecības attiecībā uz vides riskiem, kas saistīti ar tādu vielu kā aplūkotā bioloģiskā šķidrā kurināmā atkritumu stadijas izbeigšanos, var likt dalībvalstij nolemt šo vielu neiekļaut tādu kurināmo sarakstā, kurus ir atļauts izmantot iekārtās, kas rada emisijas gaisā. Saskaņā ar LESD 191. panta 2. punktā nostiprināto piesardzības principu, ja, izvērtējot pēc iespējas labākus pieejamos zinātniskos datus, pastāv šaubas, vai minētos apstākļos no atkritumu reģenerācijas iegūtas vielas izmantošanai nav nekādas iespējami kaitīgas ietekmes uz vidi un cilvēku veselību, dalībvalstij ir jāatturas paredzēt kritērijus vai iespēju pieņemt individuālu lēmumu, ar ko tiek konstatēts, ka šī viela vairs netiek uzskatīta par atkritumiem.

XIX. Energētika

Šajā nodaļā ir jānorāda uz diviem spriedumiem. Pirmais ir 2019. gada 5. decembra spriedums **EVN Bulgaria Toplofikatsia un Toplofikatsia Sofia** (C-708/17 un C-725/17, [EU:C:2019:1049](#)), kurā Tiesa aplūkoja valsts tiesiskā regulējuma siltumenerģijas piegādes jomā ²²⁸ saderību ar Savienības tiesībām.

Otrais ir 2019. gada 19. decembrī pasludinātais spriedums **GRDF** (C-236/18, [EU:C:2019:1120](#)), kurā Tiesa lēma, *kāda ir lēmumu, kurus valsts regulatīvās iestādes ir pieņēmušas, pildīdamas strīdu izšķiršanas iestādes pienākumu dabasgāzes tirgū saskaņā ar Direktīvas 2009/73 41. panta 11. punktu attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu* ²²⁹ 41. panta 11. punktu, iedarbība laikā.

Šīs lietas pamatā ir strīds starp diviem dabasgāzes piegādātājiem, no vienas puses, un **GRDF**, dabasgāzes sadales sistēmas operatoru Francijā, no otras puses, par kāda šo pušu 2005. un 2008. gadā noslēgtajos līgumos par dabasgāzes pārvadi sadales tīklā ietverta līguma noteikuma spēkā esamību. Saskaņā ar šo noteikumu piegādātājiem bija pienākums atbilstoši līgumiem, kas noslēgti ar galalietotājiem, iekasēt summas, kas galalietotājiem bija jāmaksā atbilstoši **GRDF** sadales tarifiem, un tās pārskaitīt **GRDF**, tostarp gadījumā, kad galalietotāji šīs summas nebija samaksājuši. 2014. gadā *Commission de régulation de l'énergie* (Elektroenerģijas regulators, Francija) [kā] strīdu izšķiršanas iestāde (turpmāk tekstā – “*CRE*”) pieņēma lēmumu, kurā tika konstatēts, ka aplūkotie līgumi, sākot no to noslēgšanas brīža, ir pretrunā Direktīvai 2009/73. Tā kā apelācijas tiesvedībā šis lēmums tika atstāts spēkā, **GRDF** vērsās *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Francija), kura nolēma lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai būtībā noskaidrotu, vai atbilstoši Direktīvai 2009/73 netiek pieļauts, ka strīda izšķiršanas iestādes pieņemta lēmuma iedarbība attiecas uz laikposmu pirms pušu savstarpējā strīda rašanās.

Tiesa nosprieda, ka saskaņā ar minēto direktīvu regulatīvajai iestādei, rīkojoties kā strīdu izšķiršanas iestādei, netiek liegts pieņemt lēmumu, ar ko sadales sistēmas operatoram tiek uzlikts pienākums nodrošināt, lai ar piegādātājiem noslēgtais dabasgāzes pārvades līgums atbilstu Savienības tiesībām attiecībā uz visu līguma darbības periodu, tostarp attiecībā uz laikposmu pirms pušu savstarpējā strīda rašanās. Šajā ziņā Tiesa vispirms norādīja, ka Direktīvas 2009/73 41. panta 11. punktā nav precizēts, kāda ir regulatīvās iestādes, kas

²²⁸ Šis spriedums ir aplūkots XVII nodaļā “Patērētāju tiesību aizsardzība”.

²²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 94. lpp.).

rīkojas kā strīdu izšķiršanas iestāde, pieņemto lēmumu iedarbība laikā. Turpinājumā Tiesa, interpretējama minēto tiesību normu Direktīvas 2009/73 mērķu un konteksta gaismā, norādīja, ka saskaņā ar šīs direktīvas 41. panta 1. punkta b) apakšpunktu regulatīvās iestādes uzdevums ir nodrošināt to pienākumu ievērošanu, kas ir uzlikti tīkla operatoriem, tostarp pienākumu piemērot noteikumus par trešo personu piekļuvi sistēmai objektīvi un bez sistēmas lietotāju diskriminācijas. Tas nozīmē, ka dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, lai regulatīvajai iestādei saskaņā ar Direktīvas 2009/73 41. panta 10. punktu būtu pilnvaras pieņemt saistošus lēmumus attiecībā uz dabasgāzes uzņēmumiem, uzliekot tiem pienākumu atbilstoši apstākļiem grozīt nosacījumus attiecībā uz pieslēgumu un piekļuvi sistēmai, tostarp tarifu, lai nodrošinātu to samērīgumu un nediskriminējošu piemērošanu. Tādējādi, ja regulatīvās iestādes, – kas rīkojas kā strīdu izšķiršanas iestāde, – pieņemto lēmumu iedarbība laikā tiktu ierobežota, šo iedarbību attiecinot tikai uz laikposmu pēc pušu savstarpējā strīda rašanās, tas būtu pretrunā Direktīvas 2009/73 mērķiem un kaitētu tās lietderīgajai iedarbībai.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka šādu Direktīvas 2009/73 41. panta 11. punkta interpretāciju nespēj apšaubīt nedz tiesiskās drošības princips, nedz tiesiskās palāvības aizsardzības princips. Pirmkārt, pat ja valsts tiesai izņēmuma kārtā ir tiesības – atbilstoši Tiesas noteiktiem nosacījumiem – atstāt spēkā noteiktas atceltā valsts tiesību akta sekas, iesniedzējtiesa šajā konkrētajā lietā nav minējusi konkrētus apstākļus, kas varētu radīt īpašus tiesiskās nedrošības riskus. Otrkārt, lai gan *GRDF* ir apgalvojusi, ka attiecīgie pārvades līgumi tika apspriesti *CRE* vadībā un kontrolē, *GRDF* nav pierādījusi, ka šī iestāde būtu konkrēti garantējusi strīdīgās līguma klauzulas atbilstību; tomēr iesniedzējtiesai tas ir jāpārbauda.

XX. Aizjūras zemes un teritorijas

2019. gada 31. oktobrī pasludinātajos spriedumos **Komisija/Apvienotā Karaliste** (C-391/17, [EU:C:2019:919](#)) un **Komisija/Nīderlande** (C-395/17, [EU:C:2019:918](#)) Tiesa nosprieda, ka, neatlīdzinot pašu resursu zaudējumus, kas radušies no tā, ka, ņemot vērā lēmumus par aizjūras zemju un teritoriju asociāciju ar Eiropas Ekonomikas Kopienu/Eiropas Kopienu ²³⁰ (turpmāk tekstā – “AZT lēmumi”), nelikumīgi ir izsniegti attiecīgi eksporta sertifikāti EXP, ko ir veikušas Angiljas iestādes saistībā ar alumīnija ieviešanu no šīs AZT laikā no 1999.–2000. gadam, un preču pārvadājuma sertifikāti EUR. 1, ko ir veikušas Kirasao un Arubas iestādes saistībā ar piena pulvera un rīsa ieviešanu no Kirasao laikā no 1997.–2000. gadam par piena pulvera un rīsu putraimu un rupja maluma miltu ieviešanu no Arubas laikā no 2002.–2003. gadam, *Apvienotā Karaliste un Nīderlandes Karaliste nav izpildījušas LES 4. panta 3. punktā paredzētos pienākumus.*

Attiecībā uz AZT dalībvalstis saskaņā ar EK līgumu ir vienojušās asociēt ar Savienību tās zemes un teritorijas ārpus Eiropas, kurām ir īpašas attiecības ar noteiktām dalībvalstīm, tostarp ar Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti un Nīderlandes Karalisti. Saskaņā ar Līgumu uz attiecīgajām AZT tādējādi attiecas īpaša asociācijas procedūra, kas ir noteikta šajā līgumā. Šī īpašā procedūra tostarp nozīmē, ka importam no AZT uz dalībvalstīm tiek piemērots pilnīgs atbrīvojums no muitas nodokļiem. Šis atbrīvojums ir precizēts attiecīgajos lēmumos tādā nozīmē, ka AZT izcelsmes izstrādājumi, kā arī pie zināmiem nosacījumiem izstrādājumi, kuru izcelsme ir ārpus AZT, bet kas ir brīvā apgrozībā AZT un kā tādi tiek atkārtoti eksportēti uz Savienību, tiek ievesti, piemērojot atbrīvojumu no muitas nodokļiem un maksājumiem ar līdzvērtīgu iedarbību. Turklāt no AZT lēmumiem izriet, ka gan dalībvalstis, gan kompetentās AZT iestādes kopā ar Komisiju ir iesaistītas Savienības darbībā minēto lēmumu ietvaros.

230| Padomes Lēmums 91/482/EEK (1991. gada 25. jūlijs) par aizjūras zemju un teritoriju asociāciju ar Eiropas Ekonomikas Kopienu (OV 1991, L 263, 1. lpp.) un Padomes Lēmums 2001/822/EK (2001. gada 27. novembris) par aizjūras zemju un teritoriju asociāciju ar Eiropas Kopienu (“Lēmums par aizjūras asociāciju”) (OV 2001, L 314, 1. lpp.).

Pierādījums tam, ka ir ievēroti noteikumi, kas attiecas uz minēto atbrīvojumu, ir sertifikāts, ko izsniedz eksportētājas AZT muitas iestādes. Importētājas valsts muitas iestādes var veikt šī sertifikāta pārbaudi *a posteriori*. Tādējādi ar to saistītie strīdi tiek nodoti izskatīšanai komitejā, kuru vada Komisijas pārstāvis un kurā ir dalībvalstu pārstāvji; eksportētājas AZT vietējās varas iestādes tajā nepiedalās.

Lietā C-391/17 Anglijā reģistrēta sabiedrība 1998. gadā izveidoja pārkraušanas shēmu, saskaņā ar kuru alumīnija imports no trešajām valstīm tika deklarēts Anglijas muitā un pēc tam transportēts uz Savienību. Anglijas iestādes attiecībā uz šo atkārtoto eksportu izsniedza eksporta sertifikātus, vienlaikus Savienības importētājiem piešķirot eksporta transportēšanas piemaksas.

Lietā C-395/17 laikā no 1997. līdz 2000. gadam Vācijā no Kirasao tika ievests piena pulveris un rīsi. Vēl laikā no 2002. līdz 2003. gadam putraimi un rupja maluma milti no Arubas tika ievesti Nīderlandē. Kirasao un Arubas iestādes attiecībā uz šiem izstrādājumiem bija izsniegušas preču pārvadājuma sertifikātus, lai gan šie izstrādājumi neatbilda nosacījumiem, kādi ir jāizpilda, lai izstrādājumus varētu uzskatīt par šo AZT izcelsmes izstrādājumiem, uz kuriem attiecas atbrīvojums no muitas nodokļiem un maksājumiem ar līdzvērtīgu iedarbību.

Abās lietās tika veikta izmeklēšana. Pēc tam Komisija, konstatējusi pārbaudīto sertifikātu pretlikumību, pieņēma lēmumus, kuros tā secināja, ka muitas nodokļi par importu, kas veikts, uzrādot šos sertifikātus, nebija jāiegrāmato *a posteriori*. Pamatojoties uz šiem lēmumiem, dalībvalstis, kas ievada attiecīgos produktus no Anglijas, Kirasao un Arubas, atturējās ieģrāmatot minētos nodokļus *a posteriori*. Tāpēc Komisija lūdza Apvienoto Karalisti un Nīderlandes Karalisti atlīdzināt Savienības pašu resursu zaudējumus, kas saistīti ar attiecīgo sertifikātu izsniegšanu. Tā kā šīs dalībvalstis noraidīja jebkādu atbildību šajā ziņā, Komisija nolēma pret tām celt prasību sakarā ar pienākumu neizpildi.

Tiesa minētās prasības izskatīja, ņemot vērā LES 4. panta 3. punktā noteikto lojālas sadarbības principu.

Pirmkārt, Tiesa atgādināja, ka saskaņā ar LESD 198. panta pirmo daļu abas iesaistītās dalībvalstis ir vienas no tām, kurām ir īpašas attiecības ar AZT, un ka īpašā asociācijas procedūra attiecīgo sertifikātu izsniegšanas laikā bija balstīta uz šīm īpašajām attiecībām. Šīs attiecības raksturo tas, ka minētās AZT nav neatkarīgas valstis, bet ir atkarīgas no dalībvalsts, kas nodrošina tostarp to starptautisko pārstāvību. Saskaņā ar minēto pantu īpašā asociācijas procedūra var tikt piemērota tikai tām zemēm un teritorijām, kurām ir īpašas attiecības ar attiecīgo dalībvalsti, kura ir pieprasījusi, lai tām tiktu piemērota īpašā asociācijas procedūra.

Turpinājumā Tiesa konstatē, ka apstrīdēto sertifikātu izsniegšana bija regulēta AZT lēmumos un tādējādi Savienības tiesību aktos un ka tāpēc AZT iestādēm bija jāievēro šajos lēmumos ietvertās prasības. Tomēr minētajos lēmumos paredzētās procedūras strīdu vai problēmu risināšanai šajā kontekstā atspoguļo centrālo nozīmi, kāda asociācijas procedūras ietvaros ir īpašajām attiecībām starp attiecīgo AZT un dalībvalsti, kurā tā ietilpst. Šīs īpašās attiecības var šai dalībvalstij radīt īpašu atbildību attiecībā pret Savienību, ja AZT iestādes izsniedz sertifikātus, pārkāpjot minētos lēmumus. Tiesa precizē, ka muitas režīma, kāds ir piemērojams attiecīgajiem izstrādājumiem abās lietās, preferenciālais un izņēmuma raksturs nozīmē, ka ar lojalitātes principu saistītais dalībvalstu pienākums veikt visus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu Savienības tiesību piemērojamību un efektivitāti, šajās lietās ir īpaši stingrs. Tiesa no minētā secina, ka abas attiecīgās dalībvalstis attiecībā pret Savienību ir atbildīgas par visām kļūdām, kuras ir pieļāvušas to AZT iestādes saistībā ar attiecīgo sertifikātu izsniegšanu.

Visbeidzot, Tiesa norāda, ka, ciktāl šāda izsniegšana, neievērojot AZT lēmumus, liedz importētājai dalībvalstij iekasēt muitas nodokli, kas tai būtu bijis jāiekasē, ja minēto sertifikātu nebūtu bijis, pašu resursu zaudējumi, kas ir saistīti ar minēto izsniegšanu, ir prettiesiskas Savienības tiesību pārkāpuma sekas. Šīs sekas dalībvalstij, kas attiecībā pret Savienību ir atbildīga par sertifikātu nelikumīgu izsniegšanu, uzliek pienākumu atlīdzināt minētos zaudējumus. Atlīdzināšanas pienākums ir tikai īpaša izpausme pienākumam, kas izriet no lojālas sadarbības principa, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai labotu Savienības tiesību aktu pārkāpumus un dzēstu to prettiesiskās sekas. Šiem zaudējumiem ir jāpieskaita nokavējuma

procenti, kas aprēķināti no datuma, kad Komisija prasīja atlīdzināt zaudējumus, jo tikai ar tās muitas nodokļu summas, kuru nav varēts iekasēt, atlīdzināšanu vien nepietiek, lai izbeigtu attiecīgo sertifikātu nelikumīgas izsniegšanas prettiesiskās sekas.

XXI. Starptautiskie nolīgumi

Atzinumā par **ES un Kanādas CETA** (Atzinums 1/17, [EU:C:2019:341](#)), kas tika pieņemts plēnumā 2019. gada 30. aprīlī, Tiesa *Visaptverošā ekonomikas un tirdzniecības nolīguma (CETA) starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses, 8. nodaļas F iedaļu, kurā paredzēts izveidot mehānismu ar ieguldījumiem saistītu strīdu izšķiršanai starp ieguldītājiem un valstīm (turpmāk tekstā – “ISDS mehānisms”), atzina par saderīgu ar Savienības primārajām tiesībām*. Šis mehānisms tostarp paredz Šķīrējtiesas un Apelācijas tiesas, kā arī – ilgākā termiņā – daudzpusējas ieguldījumu tiesas izveidi.

Tiesa vispirms atgādināja, ka starptautiski nolīgumi var būt saderīgi ar Savienības tiesībām tikai, ja tie neapdraud Savienības tiesību sistēmas autonomiju. Šī autonomija, kura pastāv gan attiecībā pret dalībvalstu tiesībām, gan attiecībā pret starptautiskajām tiesībām, izriet no Savienības un tās tiesību galvenajām raksturiezīmēm un tādējādi – no apstākļa, ka Savienībai ir piešķirts savs konstitucionālais ietvars.

Tiesa vispirms konstatēja, ka paredzētais ISDS mehānisms ir ārpus Savienības tiesu sistēmas. Proti, *CETA* paredzētais forums ir nošķirts no Kanādas, Savienības un dalībvalstu iekšējām tiesām. Līdz ar to tā nosprieda, ka Savienības tiesībām nav pretrunā nedz tas, ka *CETA* ir paredzēts izveidot tiesas, nedz tas, ka ar to šīm tiesām ir piešķirta kompetence interpretēt un piemērot nolīguma normas. Savukārt tām nevar tikt piešķirtas pilnvaras interpretēt vai piemērot citas Savienības tiesību normas, kas nav *CETA*, vai pieņemt nolēmumus, kuru rezultātā Savienības iestādēm var tikt traucēts darboties atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram.

Šajā ziņā, pirmām kārtām, Tiesa norādīja, ka *CETA* paredzētajām tiesām nav piešķirta nekāda kompetence interpretēt vai piemērot Savienības iekšējās tiesības, izņemot kompetenci attiecībā uz šā nolīguma noteikumiem. Otrām kārtām, runājot par ietekmes uz Savienības iestāžu darbību atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram neesamību, Tiesa uzskatīja, ka paredzēto tiesu kompetence apdraudētu Savienības tiesību sistēmas autonomiju, ja tā tiktu noteikta tādā veidā, ka minētās tiesas – veicot vērtējumu par sūdzībā apgalvotu darījumdarbības brīvības ierobežojumu – varētu apšaubīt sabiedrisko interešu aizsardzības līmeni, kas bija pamatā tam, ka Savienība šādus ierobežojumus ir ieviesusi attiecībā uz visiem tirgus dalībniekiem. Taču no *CETA* izriet, ka paredzētās tiesu vērtējuma pilnvaras nesniedzas tik tālu, ka tās ļautu tām apšaubīt sabiedrības interešu aizsardzības līmeni, ko Savienība ir noteikusi demokrātiska procesa rezultātā. Līdz ar to Tiesa secināja, ka *CETA* 8. nodaļas F iedaļa neapdraud Savienības tiesību sistēmas autonomiju.

Runājot par ISDS mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu, lūgumā sniegt atzinumu bija atsauce uz atšķirīgu attieksmi, kura izrietot no tā, ka dalībvalstu uzņēmumiem un fiziskajām personām, kuras veic ieguldījumus Savienībā, nebūs iespējams apstrīdēt Savienības pasākumus *CETA* paredzētajās tiesās, savukārt Kanādas personām, kuras veic ieguldījumus Savienībā, būs iespēja apstrīdēt šos pasākumus minētajās tiesās. Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka Hartas 20. pantā atzītajai vienlīdzībai likuma priekšā nav paredzēts neviens tiešs tās piemērošanas jomas ierobežojums un tātad tā ir piemērojama visās situācijās, kuras ir reglamentētas Savienības tiesībās, tādās kā situācijas, kuras ietilpst tās noslēgta starptautiska nolīguma tvērumā. Turklāt šīs pamattiesības attiecas uz visām personām, kuru situācija ietilpst Savienības tiesībās, neatkarīgi no to izcelsmes. Vienlīdzība likuma priekšā nostiprina vienlīdzīgas attieksmes principu, kurš nosaka, ka attieksme pret salīdzināmām situācijām nedrīkst būt atšķirīga. Tomēr Tiesa konstatēja, ka

Kanādas uzņēmumi un fiziskas personas, kuri veic ieguldījumus Savienībā, nav situācijā, kura būtu salīdzināma ar dalībvalstu uzņēmumiem un fiziskām personām, kuri veic ieguldījumus Savienībā, – tādējādi lūgumā sniegt atzinumu minētā atšķirīgā attieksme neveido diskrimināciju.

Runājot par ISDS mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai, Tiesa vispirms atgādināja, ka uz Savienību attiecas Hartas 47. panta otrās un trešās daļas normas, kurās minētās tiesības ir aizsargātas. Lai gan Kanādai, protams, šīs garantijas nav saistošas, Savienībai tās tomēr ir saistošas, un līdz ar to tā nevar noslēgt nolīgumu, ar kuru tiktu izveidotas tiesas, kuras ir kompetentas pieņemt Savienībai saistošus nolēmumus un izskatīt Savienības subjektu tajās celtas prasības, nesniedzot minētās garantijas. Turpinājumā Tiesa norādīja, ka ārpus pušu tiesu sistēmas esoša mehānisma izveides mērķis ir nodrošināt, lai ieguldītāju paļāvība attiecas arī uz institūciju, kuras kompetencē ir konstatēt, ka to ieguldījumu uzņemošā valsts ir pārkāpusi šīs nodaļas CETA 8. nodaļas C un D iedaļu. Tādējādi paredzēto tiesu neatkarība un ārvalstu ieguldītāju piekļuve šīm tiesām ir nesaraucjami saistītas LES 3. panta 5. punktā noteikto brīvas un godīgas tirdzniecības mērķi, uz kura īstenošanu ir vērsts arī CETA. Runājot par paredzēto tiesu pieejamību, Tiesa norādīja, ka, nepastāvot regulējumam, kurš būtu vērsts uz to, lai nodrošinātu tiesu finansiālo pieejamību fiziskām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem, ISDS mehānisms rada risku, ka praksē tas būs pieejams tikai ieguldītājiem, kuru rīcībā ir ievērojami finanšu resursi. Turpinājumā tā norādīja, ka CETA nav paredzēta nekāda apņemšanās, saskaņā ar kuru no šo tiesu izveides brīža tiktu ieviesta sistēma, kas nodrošinātu Hartas 47. pantā prasīto pieejamības līmeni. Savukārt Paziņojumā Nr. 36, kas veido neatņemamu daļu no konteksta, kurā Padome pieņēma lēmumu atļaut CETA parakstīšanu Savienības vārdā, ir paredzēts, ka Komisija un Padome apņemas nodrošināt paredzēto tiesu pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem. Tiesa uzskatīja, ka šī apņemšanās ir pietiekama, lai secinātu, ka CETA ir saderīgs ar šo tiesu pieejamības prasību.

Visbeidzot, Tiesa konstatēja, ka CETA ir iekļautas pietiekamas garantijas, ka paredzētās tiesas izpildīs neatkarības prasību, gan tās ārējā aspektā, kas prasa, lai minētās tiesas veiktu savu darbību pilnīgi autonomi, gan iekšējā aspektā, kas prasa, lai šo tiesu locekļi saglabātu vienādu distanci no strīda dalībniekiem, kā arī to, lai minētajiem locekļiem nebūtu nekādas personiskas intereses šīs lietas iznākumā.

XXII. Eiropas civildienests

2019. gada 26. martā pasludinātajā spriedumā **Spānija/Parlaments** (C-377/16, [EU:C:2019:249](#)) Tiesa, izskatot lietu virspalātā, prasības atcelt tiesību aktu ietvaros atbilstoši LESD 263. pantam atcēla Eiropas Parlamenta uzaicinājumu izteikt ieinteresētību līgumdarbinieku pieņemšanai darbā autovadītāja pienākumu izpildes nodrošināšanai, kas ierobežoja atlases procedūras “2. valodas” izvēli tikai ar angļu, franču un vācu valodu un šo valodu izmantošanu par saziņas valodām procedūrā.

2016. gada 14. aprīlī Eiropas Parlaments izsludināja uzaicinājumu izteikt ieinteresētību, lai izveidotu to kandidātu datubāzi, kurus varētu pieņemt darbā kā līgumdarbiniekus autovadītāja pienākumu izpildei. Šī uzaicinājuma IV sadaļā bija noteikts, ka attiecīgā pieņemšana darbā bija atkarīga no “pietiekamas [...] angļu, franču vai vācu valodas prasmes” attiecībā uz “2. valodu”. Parlamenta skatījumā šis ierobežojums, tā kā šīs trīs valodas ir visbiežāk lietotās valodas šajā iestādē, atbilda dienesta interesēm, kas prasa, lai “jaunie darbā pieņemtie darbinieki nekavējoties varētu sākt strādāt un būtu spējīgi efektīvi sazināties savā ikdienas darbā”. Turklāt kandidātiem bija jāiesniedz pieteikumi, izmantojot elektroniskās reģistrācijas veidlapu, kas pieejama Eiropas Personāla atlases biroja (EPSO) tīmekļvietnē tikai šajās trīs valodās.

Par iespējamo valodas izvēles ierobežošanu kandidātu saziņai ar EPSO attiecīgajā atlases procedūrā Tiesa nosprida, ka nevar izslēgt, ka kandidātiem savu pieteikumu iesniegšanā tika liegta iespēja lietot oficiālo valodu pēc savas izvēles un tādējādi viņi tika pakļauti atšķirīgai attieksmei valodas dēļ. Šajā kontekstā Tiesa

it īpaši atgādināja, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1/58²³¹ 2. pantu dokumentus, ko dalībvalsts jurisdikcijā esoša persona sūta Savienības iestādēm, var sagatavot jebkurā no sūtītāja izraudzītajām oficiālajām valodām, kas paredzētas šīs regulas 1. pantā. Šīm tiesībām izvēlēties no Savienības oficiālajām valodām valodu, ko lietot saziņā ar iestādēm, kā būtiskam Savienības valodu daudzveidības ievērošanas elementam, par kura nozīmīgumu ir atgādināts LES 3. panta 3. punkta ceturtajā daļā, kā arī Hartas 22. pantā, ir pamatprincipa raksturs. Taču saistībā ar Savienības darbinieku atlases procedūru specifisko kontekstu iestādes var paredzēt ierobežojumus attiecībā uz oficiālo valodu lietojumu, ja tādi ierobežojumi atbilstoši Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”), kas tiek piemēroti līgumdarbiniekiem saskaņā ar Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības (PDNK)²³² 80. panta 4. punktu, 1.d panta 6. punktam ir objektīvi un saprātīgi attaisnoti ar leģitīmu vispārējo interešu mērķi saistībā ar personāla politiku un ir samērīgi ar izvirzīto mērķi. Šajā lietā Eiropas Parlaments nav norādījis nevienu iemeslu, kas ļautu pierādīt, ka pastāv šāds leģitīms vispārējo interešu mērķis, kas var attaisnot saziņas valodas izvēles ierobežojumu tikai ar angļu, franču un vācu valodu.

Attiecībā uz jautājumu par pašas atlases procedūras “2. valodas” izvēles ierobežojumu tikai ar šīm valodām Tiesa konstatēja, ka kandidātiem, kuru valodas zināšanas neatbilda minētajai prasībai, bija liegta iespēja piedalīties šajā atlases procedūrā, pat ja viņiem bija pietiekamas vismaz divu Savienības oficiālo valodu zināšanas atbilstoši PDNK 82. panta 3. punkta e) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem. Šis ierobežojums var radīt atšķirīgu attieksmi valodas dēļ. Lai gan atbilstoši leģitīmam vispārējo interešu mērķim dienesta interesēs var būt nepieciešams, lai darbā pieņemtajām personām būtu īpašas valodu prasmes, iestādei, kura ierobežo atlases procedūras valodu lietojumu un kurai šajā ziņā ir plaša novērtējuma brīvība, ir jāpierāda, ka tāds ierobežojums atbilst izpildāmo pienākumu patiesajām vajadzībām, un šis ierobežojums ir jāsamēro ar šīm interesēm un jābalsta uz skaidriem, objektīviem un paredzamiem kritērijiem, kas ļautu kandidātiem saprast tā iemeslus un Savienības tiesām pārbaudīt tā likumību.

Šajā lietā Tiesa secināja, ka ar uzaicinājuma izteikt ieinteresētību IV sadaļā izvirzītajiem iemesliem vien nepietiek, lai noteiktu, ka Eiropas Parlamenta autovadītāja pienākumu pildīšanai konkrēti ir nepieciešamas vienas no šo trīs valodu zināšanām, izslēdzot citas Savienības oficiālās valodas. Turklāt, tā kā Eiropas Parlaments, piemērojot Regulas Nr. 1/58 6. pantu, nav pieņēmis iekšējos noteikumus par sava valodu lietojuma piemērošanas kārtību, nevar apstiprināt, neņemot vērā pienākumus, ko darbā pieņemtas personas konkrēti izpildīs, ka šīs trīs valodas katrā ziņā ir visbiežāk lietotās valodas attiecībā uz visiem pienākumiem šajā iestādē. Par apstākli, ka to pienākumu aprakstā, kas darbā pieņemtajiem autovadītājiem ir jāpilda, bija norādīts, ka viņiem savi pienākumi galvenokārt ir jāpilda Briselē, Luksemburgā un Strasbūrā, proti, trīs pilsētās, kas atrodas dalībvalstīs, kuru oficiālo valodu vidū ir franču vai vācu valoda, Tiesa nosprieda, ka tas nav pietiekams, lai attaisnotu attiecīgo ierobežojumu. Parlaments nav pierādījis, ka ierobežojums attiecībā uz ikvienu atlases procedūras “2. valodu” bija objektīvi un saprātīgi attaisnots, ņemot vērā ar ieņemamo amatu saistītās praktiskās īpatnības, un to, kāpēc savukārt šī izvēle nevarēja attiekties uz citām oficiālajām valodām, kuras, iespējams, varētu būt atbilstošas šādos amatos.

231| Padomes Regula Nr. 1 (1958. gada 15. aprīlis), ar ko nosaka Eiropas Ekonomikas kopienā lietojamās valodas (OV 1958, L 17, 385. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (ES) Nr. 517/2013 (2013. gada 13. maijs) (OV 2013, L 158, 1. lpp.).

232| Eiropas Savienības Civildienesta noteikumi un Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtība tika pieņemti ar Padomes Regulu (EEK, Euratom, EOTK) Nr. 259/68 (1968. gada 29. februāris), ar ko nosaka Eiropas Kopienas Civildienesta noteikumus un Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību, kā arī paredz īpašus Komisijas ierēdņiem uz laiku piemērojamus pasākumus (OV 1968, L 56, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, Euratom) Nr. 1023/2013 (2013. gada 22. oktobris) (OV 2013, L 287, 15. lpp.).

Visbeidzot, attiecībā uz uzaicinājuma izteikt ieinteresētību atcelšanas sekām Tiesa nolēma atcelt šim nolūkam izveidoto datubāzi. Tā uzskatīja, ka kandidāti, kuri tika iekļauti šajā datubāzē, nesaņem nekādu garantiju attiecībā uz pieņemšanu darbā un ka tādējādi vienīgi kandidātu iekļaušana šajā datubāzē nevarēja radīt tiesisko palāvību, kam būtu nepieciešama atcelta uzaicinājuma izteikt ieinteresētību seku saglabāšana spēkā. Turpretim atcelšana neietekmēja iespējamu pieņemšanu darbā, kas jau ir notikusi.

2019. gada 26. martā pasludinātajā spriedumā **Komisija/Itālija** (C-621/16 P, [EU:C:2019:251](#)) Tiesas virspalāta atstāja spēkā apelācijas kārtībā pārsūdzēto *Vispārējās tiesas spriedumu*²³³, ar kuru tā, pamatojoties uz *Civildienesta noteikumu 1.d un 28. pantu*, šo noteikumu III pielikuma 1. panta 2. punktu un *Padomes Regulas (EEK) Nr. 1/58 1. pantu*, bija atcēlusi divus Eiropas Personāla atlases biroja (EPSO) paziņojumus par atklāto konkursu, lai izveidotu rezerves sarakstus administratoru pieņemšanai darbā. Šajos paziņojumos par konkursu atlases procedūras otrās valodas izvēle bija ierobežota, ļaujot izvēlēties tikai angļu, franču un vācu valodu, un tikai šīs valodas varēja izmantot saziņai ar EPSO.

Pirmkārt, attiecībā uz prasību pieņemamību pirmajā instancē Tiesa vispirms atgādināja, ka tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu attiecas uz visām iestāžu pieņemtajām normām, kuru mērķis ir radīt saistošas tiesiskas sekas, un neatkarīgi no to formas. Turklāt tā atzina, ka Vispārējā tiesa bija pamatoti nospriedusi, ka, ņemot vērā strīdīgo paziņojumu par konkursu juridisko būtību, tie ir nevis apstiprinoši akti vai atklātajos konkursos piemērojamo vispārīgo noteikumu vienkārši izpildes akti, bet gan akti, kuriem ir "obligātas tiesiskās sekas attiecībā uz valodu lietojumu attiecīgajos konkursos", un ka tātad tie ir apstrīdami tiesību akti. Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka konkursa rīkošana tiek noteikta paziņojumā par konkursu, kurā ir noteikti tādi būtiskie elementi kā īpašā ieņemamo amatu veida dēļ nepieciešamās valodu zināšanas saskaņā ar Civildienesta noteikumu III pielikumu. Šajā paziņojumā tātad ir paredzēts attiecīgā konkursa "normatīvs regulējums", ņemot vērā iecelēj institūcijas noteikto mērķi, un tādēļ tas rada saistošas tiesiskas sekas. Šo paziņojumu par konkursu juridiskās būtības vērtējumu šajā gadījumā apstiprina EPSO pieņemto atklātajos konkursos piemērojamo vispārīgo noteikumu, kā arī pašu strīdīgo paziņojumu par konkursu formulējums.

Otrkārt, attiecībā uz Vispārējās tiesas veikto pārbaudi tiesā un tās intensitāti Tiesa atgādināja, ka Savienības iestādēm ir jābūt plašai rīcības brīvībai savu dienestu organizācijā un it īpaši, nosakot vakantajiem amatiem nepieciešamo spēju kritērijus, kā arī, ņemot vērā šos kritērijus un dienesta interesēs, nosakot konkursu rīkošanas kārtību un nosacījumus. Tomēr šī plašā rīcības brīvība ir stingri paredzēta Civildienesta noteikumu 1.d pantā, kurā ir aizliegta jebkāda diskriminācija valodas dēļ un ir paredzēts, ka atšķirīga attieksme valodas dēļ, kas izriet no konkursa valodu lietojuma ierobežojuma līdz noteiktam oficiālo valodu skaitam, ir pieļaujama vienīgi tad, ja šāds ierobežojums ir objektīvi pamatots un samērīgs ar patiesajām dienesta interesēm. Turklāt jebkādiem nosacījumiem attiecībā uz konkrētām valodas zināšanām ir jābūt balstītiem uz skaidriem, objektīviem un paredzamiem kritērijiem, kas ļautu kandidātiem saprast šī nosacījuma iemeslus un Savienības tiesām pārbaudīt tā likumību.

Tā kā ierobežojuma likumība ir atkarīga no tā pamatotības un samērīguma, Vispārējā tiesa šajā lietā pamatoti izvērtēja *in concreto* tostarp jautājumu, vai strīdīgajos paziņojumos par konkursu, atklātajos konkursos piemērojamajos vispārīgajos noteikumos un Komisijas iesniegtajos pierādījumos bija "konkrētas norādes", kas ļautu objektīvi pierādīt to, ka pastāv dienesta intereses, kas šajā gadījumā ļautu pamatot konkursa otrās valodas izvēles ierobežojumu. Vispārējai tiesai ir jāpārbauda ne tikai iesniegto pierādījumu saturiskā pareizība, ticamība un saskanība, bet arī jāpārlicinās, vai šie pierādījumi veido visu atbilstošo informāciju, kāda ir jāņem vērā, lai novērtētu sarežģītu situāciju, un vai šie pierādījumi ir tādi, ar kuriem var pamatot no šīs informācijas izdarītos secinājumus.

233| Vispārējās tiesas spriedums, 2016. gada 15. septembris, **Itālija/Komisija** (T-353/14 un T-17/15, [EU:T:2016:495](#)).

Visbeidzot, treškārt, attiecībā uz saziņas valodas starp kandidātiem un EPSO izvēles ierobežojumu Tiesa nosprieda, ka Vispārējās tiesas argumentācija, ka Regula Nr. 1/58 reglamentē jebkādas oficiālo valodu, kādas noteiktas saziņai starp EPSO un konkursu kandidātiem, ierobežojumus, ir kļūdaina. Tā šajā ziņā uzskatīja, ka, lai gan netiek apstrīdēts, ka spriedumā Itālija/Komisija (C-566/10 P) ²³⁴ ticis nospriests, ka, ja iestāžu, uz kurām attiecas strīdīgie paziņojumi par konkursu, iekšējos reglamentos nav speciālu tiesību normu, kas būtu piemērojamas ierēdņiem un darbiniekiem, attiecības starp šīm iestādēm un to ierēdņiem un darbiniekiem nav pilnībā izslēgtas no Regulas Nr. 1/58 piemērošanas jomas, šis precizējums tomēr neattiecas uz saziņas starp EPSO un konkursu kandidātiem valodām, bet gan uz minēto paziņojumu par konkursu *publicēšanas* valodām. Līdz ar to Savienības darbinieku atlases procedūrās atšķirīga attieksme attiecībā uz valodu lietojumu konkursos var tikt atļauta, piemērojot Civildienesta noteikumu 1.d panta 6. punktu. Tomēr šajā lietā Tiesa nosprieda, ka Vispārējā tiesa bija pamatoti secinājusi, ka ar saziņas valodas izvēles pamatojumam izvirzītajiem iemesliem katrā ziņā nevarēja pamatot saziņas valodu ar EPSO izvēles ierobežojumu Civildienesta noteikumu 1.d panta 1. un 6. punkta izpratnē, jo strīdīgajos paziņojumos par konkursu nebija precizēts, uz kādiem objektīvi pārbaudāmiem faktiem bija balstīts minētais ierobežojums, kuram bija jābūt samērīgam ar dienesta faktiskajām interesēm.

Ar 2019. gada 19. decembrī pasludināto spriedumu **HK/Komisija** (C-460/18 P, [EU:C:2019:1119](#)) Tiesa *atcēla Vispārējās tiesas 2018. gada 3. maija spriedumu* HK/Komisija ²³⁵ *un, pieņemot galīgo nolēmumu par strīdu, noraidīja gan prasītāja prasību atcelt tiesību aktu pret Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru viņam tika atteikts piešķirt apgādnieka zaudējuma pensiju kā ierēdnes pārdzīvojušajam laulātajam, gan arī viņa prasību atlīdzināt iespējami nodarīto mantisko un morālo kaitējumu.*

Šī lieta bija par prasītāja prasību saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju kā 2015. gada 11. aprīlī mirušās Eiropas Savienības ierēdnes pārdzīvojušajam laulātajam, ar kuru viņš bija laulībā kopš 2014. gada 9. maija. Pāris dzīvoja kopā jau no 1994. gada. Prasītājs regulāri saņēma naudu no savas partneres, jo viņam bija veselības problēmas, kas neļāva strādāt vai mācīties.

Vispirms Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu, ar kuru bija noraidīta prasītāja prasība, tādēļ, ka Vispārējā tiesa nebija ievērojusi pienākumu norādīt pamatojumu. Šajā ziņā Tiesa norādīja, ka pārsūdzētā sprieduma pamatojumā nav skaidri un saprotami norādīta Vispārējās tiesas argumentācija attiecībā uz to personu noteikšanu, kuras var saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju saskaņā ar Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 17. panta pirmo daļu, kam ir nozīme saistībā ar to situāciju salīdzināmību, kuras tiek izvērtētas, lai pārbaudītu šīs Civildienesta noteikumu normas atbilstību vispārējam nediskriminācijas principam.

Uzskatot, ka tiesvedības stadija ļauj izlemt lietu, Tiesa pēc tam uzskatīja, ka Komisija varēja pamatoti atteikties piešķirt prasītājam apgādnieka zaudējuma pensiju, pamatojoties uz to, ka viņš neizpildīja Civildienesta noteikumu VIII pielikuma 17. panta pirmajā daļā paredzēto nosacījumu par minimālo viena gada laulības ilgumu ar mirušo ierēdni.

Tiesa norādīja, ka ne tas, ka minētais noteikums no savas piemērošanas jomas izslēdz *de facto* dzīvesbiedrus, ne tas, ka tajā noteikts šāds minimālais laulības ilgums, lai pārdzīvojušais laulātais saņemtu apgādnieka zaudējuma pensiju, nav acīmredzami neatbilstoši, ņemot vērā apgādnieka zaudējuma pensijas mērķi, un ar to arī netiek pārkāpts vispārējais nediskriminācijas princips.

234| Tiesas spriedums, 2012. gada 27. novembris, **Itālija/Komisija** (C-566/10 P, [EU:C:2012:752](#)).

235| T-574/16, nav publicēts, [EU:T:2018:252](#).

Tiesa uzskata, ka apgādnieka zaudējuma pensija nav saistīta ar iespējamo laulātā finansiālo atkarību no mirušā. Turpretī šīs pensijas saņēmējam jābūt bijušam civiltiesiskā savienībā ar mirušo ierēdni, kas dod pamatu savstarpēju tiesību un pienākumu kopumam, kāda ir laulība, vai – ar noteiktiem nosacījumiem – reģistrētas partnerattiecības, kas nav laulība.

Tiesa precizēja, ka šo nosacījumu vidū ir arī tas, ka pārdzīvojušais partneris iesniedz oficiālu dokumentu, ko par tādu atzinusi dalībvalsts vai jebkura dalībvalsts kompetentā iestāde un kas apliecina viņu statusu kā partneriem, kuri nav laulātie, un ka pārim nav bijis pieejas civiltiesiskai laulībai šajā valstī.

Tādējādi Tiesa uzskatīja, ka *de facto* savienība, tāda kā kopdzīve, kas principā nav likumā noteiktā statusa priekšmets, neatbilst pieprasījumiem noteikumiem un ka līdz ar to apgādnieka zaudējuma pensijas sakarā *de facto* dzīvesbiedri nav salīdzināmā situācijā nedz ar laulātām personām, nedz ar tiem partneriem, kuri ir noslēguši reģistrētas partnerattiecības atbilstoši prasījumiem nosacījumiem, lai varētu saņemt minēto pensiju.

Turklāt Tiesa nosprieda, ka nolūkā cīnīties pret ļaunprātīgu izmantošanu, pat krāpšanu, Savienības likumdevējam bija rīcības brīvība, ieviešot tiesības uz apgādnieka zaudējuma pensiju, un ka mērķis nosacījumam, ka laulībai ir jābūt vismaz vienu gadu ilgai, lai pārdzīvojušais laulātais varētu saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju, ir nodrošināt attiecību starp konkrētajām personām patiesumu un stabilitāti.

Tiesa secināja, ka arī prasījumi par nodarītā mantiskā vai morālā kaitējuma atlīdzināšanu ir jānoraida kā nepamatoti, jo šie prasītāja prasījumi šajā saistībā bija cieši saistīti ar prasījumiem par atcelšanu, kuri paši ir noraidīti kā nepamatoti.

C | Tiesas kancelejas darbība 2019. gadā

Marc-André Gaudissart, sekretāra vietnieks

Lai arī Tiesas kancelejai ir uzticēti daudzi un daudzveidīgi uzdevumi un tas ir skaidrojams gan ar tās īpašo lomu tādā daudzvalodu iestādē, kāda ir Eiropas Savienības Tiesa, gan arī ar tās kā starpposma lomu informācijas apmaiņā starp dalībvalstu tiesām un lietas dalībniekiem, no vienas puses, un tiesnešu birojiem un apkalpojošajiem dienestiem, no otras puses, tomēr Tiesas kancelejas pamatuzdevums neapšaubāmi ir nodrošināt pareizu tiesvedības norisi un šajā tiesā ierosināto lietu materiālu precīzu apriti, sākot no brīža, kad kancelejā tiek reģistrēts pieteikums par lietas ierosināšanu, līdz nolēmuma, ar ko lietas izskatīšana tiek pabeigta, izsniegšanai lietas dalībniekiem vai iesniedzējtiesai. Tāpēc Tiesā ierosināto un pabeigto lietu skaitam ir tūlītēja ietekme uz kancelejas darba slodzi un tās spēju tikt galā ar izaicinājumiem, ar kuriem tā sastopas visdažādākajās jomās.

Tā kā aizvadītais gads atkal ir bijis zīmīgs ar ļoti augstu darbības intensitāti gan ierosināto, gan pabeigto lietu ziņā, šajā pārskatā turpmāk izklāstītais galvenokārt būs veltīts būtiskajām statistikas tendencēm, nevis citiem kancelejai uzticētajiem uzdevumiem, pat ja to izpildei 2019. gadā ir bijusi vajadzīga vērā ņemama tās resursu iesaistīšana, tostarp saistībā ar reglamentējošo prasību ievērošanu personas datu aizsardzības jomā vai šobrīd veicamajiem darbiem un pārdomām attiecībā uz integrētās lietu vadības sistēmas ieviešanu.

I. Ierosinātās lietas

Lai gan varētu domāt, ka 2018. gadā tika sasniegts vēsturiski augstākais rādītājs, proti, ne mazāk kā 849 lietas, kas ierosinātas viena gada laikā, statistikas dati vēlreiz ir pārspējuši visas prognozes, jo aizvadītajā gadā ir noticis ierosināto lietu skaita pieaugums par aptuveni 14 %, kas ir ne mazāk kā **966 Tiesā iesniegtas lietas 2019. gadā**. Tiesā nekad nav bijušas iesniegtas tik daudzas lietas! Tāpat kā abos iepriekšējos gados pieaugums lielā mērā ir skaidrojams ar to, ka atkal ir palielinājies lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits – proti, 641 šāds lūgums veido divas trešdaļas no 2019. gadā ierosinātajām lietām un vairāk nekā divas reizes pārsniedz to lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaitu, kuri Tiesā iesniegti pirms desmit gadiem (302 lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu 2009. gadā)! –, bet arī ar to, ka būtiski ir palielinājies apelācijas sūdzību skaits. 266 apelācijas lietas – apelācijas sūdzības, apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu un apelācijas sūdzības par iestāšanos lietā – veidoja vairāk nekā 27 % no 2019. gadā ierosinātajām lietām (salīdzinājumā ar neredz vairāk kā 23 % pagājušajā gadā). Šis palielinājums lielā mērā ir skaidrojams ar augsto Vispārējās tiesas taisīto nolēmumu skaitu 2018. gadā, kas it īpaši saistāms ar tās locekļu skaita pieaugumu.

Prasību sakarā ar pienākumu neizpildi skaits – 2019. gadā ierosinātās 35 lietas salīdzinājumā ar 57 iepriekšējā gadā ierosinātajām lietām – savukārt apliecina būtisku šī veida prasību skaita kritumu, taču šajā posmā šķiet pārsteidzīgi izdarīt secinājumu no šī konstatējuma, jo šo prasību skaita samazināšanos var būt ietekmējis īpašais aizvadītā gada institucionālais konteksts, kuru tostarp raksturoja “Junkera” Komisijas pilnvaru termiņa beigas un jauna Komisijas sastāva, kuram varētu būt no iepriekšējā sastāva atšķirīga pieeja tiesvedību jomā, darba sākums. Visbeidzot, aizvadītais gads ir zīmīgs ar prasību, kuru Revīzijas palāta cēlusi, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 286. panta 6. punktu, kā arī Eiropas Parlamenta lūguma sniegt

atzinumu (1/19) iesniegšanu, pamatojoties uz šī paša līguma 218. panta 11. punktu, tostarp par to, vai Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija) noslēgšana Eiropas Savienības vārdā ir saderīga ar Līgumiem.

Attiecībā uz lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jānorāda, ka 2019. gadā visu dalībvalstu tiesas bez izņēmuma ir vērsušās Tiesā. Tāpat kā 2018. gadā Vācija, Itālija un Spānija joprojām ir 2019. gadā iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu "ģeogrāfiskā" saraksta augšgalā ar attiecīgi 114, 70 un 64 lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurus aizvadītajā gadā iesniegušas šo dalībvalstu tiesas, taču lasītāju uzmanību galvenokārt piesaistīs dalībvalstu, kuras pievienojušās Eiropas Savienībai 2004., 2007. un 2013. gadā, iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits, kā arī salīdzinoši augstais lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu skaits, kurus iesniegušas Apvienotās Karalistes tiesas (18), neraugoties uz šīs dalībvalsts pieņemto lēmumu izstāties no Eiropas Savienības.

Proti, Rumānija un Polija, kuras 2019. gadā ir iesniegušas attiecīgi 49 un 39 lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, atrodas prejudiciālo nolēmumu ģeogrāfiskā saraksta ceturtajā un piektajā vietā, apsteidzot tādas dibinātājvalstis kā Beļģija, Francija vai Nīderlande (kuru tiesas 2019. gadā ir vērsušās Tiesā attiecīgi 38, 32 un 28 reizes), savukārt ievērojami ir pieaudzis to lūgumu skaits, kurus iesniegušas Bulgārijas (24 lūgumi), Horvātijas (10 lūgumi), Latvijas (12 lūgumi), Slovākijas (10 lūgumi) vai Slovēnijas (5 lūgumi) tiesas. Šī attīstība nenoliedzami atspoguļo Tiesas izveidotā dialoga ar visu dalībvalstu tiesām vitalitāti, pat ja dažkārt šajā dialogā vērojamas klusas bažas, jo atsevišķiem Tiesai uzdotajiem jautājumiem ir tik sensitīvs priekšmets kā tādu tiesiskas valsts pamatnormu un principu ievērošana, kuri tostarp reglamentē veidu, kādā tiesneši tiek iecelti amatā, vai viņu pensionēšanās vecumu, neatkarīgu un objektīvu disciplinārprocedūru esamība vai arī minimālo garantiju piešķiršana patvēruma meklētājiem vai starptautiskās aizsardzības saņēmējiem.

Pārējā daļā 2019. gadā Tiesā iesniegtās lietas – gan prejudiciālā nolēmuma veidā, gan kā tiešās prasības vai apelācijas sūdzības – skar ļoti daudzas jomas, kas atspoguļo ar Savienības tiesībām regulēto jomu plašumu un daudzveidību: no obligātā minimālā atpūtas laika un vienlīdzīga atalgojuma piešķiršanas salīdzināmās situācijās esošiem vīriešu un sieviešu dzimuma darba ņēmējiem līdz kompensāciju piešķiršanai aviopasažieriem saistībā ar lidojuma atcelšanu vai ilgu kavēšanos, ietverot arī tādus jautājumus kā nepieciešamība nodrošināt pienācīgu informāciju sabiedrībai, ja tirgū tiek laisti augu aizsardzības līdzekļi, vai arī atbilstošas informācijas nodrošināšana patērētājiem par pārtikas produktu, kurus viņi iegādājas, sastāvu vai precīzu ģeogrāfisko izcelsmi. Tāpat kā 2018. gadā lielāko īpatsvaru veido lietas, kuras skar trīs jautājumu grupas: ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu saistīti jautājumi (105 jaunas lietas), nodokļu jautājumi (74 lietas) un intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma jautājumi (arī 74 lietas). 2019. gada sākumā daudz apelācijas sūdzību arī tika iesniegtas par spriedumiem, kurus Vispārējā tiesa 2018. gada decembrī taisījusi valsts atbalsta un konkurences jomā, kas izskaidro īpaši lielo šajās abās jomās ietilpstošo jauno lietu skaitu (attiecīgi 59 un 42 jaunas lietas).

Visbeidzot ir jānorāda, ka aizvadītais gads ir bijis zīmīgs arī ar lielu pieteikumu par paātrinātās tiesvedības piemērošanu skaitu, jo paātrinātās tiesvedības piemērošana tika lūgta ne mazāk kā 58 lietās (salīdzinājumā ar 36 pieteikumiem 2018. gadā un 31 pieteikumu 2017. gadā), un divdesmit lietās ir tikusi lūgta (vai piedāvāta) steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība (jeb par vienu gadījumu vairāk nekā pagājušajā gadā un par pieciem gadījumiem vairāk nekā 2017. gadā). Lai gan visi šie pieteikumi netika apmierināti, tomēr tie lika Tiesai īsā laikā pārbaudīt katrā gadījumā norādītos apstākļus, lai izvērtētu, ir vai nav pamats uzsākt vienu no šīm abām procedūrām. Šī izvērtējuma rezultātā konkrēti vienpadsmit lietās ir tikusi uzsākta steidzamības tiesvedība un trīs citās lietās uzsākta paātrinātā tiesvedība.

II. Pabeigtās lietas

Lai gan aizvadītajā gadā ir sasniegts īpaši augsts ierosināto lietu skaits, ar lielu gandarījumu ir jānorāda, ka šo augsto rādītāju atkal ir kompensējis nepārspēts pabeigto lietu skaits. Tiesa, spēdama **2019. gadā pabeigt 865 lietas**, faktiski ir uzstādījusi jaunu rekordu, pārspējot iepriekšējā gada rekordskaitli: 760 pabeigtas lietas 2018. gadā. Šis skaits norāda uz pieaugumu aptuveni par 14 %!

Šobrīd detalizēti nepievēršoties 2019. gadā pabeigtajām lietām un to tvērumam – šajā ziņā lūdzam skatīt šā ziņojuma otro daļu attiecībā uz judikatūras attīstību –, lasītāja uzmanību, iepazīstoties ar turpmākajā izklāstā ietvertajiem skaitļiem un statistikas datiem, īpaši piesaistīs šādi trīs elementi.

Pirmais elements neapšaubāmi ir augstais rīkojumu īpatsvars kopējā 2019. gadā pabeigto lietu skaitā. 2018. gadā Tiesa bija izdevusi 218 rīkojumus, savukārt 2019. gadā šis skaits ir palielinājies līdz 293 rīkojumiem visās kategorijās kopā. Šis palielinājums ir balstīts uz diviem faktoriem.

Pirmkārt, tas ir izskaidrojams ar aktīvu visu to Reglamenta piedāvāto iespēju izmantošanu, kas paredzētas, lai īsā laikā izskatītu Tiesā iesniegtās prasības, un it īpaši šī reglamenta 99. panta izmantošanu, kas Tiesai ļauj, izdodot motivētu rīkojumu, sniegt ātru atbildi uz tai prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā uzdotajiem jautājumiem, ja šie jautājumi ir identiski jautājumam, par kuru Tiesa jau ir sniegusi nolēmumu, ja atbilde uz šādu jautājumu skaidri izriet no judikatūras vai ja atbilde uz uzdoto jautājumu nerada nekādas pamatotas šaubas (2019. gadā šādi, pamatojoties uz minēto reglamenta normu, ir pabeigtas ne mazāk kā 57 lietas).

Otrkārt, tas ir skaidrojams ar to, ka 2019. gada 1. maijā ir stājusies spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 17. aprīļa Regula (ES, Euratom) 2019/629¹, ar kuru ir ieviests jauns iepriekšēja atsevišķu apelācijas sūdzību pieļaujamības vērtējuma mehānisms, kas Tiesai ļauj atzīt šādas apelācijas sūdzības par pieļaujamām – pilnībā vai daļēji – tikai tad, ja tajās tiek izvirzīts jautājums, kas ir nozīmīgs Savienības tiesību vienotībai, konsekvencei vai attīstībai. Tā kā šis nosacījums nav ticis atzīts par īstenojušos – vai vismaz apelācijas sūdzību iesniedzēji to nav pietiekami pamatojuši –, Tiesa 2019. gadā ir izdevusi daudzus (27) rīkojumus par apelācijas sūdzības atzīšanu par nepieļaujamu, kas ir sekmējis rīkojumu, ar kuru tiek izbeigta tiesvedība, skaita pieaugumu.

Turklāt ir jānorāda uz pirmo gadījumu, kad ir ticis īstenots Reglamenta 182. pants, kas Tiesai ļauj atzīt apelācijas sūdzību par acīmredzami pamatotu, ja tā jau ir lēmusi par vienu vai vairākiem tādiem pašiem tiesību jautājumiem, kuri ir izvirzīti ar apelācijas sūdzību.

Attiecībā uz pabeigto lietu sadalījumu no iztiesāšanas sastāva skatpunkta ir jāmin Tiesas plēnuma 2019. gada 30. aprīlī pasludinātais atzinums (1/17) par to, vai ieguldītāju un valstu ieguldījumu strīdu izšķiršanas mehānisms (IVSI), kas izveidots ar Visaptverošu ekonomikas un tirdzniecības nolīgumu (CETA) starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses, ir saderīgs ar Savienības tiesībām, kā arī Tiesas virspalātas, kas 2019. gadā ir pabeigusi ne mazāk kā 82 lietas, pasludināto nolēmumu būtiskais īpatsvars. Īpašas pieminēšanas vērts ir arī pieaugošais to nolēmumu īpatsvars, kurus ir pasludinājusi trīs tiesnešu palāta. Proti, 2019. gadā palātas, kas izskata lietas trīs tiesnešu sastāvā, ir pabeigušas ne mazāk kā 351 lietu, taisot spriedumu vai izdodot rīkojumu, salīdzinājumā ar 251 lietu 2018. gadā. Šis būtiskais pieaugums, kas noticis augstas darba slodzes apstākļos, daļēji ir izskaidrojams ar Tiesas vēlmi iespējami labāk izmantot šos iztiesāšanas sastāvus, nododot tiem izskatīšanai atbilstošas lietas, kurās attiecīgā gadījumā tiek sniegti

1) OV L 111, 25.4.2019., 1. lpp.

ģenerālvokāta secinājumi, kas agrāk bija retums attiecībā uz šādiem iztiesāšanas sastāviem nodotajām lietām. 2019. gadā ir nedaudz palielinājies piecu tiesnešu palātu nolēmumu īpatsvars, jo aizvadītajā gadā šie iztiesāšanas sastāvi ir pabeiguši 343 lietas salīdzinājumā ar 323 lietām iepriekšējā gadā.

Visbeidzot, runājot par tiesvedību ilgumu, ir jānorāda, ka tas kopumā ir bijis stabils vai pat ir samazinājies, neraugoties uz būtisko lietu skaita pieaugumu. 2019. gadā vidējais prejudiciālā nolēmuma lietu izskatīšanas ilgums ir bijis 15,5 mēneši (un 3,7 mēneši lietām, kurās ir piemērota steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība) salīdzinājumā ar attiecīgi 16 mēnešiem un 3,1 mēnesi 2018. gadā, savukārt vidējais tiešo prasību un apelācijas sūdzību izskatīšanas ilgums attiecīgi bija 19,1 mēnesis (salīdzinājumā ar 18,8 mēnešiem 2018. gadā) un 11,1 mēnesis (salīdzinājumā ar 13,4 mēnešiem). Kā ir norādīts iepriekš, šie rādītāji galvenokārt ir sasniegti, aktīvāk izmantojot rīkojumus, it īpaši intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma jomā, savukārt liels skaits apelācijas sūdzību ir tikušas noraidītas, pamatojoties vai nu uz Tiesas Reglamenta 170.a vai 170.b pantu (jaunais apelācijas sūdzību pieļaujamības vērtējuma mehānisms), vai arī uz tā 181. pantu.

III. Izskatīšanā esošās lietas

Kā loģiskas sekas 2019. gadā iesniegto lietu skaita pieaugumam, kas bija lielāks nekā pabeigto lietu skaita pieaugums, lai gan pēdējais minētais bija būtisks, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājies arī izskatīšanā esošo lietu skaits, jo **2019. gada 31. decembrī izskatīšanā bija 1102 lietas** (1103 lietas, ņemot vērā lietu apvienošanu to saistības dēļ).

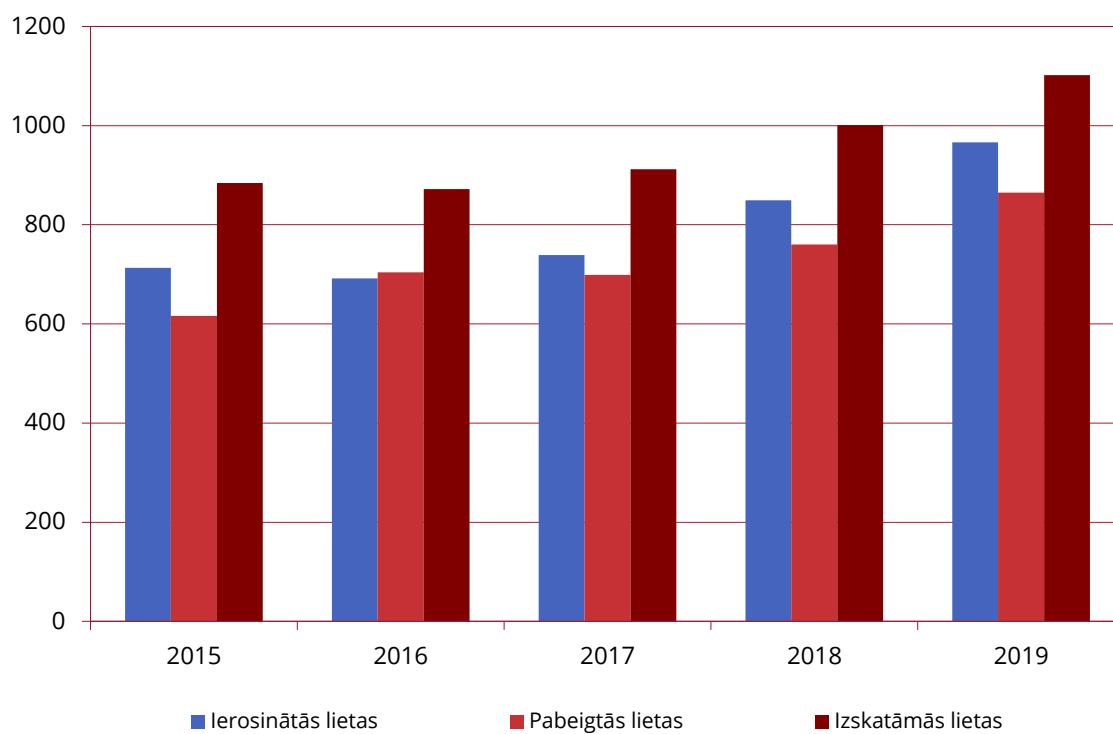
Šādā kontekstā konkrēti ir aplūkojama iepriekšēja apelācijas sūdzību pieļaujamības vērtējuma mehānisma stāšanās spēkā 2019. gada 1. maijā, kā arī aizvadītajā gadā Tiesas veiktie grozījumi savā Reglamentā, leteikumos valstu tiesām par prejudiciālās tiesvedības ierosināšanu un Praktiskajos norādījumos lietas dalībniekiem par Tiesā iesniegtajām lietām. Šie grozījumi, kuru tvērums ir aprakstīts šīs nodaļas pirmajā daļā, ir domāti, lai paskaidrotu, papildinātu vai vienkāršotu normas, kuras reglamentē tiesvedību Tiesā, un precizētu ietvaru, kurā noris tās attiecības ar valstu tiesām un lietas dalībnieku pārstāvjiem. Šiem grozījumiem ir jāļauj Tiesai zināmā mērā absorbēt tajā iesniegto lietu skaita pieaugumu, neskarot citus pasākumus, kuri attiecīgā brīdī varētu tikt ierosināti, ja turpināsies pieauguma tendence, lai vienkāršotu atsevišķu lietu izskatīšanu vai līdzsvarotu kompetenču sadalījumu starp Tiesu un Vispārējo tiesu.

D | Tiesas darbības statistika

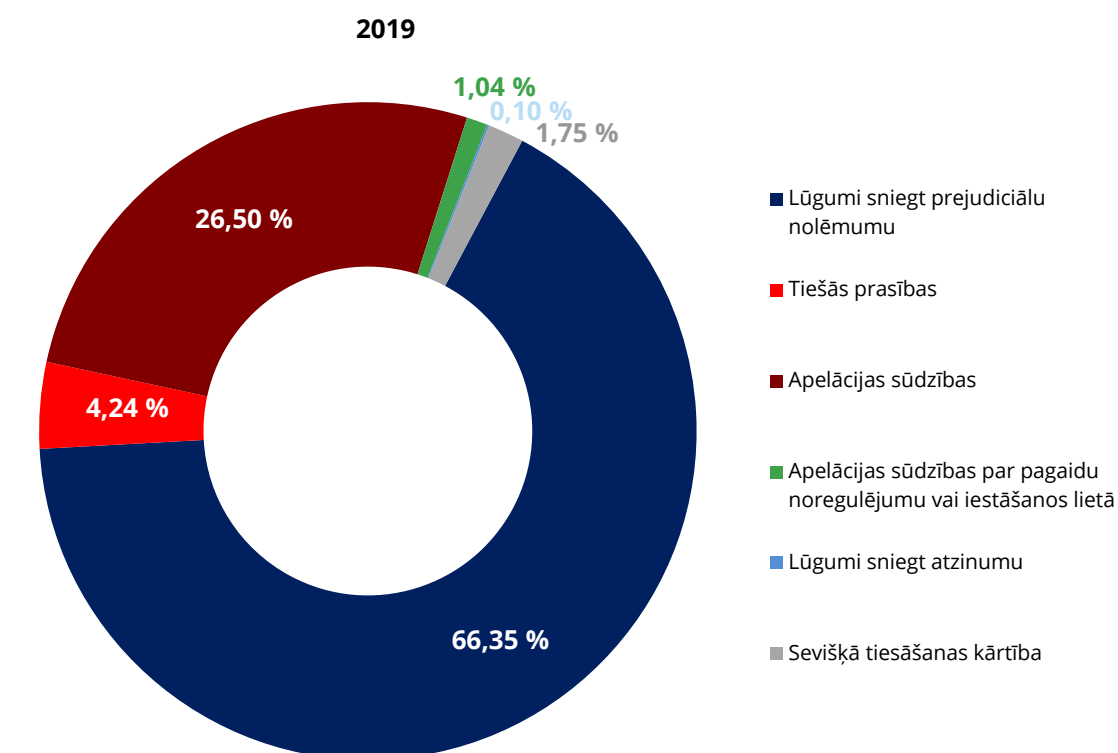
I. Tiesas vispārējā darbība – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2015–2019)	147
II. Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2015–2019)	148
III. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2014–2019)	149
IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2019)	150
V. Ierosinātās lietas – Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts (2015–2019)	151
VI. Ierosinātās lietas – Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi (2015–2019)	152
VII. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2015–2019)	153
VIII. Pabeigtās lietas – Spriedumi, atzinumi, rīkojumi (2019)	154
IX. Ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019)	155
X. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2015–2019)	156
XI. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2019)	157
XII. Pabeigtās lietas – Spriedumi par valsts pienākumu neizpildi – Iznākums (2015–2019)	158
XIII. Pabeigtās lietas – Apelācijas sūdzības: iznākums (2015–2019)	159
XIV. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums (2015–2019), izteikts mēnešos	160
XV. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2015–2019)	161
XVI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019)	162
XVII. Paātrinātās tiesvedības (2015–2019)	163
XVIII. Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības (2015–2019)	164
XIX. Pagaidu noregulējumi (2015–2019)	165
XX. Apelācijas sūdzības, kas ir minētas Statūtu 58.a pantā (2019)	166
XXI. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) – Ierosinātās lietas un spriedumi vai atzinumi	167
XXII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) – Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un gada	169
XXIII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) – Iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un tiesas	171
XXIV. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) – Pret dalībvalstīm celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi	174
XXV. Tiesas kancelejas darbība (2015–2019)	175

I. Tiesas vispārējā darbība – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Ierosinātās lietas	713	692	739	849	966
Pabeigtās lietas	616	704	699	760	865
Izskatāmās lietas	884	872	912	1001	1102

II. Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	436	470	533	568	641
Tiešās prasības	48	35	46	63	41
Apelācijas sūdzības	206	168	141	193	256
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	9	7	6	6	10
Lūgumi sniegt atzinumu	3		1		1
Sevišķā tiesāšanas kārtība ¹	11	12	12	19	17
Kopā	713	692	739	849	966
Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	2	3	3	6	6

1| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerāladvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/arresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

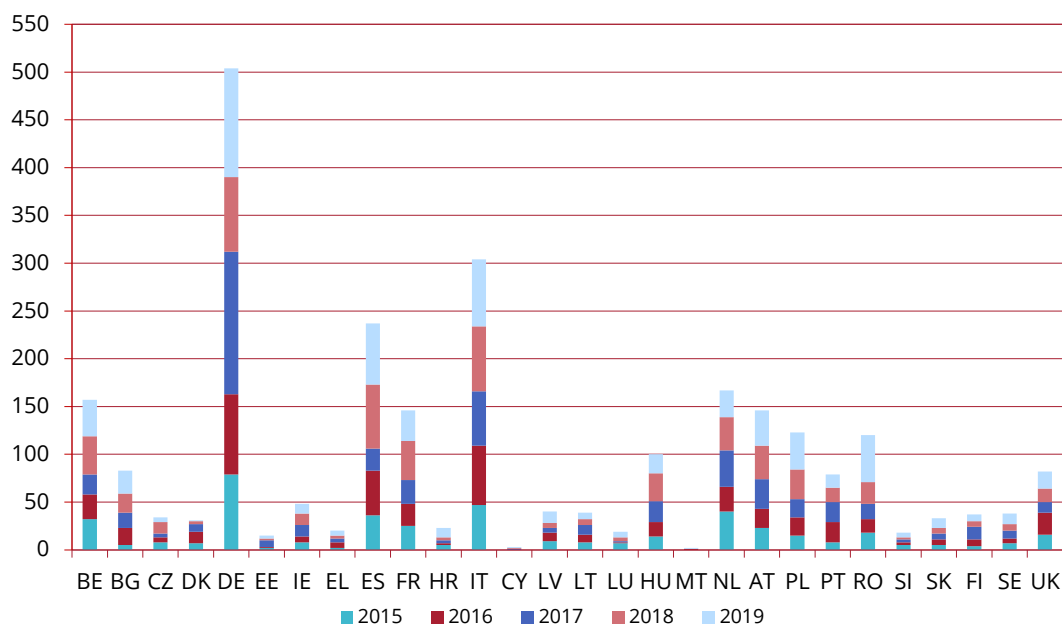
III. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2014–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Aizjūras zemju un teritoriju asociācija	1				
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	12	16	8	7	8
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	53	76	98	82	106
Eiropas Savienības ārējā darbība	3	4	3	4	4
Ekonomikas un monetārā politika	11	1	7	3	11
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	3		2		1
Enerģija	1	3	2	12	6
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	6	3	6	6	8
Institucionālās tiesības	24	22	26	34	38
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	88	66	73	92	74
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports			2		
Jaunu valstu pievienošanās			1		
Kapitāla brīva aprīte	6	4	12	9	6
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošanas (REACH regula)	5	2	2	1	3
Konkurence	40	35	8	25	42
Kopējā ārpolitika un drošības politika	12	7	6	7	19
Kopējā zivsaimniecības politika	1	3	1	1	1
Lauksaimniecība	17	27	14	26	24
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	7	10	7	14	2
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	29	13	14	14	18
Nodokļi	49	70	55	71	73
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	24	15	18	37	12
Patērētāju tiesību aizsardzība	40	23	36	41	73
Personu brīva pārvietošanās	15	28	16	19	41
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmos	1	3	3	1	
Pieklūve dokumentiem	7	6	1	10	5
Preču brīva aprīte	8	3	6	4	8
Publiskie iepirkumi	26	19	23	28	27
Rūpniecības politika	11	3	6	4	7
Sabiedrības veselība	10	1	1	4	6
Sabiedrību tiesības	1	7	1	2	3
Savienības pilsonība	6	7	8	6	8
Savienības tiesību principi	13	11	12	29	33
Šķērējklauzula			5	2	3
Sociālā politika	32	33	43	46	41
Tiesību aktu tuvināšana	22	34	41	53	29
Tirdzniecības politika	15	20	8	5	10
Transports	27	32	83	39	54
Valsts atbalsts	29	39	21	26	59
Vide	47	30	40	50	47
LES	702	676	719	814	910
Drošības kontrole				1	
Iedzīvotāju aizsardzība				1	1
EAEK līgums				2	1
Savienības tiesību principi				1	1
Līgums par ES				1	1
Civildienesta noteikumi		1	8	16	35
Institucionālās tiesības				2	
Privilēģijas un imunitāte	2	2		2	3
Tiesvedība	9	13	12	12	16
Dažādi	11	16	20	32	54
PAVISAM KOPĀ	713	692	739	849	966

IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2019)

	Lūgumi sniegt prejudiciālu noļēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Sevišķā tiesāšanas kārtība
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	8					8	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	103	3				106	
Eiropas Savienības ārējā darbība	2		1		1	4	
Ekonomikas un monetārā politika	3		8			11	
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija			1			1	
Enerģija	4	1	1			6	
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	7	1				8	
Institucionālās tiesības	2	4	30	1		38	1
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	15	1	58			74	
Kapitāla brīva aprīte	5	1				6	
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)			3			3	
Konkurence	12		27	3		42	
Kopējā ārpolitika un drošības politika			19			19	
Kopējā zivsaimniecības politika		1				1	
Lauksaimniecība	14	1	8	1		24	
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	2					2	
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	18					18	
Nodokļi	67	5		1		73	
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	12					12	
Patērētāju tiesību aizsardzība	72		1			73	
Personu brīva pārvietošanās	40	1				41	
Pieklūve dokumentiem			4	1		5	
Preču brīva aprīte	8					8	
Publiskie iepirkumi	25	1	1			27	
Rūpniecības politika	6	1				7	
Sabiedrības veselība	3		2	1		6	
Sabiedrību tiesības	2		1			3	
Savienības pilsonība	8					8	
Savienības tiesību principi	32	1				33	
Šķīrējklauzula			3			3	
Sociālā politika	40		1			41	
Tiesību aktu tuvināšana	25	1	3			29	
Tirdzniecības politika	5		5			10	
Transports	51	3				54	
Valsts atbalsts	17	1	39	2		59	
Vide	30	12	5			47	
LESD	638	39	221	10	1	910	1
Iedzīvotāju aizsardzība		1				1	
EAEK līgums		1				1	
Savienības tiesību principi	1					1	
Līgums par ES	1					1	
Civildienesta noteikumi	1		34			35	
Privilēģijas un imunitāte	1	1				3	1
Tiesvedība			1			16	15
Dažādi	2	1	35			54	16
PAVISAM KOPĀ	641	41	256	10	1	966	17

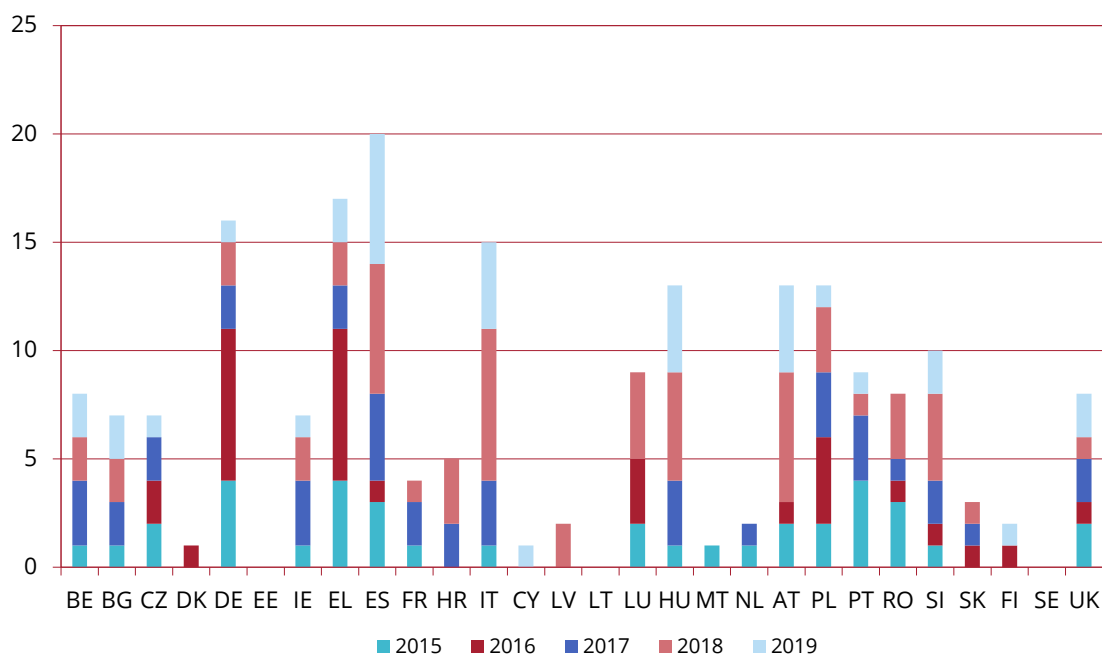
V. Ierosinātās lietas – Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Beļģija	32	26	21	40	38	157
Bulgārija	5	18	16	20	24	83
Čehijas Republika	8	5	4	12	5	34
Dānija	7	12	8	3	1	31
Vācija	79	84	149	78	114	504
Igaunija	2	1	7	2	3	15
Īrija	8	6	12	12	10	48
Grieķija	2	6	4	3	5	20
Spānija	36	47	23	67	64	237
Francija	25	23	25	41	32	146
Horvātija	5	2	3	3	10	23
Itālija	47	62	57	68	70	304
Kipra				1	1	2
Latvija	9	9	5	5	12	40
Lietuva	8	8	10	6	7	39
Luksemburga	7	1	1	4	6	19
Ungārija	14	15	22	29	20	100
Malta		1			1	2
Nīderlande	40	26	38	35	28	167
Austrija	23	20	31	35	37	146
Polija	15	19	19	31	39	123
Portugāle	8	21	21	15	14	79
Rumānija	18	14	16	23	49	120
Slovēnija	5	3	3	2	5	18
Slovākija	5	6	6	6	10	33
Somija	4	7	13	6	7	37
Zviedrija	7	5	8	7	11	38
Apvienotā Karaliste	16	23	11	14	18	82
Cita ¹	1					1
Kopā	436	470	533	568	641	2648

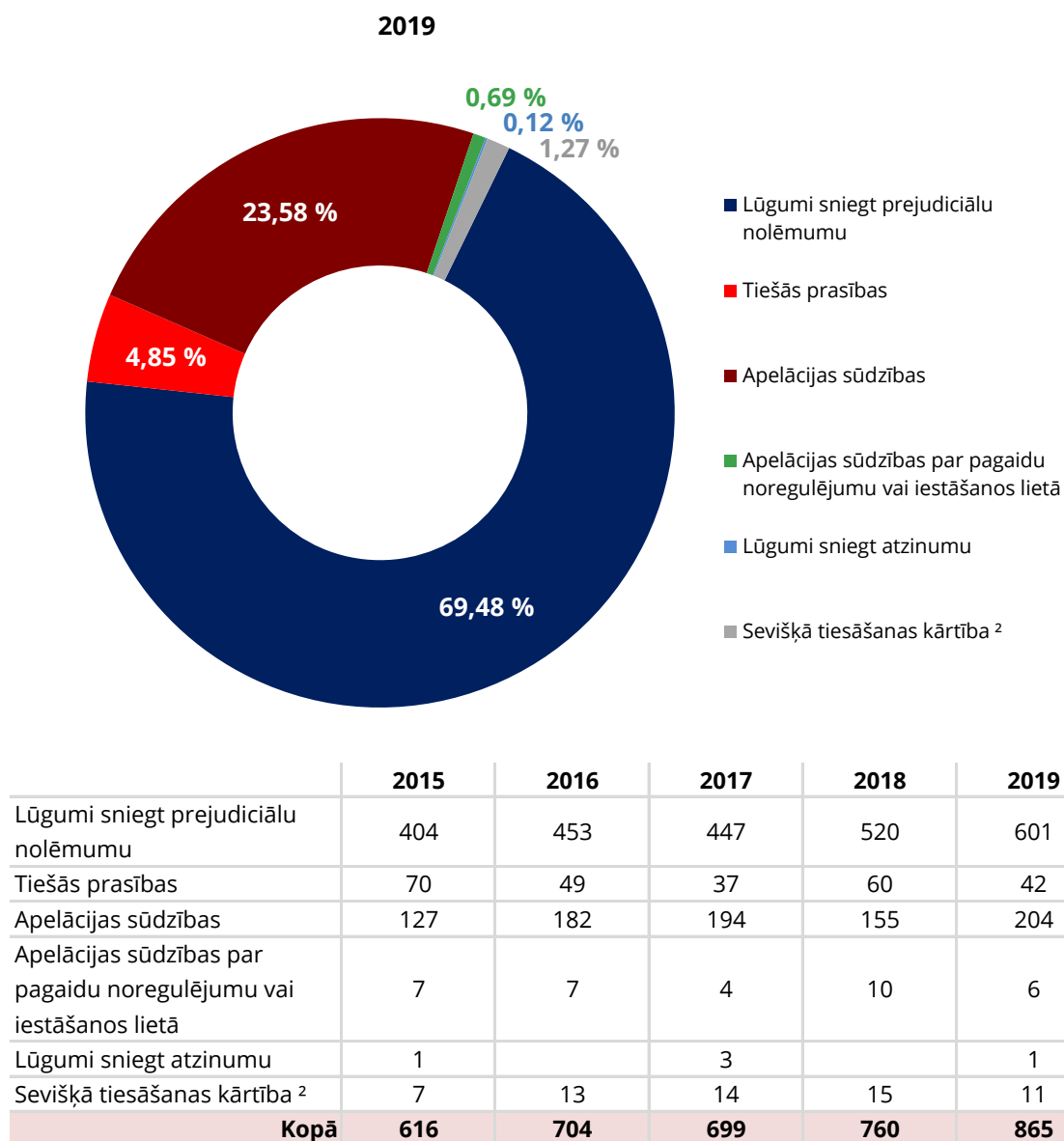
1| Lieta C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof).

VI. Ierosinātās lietas – Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Beļģija	1		3	2	2	8
Bulgārija	1		2	2	2	7
Čehijas Republika	2	2	2		1	7
Dānija		1				1
Vācija	4	7	2	2	1	16
Igaunija						
Īrija	1		3	2	1	7
Grieķija	4	7	2	2	2	17
Spānija	3	1	4	6	6	20
Francija	1		2	1		4
Horvātija			2	3		5
Itālija	1		3	7	4	15
Kipra					1	1
Latvija				2		2
Lietuva						
Luksemburga	2	3		4		9
Ungārija	1		3	5	4	13
Malta	1					1
Nīderlande	1		1			2
Austrija	2	1		6	4	13
Polija	2	4	3	3	1	13
Portugāle	4		3	1	1	9
Rumānija	3	1	1	3		8
Slovēnija	1	1	2	4	2	10
Slovākija		1	1	1		3
Somija		1			1	2
Zviedrija						
Apvienotā Karaliste	2	1	2	1	2	8
Kopā	37	31	41	57	35	201

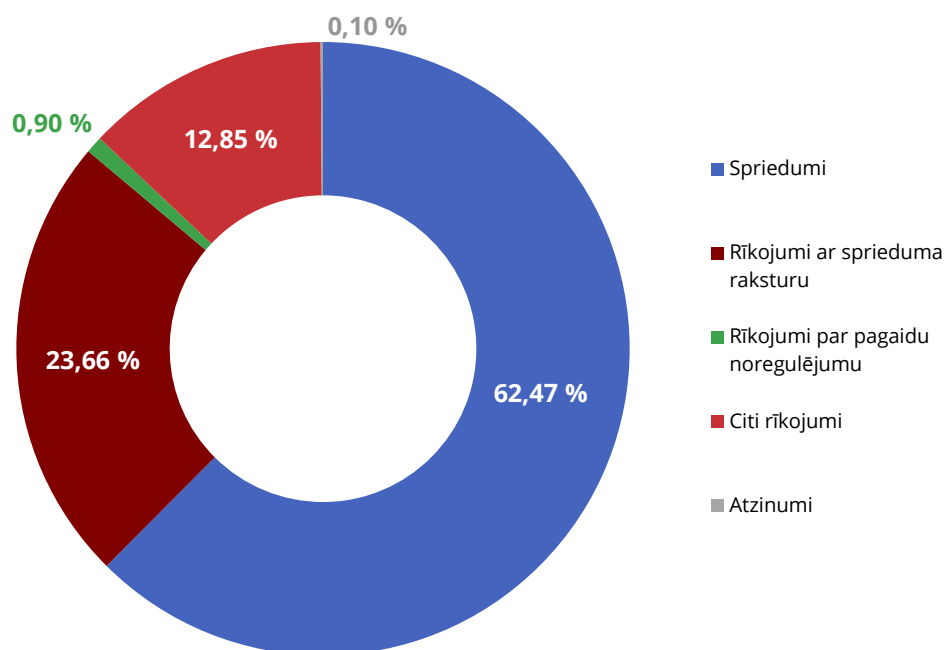
VII. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2015–2019) ¹

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerālvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/arresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

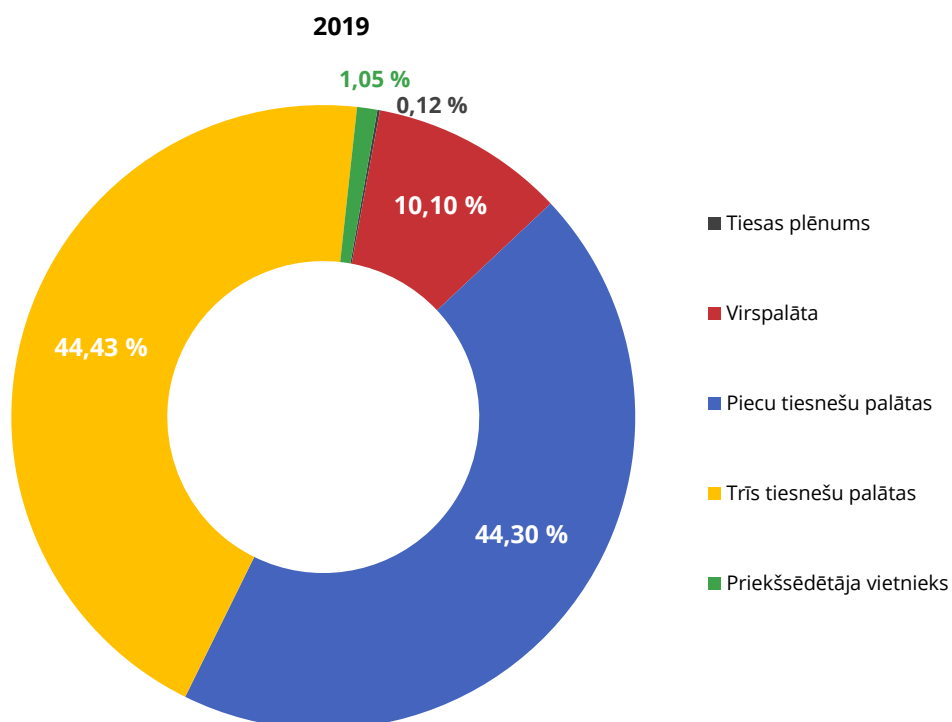
VIII. Pabeigtās lietas – Spriedumi, atzinumi, rīkojumi (2019) ¹

	Spriedumi	Rīkojumi ar sprieduma raksturu ²	Rīkojumi par pagaidu noregulējumu ³	Citi rīkojumi ⁴	Atzinumi	Kopā
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	375	70		83		528
Tiešās prasības	32			9		41
Apelācijas sūdzības	84	106	1	8		199
Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā			6			6
Lūgumi sniegt atzinumu					1	1
Sevišķā tiesāšanas kārtība		10		1		11
Kopā	491	186	7	101	1	786

- ¹ Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).
- ² Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.
- ³ Rīkojumi, kas izdoti saistībā ar pieteikumu, kurš pamatots ar LESD 278., 279. vai 280. pantu, vai ar atbilstošajām EAEKL normām, vai arī saistībā ar apelācijas sūdzību par rīkojumu par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā.
- ⁴ Galīgie rīkojumi, ar kuriem lietu izslēdz no reģistra, izbeidz tiesvedību pirms sprieduma taisīšanas vai nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai.

**IX. Ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu pabeigtās lietas –
Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019) ¹**

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Spriedumi/Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā	Spriedumi/Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā	Spriedumi/Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā	Spriedumi/Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā	Spriedumi/Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā
Tiesas plēnums							1		1	1		1	1		1
Virspalāta	47		47	54		54	46		46	76		76	77		77
Piecu tiesnešu palātas	298	20	318	280	20	300	312	10	322	300	15	315	317	21	338
Trīs tiesnešu palātas	93	89	182	120	162	282	151	105	256	153	93	246	163	176	339
Priekšsēdētāja vietnieks		7	7		5	5		3	3		7	7		8	8
Kopā	438	116	554	454	187	641	510	118	628	530	115	645	558	205	763

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

X. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2015–2019) ¹

	2015	2016	2017	2018	2019
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	17	27	10	13	5
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	49	52	61	74	85
Eiropas komunikāciju tīkli		1			
Eiropas Savienības ārējā darbība	1	5	1	3	4
Ekonomikas un monetārā politika	3	10	2	3	7
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	4	2		1	
Enerģija	2		2	1	9
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	1	2	7	2	6
Institucionālās tiesības	27	20	27	28	28
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	51	80	60	74	92
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	1		2		
Jaunu valstu pievienošanās		1		1	
Kapitāla brīva aprīte	8	7	1	13	8
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošanas (REACH regula)	1	1	7	1	1
Konkurence	23	30	53	12	20
Kopējā ārpolitika un drošības politika	6	11	10	5	8
Kopējā zivsaimniecības politika	3	1	2	2	2
Lauksaimniecība	20	13	22	15	23
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	14	5	6	10	12
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	20	27	19	12	12
Nodarbinātība	1				
Nodokļi	55	41	62	58	68
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	17	14	13	21	23
Patērētāju tiesību aizsardzība	29	33	20	19	38
Personu brīva pārvietošanās	13	12	17	24	25
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	1	3	2	3	1
Piekļuve dokumentiem	3	4	9	2	5
Preču brīva aprīte	9	5	2	6	2
Publiskie iepirkumi	14	31	15	22	20
Rūpniecības politika	9	10	8	2	7
Sabiedrības veselība	5	4	5		6
Sabiedrību tiesības	1	1	4	1	1
Savienības pilsonība	4	8	5	10	7
Savienības tiesību principi	12	13	14	10	17
Šķērējklauzula				3	2
Sociālā politika	30	23	26	42	36
Tiesību aktu tuvināšana	24	16	29	28	44
Tirdzniecības politika	4	14	14	6	11
Transports	9	20	17	38	25
Valsts atbalsts	26	26	33	29	20
Vide	27	53	27	33	50
LESD	544	626	614	627	730
Iedzīvotāju aizsardzība	1				1
EAEK līgums	1				1
Savienības tiesību principi					1
Līgums par ES					1
Civildienesta noteikumi	3		1	7	18
Institucionālās tiesības					2
Privilēģijas un imunitāte	2	1		1	
Tiesvedība	4	14	13	10	11
Dažādi	9	15	14	18	31
PAVISAM KOPĀ	554	641	628	645	763

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

XI. Lietas, kas pabeigtas ar spriedumu, atzinumu vai rīkojumu ar sprieduma raksturu – Prasību joma (2019) ¹

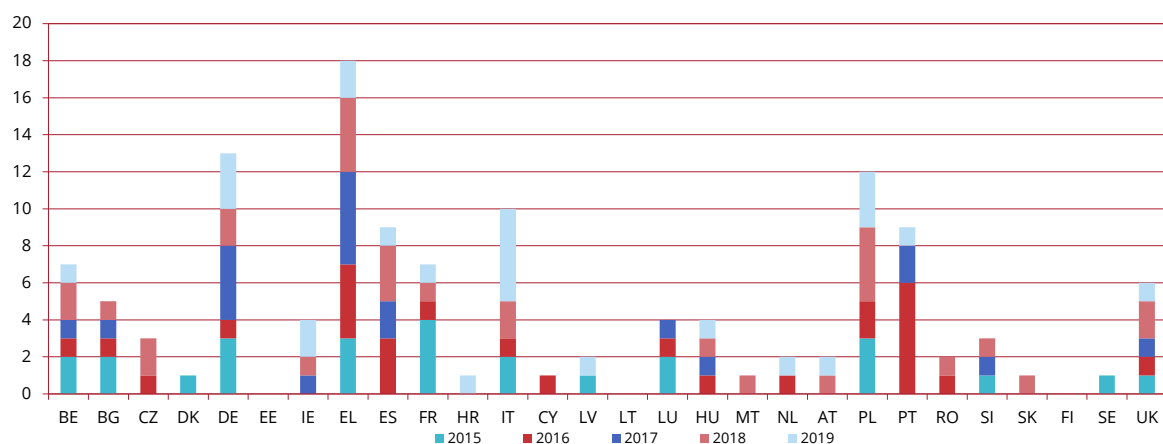
	Spriedumi/Atzinumi	Rīkojumi ²	Kopā
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	5		5
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	73	12	85
Eiropas Savienības ārējā darbība	4		4
Ekonomikas un monetārā politika	7		7
Enerģija	8	1	9
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu sistēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana u.c.)	6		6
Institucionālās tiesības	8	20	28
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	31	61	92
Kapitāla brīva aprīte	4	4	8
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)	1		1
Konkurence	16	4	20
Kopējā ārpolitika un drošības politika	7	1	8
Kopējā zivsaimniecības politika	2		2
Lauksaimniecība	19	4	23
Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums	11	1	12
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	12		12
Nodokļi	61	7	68
Pakalpojumu sniegšanas brīvība	18	5	23
Patērētāju tiesību aizsardzība	29	9	38
Personu brīva pārvietošanās	16	9	25
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss	1		1
Pieklūve dokumentiem	2	3	5
Preču brīva aprīte	2		2
Publiskie iepirkumi	15	5	20
Rūpniecības politika	7		7
Sabiedrības veselība	6		6
Sabiedrību tiesības		1	1
Savienības pilsonība	7		7
Savienības tiesību principi	10	7	17
Šķīrējklauzula	2		2
Sociālā politika	28	8	36
Tiesību aktu tuvināšana	35	9	44
Tirdzniecības politika	11		11
Transports	21	4	25
Valsts atbalsts	12	8	20
Vide	48	2	50
LESD	545	185	730
Iedzīvotāju aizsardzība	1		1
EAEK līgums	1		1
Savienības tiesību principi	1		1
Līgums par ES	1		1
Civildienesta noteikumi	9	9	18
Institucionālās tiesības	2		2
Tiesvedība		11	11
Dažādi	11	20	31
PAVISAM KOPĀ	558	205	763

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Galīgie rīkojumi, kas nav rīkojumi par izslēgšanu no reģistra, par tiesvedības izbeigšanu pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai.

XII. Pabeigtās lietas –

Spriedumi par valsts pienākumu neizpildi – Iznākums (2015–2019) ¹

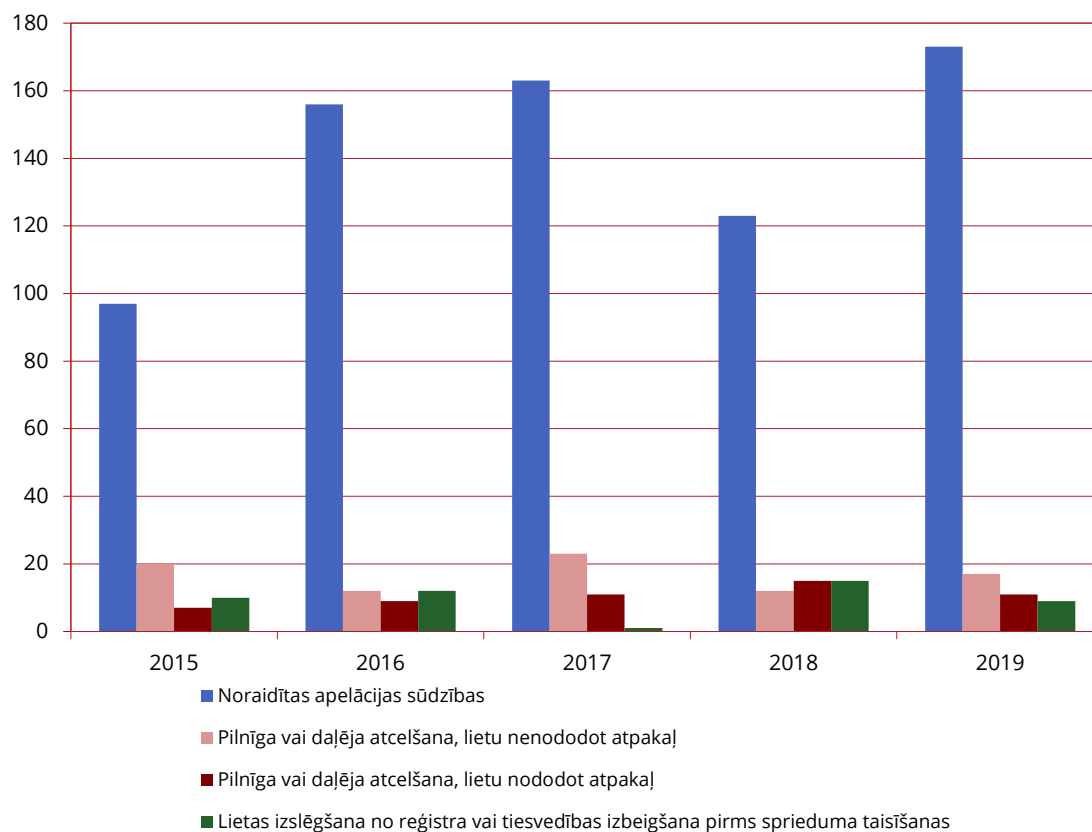

	2015		2016		2017		2018		2019	
	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta	Apmierināta	Noraidīta
Beļģija	2		1		1		2		1	
Bulgārija	2		1		1		1			
Čehijas Republika			1				2			1
Dānija	1							1		
Vācija	3		1		4		2	1	3	
Igaunija										
Īrija		1			1		1		2	
Grieķija	3		4		5		4		2	
Spānija			3		2		3		1	1
Francija	4		1				1		1	
Horvātija									1	
Itālija	2		1				2		5	1
Kipra			1							
Latvija	1								1	
Lietuva										
Luksemburga	2		1		1					
Ungārija			1		1		1		1	
Malta				1			1			
Nīderlande			1	1					1	
Austrija				1			1	1	1	
Polija	3	1	2				4		3	
Portugāle			6		2				1	
Rumānija			1				1			
Slovēnija	1				1		1			
Slovākija		2					1			
Somija										
Zviedrija	1									
Apvienotā Karaliste	1	1	1	1	1		2		1	
Kopā	26	5	27	4	20		30	3	25	3

1| Norādītie (neto) dati ietver kopējo lietu skaitu, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

XIII. Pabeigtās lietas – Apelācijas sūdzības: iznākums (2015–2019) ^{1 2}

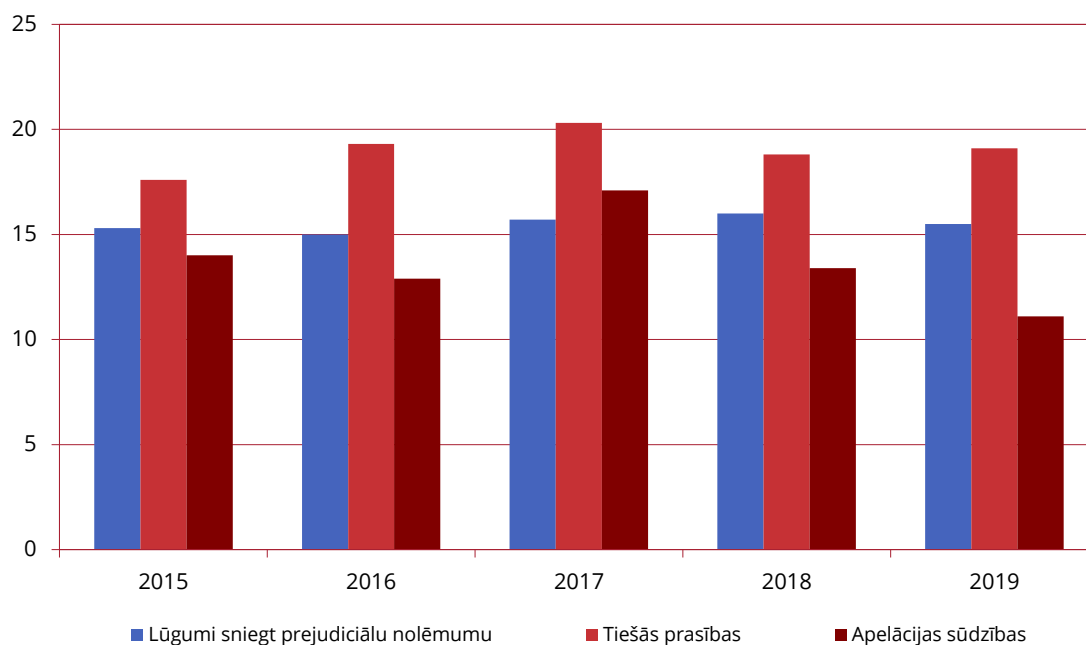
(spriedumi un rīkojumi ar sprieduma raksturu)

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Noraidītas apelācijas sūdzības	37	60	97	63	93	156	103	60	163	59	64	123	63	110	173
Pilnīga vai daļēja atcelšana, lietu nenododot atpakaļ	19	1	20	12		12	23		23	11	1	12	17		17
Pilnīga vai daļēja atcelšana, lietu nododot atpakaļ	6	1	7	9		9	11		11	14	1	15	9	2	11
Lietas izslēgšana no reģistra vai tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas		10	10		12	12		1	1		15	15		9	9
Kopā	62	72	134	84	105	189	137	61	198	84	81	165	89	121	210

- 1| Detalizētāka informācija par apelācijas sūdzībām, kas ir iesniegtas par Vispārējās tiesas nolēmumiem, ir ietverta Vispārējās tiesas darbības statistikā
- 2| Norādītie dati (bruto dati) ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (lietas numurs = viena lieta). Tie ietver arī apelācijas sūdzības, kas ir minētas Protokola par Eiropas Savienības Tiesas Statūtiem 58.a pantā un ir atzītas par nepieņemamām vai nepieļaujamām saskaņā ar Reglamenta 170.a vai 170.b pantu. Detalizētāka informācija par Statūtu 58.a pantā minēto mehānismu ir ietverta šī ziņojuma XX tabulā.

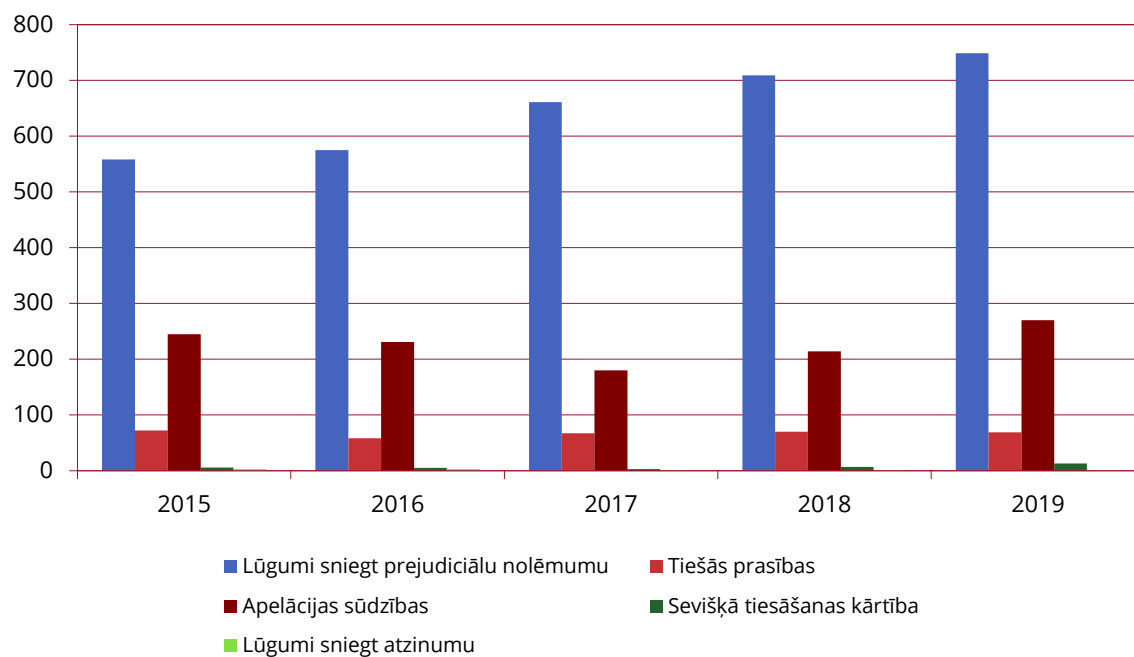
XIV. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums (2015–2019) ¹, izteikts mēnešos
(spriedumi un rīkojumi ar sprieduma raksturu)

	2015	2016	2017	2018	2019
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	15,3	15	15,7	16	15,5
Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības	1,9	2,7	2,9	3,1	3,7
Paātrinātās tiesvedības	5,3	4	8,1	2,2	9,9
Tiešās prasības	17,6	19,3	20,3	18,8	19,1
Paātrinātās tiesvedības				9	10,3
Apelācijas sūdzības	14	12,9	17,1	13,4	11,1
Paātrinātās tiesvedības		10,2			

1| Tiesvedības ilguma aprēķinos nav iekļautas: lietas, kurās ir pieņemts starpnolēmums vai veikta pierādījumu vākšana; atzinumi; sevišķā tiesāšanas kārtība (proti, juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerālvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/arresta procedūra un lietas imunitātes jomā); lietas, kas beidzas ar rīkojumu par lietas izslēgšanu no reģistra, tiesvedības izbeigšanu lietā pirms sprieduma taisīšanas vai lietas nodošanu atpakaļ Vispārējai tiesai; pagaidu noregulējuma tiesvedība, kā arī apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā.

XV. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2015–2019) ¹

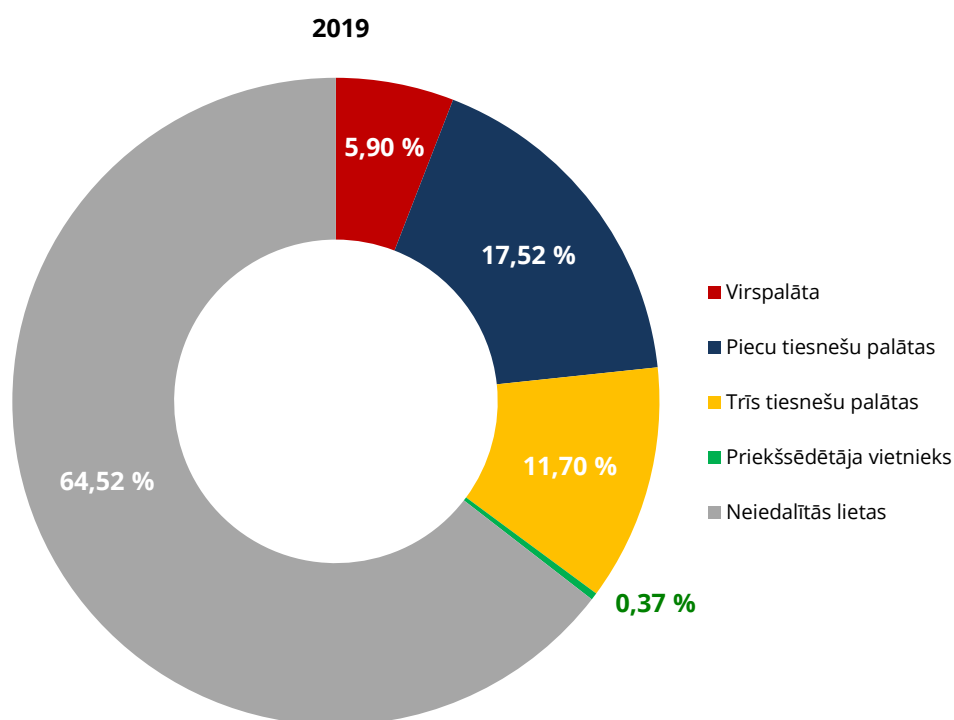

	2015	2016	2017	2018	2019
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	558	575	661	709	749
Tiešās prasības	72	58	67	70	69
Apelācijas sūdzības	245	231	180	214	270
Sevišķā tiesāšanas kārtība ²	6	5	3	7	13
Lūgumi sniegt atzinumu	3	3	1	1	1
Kopā	884	872	912	1001	1102

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

2| Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīta juridiskā palīdzība, tiesāšanās izdevumu noteikšana, labošana, protests par aizmugurisku spriedumu, trešās personas protests, interpretēšana, pārskatīšana, pirmā ģenerālvokāta ierosinājuma pārskatīt Vispārējās tiesas nolēmumu izskatīšana, apķīlāšanas/arresta procedūra, lietas imunitātes jomā.

XVI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019) ¹

	2015	2016	2017	2018	2019
Tiesas plēnums		1		1	
Virspalāta	38	40	76	68	65
Piecu tiesnešu palātas	203	215	194	236	192
Trīs tiesnešu palātas	54	75	76	77	130
Priekšsēdētāja vietnieks	2	2	4	1	4
Neiedalītās lietas	587	539	562	618	711
Kopā	884	872	912	1001	1102

1| Norādītie (kopējie) dati ietver kopējo lietu skaitu neatkarīgi no saistīto lietu apvienošanas (viens lietas numurs = viena lieta).

XVII. Paātrinātās tiesvedības (2015–2019)

Pieteikumi piemērot paātrināto tiesvedību ¹

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	18	20	30	33	50	151
Tiešās prasības			1	3	3	7
Apelācijas sūdzības		1		1	4	6
Sevišķā tiesāšanas kārtība					1	1
Kopā	18	21	31	37	58	165

Pieteikumi piemērot paātrināto tiesvedību – iznākums ²

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Apmierināts	1	4	4	9	3	21
Noraidīts	23	12	30	17	56	138
Atstāts bez virzības ³		4	1	3	1	9
Lēmums vēl nav pieņemts	3	4		8	6	21
Kopā	27	24	35	37	66	189

- 1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.
- 2| Šajā tabulā norādītie dati ietver to lēmumu skaitu, kuri attiecīgajā gadā ir pieņemti attiecībā uz pieteikumu par paātrinātās tiesvedības piemērošanu, neatkarīgi no gada, kurā šāds pieteikums ir iesniegts.
- 3| Tā kā lieta ir tikusi vai nu izslēgta no reģistra, vai pabeigta ar spriedumu vai rīkojumu, nav bijis nepieciešams formāli lemt par pieteikumu.

XVIII. Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības (2015–2019)

Pieteikumi piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību ¹

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	4		5	5		14
Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās	5	7	6	8	10	36
Policijas sadarbība					4	4
Robežas, patvērums un imigrācija	2	5	4	5	5	21
Citi				1	1	2
Kopā	11	12	15	19	20	77

Pieteikumi piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību – iznākums ²

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Apmierināts	5	9	4	12	11	41
Noraidīts	5	4	11	7	7	34
Lēmums vēl nav pieņemts	1				2	3
Kopā	11	13	15	19	20	78

- 1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.
- 2| Šajā tabulā norādītie dati ietver to lēmumu skaitu, kuri attiecīgajā gadā ir pieņemti attiecībā uz pieteikumu par steidzamības tiesvedības piemērošanu, neatkarīgi no gada, kurā šāds pieteikums ir iesniegts.

XIX. Pagaidu noregulējumi (2015–2019)

Pieteikumi par pagaidu noregulējumu ¹

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Institucionālās tiesības				2		2
Ķīmisko vielu reģistrēšana, novērtēšana, apstiprināšana un ierobežošana (REACH regula)					1	1
Konkurence	2			1	3	6
Lauksaimniecība		1			1	2
Pētniecība, tehnoloģiju attīstība un kosmoss		1				1
Publiskie iepirkumi			1			1
Rūpniecības politika			1			1
Savienības tiesību principi				1		1
Valsts atbalsts				2	1	3
Vide		1	1			2
Kopā	2	3	3	6	6	20

Pagaidu noregulējumi – iznākums ²

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopā
Apmierināts		2	1	5	1	9
Noraidīts		3		3	4	10
Lēmums vēl nav pieņemts	2		2		1	5
Kopā	2	5	3	8	6	24

- 1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.
- 2| Šajā tabulā norādītie dati ietver to lēmumu skaitu, kuri attiecīgajā gadā ir pieņemti attiecībā uz pieteikumu par pagaidu noregulējumu, neatkarīgi no gada, kurā šāds pieteikums ir iesniegts.

XX. Apelācijas sūdzības, kas ir minētas Statūtu 58.a pantā (2019)

Apelācijas sūdzības par Vispārējās tiesas nolēmumu, kas attiecas uz neatkarīgas apelācijas padomes lēmumu

	2019
Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs	36
Kopienas Augu šķirņu birojs	2
Kopā	38

Lēmumi par apelācijas sūdzības atzīšanu par pieļaujamu ¹

	2019
Pieļaujama	
Nepieļaujams	27
Nepieņemams	2
Atstātas bez virzības	
Kopā	29

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver attiecīgajā gadā iesniegto pieteikumu skaitu neatkarīgi no gada, kurā ir iesniegta lieta, uz kuru šis pieteikums attiecas.

XXI. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) – Ierosinātās lietas un spriedumi vai atzinumi

Gadi	Ierosinātās lietas ¹							Spriedumi/Atzinumi ²
	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1218				1324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1) Šajā tabulā norādītie dati ietver visas Tiesā ierosinātās lietas, izņemot sevišķo tiesāšanas kārtību.

2) Šajā kolonnā norādītie dati ietver Tiesas pasludinātos spriedumus vai atzinumus, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

Gadi	Ierosinātās lietas ¹							Spriedumi/Atzinumi ²
	Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu	Tiešās prasības	Apelācijas sūdzības	Apelācijas sūdzības par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā	Lūgumi sniegt atzinumu	Kopā	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
2017	533	46	141	6	1	727	3	466
2018	568	63	193	6		830	6	462
2019	641	41	256	10	1	949	6	491
Kopā	11 358	9134	2653	144	28	23 317	379	12 443

1| Šajā tabulā norādītie dati ietver visas Tiesā ierosinātās lietas, izņemot sevišķo tiesāšanas kārtību.

2| Šajā kolonnā norādītie dati ietver Tiesas pasludinātos spriedumus vai atzinumus, ņemot vērā saistīto lietu apvienošanu (apvienoto lietu virkne = viena lieta).

**XXII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) –
iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un gada**

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Citi ¹	Kopā
1961																			1										1	1
1962																			5										5	5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7								1			39
1975	7			1	26					15		14				1			4									1		69
1976	11				28		1			8		12							14									1		75
1977	16			1	30		2			14		7							9									5		84
1978	7			3	46		1			12		11							38									5		123
1979	13			1	33		2			18		19				1			11									8		106
1980	14			2	24		3			14		19							17								6			99
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39		18							21								4			129
1983	9			4	36		2			15		7							19								6			98
1984	13			2	38		1			34		10							22								9			129
1985	13				40		2			45		11				6			14								8			139
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22							18			1						18		162
																														>>>

>>>

1| Lieta C-265/00 **Campina Melkunie** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechthof).
Lieta C-196/09 **Miles u.c.** (Eiropas skolu Apelācijas padome).
Lieta C-169/15 **Montis Design** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerechthof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Citi ¹	Kopā	
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43		3							12		204	
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13		1							24		203	
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2	5						6	20		251	
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6	6					3	4	21		256	
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35	2					6	7	18		239	
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16	7					2	6	24		264	
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56	7					4	5	22		255	
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31	8					5	4	26	1	224	
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57	4					3	4	21		237	
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31	3					7	5	14		216	
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15	1					4	4	22		210	
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12	1					4	5	22		249	
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221	
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3				1	5	2	10	251	
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1			1	5	6	16	265	
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288	
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3	10	1		24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302	
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385	
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423	
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404	
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450	
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428	
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436	
2016	26	18	5	12	84	1	6	6	47	23	2	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23		470	
2017	21	16	4	8	149	7	12	4	23	25	3	57		5	10	1	22		38	31	19	21	16	3	6	13	8	11		533	
2018	40	20	12	3	78	2	12	3	67	41	3	68	1	5	6	4	29		35	35	31	15	23	2	6	6	7	14		568	
2019	38	24	5	1	114	3	10	5	64	32	10	70	1	12	7	6	20	1	28	37	39	14	49	5	10	7	11	18		641	
Kopā	919	161	74	196	2641	30	125	190	591	1052	24	1583	9	77	68	102	207	4	1076	593	197	203	211	27	60	128	152	655	3		11 358

1] Lieta C-265/00 **Campina Melkunie** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerichtshof).

Lieta C-196/09 **Miles u.c.** (Eiropas skolu Apelācijas padome).

Lieta C-169/15 **Montis Design** (Cour de justice Benelux / Benelux Gerichtshof).

**XXIII. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) –
iesniegtie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, pēc dalībvalsts un tiesas**

			Kopā
Beļģija	<i>Cour constitutionnelle</i>	42	
	<i>Cour de cassation</i>	100	
	<i>Conseil d'État</i>	95	
	Citas tiesas	682	919
Bulgārija	<i>Върховен касационен съд</i>	6	
	<i>Върховен административен съд</i>	24	
	Citas tiesas	131	161
Čehijas Republika	<i>Ústavní soud</i>		
	<i>Nejvyšší soud</i>	10	
	<i>Nejvyšší správní soud</i>	33	
	Citas tiesas	31	74
Dānija	<i>Højesteret</i>	36	
	Citas tiesas	160	196
Vācija	<i>Bundesverfassungsgericht</i>	2	
	<i>Bundesgerichtshof</i>	248	
	<i>Bundesverwaltungsgericht</i>	149	
	<i>Bundesfinanzhof</i>	336	
	<i>Bundesarbeitsgericht</i>	44	
	<i>Bundessozialgericht</i>	77	
	Citas tiesas	1785	2641
Igaunija	<i>Riigikohus</i>	14	
	Citas tiesas	16	30
Īrija	<i>Supreme Court</i>	39	
	<i>High Court</i>	46	
	Citas tiesas	40	125
Grieķija	<i>Άρειος Πάγος</i>	13	
	<i>Συμβούλιο της Επικρατείας</i>	61	
	Citas tiesas	116	190
Spānija	<i>Tribunal Constitucional</i>	1	
	<i>Tribunal Supremo</i>	107	
	Citas tiesas	483	591
Francija	<i>Conseil constitutionnel</i>	1	
	<i>Cour de cassation</i>	140	
	<i>Conseil d'État</i>	149	
	Citas tiesas	762	1052
Horvātija	<i>Ustavni sud</i>		
	<i>Vrhovni sud</i>	1	
	<i>Visoki upravni sud</i>	1	
	<i>Visoki prekršajni sud</i>		
	Citas tiesas	22	24

>>>

Itālija	<i>Corte Costituzionale</i>	4	
	<i>Corte suprema di Cassazione</i>	170	
	<i>Consiglio di Stato</i>	204	
	Citas tiesas	1205	1583
Kipra	<i>Ανώτατο Δικαστήριο</i>	4	
	Citas tiesas	5	9
Latvija	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa	2	
	Citas tiesas	54	77
Lietuva	<i>Konstitucinis Teismas</i>	2	
	<i>Aukščiausiasis Teismas</i>	23	
	<i>Vyriausiasis administracinis teismas</i>	25	
	Citas tiesas	18	68
Luksemburga	<i>Cour constitutionnelle</i>	1	
	<i>Cour de cassation</i>	28	
	<i>Cour administrative</i>	33	
	Citas tiesas	40	102
Ungārija	<i>Kúria</i>	31	
	<i>Fővárosi Ítéltábla</i>	8	
	<i>Szegedi Ítéltábla</i>	4	
	Citas tiesas	164	207
Malta	<i>Qorti Kostituzzjonali</i>		
	<i>Qorti ta' l- Appel</i>		
	Citas tiesas	4	4
Nīderlande	<i>Hoge Raad</i>	301	
	<i>Raad van State</i>	131	
	<i>Centrale Raad van Beroep</i>	69	
	<i>College van Beroep voor het Bedrijfsleven</i>	166	
	<i>Tariefcommissie</i>	35	
	Citas tiesas	374	1076
Austrija	<i>Verfassungsgerichtshof</i>	5	
	<i>Oberster Gerichtshof</i>	137	
	<i>Verwaltungsgerichtshof</i>	111	
	Citas tiesas	340	593
Polija	<i>Trybunał Konstytucyjny</i>	1	
	<i>Sąd Najwyższy</i>	29	
	<i>Naczelny Sąd Administracyjny</i>	53	
	Citas tiesas	114	197
Portugāle	<i>Supremo Tribunal de Justiça</i>	16	
	<i>Supremo Tribunal Administrativo</i>	65	
	Citas tiesas	122	203
Rumānija	<i>Înalta Curte de Casație și Justiție</i>	22	
	<i>Curtea de Apel</i>	102	
	Citas tiesas	87	211

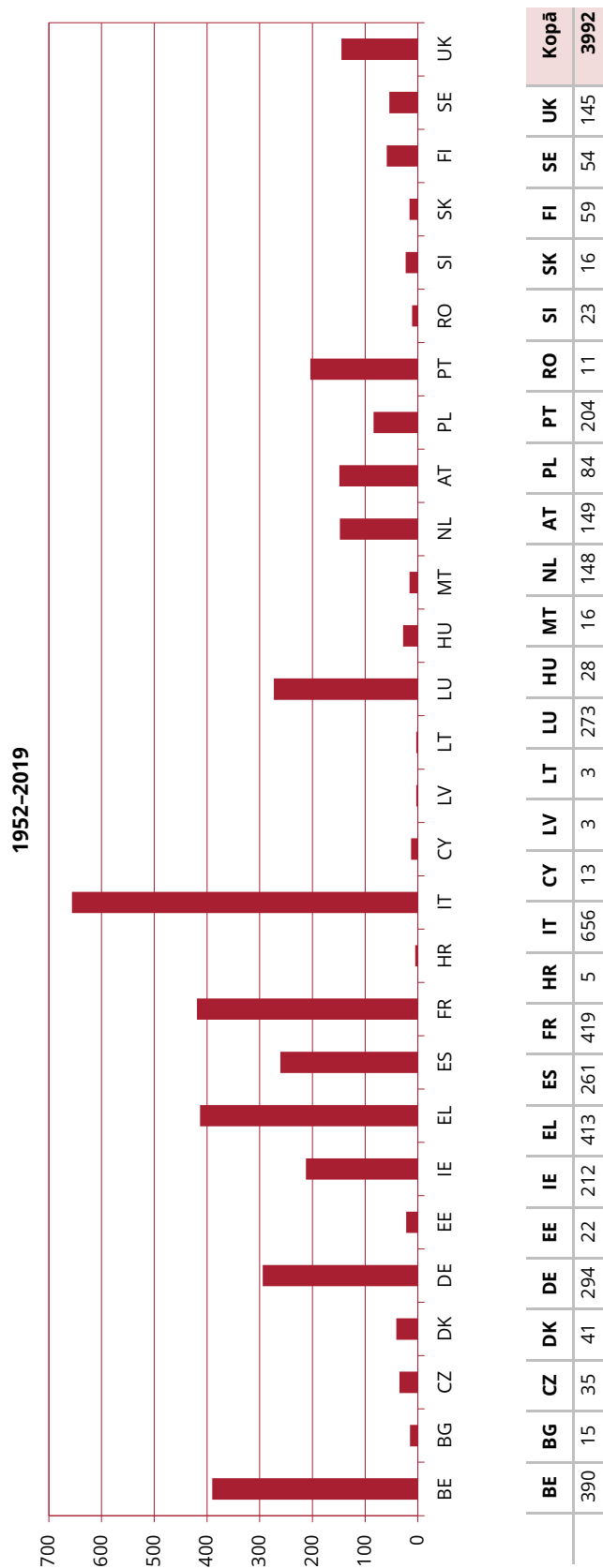
>>>

Slovēnija	<i>Ustavno sodišče</i>	1	
	<i>Vrhovno sodišče</i>	19	
	Citas tiesas	7	27
Slovākija	<i>Ústavný Súd</i>	1	
	<i>Najvyšší súd</i>	22	
	Citas tiesas	37	60
Somija	<i>Korkein oikeus</i>	26	
	<i>Korkein hallinto-oikeus</i>	63	
	<i>Työtuomioistuin</i>	5	
	Citas tiesas	34	128
Zviedrija	<i>Högsta Domstolen</i>	25	
	<i>Högsta förvaltningsdomstolen</i>	37	
	<i>Marknadsdomstolen</i>	5	
	<i>Arbetsdomstolen</i>	4	
	Citas tiesas	81	152
Apvienotā Karaliste	<i>House of Lords</i>	40	
	<i>Supreme Court</i>	18	
	<i>Court of Appeal</i>	94	
	Citas tiesas	503	655
Citi	<i>Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof</i> ¹	2	
	<i>Eiropas skolu Apelācijas padome</i> ²	1	3
Kopā			11 358

1| Lieta C-265/00 *Campina Melkunie*.
Lieta C-169/15 *Montis Design*.

2| Lieta C-196/09 *Miles u.c.*

XXIV. Tiesas darbības vispārējās tendences (1952–2019) –
Pret dalībvalstīm celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi

XXV. Tiesas kancelejas darbība (2015–2019)

Iesaistīšanās veids	2015	2016	2017	2018	2019
Kancelejas reģistrā ierakstītie dokumenti	89 328	93 215	99 266	108 247	113 563
Procesuālie dokumenti, kas iesniegti, izmantojot <i>e-Curia</i> (procentuālais īpatsvars)	69 %	75 %	73 %	75 %	80 %
Sasauktās un organizētās tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai	256	270	263	295	270
Sasauktās un organizētās tiesas sēdes secinājumu nolasīšanai	239	319	301	305	296
Lietas dalībniekiem izsniegtie spriedumi, atzinumi un galīgie rīkojumi	570	645	654	684	785
Tiesas sēžu protokoli (mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšana, secinājumu nolasīšana un spriedumu pasludināšana)	894	1001	1033	1062	1058
Paziņojumi OV par ierosinātajām lietām	639	660	679	695	818
Paziņojumi OV par pabeigtajām lietām	546	522	637	661	682

E | Tiesas sastāvs

(Protokolārā kārtība 2019. gada 31. decembrī)

Pirmā rinda, no kreisās:

pirmais ģenerālvokāts *M. Szpunar*, palātu priekšsēdētāji *M. Vilaras* un *A. Arabadjiev*, Tiesas priekšsēdētāja vietniece *R. Silva de Lapuerta*, Tiesas priekšsēdētājs *K. Lenaerts*, palātas priekšsēdētājs *J.-C. Bonichot*, palātas priekšsēdētāja *A. Prechal*, palātu priekšsēdētāji *E. Regan* un *M. Safjan*

Otrā rinda, no kreisās:

tiesnesis *M. Ilešič*, ģenerālvokāte *J. Kokott*, palātas priekšsēdētāja *L. S. Rossi*, palātu priekšsēdētāji *S. Rodin*, *P. G. Xuereb* un *I. Jarukaitis*, tiesneši *E. Juhász* un *J. Malenovský*

Trešā rinda, no kreisās:

tiesneši *F. Biltgen*, *D. Šváby*, *T. von Danwitz* un *L. Bay Larsen*, ģenerālvokāte *E. Sharpston*, tiesnese *C. Toader*, tiesnesis *C. Vajda*, tiesnese *K. Jürimäe*

Ceturtā rinda, no kreisās:

tiesnesis *N. J. Piçarra*, ģenerālvokāti *M. Bobek* un *M. Campos Sánchez-Bordona*, tiesnesis *C. Lycourgos*, ģenerālvokāti *H. Saugmandsgaard Øe*, *E. Tanchev* un *G. Hogan*

Piektā rinda, no kreisās:

tiesnesis *N. Jääskinen*, ģenerālvokāti *P. Pikamäe* un *G. Pitruzzella*, tiesneši *A. Kumin* un *N. Wahl*, sekretārs *A. Calot Escobar*

1. Izmaiņas tiesas sastāvā 2019. gadā

2019. gada 6. februāra svinīgā sēde

Ar 2019. gada 1. februāra lēmumu dalībvalstu valdību pārstāvji uz laiku no 2019. gada 5. februāra līdz 2024. gada 6. oktobrim ir iecēlušī Tiesas ģenerālvokāta amatā *Priit Pikamäe*, aizstājot *Nils Wahl*.

2019. gada 6. februārī Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar *Nils Wahl* amata pienākumu izbeigšanos, kā arī *Priit Pikamäe* zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2019. gada 20. marta svinīgā sēde

Ar 2019. gada 6. marta lēmumu dalībvalstu valdību pārstāvji uz laiku no 2019. gada 20. marta līdz 2024. gada 6. oktobrim ir iecēlušī Tiesas tiesneša amatā *Andreas Kumin*, aizstājot *Maria Berger*.

2019. gada 20. martā Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar *Maria Berger* amata pienākumu izbeigšanos, kā arī *Andreas Kumin* zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2019. gada 9. jūnijs

Mūžībā devies *Yves Bot*, Tiesas ģenerālvokāts kopš 2006. gada 7. oktobra

2019. gada 17. jūnijs

2019. gada 29. maijā Latvijas Republikas Saeima ievēlēja Egilu Levitu, Tiesas tiesnesi kopš 2004. gada 11. maija, par Latvijas Republikas prezidentu. Līdz ar to Egils Levits iesniedza atlūgumu par atkāpšanos no Tiesas tiesneša amata no 2019. gada 17. jūnija.

2019. gada 7. oktobra svinīgā sēde

Ar 2019. gada 1. februāra lēmumu *Niilo Jääskinen* tika iecelts Tiesas tiesneša amatā uz laiku no 2019. gada 7. oktobra līdz 2021. gada 6. oktobrim, aizstājot šajā amatā *Allan Rosas*.

Turklāt ar 2019. gada 10. jūlija lēmumu *Nils Wahl* tika iecelts Tiesas tiesneša amatā uz laiku no 2019. gada 7. oktobra līdz 2024. gada 6. oktobrim, aizstājot *Carl Gustav Fernlund*.

2019. gada 7. oktobrī Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar, pirmkārt, *Allan Rosas* un *Carl Gustav Fernlund* amata pienākumu izbeigšanos un, otrkārt, *Niilo Jääskinen* un *Nils Wahl* zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2. Protokolārā kārtība

2019. gada 31. decembrī

K. LENAERTS, priekšsēdētājs
R. SILVA de LAPUERTA, priekšsēdētāja vietniece
J.-C. BONICHOT, 1. palātas priekšsēdētājs
A. ARABADJIEV, 2. palātas priekšsēdētājs
A. PRECHAL, 3. palātas priekšsēdētāja
M. VILARAS, 4. palātas priekšsēdētājs
E. REGAN, 5. palātas priekšsēdētājs
M. SZPUNAR, pirmais ģenerālvokāts
M. SAFJAN, 6. palātas priekšsēdētājs
C. RODIN, 9. palātas priekšsēdētājs
P. G. XUEREB, 7. palātas priekšsēdētājs
L.S. ROSSI, 8. palātas priekšsēdētāja
I. JARUKAITIS, 10. palātas priekšsēdētājs
J. KOKOTT, ģenerālvokāte
E. JUHÁSZ, tiesnesis
M. ILEŠIČ, tiesnesis
J. MALENOVSKÝ, tiesnesis
L. BAY LARSEN, tiesnesis
E. SHARPSTON, ģenerālvokāte
T. von DANWITZ, tiesnesis
C. TOADER, tiesnese
D. ŠVÁBY, tiesnesis
C. VAJDA, tiesnesis
F. BILTGEN, tiesnesis
K. JÜRIMÄE, tiesnese
C. LYCOURGOS, tiesnesis
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, ģenerālvokāts
H. SAUGMANDSGAARD ØE, ģenerālvokāts
M. BOBEK, ģenerālvokāts
E. TANCHEV, ģenerālvokāts
N. PIÇARRA, tiesnesis
G. HOGAN, ģenerālvokāts
G. PITRUZZELLA, ģenerālvokāts
P. PIKAMÄE, ģenerālvokāts
A. KUMIN, tiesnesis
N. JÄÄSKINEN, tiesnesis
N. WAHL, tiesnesis

A. CALOT ESCOBAR, sekretārs

3. Bijušie tiesas locekļi

(amatā stāšanās kārtībā)

Tiesneši un ģenerālvokāti

Massimo PILOTTI, tiesnesis (1952–1958), priekšsēdētājs (1952–1958) (†)
Petrus SERRARENS, tiesnesis (1952–1958) (†)
Otto RIESE, tiesnesis (1952–1963) (†)
Louis DELVAUX, tiesnesis (1952–1967) (†)
Jacques RUEFF, tiesnesis (1952–1959 un 1960–1962) (†)
Charles Léon HAMMES, tiesnesis (1952–1967), Tiesas priekšsēdētājs (1964–1967) (†)
Adrianus VAN KLEFFENS, tiesnesis (1952–1958) (†)
Maurice LAGRANGE, ģenerālvokāts (1952–1964) (†)
Karl ROEMER, ģenerālvokāts (1953–1973) (†)
Rino ROSSI, tiesnesis (1958–1964) (†)
Nicola CATALANO, tiesnesis (1958–1961) (†)
Andreas Matthias DONNER, tiesnesis (1958–1979), Tiesas priekšsēdētājs (1958–1964) (†)
Alberto TRABUCCHI, tiesnesis (1962–1972), vēlāk – ģenerālvokāts (1973–1976) (†)
Robert LECOURT, tiesnesis (1962–1976), Tiesas priekšsēdētājs (1967–1976) (†)
Walter STRAUSS, tiesnesis (1963–1970) (†)
Riccardo MONACO, tiesnesis (1964–1976) (†)
Joseph GAND, ģenerālvokāts (1964–1970) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS, tiesnesis (1967–1984), Tiesas priekšsēdētājs (1980–1984) (†)
Pierre PESCATORE, tiesnesis (1967–1985) (†)
Hans KUTSCHER, tiesnesis (1970–1980), Tiesas priekšsēdētājs (1976–1980) (†)
Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, ģenerālvokāts (1970–1972) (†)
Henri MAYRAS, ģenerālvokāts (1972–1981) (†)
Cearbhall Ó DÁLAIGH, tiesnesis (1973–1974) (†)
Max SØRENSEN, tiesnesis (1973–1979) (†)
Jean Pierre WARNER, ģenerālvokāts (1973–1981) (†)
Alexander J. MACKENZIE STUART, tiesnesis (1973–1988), Tiesas priekšsēdētājs (1984–1988) (†)
Gerhard REISCHL, ģenerālvokāts (1973–1981) (†)
Aindrias O'KEEFFE, tiesnesis (1974–1985)
Francesco CAPOTORTI, tiesnesis (1976), vēlāk – ģenerālvokāts (1976–1982) (†)
Giacinto BOSCO, tiesnesis (1976–1988) (†)
Adolphe TOUFFAIT, tiesnesis (1976–1982) (†)
Thijmen KOOPMANS, tiesnesis (1979–1990) (†)
Ole DUE, tiesnesis (1979–1994), Tiesas priekšsēdētājs (1988–1994) (†)
Ulrich EVERLING, tiesnesis (1980–1988) (†)
Alexandros CHLOROS, tiesnesis (1981–1982) (†)
Sir Gordon SLYNN, ģenerālvokāts (1981–1988), vēlāk – tiesnesis (1988–1992) (†)
Simone ROZÈS, ģenerālvokāte (1981–1984)
Pieter VERLOREN van THEMAAT, ģenerālvokāts (1981–1986) (†)
Fernand GRÉVISSE, tiesnesis (1981–1982 un 1988–1994) (†)
Kai BAHLMANN, tiesnesis (1982–1988) (†)
G. Federico MANCINI, ģenerālvokāts (1982–1988), vēlāk – tiesnesis (1988–1999) (†)

Yves GALTOT, tiesnesis (1982–1988) (†)
 Constantinos KAKOURIS, tiesnesis (1983–1997) (†)
 Carl Otto LENZ, ģenerālvokāts (1984–1997)
 Marco DARMON, ģenerālvokāts (1984–1994) (†)
 René JOLIET, tiesnesis (1984–1995) (†)
 Thomas Francis O'HIGGINS, tiesnesis (1985–1991) (†)
 Fernand SCHOCKWEILER, tiesnesis (1985–1996) (†)
 Jean MISCHO, ģenerālvokāts (1986–1991 un 1997–2003) (†)
 José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, tiesnesis (1986–2000)
 José Luís da CRUZ VILAÇA, ģenerālvokāts (1986–1988), tiesnesis (2012–2018)
 Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSÍAS, tiesnesis (1986–2003), Tiesas priekšsēdētājs (1994–2003) (†)
 Manuel DIEZ de VELASCO, tiesnesis (1988–1994) (†)
 Manfred ZULEEG, tiesnesis (1988–1994) (†)
 Walter VAN GERVEN, ģenerālvokāts (1988–1994) (†)
 Francis Geoffrey JACOBS, ģenerālvokāts (1988–2006)
 Giuseppe TESAURO, ģenerālvokāts (1988–1998)
 Paul Joan George KAPTEYN, tiesnesis (1990–2000)
 Claus Christian GULMANN, ģenerālvokāts (1991–1994), vēlāk – tiesnesis (1994–2006)
 John L. MURRAY, tiesnesis (1991–1999)
 David Alexander Ogilvy EDWARD, tiesnesis (1992–2004)
 Antonio Mario LA PERGOLA, tiesnesis (1994 un 1999–2006), ģenerālvokāts (1995–1999) (†)
 Georges COSMAS, ģenerālvokāts (1994–2000)
 Jean Pierre PUISSOCHET, tiesnesis (1994–2006)
 Philippe LÉGER, ģenerālvokāts (1994–2006)
 Günter HIRSCH, tiesnesis (1994–2000)
 Michael Bendik ELMER, ģenerālvokāts (1994–1997)
 Peter JANN, tiesnesis (1995–2009)
 Hans RAGNEMALM, tiesnesis (1995–2000) (†)
 Leif SEVÓN, tiesnesis (1995–2002)
 Nial FENNELLY, ģenerālvokāts (1995–2000)
 Melchior WATHELET, tiesnesis (1995–2003), ģenerālvokāts (2012–2018)
 Dámaso RUIZ JARABO COLOMER, ģenerālvokāts (1995–2009) (†)
 Romain SCHINTGEN, tiesnesis (1996–2008)
 Krateros IOANNOU, tiesnesis (1997–1999) (†)
 Siegbert ALBER, ģenerālvokāts (1997–2003)
 Antonio SAGGIO, ģenerālvokāts (1998–2000) (†)
 Vassilios SKOURIS, tiesnesis (1999–2015), Tiesas priekšsēdētājs (2003–2015)
 Fidelma O'KELLY MACKEN, tiesnese (1999–2004)
 Ninon COLNERIC, tiesnese (2000–2006)
 Stig von BAHR, tiesnesis (2000–2006)
 Antonio TIZZANO, ģenerālvokāts (2000–2006), vēlāk – tiesnesis (2006–2018), priekšsēdētāja vietnieks (2015–2018)
 José Narciso da CUNHA RODRIGUES, tiesnesis (2000–2012)
 Christiaan Willem Anton TIMMERMANS, tiesnesis (2000–2010)
 Leendert A. GEELHOED, ģenerālvokāts (2000–2006) (†)
 Christine STIX HACKL, ģenerālvokāte (2000–2006) (†)
 Allan ROSAS, tiesnesis (2002–2019)
 Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO, ģenerālvokāts (2003–2009)
 Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN, tiesnesis (2004–2012)
 Jerzy MAKARCZYK, tiesnesis (2004–2009)

Pranas KŪRIS, tiesnesis (2004–2010)
Georges ARESTIS, tiesnesis (2004–2014)
Anthony BORG BARTHET, tiesnesis (2004–2018)
Ján KLUČKA, tiesnesis (2004–2009)
Uno LÖHMUS, tiesnesis (2004–2013)
Egils LEVITS, tiesnesis (2004–2019)
Aindrias Ó CAOIMH, tiesnesis (2004–2015)
Paolo MENGGOZZI, ģenerālvokāts (2006–2018)
Pernilla LINDH, tiesnese (2006–2011)
Yves BOT, ģenerālvokāts (2006–2019) (†)
Ján MAZÁK, ģenerālvokāts (2006–2012)
Verica TRSTENJAK, ģenerālvokāte (2006–2012)
Jean Jacques KASEL, tiesnesis (2008–2013)
Maria BERGER, tiesnese (2009–2019)
Niilo JÄÄSKINEN, ģenerālvokāts (2009–2015)
Pedro CRUZ VILLALÓN, ģenerālvokāts (2009–2015)
Egidijus JARAŠIŪNAS, tiesnesis (2010–2018)
Carl Gustav FERNLUND, tiesnesis (2011–2019)
Nils WAHL, ģenerālvokāts (2012–2019)

Priekšsēdētāji

Massimo PILOTTI (1952–1958) (†)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964) (†)
Charles Léon HAMMES (1964–1967) (†)
Robert LECOURT (1967–1976) (†)
Hans KUTSCHER (1976–1980) (†)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984) (†)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988) (†)
Ole DUE (1988–1994) (†)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS (1994–2003) (†)
Vassilios SKOURIS (2003–2015)

Sekretāri

Albert VAN HOUTTE (1953–1982) (†)
Paul HEIM (1982–1988)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994)
Roger GRASS (1994–2010)

II nodaļa Vispārējā tiesa

A | Vispārējās tiesas darbība 2019. gadā

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs **Marc van der Woude**

2019. gads Vispārējai tiesai daudzējādā ziņā ir bijis īpaši svarīgs gads.

Pirmkārt, 2019. gadā Vispārējā tiesa varēja svinēt savu trīsdesmito jubileju. Proti, ar Padomes 1988. gada 24. oktobra lēmumu izveidotās Vispārējās tiesas pirmie locekļi stājās amatā 1989. gada 25. septembrī. Lai iezīmētu šo gadadienu, Vispārējā tiesa organizēja kolokviju “Eiropas Savienības Vispārējā tiesa digitālajā laikmetā” ar divām tēmām – “Pieejama tiesvedība” un “Efektīva un kvalitatīva tiesvedība”. Šajā pasākumā Vispārējā tiesā piedalījās daudzi Eiropas, valstu un starptautisko iestāžu pārstāvji, kā arī visu dalībvalstu tiesību zinātnieki, tiesneši un advokāti. Šī kolokvija augstās kvalitātes raksti ir pieejami *Curia* tīmekļvietnē.

Otrkārt, Vispārējā tiesa ir piedzīvojusi lielas pārmaiņas tās sastāvā, kuru pamatā ir gan tiesas sastāva daļēja atjaunošana, gan arī iestādes tiesu sistēmas struktūras reformas trešā posma īstenošana. 2019. gada 20. martā Vispārējā tiesa vispirms sveica tiesnesi *R. Frendo*, kas aizstāja tiesnesi *P. G. Xuereb*, kurš 2018. gada 8. oktobrī tika iecelts par Tiesas locekli. 2019. gada 26. septembrī organizētajā ceremonijā Vispārējai tiesai bija iespēja apliecināt cieņu astoņiem tiesu atstājošajiem tiesnešiem, proti, tiesnesei *I. Pelikánová* un tiesnešiem *G. Berardis*, *E. Bieliūnas*, *L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín*, *A. Dittrich*, *E. Perillo*, *M. Prek* un *I. Ulloa Rubio*. Tajā pašā dienā notikušajā svinīgajā sēdē Vispārējā tiesa varēja sveikt četrpadsmit jaunus locekļus, proti, tiesneses *T. Perišin*, *O. Porchia*, *T. Pynnä*, *P. Škvařilová-Pelzl*, *M. Stancu* un *G. Steinfatt*, kā arī tiesnešus *G. Hesse*, *J. Laitenberger*, *R. Mastroianni*, *J. Martín y Pérez de Nanclares*, *I. Nömm*, *R. Norkus*, *M. Sampol Pucurull* un *L. Truchot*. 2019. gada 31. decembrī Vispārējās tiesas sastāvā ir 52 locekļi.

Treškārt, lai sagatavotu šīs reformas trešā posma īstenošanu, Vispārējā tiesa ir veikusi virkni pasākumu, lai nodrošinātu kvalitatīvu tiesas spriešanu saprātīgā termiņā. Pirmais pasākums attiecas uz Vispārējās tiesas palātu skaitu, kas, ņemot vērā pieaugušo tiesnešu skaitu, bija jāpalielina no deviņām līdz desmit palātām, kur katrā palātā ietilpst pieci tiesneši¹. Turklāt, lai veicinātu apmaiņu starp šo palātu tiesnešiem, pēdējās minētās vairs neizskata lietas divos apakšsastāvos, kurus veido trīs tiesneši un kurus vada viens un tas pats palātas priekšsēdētājs, bet izskata tās sešos iztiesāšanas apakšsastāvos atbilstoši rotācijas sistēmai.

Otrais pasākums, kas ir ieviests kopš 2019. gada 30. septembra, attiecas uz palātu zināmas specializācijas ieviešanu intelektuālā īpašuma un civildienesta jomās. Tādējādi nolemts, ka sešas palātas izskatīs intelektuālā īpašuma lietas un četrām palātām tiks uzticēta civildienesta lietu izskatīšana. Visas pārējās strīdu kategorijas joprojām tiks sadalītas starp visām palātām. Turklāt visu lietu nodošana palātām gan jomās, kas ir specializācijas priekšmets, gan arī citās jomās joprojām notiks saskaņā ar rotācijas sistēmu, kuras darbība var tikt pielāgota, lai ņemtu vērā darba apjomu un lietu savstarpējo saistību. Šī pēdējā minētā atkāpe nozīmē, ka lietas, kuras attiecas uz to pašu apstrīdēto aktu vai kurās ir izvirzīta līdzīga problemātika, principā tiek nodotas vienai un tai pašai palātai vai pat vienam un tam pašam tiesnesim referentam.

Trešais pasākums attiecas uz virspalātas sastāvu, kas ir grozīts, lai ļautu tiesnešiem, kuri nav palātas priekšsēdētāji, lielākā mērā piedalīties šajā 15 tiesnešus aptverošajā iztiesāšanas sastāvā. Kopš 2019. gada 26. septembra virspalātas sastāv no priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka, ierobežota palātas priekšsēdētāju skaita, par lietu sākotnēji atbildīgās palātas tiesnešiem un citiem tiesnešiem, kuri pārmaiņus tiek izvēlēti atkarībā no darba stāža ranga un apgrieztā darba stāža ranga.

1) Vajadzības gadījumā divās no šīm palātām var tikt iekļauti seši tiesneši.

Ceturtkārt, Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka ir svarīgi vairāk iesaistīt priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku tiesvedības darbībā, vienlaikus ņemot vērā viņu īpašo atbildību, kas nav saderīga ar tiesneša pilna apjoma darbību. Šādi priekšsēdētājs aizstāj prombūtnē esošu tiesnesi paplašinātos piecu tiesnešu sastāvos un priekšsēdētāja vietnieks piedalās piecu tiesnešu paplašinātos iztiesāšanas sastāvos attiecīgi vienā lietā katrā palātā un katru gadu. Šajā kontekstā ir jāuzsver, ka Vispārējā tiesa ir apstiprinājusi, ka priekšsēdētāja vietnieka galvenais uzdevums ir nodrošināt judikatūras konsekveni un kvalitāti.

Ir sagaidāms, ka visi šie pasākumi ļaus Vispārējai tiesai nodrošināt, lai pēdējais reformas posms būtu visražīgākais, it īpaši attiecībā uz tiesvedības ilguma turpmāku samazināšanu un sistemātiskāku lietu nodošanu izskatīšanai līdz pieciem vai piecpadsmit tiesnešiem paplašinātos sastāvos.

Piektkārt, neraugoties uz izaicinājumiem, kas radušies, īstenojot pēdējo reformas posmu un daļēji atjaunojot Vispārējās tiesas sastāvu, Vispārējā tiesa ir varējusi sasniegt apmierinošus rezultātus. No statistikas viedokļa iesniegto lietu skaits (939) un pabeigto lietu skaits (874), ņemot vērā lielas saistītu lietu grupas iesniegšanu gada beigās, ar 1398 izskatīšanā esošajām lietām kopumā ir līdzsvarā. Šī apmierinošā situācija atspoguļojas lietu izskatīšanas ilgumā, attiecībā uz kuru joprojām ir novērojama pazemināšanās tendence. Proti, ar spriedumu un rīkojumu pabeigtu lietu tiesvedības ilgums 2019. gadā bija 17 mēneši, salīdzinot ar 20 mēnešiem 2018. gadā un aptuveni 26 mēnešiem pēdējās desmitgades pirmajos gados. Šis izteiktais uzlabojums ir viens no Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas sniegtajiem ieguvumiem. Vēl viens ieguvums attiecas uz Vispārējās tiesas iespēju lietās, kas tam ir piemērotas, vairāk spriest tiesu iztiesāšanas sastāvos, ko veido pieci tiesneši, un tādējādi palielināt savu spriedumu autoritāti. Kopš 2016. gada paplašinātos iztiesāšanas sastāvos izspriesto lietu skaits ir apmēram 60 lietu gadā, salīdzinot ar mazāk nekā desmit lietām desmitgades sākumā.

B | Vispārējās tiesas judikatūra 2019. gadā

Vispārējās tiesas judikatūras tendences

Priekšsēdētāja vietnieks **Savvas Papasavvas**

Vispārējās tiesas 2019. gadā pieņemto nolēmumu analīze vēlreiz ļauj konstatēt aplūkoto jomu dažādību un tās izskatīto lietu nozīmību. Stājoties pretī šiem izaicinājumiem, Vispārējā tiesa, tāpat kā iepriekšējā gadā, regulāri un bieži izmantoja tai Eiropas Savienības Tiesas statūtu 50. pantā piedāvāto iespēju izskatīt lietas piecu tiesnešu palātu sastāvā. Runājot par aplūkotajiem jautājumiem, Vispārējai tiesai vairākkārt nācās piemērot sodu par Eiropas Savienības tiesībās ietvertu principu un pamattiesību neievērošanu. 2019. gadā tai arī bija iespēja precizēt vairākus procesuālus jautājumus. Tai kā pirmās instances tiesai turklāt bija jāizskata gan iepriekš nerisināti jautājumi, gan lietas, kurām ir ievērojama nozīme no juridiskā un ekonomiskā viedokļa.

Vispārējā tiesa kā Savienības tiesību principu ievērošanas nodrošinātāja 2019. gada 10. janvāra spriedumā **RY/Komisija** (T-160/17, [EU:T:2019:1](#)) atcēla Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru uzticības saiknes zuduma dēļ tika izbeigts pagaidu darbinieka uz nenoteiktu laiku noslēgtais līgums, jo tika pārkāptas šī darbinieka tiesības tikt uzskatītam, kas ir nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunktā. Turklāt 2019. gada 11. jūlija spriedumos **Yanukovych/Padome** (T-244/16 un T-285/17, [EU:T:2019:502](#)) un **Klymenko/Padome** (T-274/18, [EU:T:2019:509](#)) Vispārējā tiesa atcēla vairākus Eiropas Savienības Padomes tiesību aktus¹ par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Ukrainā, ciktāl prasītāju – bijušā Ukrainas prezidenta un bijušā Ukrainas ieņēmumu un nodevu ministra – vārdi tika saglabāti to personu, vienību un struktūru sarakstā, kurām piemēro šos ierobežojošos pasākumus. Vispārējā tiesa, piemērojot judikatūrā iedibinātos principus, kas izriet no 2018. gada 19. decembra sprieduma **Azarov/Padome** (C-530/17 P, [EU:C:2018:1031](#)), nolēma, ka nav pierādīts, ka Padome pirms apstrīdēto tiesību aktu pieņemšanas būtu pārbaudījusi to, vai Ukrainas tiesu iestādes ir ievērojušas prasītāju tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tādējādi šī iemesla dēļ tā apstrīdētos tiesību aktus atcēla.

Vispārējai tiesai turklāt bija jāsniedz skaidrojumi par konkrētiem aspektiem saistībā ar prasību pieņemamību. Tā, 2019. gada 30. aprīļa rīkojumā **Rumānija/Komisija** (T-530/18, pārsūdzēts², [EU:T:2019:269](#)) Vispārējā tiesa precizēja prasības atcelt individuāli piemērojamu aktu celšanas termiņa sākumu gadījumā, ja šis akts ne tikai ir paziņots tā adresātam, bet arī publicēts. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka datums, kas ir jāņem vērā, lai noteiktu šāda termiņa sākumu, ir publikācijas datums Oficiālajā Vēstnesī, ja šāda publikācija, kas ir tiesību akta spēkā stāšanās priekšnoteikums, ir paredzēta LESD, un paziņošanas datums citos gadījumos, kuri ir minēti LESD 297. panta 2. punkta trešajā daļā, kas ietver lēmumus, kuros ir norādīts, kam tie adresēti. Piemērojot šos principus, Vispārējā tiesa nosprieda, ka prasība, kuru Rumānija cēlusi 2018. gada 7. septembrī, ir novēlota un ir jānoraida kā nepieņemama. Turklāt 2019. gada 20. septembra spriedumā **Venecuēla/Padome** (T-65/18,

1] Šajā gadījumā lietās T-244/16 un T-285/17 tika lūgts atcelt Padomes Lēmumu (KĀDP) 2016/318 (2016. gada 4. marts) (OV 2016, L 60, 76. lpp.) un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2016/311 (2016. gada 4. marts) (OV 2016, L 60, 1. lpp.), Padomes Lēmumu (KĀDP) 2017/381 (2017. gada 3. marts) (OV 2017, L 58, 34. lpp.) un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2017/374 (2017. gada 3. marts) (OV 2017, L 58, 1. lpp.) un lietā T-274/18 – Padomes Lēmumu (KĀDP) 2018/333 (2018. gada 5. marts) (OV 2018, L 63, 48. lpp.) un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2018/326 (2018. gada 5. marts) (OV 2018, L 63, 5. lpp.).

2] Lieta C-498/19 P **Rumānija/Komisija**.

pārsūdzēts ³, [EU:T:2019:649](#)) Vispārējā tiesa aplūkoja jautājumu par trešo valstu celtu prasību pieņemamību. Šajā ziņā, konstatējusi, ka Venecuēlas Bolivāra Republika kā valsts nebija skaidri un konkrēti norādīta apstrīdētajās tiesību normās un ka to turklāt nevarēja pielīdzināt saimnieciskās darbības subjektam, kas parasti veic noteiktu saimniecisko darbību, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apstrīdētās tiesību normas šīs valsts tiesisko stāvokli neskar tieši, un noraidīja prasību kā nepieņemamu.

Vispārējai tiesai nācās saskarties arī ar jauniem tiesību jautājumiem, piemēram, 2019. gada 10. septembra spriedumā **Polija/Komisija** (T-883/16, pārsūdzēts ⁴, [EU:T:2019:567](#)), ar kuru tā apmierināja prasību atcelt tiesību aktu, ko Polijas Republika bija cēlusi par Komisijas lēmumu, ar ko tika apstiprināti Vācijas regulatīvās iestādes ierosinātie grozījumi gāzes vada *OPAL* ekspluatācijas atbrīvojuma shēmā ⁵, jo nebija ievērots LESD 194. panta 1. punktā noteiktais solidaritātes princips enerģētikas jomā, kuru tā izvērtēja pirmo reizi. Tāpat ar 2019. gada 12. decembra spriedumu **Conte/EUIPO ("CANNABIS STORE AMSTERDAM")** (T-683/18, [EU:T:2019:855](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību par Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Apelācijas padomes lēmumu, ar kuru tika atteikta preču zīmes "CANNABIS STORE AMSTERDAM" reģistrācija tās neatbilstības sabiedriskajai kārtībai dēļ. Vispārējā tiesa vēl nekad preču zīmi, kuru varētu saprast tādējādi, ka tā attiecas uz nelikumīgām narkotiskajām vielām, nebija analizējusi Regulas 2017/1001 ⁶ 7. panta 1. punkta f) apakšpunkta gaismā. Turklāt 2019. gada 20. septembra spriedumā **BASF Grenzach/ECHA** (T-125/17, [EU:T:2019:638](#)) Vispārējā tiesa iepriekš nebijušā veidā lēma par Eiropas Ķimikāliju aģentūras (*ECHA*) Apelācijas padomes uzdevumu un kompetenci. Konkrētāk, Vispārējā tiesa noteica šīs padomes veiktās pārbaudes apmēru un intensitāti saistībā ar prasību, kas tajā bija celta par *ECHA* lēmumu, ar kuru tika pieprasīta papildu informācija par vielas "triklozāns" novērtējumu, piemērojot Regulu (EK) Nr. 1907/2006 ⁷. Visbeidzot ir jāmin arī 2019. gada 8. maija spriedums **Stemcor London un Samac Steel Supplies/Komisija** (T-749/16, [EU:T:2019:310](#)), ar kuru Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2016/1329 ⁸, kurā paredzēts ar atpakaļejošu spēku piemērot galīgo antidempinga maksājumu konkrētu Ķīnas Tautas Republikas un Krievijas Federācijas izcelsmes auksti velmētu plakanu tērauda velmējumu importam. Šajā spriedumā Vispārējā tiesa pirmo reizi lēma par pamatregulas antidempinga jomā ⁹ 10. panta 4. punktā paredzēto mehānismu, kas Komisijai konkrētos gadījumos ļauj ar atpakaļejošu spēku piemērot antidempinga maksājumu ražojumiem, kuri nonākuši patēriņā ne agrāk kā 90 dienas pirms pagaidu pasākumu piemērošanas datuma (bet ne pirms izmeklēšanas sākšanas).

3| Lieta C-872/19 P *Venecuēla/Padome*.

4| Lieta C-848/19 P *Vācija/Polija*.

5| Komisijas Lēmums C(2016) 6950 *final* (2016. gada 28. oktobris), ar ko pārskata atbrīvojuma, kas saskaņā ar Direktīvu 2003/55/EK ir piemērots gāzes vadam *OPAL* attiecībā uz noteikumiem par trešo personu piekļuvi un tarifu tiesisko regulējumu, nosacījumus.

6| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.) 7. panta 1. punkta f) apakšpunktā ir paredzēts, ka neregistrē preču zīmes, kas ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai vai vispārpieņemtiem morāles principiem.

7| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*) un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.; labojums – OV 2007, L 136, 3. lpp.).

8| Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2016/1329 (2016. gada 29. jūlijs), ar ko piemēro galīgo antidempinga maksājumu konkrētu Ķīnas Tautas Republikas un Krievijas Federācijas izcelsmes auksti velmētu plakanu tērauda velmējumu reģistrētajam importam (OV 2016, L 210, 27. lpp.).

9| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1036 (2016. gada 8. jūnijs) par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (OV 2016, L 176, 21. lpp.).

Visbeidzot Vispārējā tiesa izskatīja tā sauktās tax rulings lietas. Tādējādi 2019. gada 14. februāra spriedumā **Beļģija un Magnetrol International/Komisija** (T-131/16 un T-263/16, pārsūdzēts ¹⁰, [EU:T:2019:91](#)) tā, izskatot prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. pantu, atcēla Lēmumu 2016/1699, ar ko par nelikumīgu valsts atbalstu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu tika kvalificēta kopš 2004. gada Beļģijā piemērota shēma, ar kuru no nodokļa tika atbrīvota daudznacionālu uzņēmumu grupu struktūru Beļģijā gūtā virspeļņa, un attiecīgi tika uzdots šo atbalstu atgūt ¹¹. Turpretī 2019. gada 24. septembra spriedumā **Luksemburga un Fiat Chrysler Finance Europe/Komisija** (T-755/15 un T-759/15, [EU:T:2019:670](#)) Vispārējā tiesa noraidīja kā nepamatotas Luksemburgas Lielhercogistes un uzņēmuma Fiat Chrysler Finance Europe celtās prasības atcelt Komisijas lēmumu, ar kuru iepriekšējs nodokļu lēmums, ko Luksemburgas nodokļu iestādes noteikušas attiecībā uz uzņēmumu Fiat Chrysler Finance, tika kvalificēts kā valsts atbalsts ¹².

I. Tiesvedība

1. Pārsūdzama tiesību akta jēdziens

2019. gada 15. marta rīkojumā lietā **Silgan Closures un Silgan Holdings/Komisija** (T-410/18, pārsūdzēts apelācijā ¹³, [EU:T:2019:166](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt Komisijas lēmumu saskaņā ar Regulas Nr. 773/2004 ¹⁴ 2. panta 1. punktu uzsākt LESD 101. panta piemērošanas procedūru attiecībā uz vairākām sabiedrībām, kas darbojas metāla iepakojuma nozarē, tostarp prasītājām. Šajā ziņā Vispārējā tiesa apmierināja Komisijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību un nosprieda, ka apstrīdētais lēmums ir sagatavojošs akts, kas nerada tiesiskas sekas attiecībā uz prasītājām LESD 263. panta izpratnē.

Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka apstrīdētā lēmuma tiesiskās sekas un raksturs ir jāizvērtē saistībā ar tā funkciju procedūrā, kuras rezultātā tika pieņemts lēmums saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1/2003 ¹⁵ III nodaļu.

Sevišķi attiecībā uz sekām, kas paredzētas Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktā, saskaņā ar kurām apstrīdētajā lēmumā minētās procedūras uzsākšana atbrīvo dalībvalstu konkurences iestādes no to kompetences piemērot LESD 101. pantu attiecībā uz faktiem, uz ko attiecas šī procedūra, Vispārējā tiesa secināja, ka šīs sekas nekaitē prasītāju interesēm, bet ir paredzētas, lai pasargātu prasītājas no paralēlām šo iestāžu ierosinātām lietām.

Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šis secinājums ir spēkā ne tikai tādā gadījumā, ja neviena valsts iestāde nav pieņēmusi lēmumu sākt procedūru attiecīgajā jomā, bet arī, vēl jo vairāk, ja šāda iestāde ir uzsākusi šādu procedūru un tiek atbrīvota no kompetences saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktu. Proti, ja

10| Lieta C-337/19 P, **Komisija/Beļģija un Magnetrol International**.

11| Komisijas Lēmums (ES) 2016/1699 (2016. gada 11. janvāris) par valsts atbalsta shēmu attiecībā uz atbrīvojumu no nodokļa par virspeļņu SA.37667 (2015/C) (ex 2015/NN), ko īsteno Beļģija (OV 2016, L 260, 61. lpp.).

12| Komisijas Lēmums (ES) 2016/2326 (2015. gada 21. oktobris) par valsts atbalstu SA.38375 (2014/C ex 2014/NN), ko Luksemburga īsteno par labu Fiat (OV 2016, L 351, 1. lpp.).

13| Lieta C-418/19 P, **Silgan Closures un Silgan Holdings/Komisija**.

14| Komisijas Regula (EK) Nr. 773/2004 (2004. gada 7. aprīlis) par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101. un 102.] pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.).

15| Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.)

lēmums uzsākt procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu neietekmē attiecīgā uzņēmuma tiesisko stāvokli, ja pret to līdz tam nav vērsta neviena cita procedūra, tas vēl jo vairāk tā ir, ja pret minēto uzņēmumu jau tiek veikta izmeklēšana, ko ir sākusi kāda valsts iestāde.

Vispārējā tiesa uzskata, ka tādējādi prasītājas nepamatoti atsaucas uz LESD 104. un 105. pantu, kuros ir paredzēta zināma mijiedarbība starp Komisijas un dalībvalstu kompetenci, tostarp īstenojot LESD 101. pantu. Proti, šie noteikumi attiecas vienīgi uz iespējamiem gadījumiem, kurus neskar LESD 101. panta piemērošanas regula, kas pieņemta, pamatojoties uz LESD 103. pantu, piemēram, Regula Nr. 1/2003.

Vispārējā tiesa norādīja, ka, no vienas puses, nekas neliedz prasītājām lūgt tām piemērot Komisijas paziņojumu par atbrīvojumu no naudas soda un naudas soda samazināšanu kartelu gadījumos. No otras puses, tādas aizliegtās vienošanās gadījumā, kuras pretkonkurences sekas var izpausties vairākās dalībvalstīs un tātad radīt dažādu valstu konkurences iestāžu, kā arī Komisijas iejaukšanos, uzņēmumam, kas vēlas lūgt iecietības programmas piemērošanu, ir interese iesniegt pieteikumu par iecietības programmas piemērošanu ne vien valsts iestādēm, kuru kompetencē, iespējams, ir piemērot LESD 101. pantu, bet arī Komisijai.

Līdz ar to šādos apstākļos attiecīgajam uzņēmumam, kas vēlas izmantot šādu programmu, ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai gadījumā, ja Komisija īsteno savas pilnvaras saskaņā ar Regulu Nr. 1/2003, tiktu minimāli skartas vai pat netiktu skartas priekšrocības, uz kurām šim uzņēmumam ir tiesības saskaņā ar iecietības programmu.

Turklāt Vispārējā tiesa nosprieda, ka noilguma pārtraukums, kas izriet no apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, nepārsniedz procesuālā akta faktiskās sekas, kas skar vienīgi uzņēmuma, uz kuru attiecas izmeklēšana, procesuālo situāciju, nevis tiesisko stāvokli. Šis vērtējums par šo seku tīri procesuālo ietekmi ir spēkā ne tikai attiecībā uz Regulas Nr. 1/2003 25. pantā noteiktā noilguma pārtraukumu, bet arī attiecībā uz noilguma pārtraukumu valsts iestāžu pilnvarām, ar kurām tās nepieciešamības gadījumā var piemērot valsts tiesībās paredzētos sodus.

Lietā, kurā izdots 2019. gada 6. maija rīkojums **ABLV Bank/ECB** (T-281/18, pārsūdzēts apelācijā ¹⁶, [EU:T:2019:296](#)), Vispārējā tiesa izskatīja prasību atcelt ECB lēmumus, ar kuriem tā atzina, ka prasītāja un tās meitasuzņēmums *ABLV Bank Luxembourg SA* kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīgi Regulas Nr. 806/2014 ¹⁷ 18. panta 1. punkta izpratnē. Šajā tiesvedībā ECB izvirzīja divas iebildes par nepieņemamību. Saistībā ar pirmo iebildi par nepieņemamību ECB būtībā apgalvoja, ka novērtējums par maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību ir sagatavojošs pasākums, kam nav saistošas iedarbības, un ka minētajā regulā nav paredzēta iespēja celt prasību atcelt tiesību aktu, kas būtu vērsta pret novērtējumu par maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību. Turklāt tā uzskatīja, ka minētās regulas 86. panta 2. punktā ir skaidri noteikts, ka šādu prasību var celt par Vienotā noregulējuma valdes (VNV) lēmumiem. Saistībā ar otro iebildi par nepieņemamību ECB apgalvoja, ka novērtējumi par maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību prasītāju neskar tieši, jo, pirmkārt, šie novērtējumi nav radījuši tiešas sekas attiecībā uz tās tiesisko stāvokli un, otrkārt, iestādēm, kas ir atbildīgas par to īstenošanu, tie pilnībā atstāj rīcības brīvību.

Attiecībā uz pirmo iebildi par nepieņemamību Vispārējā tiesa vispirms atgādina tās pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru fiziska vai juridiska persona var celt prasību vienīgi par tiesību aktu, kas rada saistošas tiesiskās sekas, kuras var skart prasītāja intereses, būtiski mainot tā tiesisko stāvokli. Turklāt saistībā ar tiesību aktiem, kuru izstrāde notiek vairākos iekšējās procedūras posmos, par pārsūdzamiem aktiem principā ir atzīstami vienīgi tādi pasākumi, ar kuriem tiek galīgi noteikta iestādes nostāja šīs procedūras beigās, izslēdzot

16| Lieta C-551/19 P, **ABLV Bank/ECB**.

17| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 225, 1. lpp.).

starppasākumus, kuru mērķis ir sagatavot galīgo lēmumu, uz kura pretiesiskumu varētu lietderīgi atsaukties pret to vērsta prasība. Turpretī par starppasākumu nevar celt prasību tad, ja ir pierādīts, ka attiecībā uz apgalvoto šī pasākuma pretiesiskumu var atsaukties tādas prasības atbalstam, kas celta par galīgo lēmumu, kuru šis pasākums sagatavojis. Šādos apstākļos prasība, kas celta par lēmumu, ar kuru procedūra tiek izbeigta, nodrošinās pietiekamu tiesību aizsardzību tiesā.

Turpinot Vispārējā tiesa uzsver, ka apstrīdētie akti ietver ECB veikto novērtējumu par maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību un ka tai nav nekādu lēmumu pieņemšanas pilnvaru noregulējuma shēmas pieņemšanai paredzētajā ietvarā. Proti, saskaņā ar Regulas Nr. 806/2014 26. apsvērumu, lai gan ECB un VNV būtu jāspēj novērtēt to, vai kredītiestāde kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga, vienīgi VNV kompetencē ir izvērtēt noregulējumam vajadzīgos nosacījumus un pieņemt noregulējuma shēmu, ja tā uzskata, ka visi nosacījumi ir izpildīti. Turklāt Vispārējā tiesa uzskata, ka no minētās regulas 18. panta 1. punkta skaidri izriet, ka VNV ir jānovērtē, vai šajā tiesību normā paredzētie trīs nosacījumi ir izpildīti. Ir taisnība, ka ECB kompetencē ir paziņot novērtējumu, kas attiecas uz pirmo nosacījumu, proti, par maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību, tomēr, konkrēti runājot, runa ir vienīgi par novērtējumu, kas nekādi nav saistošs VNV.

Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētie akti ir uzskatāmi par sagatavojošiem aktiem procedūrā, kuras mērķis ir ļaut VNV pieņemt lēmumu par konkrēto banku iestāžu noregulējumu, un tātad par tiem nevar tikt celta prasība atcelt tiesību aktu. Tie negroza prasītājas tiesisko stāvokli. Proti, tie ir uzskatāmi par ECB veikto faktu vērtējumu attiecībā uz jautājumu, vai prasītāja un tās meitasuzņēmums kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīgi, un šis vērtējums nekādā ziņā nav saistošs, bet veido pamatu, uz kura VNV pieņemtu noregulējuma shēmas vai lēmumus, ka noregulējums nav sabiedrības interesēs. Tādējādi apstrīdētie akti nav uzskatāmi par pārsūdzamiem tiesību aktiem LESD 263. panta izpratnē, un tādēļ Vispārējā tiesa noraida prasību kopumā kā nepieņemamu, nepastāvēt nepieciešamībai lemt par otro ECB izvirzīto iebildi par nepieņemamību.

Rīkojumā **RATP/Komisija** (T-422/18, [EU:T:2019:339](#)) Vispārējā tiesa kā nepieņemamu noraidīja prasību atcelt Komisijas sākotnējo lēmumu piešķirt piekļuvi dokumentiem, jo apstrīdētais lēmums tika atcelts un aizstāts pirms prasības celšanas.

2018. gada 5. martā Komisijas Mobilitātes un transporta ģenerāldirektorāts sākotnējā piekļuves pieprasījuma iesniedzējam piešķīra daļēju piekļuvi *Régie autonome des transports parisiens (RATP)* izpilddirektora vēstulēm, kas adresētas Komisijai. 2018. gada 7. jūnijā pēc atkārtotā pieteikuma par piekļuvi Komisijas ģenerālsekretārs pieņēma lēmumu, kurā viņš atteicās izsniegt strīdīgos dokumentus.

Pēc iepazīšanās ar sākotnējo pieteikumu par piekļuvi, kā arī ar pieteikuma par piekļuvi iesniedzējam nosūtīto strīdīgo dokumentu rediģēto versiju, RATP 2018. gada 6. jūlijā iesniedza prasību atcelt sākotnējo lēmumu piešķirt daļēju piekļuvi minētajiem dokumentiem.

Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, tā kā apstrīdētais lēmums bija tikai Komisijas sākotnējā nostāja, kas pilnībā tika aizstāta ar 2018. gada 7. jūnija lēmumu, procedūru noslēdza šis pēdējais lēmums, kam attiecīgi ir lēmuma raksturs. Tādējādi brīdī, kad tika celta prasība, 2018. gada 7. jūnija lēmums jau bija aizstājis apstrīdēto lēmumu, kas attiecīgi izzuda no Savienības tiesību sistēmas, tādējādi vairs neradot nekādas sekas. Tādējādi šai prasībai tās celšanas dienā nebija priekšmeta un tā jāatzīst par nepieņemamu.

Turklāt prasītājai nebija intereses celt prasību, jo apstrīdētā lēmuma atcelšana nenovērstu strīdīgo dokumentu izpaušanas sekas.

Vispārējās tiesas lēmums noraidīt kā nepieņemamu prasību par apstrīdētā lēmuma atcelšanu priekšmeta neesamības dēļ tomēr neietekmē prasītājas iespēju celt prasību par kaitējuma atlīdzību.

2. Locus standi

Ar 2019. gada 14. februāra rīkojumu **Associazione GranoSalus/Komisija** (T-125/18, pārsūdzēts apelācijā ¹⁸, [EU:T:2019:92](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt Īstenošanas regulu 2017/2324 ¹⁹.

Šīs lietas pamatā ir Eiropas Komisijas veiktā glifosāta, kas ir darbīgā viela, kuru izmanto tostarp kā herbicīdu, apstiprinājuma atjaunošana. Prasītāja – apvienība, kas sastāv no kviešu ražotājiem, patērētājiem un to aizsardzības apvienībām – lūdz Vispārējo tiesu atcelt Īstenošanas regulu 2017/2324 un izdot rīkojumu par pierādījumu savākšanas pasākuma veikšanu, lai nodrošinātu, ka tiek iesniegtas Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) ziņojuma daļas, kurās ir no jauna izvērtēti pētījumi par iespējamo glifosāta ietekmi uz cilvēka veselību, lai tās salīdzinātu ar citiem dokumentiem, kas attiecas uz aplūkojamo jautājumu.

Vispirms, attiecībā uz jautājumu par prasītājas personīgo ieinteresētību, uz kuru tā varētu atsaukties, Vispārējā tiesa nosprieda, ka, tā kā prasītāja nav norādījusi, ka tai būtu kāda loma Īstenošanas regulas 2017/2324 izstrādē vai īpašas tiesības procedūrā, kuras rezultātā tika pieņemts šis akts, prasītājai nav šādas ieinteresētības, kas tai būtu jāvusi savā vārdā celt Vispārējā tiesā prasību atcelt tiesību aktu.

Turklāt attiecībā uz prasītājas biedru *locus standi* Vispārējā tiesa konstatēja, ka šajā gadījumā prasītājas biedrus nevar uzskatīt par Īstenošanas regulas 2017/2324 adresātiem, jo tie šajā tiesību aktā nav norādīti kā tā adresāti. Attiecībā uz apgalvojumu, ka šis akts skar dažus no prasītājas biedriem individuāli – to vispārīgajā patērētāju un Savienības pilsoņu statusā –, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka minētais akts skar prasītājas biedrus to objektīvajā patērētāju, Savienības pilsoņu vai kviešu ražotāju statusā – tāpat kā jebkuru citu patērētāju, Savienības pilsoni vai kviešu ražotāju, kas faktiski vai potenciāli ir tādā pašā situācijā. Attiecībā uz to, vai Īstenošanas regula 2017/2324 ir kvalificējama kā reglamentējošs akts, kas nav saistīts ar Īstenošanas pasākumiem, Vispārējā tiesa norādīja, ka glifosāta novērtējums notiek divos posmos. Pirmām kārtām, vielu apstiprina Komisija. Otrām kārtām, katra dalībvalsts atļauj laist tirgū šo vielu saturošus produktus. Tas pats attiecas uz vielas apstiprinājuma atjaunošanu. No šīs procedūras izriet, ka Īstenošanas regulas 2017/2324 sekas rodas pastarpināti – līdz ar valsts iestāžu piešķirto atļauju laist tirgū atjaunošanu, kas tād veido Īstenošanas pasākumus.

2019. gada 11. jūlijā pasludinātajā spriedumā **Air France/Komisija** (T-894/16, [EU:T:2019:508](#)) Vispārējā tiesa kā nepieņemamu noraidīja aviosabiedrības *Air France* celto prasību atcelt Komisijas lēmumu valsts atbalsta jomā par dažiem pasākumiem, ko Francijas iestādes īstenojušas par labu lidostai *Marseille Provence* un aviosabiedrībām, kas izmanto šo lidostu ²⁰.

Marseille Provence [Marseļas Provansas] lidosta ir viena no lielākajām Francijas lidostām. 2004. gadā šīs lidostas operators, cenšoties atdzīvināt satiksmi un pārorientēt attīstību, plānojot galamērķus Eiropā, nolēma blakus galvenajam terminālim ierīkot jaunu termināli, kas paredzēts “zemo cenu lidojumiem”. Lai finansētu šī jaunā termināļa celtniecību, operators tostarp saņēma Francijas valsts subsīdijas investīcijām. Jaunajam terminālim tika arī noteikti īpaši noteikumi, kas paredz samazinātus pasažieru maksas tarifus. Visbeidzot, tika noslēgts līgums par reklāmas laukuma iegādi uz atjaunojamo piecu gadu periodu, lai reklamētu Marseļu kā ceļojumu galamērķi, ar mērķi piesaistīt lielāku skaitu pasažieru.

18| Lieta C-313/19 P, **Associazione GranoSalus/Komisija**.

19| Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2017/2324 (2017. gada 12. decembris), ar ko atjauno darbīgās vielas glifosāta apstiprinājumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū un groza Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 540/2011 pielikumu (OV 2017, L 333, 10. lpp.).

20| Komisijas Lēmums (ES) 2016/1698 (2014. gada 20. februāris) par pasākumiem SA.22932 (11/C) (ex NN 37/07), ko Francija īstenojusi par labu lidostai *Marseille Provence* un aviosabiedrībām, kas izmanto šo lidostu (OV 2016, L 260, 1. lpp.).

Pārbaudījusi šos dažādos pasākumus attiecībā uz tiesībām saņemt valsts atbalstu, Komisija uzskatīja, ka *Marseille Provence* lidosta ir saņēmusi atbalstu investīcijām, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Savukārt attiecībā uz samazinātajām maksām, ko piemēro jaunajam terminālim, kas paredzēts “zemo cenu lidojumiem”, un līgumu par reklāmas vietas iegādi Komisija secināja, ka tas nav valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Par šo Komisijas lēmumu *Air France* cēla prasību atcelt tiesību aktu, it īpaši iebilstot, ka “zemo cenu” aviosabiedrības, piemēram, *Ryanair*, gūstot konkurences priekšrocības no jaunā termināļa izmantošanas, kas paredzēts šāda veida lidojumiem.

Vispārējā tiesa tomēr noraidīja *Air France* prasību kā nepieņemamu, pamatojoties uz to, ka šai pēdējai nav tiesību celt prasību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu.

Šajā sakarā Vispārējā tiesa vispirms uzsvēra, ka saskaņā ar minēto tiesību normu tādai prasītājai kā *Air France* ir jāizpilda dubults nosacījums, ka apstrīdētais lēmums uz to attiecas tieši un individuāli. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru *Air France* turklāt var apgalvot individuālu skārumu vienīgi tādā gadījumā, ja šī pēdējā atrodas konkurences attiecībās ar atbalsta pasākumu, uz kuriem attiecas Vispārējā tiesā apstrīdētais lēmums, saņēmēju un ja šie pasākumi ir ievērojami ietekmējuši tās stāvokli tirgū.

Ņemot vērā šos principus, Vispārējā tiesa turpinājumā norādīja, ka subsīdija investīcijām, kas piešķirta *Marseille Provence* lidostas jaunā termināļa celtniecības finansēšanai, tika piešķirta vienīgi šīs lidostas operatoram, kurš bija tās vienīgais saņēmējs. Tā kā starp minēto operatoru un *Air France* nav konkurences attiecību, Komisijas lēmums, ar kuru šī subsīdija tika atzīta par saderīgu ar iekšējo tirgu, to individuāli neskar.

Attiecībā uz samazinātajām maksām, kas piemērojamas jaunajam “zemo cenu lidojumu” terminālim un līgumam par reklāmas vietas iegādi, Vispārējā tiesa visbeidzot precizēja, ka konkrēto tirgu, kurā jāpārbauda šo pasākumu ietekme, veido visi savienojumi, kas tiek veikti no un uz šo lidostu, neatkarīgi no izmantotā termināļa. Tādējādi *Air France* kā prasītājai bija jāpierāda, ka samazinātās maksas un reklāmas laukuma iegādes līgums būtiski ietekmēja tās konkurences stāvokli šajā tirgū. Pat ja minētie pasākumi būtu tieši ietekmējuši *Air France* konkurences stāvokli konkrētajā tirgū, ņemot vērā tās konkurenci ar *Ryanair*, tā nav iesniegusi pierādījumus, kas ļautu secināt, ka šāda ietekme būtu būtiska. Tāpēc tās prasība ir jānoraida kā pilnībā nepieņemama.

2019. gada 20. septembrī pasludinātajā spriedumā **Venecuēla/Padome** (T-65/18, pārsūdzēts apelācijā ²¹, [EU:T:2019:649](#)) Vispārējā tiesa atzina par nepieņemamu Venecuēlas Bolīvāra Republikas (turpmāk tekstā – “Venecuēla”) celto prasību atcelt trīs Padomes pieņemtus tiesību aktus, ar kuriem saskaņā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP) ir ieviesti ierobežojoši pasākumi saistībā ar situāciju Venecuēlā ²².

Atgādinājusi, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā tostarp ir noteikts, ka lēmumam, kas ir prasības atcelt tiesību aktu priekšmets, fiziska vai juridiska persona ir jāskar tieši, lai šī prasība būtu pieņemama, Vispārējā tiesa norāda, ka šajā gadījumā minētajās apstrīdēto aktu tiesību normās (turpmāk tekstā – “apstrīdētās tiesību normas”) ir ietverts aizliegums pārdot vai piegādāt jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā noteiktus ieročus, aprīkojumu un tehnoloģijas, kā arī aizliegums sniegt šīm pašām fiziskām vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām Venecuēlā noteiktus pakalpojumus. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka iepriekš minēto aizliegumu piemērošana ir ierobežota tikai ar Savienības teritoriju, fiziskām personām, kas ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie, un juridiskām personām, kuras izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts

21| Lieta C-872/19 P, **Venecuēla/Padome**.

22| Šajā gadījumā tika lūgts atcelt Padomes Regulu (ES) 2017/2063 (2017. gada 13. novembris) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Venecuēlā (OV 2017, L 295, 21. lpp.), Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2018/1653 (2018. gada 6. novembris), ar ko īsteno Regulu 2017/2063 (OV 2018, L 276, 1. lpp.), un Padomes Lēmumu (KĀDP) 2018/1656 (2018. gada 6. novembris), ar ko groza Lēmumu (KĀDP) 2017/2074 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Venecuēlā (OV 2018, L 276, 10. lpp.).

tiesībām, kā arī juridiskām personām, vienībām un struktūrām saistībā ar jebkādu darbījumsdarbību, kas pilnībā vai daļēji veikta Savienībā. Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka Venecuēla kā valsts nav tieši un konkrēti norādīta apstrīdētajās tiesību normās.

Vispārējā tiesa turklāt uzskata, ka Venecuēla nevar tikt pielīdzināta saimnieciskās darbības subjektam, kas parasti veic noteiktu saimniecisko darbību. Kā valstij Venecuēlai ir jāīsteno publiskās varas prerogatīvas, it īpaši tādās darbībās, kas saistītas ar valsts funkciju īstenošanu, kā aizsardzība, policija un uzraudzība.

Turklāt pretēji saimnieciskās darbības subjektam, kura spēja ir ierobežota ar tā darbības mērķi, Venecuēlai kā valstij ir tāda darbības joma, kam raksturīga ļoti liela daudzveidība. Tādējādi šis ļoti plašais kompetenču klāsts to nošķir no saimnieciskās darbības subjekta, kas parasti veic noteiktu saimniecisko darbību. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka ar datiem, ko Venecuēla tai iesniegusi un ko sagatavojis *Eurostat*, un kuri ir saistīti ar komercdarījumu ar precēm, uz kurām attiecas apstrīdētās tiesību normas, kopējo vērtību, nevar pierādīt, ka, iegādājoties attiecīgās preces un pakalpojumus, Venecuēla ir rīkojusies kā vienība, kas ir pielīdzināma saimnieciskās darbības subjektam, kurš darbojas attiecīgajos tirgos, nevis savu valsts funkciju darbību ietvaros. Apstāklis, ka ar apstrīdētajām tiesību normām saimnieciskās darbības subjektiem, kas reģistrēti Savienībā, ir aizliegts uzturēt ekonomiskas un finansiālas attiecības ar jebkuru fizisku vai juridisku personu, vienību vai struktūru Venecuēlā, neļauj arī secināt, ka šīs tiesību normas tieši skar Venecuēlu LESD 263. panta ceturtais daļas izpratnē. Tā kā apstrīdētās tiesību normas turklāt Venecuēlai tieši neliedz iegādāties un importēt tajās minētās iekārtas un pakalpojumus un neietekmē tās spēju īstenot savas suverēnās tiesības attiecībā uz tās jurisdikcijai pakļautajām vietām un precēm, Vispārējā tiesa norāda, ka nekas neļauj uzskatīt, ka Padomes nodoms būtu bijis samazināt Venecuēlas tiesībspēju, un tāpēc minētās tiesību normas nevar uzskatīt par tādām, kas tieši ietekmē prasītājas tiesisko stāvokli.

Visbeidzot attiecībā uz Venecuēlas argumentu, saskaņā ar kuru, neesot *locus standi* un neesot valsts īstenošanas pasākumiem, tā nevarētu vērsties dalībvalstu tiesās un tai tiktu liegta jebkāda tiesību aizsardzība tiesā, Vispārējā tiesa atgādina, ka, lai arī LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētie pieņemamības nosacījumi, protams, ir jāinterpretē, ņemot vērā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, šīs tiesības tomēr nevar izslēgt LESD tieši paredzētos nosacījumus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa secina, ka prasība kopumā ir nepieņemama, ciktāl tā ir vēsta pret apstrīdētajiem tiesību aktiem.

3. Termini prasību celšanai

Lietā **Rumānija/Komisija**, kurā 2019. gada 30. aprīlī tika izdots rīkojums (T-530/18, pārsūdzēts apelācijā ²³, [EU:T:2019:269](#)), Vispārējā tiesā tika iesniegta Rumānijas prasība, ar kuru tiek lūgts daļēji atcelt Komisijas Īstenošanas lēmumu, ar ko no Eiropas Savienības finansējuma izslēdz konkrētus dalībvalstu izdevumus, kurus tās attiecinājušas uz Eiropas lauksaimniecības fondiem ²⁴. Ar šo lēmumu Komisija Rumānijai piemēroja, tostarp, finanšu korekciju vairāk nekā 90 miljonu EUR apmērā. Šī lieta ļāva Vispārējai tiesai izskaidrot jautājumu par termiņa sākumu prasības celšanai par individuāli piemērojama akta, piemēram, atbilstoši LESD 297. panta 2. punkta

23| Lieta C-498/19 P, **Rumānija/Komisija**.

24| Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2018/873 (2018. gada 13. jūnijs), ar ko no Eiropas Savienības finansējuma izslēdz konkrētus dalībvalstu izdevumus, kurus tās attiecinājušas uz Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF) un uz Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2018, L 152, 29. lpp.).

trešajai daļai pieņemta lēmuma, atcelšanu, ja šis tiesību akts tā adresātam ir darīts zināms divos dažādos veidos. Proti, šajā lietā apstrīdētais lēmums tika vienlaikus paziņots Rumānijas Pastāvīgajai pārstāvniecībai Eiropas Savienībā 2018. gada 14. jūnijā un publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2018. gada 15. jūnijā.

Vispirms Vispārējā tiesa atgādināja, ka saskaņā ar LESD 263. panta sesto daļu prasība atcelt tiesību aktu ir jāceļ divu mēnešu laikā pēc tam, kad vai nu apstrīdētais tiesību akts ir publicēts, vai darīts zināms prasītājam, vai, ja tas nenotiek, tad no dienas, kad tas šai personai kļuvis zināms. Papildus tam, pirmkārt, atbilstoši Vispārējās tiesas Reglamenta 60. pantam procesuālos termiņus pagarina par fiksētu desmit dienu termiņu, kas ir noteikts, pamatojoties uz apsvērumiem par attālumu, un, otrkārt, atbilstoši šī Reglamenta 59. pantam, kad termiņš prasības celšanai par iestādes pieņemtu aktu sākas no šī akta publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*, tad termiņu skaita no četrpadsmitās dienas beigām pēc šīs publicēšanas dienas.

Turpinot, Vispārējā tiesa norādīja, ka datums, kas ir jāņem vērā, lai noteiktu termiņa sākumu prasības atcelt tiesību aktu celšanai, ir publikācijas datums *Oficiālajā Vēstnesī*, ja šāda publikācija, kas ir tiesību akta spēkā stāšanās priekšnoteikums, ir paredzēta LESD, un paziņošanas datums citos gadījumos, kuri ir minēti LESD 297. panta 2. punkta trešajā daļā, kas ietver lēmumus, kuros ir norādīts, kam tie adresēti. Līdz ar to attiecībā uz aktu, kurā ir norādīti tā adresāti, autentiska ir tikai tiem paziņotā redakcija, pat ja šis akts ir publicēts arī *Oficiālajā Vēstnesī*. Šajā lietā, ciktāl apstrīdētajā lēmumā Rumānija ir tieši norādīta kā adresāte, tas attiecībā uz Rumāniju stājas spēkā ar tā paziņošanu. Papildus tam termiņš prasības celšanai sākas no šīs paziņošanas brīža, un, tā kā Reglamenta 59. pants nav piemērojams, šis termiņš, ieskaitot termiņu, kas noteikts, pamatojoties uz apsvērumiem par attālumu, beidzās 2018. gada 24. augustā. Līdz ar to Vispārējā tiesa nosprieda, ka 2018. gada 7. septembrī celtā Rumānijas prasība ir novēlota un ir jānoraida kā nepieņemama.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsvēra, ka šis secinājums nav atspēkojams ar prasītājas argumentiem.

Šajā ziņā, pirmkārt, Rumānija apgalvoja, ka, nepastāvot automātiskai atbilstībai starp termiņa sākumu prasības celšanai par iestādes izdota tiesību akta atcelšanu un šī akta spēkā stāšanās vai tiesisko seku rašanās brīdi, šajā lietā apstrīdētā lēmuma publicēšanas brīdis *Oficiālajā Vēstnesī* varot tikt uzskatīts par šī termiņa sākumu, pat ja šis lēmums attiecībā uz to jau ir radījis tiesiskas sekas sakarā ar tā iepriekšēju paziņošanu. Vispārējā tiesa it īpaši norādīja, ka šie argumenti ir balstīti uz prasības atcelt tiesību aktu pieņemamības nosacījumu, kuri ir paredzēti LESD 263. pantā, un nosacījumu par tā akta spēkā esamību, kurš tiek apstrīdēts ar šādu prasību, sajaukšanu.

Otrkārt, Rumānija pamatojās uz konsekventu un ilgstošu Komisijas prakses esamību publicēt *Oficiālajā Vēstnesī* lēmumus, tādus kā šajā lietā, vienlaikus tos paziņojot to adresātiem. Tā apgalvoja, ka šādā netipiskā situācijā termiņa sākumam prasības celšanai esot jābūt minēto lēmumu publicēšanas brīdim. Vispārējā tiesa norādīja, ka, pat pieņemot, ka pastāv šāda prakse, tā kā lēmums ir iepriekš paziņots, prasības celšanas termiņa aprēķināšanai ir jāņem vērā šis datums, nevis vēlāk notikusī publicēšana *Oficiālajā Vēstnesī*. Papildus tam paziņošana kā vienīgais kritērijs termiņa sākumam prasības celšanai par to tiesību aktu atcelšanu, kuros ir norādīti to adresāti, garantē tiesisko drošību un efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pretēji tādām jauktām risinājumiem, saskaņā ar kuru tādām tiesību akta adresātam, kurš ir pienācīgi saņēmis paziņojumu, joprojām būtu jāvaicā par tā iespējamo un nenoteikto publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī*, jo tā nav obligāta.

Treškārt, attiecībā uz argumentu, saskaņā ar kuru pastāvot atšķirības starp *Oficiālajā Vēstnesī* publicēto redakciju un paziņoto redakciju, kas esot nepilnīga, Vispārējā tiesa atgādināja, ka paziņošana ir darbība, ar kuru individuāli piemērojamā akta izdevējs paziņo par to tā adresātiem un tādējādi ļauj tiem iepazīties ar tā saturu, kā arī pamatojumu, uz ko tas ir balstīts. Tādējādi, ievērojot to nenozīmīgo raksturu, minētās atšķirības nevarēja būt par kavēkli tam, lai Rumānija varētu pietiekami skaidri un precīzi iepazīties ar apstrīdētā lēmuma saturu, kā arī izprast pamatojumu, uz ko tas ir balstīts. Līdz ar to tās neietekmē termiņa piemērošanu prasības atcelt tiesību aktu celšanai.

4. Juridiskā palīdzība

Ar 2019. gada 23. maijā izdoto rīkojumu **OP/Komisija** (T-630/18 AJ, [EU:T:2019:365](#)) Vispārējā tiesa noraidīja pieteikuma iesniedzējas saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 147. pantu iesniegto pieteikumu par juridisko palīdzību informācijas un apliecināšu dokumentu, kas ļauj novērtēt viņas ekonomisko situāciju, nepietiekamības dēļ.

Attiecībā uz pieteikuma iesniedzējas ekonomiskā stāvokļa pārbaudi, kā izriet no Reglamenta 147. panta 3. punkta, pieteikumam par juridisko palīdzību pievienotajai informācijai un apliecinājumiem dokumentiem ir jāļauj novērtēt, vai, ņemot vērā minēto stāvokli, pieteikuma iesniedzēja pilnībā vai daļēji nespēj segt izdevumus, kas saistīti ar palīdzību un pārstāvību tiesvedībā Vispārējā tiesā. Vispārējās tiesas ieskatā no šāda novērtējuma obligāti izriet, ka pieteikuma iesniedzējai ir jāiesniedz informācija un apliecināši dokumenti, kas datēti pietiekami tuvu datumam, kad iesniegts pieteikums, lai objektīvi novērtētu pieteikuma iesniedzējas finansiālās spējas segt minētās izmaksas.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja, ka saskaņā ar norādēm pieteikuma par juridisko palīdzību veidlapā pieteikuma iesniedzējai bija jāiesniedz informācija par saviem līdzekļiem 2017. un pat 2018. gadā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms uzskatīja, ka saistībā ar iepriekšējo pieteikumu par juridisko palīdzību iesniegtie dokumenti, kas attiecas uz 2016. gadu, nevar tikt ņemti vērā attiecībā uz atbilstošo laikposmu. Turklāt Vispārējā tiesa pieteikuma iesniedzējas paziņojumu, kurā tā apgalvo, ka viņas vajadzības tiks segtas, atlīdzinot izdevumus, kas tai radušies saistībā ar pašlaik notiekošajām tiesvedībām, kvalificēja kā lakonisku un divdomīgu, jo šāda veida ieņēmumi nevar tikt pielīdzināti resursiem, kas ļauj apmierināt personas ikdienas vajadzības. Vispārējā tiesa norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja savā pieteikumā nav deklarējusi profesionālo darbību, ko tā, šķiet, veica attiecīgajā periodā. Tā kā nebija saņemti nekādi paskaidrojumi, pieteikuma iesniedzējai ir pienākums norādīt materiālos un finansiālos nosacījumus, ar kādiem viņa būtu veikusi šo darbību, un iesniegt informāciju un pierādījumus, kas ļautu novērtēt viņas pašreizējos līdzekļus.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa konstatēja, ka nav iespējams noteikt, kādi līdzekļi pieteikuma iesniedzējai ļauj sevi uzturēt atbilstošajā laikposmā. ņemot vērā šos apstākļus, Vispārējā tiesa secināja, ka pieteikuma iesniedzēja nav juridiski pietiekami pierādījusi, ka sava ekonomiskā stāvokļa dēļ pilnībā vai daļēji nespēj segt [juridiskās] palīdzības un pārstāvības Vispārējā tiesā izmaksas. Šajos apstākļos, tā kā nav izpildīts Reglamenta 146. panta 1. punktā paredzētais nosacījums, Vispārējā tiesa noraidīja pieteikumu par juridisko palīdzību, neņemot par jautājumu, vai ierosinātā prasība šķiet acīmredzami nepieņemama vai acīmredzami juridiski nepamatota.

2019. gada 11. jūnijā pasludinātajā spriedumā **Frank/Komisija** (T-478/16, [EU:T:2019:399](#)) Vispārējā tiesa noraidīja *Regine Frank* celto prasību atcelt Komisijas 2016. gada 17. jūnija un 2016. gada 16. septembra lēmumus, ar kuriem attiecīgi netieši un tieši noraidīts prasītājas dotācijas pieteikums pētniecības projektam.

Atsaucoties uz uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus saistībā ar pamatprogrammu "Apvārsnis 2020"²⁵, *Regine Frank* Eiropas Pētniecības padomes izpildaģentūrai (ERCEA) iesniedza dotācijas pieteikumu projektam, kas attiecas uz gaismas transportēšanu kvazikristālos un neperiodiskās struktūrās. Prasītāja šo pieteikumu iesniedza Kaizerslauternas Tehniskās universitātes vārdā. Tomēr šī universitāte ERCEA norādīja, ka tā nav gatava būt par uzņēmējo institūciju prasītājas projektam. Universitāte arī precizēja, ka prasītāja attiecībā uz 2016. gada uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus bez tās atļaujas ir izmantojusi piekrišanas vēstuli, kura bija

25| Uzaicinājums iesniegt priekšlikumus un informācija par saistītām darbībām saskaņā ar Eiropas Pētniecības padomes (EPP) 2016. gada darba programmu, uz kuru attiecas Pētniecības un inovāciju pamatprogramma "Apvārsnis 2020" (2014.–2020. gadam) (OV 2015, C 253, 12. lpp.).

izsniegta attiecībā uz 2015. gada uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus. Tā kā nebija iesniegta derīga piekrišanas vēstule, *ERCEA* dotācijas pieteikumu noraidīja. Komisija sākotnēji šo noraidījumu apstiprināja netieši, vēlāk – ar tiešu lēmumu par noraidīšanu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesā bija jāspriež par advokāta lēmuma pārtraukt pārstāvēt prasītāju, kurai ir piešķirta juridiskā palīdzība tiesvedībā Vispārējā tiesā, sekām. Šajā lietā ar 2017. gada 16. februāra rīkojumu Vispārējā tiesa nolēma prasītājam piešķirt juridisko palīdzību, akceptējot tās izvēli attiecībā uz viņas pārstāvja identitāti. Tomēr 2018. gada 5. martā prasītājas pārstāvis informēja Vispārējās tiesas sekretāru, ka viņš vairs nepiekrīt nodrošināt pārstāvību. Rezultātā Vispārējā tiesa informēja prasītāju, ka tai ir jāpilnvaro cits advokāts savai pārstāvībai 2019. gada 31. janvāra tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanai. Līdz tiesas sēdes dienai prasītāja nebija reaģējusi uz šo Vispārējās tiesas aicinājumu. Tādējādi viņa personiski lūdza piemērot Vispārējās tiesas Reglamenta 148. panta 5. punktu, kurā ir paredzēti nosacījumi, kuros advokāts pēc Vispārējās tiesas sekretāra ierosmes var tikt pilnvarots pārstāvēt lietas dalībnieku Vispārējā tiesā.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa nosprieda, ka gadījumā, ja ieinteresētā persona pati norāda advokātu, pirmām kārtām, Reglamenta 148. panta 5. punkta piemērošanai, lai aizstātu minēto advokātu ar citu, ir jāiesniedz jauns pieteikums par juridiskās palīdzības piešķiršanu saskaņā ar Reglamenta 147. panta 2. un 3. punktu. Otrām kārtām, šāda aizstāšana uz Reglamenta 148. panta 5. punkta pamata var tikt veikta vienīgi tad, ja tā ir kļuvusi nepieciešama objektīvu un ar ieinteresētās personas rīcību vai gribu nesaistītu apstākļu dēļ, piemēram, advokāta nāves, pensionēšanās vai profesionālo vai ētikas noteikumu neizpildes dēļ. Fakts, ka advokāts ir atteicies pārstāvēt tiesvedības pusi, atsaucoties uz tās rīcību, kura var drastiski ierobežot iepriekš definēto pārstāvības uzdevumu, tādējādi nevar tikt uzskatīts par pamatotu iemeslu tam, lai būtu attaisnota Reglamenta 148. panta 5. punkta piemērošana.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraidīja kā nepieņemamu lūgumu atcelt Komisijas netiešo lēmumu par noraidīšanu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka tas, ka Komisija nebija sniegusi atbildi, ir uzskatāms par netiešu administratīvās sūdzības noraidīšanu, kas ir lēmums, par kuru var tikt celta prasība atcelt tiesību aktu. Tomēr, pirms tika celta prasība Vispārējā tiesā, Komisija pieņēma lēmumu, ar kuru tieši tika noraidīta administratīvā sūdzība, tādējādi atsaucot netiešo lēmumu par noraidīšanu.

Treškārt, attiecībā uz dotācijas pieteikuma atbilstīguma nosacījumiem Vispārējā tiesa atgādināja, ka tādos apstākļos kā šajā lietā prasītājam dotācijas pieteikuma novērtēšanas mērķiem bija jāiesniedz derīga uzņemošās universitātes piekrišanas vēstule. Visbeidzot Vispārējā tiesa precizēja, ka uzņemošās institūcijas identitāte ir uzskatāma par vienu no dotācijas pieteikuma būtiskajiem elementiem un kā tāda tā nevar tikt aizstāta vai papildināta, būtiski negrozot šo pieteikumu. Līdz ar to prasītāja nevar iebilst, ka *ERCEA* viņai nav ļāvusi sameklēt jaunu uzņemošo institūciju.

II. Institucionālās tiesības

2019. gada 14. februārī pasludinātajā spriedumā **RE/Komisija** (T-903/16, [EU:T:2019:96](#)) Vispārējā tiesa sprieda par kāda Komisijas darbinieka prasību atcelt dienesta vēstuli, ar kuru ir noraidīts lūgums piekļūt personas datiem. Šajā lietā Komisijas Drošības direktorāts bija veicis administratīvo izmeklēšanu attiecībā uz prasītāju ²⁶. Šis direktorāts ar apstrīdēto dienesta vēstuli noraidīja prasītāja, pamatojoties uz Regulu Nr. 45/2001 ²⁷,

²⁶ Komisijas Cilvēkresursu un drošības ģenerāldirektorāta Drošības direktorāts.

²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti (OV 2001, L 8, 1. lpp.).

izteikto lūgumu piekļūt saviem personas datiem. Komisija tostarp apgalvoja, pirmkārt, ka šī dienesta vēstule esot akts, ar kuru gluži vienkārši apstiprināts agrāks piekļuves atteikums, kuru prasītājs savukārt neesot apstrīdējis prasības celšanai paredzētajos termiņos, un, otrkārt, ka prasītājam neesot intereses celt prasību par šo dienesta vēstuli, jo tā attiecās uz personas datiem, kuriem viņam jau ir bijusi piekļuve.

Jautājumā par atcelšanas prasījumu pieņemamību Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, nosprieda, ka saskaņā ar Regulu Nr. 45/2001 persona drīkst jebkurā brīdī no jauna lūgt piekļuvi personas datiem, piekļūt kuriem tai iepriekš bija liegts. Šāda lūguma gadījumā attiecīgajai iestādei ir jāizvērtē, vai agrākais piekļuves atteikums joprojām ir pamatots. Tāpēc, veicot jaunu izvērtēšanu, lai noskaidrotu, vai agrāk sniegtais atteikums dot piekļuvi personas datiem joprojām ir bijis pamatots, tiek pieņemts akts, kas ir nevis agrāko aktu gluži vienkārši apstiprinošs akts, bet gan akts, par kuru var celt prasību atcelt tiesību aktu. Proti, no vienas puses, no Regulas Nr. 45/2001 13. panta c) punkta, kas atļauj datu subjektam "jebkurā laikā" piekļūt saviem personas datiem, izriet, ka šim subjektam ir tiesības minētajiem datiem piekļūt nepārtraukti un pastāvīgi. No otras puses, Regulas Nr. 45/2001 20. panta 1. punktā paredzētie izņēmumi no piekļuves tiesībām un šo tiesību ierobežojumi ir piemērojami tikai tik ilgi, kamēr tie ir nepieciešami. Turklāt personas datu apstrādes sfērā datu subjekta faktiskā un juridiskā situācija pēc savas iedabas ir mainīga, jo laika gaitā vien par nederīgu vai pat nelikumīgu var kļūt apstrāde, kas tāda agrāk nebija.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa norādīja, ka nevienā Regulas Nr. 45/2001 tiesību normā attiecīgajai personai nav noteikts pienākums argumentēt vai pamatot savu lūgumu piekļūt saviem personas datiem. No tā izriet, ka jautājumā par piekļuvi personas datiem prasītājs var atsaukties uz tādu jaunu un būtisku faktu esamību, kuri pamato šā akta pārskatīšanu, pat tad, ja tas šos faktus nav minējis savā pieprasījumā. Šajā lietā, ņemot vērā, ka iepriekšējā piekļuves atteikuma pamatā esošie iemesli bija saistīti ar administratīvu izmeklēšanu attiecībā uz prasītāju, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šīs administratīvās izmeklēšanas noslēgšana ir jauns un būtisks fakts, kas pēc sava rakstura var būt par pamatu tam, lai jautājums par prasītāja tiesībām piekļūt saviem personas datiem tiktu izskatīts no jauna. Šī izskatīšana ir jo pamatotāka tāpēc, ka jauno pieprasījumu par piekļuvi saviem personas datiem prasītājs iesniedza tikai pēc saprātīga laika (vairāk nekā sešiem mēnešiem).

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Regulas Nr. 45/2001 kontekstā attiecīgās personas tiesības piekļūt saviem datiem ir nepārtrauktas un pastāvīgas; šīs tiesības viņai ļauj tostarp lūgt piekļuvi personas datiem, turklāt to darīt arī tad, kad viņa jau ir varējusi piekļūt visiem šiem datiem vai daļai no tiem. Šajos apstākļos apstrīdētās dienesta vēstules atcelšanas rezultātā – t.sk. tiktāl, ciktāl tā attiecas uz piekļuvi personas datiem, kuriem prasītājam jau ir bijusi piekļuve, – šim prasītājam varētu rasties tiesiskas sekas un viņš varētu gūt labumu.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa nosprieda, ka atcelšanas prasījumi ir pieņemami.

Izvērtējot atcelšanas prasījumu pamatotību, Vispārējā tiesa apmierināja prasības pamatu par pamatojuma norādīšanas pienākuma neizpildi. Proti, gadījumā, ja pārskatīšanas rezultātā piekļuve no jauna ir jāatsaka, atsauce uz agrākajiem lēmumiem nav uzskatāma par pietiekamu pamatojumu. Tāpēc Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto dienesta vēstuli, ciktāl tajā ir noraidīts prasītāja lūgums piekļūt noteiktiem viņa personas datiem.

2019. gada 24. oktobrī pasludinātajā spriedumā **EPSU un Goudriaan/Komisija** (T-310/18, [EU:T:2019:757](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt Komisijas lēmumu, ar kuru tika atteikts iesniegt Padomē lēmuma priekšlikumu, ar ko Savienības līmenī ievieš Eiropas Sociālo partneru parakstītu nolīgumu.

2015. gada decembrī sociālie partneri parakstīja nolīgumu "Centrālās valdības iestāžu ierēdņu un darbinieku informēšanas un uzklaustīšanas vispārējā sistēma" (turpmāk tekstā – "Nolīgums"), pamatojoties uz LESD 155. panta 1. punktu. Pēc tam tie kopīgi lūdza Komisiju iesniegt priekšlikumu, lai Nolīgumu ieviestu Savienības līmenī ar Padomes lēmumu, kas tiktu pieņemts uz LESD 155. panta 2. punkta pamata. Tomēr 2018. gada martā Komisija darīja zināmu sociālajiem partneriem savu atteikumu iesniegt Padomē šādu lēmuma priekšlikumu. Šis atteikuma lēmums tika pamatots, pirmkārt, ar centrālās valdības iestāžu īpašo raksturu, jo tās īsteno valsts varas prerogatīvas, otrkārt, ar to, ka daudzu dalībvalstu tiesībās pastāv normas par šo iestāžu ierēdņu un

darbinieku informēšanu un uzklausišanu un, treškārt, ar to, ka pastāv ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm attiecībā uz šo administrāciju definīcijām un pilnvaru apmēru, līdz ar to iespējamā Padomes lēmuma par Nolīguma īstenošanu piemērošanas joma būtu lielāka vai mazāka atkarībā no dalībvalsts.

Iesākumā Vispārējā tiesa lēma, ka Komisijas atteikuma lēmums ir apstrīdams akts. Pirmkārt, to nevar kvalificēt kā sagatavojošu aktu, un, otrkārt, iespējamās plašās rīcības brīvības pastāvēšana nav šķērslis prasības pieņemamībai.

Tālāk Vispārējā tiesa uzsvēra, ka tad, ja sociālie partneri ir apsprieduši un noslēguši nolīgumu, pamatojoties uz LESD 155. panta 1. punktu, un ja nolīguma puses iesniedz kopīgu pieteikumu par šā nolīguma īstenošanu Savienības līmenī ar Padomes lēmumu, kas pieņemams, pamatojoties uz LESD 155. panta 2. punktu, Komisijai nav pienākuma apmierināt šo pieteikumu un tai ir jāizvērtē, vai būtu jāiesniedz Padomei atbilstīgs priekšlikums.

Vispārējā tiesa šajā ziņā piebilda, ka Komisijai ne tikai ir jāpārbauda šāda nolīguma noteikumu tiesiskums, strikti ņemot, bet arī ir jāņem vērā Savienības vispārējās intereses, un tāpat tai ir jāizvērtē lietderība, tostarp politiska, ekonomiska un sociāla rakstura jautājumu aspektā saistībā ar šī nolīguma iespējamo ieviešanu Savienības līmenī.

Visbeidzot Vispārējā tiesa precizēja, ka Komisijai ir plaša rīcības brīvība un atteikuma gadījumā tiesas pārbaudei Vispārējā tiesā par Komisijas lēmumu ir ierobežots apmērs.

III. Uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi

1. Jauninājumi LESD 101. panta jomā

2019. gada 28. martā pasludinātajā spriedumā **Pometon/Komisija** (T-433/16, pārsūdzēts apelācijā ²⁸, [EU:T:2019:201](#)) Vispārējā tiesa pēc tam, kad tā bija daļēji atcēlusi Eiropas Komisijas Lēmumu C(2016) 3121 *final* par procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu un Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) līguma 53. pantu, grozīja naudas soda apmēru, kas ar šo lēmumu noteikts uzņēmumam *Pometon SpA* par to, ka tas piedalījās aizliegtas vienošanās darbībā, kas izpaužas kā vienošanās vai saskaņota rīcība kopā ar četriem citiem uzņēmumiem galvenokārt nolūkā saskaņot tērauda slīpgraudu cenu visā EEZ. Apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc laikā atliktas hibrīdprocedūras, ciktāl pārējie četri uzņēmumi, kas piedalījās aizliegtas vienošanās darbībās, ir izlīguma lēmuma C(2014) 2074 *final*, kas tika pieņemts, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 ²⁹ 7. un 23. pantu, priekšmets, savukārt *Pometon* nolēma izstāties no izlīguma procedūras.

Attiecībā uz *Pometon* norādīto iebildumu, saskaņā ar kuru Komisija jau esot iepriekš pieņēmusi, ka tas ir vainīgs, izlīguma lēmumā vairākkārtēji atsaucoties uz tā rīcību, Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka administratīvo procesu aizliegto vienošanos jomā Komisijā reglamentē Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pants un ka Pamattiesību hartas 48. panta 1. punktā ietvertais nevainīguma prezumpcijas princips *mutatis mutandis* ir piemērojams arī administratīvajos procesos saistībā ar Eiropas noteikumu konkurences jomā ievērošanu,

²⁸| Lieta C-440/19 P, **Pometon/Komisija**.

²⁹| Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

ņemot vērā attiecīgo pārkāpumu raksturu, kā arī ar to saistīto sankciju raksturu un smagumu. Tad Vispārējā tiesa norādīja, ka Pamattiesību hartas 41. pantā ietvertā objektivitātes pienākuma ievērošana nozīmē, ka procedūrā, kas kļuvusi par hibrīdprocedūru, Komisija sagatavo un pamato izlīguma lēmumu, izmantojot visu nepieciešamo redakcionālo piesardzību, lai šis lēmums, pat ja tas nav adresēts uzņēmumam, kurš izstājies no izlīguma procedūras, neapdraudētu procesuālo garantiju kopumu, ko pēdējais minētais var izmantot vēlākā uz sacīkstes principu balstītā procedūrā. Tādējādi, atsaucoties uz interpretācijas kritērijiem, kurus izstrādājusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā 2014. gada 27. februāra spriedumā **Karaman pret Vāciju**, Vispārējā tiesa, pirmkārt, izvērtēja, vai izlīguma lēmumā redakcionālā piesardzība, kas piemērojama, minot atsevišķu *Pometon* rīcību, ļāva izvairīties no jebkurām aizdomām attiecībā uz Komisiju par to, ka tā būtu apzināti iepriekš paredzējusi šī uzņēmuma vainu un atbildību, un, otrkārt, vai bija nepieciešams atsaukties uz minēto rīcību, lai pierādītu izlīguma lēmuma adresātu atbildību. Šādi Vispārējā tiesa konstatēja, ka ar *Pometon* saistītās strīdīgās atsauces nav jāuzskata par norādēm uz Komisijas objektivitātes neesamību attiecībā pret *Pometon* un attiecīgi uz tā nevainīguma prezumpcijas neievērošanu apstrīdētajā lēmumā.

Atgādinājusi noteikumus par LESD 101. panta 1. punkta pārkāpuma pierādīšanas pienākumu, kā arī šo pierādījumu iegūšanu, Vispārējā tiesa turpinājumā apstiprināja, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi gan *Pometon* dalību vienotā un turpinātā LESD 101. panta 1. punkta pārkāpumā, ko veido dažādas aplūkotās aizliegtās vienošanās daļas, gan tās ilgumu. Komisijas izvērtēto pierādījumu kopums faktiski pierādot, ka *Pometon* pilnībā apzinājās ne tikai aizliegtās vienošanās būtiskākās īpašības, neapstrīdot tās vienota un turpināta pārkāpuma kvalifikāciju, bet arī tās ģeogrāfisko apmēru, un ka tas tādējādi plānoja piedalīties šajā pārkāpumā. Nepastāvot nekādām norādēm par *Pometon* norobežošanu no aizliegtās vienošanās, Komisija turklāt bija juridiski pietiekami pierādījusi, ka minētais uzņēmums nebija pārtraucis savu dalību aplūkotajā vienotajā un turpinātajā pārkāpumā, pat ja attiecībā uz aptuveni sešpadsmit mēnešu ilgu laiku tai nav tiešu pierādījumu par koluzīvu saziņu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa izvērtēja prasību atcelt apstrīdēto lēmumu vai grozīt *Pometon* noteikto naudas sodu 6 197 000 EUR apmērā. Šajā ziņā *Pometon* apgalvoja, ka naudas soda pamatsummas pielāgošanas līmenis, kuru Komisija bija noteikusi, piemērojot pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai³⁰ 37. punktu, nebija pienācīgi pamatots un ka minētais pielāgošanas līmenis arī neatbilda samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principiem.

Attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētā lēmuma pamatojumā nav sniegta neviena pietiekami precīza norāde par izmantoto aprēķināšanas metodi un novērtējuma apstākļiem, kas tika ņemti vērā, nosakot atšķirīgu samazinājuma likmi *Pometon*, salīdzinot ar likmi, kas piemērota pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, ņemot vērā katra uzņēmuma paša atbildību. Proti, Komisija būtībā vispārēji atsaucās uz atšķirībām starp *Pometon* un pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieku individuālo dalību, kā arī uz nepieciešamību noteikt naudas sodu, kas būtu proporcionāls šī uzņēmuma veiktajam pārkāpumam un arī pietiekami preventīvs. Tādējādi Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauts pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpums, ciktāl tas attiecas uz *Pometon* piemēroto izņēmuma samazinājuma likmi saskaņā ar pamatnostādņu 37. punktu, un atcēla tā 2. pantu, kurā bija noteikts *Pometon* piemērotā naudas soda apmērs.

Attiecībā uz lūgumu grozīt naudas soda apmēru Vispārējā tiesa norādīja, ka, pamatojoties uz Komisijas sniegtajiem skaidrojumiem tās procesuālajos rakstos, tā spēj pārzināt Komisijas piemēroto aprēķināšanas metodi un kritērijus gan apstrīdētajā lēmumā, gan izlīguma lēmumā un tādējādi, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, novērtēt to piemērotību. Turklāt tā atgādināja, ka Savienības tiesa apstrīdēto tiesību aktu, pat ja tas netiek atcelts, var grozīt, lai samazinātu vai palielinātu uzlikto naudas sodu, un šīs kompetences īstenošana

30| Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.).

ietver pilnvaru noteikt sodu galīgu pārņemšanu uz Savienības tiesu. Tādējādi Vispārējai tiesai bija jānosaka pienācīgs naudas soda apmērs, un tās rīcības brīvību ierobežo vienīgi kritēriji saistībā ar pārkāpuma smagumu un ilgumu, kas noteikti Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktā, kā arī robežvērtība 10 % apmērā no attiecīgā uzņēmuma kopējā apgrozījuma iepriekšējā finanšu gadā, ievērojot samērīguma, sodu individualizācijas un vienlīdzīgas attieksmes principus, kā arī tās pienākumu norādīt pamatojumu.

Attiecībā uz kritēriju saistībā ar *Pometon* dalības aplūkotajā vienotajā un turpinātajā pārkāpumā ilgumu Vispārējā tiesa vispirms uzskatīja, ka šis nosacījums jau ir pienācīgi ņemts vērā, Komisijai nosakot naudas soda pamatsummu, kuru *Pometon* nav apstrīdējis. Turpinājumā attiecībā uz pārkāpuma smaguma juridiskā kritērija piemērošanu Vispārējā tiesa norādīja, ka tai ir jānosaka tāds naudas soda pamatsummas pielāgošanas līmenis, kas ir samērīgs, ņemot vērā kritērijus, kurus tā uzskata par piemērotiem, un *Pometon* veiktā pārkāpuma smagumu, kā arī tam ir jābūt pietiekami preventīvam. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja par piemērotu, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, ņemt vērā vispirms *Pometon* individuālo atbildību par dalību aplūkotajā aizliegtās vienošanās darbībā, tad šī uzņēmuma iespējas ar pārkāpumu veidojošo rīcību apdraudēt konkurenci slīpgraudu tirgū un, visbeidzot, tā lielumu, attiecībā uz katru no šiem dažādajiem faktoriem salīdzinot *Pometon* individuālo atbildību un situāciju ar pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieku atbildību un situāciju. Šīs lietas apstākļos minētie faktori lika Vispārējai tiesai piešķirt *Pometon* izņēmuma samazinājuma likmi 75 % apmērā no naudas soda pamatsummas, kas pielāgota, ņemot vērā atbildību mīkstinošus apstākļus, kā tas tika noteikts apstrīdētajā lēmumā, un tādējādi noteikt *Pometon* piešķirto naudas sodu 3 873 375 EUR apmērā.

Ar 2019. gada 23. maija spriedumu **Recylex u.c./Komisija** (T-222/17, pārsūdzēts apelācijā ³¹, [EU:T:2019:356](#)) Vispārējā tiesa noraidīja *Recylex SA*, *Fonderie* un *Manufacture de Métaux SA*, un *Harz-Metall GmbH* (turpmāk tekstā – “*Recylex*”), proti, sabiedrību, kuras ražo pārstrādātu svinu un citus produktus, prasību, ar ko tika lūgts samazināt naudas soda apmēru, kuru uzlikusi Komisija savā lēmumā ³² saistībā ar LESD 101. panta pārkāpumu. Šis pārkāpums bija noticis nolīgumu vai saskaņotu darbību formā starp četrām uzņēmumu grupām Beļģijas, Vācijas, Francijas un Nīderlandes teritorijā. To veidoja iepirkuma cenu saskaņošana saistībā ar automašīnu svina-skābes akumulatoru atkritumiem, kuri tiek izmantoti pārstrādāta svina ražošanai.

Apstrīdētā lēmuma pamatā esošais administratīvais process bija uzsākts, pamatojoties uz *JCI*, kas ir viena no attiecīgajām uzņēmumu grupām, iesniegto pieteikumu par atbrīvojumu no naudas soda. Savukārt *Eco-Bat*, cita uzņēmumu grupa, un pēc tam, visbeidzot, *Recylex* bija iesniegušas pieteikumu par atbrīvojumu no naudas soda vai, ja tas netiktu piešķirts, pieteikumu par naudas soda apmēra samazinājumu, pamatojoties uz Komisijas 2006. gada paziņojumu par sadarbību ³³. Šajā saistībā *JCI* tika piešķirts atbrīvojums no naudas soda, savukārt *Eco-Bat* tika piemērots naudas soda samazinājums par 50 %, pamatojoties uz to, ka tas bija pirmais uzņēmums, kurš iesniedzis pierādījumus ar būtisku pievienoto vērtību. Savukārt *Recylex*, kas bija otrais uzņēmums, kurš iesniedzis šādus pierādījumus, tika piemērots samazinājums par 30 %.

Šajā kontekstā Vispārējai tiesai bija jālemj par to, vai gadījumā, ja divi uzņēmumi ir snieguši pierādījumus, kuriem ir būtiska pievienotā vērtība, uzņēmums, kurš tos ir iesniedzis kā otrais, var stāties pirmā vietā, ja izrādās, ka pirmā uzņēmuma sadarbība nav atbildusi 2006. gada paziņojuma par sadarbību 12. punktā paredzētajām prasībām.

31] Lieta C-563/19 P **Recylex u.c./Komisija**.

32] Komisijas Lēmums C(2017) 900 *final* (2017. gada 8. februāris) par procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu (Lieta AT.40018 – Automašīnu akumulatoru pārstrāde).

33] Komisijas paziņojums par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2006, C 298, 17. lpp.).

Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatēja, ka konkrēti no 2006. gada paziņojuma par sadarbību pašas loģikas izriet, ka vēlāmais efekts ir radīt nenoteiktības gaisotni aizliegtā vienošanās iekšienē, veicinot ziņošanu par tām Komisijai. Šī nenoteiktība izriet tieši no tā, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki zina, ka tikai viens no tiem, paziņojot par citiem pārkāpuma dalībniekiem, tādējādi pakļaujot tos naudas sodu piemērošanas riskam, varēs iegūt atbrīvojumu no naudas soda. Šīs sistēmas ietvaros un saskaņā ar to pašu loģiku ir uzskatāms, ka uzņēmumi, kuri visātrāk sniedz savu ieguldījumu sadarbībā, ir pelnījuši saņemt lielākus to naudas sodu samazinājumus, kas tiem pretējā gadījumā tiktu uzlikti, nekā tie uzņēmumi, kuri nav tik naski uz sadarbību. Tātad aizliegtās vienošanās dalībnieku piedāvātās sadarbības hronoloģiskā secība un ātrums ir ar 2006. gada paziņojumu par sadarbību ieviestās sistēmas pamatelementi.

2019. gada 12. jūlijā pasludinātajā spriedumā **Hitachi-LG Data Storage un Hitachi-LG Data Storage Korea/ Komisija** (T-1/16, [EU:T:2019:514](#))³⁴ Vispārējā tiesa noraidīja *Hitachi-LG Data Storage, Inc.* un tās meitasuzņēmuma *Hitachi-LG Data Storage Korea Inc.* (turpmāk tekstā – “prasītājas”) prasību, ar ko tiek lūgts samazināt naudas sodu, kas tām uzlikts ar Komisijas Lēmumu C(2015) 7135 *final* (2015. gada 21. oktobris)³⁵ par konkurences noteikumu pārkāpumu optisko diskdziņu (turpmāk – “LDO”) ražošanas un piegādes tirgū.

Administratīvajā izmeklēšanā, kas tika uzsākta pēc ziņojuma saņemšanas, Komisija secināja, ka trīspadsmit sabiedrības bija aizliegtās vienošanās dalībnieki LDO tirgū. Atbilstoši apstrīdētajam lēmumam Komisija konstatēja, ka vismaz no 2004. gada 23. jūnija līdz 2008. gada 25. novembrim šīs aizliegtās vienošanās dalībnieki ir saskaņojuši savu rīcību attiecībā uz datoru ražotāju *Dell* un *Hewlett Packard* rīkotajām iepirkumu procedūrām. Komisija uzskatīja, ka iesaistītās sabiedrības, izmantojot divpusēju paralēlu saziņas tīklu, centās panākt, lai LDO preču cenas paliek augstākas, nekā tās būtu tad, ja nepastāvētu šāda divpusēja saziņa. Tādējādi Komisija uzlika prasītājām naudas sodu 37 121 000 EUR apmērā par LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpumu.

Prasītājas, lai pamatotu savu prasību par šī naudas soda samazināšanu, izvirzīja divus pamatus, pirmkārt, par labas pārvaldības principa, kā arī pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu un, otrkārt, par tiesību kļūdu, jo Komisija nav atkāpusies no pamatnostādņēs naudas sodu aprēķināšanai norādītās vispārīgās metodes, lai, ņemot vērā šīs lietas īpatnības un prasītāju lomu LDO tirgū, samazinātu tām uzlikto naudas sodu. Atbildē uz Vispārējās tiesas veiktajiem procesa organizatoriskajiem pasākumiem prasītājas konkretizēja, ka tās aicina Vispārējo tiesu īstenot savu neierobežoto kompetenci, grozot Komisijas netiešo lēmumu noraidīt to lūgumu samazināt naudas soda apmēru un izskatot šo prasību pēc būtības.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa, pirmkārt, atgādināja, ka Līgums kā atsevišķu tiesību aizsardzības līdzekli nenostiprina “neierobežotas kompetences prasību”, tā ka šo neierobežoto kompetenci Savienības tiesas var īstenot vienīgi iestāžu aktu pārbaudes ietvaros un it īpaši prasības atcelt tiesību aktu ietvaros. Tādējādi Vispārējā tiesa vispirms konstatēja, ka prasība, pirmkārt, ietver prasījumus par apstrīdētā lēmuma daļēju atcelšanu, ciktāl Komisija ir noraidījusi prasītāju lūgumu samazināt tām uzlikto naudas sodu, un, otrkārt, prasījumus grozīt šo lēmumu, lūdzot, lai Vispārējā tiesa pati apmierina šo lūgumu un attiecīgi samazina minēto summu.

Pēc tam attiecībā uz pirmo pamatu Vispārējā tiesa, pirmkārt, noraidīja prasītāju argumentus, ar ko tiek apgalvots, ka Komisija ir pārkāpusi pienākumu norādīt pamatojumu, nenorādot iemeslus, kādēļ tā atteicās izmantot pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 37. punktā paredzēto izņēmumu, kas ļauj Komisijai atkāpties no šo pamatnostādņu vispārīgās metodoloģijas un ko prasītājas lūdza piemērot. Šajā ziņā Vispārējā tiesa

34| Sal. arī saistībā ar šo pašu tēmu spriedumus, 2019. gada 12. jūlijs, **Sony un Sony Electronics/Komisija** (T-762/15, [EU:T:2019:515](#)), un 2019. gada 12. jūlijs, **Quanta Storage/Komisija** (T-772/15, [EU:T:2019:519](#)).

35| Komisijas Lēmums C(2015) 7135 *final* (2015. gada 21. oktobris) par LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta AT.39639 – optiskie diskdziņi).

atzina, ka Komisijas pienākums bija apstrīdētajā lēmumā vienīgi pamatot naudas soda apmēra aprēķināšanai piemēroto metodoloģiju, nevis apstākļus, kurus tā neņēma vērā, veicot šo aprēķinu, it īpaši iemeslus, kāpēc tā nav piemērojusi minēto pamatnostādņu 37. punktā paredzēto izņēmumu.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraidīja iebildumus attiecībā uz labas pārvaldības principa pārkāpumu. Šajā ziņā tā tostarp apstiprināja, ka Komisija administratīvajā procesā ir bijusi pietiekami rūpīga, ciktāl tā, pirmkārt, uzklusēja prasītājas un izvērtēja to apsvērumus, pirms Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteja sniedza rakstisku atzinumu par Komisijas pagaidu lēmuma projektu, un, otrkārt, nosūtīja šai komitejai svarīgāko informāciju naudas soda aprēķināšanai saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 14. panta 3. punktu.

Visbeidzot, attiecībā uz otro pamatu Vispārējā tiesa atgādināja, ka naudas soda samazinājumu atbilstoši pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai 37. punktam var piešķirt vienīgi ārkārtas apstākļos, kad konkrētie lietas apstākļi vai vajadzība konkrētā lietā panākt preventīvu iedarbību var attaisnot Komisijas novirzīšanos no šīs šajās pamatnostādņēs paredzētās vispārīgās naudas soda aprēķināšanas metodoloģijas. Vispārējā tiesa šajā ziņā uzskatīja, ka neviens no prasītāju apgalvotajiem apstākļiem nav atbilstošs, lai pamatotu šādu naudas soda samazinājumu saskaņā ar pamatnostādņu 37. punktā paredzēto izņēmumu.

2019. gada 12. jūlijā pasludinātajā spriedumā **Toshiba Samsung Storage Technology un Toshiba Samsung Storage Technology Korea/Komisija** (T-8/16, pārsūdzēts apelācijā ³⁶, [EU:T:2019:522](#)) Vispārējā tiesa noraidīja *Toshiba Samsung Storage Technology Corp.* un tā meitasuzņēmuma *Toshiba Samsung Storage Technology Korea Corp.* (turpmāk tekstā – “prasītājas”) prasību, ar ko tiek lūgts – galvenokārt – atcelt Komisijas Lēmumu C(2015) 7135 *final* (2015. gada 21. oktobris) un – pakārtoti – samazināt šajā lēmumā prasītājam uzliktā naudas soda apmēru par konkurences tiesību normu pārkāpumu optisko diskdziņu (turpmāk tekstā – “LDO”) ražošanas un piegādes tirgū.

Administratīvajā izmeklēšanā, kas tika uzsākta pēc ziņojuma saņemšanas, Komisija secināja, ka trīspadsmit sabiedrības bija aizliegtās vienošanās dalībnieki LDO tirgū. Atbilstoši apstrīdētajam lēmumam Komisija konstatēja, ka vismaz no 2004. gada 23. jūnija līdz 2008. gada 25. novembrim šīs aizliegtās vienošanās dalībnieki ir saskaņojuši savu rīcību attiecībā uz datoru ražotāju *Dell* un *Hewlett Packard* rīkotajām iepirkumu procedūrām. Komisija uzskatīja, ka iesaistītās sabiedrības, izmantojot divpusēju paralēlu saziņas tīklu, centās panākt, lai LDO preču cenas paliek augstākas, nekā tās būtu tad, ja nepastāvētu šāda divpusēja saziņa. Komisija tādējādi prasītājam uzlika naudas sodu 41 304 000 EUR apmērā par LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpumu.

Prasītājas savas prasības pamatojumam izvirzīja vairākus pamatus, tostarp par būtisku procedūras noteikumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, kā arī par kļūdām faktos un tiesību kļūdām, nosakot pārkāpuma ģeogrāfisko apjomu un konstatējot vienotu un turpinātu pārkāpumu.

Attiecībā uz vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienu Vispārējā tiesa atgādināja, ka tas aptver visu rīcību, ko īstenojuši dažādi dalībnieki, kuriem ir viens un tas pats pret konkurenci vērsts saimnieciskais mērķis. No paša vienota un turpināta pārkāpuma jēdziena tādējādi izriet, ka šāds pārkāpums aptver “visu rīcību vai pārkāpumus”. Prasītājas tālād nevar apgalvot, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir iekļāvusi papildu juridisko kvalifikāciju papildus vienota un turpināta pārkāpuma pastāvēšanai, kas bija norādīts paziņojumā par iebildumiem, secinot, ka tas sastāv no vairākiem “atsevišķiem pārkāpumiem”, ņemot vērā, ka tieši šī dažāda veida pretkonkurences rīcība veido attiecīgo pārkāpumu.

Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tas, ka atsevišķas aizliegtās vienošanās iezīmes ir attīstījušās laika gaitā, it īpaši jaunu dalībnieku iekļaušana, to skaitā samazināšana vai aizliegtās vienošanās paplašināšana, lai tajā iekļautu arī *Hewlett Packard*, nevar radīt šķēršļus Komisijai šo aizliegto vienošanos kvalificēt kā vienotu un turpinātu pārkāpumu, jo šīs aizliegtās vienošanās mērķis nav mainījies.

36| Lieta C-700/19 P, **Toshiba Samsung Storage Technology un Toshiba Samsung Storage Technology Korea/Komisija**.

Ar 2019. gada 24. septembra spriedumu **Printeos u.c./Komisija** (T-466/17, [EU:T:2019:671](#)) Vispārējā tiesa noraidīja vairāku sabiedrību, kuras darbojas standarta/kataloga aplokšņu un speciālo apdrukāto aplokšņu pārdošanas jomā (turpmāk tekstā – “prasītājas”), prasību, ar kuru tiek lūgts, galvenokārt, daļēji atcelt Eiropas Komisijas lēmumu ³⁷, ar kuru tā ir uzlikusi naudas sodu par LESD 101. panta pārkāpumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”). Šis pārkāpums ir noticis nolīgumu vai saskaņotu darbību formā starp prasītājām un četrām citām uzņēmumu grupām vairāku Eiropas valstu teritorijās.

Apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc tam, kad nepietiekama pamatojuma dēļ daļēji tika atcelts ³⁸ Komisijas agrākais lēmums ³⁹, ar kuru prasītājām tika piemērots naudas sods 4 729 000 EUR apmērā un kurš tika pieņemts saistībā ar izlīguma procedūru (turpmāk tekstā – “sākotnējais lēmums”). Pēc šā sprieduma Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, ar kuru ir grozīts sākotnējais lēmums, vienlaikus piemērojot tādu pašu naudas soda apmēru.

Vispārējā tiesa nosprieda, pirmkārt, ka tad, ja Savienības akta atcelšana ir balstīta uz procesuālu trūkumu, piemēram, nepietiekamu pamatojumu, un Savienības tiesa nav izmantojusi savu neierobežoto kompetenci, lai grozītu uzlikto naudas sodu, Komisija varēja pieņemt jaunu lēmumu, ar kuru prasītājām tiek uzlikts naudas sods, un ar to pret Komisiju nerodas iebildumi, kas izriet no pamata saistībā ar tiesiskās drošības principa, tiesiskās palāvēības aizsardzības principa un *ne bis in idem* principa pārkāpumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizēja, ka nosacījums *non bis in idem* principa piemērošanai ir tāds, ka ir lemts par pārkāpuma faktu vai ir pārbaudīts par to sniegtā vērtējuma tiesiskums. Līdz ar to *ne bis in idem* princips pats par sevi neizslēdz atkārtotu procesa uzsākšanu par vienu un to pašu pretkonkurences rīcību, ja pirmais lēmums ir ticis atcelts ar formu saistītu motīvu dēļ, neņemot par pārmestajiem faktiem pēc būtības, jo atcelšanas lēmums šādā gadījumā nevar tikt uzskatīts par “atļaušanu” šā termina krimināltiesību izpratnē. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šī pieeja ir piemērojama arī lēmuma, ar kuru ir uzlikts naudas sods, atcelšanas nepietiekama pamatojuma dēļ gadījumā, ja šis lēmums ir ticis pieņemts saistībā ar izlīguma procedūru.

Otrkārt, attiecībā uz pamatu, kas ir saistīts ar vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, nosakot naudas soda apmēru, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, lai pārbaudītu šā principa ievērošanu, ir jānošķir, pirmkārt, naudas sodu, kuri ir uzliekami attiecīgajiem uzņēmumiem, pamatsummu obligāti vienlīdzīga noteikšana un, otrkārt, maksimālā 10 % apmēra piemērošana minētajiem uzņēmumiem saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta otro daļu, kas var atšķirties atkarībā no to attiecīgajiem kopējiem apgrozījumiem. Proti, lai gan Komisija pamatoti varēja likumīgi izvēlēties pamatsummas aprēķina metodi, kas ir balstīta uz gada laikā, ko aptver pārkāpums, īstenoto pārdošanas apjomu, lai raksturotu pārkāpuma ekonomisko nozīmīgumu, kā arī katra uzņēmuma, kas tajā bija piedalījies, relatīvo īpatsvaru, šajā kontekstā tai ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes princips. Savukārt maksimālā 10 % apmēra piemērošana, lai noteiktu naudas sodu galīgo apmēru, principā nav atkarīga ne no šā pārkāpuma ekonomiskā nozīmīguma, ne no katra uzņēmuma, kas tajā ir piedalījies, relatīvā īpatsvara, ne arī no minētā pārkāpuma, ko tas ir izdarījis, smaguma vai ilguma, bet tai ir tīri automātisks raksturs, kas ir saistīts tikai un vienīgi ar uzņēmuma kopējo apgrozījumu, un tādējādi minētā piemērošana *ipso facto* atbilst vienlīdzīgas attieksmes principam.

Tomēr Vispārējā tiesa uzskatīja par kļūdainu Komisijas analīzi, saskaņā ar kuru maksimālā 10 % apmēra piemērošana šajā uzliekamo naudas sodu aprēķināšanas starpstadijā *ipso facto* rada rezultātus, kas atbilst vienlīdzīgas attieksmes principam. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka ar šādu pieeju, kas neietilpst Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta piemērošanas jomā, Komisija ir izmantojusi savu novērtējuma brīvību atbilstoši

37] Komisijas Lēmums C(2017) 4112 *final* (2017. gada 16. jūnijs), ar kuru groza Lēmumu C(2014) 9295 *final* (2014. gada 10. decembris) par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (AT.39780 – Aploksnes).

38] Vispārējās tiesas spriedums, 2016. gada 13. decembris, **Printeos u.c./Komisija** (T-95/15, [EU:T:2016:722](#)).

39] Komisijas Lēmums C (2014) 9295 *final* (2014. gada 10. decembris) par procedūru saskaņā ar [LESD] 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (AT.39780 – Aploksnes).

Pamatnostādņu naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu, 37. punktam. Pēc pamatsummu pielāgošanas, kas veikta, piemērojot šo pieeju attiecībā uz dažādām uzņēmumu grupām, kas ir apstrīdētā lēmuma adresātes, pārbaudes Vispārējā tiesa uzskatīja, ka viena no šīm grupām bez objektīva pamatojuma bija saņēmusi labvēlīgāku attieksmi. Tomēr Vispārējā tiesa nosprieda, ka prasītājas savā labā nevar atsaukties uz nelikumību, kas izriet no šādas nevienlīdzīgas attieksmes.

Attiecībā uz LESD 101. panta un valsts konkurences tiesību paralēlu piemērošanu šajā gadījumā saistībā ar prasītāju rīcības sekām Spānijas teritorijā, uz ko attiecās trešais pamats, kas ir saistīts ar taisnīguma principa pārkāpumu, iesākumā Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētais lēmums neattiecas uz šo teritoriju un ka Spānijas konkurences iestāde bija piemērojusi sodu par darbībām, kas notikušas atšķirīgā laikposmā. Vispārējā tiesa atzina, ka šādos apstākļos pilnīgs un pietiekami preventīvs sods par prasītāju pretkonkurences rīcību tieši pieprasa ņemt vērā visas tās sekas dažādās teritorijās, tostarp laikā, tādējādi Komisijai nevar pārvest, ka šo pašu iemeslu dēļ tā nav samazinājusi naudas sodu, kas prasītājam ir uzlikts sākotnējā lēmumā un apstrīdētajā lēmumā.

2. Jauninājumi koncentrāciju jomā

2019. gada 23. martā pasludinātajā spriedumā **KPN/Komisija** (T-370/17, [EU:T:2019:354](#)) Vispārējā tiesa lēma par Eiropas Komisijas Lēmumu C(2016) 5165 *final* (2016. gada 3. augusts), ar ko par saderīgu ar iekšējo tirgu un Eiropas Ekonomikas zonas līgumu atzīst koncentrāciju, kuras rezultātā *Vodafone Group* un *Liberty Global Europe Holding* ("paziņojošās" puses) iegūst kopīgu kontroli pār pilnfunkciju kopuzņēmumu telekomunikāciju nozarē Nīderlandē. Prasītāja, kas ir ar paziņojošajām pusēm konkurējošs Nīderlandes uzņēmums, kas tostarp darbojas televīzijas kabeļu tīklu nozarē Nīderlandē, minēto lēmumu apstrīdēja. Tās prasība it īpaši attiecās uz vertikālas konkurences problēmu esamību televīzijas satura izplatīšanas ķēdē.

Vispārējā tiesa vispirms lēma par pamatu, kas attiecas uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā saistībā ar konkrētā tirgus definīciju. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādināja, ka jautājums par to, vai divi produkti vai pakalpojumi ir viena un tā paša tirgus daļa, paredz noteikt, vai tie, ņemot vērā to īpašības, cenas un paredzēto pielietojumu, ir uzskatāmi par savstarpēji aizvietojamiem vai aizstājamiem, galvenokārt no klienta viedokļa. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija, neveicot maksas *Premium* televīzijas sporta kanālu piegādes un iepirkuma vairumtirdzniecības tirgus papildu segmentēšanu, nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ņemot vērā šo kanālu savstarpējo aizstājamību no mazumtirdzniecības televīzijas pakalpojumu sniedzēju viedokļa šo kanālu līdzīgā satura un klientu loka dēļ.

Turpinājumā Vispārējā tiesa izvērtēja, vai ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā par koncentrācijas vertikālo ietekmi, it īpaši par piekļuves resursiem ierobežošanas attiecībā uz *Ziggo Sport Totaal* kanālu ietekmi uz maksas *Premium* televīzijas sporta kanālu piegādes un iepirkuma vairumtirdzniecības tirgu. Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka saskaņā ar Pamatnostādnēm par nehorizontālo apvienošanas piekļuves resursu ierobežošana tirgū rodas tad, ja pēc apvienošanās jaunā struktūra var ierobežot piekļuvi ražojumiem un pakalpojumiem, ko tā piegādātu, ja nenotiktu apvienošanās. Novērtējot pret konkurenci vērstas piekļuves resursu ierobežošanas scenārija iespējamību, Komisijai, pirmkārt, ir jāpārbauda, vai apvienotā struktūra pēc apvienošanās varēs būtiski ierobežot piekļuvi resursiem, otrkārt, vai tai būs stimuls to darīt un, treškārt, vai piekļuves ierobežošanas stratēģijai būs būtiska negatīva ietekme uz lejupējo konkurenci. Šie trīs nosacījumi ir kumulatīvi, tādējādi pietiek ar vienu no tiem neizpildi, lai izslēgtu pret konkurenci vērsta piekļuves resursiem ierobežošanas riska esamību. Pirmais no šiem nosacījumiem var tikt izpildīts tikai tad, ja koncentrācijas rezultātā izveidotajai vertikāli integrētajai sabiedrībai ir ievērojama ietekme augšupējā tirgū, proti, šajā lietā – maksas *Premium* televīzijas sporta kanālu piegādes vairumtirdzniecības tirgū. Vispārējā tiesa nosprieda, ka

Komisija nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, apstrīdētajā lēmumā secinot, ka koncentrācijas rezultātā apvienotajai struktūrai nebūs iespēju īstenot piekļuves resursiem ierobežošanas stratēģiju tās tirgus daļas, kas ir mazāka par 10 %, dēļ.

IV. Valsts atbalsts

1. Pieņemamība

2019. gada 19. jūnijā pasludinātajos spriedumos **NeXovation/Komisija** (T-353/15, pārsūdzēts apelācijā ⁴⁰, [EU:T:2019:434](#)) un **Ja zum Nürburgring/Komisija** (T-373/15, pārsūdzēts apelācijā ⁴¹, [EU:T:2019:432](#)) Vispārējās tiesas pirmā palāta paplašinātā sastāvā noraidīja divas prasības daļēji atcelt Eiropas Komisijas lēmumu par valsts atbalstu *Nürburgring* kompleksam Vācijā atpūtas parka, viesnīcu un restorānu būvniecībai, kā arī autosacīkšu organizēšanai ⁴².

Laikposmā no 2002. līdz 2012. gadam valsts uzņēmumi – *Nürburgring* kompleksa īpašnieki (turpmāk tekstā – “pārdevēji”) saņēma atbalstu galvenokārt no Reinzemes-Pfalcas federālās zemes Vācijā. Par šo atbalstu Komisija 2012. gadā uzsāka formālu izmeklēšanas procedūru atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam. Tajā pašā gadā tika konstatēta pārdevēju maksātnespēja un pieņemts lēmums pārdot to aktīvus. Tika uzsākta iepirkuma procedūra, kuras noslēgumā minētie aktīvi tika pārdoti *Capricorn Nürburgring Besitzgesellschaft GmbH* (turpmāk tekstā – “*Capricorn*”).

Viens no pretendentiem, proti, *NeXovation, Inc.*, un kāda Vācijas autosporta apvienība, proti, *Ja zum Nürburgring eV*, iesniedza Komisijai sūdzības ar pamatojumu, ka iepirkuma procedūra neesot bijusi ne pārredzama, ne nediskriminējoša un tās rezultātā darījums neesot noticis par tirgus cenu. Savā lēmumā Komisija konstatēja dažu atbalsta pasākumu pārdevējiem nelikumību un nesaderību ar iekšējo tirgu. Tā arī nolēma, ka uz *Capricorn* neattiecas atbalsta iespējama atgūšana un ka *Nürburgring* aktīvu pārdošana *Capricorn* nav valsts atbalsts. Komisija secināja, ka iepirkuma procedūra bija pārredzama un nediskriminējoša. *NeXovation, Inc.* un *Ja zum Nürburgring eV* cēla prasību par Komisijas lēmumu.

Vispirms attiecībā uz lēmumu par saimniecisko pēctecību starp pārdevējiem un *Capricorn* Vispārējā tiesa atgādināja, ka lēmums par saimniecisko pēctecību ir jāuzskata par tādu, kas ir ar iepriekšējo galīgo lēmumu par attiecīgo atbalstu “saistīts un [to] papildinošs” lēmums. Ciktāl apstrīdētais lēmums ir ar lēmumu, kurš pieņemts formālas izmeklēšanas procedūras par atbalstu pārdevējiem rezultātā, saistīts un to papildinošs lēmums, prasītājas var apgalvot, ka šis pēdējais lēmums tās skar individuāli, vienīgi tad, ja šis lēmums tās individuāli izceļ tieši tāpat kā šāda lēmuma adresāts, kas tā nav šajā gadījumā.

Turpinājumā attiecībā uz lēmumu par aktīvu pārdošanu *Capricorn* – lēmumu, kas pieņemts pēc atbalsta iepriekšējas izskatīšanas stadijas, nevis pēc formālas izmeklēšanas procedūras, – Vispārējā tiesa konstatēja, ka principā ikvienam uzņēmumam, kas atsaucas uz konkurences attiecībām – esošām vai potenciālām –, var tikt piešķirts “ieinteresētās puses” statuss LESD 108. panta 2. punkta izpratnē. Tādējādi Vispārējā tiesa attiecībā

40| Lieta C-665/19 P, **NeXovation/Komisija**.

41| Lieta C-647/19 P, **Ja zum Nürburgring/Komisija**.

42| Komisijas Lēmums (ES) 2016/151 (2014. gada 1. oktobris) par valsts atbalstu SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN), ko Vācija īstenojusi *Nürburgring* kompleksam (OV 2016, L 34, 1. lpp.).

uz šo lēmumu secināja, ka prasītājām kā ieinteresētajām pusēm ir *locus standi* un ka tām saglabājas interese celt prasību, lai nodrošinātu procesuālās tiesības, kas tām, ņemot vērā šo pašu [ieinteresētās puses] statusu, ir saskaņā ar LESD 108. panta 2. punktu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa atgādināja – ja tiek pārdots uzņēmums, izmantojot atklātu, pārskatāmu un beznosacījuma uzaicinājuma iesniegt piedāvājumu procedūru, var pieņemt, ka tirgus cena atbilst visaugstākajai piedāvātajai cenai, turklāt, pirmkārt, ir jākonstatē, vai šis piedāvājums ir saistošs un ticams un, otrkārt, vai nav pamata ņemt vērā citus saimnieciskus faktorus, nevis vien tirgus cenu.

2. Jēdziens “valsts atbalsts”

a. Ekonomiskas priekšrocības esamība

Ar 2019. gada 26. februārī pasludināto spriedumu **Fútbol Club Barcelona/Komisija** (T-865/16, pārsūdzēts apelācijā ⁴³, [EU:T:2019:113](#)) ⁴⁴ Vispārējā tiesa atcēla Komisijas Lēmumu (ES) 2016/2391 (2016. gada 4. jūlijs) par valsts atbalstu SA.29769 (2013/C) (ex 2013/NN), ko Spānija ir piešķirusi konkrētiem futbola klubiem, spriedumā pamatojot, ka Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi ekonomiskas priekšrocības esamību labuma guvējiem no konkrētā pasākuma.

Apstrīdētais lēmums attiecas uz 1990. gadā pieņemtu Spānijas likumu, saskaņā ar ko visiem Spānijas profesionālajiem sporta klubiem bija jāpārstrukturējas par sporta sabiedrībām ar ierobežotu atbildību, izņemot profesionālos sporta klubus, kuru balance finanšu gados pirms šī likuma pieņemšanas ir bijusi pozitīva. Prasītājs *Fútbol Club Barcelona*, kā arī trīs citi profesionālā futbola klubi, uz kuriem attiecas šis izņēmums, tādējādi izvēlējās turpināt darbību kā bezpeļņas juridiskās personas, un tiem tādēļ tika piemērota īpaša ienākumu nodokļa likme. Tā kā šī īpašā ienākumu nodokļa likme līdz 2016. gadam bija zemāka par sporta sabiedrībām ar ierobežotu atbildību piemērojamo likmi, Komisija apstrīdētajā lēmumā uzskatīja, ka šis tiesiskais regulējums, ar ko konkrētajiem klubiem tiek noteikta uzņēmumu ienākuma nodokļa privilēģija, ir nelikumīgs un ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsta režīms, un pieprasīja Spānijas Karalistei to izbeigt un atgūt individuālo atbalstu no tā saņēmējiem.

Vispārējā tiesa spriedumā vispirms noraidīja pamatu, kas attiecas uz LESD 49. panta pārkāpumu, atbilstoši kuram prasītāja ieskatā Komisijai būtu bijis jākonstatē, ka profesionālo sporta klubu pienākums pārstrukturēties par sporta sabiedrībām ar ierobežotu atbildību ir pretrunā šim pantam. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādināja, ka valsts atbalsta jomā uzsāktā procedūrā, izņemot gadījumu, kad attiecīgā atbalsta pasākuma nesaderība izriet no LESD 49. panta pārkāpuma, autonoma LESD 49. panta pārkāpuma pastāvēšanas atzīšana un vajadzīgo juridisko pasākumu veikšana nav Komisijas kompetencē.

Pēc tam Vispārējā tiesa pārbaudīja pamatu, kas attiecas uz kļūdām, kuras Komisija esot pieļāvusi, izvērtējot priekšrocību, kas tiesiskajā regulējumā ir piešķirta četriem konkrētajiem sporta klubiem. Atgādinot par Komisijas pienākumu skatīt kopumā kompleksus pasākumus, lai noteiktu, vai saņēmējiem uzņēmumiem ar tiem tiek piešķirta ekonomiska priekšrocība, ko tie nebūtu guvuši parastos tirgus apstākļos, Vispārējā tiesa precizēja, ka tas attiecas arī uz atbalsta shēmas pārbaudi. Šajā ziņā, lai gan atbalsta shēmas pārbaudē Komisija var izpētīt

43| Lieta C-362/19 P, **Komisija/Fútbol Club Barcelona**.

44| Sal. arī saistībā ar šo pašu tēmu spriedumus, 2019. gada 20. marts, **Hércules Club de Fútbol/Komisija** (T-766/16, [EU:T:2019:173](#)); 2019. gada 22. maijs, **Real Madrid Club de Fútbol/Komisija** (T-791/16, [EU:T:2019:346](#)), un 2019. gada 26. februāris, **Athletic Club/Komisija** (T-679/16, nav publicēts, [EU:T:2019:112](#)).

vienīgi attiecīgās shēmas vispārīgās un abstraktās pazīmes, bez nepieciešamības pārbaudīt katru atsevišķo piemērošanas gadījumu, lai noskaidrotu, vai tas ietver atbalsta elementus, tomēr šajā pārbaudē ir jāietver izpēte par attiecīgās atbalsta shēmas dažādajām sekām, kas atbalsta saņēmējiem var būt gan labvēlīgas, gan nelabvēlīgas, ja varbūtējās priekšrocības neviennozīmīgais raksturs izriet no šīs shēmas pazīmēm.

Tā kā ar apstrīdētajā lēmumā minēto valsts tiesisko regulējumu Spānijas profesionālā sporta nozarē tiek sašaurināta bezpeļņas organizāciju nodokļu režīma piemērojamība personām, Vispārējā tiesa pārbaudīja, vai Komisija apstrīdētajā lēmumā ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka ar bezpeļņas organizāciju nodokļu režīmu, to aplūkojot kopumā, varēja tā labuma guvējiem radīt labvēlīgāku situāciju par to, kāda būtu tad, ja tiem būtu jādarbojas sporta sabiedrību ar ierobežotu atbildību formā. Taču Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tā tas nav. Proti, uzsverot, ka Komisijai apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī bija informācija, ar ko tiek izceltas bezpeļņas organizāciju nodokļa režīma īpatnības attiecībā uz bezpeļņas organizācijām salīdzinājumā ar sporta sabiedrībām ar ierobežotu atbildību nelabvēlīgāku augšējās robežas noteikšanu nodokļu atskaitījumiem saistībā ar negaidītas papildu peļņas atkārtotiem ieguldījumiem, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisijas izvirzītie argumenti nav pietiekami, lai izslēgtu, ka bezpeļņas organizāciju režīmā paredzētās mazākās iespējas veikt nodokļu atskaitījumu atsver priekšrocību, kas izriet no šo organizāciju izmantotās zemākas nominālās nodokļu likmes. Tā kā Komisija nebija izpildījusi pienākumu juridiski pietiekami pierādīt, ka ar apstrīdēto pasākumu tiek piešķirta priekšrocība tā labuma guvējiem, Vispārējā tiesa konstatēja LESD 107. panta 1. punkta pārkāpumu un atcēla apstrīdēto lēmumu.

b. Attiecināmība – valsts līdzekļu izmantošana

2019. gada 19. martā pasludinātajā spriedumā **Itālija u.c./Komisija** (T-98/16, T-196/16 un T-198/16, pārsūdzēts apelācijā ⁴⁵, [EU:T:2019:167](#)) Vispārējā tiesa saistībā ar prasību atcelt tiesību aktu atbilstoši LESD 263. pantam atcēla Komisijas Lēmumu 2016/1208 ⁴⁶ par valsts atbalstu, ko Itālija piešķīrusi Itālijas bankai *Banca Tercas*, nospriežot, ka iestāde bija kļūdaini uzskatījusi, ka strīdīgie pasākumi ir attiecināmi uz valsti un ietver valsts līdzekļu izmantošanu.

2013. gadā Itālijas banka *Banca Popolare di Bari (BPB)* izrādīja interesi parakstīties uz citas Itālijas bankas, *Banca Tercas*, kapitāla palielināšanu, kurai kopš 2012. gada tika piemērota īpašā administrēšanas procedūra pēc tam, kad Itālijas Republikas centrālā banka *Banca d'Italia* (Itālijas Banka) tajā bija atklājusi noteiktas nepilnības. Viens no *BPB* izvirzītajiem nosacījumiem šajā darījumā bija, lai *Fondo Interbancario di Tutela dei Depositi (FITD)* segtu *Banca Tercas* uzkrātos zaudējumus, pieprasot arī tās revīziju. *FITD* ir atbilstoši Itālijas tiesībām izveidots privāttiesību banku konsorcijs, kuram ir savstarpējības raksturs un pilnvaras iesaistīties, lai atbalstītu savus dalībniekus, ne tikai saistībā ar noguldītāju noguldījumu likumisko garantiju, kas paredzēta gadījumā, ja notiek viena no tā dalībniekiem piespiedu administratīvā likvidācija (obligāts atbalsts), bet atbilstoši saviem statūtiem arī brīvprātīgi, ja šis atbalsts var samazināt tā dalībniekiem noguldījumu garantijas dēļ radušos slogu (brīvprātīgs atbalsts, tostarp attiecīgā atbalstoša vai preventīva brīvprātīga iejaukšanās).

2014. gadā, pārliecinājies, ka atbalsta pasākumi *Banca Tercas* ir saimnieciski izdevīgāki nekā atmaksājumu veikšana šīs bankas noguldītājiem, *FITD* nolēma segt tās negatīvo pašas kapitālu un piešķirt tai noteiktas garantijas. Šiem pasākumiem sniedza atļauju Itālijas Banka. Eiropas Komisija uzsāka šo pasākumu padziļinātu izmeklēšanu,

⁴⁵ Lieta C-425/19 P, **Komisija/Itālija u.c.**

⁴⁶ Komisijas Lēmums (ES) 2016/1208 (2015. gada 23. decembris) par valsts atbalstu, ko Itālija piešķīrusi *Banca Tercas* (lieta SA.39451 (2015/C) (ex 2015/NN)) (OV 2016, L 203, 1. lpp.).

jo pastāvēja šaubas par to saderību ar Savienības noteikumiem valsts atbalsta jomā. Ar lēmumu 2016/1208, par kuru šajā lietā ir celta prasība, tā secināja, ka attiecīgie pasākumi ir valsts atbalsts, ko Itālijas Republika ir īstenojusi par labu *Banca Tercas*.

Pēc tam, kad Vispārējā tiesa bija atgādinājusi Tiesas judikatūru attiecībā uz valsts atbalsta kvalifikāciju LESD 107. panta izpratnē, tā pārbaudīja, pirmkārt, vai minētie pasākumi ir attiecināmi uz Itālijas valsti, tad, otrkārt, vai tie ir tikuši finansēti no valsts līdzekļiem.

Tādējādi Vispārējā tiesa nosprieda, pirmām kārtām, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka tā ir pierādījusi, ka Itālijas iestādes bija īstenojušas būtisku valsts kontroli *FITD* atbalsta pasākumu *Banca Tercas* noteikšanā, jo iestāde no juridiskā viedokļa nav pietiekami pierādījusi Itālijas valsts iestāžu iesaisti attiecīgā pasākuma noteikšanā un līdz ar to arī šī pasākuma attiecināmību uz valsti LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Atgādinot, ka gadījumā, ja pasākumu ir veikusi privāta struktūra, Komisijai ir jāpārlicinās, vai ir pietiekami pierādījumi, lai secinātu, ka tas ticis veikts ar valsts iestāžu ietekmi vai faktiski kontroli, Vispārējā tiesa secīgi pārbaudīja *FITD* uzticētā valsts pilnvarojuma tvērumu, pēc tam *FITD* autonomiju atbalsta pasākumu veikšanā.

Attiecībā uz pirmo aspektu tā uzskatīja, pirmkārt, ka *FITD* atbalsta ieviešanās mērķis galvenokārt bija īstenot *FITD* dalībbanku privātās intereses un, otrkārt, ka ar atbalsta ieviešanu netiek īstenots jebkāds Itālijas tiesību aktos paredzēts valsts pilnvarojums. Šajā ziņā tā it īpaši norādīja, ka pilnvarojums, kas Itālijas likumā piešķirts *FITD* kā noguldījumu garantiju sistēmai, attiecas vienīgi uz atmaksāšanu noguldītājiem (ne vairāk kā 100 000 EUR katram noguldītājam), ja tās dalībbanku skar piespiedu administratīvā likvidācija, un ka ārpus šīs sistēmas *FITD* darbojas, neīstenojot Itālijas tiesiskajā regulējumā noteikto sabiedrības mērķi. Līdz ar to tā secināja, ka atbalsta ieviešanās pasākumiem ir atšķirīgs mērķis salīdzinājumā ar to, kāds ir noguldījumu atmaksāšanai piespiedu administratīvās likvidācijas gadījumā, un ar tiem valsts pilnvarojums īstenots netiek.

Attiecībā uz otro aspektu Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija nav pierādījusi Itālijas valsts iestāžu iesaistīšanos attiecīgā pasākuma veikšanā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka *FITD* ir privāttiesību konsorcijs, kas savu dalībnieku "vārdā un interesēs" darbojas saskaņā ar saviem statūtiem, un tā pārvaldes struktūras ievēl *FITD* kopsapulce un, tāpat kā kopsapulcē, tajās ietilpst tikai konsorcijs dalībbanku pārstāvji. Šajos apstākļos Vispārējā tiesa it īpaši attiecībā uz Itālijas Bankas atļauju *FITD* veikt atbalsta pasākumus *Banca Tercas* konstatēja, ka tā nav norāde, kas ļautu attiecīgo pasākumu attiecināt uz Itālijas valsti, jo pēdējā šajā ziņā tikai īstenoja pasākuma atbilstības tiesiskajam regulējumam kontroli, ņemot vērā prudenciālās uzraudzības mērķi. Arī attiecībā uz Itālijas Bankas pārstāvju klātbūtni *FITD* pārvaldes struktūru sanāksmēs tā konstatēja, ka arī tā nav norāde par attiecīgā pasākuma attiecināmību uz valsti, ja viņi ir tikai novērotāji bez balsstiesībām un padomdevēja tiesībām. Tā arī uzskatīja, ka Komisija nav sniegusi nekādus pierādījumus tam, ka Itālijas Banka būtu noteicoši ietekmējusi sarunas starp *FITD*, no vienas puses, un *BPB* un īpašo administratoru, no otras puses, un ka šīs sarunas ir tikai leģitīma un standarta dialoga ar kompetentajām uzraudzības iestādēm izpausme, ļaujot Itālijas Bankai būt informētai par lietas virzību, lai tā varētu ātrāk pieņemt lēmumu par attiecīgā pasākuma atļauju, tiklīdz to ir noteikušas *FITD* pārvaldes struktūras. Turklāt Komisija nav pierādījusi, ka Itālijas Bankas aicinājums *FITD* panākt līdzsvarotu vienošanos ar *BPB* par *Banca Tercas* negatīvā pašu kapitāla segšanu būtu kaut vismazākajā mērā ietekmējis *FITD* lēmumu par atbalsta pasākumiem pēdējai minētajai. Visbeidzot Vispārējā tiesa norādīja, ka arī fakts, ka īpašajam administratoram bija iespēja uzsākt procedūru, kas varētu noslēgties ar *FITD* atbalsta pasākumiem, nosūtot tam šajā ziņā nesaistošu lūgumu, neļauj apšaubīt *FITD* autonomiju, jo šāda lūguma iesniegšana neuzliek tam pienākumu to apmierināt, ka tas autonomi izlemj par šāda atbalsta pasākumu saturu un ka *FITD* apgalvo, ka tas pats var uzņemties iniciatīvu sākt atbalsta ieviešanās īstenošanas procedūru, un šis apgalvojums nav pretrunā *FITD* statūtiem vai Itālijas tiesiskajam regulējumam.

Otrām kārtām, pārbaudot trīs norādes, kuras Komisija ir ņēmusi vērā, secinot, ka *FITD* atbalsta pasākumi ir finansēti no valsts līdzekļiem, Vispārējā tiesa nosprieda, ka iestāde nav pierādījusi, ka *Banca Tercas* piešķirtos līdzekļus kontrolēja Itālijas valsts iestādes un tāpat tie bija to rīcībā.

Tādējādi tā noraidīja, pirmkārt, konstatējumu, ka *FITD* bija valsts pilnvarojums un ka tā atbalsta pasākumi *Banca Tercas* tika veikti, lai aizsargātu noguldītāju noguldījumus, šajā ziņā atsaucoties uz analīzi, kas tika veikta saistībā ar *FITD* atbalsta pasākumu attiecināmību uz valsti. Tā uzskatīja, otrkārt, ka Komisija nav varējusi pierādīt, ka Itālijas Banka ar savu formālo *FITD* izmantoto līdzekļu likumības pārbaudi mēģināja virzīt privātus līdzekļus, kas bija šā pēdējā minētā rīcībā. Treškārt, tā norādīja, ka fakts, ka ieguldījumiem, ko *FITD* izmantoja, lai finansētu atbalsta pasākumus, bija obligāts raksturs, jo bankām, kas bija tā dalībnieces, praktiski nebija citas izvēles kā tikai tam pievienoties un šīs bankas nevarēja uzlikt savu veto tā lēmumiem vai norobežoties no nolemtās iejaukšanās, pēc būtības bija teorētisks un iejaukšanos neietekmēja. Šajā ziņā tā it īpaši norādīja, ka kapitāls, kas izmantots *FITD* atbalsta pasākumiem, bija privāti līdzekļi, kurus bija nodrošinājušas pēdējā minētā dalībbankas, ka *FITD* dalībnieku pienākums sniegt ieguldījumu atbalsta pasākumā ir paredzēts nevis tiesību normā, bet gan privātā sektora statūtu normā, kas nodrošina minēto dalībnieku lēmumu pieņemšanas autonomiju, un ka *FITD* pirms lēmuma par iejaukšanos pieņemšanas un tam sekojošās savu dalībnieku privāto līdzekļu piesaistīšanas bija pārliecinājies, ka šīs iejaukšanās izmaksas ir zemākas par tām, ko tā dalībniekiem radītu *Banca Tercas* likvidācija un līdz ar to noguldītāju noguldījumu likumiskās garantijas īstenošana, un tādēļ minētie atbalsta pasākumi bija *BPB*, *Banca Tercas* un visu tā dalībnieku interesēs.

3. Valsts nodokļu pasākumi

a. Pasākumi valsts ostu interesēs

2019. gada 30. aprīlī pasludinātajā spriedumā **UPF/Komisija** (T-747/17, [EU:T:2019:271](#)) Vispārējā tiesa noraidīja kā nepamatotu *Union des ports de France (UPF)* celto prasību atcelt Eiropas Komisijas 2017. gada 27. jūlija lēmumu ⁴⁷, ar kuru Francijas īstenotā shēma par atbrīvojumu no uzņēmumu ienākuma nodokļa par labu tās ostām tika atzīta par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, ņemot vērā Līguma noteikumus par pastāvošām atbalsta shēmām ⁴⁸, un ar kuru šo shēmu tika pieprasīts atcelt attiecībā uz nākotni.

Apstrīdētajā lēmumā, kas tika pieņemts pēc 2013. gadā veiktās izmeklēšanas visās dalībvalstīs, lai iegūtu kopskatu par to ostu darbību un nodokļiem, ir konstatēts, ka pasākums, ar ko no uzņēmumu ienākuma nodokļa atbrīvo tirgus dalībniekus, kas darbojas ostu nozarē, ir pastāvoša atbalsta shēma, kas nav saderīga ar iekšējo tirgu. Līdz ar šo lēmumu ir uzdots atcelt šo pasākumu un tā saņēmēju saimnieciskās darbības ienākumiem piemērot uzņēmumu ienākuma nodokli no nākamā nodokļu gada sākuma, skaitot no šī lēmuma pieņemšanas dienas.

Vispārējā tiesa vispirms nosprieda, ka, lai gan apstrīdētais lēmums nerada tiesiskas sekas attiecībā uz atbalsta shēmas saņēmējiem, kamēr Francijas iestādes nav veikušas īstenošanas pasākumus, tomēr *UPF* kā profesionālai apvienībai savu biedru interešu aizsardzībai un pārstāvībai ir tiesības iesniegt prasību par apstrīdēto lēmumu, ja vien tās biedri nav cēlušī prasības atsevišķi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatē, ka *UPF* biedri ir visas ostas vai lielās Francijas ostas, vai tirdzniecības kameras, kas ir šo ostu pārvaldītājas, kam ir tikusi likumīgi piemērota atbrīvojuma shēma. Turklāt, tā kā minētie biedri ir publisko tiesību juridiskas personas, kuras ir dibinātas ar dekrētu un kuru izveide nav saistāma ar privātu iniciatīvu, tie pieder ierobežotam tirgus dalībnieku lokam, kas bija identificējami apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī, un tie var atsaukties uz savu pastāvošās atbalsta shēmas faktisko saņēmēju statusu.

47| Komisijas Lēmums (ES) 2017/2116 (2017. gada 27. jūlijs) par atbalsta shēmu SA.38398 (2016/C, ex 2015/E), ko īstenojusi Francija – Nodokļu piemērošana ostām Francijā (OV 2017, L 332, 24. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

48| LESD 107. panta 1. punkts.

Vispārējā tiesa tomēr nosprieda, ka apstrīdētajā lēmumā nav pieļauta neviena kļūda tiesību piemērošanā, un noraidīja visus *UPF* izvirzītos iebildumus, tostarp iebildumus par to, ka Komisija esot pieļāvusi kļūdas vērtējumā par Francijas ostu darbību saimniecisko raksturu un to kvalificēšanu par uzņēmumiem. Vispārējā tiesa tādējādi konstatēja, ka no apstrīdētā lēmuma skaidri izriet, ka tas attiecas vienīgi uz atbrīvojuma saņēmēju saimnieciskajām darbībām un ka vienīgi attiecībā uz šīm darbībām tie tika uzskatīti par uzņēmumiem. Vispārējā tiesa arī uzskata par pamatotu vērtējumu, ka darbības, ko Francijas ostas veica ārpus to publiskās varas uzdevumiem, kā, piemēram, jūras satiksmes uzraudzība un drošības nodrošināšana vai pretpiesārņojuma uzraudzība, bija saimnieciska rakstura. Tas vien, ka vienībai piemīt publiskās varas prerogatīvas, lai izpildītu daļu no tās darbībām, pats par sevi neliedz to kvalificēt par uzņēmumu attiecībā uz pārējām tās saimnieciskajām darbībām. Turklāt, ja vienības saimniecisko darbību var nodalīt no tās publiskās varas prerogatīvām, tad attiecībā uz šo darbību daļu tā ir kvalificējama par uzņēmumu.

Vispārējā tiesa turklāt nosprieda, ka Komisija nav pieļāvusi nekāda veida kļūdu vērtējumā par nosacījumiem saistībā ar konkurences izkropļojumiem un tirdzniecības starp dalībvalstīm ietekmēšanu. It īpaši tā konstatē, ka, pat ja pieņemtu, ka atsevišķu salu ostu vai aizjūras ostu individuālās situācijās varētu atklāties, ka šie nosacījumi nav izpildīti, valsts atbalsta gadījumā šī pārbaude ir jāveic dalībvalstij atbalsta atgūšanas vai vēlākā stadijā, ievērojot lojālas sadarbības principu starp minēto dalībvalsti un Komisiju.

Vispārējā tiesa turklāt uzskata, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdas pastāvoša atbalsta pārbaudes procedūrā, nosakot pienākumu Francijas iestādēm pierādīt, ka atbrīvojuma no nodokļiem pasākums ir saderīgs ar iekšējo tirgu. Vispārējā tiesa šajā ziņā norāda, ka nav nekādu iemeslu, lai formālās pārbaudes procedūras stadijā nošķirtu jaunam atbalstam un pastāvošam atbalstam piemērojamo procedūru, ne arī lai uzskatītu, ka pierādīšanas pienākums būtu apgriezts attiecībā uz pārbaudi par pastāvoša atbalsta shēmas saderību ar iekšējo tirgu.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija nav pārkāpusi labas pārvaldības principu, jo tā ir uzsākusi pārbaudes tikai pret trim dalībvalstīm, tajā pašā laikā tā nav neko uzsākusi pret tām dalībvalstīm, uz ko attiecas tās 2013. gada izmeklēšana, kas bija atzinušas, ka tās savām ostām ir piemērojušas nodokļu shēmas ar atkāpēm no vispārējā tiesiskā regulējuma. Vispārējā tiesa tostarp konstatē, ka objektivitātes pienākums nevar saistīt Komisiju tādējādi, ka tai būtu vienlaicīgi jāveic izmeklēšanas vai jāpieņem saistoši lēmumi saistībā ar valsts atbalsta procedūrām. Turklāt varbūtēja dalībvalsts pieļauta tāda pienākuma neizpilde, kas tai ir uzlikts ar Līgumu, nevar tikt attaisnota ar apstākli, ka arī citas dalībvalstis neizpilda šo pienākumu.

2019. gada 20. septembrī pasludinātajā spriedumā ***Havenbedrijf Antwerpen un Maatschappij van de Brugse Zeehaven/Komisija*** (T-696/17, [EU:T:2019:652](#)) Vispārējā tiesa noraidīja Antverpenes un Briges ostu prasību atcelt Eiropas Komisijas 2017. gada 27. jūlija lēmumu, ar kuru tām piešķirtais atbrīvojums no uzņēmumu ienākuma nodokļa režīma tika kvalificēts kā valsts atbalsts, kas nav saderīgs ar Līgumu, un uzdots to atcelt ⁴⁹.

Apstrīdētajā lēmumā, kas pieņemts pēc 2013. gadā veiktas izmeklēšanas visās dalībvalstīs, lai iegūtu kopainu par ostu darbību un nodokļu politiku, tika secināts, ka pasākums, ar kuru Beļģijas ostu sabiedrības, kuras ir norādītas *code des impôts sur les revenus coordonné en 1992* [1992. gadā izveidotais ienākuma nodokļu kodekss] (turpmāk tekstā – “*CIR*”) 180. panta 2. punktā, tika atbrīvotas no ienākuma nodokļa, ir pastāvoša valsts atbalsta shēma, kura nav saderīga ar iekšējo tirgu. Tādēļ Komisija tostarp uzdeva atcelt šo atbrīvojumu un aplikt ienākumus no minēto ostu darbības ar uzņēmumu ienākuma nodokli, sākot no tā gada sākuma, kurš seko gadam, kurā tika pieņemts šis lēmums.

49| Komisijas Lēmums (ES) 2017/2115 (2017. gada 27. jūlijs) par atbalsta shēmu SA.38393 (2016/C, ex 2015/E), ko īstenojusi Beļģija – Nodokļu piemērošana ostām Beļģijā (OV 2017, L 332, 1. lpp.), turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”.

Vispārējā tiesa šajā gadījumā noraidīja prasību kā nepamatotu, nospriežot, ka Komisija bija pamatoti uzskatījusi, ka abas ostas ir jākvalificē kā uzņēmumi, jo tās veic saimniecisko darbību, un ka atbrīvojums, kurš tām tika piešķirts, sniedz tām priekšrocību un līdz ar to tam ir selektīvs raksturs attiecībā uz valsts atbalsta tiesībām⁵⁰.

Proti, pirmkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija bija pamatoti uzskatījusi, ka ostas, vismaz daļēji, veic saimniecisko darbību, jo tās lietotājiem sniedz kuģu piekļuves pakalpojumu ostu infrastruktūrai apmaiņā pret "ostas nodevu" un īpašus pakalpojumus, piemēram, loča, celtņu, preču uzglabāšanas vai pietauvošanas pakalpojumus, pret atlīdzību, nododot noteiktu infrastruktūru vai noteiktas teritorijas uzņēmumu rīcībā, kuri tās izmanto paši savām vajadzībām vai lai sniegtu kuģiem noteiktus īpašus iepriekš minētos pakalpojumus. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizēja, pirmkārt, ka tas, ka ostām ir deleģēta publiskās varas prerogatīvu īstenošana, kam nav saimnieciska rakstura, piemēram, jūras satiksmes kontrole un drošība vai piesārņojuma uzraudzība, vai uzdots sniegt vispārējas nozīmes pakalpojumus, pats par sevi nekavēja tās kvalificēt kā uzņēmumus, jo tās veic arī saimniecisko darbību, kas ietver preču un pakalpojumu piedāvāšanu tirgū pret atlīdzību. Otrkārt, tā konstatēja, ka nav pierādīts, ka ostu saimnieciskā darbība būtu pilnībā pakārtota un nenodalāma no to publiskās varas prerogatīvu īstenošanas. Visbeidzot, tā nosprieda, ka, pat ja būtu jāuzskata, ka ostām ir likumīgs monopols, un ja Beļģijā nebūtu privātu ostu operatoru, kuri ar tām konkurētu, tomēr pastāv ostu pakalpojumu tirgus, kurā dažādas Savienības jūras ostas, it īpaši Hamburgas–Roterdamas–Antverpenes līnijā, atrodas konkurences attiecībās.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija bija pamatoti secinājusi, ka divām ostām saskaņā ar *CIR* 180. panta 2. punktu piešķirtais atbrīvojums no uzņēmumu ienākuma nodokļa sniedz tām selektīvu priekšrocību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Šajā ziņā tā vispirms atgādināja, ka pārbaude, kas jāveic, lai lemtu par selektivitāti, prasa iesākumā identificēt atsaucē sistēmu, proti, kopējo vai "normālo" piemērojamo nodokļu režīmu, un pēc tam pierādīt, ka aplūkotais nodokļu pasākums ir atkāpe no šī kopējā režīma, ciktāl ar to tiek ieviesta diferenciācija saimnieciskās darbības subjektu starpā, kuri, ievērojot ar minēto režīmu izvirzīto mērķi, atrodas juridiski un faktiski salīdzināmās situācijās.

Šajā gadījumā *CIR* 1. pantā bija paredzēts, ka sabiedrības tiek apliktas ar uzņēmumu ienākuma nodokli un juridiskas personas, kas nav sabiedrības, – ar juridisko personu ienākuma nodokli. Turklāt *CIR* 2. panta 5. punkta a) apakšpunktā sabiedrība ir definēta kā jebkurš subjekts, kas ir juridiska persona un veic uzņēmējdarbību vai darījumus nolūkā gūt peļņu.

Šādā kontekstā Vispārējā tiesa vispirms nosprieda, ka Komisija bija pamatoti uzskatījusi, ka ostas principā ir "sabiedrības", ņemot vērā to galvenās darbības, kam piemīt saimniecisks raksturs, un ka, nepastāvot *CIR* 180. panta 2. punktam, tām būtu piemērojams sabiedrību ienākuma nodoklis, ciktāl tās veic darbību nolūkā gūt peļņu, nevis juridisku personu ienākuma nodoklis, kas paredzēts *CIR* 1. un 2. pantā. Tādējādi, tā kā *CIR* 180. panta 2. punkts paredz beznosacījuma atbrīvojumu no uzņēmumu ienākuma nodokļa par labu ostām, pat ja tās veic uzņēmējdarbību vai darījumus nolūkā gūt peļņu *CIR* 2. panta 5. punkta izpratnē, šīs normas neietilpst atsaucē sistēmas loģikā un līdz ar to ir atkāpe no minētās sistēmas. Pēc tam tā secināja, ka Komisija bija pamatoti uzskatījusi, ka šī atkāpe ievieša diferenciāciju starp sabiedrībām, kam tiek piemērots uzņēmumu ienākuma nodoklis, un ostām, lai gan, ņemot vērā atsaucē sistēmas mērķi, proti, aplikt ar nodokli to sabiedrību ienākumus, kas veic uzņēmējdarbību vai darījumus nolūkā gūt peļņu, tās atradās salīdzināmā situācijā. Visbeidzot Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šo atkāpi nepamato ienākumu aplikšanas ar nodokli režīma raksturs un uzbūve. Šajā ziņā tā it īpaši norādīja, ka, tā kā noteicošais kritērijs uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošanai ir tas, vai attiecīgais subjekts iesaistās uzņēmējdarbībā vai darījumos ar peļņas gūšanas raksturu, tad ar to, ka ostas nesadala savu peļņu, bet iegulda atpakaļ, ka to mērķi pārsniedz to individuālās intereses,

⁵⁰| LESD 107. panta 1. punkts.

ka to statūtos nav noteikts mērķis gūt peļņu, ka tās ir daļa no publiskās varas un ka tās nodrošina vispārējas nozīmes funkcijas, nepietiek, ņemot vērā nodokļu sistēmas pamatprincipus, lai attaisnotu labvēlīgāku nodokļu režīmu nekā citām sabiedrībām piemērojamais režīms.

b. Daudznacionālā grupā iekļautu uzņēmumu aplikšana ar nodokli

2019. gada 14. februārī pasludinātajā spriedumā lietā **Beļģija un Magnetrol International/Komisija** (T-131/16 un T-263/16, pārsūdzēts apelācijā ⁵¹, [EU:T:2019:91](#)) Vispārējā tiesa, izskatot prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. pantu, atcēla Komisijas Lēmumu (ES) 2016/1699 (2016. gada 11. janvāris), ar ko par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu tika kvalificēta kopš 2004. gada Beļģijā piemērota shēma, kuras ietvaros no nodokļa tika atbrīvota daudznacionālu uzņēmumu grupu struktūru Beļģijā gūtā virspeļņa, un līdz ar to tika uzdots izmaksāto atbalstu atgūt ⁵².

Saskaņā ar *code des impôts sur les revenus de 1992* [1992. gada Ienākuma nodokļa kodeksa] (turpmāk tekstā – “CIR 92”) 185. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kura pamatā ir Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) paraugkonvencijas ienākuma un kapitāla nodokļu jomā 9. pantā noteiktais nesaistītu pušu darījuma princips, daudznacionālās uzņēmumu grupās iekļautu uzņēmumu, kas Beļģijā tiek aplikti ar nodokli, nodokļu bāzi var pielāgot, pozitīvi vai negatīvi, katrā konkrētajā gadījumā atsevišķi saskaņā ar pieejamajiem pierādījumiem, kurus ir iesniedzis nodokļu maksātājs, koriģējot peļņu no grupas ietvaros veiktiem pārrobežu darījumiem, kad piemērotās transfertcenas neatspoguļo uz tirgu balstītus mehānismus un nesaistītu pušu darījuma principu. Pozitīvā korekcija pieļauj veikt daudznacionālā grupā ietilpstoša rezidenta uzņēmuma peļņas palielināšanu, lai iekļautu peļņu, ko rezidents uzņēmums būtu ieguvis, veicot konkrēto darījumu nesaistītu pušu darījuma principam atbilstošos apstākļos. Negatīvās korekcijas mērķis attiecīgi ir novērst vai atcelt nodokļu dubultu uzlikšanu. Beļģijas nodokļu iestādes šīs korekcijas var apstiprināt ar iepriekšēju nolēmumu (*tax ruling*).

Vispārējā tiesa, pirmkārt, noraida pamatu, kas attiecas uz apgalvoto Komisijas iejaukšanos Beļģijas ekskluzīvajā kompetencē tiešo nodokļu jomā. Šajā ziņā tā atgādina, ka, lai gan tiešie nodokļi Savienības tiesību pašreizējā attīstības stadijā ir dalībvalstu kompetencē, dalībvalstīm šī kompetence tomēr ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības. Pasākums, ar ko valsts iestādes piešķir atsevišķiem uzņēmumiem labvēlīgu nodokļu režīmu, kurš rada tā adresātiem labvēlīgāku finanšu situāciju salīdzinājumā ar citiem nodokļu maksātājiem, var būt valsts atbalsts. Tā kā Komisijai ir kompetence nodrošināt valsts atbalsta noteikumu ievērošanu, tad tai nevar pārņemt savu pilnvaru pārsniegšanu.

Otrkārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija ir kļūdaini secinājusi atbalsta shēmas Regulas 2015/1589 ⁵³ 1. panta d) punkta izpratnē esamību konkrētajā lietā. Atbilstoši šai tiesību normai atbalsta shēma ir “visi akti, pamatojoties uz kuriem, bez turpmākiem izpildes pasākumiem var piešķirt individuālu atbalstu uzņēmumiem, kas vispārīgi un teorētiski definēti attiecīgajos aktos, un visi akti, pamatojoties uz kuriem, vienam vai vairākiem uzņēmumiem uz nenoteiktu laika periodu un/vai nenoteiktā apmērā var piešķirt atbalstu, kas nav saistīts ar kādu konkrētu projektu”. Vispārējās tiesas ieskatā šī definīcija nozīmē, ka, pirmām kārtām, tā kā individuālais atbalsts tiek piešķirts, neīstenojot turpmākus izpildes pasākumus, konkrētā atbalsta shēmas būtiskajiem elementiem ir noteikti jāizriet no tiesību normām, kas ir identificētas kā šīs shēmas pamats. Šī definīcija

51| Lieta C-337/19 P, **Komisija/Beļģija un Magnetrol International**.

52| Komisijas Lēmums (ES) 2016/1699 (2016. gada 11. janvāris) par valsts atbalsta shēmu attiecībā uz atbrīvojumu no nodokļa par virspeļņu SA.37667 (2015/C) (ex 2015/NN), ko īsteno Beļģija (izziņots ar dokumenta numuru C(2015) 9837) (OV 2016, L 260, 61. lpp.).

53| Padomes Regula (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus LESD 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

nozīmē, otrām kārtām, ka valsts iestādēm, piemērojot šo shēmu, nevar būt rīcības brīvība attiecībā uz konkrētā atbalsta būtisko elementu noteikšanu un attiecībā uz tā piešķiršanas lietderību un valsts iestāžu pilnvarām ir jāaprobežojas ar tiesību normu, kas tiek uzskatītas par konkrētās shēmas pamatu, tehnisku piemērošanu, nepieciešamības gadījumā – pēc pārbaudes par to, vai prasītāji izpilda priekšnosacījumus atbalsta saņemšanai. Visbeidzot, trešām kārtām, atbalsta shēmu pamatā esošajos aktos saņēmējiem ir jābūt vispārīgi un teorētiski definētiem, pat ja tiem piešķirtā atbalsta apmērs ir nenoteikts.

Vispārējā tiesa šajā gadījumā konstatē, ka, pirmkārt, lai gan atsevišķi shēmas būtiskie elementi, kurus Komisija ir norādījusi Lēmumā (ES) 2016/1699, neapšaubāmi var izrietēt no šajā lēmumā Komisijas identificētajiem aktiem, tomēr tas tā nav attiecībā uz visiem šiem būtiskajiem elementiem, tostarp virspeļņas aprēķināšanas metodi divos posmos, ieskaitot darījumu tīrās peļņas metodi (DTPM), un prasību par ieguldījumiem, darba vietu izveidošanu un darbību Beļģijā centralizāciju vai paplašināšanu. Līdz ar to šo aktu īstenošana un tāad apgalvotā atbalsta piešķiršana noteikti būtu atkarīga no turpmāku piemērošanas pasākumu veikšanas. Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka Beļģijas nodokļu iestādēm iepriekšēju nolēmumu par virspeļņu pieņemšanā bija rīcības brīvība attiecībā uz visiem strīdīgās atbrīvojuma sistēmas būtiskajiem elementiem, kura tām ļāva ietekmēt atbalsta pazīmes, apmēru vai nosacījumus, kādos atbrīvojums tika piešķirts, un tas arī izslēdz atbalsta shēmas esamību. Šajā ziņā tā konstatē, ka, pieņemot lēmumu par negatīvu korekciju, minētās iestādes nav veikušas piemērojamā tiesiskā regulējuma tehnisku piemērošanu, bet tieši pretēji – “katrā gadījumā atsevišķi” ir veikušas katra lūguma kvalitatīvu un kvantitatīvu novērtējumu, pamatojoties uz attiecīgās struktūras sniegtiem ziņojumiem un pierādījumiem, lai izlemtu, vai ir pamatoti veikt minēto korekciju. Treškārt, Vispārējā tiesa norāda, ka iespējamās atbalsta shēmas saņēmēji, attiecībā uz kuru saskaņā ar CIR 92 185. panta 2. punkta b) apakšpunktu ir paredzēts, ka šī shēma attiecas uz daudznacionālā grupā iekļautiem uzņēmumiem to savstarpējo pārrobežu attiecību ietvaros, nav vispārīgi un teorētiski noteikti Komisijas identificētajos atbalsta shēmu pamatojošajos aktos, ņemot vērā, ka šādai definēšanai noteikti bija jānotiek ar turpmākiem izpildes pasākumiem. Visbeidzot, ceturtkārt, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija nav varējusi pierādīt, ka tās identificētā Beļģijas nodokļu iestāžu īstenotā sistemātiskā pieeja atbilst Regulas 2015/1589 1. panta d) punkta prasībām.

2019. gada 24. septembrī pasludinātajā spriedumā **Luksemburga un Fiat Chrysler Finance Europe/Komisija** (T-755/15 un T-759/15, [EU:T:2019:670](#)) Vispārējās tiesas septītā palāta paplašinātā sastāvā noraidīja kā nepamatotas Luksemburgas Lielhercogistes un uzņēmuma *Fiat Chrysler Finance Europe* celtās prasības atcelt Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru iepriekšējs nodokļu lēmums, kuru Luksemburgas nodokļu iestādes noteikušas attiecībā uz uzņēmumu *Fiat Chrysler Finance*, tika kvalificēts kā valsts atbalsts ⁵⁴.

Fiat Chrysler Finance Europe, agrāk saukta *Fiat Finance and Trade Ltd* (turpmāk tekstā – “FFT”), ietilpst automobiļu ražotāju grupā *Fiat/Chrysler* un sniedz finansēšanas un ar naudas līdzekļu pārvaldību saistītus pakalpojumus minētās grupas uzņēmumiem Eiropā. Tā kā tās juridiskā adrese ir Luksemburgā, FFT lūdza Luksemburgas nodokļu iestādēm iepriekšēju nodokļu lēmumu (*tax ruling*) saistībā ar aplikšanu ar nodokļiem (turpmāk tekstā – “iepriekšējais lēmums”). Pamatojoties uz šo lūgumu, Luksemburgas iestādes pieņēma iepriekšēju lēmumu, apstiprinot metodi FFT atlīdzības noteikšanai par pakalpojumiem, kurus tā sniedza citiem *Fiat/Chrysler* grupas uzņēmumiem, kas ļāva FFT katru gadu noteikt tās ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamo peļņu Luksemburgas Lielhercogistē.

Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka šis iepriekšējais lēmums ir uzskatāms par valsts atbalstu LESD 107. panta izpratnē, konkrētāk, par tādu atbalstu darbībai, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu. Tā turklāt konstatēja, ka Luksemburgas Lielhercogiste tai nebija paziņojusi aplūkotā iepriekšējā lēmuma projektu un

⁵⁴| Komisijas Lēmums (ES) 2016/2326 (2015. gada 21. oktobris) par valsts atbalstu SA.38375 (2014/C ex 2014/NN), ko Luksemburga īsteno par labu *Fiat* (OV 2016, L 351, 1. lpp.).

nebija ievērojusi rīcības apturēšanas pienākumu, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu. Tādējādi Komisija uzdeva atgūt šo nelikumīgo un ar iekšējo tirgu nesaderīgo valsts atbalstu. Gan Luksemburgas Lielhercogiste, gan *FFT* cēla prasību atcelt šo lēmumu.

Tā kā tiešie nodokļi ir ekskluzīvā dalībvalstu kompetencē, Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka, izvērtējot jautājumu, vai aplūkotais iepriekšējais lēmums atbilst noteikumiem valsts atbalsta jomā, Komisija nav veikusi nekādu “slēptu nodokļu saskaņošanu”, bet gan īstenojusi kompetenci, kāda tai izriet no Eiropas Savienības tiesībām. Proti, tā kā Komisijai ir kompetence uzraudzīt LESD 107. panta ievērošanu, tai nevar pārņemt savas kompetences robežu pārkāpšanu, izvērtējot aplūkoto iepriekšējo lēmumu, lai pārbaudītu, vai tas ir uzskatāms par valsts atbalstu, un apstiprinošas atbildes gadījumā – vai tas ir saderīgs ar iekšējo tirgu.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norādīja – ja ar valsts nodokļu tiesībām ir paredzēts integrēta uzņēmuma peļņu, kas izriet no tā saimnieciskās darbības, aplikāt ar nodokli tā, it kā tā būtu iegūta no darījumiem, kas veikti tirgus apstākļos, Komisija var izmantot nesaistītu pušu darījuma principu, lai pārbaudītu, vai darījumi grupas iekšienē tiek atlīdzināti tā, it kā tie būtu noslēgti starp neatkarīgiem uzņēmumiem, un līdz ar to – vai ar iepriekšējo nodokļu lēmumu tika piešķirtas priekšrocības to saņēmējam LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizēja, ka nesaistītu pušu darījuma princips, kuru Komisija ir identificējusi apstrīdētajā lēmumā, veido instrumentu, kas tai ļauj pārbaudīt, vai grupas ietvaros veiktie darījumi tiek atlīdzināti tā, it kā tie būtu noslēgti starp neatkarīgiem uzņēmumiem. Tādējādi tā konstatēja, ka, ņemot vērā Luksemburgas nodokļu tiesības, šis instruments ietilpst Komisijas kompetenču īstenošanā atbilstoši LESD 107. pantam. Komisija tādējādi šajā gadījumā varēja pārbaudīt, vai cenu līmenis darījumiem grupas iekšienē, kas tika apstiprināts ar aplūkoto iepriekšējo vienošanos, atbilst tam, kas tiktu nolīgts atbilstoši tirgus apstākļiem.

Treškārt, attiecībā uz pašu priekšrocības esamības pierādīšanu Vispārējā tiesa uzskatīja, ka aplūkotajā iepriekšējā lēmumā apstiprinātā *FFT* atlīdzības noteikšanas metode neļauj panākt nesaistītu pušu darījuma principam atbilstošu rezultātu un ka ar to, gluži otrādi, ir samazināta *FFT* atlīdzība, uz kuras pamata tiek noteikts tās maksājamais nodoklis.

Ceturtkārt, ciktāl tas attiecas uz priekšrocības, kas *FFT* radīta ar aplūkoto iepriekšējo lēmumu, selektivitātes pārbaudi, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu, uzskatot, ka *FFT* piešķirtā priekšrocība ir selektīva, jo minētais iepriekšējais lēmums tiek uzskatīts par tādu, kas veido individuālu atbalstu, un šajā gadījumā ir izpildīti nosacījumi saistībā ar selektivitātes prezumpciju. Vispārējā tiesa piebilst, ka katrā ziņā Komisija arī pierādījusi, ka aplūkotais pasākums ir selektīvs, balstoties uz selektivitātes analīzi trīs posmos.

Piektkārt, ciktāl tas attiecas uz atbalsta atgūšanu, Vispārējā tiesa apstiprina, ka šajā gadījumā atbalsta atgūšana nav nedz pretrunā tiesiskās drošības principam, nedz Luksemburgas Lielhercogistes tiesībām uz aizstāvību.

2019. gada 24. septembra spriedumā **Nīderlande u.c./Komisija** (T-760/15 un T-636/16, [EU:T:2019:669](#)) Vispārējās tiesas septītā palāta paplašinātā sastāvā atcēla Eiropas Komisijas lēmumu, ar kuru iepriekšēja vienošanās par cenu noteikšanu, kas ir noslēgta starp Nīderlandes nodokļu iestādēm un uzņēmumu *Starbucks Manufacturing Emea BV* (turpmāk tekstā – “*SMBV*”), tika atzīta par valsts atbalstu⁵⁵.

SMBV ir *Starbucks* grupas meitasuzņēmums, kas veic zināmas ražošanas un izplatīšanas darbības minētajā grupā. 2008. gada 28. aprīlī Nīderlandes nodokļu iestādes noslēdza iepriekšēju vienošanos par cenu noteikšanu ar *SMBV* (turpmāk tekstā – “iepriekšēja vienošanās”) nolūkā noteikt *SMBV* atlīdzību par tā darbībām *Starbucks* grupā. Vēlāk *SMBV* atlīdzība tika izmantota, lai ikgadēji noteiktu *SMBV* peļņu, kas apliekama ar uzņēmumu ienākumu nodokli Nīderlandē. 2015. gada 21. oktobrī Komisija pieņēma savu lēmumu, ar kuru, pirmkārt,

⁵⁵| Komisijas Lēmums (ES) 2017/502 (2015. gada 21. oktobris) par valsts atbalstu SA.38374 (2014/C ex 2014/NN), ko īstenojusi Nīderlande attiecībā uz uzņēmumu *Starbucks* (OV 2017, L 83, 38. lpp.).

iepriekšējā vienošanās tika kvalificēta par atbalstu, kurš nav saderīgs ar iekšējo tirgu, un, otrkārt, tika noteikta šī atbalsta atgūšana. Nīderlandes Karaliste, no vienas puses, un *Starbucks Corp.* un *SMBV*, no otras puses, katra cēla prasību atcelt šo lēmumu.

Tā kā tiešie nodokļi ir ekskluzīvā dalībvalstu kompetencē, Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka tām tomēr šī kompetence ir jāīsteno, ievērojot Eiropas Savienības tiesības. Tādējādi dalībvalstu intervence tiešo nodokļu jomā, lai arī tā attiecas uz jautājumiem, kas Savienībā nav saskaņoti, nav izslēgta no tiesiskā regulējuma saistībā ar valsts atbalsta pārbaudi piemērošanas jomas. No tā izriet, ka Komisija varēja kvalificēt tādu nodokļu pasākumu, kāda ir iepriekšējā vienošanās, par valsts atbalstu, ciktāl ir izpildīti šādas kvalifikācijas nosacījumi.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norādīja – ja valsts nodokļu tiesību mērķis ir aplikt ar nodokli peļņu, kas izriet no integrēta uzņēmuma saimnieciskās darbības, tā, it kā tā izrietētu no darījumiem, kas veikti par tirgus cenām, Komisija var izmantot nesaistītu pušu darījuma principu, lai pārbaudītu, vai darījumi grupas iekšienē tiek atlīdzināti tā, it kā tie būtu noslēgti starp neatkarīgiem uzņēmumiem, un līdz ar to – vai ar iepriekšējo nodokļu lēmumu tika piešķirtas priekšrocības to saņēmējam LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizēja, ka nesaistītu pušu darījuma princips, kuru Komisija ir identificējusi savā lēmumā, veido instrumentu, kas tai ļauj pārbaudīt, vai grupas ietvaros veiktie darījumi tiek atlīdzināti tā, it kā tie būtu noslēgti starp neatkarīgiem uzņēmumiem. Tā tādējādi konstatēja, ka, ņemot vērā Nīderlandes nodokļu tiesības, šis instruments ietilpst Komisijas kompetenču īstenošanā atbilstoši LESD 107. pantam. Komisija tādējādi šajā gadījumā varēja pārbaudīt, vai cenu līmenis darījumiem grupas iekšienē, kas tika apstiprināts ar aplūkoto iepriekšējo vienošanos, atbilst tam, kas tiktu nolīgts atbilstoši tirgus apstākļiem.

Treškārt, attiecībā uz pašu priekšrocības esamības pierādīšanu Vispārējā tiesa tomēr uzskatīja, ka Komisija nav pierādījusi, ka ar aplūkoto iepriekšējo vienošanos būtu piešķirta priekšrocība LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, samazinot *SMBV* nodokļu nastu. Konkrētāk, Vispārējā tiesa noraidīja dažādus Komisijas izvirzītos argumentācijas virzienus nolūkā pierādīt, ka, izmantojot tādu transfertcenu noteikšanas metodi, kas neļauj panākt nesaistītu pušu darījuma principam atbilstošu rezultātu, ar iepriekšējo vienošanos tika piešķirta priekšrocība *SMBV*.

Tādējādi Vispārējā tiesa vispirms noraidīja argumentācijas virzienu, saskaņā ar kuru ar iepriekšējo vienošanos esot piešķirta priekšrocība *SMBV*, pamatojoties uz to, ka pati cenu noteikšanas metodes darījumiem grupas iekšienē izvēle neļauj noteikt tirgū balstīta rezultāta ticamu aplēsto vērtību atbilstoši nesaistītu pušu darījuma principam. Proti, metodoloģisku prasību neievērošana pati par sevi ne vienmēr izraisa nodokļu nastas samazināšanos; Komisijai ir arī jāpierāda, ka metodoloģiskās kļūdas, ko tā ir identificējusi saistībā ar iepriekšējo vienošanos, neļauj panākt ticamu nesaistītu pušu darījuma principam atbilstošu aplēsi un ka tās ir izraisījušas ar nodokli apliekamās peļņas samazinājumu salīdzinājumā ar nodokļu nastu, kas izriet no parasto aplikšanas ar nodokli noteikumu piemērošanas valsts tiesībās uzņēmumam, kurš atrodas tādā faktiskā situācijā, kas ir salīdzināma ar *SMBV* situāciju, un kurš veic savu darbību tirgus apstākļos. Tomēr Komisija šādu pierādījumu nav iesniegusi.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa tostarp norādīja, ka Komisija nav norādījusi nevienu apstākli, kas ļautu secināt, ka metode, kas tika izmantota saistībā ar iepriekšējo vienošanos, nosakot transfertcenas, proti, darījumu tīrās peļņas metode (turpmāk tekstā – “*TNMM*”), neapšaubāmi radīja pārāk zemu rezultātu, kas būtu piešķīris priekšrocību *SMBV*. Tāpat Vispārējā tiesa norādīja, ka pats Komisijas veiktais konstatējums, saskaņā ar kuru iepriekšējās vienošanās ietvaros netika analizēta nodeva, kuru *SMBV* maksā *Starbucks* grupas uzņēmumam par tā intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanu, tostarp grauzdēšanas metodēm un citu zinātību grauzdēšanas jomā, nav pietiekams, lai pierādītu, ka šī nodeva faktiski neatbilst nesaistītu pušu darījuma principam. Attiecībā uz šīs nodevas apmēru, kuru maksā *SMBV*, ņemot vērā *SMBV* funkciju analīzi saistībā ar nodevu un Komisijas analizēto salīdzināmu grauzdēšanas nodevu analīzi, Vispārējā tiesa tostarp uzskatīja, ka Komisija nav pierādījusi, ka no tā izrietētu priekšrocība LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Otrkārt, Vispārējā tiesa izvērtēja Komisijas pakārtoto argumentāciju, saskaņā ar kuru, pat ja tiktu uzskatīts, ka *TNMM* šajā gadījumā varētu izmantot transfertcenu noteikšanai, ar iepriekšējo vienošanos esot piešķirta priekšrocība *SMBV*, jo minētās metodes piemērošanas noteikumi, kas tika apstiprināti ar iepriekšēju vienošanos, esot kļūdaini. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka Komisija nav pierādījusi, ka ar dažādajām kļūdām, kuras tā ir identificējusi *TNMM* piemērošanas noteikumos, būtu piešķirtas priekšrocības *SMBV* neatkarīgi no tā, vai tas tiktu darīts, ar iepriekšējo vienošanos apstiprinot *SMBV* kā pārbaudāmo vienību *TNMM* piemērošanas nolūkā, izvēloties peļņas līmeņa rādītāju *TNMM* piemērošanai vai minētajam rādītājam piemērotās zināmās korekcijas.

4. Subsīdijas investīcijām sabiedriskā transporta uzņēmumu interesēs

2019. gada 12. jūlija spriedumos *Keolis CIF u.c./Komisija* (T-289/17, [EU:T:2019:537](#)), *Transdev u.c./Komisija* (T-291/17, [EU:T:2019:534](#)), *Région Île-de-France/Komisija* (T-292/17, [EU:T:2019:532](#)), *Optile/Komisija* (T-309/17, [EU:T:2019:529](#)), *Ceobus u.c./Komisija* (T-330/17, [EU:T:2019:527](#)) un *STIF-IDF/Komisija* (T-738/17, [EU:T:2019:526](#)) Vispārējā tiesa noraidīja vairākas prasības daļēji atcelt Komisijas 2017. gada 2. februāra lēmumu saistībā ar divām atbalsta shēmām, kuras Francija īstenoja attiecībā uz uzņēmumiem, kas veic pārvadājumus ar autobusiem Ildefransas reģionā ⁵⁶.

Visas šīs lietas ir par divu atbalsta shēmu īstenošanu attiecībā uz uzņēmumiem, kas veic pārvadājumus ar autobusiem Ildefransas reģionā; pirmo no tām Ildefransas reģions īstenoja laikā no 1994. līdz 2008. gadam, un otro *Syndicat Transport Île de France* (Ildefransas Transporta apvienība) (*STIF-IDF*) īstenoja, sākot no 2008. gada. Saskaņā ar šīm shēmām piešķirto atbalstu mērķis bija atvieglot aprīkojuma iegādi Ildefransas reģiona regulārā sabiedriskā transporta uzņēmumiem un kompensēt pēdējiem minētajiem radušos investīciju izdevumus.

Lēmumā, kas tika apstrīdēts Vispārējā tiesā, Komisija vispirms norādīja, ka šīs abas atbalsta shēmas ir saderīgas ar iekšējo tirgu. Otrkārt, tā tomēr secināja, ka finansiālais atbalsts, kas tika piešķirts saskaņā ar šīm shēmām, tika īstenots prettiesiski, ciktāl tas ir uzskatāms par "jaunu atbalstu" un nav ticis paziņots Komisijai. Konkrētāk, šajā ziņā Komisija konstatēja, ka ir pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts, ar kuru dalībvalstīm, kas vēlas piešķirt vai grozīt valsts atbalstu, ir aizliegts īstenot plānotos pasākumus, pirms Komisija nav veikusi to projektu iepriekšēju kontroli. Tādējādi LESD 108. panta 3. punktā ir paredzēts "*standstill*" pienākums, kas ir piemērojams jaunam atbalstam, bet ne pastāvošam atbalstam.

Ar spriedumiem *Keolis CIF u.c./Komisija*, *Transdev u.c./Komisija*, *Optile/Komisija* un *Ceobus u.c./Komisija* Vispārējā tiesa noraidīja prasības, kuras bija cēlušī vairāki pasažieru pārvadājumu pa autoceļiem tīklu apsaimniekotāji šajā reģionā, atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz atbalsta shēmu, kuru Ildefransas reģions ir īstenojis laikā no 1994. līdz 2008. gadam. Šajā saistībā vairākas prasītājas izvirzīja iebildumus – kurus visus Vispārējā tiesa tomēr noraidīja – saistībā ar dažādiem Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumiem. Savu prasību pamatojumam prasītājas turklāt apstrīd subsīdiju investīcijām, kuras saskaņā ar aplūkoto atbalsta shēmu ir saņēmuši transporta uzņēmumi, kvalificēšanu par jaunu atbalstu. Pārvadājumu pa autoceļiem tīklu apsaimniekotāji turklāt norāda uz Regulas 2015/1589 ⁵⁷ 17. pantā paredzēto noilguma noteikumu pārkāpumu.

⁵⁶ Komisijas Lēmums (ES) 2017/1470 (2017. gada 2. februāris) par atbalsta shēmām SA.26763 2014/C (ex 2012/NN), kuras Francija ir īstenojusi attiecībā uz uzņēmumiem, kas veic pārvadājumus ar autobusiem Ildefransas reģionā (*Région Île-de-France*) (OV 2017, L 209, 24. lpp.).

⁵⁷ Padomes Regula (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus LESD 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

Attiecībā uz atbalsta shēmas, kuru Ildefransas reģions īstenojis laikā no 1994. līdz 2008. gadam, kvalificēšanu par jaunu atbalstu Vispārējā tiesa, pirmkārt, noraidīja iebildumus par Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta i) apakšpunkta, saskaņā ar kuru atbalsts, kas ieviests pirms LESD spēkā stāšanās attiecīgajā dalībvalstī, tiek uzskatīts par pastāvošu, pārkāpumu. Proti, prasītājas Vispārējā tiesā nebija iesniegušas pietiekamus pierādījumus tam, ka aplūkotā atbalsta shēma tika ieviesta, pirms Francijā 1958. gada 1. janvārī stājās spēkā Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgums. Otrkārt, Vispārējā tiesa noraidīja iebildumus attiecībā uz Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta v) apakšpunkta, saskaņā ar kuru par pastāvošu atbalstu uzskata atbalstu, kas nebija atbalsts tā ieviešanas laikā, bet pēc tam iekšējā tirgus attīstības dēļ – dalībvalstij neieviešot izmaiņas – kļuva par atbalstu, pārkāpumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja uz to, ka transporta uzņēmumi, kuri saņēma piešķirto atbalstu, sākot no aplūkotās atbalsta shēmas ieviešanas brīža, aprīkojumu, kas tika finansēts no šī atbalsta, varēja izmantot pārvadājumu darbībās, kuras ir atvērtas konkurencei. Attiecībā uz laikposmu no 1994. līdz 2008. gadam aplūkoto transporta uzņēmumu turklāt neapstrīdēja to, ka piešķirtās subsīdijas tiek kvalificētas par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Turklāt Komisijas secinājums, saskaņā ar kuru attiecībā uz šo laikposmu tika izpildīts viss šajā tiesību normā paredzētais kritēriju kopums, atbilst analīzei, kas ir ietverta vairākos valsts tiesu nolēmumos, kuri pasludināti šajā jomā.

Turklāt Vispārējā tiesa noraidīja iebildumus par Regulas 2015/1589 17. panta, kurā ir paredzēts desmit gadu noilguma termiņš valsts atbalsta atgūšanas jomā, pārkāpumu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka šajā tiesību normā definētie noteikumi noilguma jomā attiecas vienīgi uz Komisijas pilnvarām, tādējādi tos nevar piemērot gadījumā, kad – kā tas ir šajā lietā – Komisija ir atzinusi izmaksātā nelikumīgā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu pēc tā piešķiršanas. Vispārējā tiesa tomēr atgādināja, ka valsts iestāžu pilnvaras saistībā ar iespējamu šāda atbalsta atgūšanu joprojām ir pakļautas vienīgi valsts tiesībās paredzētiem noilguma noteikumiem, kas ir piemērojami valsts tiesā.

Ar spriedumu **Région Île-de-France/Komisija** Vispārējā tiesa noraidīja Ildefransas reģiona celto prasību. Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāja nevar iebilst, ka Komisija būtu pieļāvusi pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, veicot vērtējumu saistībā ar atbalsta shēmas, kuru prasītāja īstenoja laikā no 1994. līdz 2008. gadam, selektivitāti un šīs shēmas saņēmējiem nepamatoti piešķirto ekonomisko priekšrocību. Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka nav pamata apšaubīt apstrīdētajā lēmumā ietverto vērtējumu, kuri attiecas uz ekonomiskās priekšrocības esamību un shēmas selektivitāti, pamatotību. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka citu dalībvalstu vai citu Francijas reģionu uzņēmumi nebija tiesīgi saņemt strīdīgās subsīdijas, kuras varēja saņemt vienīgi uzņēmumi, kas darbojas pasažieru regulāro pārvadājumu tirgū un savu darbību veic prasītājas teritorijā. Vispārējā tiesa turklāt secināja, ka ir jānoraida pamats saistībā ar Regulas 2015/1589 1. panta b) punkta i) un v) apakšpunkta pārkāpumu.

Ar spriedumu **STIF-IDF/Komisija** Vispārējā tiesa noraidīja STIF-IDF celto prasību atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz atbalsta shēmu, kuru pēdējā minētā īstenoja, sākot no 2008. gada. Šī apstrīdētā lēmuma daļa, konkrētāk, attiecas uz virkni līgumu, kuri tika noslēgti starp STIF-IDF un privātiem uzņēmumiem, kas veic regulāra pasažieru pārvadājuma darbības Ildefransas reģiona teritorijā, un kuros tika paredzēts, ka STIF-IDF sniedz finansiālu ieguldījumu uzņēmumiem, kas paraksta līgumu, kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu saistību izpildi, kuras pēdējiem minētajiem ir noteiktas ar līgumu.

Savas prasības atcelt tiesību aktu pamatojumam STIF-IDF norāda uz pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru valsts iejaukšanās nav uzskatāma par valsts atbalstu LESD 107. panta izpratnē, ja to uzskata par kompensāciju par saņēmēju uzņēmumu sniegtajiem pakalpojumiem, pildot sabiedrisko pakalpojumu saistības, tādējādi šie uzņēmumi patiesībā negūst finansiālas priekšrocības un minētā pasākuma sekas nav šiem uzņēmumiem labvēlīgāku konkurences apstākļu radīšana salīdzinājumā ar konkurējošiem uzņēmumiem. Tomēr, lai šāda

kompensācija konkrētajā gadījumā netiktu kvalificēta par valsts atbalstu, ir jāizpilda tā sauktie *Altmark*⁵⁸ kritēriji. Ceturtajā no šiem kritērijiem ir norādīts, ka valsts iejaukšanās līmenis ir jānosaka, pamatojoties uz tādu izmaksu analīzi, kādas vidusmēra, labi vadītam un pieprasīto sabiedrisko pakalpojumu prasību izpildei pienācīgi aprīkotam uzņēmumam rastos saistībā ar šo saistību izpildi. Konkrētāk, savā prasībā *STIF-IDF* iebilst, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir kļūdaini uzskatījusi, ka strīdīgā atbalsta shēma neatbilst šim kritērijam, un ir pārkāpusi savu pienākumu norādīt pamatojumu šajā ziņā.

Apstiprinājusi, ka Komisija ir pietiekami detalizēti norādījusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskata, ka strīdīgā atbalsta shēma neatbilst ceturtajam *Altmark* kritērijam, Vispārējā tiesa norādīja, ka pierādījumus, ko *STIF-IDF* ir izvirzījusi savu iebildumu pamatojumam, būtībā veido atsauces uz metodoloģiskajiem līdzekļiem, kurus tā izmantoja pirms finansiālo ieguldījumu, kas tika izmaksāti uzņēmumiem, kuri parakstīja līgumu, summas noteikšanas, kā arī uz dažādajām *ex post* pārbaudēm, kas veiktas, lai pārbaudītu pēdējo minēto veiktās investīcijas. Tomēr, tā kā šiem pierādījumiem nav nozīmes vai arī tie katrā ziņā nav pietiekami, lai konstatētu, vai kompensācijas apmērs ir ticis noteikts saskaņā ar ceturto *Altmark* kritēriju, Vispārējā tiesa konstatēja, ka *STIF-IDF* sniegtā informācija neļauj pierādīt, ka strīdīgās atbalsta shēmas vērtējumā, kas veikts apstrīdētajā lēmumā saistībā ar šo kritēriju, būtu pieļauta tiesību kļūda vai kļūda vērtējumā.

5. Noteikumu par valsts atbalstu piemērojamība laikā

Ar 2019. gada 18. jūnija spriedumu ***European Food u.c./Komisija*** (apvienotās lietas T-624/15, T-694/15 un T-704/15, pārsūdzēts apelācijā⁵⁹, [EU:T:2019:423](#)) Vispārējā tiesa pilnībā atcēla Komisijas Lēmumu (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts)⁶⁰, ar kuru tā atzina par atbalstu, kas ir nesaderīgs ar iekšējo tirgu, zaudējumu atlīdzības maksājumu, kas bija piešķirts ar ieguldījumu strīdu izšķiršanas starptautiskā centra (*ICSID*) aizgādnībā izveidotās šķīrējtiesas nolēmumu.

2002. gada 29. maijā Zviedrijas Karalistes valdība un Rumānijas valdība noslēdza divpusēju ieguldījumu līgumu par ieguldījumu savstarpējo veicināšanu un aizsardzību (turpmāk tekstā – “*BIT*”), kurš stājās spēkā 2003. gada 1. jūlijā un kura 2. panta 3. punktā bija noteikts, ka katra līgumslēdzēja puse jebkurā brīdī nodrošina taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret otras līgumslēdzējas puses ieguldītāju veiktajiem ieguldījumiem. 2005. gadā saistībā ar sarunām par Rumānijas pievienošanos Eiropas Savienībai (kura galu galā notika 2007. gada 1. janvārī) Rumānijas valdība atcēla valsts shēmu attiecībā uz stimuliem ieguldītājiem nelabvēlīgos reģionos, kura bija pieņemta ar Valdības ārkārtas rīkojumu (turpmāk tekstā – “*VĀR*”) Nr. 24/1998. Uzskatīdami, ka, atceļot minēto shēmu, Rumānija ir pārkāpusi pienākumu nodrošināt taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret Zviedrijas ieguldītājiem, pieci prasītāji, kuriem bija piemērota minētā shēma (turpmāk tekstā – “prasītāji šķīrējtiesā”), saskaņā ar *BIT* 7. pantu 2005. gada 28. jūlijā cēla prasību šķīrējtiesā. Ar 2013. gada 11. decembra šķīrējtiesas nolēmumu minētā tiesa piesprieda Rumānijai maksāt prasītājiem šķīrējtiesā zaudējumu atlīdzību aptuveni 178 miljonu EUR apmērā. Ar savu lēmumu Komisija šo zaudējumu atlīdzības maksājumu, kā arī procentus, kas uzkrājušies kopš datuma, kad tika pieņemts šķīrējtiesas nolēmums, kvalificēja par jaunu valsts atbalstu,

58| Runa ir par četriem šīs judikatūras piemērošanas kritērijiem, kas tika norādīti 2003. gada 24. jūlija spriedumā ***Altmark Trans un Regierungspräsidium Magdeburg*** (C-280/00, [EU:C:2003:415](#), 88.–93. punkts).

59| Lieta C-638/19 P, ***Komisija/European Food u.c.***

60| Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenoja Rumānija – šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums lietā *Micula* pret Rumāniju (izziņots ar dokumenta numuru C(2015) 2112)) (OV 2015, L 232, 43. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, un līdz ar to pieņēma apstrīdēto lēmumu nolūkā liegt Rumānijai īstenot šķīrējtiesas nolēmumu. Minētajā lēmumā tieši ieinteresētās sabiedrības (turpmāk tekstā – “prasītāji”) cēla prasību atcelt tiesību aktu LESD 263. panta izpratnē.

Attiecībā uz prasītāju izvirzīto pamatu par Savienības tiesību nepiemērojamību situācijai pirms Rumānijas pievienošanās Vispārējā tiesa konstatēja, ka stimulu shēmas pieņemšana un tās atcelšana, *BIT* stāšanās spēkā, Rumānijas izdarītie pārkāpumi, kā arī prasītāju šķīrējtiesā vērsšanās šķīrējtiesā – visi šie notikumi norisinājušies pirms šīs pievienošanās un ka stimulu atcelšana ir kaitējumu izraisījušais fakts, attiecībā uz kuru ar šķīrējtiesas nolēmumu tika piešķirta aplūkojamā atlīdzība. Vispārējā tiesa secināja, ka prasītāju šķīrējtiesā tiesības uz zaudējumu atlīdzību bija radušās brīdī, kad Rumānija atcēla iniciatīvas 2005. gadā, un līdz ar to pirms tās pievienošanās Savienībai. Tā kā šajā laikposmā Savienības tiesības Rumānijai nebija piemērojamas, Vispārējā tiesa lēma, ka Komisija nevarēja īstenot savu kompetenci, kas tai bija noteikta ar Līgumu valsts atbalsta jomā. Visbeidzot Vispārējā tiesa precizēja – lai arī ir taisnība, ka jauns noteikums principā ir nekavējoties piemērojams tādas situācijas vēlākām sekām, kas radusies iepriekšējā noteikuma spēkā esamības laikā, tomēr nevar uzskatīt, ka šķīrējtiesas nolēmuma sekas ir tādas situācijas vēlākas sekas, kura radusies pirms pievienošanās, jo ar to tika ar atpakaļejošu spēku radītas galīgi iegūtas sekas, kas tajā ir vienīgi “konstatētas” attiecībā uz pagātni, proti, sekas, kuras daļēji jau bija noteiktas pirms pievienošanās, ņemot vērā to – kā Komisija konstatēja savā lēmumā –, ka šķīrējtiesas nolēmuma īstenošana atjaunoja situāciju, kurā prasītāji visticamāk būtu bijuši, ja Rumānija nekad nebūtu atcēlusi VĀR, un ka tas bija darbības atbalsts.

Turklāt Vispārējā tiesa atgādināja, ka atlīdzība par nodarītu kaitējumu nevar tikt uzskatīta par atbalstu, izņemot gadījumu, ja tās rezultātā tiek kompensēta nelikumīga vai nesaderīga atbalsta atsaukšana, un ka līdz ar to, ciktāl Savienības tiesības nav piemērojamas zaudējumu atlīdzībai nolūkā kompensēt stimulu pasākumu atsaukšanu, šo zaudējumu atlīdzību nevar uzskatīt par atlīdzību par nelikumīga vai ar Savienības tiesībām nesaderīga atbalsta atsaukšanu. Ar šādu pamatojumu Vispārējā tiesa secināja, ka Komisijas lēmums ir prettiesisks, ciktāl minētā zaudējumu atlīdzība ar to tika kvalificēta par priekšrocību un atbalstu LESD 107. panta izpratnē.

V. Intelektuālais īpašums

1. Eiropas Savienības preču zīme

a. Absolūti atteikuma pamati

Lietā, kurā pasludināts 2019. gada 14. februāra spriedums **Bayer Intellectual Property/EUIPO (Sirds attēlojums)** (T-123/18, [EU:T:2019:95](#)), Vispārējā tiesa izskatīja prasību par Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO) Apelācijas pirmās padomes lēmumu, ar kuru tika noraidīta apelācijas sūdzība par pārbaudītāja lēmumu, ar kuru tas bija atteicis grafiskas preču zīmes, kura attēlo sirdi, reģistrāciju. Apelācijas padome uzskatīja, ka konkrētā sabiedrības daļa uztvers reģistrācijai pieteikto preču zīmi kā sirds attēlu un līdz ar to kā norādi uz faktu, ka attiecīgie pakalpojumi attiecas uz kardioloģijas jomu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādina, ka preču zīmei ir jāļauj konkrētajai sabiedrības daļai bez īpašas uzmanības pievēršanas atšķirt ar šo preču zīmi aptvertās preces no citu uzņēmumu precēm tā, lai preču zīmes reģistrācijai nepieciešamais atšķirtspējas sliekšnis nebūtu atkarīgs no konkrētās sabiedrības daļas uzmanības līmeņa.

Otrkārt, Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru *EUIPO* sava kompetence ir jāsteno atbilstoši vispārējiem Savienības tiesību principiem. Lai gan, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu un labas pārvaldības principu, *EUIPO* ir jāņem vērā lēmumi, kas jau pieņemti par līdzīgiem pieteikumiem, un īpaši uzmanīgi jāapsver, ir vai nav jālemj tādā pat veidā, tomēr šo principu piemērošana ir jāsaista ar tiesiskuma ievērošanu. Turklāt tiesiskās drošības un, konkrēti, labas pārvaldības interesēs visu reģistrācijas pieteikumu izvērtējumam ir jābūt striktam un pilnīgam, lai preču zīmes netiktu nepamatoti reģistrētas vai anulētas. Šādi šis izvērtējums ir jāveic katrā konkrētajā gadījumā. Proti, apzīmējuma kā preču zīmes reģistrācija ir atkarīga no specifiskiem kritērijiem, kuri piemērojami izskatāmās lietas faktiskajiem apstākļiem un ir domāti, lai pārbaudītu, vai uz attiecīgo apzīmējumu neattiecas atteikuma pamats.

Vispārējā tiesa norāda, ka no šiem principiem izriet, ka, pirmkārt, apelācijas padomēm, kad tās nolemj izdarīt vērtējumu, kas atšķiras no tā, kāds izdarīts agrākos lēmumos attiecībā uz līdzīgiem pieteikumiem, ir skaidri jāpamato šī atšķirība salīdzinājumā ar minētajiem lēmumiem. Tomēr šāds pienākums norādīt pamatojumu attiecībā uz atšķirībām salīdzinājumā ar iepriekš pieņemtajiem lēmumiem ir mazāk nozīmīgs tāda izvērtējuma gadījumā, kas ir atkarīgs tikai no reģistrācijai pieteiktās preču zīmes, nevis faktisko apstākļu konstatējumu gadījumā, kuri nav atkarīgi no šīs pašas preču zīmes. Otrkārt, tā norāda, ka no minētās judikatūras arī izriet, ka lēmumi, kas apelācijas padomēm ir jāpieņem saskaņā ar Regulu 2017/1001⁶¹ attiecībā uz apzīmējuma kā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju, tiek pieņemti, īstenojot saistošo kompetenci, nevis rīcības brīvību, un šo apelācijas padomju lēmumu tiesiskums ir jāvērtē, pamatojoties vienīgi uz šo regulu atbilstoši tam, kā to ir interpretējusi Savienības tiesa. Līdz ar to apelācijas padomēm nav saistoši iepriekšējie *EUIPO* lēmumi.

Šajā lietā Vispārējā tiesa, pirmkārt, norāda, ka reģistrācijai pieteiktās preču zīmes atšķirtspējas izvērtējums ir tieši atkarīgs no šīs preču zīmes, nevis no faktisko apstākļu konstatējumiem, uz kuriem atsaucas prasītāja. Tādējādi Apelācijas padome varēja vienīgi norādīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar pienācīgi atsaukties uz agrākiem *EUIPO* lēmumiem, lai atspēkotu secinājumu, saskaņā ar kuru uz reģistrācijai pieteikto preču zīmi attiecas Regulas 2017/1001 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētais atteikuma pamats. Turklāt tā norāda, ka Apelācijas padome katrā ziņā skaidri ir norādījusi iemeslu, kādēļ tā atkāpās no agrākajā lēmumā izmantotā risinājuma, uz kuru atsaucas prasītāja. Būtībā tā norādīja, ka attiecīgās preces nav tieši saistītas ar kardioloģiju, tādējādi atšķirībā no šajā lietā aplūkotajiem pakalpojumiem šīm precēm nav "tiešas un uzreiz atpazīstamas saiknes ar cilvēka sirdi". Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāja nevar apstrīdēt šīs argumentācijas pamatotību, neapšaubot reģistrācijai pieteiktās preču zīmes reģistrācijas atteikuma pamatotību. Tādējādi tā norāda, ka Apelācijas padome pamatoti ir uzskatījusi, ka uz reģistrācijai pieteikto preču zīmi attiecas atteikuma pamats, kas balstīts uz Regulas 2017/1001 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta pārkāpumu.

2019. gada 19. jūnijā pasludinātajā spriedumā ***adidas/EUIPO – Shoe Branding Europe (Trīs paralēlu svītru attēlojums)*** (T-307/17, [EU:T:2019:427](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību, kas celta par Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) lēmumu, ar kuru tas atzina par spēkā neesošu grafisku preču zīmi, kurā attēlotas trīs paralēlas melnas svītras uz balta fona, pamatojoties uz to, ka šai preču zīmei nav nekādas atšķirtspējas, tostarp izmantošanas rezultātā iegūtās atšķirtspējas.

Šajā lietā *adidas AG* bija reģistrējusi grafisku preču zīmi, kas sastāv no trīs vienāda platuma paralēlām svītrām, kuras izvietotas uz produkta jebkurā virzienā. *Shoe Branding Europe BVBA* iesniedza pieteikumu par šīs preču zīmes spēkā neesamības atzīšanu, atsaucoties uz atšķirtspējas neesamību Regulas Nr. 207/2009⁶² 52. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, lasot to kopsakarā ar šīs pašas regulas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu. *EUIPO* apmierināja pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu, pamatojoties uz to, ka attiecīgajai preču zīmei nav nekādas atšķirtspējas – ne raksturīgās, ne izmantošanas rezultātā iegūtās.

61| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.).

62| Padomes Regula (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Kopienas preču zīmi (kodificēta versija) (OV 2009, L 78, 1. lpp.).

Pirmkārt, Vispārējā tiesai bija jānosaka, vai, runājot par preču zīmes izmantošanas formām, kas var tikt ņemtas vērā, preču zīmes “izmantošanas” jēdziens Regulas Nr. 207/2009 7. panta 3. punkta un 52. panta 2. punkta izpratnē ir jāinterpretē tādā pašā veidā kā jēdziens “faktiska izmantošana”, kas izklāstīts šīs pašas regulas 15. panta 1. punktā.

Šajā sakarā Vispārējā tiesa nosprieda, ka preču zīmes izmantošanas jēdziens Regulas Nr. 207/2009 7. panta 3. punkta un 52. panta 2. punkta izpratnē ir jāinterpretē kā tāds, kas norāda ne tikai uz preču zīmes izmantošanu formā, kādā tā tika iesniegta reģistrācijai un attiecīgajā gadījumā reģistrēta, bet arī uz preču zīmes izmantošanu formās, kas atšķiras no šīs formas vienīgi nebūtiskās variācijās un kas tādēļ var tikt kopumā uzskatītas par ekvivalentām minētajai formai.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, ja preču zīme ir ārkārtīgi vienkārša, pat nelielas izmaiņas šajā preču zīmē var izraisīt būtiskas variācijas, līdz ar to grozītā forma nevar tikt uzskatīta par tādu, kas kopumā ir ekvivalenta formai, kādā minētā preču zīme tikusi reģistrēta. Jo vienkāršāka ir preču zīme, jo mazākā mērā tai var būt atšķirtspēja, un šajā preču zīmē veiktas izmaiņas lielākā mērā var ietekmēt kādu no tās būtiskajām īpašībām un tādējādi grozīt to, kā minēto preču zīmi uztver konkrētā sabiedrības daļa.

Treškārt, Vispārējā tiesa konstatēja, ka attiecīgās preču zīmes reģistrētajai formai ir raksturīga trīs melnu joslu izmantošana uz balta fona. Vispārējā tiesa no tā secina, ka, it īpaši ņemot vērā attiecīgās preču zīmes ārkārtīgo vienkāršību un reģistrācijā izmantoto krāsu shēmu nozīmīgumu, krāsu shēmas inversija nevar tikt kvalificēta par nebūtisku variāciju salīdzinājumā ar attiecīgās preču zīmes reģistrēto formu. Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja, ka *EUIPO* pamatoti noraidīja pierādījumus, kuros attēlota nevis attiecīgā preču zīme, bet gan citi apzīmējumi, kas sastāv no trīs baltām (vai gaišām) svītrām uz melna (vai tumša) fona.

Ar 2019. gada 12. decembra spriedumu **Conte/EUIPO (“CANNABIS STORE AMSTERDAM”)** (T-683/18, [EU:T:2019:855](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību par Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Apelācijas padomes lēmumu, ar kuru tika atteikta preču zīmes “CANNABIS STORE AMSTERDAM” reģistrācija tās neatbilstības dēļ sabiedriskajai kārtībai.

Prasītāja *Santa Conte* lūdza reģistrēt grafisku apzīmējumu, kas ietver vārdisķu elementu “CANNABIS STORE AMSTERDAM” un grafisku elementu, kas attēlo kaņepju lapas, attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kuri ietilpst 30., 32. un 43. klasē (ēdieni, dzērieni un sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi). *EUIPO* Apelācijas padome, uzskatīdama, ka apzīmējums ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai, atteica tā reģistrāciju, pamatojoties uz Regulas 2017/1001 ⁶³ 7. panta 1. punkta f) apakšpunktu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādināja, ka noteicošais kritērijs, lai novērtētu apzīmējuma neatbilstību sabiedriskajai kārtībai, ir tas, kā konkrētā sabiedrības daļa uztvers preču zīmi, kas var balstīties uz neprecīzām definīcijām no zinātniskā vai tehniskā viedokļa, un tas nozīmē, ka nozīme ir tam, kā konkrēti un faktiski tiek uztverts apzīmējums neatkarīgi no tā, vai informācija, kas ir patērētāja rīcībā, ir pilnīga. Tādējādi, uzsverot, ka “kaņepju lapas īpašā forma bieži vien tiek izmantota plašsaziņas līdzekļos kā marihuānas simbols”, Apelācijas padome ir pamatoti norādījusi nevis uz zinātnisku faktu, bet gan uz konkrētās sabiedrības daļas uztveri. Turklāt Vispārējā tiesa apstiprināja Apelācijas padomes apgalvojumu, saskaņā ar kuru konkrētā sabiedrības daļa vārdu “amsterdam” saprotot kā tādu, kas norāda uz Nīderlandes pilsētu, kurā iecietīgi tiek pieļauta narkotiku lietošana un kura ir pazīstama tās “coffee shops” dēļ.

63| Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.) 7. panta 1. punkta f) apakšpunktā ir paredzēts, ka neregistrē preču zīmes, kas ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai vai vispārpieņemtiem morāles principiem.

Otrkārt, attiecībā uz konkrēto sabiedrības daļu Vispārējā tiesa norādīja, ka to veido plaša Savienības sabiedrība, kurai ne vienmēr ir precīzas zinātniskas vai tehniskas zināšanas par narkotiskajām vielām kopumā, it īpaši to, kas tiek iegūta konkrēti no kaņepēm, lai gan šī situācija var atšķirties atkarībā no dalībvalstīm, kuru teritorijā atrodas minētā sabiedrība. Turklāt, tā kā prasītāja preču zīmes reģistrācijas pieteikumā atsaucas uz ikdienas patēriņa precēm un pakalpojumiem, kas paredzēti plašai sabiedrībai bez nošķiršanas vecuma dēļ, nav nekāda pamatota iemesla, lai konkrētajā sabiedrības daļā ietvertu vienīgi jaunu cilvēku sabiedrību.

Treškārt, Vispārējā tiesa konstatēja, ka daudzās Eiropas Savienības valstīs kaņepju produkti, kuros tetrahidrokanabinola (THC) saturs pārsniedz 0,2 %, tiek uzskatīti par nelikumīgām narkotiskajām vielām. Turklāt, tā kā apzīmējumi, kurus konkrētā sabiedrības daļa var uztvert kā esošus pretrunā sabiedriskajai kārtībai vai vispārpieņemtiem morāles principiem, nav vieni un tie paši visās dalībvalstīs, tostarp lingvistisku, vēsturisku, sociālu vai kultūras iemeslu dēļ, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Apelācijas padome pamatoti ir atsaukusies uz šo dalībvalstu tiesību aktiem nevis to normatīvās vērtības dēļ, bet gan kā faktu norādēm, kas ļauj izvērtēt, kā konkrētā sabiedrības daļa, kas atrodas attiecīgajās dalībvalstīs, uztver attiecīgo apzīmējumu. Papildus tam Vispārējā tiesa piekrita, ka šo apzīmējumu angļiski runājošā konkrētās sabiedrības daļa uztvers kā "kaņepju veikalu Amsterdamā", bet angļiski nerunājošā attiecīgās sabiedrības daļa uztvers kā "kaņepes Amsterdamā", un tas abos gadījumos ir pastiprināts ar kaņepju lapu attēlu, kas ir plašsaziņas līdzekļos izmantotais marihuānas tēls un kas ir skaidrs un viennozīmīgs mājiens uz narkotisku vielu, kura tajā tiek pārdota.

Ceturtkārt, attiecībā uz sabiedriskās kārtības jēdzienu Vispārējā tiesa uzsvēra, ka jebkura neatbilstība likumam ne obligāti nozīmē neatbilstību sabiedriskajai kārtībai. Vēl ir nepieciešams, lai šī neatbilstība ietekmētu intereses, ko attiecīgā dalībvalsts vai attiecīgās dalībvalstis uzskata par fundamentālām saskaņā ar savu pašu vērtību sistēmām. Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja, ka dalībvalstīs, kurās kaņepju patērēšana un lietošana joprojām ir aizliegta, cīņa pret tās izplatīšanos ir īpaša jutīga un tā atbilst sabiedrības veselības mērķim, lai novērstu šādas vielas kaitīgo iedarbību.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa secināja, ka attiecīgais apzīmējums, ko konkrētā sabiedrības daļa uztver kā norādi uz to, ka preču zīmes reģistrācijas pieteikumā norādītie pārtikas produkti un dzērieni, kā arī ar to saistītie pakalpojumi ietver vairākās dalībvalstīs prettiesiskas narkotiskas vielas, ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai.

b. Relatīvi atteikuma pamati

Lietā, kurā tika pasludināts 2019. gada 7. februāra spriedums *Swemac Innovation/EUIPO-SWEMAC Medical Appliances ("SWEMAC")* (T-287/17, [EU:T:2019:69](#)), Eiropas Savienības preču zīmes "SWEMAC" īpašniece iesniedza prasību Vispārējā tiesā atcelt Apelācijas padomes lēmumu, ar kuru minētā preču zīme ir atzīta par spēkā neesošu, jo pastāv agrāks apzīmējums, proti, agrāks Zviedrijas sabiedrības nosaukums *Swemac Medical Appliances AB*.

Lietā tostarp ir jautājums, vai, kā to apgalvo prasītāja, tas, ka tā varētu atsaukties uz tiesībām, kas ir vecākas par agrāko apzīmējumu, nozīmē, ka pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu iesniedzēja – agrāka apzīmējuma īpašniece – nav tiesīga aizliegt vēlākas Eiropas Savienības preču zīmes izmantošanu, līdz ar ko nav izpildīts Regulas Nr. 207/2009 8. panta 4. punkta b) apakšpunktā minētais nosacījums.

Šajā sakarā Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar judikatūru gadījumos, kad apstrīdētās Savienības preču zīmes īpašniekam ir agrākas tiesības, kuru dēļ varētu tikt atcelta agrāka preču zīme, uz kuru ir balstīts pieteikums par spēkā neesamības pasludināšanu, šim īpašniekam ir jāvēršas kompetentajā iestādē vai valsts tiesā, lai nodrošinātu, ka preču zīme, ja viņš to vēlas, tiek pasludināta par spēkā neesošu.

Turklāt tā atgādina judikatūru, saskaņā ar kuru iebildumu procesa ietvaros tam, ka apstrīdētas preču zīmes īpašnieks ir tādas valsts preču zīmes īpašnieks, kas ir vēl vecāka nekā agrāka preču zīme, pašam par sevi nav nozīmes, ciktāl iebildumu procedūra Savienības līmenī nav paredzēta, lai izšķirtu strīdus valsts līmenī.

Saskaņā ar judikatūru valsts preču zīmes spēkā esamība nevar tikt apstrīdēta Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas procesā, bet vienīgi attiecīgajā dalībvalstī uzsāktā spēkā neesamības atzīšanas procesā. Turklāt, lai gan Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojam (*EUIPO*), pamatojoties uz pierādījumiem, kas jāiesniedz iebildumu iesniedzējam, ir pienākums pārbaudīt, vai pastāv valsts preču zīme, ar kuru ir pamatoti iebildumi, tam nav jārisina konflikts starp šo preču zīmi un citu preču zīmi valsts līmenī, – šis konflikts ietilpst valsts iestāžu kompetencē.

Tādēļ saskaņā ar judikatūru tikmēr, kamēr valsts agrāka preču zīme ir faktiski aizsargāta, tam, ka eksistē valsts reģistrācija vai citas tiesības, kas ir vēl agrākas par šo preču zīmi, nav nozīmes iebildumu procesā, kas uzsākts pret Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas pieteikumu, pat ja reģistrācijai pieteiktā Eiropas Savienības preču zīme ir identiska prasītājam piederošai agrākajai valsts preču zīmei vai citām tiesībām, kas ir agrākas par iebilduma pamatā esošo preču zīmi.

Vispārējā tiesa norāda, ka tai jau ir bijusi iespēja nospriest, ka, ja tiek pieļauts, ka agrākas tiesības uz domēna nosaukumu var tikt pielīdzinātas valsts agrākai reģistrācijai, Vispārējai tiesai katrā ziņā nav jālemj par konfliktu starp valsts agrāku preču zīmi un agrākām tiesībām uz domēna nosaukumu, jo šāds konflikts neietilpst Vispārējās tiesas kompetencē.

Vispārējā tiesa uzskata, ka šī judikatūra ir jāpiemēro pēc analogijas šajā lietā. Šajā sakarā tā norāda, ka, neraugoties uz *EUIPO* pienākumiem un Vispārējās tiesas lomu, ir jākonstatē, ka ne *EUIPO*, ne Vispārējās tiesas ziņā nav risināt konfliktu starp agrāku apzīmējumu un citu sabiedrības nosaukumu vai neregistrētu valsts līmeņa preču zīmi saistībā ar spēkā neesamības atzīšanas procesu, kas vērsts pret Eiropas Savienības preču zīmi.

Vispārējā tiesa uzskata, ka agrākas tiesības tiek izvērtētas saistībā ar apstrīdētas Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju, nevis saistībā ar apgalvotām agrākām tiesībām, kuras Eiropas Savienības preču zīmes īpašniecei, šajā gadījumā – prasītājai, varētu būt attiecībā pret pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu iesniedzēju, kas ir agrākā apzīmējuma īpašniece. Tādēļ vienīgās agrākās tiesības, kas jāņem vērā, lai atrisinātu šo lietu, ir agrākais apzīmējums.

Lietas ***Puma/EUIPO – CMS (“CMS Italy”)*** (T-161/16, [EU:T:2019:350](#)), kurā 2019. gada 22. maijā tika izdots rīkojums, aizsākums meklējams *PUMA* iebildumā pret grafiskas preču zīmes “CMS Italy” reģistrāciju, kuras galvenais grafiskais elements ir uz labo pusi lecošs kaķu dzimtas dzīvnieks, pamatojoties uz trīs starptautiskām grafisku preču zīmju reģistrācijām, kuru galvenais vai vienīgais elements ir uz kreiso pusi lecošs kaķu dzimtas dzīvnieks, kuras ir spēkā dažādās dalībvalstīs. Šī iebilduma pamatojumam tika norādīts Regulas Nr. 207/2009 8. panta 5. punkts (tagad Regulas 2017/1001 8. panta 5. punkts).

Minētais iebildums tika noraidīts ar pamatojumu, ka agrāku preču zīmju reputācija nav pierādīta, jo iebildumu nodaļa it īpaši ir atteikusies ņemt vērā vairākus agrākus Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) lēmumus, ar kuriem tika noteikta dažu minēto preču zīmju reputācija, kurus iebildumu iesniedzēja bija norādījusi kā pierādījumus, ar pamatojumu, ka *EUIPO* lēmumu likumība ir jāizvērtē, balstoties uz Regulu Nr. 207/2009, kā to ir interpretējusi Savienības tiesa, nevis pamatojoties uz agrāku lēmumpieņemšanas praksi. Apelācijas padome, kura noraidīja apelāciju par šo lēmumu, netieši apstiprināja šo vērtējumu un noraidīja prasītājas tai iesniegtos pierādījumus, pamatojoties uz to, ka būtībā tie ir nevis papildu pierādījumi, bet gan galvenie pierādījumi.

Ar motivētu rīkojumu, kas ir izdots, pamatojoties uz Reglamenta 132. pantu, Vispārējā tiesa atzina prasību par acīmredzami pamatotu, ņemot vērā 2018. gada 28. jūnija spriedumu ***EUIPO/Puma*** (C-564/16 P, [EU:C:2018:509](#)), kura atziņas tā rezumēja. Vispārējā tiesa it īpaši atgādināja, ka, ja agrāki *EUIPO* lēmumi, uz ko iebildumu

iesniedzējs atsauca kā uz pierādījumiem, ciktāl tajos ir konstatēta agrākas preču zīmes reputācija, uz kuru tas balsta savus iebildumus saskaņā ar Regulas Nr. 207/2009 8. panta 5. punktu, ir detalizēti attiecībā uz pierādījumu pamatu un faktiem, uz kuriem šis secinājums ir balstīts, šie lēmumi veido svarīgu norādi uz to, ka var arī tikt uzskatīts, ka minētā preču zīme arī aplūkojamajā iebildumu procesā var tikt atzīta par tādu, kurai ir reputācija minētās tiesību normas izpratnē.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja, ka prasītāja kā uz agrāku preču zīmju reputācijas pierādījumu balstījās uz trim agrākiem *EUIPO* lēmumiem, kas ir nesena lēmumpieņemšanas prakse, kurā tika secināts, ka divām no trim agrākām preču zīmēm attiecībā uz precēm, kas ir identiskas vai līdzīgas precēm šajā lietā, un attiecībā uz dažām no šajā lietā nozīmīgajām dalībvalstīm ir reputācija. Tādējādi Apelācijas padomei bija pienākums ņemt vērā šos *EUIPO* lēmumus un pārbaudīt, ir vai nav jāpieņem tāda paša veida lēmums, un, ja atbilde ir noliedzoša, tieši pamatot šo novērtējuma atšķirību. Noliedzot jebkādu saistību ar minētajiem lēmumiem, Apelācijas padome ir pārkāpusi labas pārvaldības principu. Tā rezultātā Vispārējā tiesa atcēla apstrīdēto Apelācijas padomes lēmumu.

Vispārējā tiesa ar 2019. gada 27. jūnijā pasludināto spriedumu **Luciano Sandrone/EUIPO – J. García Carrión (“Luciano Sandrone”)** (T-268/18, [EU:T:2019:452](#)) atcēla Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Apelācijas otrās padomes 2018. gada 26. februāra lēmumu, ar kuru tā bija atcēlusi iebildumu nodaļas 2017. gada 12. aprīļa lēmumu noraidīt agrākas vārdiskas preču zīmes “DON LUCIANO”, kas reģistrēta attiecībā uz “alkoholiskiem dzērieniem (izņemot alu)”, īpašnieka iebildumus pret vārdiskas preču zīmes “Luciano Sandrone” reģistrācijas pieteikumu attiecībā uz “alkoholiskiem dzērieniem, izņemot alu; alkoholisko dzērienu pagatavošanas sastāvdaļām”.

Attiecībā uz apzīmējumu salīdzinājumu Vispārējā tiesa, vispirms cenšoties konstatēt dominējošā elementa esamību, noraida Apelācijas padomes vērtējumu, saskaņā ar kuru konkrētā sabiedrības daļa Vācijā un Somijā uztveršot apzīmējumā, kas ir preču zīmes reģistrācijas pieteikuma priekšmets, esošo vārdu *Luciano* kā retu vārdu. Vispārējā tiesa šajā ziņā nošķir to, kā konkrētā sabiedrības daļa attiecina vārdu un kā to atpazīst, ņemot vērā tirdzniecības plūsmas Savienībā un pašreizējos elektroniskos sakaru līdzekļus. Tā arī norāda, ka, lai gan ir vispārzināms, ka vārds *Luciano* nav plaši izplatīts Vācijas un Somijas iedzīvotāju vidū, šis fakts vien nekādi nenoizīmē, ka šajās dalībvalstīs šis vārds tiks uztverts kā rets vārds.

Tādējādi Vispārējā tiesa izdara secinājumu, ka Apelācijas padomei bija jāuzskata elements “luciano” kā agrākās preču zīmes dominējošais elements – kā tā pamatoti to ir darījusi – un elements “sandrone” kā dominējošais elements apzīmējumā, kas ir preču zīmes reģistrācijas pieteikuma priekšmets, jo šis uzvārds netiek uztverts kā izplatīts, – ko tā nav darījusi.

Attiecībā uz konceptuālo salīdzinājumu Vispārējā tiesa norāda, ka Apelācijas padome nav identificējusi konceptu, kas var būt piesaistīts attiecīgajam vārdam un uzvārdam, un tāpēc tam apstāklim vien, ka konkrētā sabiedrības daļa saistīs reģistrācijai pieprasīto apzīmējumu ar vārdu un uzvārdu un tātad ar konkrētu – virtuālu vai reālu – personu un ka agrākā preču zīme tiks uztverta kā tāda, kas apzīmē personu, vārdā *Luciano*, nav nozīmes konfliktējošo apzīmējumu konceptuālajā salīdzinājumā. Tāpēc tā noraida Apelācijas padomes veikto vērtējumu un līdzīgi *EUIPO* – kas savos rakstveida apsvērumos šajā jautājumā bija norobežojies no Apelācijas padomes vērtējuma – uzskata, ka šajā gadījumā konceptuālais salīdzinājums nav iespējams, jo konfliktējošos apzīmējumus veidojošie vārdi un uzvārds neietver nekādu konceptu.

Attiecībā uz sajaukšanas iespējas visaptverošu vērtējumu Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka Apelācijas padome ir pieļāvusi kļūdas, neņemot vērā elementa “sandrone” dominējošo lomu apzīmējumā, kas ir preču zīmes reģistrācijas pieteikuma priekšmets, un neiespējamību veikt konceptuālo salīdzinājumu. Otrkārt, tā norāda, ka tā ir kļūdījies, neņemot vērā vairākas attiecīgo preču īpatnības, proti, ka vīnu pasaulē nosaukumiem – vai tie būtu uzvārdi vai vīnaudzētavu nosaukumi – ir liela nozīme, jo tie tiek izmantoti, lai atsauktos uz vīniem un apzīmētu tos. Tāpēc tā uzskata, ka, lai identificētu prasītāja vīnus, tiks izmantots atšķirtspējīgais elements

“sandrone” vai arī nosaukums kopumā, proti, “luciano sandrone”, nevis tikai elements “luciano”. Tā uzsver, ka Apelācijas padome arī nav ņēmusi vērā reālu vai izdomātu spēņu vai itāļu vārdu vai uzvārdu izmantošanas biežumu viņu nozarē un to, ka patērētāji ir pieraduši pie preču zīmēm, kas ietver šos elementus, līdz ar to viņi katru reizi, kad šāda veida vārds vai uzvārds parādīsies attiecīgajā preču zīmē saistībā ar citiem elementiem, nedomās, ka tas norāda, ka visām precēm, kurām tas tiek izmantots, ir viena un tā pati izcelsme.

Attiecīgi Vispārējā tiesa secina, ka viņu nozarē, kur no vārdiem un uzvārdiem veidotu apzīmējumu izmantošana ir ļoti izplatīta, ir mazticams, ka vidusmēra patērētājs varētu ticēt ekonomiskās saiknes esamībai starp konfliktējošo apzīmējumu īpašniekiem tikai tāpēc, ka tiem ir kopīgs itāļu vārds *Luciano*. Tātad šis fakts vien neļauj secināt, ka attiecībā uz viņu apzīmējošām preču zīmēm pastāv sajaukšanas iespēja, jo konkrētā sabiedrības daļa necer, ka minēto izplatīto vārdu kā preču zīmes elementu izmanto tikai viens ražotājs.

c. Procesuālo tiesību jautājumi

2019. gada 7. maijā pasludinātajā spriedumā ***mobile.de/EUIPO (Automašīnas attēls paskaidres balonā)*** (T-629/18, [EU:T:2019:292](#)) Vispārējā tiesa lēma par lūguma ierobežot to preču un pakalpojumu sarakstu, saistībā ar kuriem bija pieteikta attiecīgās preču zīmes reģistrācija, izskatīšanu. Šo lūgumu prasītāja iesniedza procesā Apelācijas padomē, kas notika pēc *EUIPO* pārbaudītāja daļēja reģistrācijas atteikuma, un tas attiecās uz visām precēm un pakalpojumiem, saistībā ar kuriem tika atteikta reģistrācija. Tā vietā, lai secinātu, ka lēmums vairs nav jāpieņem, Apelācijas padome atzina apelācijas sūdzību par nepieņemamu, pamatojoties uz to, ka prasītājas iesniegtais dokuments, kas attiecās uz minēto ierobežojuma lūgumu, neatbilda kritērijiem, lai tiktu pieņemts kā paziņojums, kurā ir izklāstīts apelācijas pamatojums, jo tas neietvēra nevienu argumentu, kas pamatotu pārbaudītāja lēmuma atcelšanu. *EUIPO* pievienojās prasītājas prasījumiem atcelt Apelācijas padomes lēmumu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa uzsvēra, ka, neraugoties uz to, ka *EUIPO* pievienojās prasītājas nostājai, Vispārējā tiesa nav atbrīvota no pienākuma pārbaudīt apstrīdētā lēmuma tiesiskumu. *EUIPO* apelācijas padome neatkarība neļauj *EUIPO* grozīt vai atsaukt apelācijas padomes pieņemtu lēmumu vai pat dot tai norādījumus šajā sakarā.

Otrkārt, Vispārējā tiesa atgādināja, ka preču zīmes pieteicējs var jebkurā brīdī – tātad arī apelācijas procesā – ierobežot preču un pakalpojumu sarakstu, kas ietverts viņa preču zīmes pieteikumā. Tā kā lūgums ierobežot preču un pakalpojumu sarakstu tika iesniegts termiņā, kas paredzēts, lai iesniegtu rakstveida paziņojumu, kurā izklāstīti apelācijas sūdzības pamati, Apelācijas padomei bija pienākums neatkarīgi no tā, vai šāds paziņojums ticis iesniegts, lemt par šo lūgumu.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secināja, ka Apelācijas padome, neņemot par šo ierobežojuma lūgumu, ir pārkāpusi Regulas 2017/1001 49. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar Deleģētās regulas 2018/625⁶⁴ 27. panta 5. punktu, un atcēla apstrīdēto lēmumu.

2. Dizainparaugi

Vispārējā tiesa ar 2019. gada 6. jūnijā pasludināto spriedumu ***Rietze/EUIPO – Volkswagen (Transportlīdzeklis “VW Caddy”)*** (T-192/18, [EU:T:2019:379](#)) apstiprināja Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) lēmumu, saskaņā ar kuru dizainparaugs, kurā attēlots transportlīdzeklis *VW Caddy*, ir jauns Regulas Nr. 6/2002⁶⁵

64| Komisijas Deleģētā regula (ES) 2018/625 (2018. gada 5. marts), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/1001 par Eiropas Savienības preču zīmi un atceļ Deleģēto regulu (ES) 2017/1430 (OV 2018, L 104, 1. lpp.).

65| Padomes Regula (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.).

5. panta izpratnē un tam ir individuāla būtība šīs regulas 6. panta izpratnē. Šīs lietas pamatā ir spēkā neesamības atzīšanas process, ko ierosinājis prasītāja, Vācijas sabiedrība *Rietze*, kas pārdod mazizmēra transportlīdzekļus. Apstrīdētais dizainparaugs ir dizainparaugs, kurā ir attēlots transportlīdzeklis *VW Caddy*, ko *Volkswagen* laidusi apgrozībā tirgū 2011. gadā. Lai pierādītu agrāka dizainparauga izpaušanu sabiedrībai, prasītāja atsaucās uz iepriekšējo šī transportlīdzekļa modeli, proti, *VW Caddy (2K) Life* modeli, kas laists apgrozībā tirgū 2004. gadā.

Vispirms Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas argumentu, saskaņā ar kuru *EUIPO* esot bijis, pirmkārt, jāizsver konfliktējošo dizainparaugu iezīmes, otrkārt, jāizvērtē to kopīgās īpašības un, treškārt, jānošķir to estētiskās iezīmes no tehniskajām iezīmēm.

Pēc tam Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas argumentāciju, saskaņā ar kuru *EUIPO* neesot ņēmis vērā atsevišķus pierādījumu elementus, uz kuriem esot agrākā dizainparauga ilustrācija. Vispārējā tiesa atgādināja, ka lietas dalībniekam, kas iesniedzis spēkā neesamības atzīšanas pieteikumu, ir jāsniedz precīzi un pilnīgi agrākā dizainparauga attēli un ka Apelācijas padomei nevar pieprasīt, lai tā kombinētu dažādus ražojuma, kuros ir iekļauts agrākais dizainparaugs, attēlus vai pat aizstātu elementu, kas parādās lielākajā daļā no attēliem, ar elementu, kas parādās tikai vienā no attēliem. Līdz ar to Vispārējā tiesa noraidīja prasību.

3. Augu šķirnes

2019. gada 5. februārī pasludinātajā spriedumā *Mema/CPVO ('Braeburn 78' (11078))* (T-177/16, [EU:T:2019:57](#)) Vispārējā tiesa sniedza precizējumus par Kopienas Augu šķirņu biroja (*CPVO*) Apelācijas padomes veiktās pārbaudes apjomu, tostarp paralēlismu ar pienākumiem, kas ir noteikti Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Apelācijas padomei. Šajā lietā ar *CPVO* Apelācijas padomes lēmumu tika apstiprināts *CPVO* lēmums noraidīt prasītāja lūgumu piešķirt Kopienas aizsardzību attiecībā uz ābolu šķirni 'Braeburn 78'. *CPVO* būtībā uzskatīja, ka šī šķirne nav pietiekami atšķirīga no šķirnes 'Royal Braeburn'.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādināja, ka *CPVO* uzdevumam ir raksturīga nosacījumu, kas attiecināmi uz pieteikuma par Kopienas aizsardzības piešķiršanu pārbaudi, zinātniskā un tehniskā sarežģītība, un līdz ar to ir jāatzīst, ka *CPVO* tā uzdevumu izpildē ir rīcības brīvība, kas attiecas tostarp uz šķirnes atšķirtspējīgas īpašības novērtēšanu. Tomēr *CPVO* Apelācijas padomei ir saistošs labas pārvaldības princips, saskaņā ar kuru tai ir pienākums rūpīgi un objektīvi pārbaudīt visus atbilstošos tajā izskatāmās lietas faktiskos un tiesiskos elementus. Turklāt tiesību normas attiecībā uz *CPVO* uzsāktiem procesiem ir *mutatis mutandis* piemērojamas apelāciju procesiem. Tādējādi princips par Regulas Nr. 2100/94 ⁶⁶ 76. pantā paredzēto faktu pārbaudi pēc savas iniciatīvas ir piemērojams arī šādā procesā Apelācijas padomē.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norādīja, ka Regulas Nr. 2100/94 72. pants, kurā ir paredzēts, ka Apelācijas padome var vai nu darboties tās instances kompetences jomā, kas ir pieņēmusi apstrīdēto lēmumu, vai nodot lietu minētajai instancei turpmākai izskatīšanai, ir formulēts līdzīgi Regulas 2017/1001 ⁶⁷ 71. panta 1. punktam. No šīs normas, kā arī no Regulas 2017/1001 jēgas izriet, ka Apelācijas padomei, lai pieņemtu lēmumu par apelāciju, ir tāda pati kompetence kā instancei, kas pieņēmusi apstrīdēto lēmumu, un ka tās pārbaude aptver visu lietu tādu, kāda tā ir lēmuma pieņemšanas brīdī. Tāpat no šī panta izriet, ka pastāv funkcionālā turpinātība starp dažādām *EUIPO* instancēm, no kā izriet, ka apelācijas padomēm, no jauna izskatot lēmumus, ko pieņēmušas *EUIPO* nodaļas, lemjot pirmajā instancē, ir pienākums pamatot savu lēmumu ar visiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, ko lietas dalībnieki izvirzījuši gan procesā tajā nodaļā, kura lēma pirmajā instancē, gan apelācijas procesā. Turklāt apjoms, kādā *EUIPO* Apelācijas padomei jāveic pārbaude attiecībā uz lēmumu, kas

⁶⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 2100/94 (1994. gada 27. jūlijs) par Kopienas augu šķirņu aizsardzību (OV 1994, L 227, 1. lpp.).

⁶⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.).

ir apelācijas priekšmets, nav atkarīgs no tā, vai lietas dalībnieks, kas iesniedzis apelāciju, izvirza īpašu pamatu attiecībā uz šo lēmumu, kritizējot *EUIPO* nodaļas, kas izskatījusi lietu pirmajā instancē, veikto tiesību normas interpretāciju vai piemērošanu, vai tikai šīs nodaļas veikto pierādījumu novērtējumu.

Vispārējā tiesa attiecīgi uzskatīja, ka, ņemot vērā Regulas 2017/1001 un Regulas Nr. 2100/94 tiesību normu līdzību, līdzīgi principi ir piemērojami arī procesā *CPVO*.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētais lēmums nav pamatots vai vismaz nav pietiekami pamatots, un nolēma to atcelt.

VI. Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi

1. Terorisma apkarošana

2019. gada 6. marta spriedumā ***Hamās/Padome*** (T-289/15, pārsūdzēts apelācijā ⁶⁸, [EU:T:2019:138](#)) Vispārējā tiesa lēma par prasību atcelt tiesību aktu, kuru *Hamās*, kas bija iekļauta grupu un organizāciju sarakstā, uz kurām attiecas īpaši ierobežojoši pasākumi, kas terorisma apkarošanas nolūkā vērsti pret konkrētām personām un organizācijām, bija cēlusi par Lēmumu (KĀDP) 2015/521 un Īstenošanas regulu (ES) 2015/513 ⁶⁹. Precīzāk, ja sākotnējos 2001. gada sarakstos ⁷⁰ bija ietverts vienīgi *Hamās* teroristu atzars (*Hamās-Izz al-Din al-Qassem*), tad, sākot no 2003. gada, atjaunojot 2001. gada aktus, tajā papildus tika iekļauts organizācijas politiskais atzars (*Hamās*) ⁷¹. Ar apstrīdētajiem tiesību aktiem saistītajā pamatojumā Padome norādīja, ka tā ir pamatojusies uz četriem valsts lēmumiem, proti, lēmumu, ko pieņēmusi Lielbritānijas iestāde (turpmāk tekstā – “*Home Secretary* [Apvienotās Karalistes iekšlietu ministra] lēmums”), un trīs Amerikas Savienoto Valstu iestāžu pieņemtiem lēmumiem.

68| Lieta C-386/19 P, ***Hamās/Padome***.

69| Padomes Lēmums (KĀDP) 2015/521 (2015. gada 26. marts), ar ko atjaunina un groza to personu, grupu un vienību sarakstu, kurām piemēro 2., 3. un 4. pantu Kopējā nostājā 2001/931/KĀDP par konkrētu pasākumu īstenošanu cīņā pret terorismu, un ar ko atceļ Lēmumu 2014/483/KĀDP (OV 2015, L 82, 107. lpp.); Padomes Īstenošanas regula (ES) 2015/513 (2015. gada 26. marts), ar ko īsteno 2. panta 3. punktu Regulā (EK) Nr. 2580/2001 par īpašiem ierobežojošiem pasākumiem, kas terorisma apkarošanas nolūkā vērsti pret konkrētām personām un organizācijām, un ar kuru atceļ Īstenošanas regulu (ES) Nr. 790/2014 (OV 2015, L 82, 1. lpp.).

70| Šī teroristu atzara nosaukums bija ietverts sarakstā, kas iekļauts Padomes Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP (2001. gada 27. decembris) par konkrētu pasākumu īstenošanu cīņā pret terorismu (OV 2001, L 344, 93. lpp.) pielikumā, kā arī sarakstā, kas sagatavots ar Padomes Lēmumu 2001/927/EK (2001. gada 27. decembris), ar kuru nosaka Padomes Regulas (EK) Nr. 2580/2001 par īpašiem ierobežojošiem pasākumiem, kas terorisma apkarošanas nolūkā vērsti pret konkrētām personām un organizācijām, 2. panta 3. punktā paredzēto sarakstu (OV 2001, L 344, 83. lpp.).

71| Padomes Kopējā nostāja 2003/651/KĀDP (2003. gada 12. septembris), ar ko atjaunina Kopējo nostāju 2001/931/KĀDP par konkrētu pasākumu īstenošanu cīņā pret terorismu un atceļ Kopējo nostāju 2003/482/KĀDP (OV 2003, L 229, 42. lpp.); Padomes Lēmums 2003/646/EK (2003. gada 12. septembris), ar ko īsteno 2. panta 3. punktu Regulā (EK) Nr. 2580/2001 par īpašiem ierobežojošiem pasākumiem, kas terorisma apkarošanas nolūkā vērsti pret konkrētām personām un organizācijām, un atceļ Lēmumu 2003/480/EK (OV 2003, L 229, 22. lpp.).

Noraidot šo prasību, attiecībā uz šiem pēdējiem minētajiem lēmumiem Vispārējā tiesa vispirms atgādināja, ka Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punktā ⁷² minētais jēdziens "kompetenta iestāde" neattiecas vienīgi uz dalībvalstu iestādēm, bet tajā principā var būt ietvertas arī trešo valstu iestādes, jo Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūcijas 1373 (2001) īstenošana un tajā ietvertā cīņa pret terorismu pasaules līmenī tostarp attaisno šādu visu valstu ciešu sadarbību.

Turklāt attiecībā uz lēmumu, ko sagatavojušas šādas trešo valstu iestādes, izmantošanu Vispārējā tiesa norādīja, ka, ja Padome pamatojas uz šāda veida lēmumu, tai vispirms ir jāpārbauda, vai šis lēmums ir pieņemts, ievērojot tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Konkrētāk, savu tiesību aktu pamatojumā Padomei ir jāsniedz norādes, kas ļauj uzskatīt, ka tā ir veikusi šādu pārbaudi. Vispārējā tiesa uzskata, ka šim mērķim Padomei šajā pamatojumā ir jānorāda iemesli, kuru dēļ tā uzskata, ka trešās valsts lēmums, uz kuru tā balstās, ir pieņemts, ievērojot tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā; ietvertās norādes par šo tēmu attiecīgā gadījumā var būt īsas. Šajā lietā Vispārējā tiesa nosprieda, ka norāde, saskaņā ar kuru lēmums, kuru sagatavojusi trešās valsts iestāde, ir publicēts šīs valsts oficiālajā vēstnesī, nav pietiekama, lai varētu uzskatīt, ka Padome ir ievērojusi šo pienākumu pārbaudīt, vai šajā valstī ir ievērotas tiesības uz aizstāvību. Tādējādi, tā kā pamatojums saistībā ar ASV lēmumiem tika atzīts par nepietiekamu, Vispārējā tiesa atzina, ka šos lēmumus nevar izmantot par apstrīdēto tiesību aktu pamatojumu. Turpinājumā tā norādīja, ka, tā kā Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punktā nav pieprasīts, ka Padomes tiesību akti būtu jābalsta uz vairākiem kompetento iestāžu lēmumiem, apstrīdētajos tiesību aktos varēja atsaukties vienīgi uz *Home Secretary* lēmumu, secinot, ka ir jāturpina prasības izvērtēšana, ierobežojot šo izvērtēšanu attiecībā uz apstrīdētajiem tiesību aktiem daļā, kurā tie ir balstīti uz šo pēdējo minēto lēmumu.

Turklāt, ņemot vērā apstrīdēšanu saistībā ar šī *Home Secretary* lēmuma administratīvo raksturu, Vispārējā tiesa nosprieda, ka apstākļi, ka lēmums ir administratīvs, nevis tiesas lēmums, nav noteicošais, lai piemērotu Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punktu, jo pašas šīs tiesību normas formulējumā ir tieši paredzēts, ka iestāde, kas nav tiesu iestāde, var tikt kvalificēta kā kompetenta iestāde šīs tiesību normas izpratnē. Proti, pat ja Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punkta otrajā daļā prioritāte ir piešķirta tiesu iestāžu pieņemtiem lēmumiem, Vispārējā tiesa uzskata, ka ar to nav liegts ņemt vērā administratīvo iestāžu pieņemtos lēmumus, ja, pirmkārt, šīm iestādēm valsts tiesībās faktiski ir piešķirta kompetence pieņemt ierobežojošus lēmumus attiecībā uz terorismā iesaistītiem grupējumiem un, otrkārt, ja šīs iestādes, lai arī tās ir tikai administratīvas iestādes, tomēr var tikt uzskatītas par "līdzvērtīgām" tiesu iestādēm, kad to lēmumi ir pārsūdzami tiesā. Šajā lietā tika uzskatīts, ka šis nosacījums ir izpildīts, jo apstrīdētais *Home Secretary* lēmums var būt pārsūdzības tiesā priekšmets, tādējādi arī uzskatot, ka šī administratīvā iestāde ir jāuzskata par kompetento iestādi iepriekš minētās tiesību normas izpratnē.

Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka prasība Padomei saskaņā ar Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punkta pirmo daļu, pirms personu vai vienību nosaukumi tiek ierakstīti līdzekļu iesaldēšanas sarakstos, pamatojoties uz kompetento iestāžu pieņemtajiem lēmumiem, pārliecināties, ka šie lēmumi ir "balstīti uz nopietniem un ticamiem pierādījumiem vai norādēm", attiecas vienīgi uz lēmumiem par izmeklēšanas vai kriminālvajāšanas uzsākšanu, nevis uz lēmumiem par notiesāšanu. Līdz ar to tika nospriests, ka šajā gadījumā *Home Secretary* lēmums nav lēmums par izmeklēšanas uzsākšanu vai kriminālvajāšanu, un tas ir jāpielīdzina lēmumam par notiesāšanu tādējādi, ka saskaņā ar Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punktu Padomei apstrīdēto tiesību aktu pamatojumā nav jānorāda nopietni pierādījumi un norādes, uz kurām ir balstīts šīs iestādes lēmums.

72] Saskaņā ar šīs tiesību normas pirmo teikumu "sarakstu pielikumā izstrādā, pamatojoties uz precīzu informāciju vai materiālu attiecīgajā lietā, kas norāda, ka kompetenta iestāde pieņēmusi lēmumu par attiecīgajām personām, grupām un organizācijām neatkarīgi no tā, vai lieta ir par izmeklēšanas uzsākšanu vai apsūdzību saistībā ar terora akta veikšanu, mēģinājumu izdarīt terora aktu, līdzdalību šādā aktā vai tā veicināšanu, pamatojoties uz nopietniem un ticamiem pierādījumiem vai versijām, vai notiesāšanu par šādiem nodarījumiem".

Visbeidzot Vispārējā tiesa norādīja, ka, tā kā tas vien, ka sākotnējās iekļaušanas pamatā esošais valsts lēmums joprojām ir spēkā, vairs neļauj secināt, ka turpina pastāvēt risks, ka attiecīgā persona vai organizācija varētu iesaistīties ar terorismu saistītās darbībās, Padomei ir jābalsta šīs personas vai organizācijas saglabāšana minētajā sarakstā uz aktualizētu situācijas vērtējumu, ņemot vērā jaunākus faktiskos apstākļus, kas pierāda minētā riska saglabāšanos. Šajā lietā tika atzīts, ka tas tā ir, jo Padome ir balstījusi prasītāja nosaukuma atkārtotu iekļaušanu strīdīgajos sarakstos, pirmkārt, uz lēmumu, kas kvalificēti kā kompetento iestāžu lēmumi Kopējās nostājas 2001/931 1. panta 4. punkta izpratnē, saglabāšanu spēkā un, otrkārt, uz faktiem, kas ir uzskatāmi par jaunāku informāciju, uz kuru Padome atsaucas autonomi, lai pierādītu, ka joprojām saglabājas *Hamas* iesaistīšanās teroristu organizācijās risks.

2. Ukraina

2019. gada 11. jūlijā pasludinātajos spriedumos **Yanukovych/Padome** (T-244/16 un T-285/17, [EU:T:2019:502](#)) un **Klymenko/Padome** (T-274/18, [EU:T:2019:509](#)) Vispārējā tiesa atcēla vairākus Padomes tiesību aktus ⁷³ par ierobežojošiem pasākumiem, kuri pieņemti saistībā ar situāciju Ukrainā un ar kuriem bija pagarināta ar šiem ierobežojošajiem pasākumiem skarto personu, vienību un struktūru saraksta ⁷⁴ spēkā esamība – daļā, kurā šajā sarakstā bija saglabāti prasītāju: Ukrainas agrākā prezidenta un agrākā Ukrainas ieņēmumu un nodevu ministra personvārdi. Iekļaušanu tika nolemts veikt, pamatojoties uz to, ka attiecībā uz prasītājiem Ukrainā notiek pirmstiesas izmeklēšana par noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar valsts līdzekļu piesavināšanos un to nelikumīgu pārsūtīšanu ārpus Ukrainas, un pēc tam tā tika pagarināta, pamatojoties uz to, ka attiecībā uz prasītājiem minētās valsts iestādes veic kriminālprocesu par publisko līdzekļu vai aktīvu nelikumīgu piesavināšanos.

Vispārējā tiesa, piemērojot judikatūrā iedibinātus principus, kuri izriet no 2018. gada 19. decembra sprieduma **Azarov/Padome** ⁷⁵, šajās abās lietās vispirms atgādina, ka Savienības tiesām ir jāveic visu Savienības tiesību aktu tiesiskuma kontrole no pamattiesību ievērošanas viedokļa. Pat ja Padome var balstīt ierobežojošu pasākumu pieņemšanu vai saglabāšanu spēkā uz trešās valsts lēmumu, tai pašai ir jāpārbauda, ka šāds lēmums ir ticis pieņemts, minētajā valstī ievērojot tostarp tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Šajā ziņā tā precizē, ka, pat ja fakts, ka attiecīgā trešā valsts ir pievienojusies Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai (turpmāk tekstā – “ECPAK”), nozīmē to, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā – “ECT”) veic ECPAK garantēto tiesību kontroli, šāds apstāklis tomēr nevar padarīt par lieku iepriekš minēto pārbaudes prasību. Turklāt Padomei, lai izpildītu savu pienākumu norādīt pamatojumu, tiesību aktos, ar kuriem tiek noteikti ierobežojoši pasākumi, ir jāatspoguļo, ka tā ir pārbaudījusi, ka trešās valsts lēmums, uz kuru tā balsta šos pasākumus, ir ticis pieņemts, ievērojot minētās tiesības. Tāpat Padomei šī pārbaude ir jāveic neatkarīgi no visiem prasītāju iesniegtajiem pierādījumu elementiem.

73| Šajā gadījumā lietās T-244/16 un T-285/17 tika lūgts atcelt Padomes Lēmumu (KĀDP) 2016/318 (2016. gada 4. marts) (OV 2016, L 60, 76. lpp.) un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2016/311 (2016. gada 4. marts) (OV 2016, L 60, 1. lpp.), Padomes Lēmumu (KĀDP) 2017/381 (2017. gada 3. marts) (OV 2017, L 58, 34. lpp.) un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2017/374 (2017. gada 3. marts) (OV 2017, L 58, 1. lpp.), un lietā T-274/18, – Padomes Lēmumu (KĀDP) 2018/333 (2018. gada 5. marts) (OV 2018, L 63, 48. lpp.) un Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2018/326 (2018. gada 5. marts) (OV 2018, L 63, 5. lpp.).

74| Proti, personas, vienības un struktūras, uz kurām attiecas Padomes Lēmuma 2014/119/KĀDP (2014. gada 5. marts) par ierobežojošiem pasākumiem, kas vērsti pret konkrētām personām, vienībām un struktūrām saistībā ar situāciju Ukrainā (OV 2014, L 66, 26. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2015/143 (2015. gada 29. janvāris) (OV 2015, L 24, 16. lpp.), 1. pants, kā arī Padomes Regulas (ES) Nr. 208/2014 (2014. gada 5. marts) (OV 2014, L 66, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (ES) 2015/138 (2015. gada 29. janvāris) (OV 2015, L 24, 1. lpp.), 2. pants.

75| Tiesas spriedums, 2018. gada 19. decembris, **Azarov/Padome** (C-530/17 P, [EU:C:2018:1031](#)).

Turpinājumā Vispārējā tiesa norāda, ka, lai arī Padome apgalvo, ka Ukrainā kriminālprocesu norises laikā ir tikusi veikta tiesas kontrole un ka vairāki šajā kontekstā pieņemti tiesu nolēmumi pierāda, ka tā ir varējusi pārbaudīt attiecīgo tiesību ievērošanu, šādi nolēmumi paši par sevi vien nevar pierādīt, ka Ukrainas iestāžu lēmums veikt kriminālprocesus, uz kuru būtībā ir balstīta ierobežojošo pasākumu atstāšana spēkā, ir ticis pieņemts, ievērojot tiesības uz aizstāvību un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Visi Padomes minētie tiesu nolēmumi iekļaujas kriminālprocesos, kas bija prasītāju personvārdu iekļaušanas un saglabāšanas sarakstā pamats, un tie ir tikai pakārtoti šiem procesiem, jo tie ir vai nu ar aizsardzības pasākumiem saistīti lēmumi, vai nu procesuālie lēmumi.

Spriedumā **Klymenko/Padome** (T-274/18) Vispārējā tiesa it īpaši uzsver, ka Padome nepaskaidro, kā šo nolēmumu esamība ļauj uzskatīt, ka ir tikusi garantēta attiecīgo tiesību aizsardzība, lai gan Ukrainā notiekošais kriminālprocess, uz kuru 2014. gada bija balstīti attiecīgie ierobežojošie pasākumi, joprojām ir pirmstiesas izmeklēšanas stadijā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atsaucas uz ECPAK ⁷⁶ un uz Pamattiesību hartu ⁷⁷, no kurām izriet, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā princips tostarp ietver tiesības tikt tiesātam saprātīgā termiņā. Vispārējā tiesa uzsver, ka ECT jau ir norādījusi, ka šī principa pārkāpums var tikt konstatēts it īpaši tad, kad kriminālprocesa izmeklēšanas stadijai ir raksturīgi vairāki neaktīvi posmi, par ko atbildība ir attiecināma uz iestādēm, kuru kompetencē ietilpst šī izmeklēšana. Vispārējā tiesa arī atgādina, ka tad, kad attiecībā uz personu vairāku gadu garumā ir noteikti ierobežojoši pasākumi un tas ir tā paša attiecīgajā trešajā valstī veikta kriminālprocesa esamības dēļ, Padomei ir padziļināti jāizvērtē jautājums par varbūtējiem iestāžu pieļautiem šīs personas pamattiesību pārkāpumiem. Tāpēc Padomei vismaz bija jānorāda iemesli, kuru dēļ tā var uzskatīt, ka šīs tiesības ir tikušas ievērotas jautājumā par to, vai prasītāja lieta ir izskatīta saprātīgā termiņā.

Pirms lemt pēc būtības, Vispārējā tiesa šajā pašā lietā arī noraidīja nepieņemamības pamatu, ko Padome bija izvirzījusi tāpēc, ka prasītājs, balstoties uz spriedumu *Azarov/Padome*, esot izvirzījis jaunu pamatu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa, pirmkārt, norāda, ka spriedumā *Azarov/Padome* Tiesa pēc tam, kad bija atcēlusi 2017. gada 7. jūlija spriedumu **Azarov/Padome** ⁷⁸, uzskatīja, ka lieta ir izskatāmā stāvoklī, un atcēla apstrīdētos tiesību aktus, konstatējot pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu, kas ir absolūtais pamats, kurš kā tāds var tikt izvirzīts jebkurā brīdī. Otrkārt, Vispārējā tiesa norādīja, ka katrā ziņā prasītāja argumentiem, kurus viņš izvirzījis, balstoties uz spriedumu *Azarov/Padome*, ir cieša saikne ar atsevišķiem prasības pieteikuma punktiem, un tāpēc šī iemesla dēļ tie arī ir pieņemami. Treškārt, Vispārējā tiesa atzīmē, ka, tā kā Tiesa ir apstiprinājusi Vispārējās tiesas judikatūru, kas eksistēja brīdī, kad prasītājs bija cēlis savu prasību, spriedums *Azarov/Padome* veido tiesību elementu, kas var attaisnot jauna pamata vai iebilduma izvirzīšanu.

76| 6. panta 1. punkts.

77| 47. pants.

78| Vispārējās tiesas spriedums, 2017. gada 7. jūlijs, **Azarov/Padome** (T-215/15, [EU:T:2017:479](#)).

VII. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija

Ar 2019. gada 12. martā pasludināto spriedumu **Ungārija/Komisija** (T-139/15, [EU:T:2019:156](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt tiesību aktu, ko Ungārija atbilstoši LESD 263. pantam bija cēlusi pret Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2015/103 ⁷⁹, ar kuru tai tika piemērota finanšu korekcija 25 % apmērā no kopējās restrukturizācijas atbalsta summas par cukura ražotņu pilnīgu demontāžu, kas bija piešķirts Ungārijas cukura ražotājiem saistībā ar pagaidu shēmu cukura rūpniecības restrukturizācijai.

Pirmām kārtām Vispārējai tiesai bija jālemj par jautājumu, kurā brīdī ir jāizvērtē, vai silosi ir ražošanas iekārtas, kas ir demontējamas, lai varētu tikt saņemts restrukturizācijas atbalsts par pilnīgu demontāžu, vai arī uz tiem attiecas viens no izņēmumiem, ko Tiesa noteikusi 2013. gada 14. novembra spriedumā lietā **SFIR u.c.** (no C-187/12 līdz C-189/12, [EU:C:2013:737](#)).

Vispārējā tiesa uzskatīja, ka silosu kvalifikācija ir nosakāma atbalsta pieteikuma iesniegšanas datumā, nevis restrukturizācijas procesa beigās. Proti, lai sasniegtu konkrētajā tiesiskajā regulējumā izvirzīto mērķi samazināt Savienības nerentablās cukura ražošanas jaudu, Savienības likumdevējs ir paredzējis divas atšķirīgas restrukturizācijas shēmas atkarībā no veicamās demontāžas veida, proti, pilnīgas demontāžas vai daļējas demontāžas, kas dod tiesības uz atšķirīgām restrukturizācijas atbalsta summām. Pilnīgas demontāžas gadījumā izņēmuma kārtā var tikt saglabātas visas iekārtas, kas nav nepieciešamas cukura, izoglikozes vai inulīna sīrupa ražošanai vai nav tieši saistītas ar minēto produktu ražošanu, piemēram, iesaiņošanas iekārtas. Savukārt daļējas demontāžas gadījumā var tikt saglabātas iekārtas, kas ir nepieciešamas cukura, izoglikozes vai inulīna sīrupa ražošanai vai ir tieši saistītas ar minēto produktu ražošanu, tostarp ar nosacījumu, ka tās vairs netiek izmantotas to produktu ražošanai, uz kuriem attiecas cukura KTO.

Taču, pirmkārt, ja silosu kvalifikācija tiktu izvērtēta restrukturizācijas procesa beigās, tas gan pilnīgas demontāžas, gan daļējas demontāžas gadījumā ļautu saglabāt silosus, kas atbalsta pieteikuma iesniegšanas datumā bija ražošanas iekārtas. Līdz ar to daļas no ražošanas iekārtām saglabāšana vairs nebūtu raksturīga daļējai demontāžai, bet būtu iespējama arī pilnīgas demontāžas gadījumā, lai gan uzņēmēji, ņemot vērā lielākas izmaksas, kas rodas saistībā ar pilnīgu demontāžu, saņem restrukturizācijas atbalsta summu, kas ir par 25 % lielāka nekā daļējas demontāžas gadījumā piešķiramā summa. Otrkārt, silosi, kas hipotētiski būtu uzskatāmi par ražošanas iekārtām atbalsta pieteikuma iesniegšanas datumā, nebūtu minēti restrukturizācijas plānā kā demontējamās ražošanas iekārtas, tādējādi pārkāpjot Regulas Nr. 320/2006 ⁸⁰ 4. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Treškārt, apņemšanās demontēt visas ražošanas iekārtas, kurai ir jābūt pievienotam pieteikumam par restrukturizācijas atbalstu par pilnīgu demontāžu, būtu neatbilstoša, jo tā neattiektos uz visām ražošanas iekārtām, kas pastāvētu šīs apņemšanās datumā.

⁷⁹ Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2015/103 (2015. gada 16. janvāris), ar ko no Eiropas Savienības finansējuma izslēdz konkrētus dalībvalstu izdevumus, kurus tās attiecinājušas uz Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF) un uz Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) (OV 2015, L 16, 33. lpp.).

⁸⁰ Padomes Regula (EK) Nr. 320/2006 (2006. gada 20. februāris), ar ko nosaka pagaidu shēmu cukura rūpniecības restrukturizācijai Kopienā un groza Regulu (EK) Nr. 1290/2005 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV 2006, L 58, 42. lpp.).

Otrām kārtām Vispārējā tiesa izskatīja jautājumu par to, vai, ņemot vērā konkrētā tiesiskā regulējuma interpretācijas objektīvās grūtības saistībā ar jautājumu par silosu saglabāšanu pilnīgas demontāžas gadījumā, Komisijai būtu bijusi jāsamazina finanšu korekcijas summa vai pat būtu bijis jāatsakās no jebkādas korekcijas atbilstoši dokumentā VI/5330/97⁸¹, it īpaši minētā dokumenta 2. pielikuma sadaļas “Robežgadījumi” otrajā rindkopā ietvertajām pamatnostādnēm (turpmāk tekstā – “robežgadījums”).

Vispārējā tiesa uzskata, ka robežgadījums ir izsvēršanas apstāklis, kas automātiski nedod tiesības uz tā piemērošanu. Proti, robežgadījuma piemērošana ir pakārtota nosacījumiem par to, ka, pirmkārt, grāmatojumu noskaidrošanas procedūrā Komisijas konstatētā nepilnība izriet no Savienības tiesiskā regulējuma interpretācijas grūtībām un, otrkārt, valsts iestādes ir veikušas visu nepieciešamo nepilnības labošanai, līdzko Komisija to ir atklājusi.

VIII. Veselības aizsardzība

2019. gada 16. maijā pasludinātajā spriedumā **GMPO/Komisija** (T-733/17, pārsūdzēts apelācijā⁸², [EU:T:2019:334](#)) Vispārējā tiesa pilnībā noraidīja prasību daļēji atcelt Komisijas lēmumu no Eiropas Savienības reti sastopamu slimību ārstēšanai paredzēto zāļu reģistra svītrot zāles, kuru aktīvā viela ir trientīns un kuru iniciatore ir prasītāja – *GMP-Orphan* (*GMPO*), jo tās neatbilst Regulā Nr. 141/2000⁸³ paredzētajiem kritērijiem, proti, sniegt “ievērojamu labumu” pacientiem, kuri slimo ar reti sastopamu slimību, salīdzinājumā ar citām jau apstiprinātām līdzīgām zālēm. Zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statuss prasītājai esot ļāvis izmantot 10 gadu tirgus ekskluzivitātes periodu, sākot no tirdzniecības atļaujas saņemšanas.

Prasītājas galvenais arguments bija tas, ka tās zāles, attiecībā uz kurām bija uzsākta tirdzniecības atļaujas procedūra atbilstoši ar Regulu Nr. 726/2004⁸⁴ ieviestajai centralizētajai procedūrai, pateicoties šai atļaujai, *ipso jure* esot sniegušas “ievērojamu labumu” pacientiem Regulas Nr. 141/2000 izpratnē salīdzinājumā ar citām līdzīgām zālēm, kas jau ir apstiprinātas, bet tikai vienas dalībvalsts tirgū.

Vispārējā tiesa norādīja, ka nevienā Regulas Nr. 141/2000 vai Regulas Nr. 847/2000⁸⁵ normā nav noteikts, ka Savienības līmeņa tirdzniecības atļauja zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai pati par sevi ir ievērojams labums salīdzinājumā ar – lai arī tikai vienā dalībvalstī – jau esošām, tikpat efektīvām un jau apstiprinātām zālēm. Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka iniciators šai nolūkā nevar balstīties uz vispārīgiem pieņēmumiem vai apgalvojumiem, kā, piemēram, pieņēmumu par dalībvalstīs jau esošas un atļautas ārstēšanas nepietiekamību. Tomēr viņam, pamatojoties uz konkrētiem un pamatotiem pierādījumiem un elementiem, ir jāpierāda, ka jaunās zāles sniedz labumu pacientiem un sniedz ieguldījumu tiem sniegtajā aprūpē. Vispārējā tiesa šajā

81| Komisijas 1997. gada 23. decembra dokuments VI/5330/97 “Pamatnostādnes attiecībā uz finansiālo seku aprēķinu ELVGF Garantiju nodaļas grāmatojumu noskaidrošanas lēmuma sagatavošanas ietvaros”.

82| Lieta C-575/19 P, **GMPO/Komisija**.

83| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 141/2000 (1999. gada 16. decembris) par zālēm reti sastopamu slimību ārstēšanai (OV 2000, L 18, 1. lpp.).

84| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 726/2004 (2004. gada 31. marts), ar ko nosaka cilvēkiem paredzēto un veterināro zāļu reģistrēšanas un uzraudzības Kopienas procedūras un izveido Eiropas Zāļu aģentūru (OV 2004, L 136, 1. lpp.).

85| Komisijas Regula (EK) Nr. 847/2000 (2000. gada 27. aprīlis), ar ko izklāsta noteikumus kritēriju īstenošanai, lai zālēm piešķirtu zāļu reti sastopamu slimību ārstēšanai statusu, un jēdzienu “līdzīgas zāles” un “klīniskais pārākums” definīcijas (OV 2000, L 103, 5. lpp.).

sakarā precizēja, ka šo jauno zāļu paredzamajai priekšrocībai salīdzinājumā ar esošajām zālēm ir jāpārsniedz zināms kvantitatīvais vai kvalitatīvais sliekšnis, lai to atbilstošā tiesiskā regulējuma ietvaros varētu uzskatīt par “ievērojamu” vai “būtisku”.

Šajā gadījumā Eiropas Zāļu aģentūras Reti sastopamu slimību ārstēšanai paredzētu zāļu komiteja savā atzinumā, uz kura pamata Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, uzskatīja, ka prasītāja nav iesniegusi pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka pastāv jau esošu zāļu pieejamības problēma. Šajā ziņā, vienlaikus konstatējot, ka minētās komitejas atzinumā nav sarežģītu tehnisku vai zinātnisku vērtējumu, bet gan tas būtībā ir balstīts uz faktu konstatējumiem par atsaucē zāļu pieejamību Savienībā, Vispārējā tiesa veica minētā atzinuma tiesiskuma pilnīgu pārbaudi tiesā. Tā norādīja, pirmkārt, ka komitejas veiktajai izmeklēšanai, lai pārbaudītu prasītājas šajā komitejā norādītos gadījumus, ir augsta pierādījuma vērtība un, otrkārt, ka pierādījumi, ko prasītāja bija iesniegusi šajā komitejā, ir tikuši novērtēti pareizi. Tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka apstrīdētajā lēmumā, kurā ir ietverts Reti sastopamu slimību ārstēšanai paredzētu zāļu komitejas atzinums, nav pieļauta kļūda vērtējumā.

IX. Enerģētika

2019. gada 10. septembrī pasludinātajā spriedumā **Polija/Komisija** (T-883/16, pārsūdzēts apelācijā ⁸⁶, [EU:T:2019:567](#)) Vispārējā tiesa apmierināja Polijas Republikas celto prasību atcelt Komisijas lēmumu, ar kuru tika apstiprināts Vācijas regulatīvās iestādes piedāvātais grozījums gāzes vada *OPAL* izmantošanas režīmā, kas ietver atbrīvojumu ⁸⁷.

Gāzes vads *OPAL* ir gāzes vada *Nord Stream 1* zemes posms, kas tiek izmantots Krievijas atradnēs iegūtas gāzes transportēšanai uz Eiropu, apejot “tradicionālās” tranzīta valstis, kā, piemēram, Ukrainu, Poliju un Slovākiju. 2009. gadā Komisija ar nosacījumiem apstiprināja Vācijas regulatīvās iestādes lēmumu atbrīvot gāzes vadu *OPAL* no Direktīvas 2003/55 ⁸⁸ (vēlāk aizstāta ar Direktīvu 2009/73 ⁸⁹) noteikumiem par trešo personu piekļuvi un tarifu tiesisko regulējumu. Tā kā *Gazprom* netika īstenojusi vienu no Komisijas izvirzītajiem nosacījumiem, kopš gāzes vada *OPAL* nodošanas ekspluatācijā 2011. gadā tiek izmantoti tikai 50 % gāzes vada *OPAL* transportēšanas jaudas.

2016. gadā pēc *Gazprom* lūguma Vācijas regulatīvā iestāde paziņoja Komisijai savu nodomu grozīt dažus 2009. gadā piešķirtā atbrīvojuma noteikumus. Būtībā ar šiem grozījumiem bija paredzēts pilnībā izmantot gāzes vada *OPAL* jaudu, ar nosacījumu, ka vismaz 50 % no šīs jaudas tiek pārdoti izsolēs. Komisija ar zināmiem nosacījumiem apstiprināja šo grozījumu. Ņemot vērā, ka ar šo Komisijas lēmumu *Gazprom* ir atļauts samazināt gāzes transporta apjomu caur Ukrainu un Slovākiju, kā arī – ilgtermiņā – gāzes transporta apjomu, kas šķērso Poliju, šī dalībvalsts cēla Vispārējā tiesā prasību par minētā lēmuma atcelšanu, it īpaši atsaucoties uz Polijas energoapgādes drošību.

⁸⁶ Lieta C-848/19 P, **Vācija/Polija**.

⁸⁷ Komisijas 2016. gada 28. oktobra lēmums C(2016) 6950 *final*, ar ko pārskata atbrīvojuma, kas saskaņā ar Direktīvu 2003/55 ir piemērots gāzes vadam *OPAL* attiecībā uz noteikumiem par trešo personu piekļuvi un tarifu tiesisko regulējumu, nosacījumus.

⁸⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/55/EK (2003. gada 26. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 98/30/EK atcelšanu (OV 2003, L 176, 57. lpp.).

⁸⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 94. lpp.).

Vispārējā tiesa, pirmkārt, noraidīja kā neiedarbīgu pirmo pamatu, ciktāl tas bija balstīts uz Direktīvas 2009/73 36. panta 1. punkta a) apakšpunkta pārkāpumu. Saskaņā ar šo normu gāzes starpsavienojumiem pēc lūguma uz noteiktu laiku var neattiecināt šīs direktīvas noteikumus par trešo personu piekļuvi un tarifu tiesisko regulējumu, ja vien tiek izpildīti vairāki nosacījumi. Ņemot vērā, ka viens no minētajiem nosacījumiem ir energoapgādes drošums, Polija pārmeta Komisijai, ka tā neesot ievērojusi šo tiesību normu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa tomēr norādīja, ka ieguldījums nozīmīgos jaunos gāzes infrastruktūras objektos, proti, šajā gadījumā gāzes vada *OPAL* būvniecība, ir tāds, kam bija jāatbilst energoapgādes drošības uzlabošanas kritērijam. Līdz ar to, pieņemot sākotnējo lēmumu 2009. gadā, Komisijai bija jāpārlicinās, ka paredzētais ieguldījums atbilst šim kritērijam. Savukārt Komisijai nebija pienākuma minēto kritēriju izvērtēt 2016. gadā saistībā ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu, ar kuru vienīgi tika apstiprināta to nosacījumu grozīšana, kuri ir saistīti ar sākotnējo atbrīvojumu. Tā kā šajā stadijā neviens jauns ieguldījums nav ticis plānots un Vācijas iestādes piedāvātie izmantošanas nosacījumu grozījumi neattiecas uz gāzes vada *OPAL* infrastruktūru, šis jautājums 2016. gadā nevarēja tikt vērtēts citādi nekā 2009. gadā.

Otrkārt, Vispārējā tiesa pirmo reizi pārbaudīja LESD 194. panta 1. punktā paredzēto solidaritātes principu enerģētikas jomā, kura pārkāpumu Polija apgalvoja. Vispirms Vispārējā tiesa norādīja, ka šis enerģētikas jomā konkrēti formulētais vispārējais dalībvalstu savstarpējas solidaritātes princips ietver gan Savienības, gan dalībvalstu tiesības un pienākumus. Turklāt Vispārējā tiesa precizēja, ka šis princips attiecas ne tikai uz savstarpējās palīdzības pienākumiem ārkārtas situācijās saistībā ar gāzes sagādes vai iekšējā gāzes tirgus darbību. Gluži pretēji, solidaritātes princips ietver arī Savienības un dalībvalstu vispārēju pienākumu, īstenojot savas attiecīgās pilnvaras, ņemt vērā citu dalībnieku intereses. Attiecībā uz Savienības enerģētikas politikas jomu tas nozīmē, ka Savienībai un dalībvalstīm, īstenojot savas pilnvaras šīs politikas ietvaros, ir jācenšas izvairīties no tādu pasākumu veikšanas, kas varētu ietekmēt Savienības un citu dalībvalstu intereses attiecībā uz elektroapgādes drošību, tās ekonomisko un politisko dzīvotspēju un piegādes avotu dažādošanu. Tādējādi Savienības iestādēm un dalībvalstīm, īstenojot minēto politiku, ir jāņem vērā gan Savienības, gan dažādu dalībvalstu intereses, un konflikta gadījumā šīs intereses ir jālīdzsvaro.

Ņemot vērā šo solidaritātes principa tvērumu, Komisijai, pieņemot apstrīdēto lēmumu 2016. gadā, bija jānovērtē, vai Vācijas regulatīvās iestādes piedāvātās izmaiņas gāzes vada *OPAL* izmantošanas režīmā varēja ietekmēt citu dalībvalstu intereses enerģētikas jomā, un apstiprinošas atbildes gadījumā šīs intereses jālīdzsvaro ar tām interesēm, kādas minētās izmaiņas rada Vācijas Federatīvajai Republikai un attiecīgā gadījumā Savienībai. Tomēr, tā kā apstrīdētajā lēmumā šāds vērtējums netika veikts, Vispārējā tiesa to atcēla.

X. Ķīmikālijas (*REACH*)

2019. gada 20. septembra spriedumā **BASF Grenzach/ECHA** (T-125/17, [EU:T:2019:638](#)), kas pasludināts paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa pirmo reizi lēma par Eiropas Ķīmikāliju aģentūras (*ECHA*) Apelācijas padomes uzdevumu un kompetenci, konkrētāk, par šīs padomes veiktās pārbaudes raksturu un intensitāti pārsūdzībā, kas tajā iesniegta par *ECHA* lēmumu, kurā ir lūgta papildu informācija saistībā ar vielas “triklozāns” novērtēšanu, piemērojot Regulu Nr. 1907/2006⁹⁰.

90| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH) un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.; labojumi – OV 2007, L 136, 3. lpp.).

Sabiedrība prasītāja, triklozāna ražotāja, ir vienīgā šīs vielas reģistrētāja šīs regulas izpratnē. Pēc tam, kad *ECHA* bija pieņēmusi lēmumu, lūdzot papildu informāciju no prasītājas, pēdējā minētā to apstrīdēja šīs aģentūras Apelācijas padomē, kas to daļēji atcēla. Savā prasībā Vispārējā tiesā prasītāja lūdza atcelt *ECHA* Apelācijas padomes lēmumu, balstoties uz pamatiem saistībā ar to, ka minētā apelācijas padome nav ievērojusi savu pārbaudes uzdevumu, jo tā nav veikusi zinātnisko vērtējumu, uz kuriem balstīts sākotnējais *ECHA* lēmums, “de novo” pārbaudi. Tā kā prasītājas argumentus nevarēja apmierināt, Vispārējā tiesa noraidīja prasību šādu apsvērumu dēļ.

Pirmkārt, attiecībā uz *ECHA* Apelācijas padomes pārbaudes uzdevuma apjomu Vispārējā tiesa vispirms norādīja, ka nevienā no Regulas Nr. 1907/2006 vai Regulas Nr. 771/2008⁹¹ noteikumiem nav tieši paredzēts, ka pārsūdzībā, kas tajā iesniegta par *ECHA* lēmumu, kurā ir lūgta papildu informācija vielas izvērtējuma kontekstā, Apelācijas padomei būtu jāveic prasītājas norādītā “de novo” pārbaude, proti, pārbaude par jautājumu, vai brīdī, kad tā lemj par pārsūdzību, ņemot vērā visus būtiskos tiesiskos un faktiskos apstākļus, tostarp zinātniska rakstura jautājumus, var vai nevar tiesiski tikt pieņemts jauns lēmums ar tādu pašu rezolutīvo daļu kā tajā apstrīdētajam lēmumam. Gluži pretēji, no šo abu regulu rezolutīvās daļas izriet, ka šādas pārsūdzības gadījumā Apelācijas padome vienīgi izvērtē, vai prasītājas izvirzītie argumenti ir tādi, kas var pierādīt tādas kļūdas esamību, kas ietekmē apstrīdēto lēmumu. Proti, Vispārējā tiesa konstatēja, ka, ņemot vērā procedūras *ECHA*, kas paredzēta Regulas Nr. 771/2008 vispārējā rakstura procesuālajos noteikumos, sacīkstes raksturu, šīs procedūras priekšmetu nosaka pamati, kurus prasītājs izvirza pārsūdzībā, kas celta minētajā padomē, un ka tādējādi šī veida pārsūdzības priekšmets var būt vienīgi pārbaudīt, vai prasītāja iesniegtie apstākļi var pierādīt, ka tajā apstrīdētajā lēmumā ir pieļautas kļūdas.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka no Regulas Nr. 1907/2006 vispārējās sistēmas izriet, ka procedūras noteikumi, kas ir piemērojami *ECHA*, tai pieņemot lēmumu pirmajā instancē, nevar tikt tieši piemēroti Apelācijas padomei. Vispārējā tiesa tādējādi uzskata, ka Apelācijas padomei nav jāveic jauna pārbaude, kas būtu pielīdzināma tai, ko veic *ECHA*, lemjot pirmajā instancē. Vispārējā tiesa tāpat uzskata, ka Apelācijas padomei nav jāatkārto *ECHA* sākotnējā lēmumā ietvertais zinātniskais izvērtējums, ciktāl, pirmkārt, šis izvērtējums, kas ir jāveic, ievērojot piesardzības principu, ir jāuztic vienīgi zinātniskiem ekspertiem, un, otrkārt, nevienā no Regulu Nr. 1907/2006 un Nr. 771/2008 noteikumiem nav paredzēts veikt šādu jaunu zinātnisku izvērtējumu pārsūdzībā Apelācijas padomē.

Otrkārt, attiecībā uz *ECHA* Apelācijas padomes pārbaudes intensitāti Vispārējā tiesa nosprieda, ka, pretēji Savienības tiesas veiktajai pārbaudei, Apelācijas padomes veiktā pārbaude, kas attiecas uz *ECHA* lēmumā ietvertu ļoti sarežģītu zinātnisku faktu vērtējumu, nevar būt ierobežota ar acīmredzamu kļūdu pārbaudi. Proti, ņemot vērā *ECHA* Apelācijas padomi veidojošo locekļu juridisko un zinātnisko kvalifikāciju, padomei ir nepieciešamā ekspertīze, lai tā pati varētu veikt šāda veida izvērtējumu. Tādējādi minētajai padomei tas, vai prasītājas izvirzītie argumenti var pierādīt, vai apsvērumos, kas ir minētā lēmuma pamatā, ir pieļauta kļūda, ir jāizvērtē, pamatojoties uz tās locekļu juridisko un zinātnisko kompetenci.

2019. gada 20. septembra spriedumā **Vācija/*ECHA*** (T-755/17, [EU:T:2019:647](#)) Vispārējā tiesa lēma par Eiropas Ķīmikāliju aģentūras (*ECHA*) Apelācijas padomes uzdevumu un kompetenci, konkrētāk, par šīs padomes veiktās pārbaudes raksturu un intensitāti pārsūdzībā, kas tajā iesniegta par *ECHA* lēmumu, kurā ir lūgta papildu informācija saistībā ar vielas *benpat* novērtēšanu, piemērojot Regulu Nr. 1907/2006.

Pēc tam, kad *ECHA* bija pieņēmusi lēmumu, lūdzot papildu informāciju no sabiedrībām, kas bija reģistrējušas benpatu *ECHA*, pēdējās minētās to apstrīdēja šīs aģentūras Apelācijas padomē, tā rezultātā strīdīgais lēmums tika daļēji atcelts. Ar savu prasību Vispārējā tiesā Vācijas Federatīvā Republika lūdza atcelt *ECHA* Apelācijas

⁹¹ Komisijas Regula (EK) Nr. 771/2008 (2008. gada 1. augusts), ar ko nosaka Eiropas Ķīmikāliju aģentūras Apelācijas padomes organizācijas un procedūras noteikumus (OV 2008, L 206, 5. lpp.).

padomes lēmumu, būtībā pamatojoties uz minētās Apelācijas padomes kompetences neesamību lemt par pamatiem, kuru nolūks ir pierādīt, ka *ECHA* lēmumā ir pieļautas būtiskas kļūdas. Tā kā dalībvalsts–prasītājas argumentus nevarēja apmierināt, Vispārējā tiesa daļēji noraidīja prasību, nospriežot, ka *ECHA* Apelācijas padome ir kompetenta izvērtēt šādus pamatus.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa, īpaši ņemot vērā to, ka minētās Apelācijas padomes locekļi tiek iecelti, pamatojoties uz to pieredzi un juridiskajām un zinātniskajām kompetencēm, atgādināja, ka šai padomei ir nepieciešamā ekspertīze, lai tā pati varētu vērtēt zinātniska rakstura apstākļus, un ka šīs ekspertīzes nolūks ir nodrošināt, lai tiktu veikta gan juridisko, gan tehnisko aspektu līdzsvarota vērtēšana. Otrkārt, Vispārējā tiesa norādīja, ka ne Regulā Nr. 1907/2006, ne Regulā Nr. 771/2008 nav paredzēti īpaši noteikumi saistībā ar prasībām par lēmumiem par vielu izvērtējumu.

Treškārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka iespējas Apelācijas padomē iesniegt apelāciju par *ECHA* lēmumu mērķis liecina par labu nostājai, saskaņā ar kuru minētajai padomei ir kompetence izvērtēt pamatus nolūkā pierādīt būtisku kļūdu esamību šādā lēmumā. Proti, Vispārējā tiesa uzskata, ka, tā kā *ECHA* Apelācijas padomes veiktās pārbaudes intensitāte ir lielāka par Savienības tiesas veikto pārbaudi, minētās padomes kompetence nav ierobežota vienīgi ar acīmredzamu kļūdu esamības pārbaudi, bet gan tajā ietilpst arī lēmuma, kurā lūgta papildu informācija, tehnisku aspektu pārbaude. Turklāt *ECHA* Apelācijas padomes kompetences ierobežošanas sekas būtu tādas, ka minētā padome nevarētu pilnībā nodrošināt savas funkcijas – ierobežot strīdus Savienības tiesā, vienlaicīgi nodrošinot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, un tas būtu pretrunā apsvērumiem, uz kuru pamata ir ieviesti noteikumi par apelāciju pieļaušanu tādās lietās, kurās jau ir veikta dubultpārbaude, proti, sākotnēji to veicot minētajai padomei un vēlāk – Vispārējai tiesai ⁹².

Ceturtkārt un visbeidzot, Vispārējā tiesa uzskata, ka *ECHA* Apelācijas padomes ierobežotā kompetence nevar nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta pirmās daļas izpratnē. Atgādinājusi, ka Apelācijas padome procedūrā atbilstoši sacīkstes principam vienīgi izvērtē, vai tajā norādītie argumenti var pierādīt kļūdas esamību strīdīgajā lēmumā, Vispārējā tiesa uzskata, ka gadījumā, ja šī kompetence tiktu ierobežota, pamatus saistībā ar satura kļūdu esamību *ECHA* lēmumā nevarētu lietderīgi norādīt prasībā, kas par minētās padomes lēmumu tiktu celta Vispārējā tiesā. Turklāt Apelācijas padomes ierobežotas kompetences nostājas sekas būtu tādas, ka šajā padomē tiktu iesniegtas bezjēdzīgas apelācijas, ciktāl prasītājam, kurš vēlētos panākt *ECHA* lēmuma atcelšanu vienīgi tādu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar satura kļūdām šajā lēmumā, būtu jāvēršas minētajā Apelācijas padomē, lai gan šāda apelācija līdzīgā gadījumā būtu sistemātiski lemta noraidīšanai.

XI. Dempings

Ar 2019. gada 20. martā pasludināto spriedumu ***Foshan Lihua Ceramic/Komisija*** (T-310/16, [EU:T:2019:170](#)) Vispārējā tiesa noraidīja Ķīnas ražotāja eksportētāja *Foshan Lihua Ceramic* (turpmāk testā – “prasītājs”) prasību atcelt Komisijas lēmumu, ar kuru ir noraidīts tā pieteikums par jauna ražotāja eksportētāja režīma piešķiršanu attiecībā uz galīgajiem antidempinga pasākumiem, kas noteikti Ķīnas Tautas Republikas izcelsmes keramikas flīžu importam ar Īstenošanas regulu (ES) Nr. 917/2011 ⁹³ (turpmāk tekstā – “Galīgā regula”). Prasītājam, kas nepiedalījās administratīvajā procedūrā, kuras noslēgumā tika pieņemta Galīgā regula, tika noteikta

92| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2019/629 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2019, L 111, 1. lpp.).

93| Padomes Īstenošanas regula (ES) Nr. 917/2011 (2011. gada 12. septembris), ar ko nosaka galīgu antidempinga maksājumu un galīgi iekasē pagaidu maksājumu, kurš noteikts Ķīnas Tautas Republikas izcelsmes keramikas flīžu importam (OV 2011, L 238, 1. lpp.).

antidempinga maksājuma likme, to aprēķinot, izmantojot augstāko no kādam ražotāja eksportētāja, kurš tajā piedalījās, reprezentatīvam ražojumam konstatētajām dempinga starpībām. Komisija noraidīja lūgumu piešķirt jauna ražotāja eksportētāja režīmu, pamatojoties uz to, ka prasītājs nebija pierādījis, ka tas atbilst šī režīma piešķiršanas nosacījumiem.

Vispārējā tiesa vispirms norādīja, ka Regulas 1225/2009⁹⁴ (turpmāk tekstā – “Pamatregula”) 11. panta 5. punkts, ar kuru tikai attiecībā uz Pamatregulas 11. panta 2.–4. punktā paredzētajām pārskatīšanas procedūrām ir transponētas atbilstošās Pamatregulas normas, kas attiecas uz izmeklēšanas procedūrām un to rīkošanu, tostarp šīs pašas regulas 5. panta 10. un 11. punkts un 6. panta 7. punkts, nav piemērojams izmeklēšanā, pamatojoties uz Galīgās regulas 3. pantu.

Attiecībā uz apgalvoto Līguma par vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību 1994 VI panta īstenošanu (GATT) (turpmāk tekstā – “Antidempinga nolīgums”)⁹⁵ 9.5. panta pārkāpumu Vispārējā tiesa konstatēja, ka, lai gan Pamatregulas 11. panta 4. punkta pirmās līdz trešās daļas saturs, izņemot trešo nosacījumu, kas saistīts ar eksporta pēc sākotnējās izmeklēšanas laikposma veikšanu, ir analogs Antidempinga nolīguma 9.5. panta formulējumam, Pamatregulas 11. panta 4. punkts ietver arī ceturto daļu, saskaņā ar kuru šis pants nav piemērojams, ja sākotnējās izmeklēšanas ietvaros iestādes ir izmantojušas pārbaudi izlases veidā. Šī izņēmuma mērķis ir neradīt jauniem ražotājiem eksportētājiem labāku procesuālo situāciju nekā tām personām, kas ir sadarbojušās sākotnējā izmeklēšanā, bet nav iekļautas atlasē. Šī problēma nav ņemta vērā Antidempinga nolīgumā. Tādējādi Pamatregulas 11. panta 4. punkta ceturto daļu ir Savienības likumdevēja gribas izpausme pieņemt attiecībā uz nosacījumiem uzsākt pārskatīšanu jauniem ražotājiem eksportētājiem Savienības tiesību sistēmai atbilstošu pieeju, tā ka minēto tiesību normu nevar uzskatīt par pasākumu, kas vērsts uz to, lai Savienības tiesību sistēmā nodrošinātu konkrēta pienākuma, kas ir noteikts Pasaules Tirdzniecības organizācijas ietvaros, izpildi. No minētā izriet, ka Antidempinga nolīguma 9.5. pantam nav tiešas iedarbības Savienības tiesību sistēmā.

Turpinājumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka, tā kā izmeklēšanas, kas notiek atbilstoši Galīgās regulas 3. pantam, mērķi ir šaurāki nekā izmeklēšanas atbilstoši Pamatregulas 11. panta 4. punktam mērķi, ir pamatots tas, ka mazāks skaits personu tiek informētas par izmeklēšanas uzsākšanu saskaņā ar Galīgās regulas 3. pantu. Katrā ziņā, lai gan atbilstoši Pamatregulas 11. panta 4. punktam veikta izmeklēšana ir vērsta uz to, lai noteiktu ne tikai, vai attiecīgais uzņēmējs ir jauns ražotājs eksportētājs, bet arī gadījumā, ja atbilde uz šo pirmo jautājumu ir apstiprinoša, tā individuālo dempinga starpību, atbilstoši Galīgās regulas 3. pantam veiktās izmeklēšanas mērķis vienīgi ir pārbaudīt, vai attiecīgais uzņēmējs tiešām ir jauns ražotājs eksportētājs. Šīs izmeklēšanas laikā pēdējam minētajam ir jāpierāda, ka tas nav eksportējis Galīgās regulas 1. panta 1. punktā norādītos Ķīnas izcelsmes ražojumus sākotnējās izmeklēšanas laikposmā, ka tas nav saistīts ar eksportētāju vai ražotāju, uz ko attiecas šajā regulā paredzētie pasākumi, un ka tas faktiski ir eksportējis attiecīgos ražojumus vai ka tas neatsaucamā veidā ar līgumu ir apņēmis eksportēt ievērojamu to daudzumu uz Savienību pēc sākotnējās izmeklēšanas laikposma beigām. Tā kā šie nosacījumi attiecas uz attiecīgā saimnieciskās darbības subjekta paša situāciju, acīmredzami pēdējais minētais atrodas vislabākajā situācijā, izņemot jebkuras trešās personas, lai sniegtu vajadzīgo informāciju.

94| Padomes Regula (EK) Nr. 1225/2009 (2009. gada 30. novembris), par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Kopienas dalībvalstis (OV 2009, L 343, 51. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 37/2014 (2014. gada 15. janvāris), ar ko attiecībā uz konkrētu pasākumu pieņemšanas procedūrām groza konkrētas regulas saistībā ar kopējo tirdzniecības politiku (OV 2014, L 18, 1. lpp.).

95| Līgums par vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību 1994 VI panta īstenošanu (GATT) (OV 1994, L 336, 103. lpp.), kas iekļauts Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidi 1.A pielikumā (PTO) (OV 1994, L 336, 3. lpp.).

Visbeidzot attiecībā uz pierādījumu nastu un pakāpi Vispārējā tiesa precizēja, ka pierādījumu nasta, kas ir jauna ražotāja eksportētāja režīma pieteicējam gan atbilstoši Galīgās regulas 3. pantam, gan, piemērojot Pamatregulas 11. panta 4. punktu, pati par sevi nekādā ziņā nav neizpildāma. Informācijas un pilnīgu, saskanīgu un pārbaudāmu pierādījumu iesniegšana tostarp par visām savām pārdošanām un savas grupas struktūru ļauj Komisijai izslēgt, ja tas tiešām tā nav bijis, ka attiecīgais ražojums ir ticis eksportēts uz Savienību sākotnējās izmeklēšanas laikposmā, vai pat attiecīgi secināt, ka prasītājs nav saistīts ne ar vienu ražotāju eksportētāju, kam tiek piemēroti attiecīgie antidempinga maksājumi.

Šajā ziņā Komisijai nav ne jāpierāda, ka prasītājs ir eksportējis attiecīgo ražojumu uz Savienību vai ka pastāv saistība ar uzņēmumiem, kam tiek piemēroti aplūkotie antidempinga maksājumi, ne jāsniedz norādes šajā ziņā. Lai noraidītu pieteikumu par šī režīma piešķiršanu, būtībā ir pietiekami, ka attiecīgā saimnieciskās darbības subjekta sniegtie pierādījumi ir bijuši nepietiekami, lai pamatotu tā apgalvojumus. Savukārt Komisijai saistībā ar tās lomu izmeklēšanā par jauna ražotāja eksportētāja režīma piešķiršanu ir jāpārbauda, izmantojot visus tās rīcībā esošos līdzekļus, šāda saimnieciskās darbības veicēja apgalvojumu un pierādījumu precizitāte.

Ar 2019. gada 8. maija spriedumu **Stemcor London un Samac Steel Supplies/Komisija** (T-749/16, [EU:T:2019:310](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību atcelt Komisijas Regulu 2016/1329⁹⁶ (turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”), kurā paredzēts ar atpakaļejošu spēku piemērot galīgo antidempinga maksājumu konkrētu Ķīnas Tautas Republikas un Krievijas Federācijas izcelsmes auksti velmētu plakanu tērauda velmējumu importam.

Šajā spriedumā Vispārējā tiesa pirmo reizi lēma par Pamatregulas antidempinga jomā⁹⁷ 10. panta 4. punktā paredzēto mehānismu, kas ļauj Komisijai ar atpakaļejošu spēku piemērot antidempinga maksājumu ražojumiem, kuri nonākuši patēriņā ne agrāk kā 90 dienas pirms pagaidu pasākumu piemērošanas datuma (bet ne pirms izmeklēšanas uzsākšanas), ja aplūkojamais imports ir ticis reģistrēts, ja “uz attiecīgo ražojumu jau ilgāku laiku ir attiekušās dempinga cenas” un “importētājs ir apzinājies vai tam bija jāapzinās, ka tas īsteno dempingu saistībā ar dempinga pakāpi vai apgalvoto vai konstatēto kaitējumu” (10. panta 4. punkta c) apakšpunkts), un ja “papildu importa līmenim, kas ir radījis kaitējumu izmeklēšanas laikā, importa apjoms ir ievērojami pieaudzis un, ņemot vērā laiku, apjomu un citus apstākļus, tas var nopietni samazināt piemērojamā antidempinga maksājuma korektīvo iespaidu” (10. panta 4. punkta d) apakšpunkts).

Tā kā prasītājas apgalvoja, pirmkārt, ka Komisija bija pieļāvusi vairākas kļūdas, interpretēdama un piemērodama Pamatregulas 10. panta 4. punkta c) apakšpunktā paredzētos nosacījumus, Vispārējā tiesa noraidīja piedāvāto interpretāciju, saskaņā ar kuru nolūkā izpildīt Pamatregulas 10. panta 4. punkta c) apakšpunkta nosacījumu attiecībā uz importētāju apzināšanos ir jāpierāda, ka importētāji ir apzinājušies “faktiska” dempinga esamību, ne vien “apgalvota” dempinga esamību, un uzskatīja, ka, lai tiktu nodrošināta minētās normas efektivitāte, ir jāuzskata, ka jēdzieni “apgalvotais” un “konstatētais” attiecas gan uz dempinga pakāpi, gan uz kaitējumu.

Turpinot Vispārējā tiesa uzskatīja, ka sūdzības nekonfidencialajā versijā un paziņojumā par izmeklēšanas uzsākšanu ietvertie pierādījumi šajā lietā bija pietiekami, lai prasītājas kā savas nozares profesionāles apzinātos apgalvotā dempinga un kaitējuma pakāpi Pamatregulas 10. panta 4. punkta izpratnē, tiklīdz tika uzsākta izmeklēšana.

96] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2016/1329 (2016. gada 29. jūlijs), ar ko piemēro galīgo antidempinga maksājumu konkrētu Ķīnas Tautas Republikas un Krievijas Federācijas izcelsmes auksti velmētu plakanu tērauda velmējumu reģistrētajam importam (OV 2016, L 210, 27. lpp.).

97] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1036 (2016. gada 8. jūnijs) par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (OV 2016, L 176, 21. lpp.).

Attiecībā uz Pamatregulas 10. panta 4. punkta d) apakšpunktu Vispārējā tiesa lēma, ka, lai novērtētu, vai " importa apjoms turpina ievērojami pieaugt", atbilstošajam periodam ir jāaptver laikposms, kas ir pagājis no paziņojuma par izmeklēšanas uzsākšanu publicēšanas, jo kopš šī brīža importētājiem ir bijis zināms par iespējamību, ka reģistrētajam importam vēlāk var tikt piemēroti maksājumi ar atpakaļejošu spēku, un ka tie tādējādi, paredzēdami šī maksājuma ieviešanu nākotnē, varētu vēlēt importēt attiecīgos ražojumus lielos daudzumos.

Turpinot, Vispārējā tiesa precizēja, ka jautājums, vai importa apjoms turpina ievērojami pieaugt, ir jāvērtē visaptveroši, lai noteiktu, vai viss imports kopumā ir spējīgs nopietni samazināt galīgā maksājuma korektīvo iespaidu un līdz ar to radīt papildu kaitējumu Savienības ražošanas nozarei, ņemot vērā attiecīgo importētāju individuālo un subjektīvo situāciju.

Turklāt Vispārējā tiesa lēma, ka tas, vai pieaugums ir "ievērojams", tiek noteikts katrā gadījumā atsevišķi, ne tikai salīdzinot izmeklēšanas periodā veiktā importa ikmēneša vidējo svērto vērtību ar to, kas ir veikts laikposmā no paziņojuma par izmeklēšanas uzsākšanu publicēšanas un pagaidu pasākumu ieviešanas, bet arī ņemot vērā visus pārējos atbilstošos apstākļus, kuri attiecas jo īpaši uz attiecīgā ražojuma kopējā patēriņa attīstību Savienībā, kā arī uz krājumu un tirgus daļu izmaiņām.

Tādējādi Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisija varēja pamatoti secināt, ka importa apjoma ievērojamais papildu pieaugums, ņemot vērā tā apjomu, tā īstenošanas laiku, kā arī citus apstākļus, proti, cenu pazeminājumu un krājumu ievērojamu pieaugumu, ir papildus negatīvi ietekmējis cenas un Savienības ražošanas nozares Savienības tirgus daļu un tādējādi ir uzskatāms par tādu, kas nopietni samazina galīgā antidempinga maksājuma korektīvo iespaidu.

Ar 2019. gada 3. decembra spriedumu **Yieh United Steel/Komisija** (T-607/15, [EU:T:2019:831](#)) Vispārējā tiesa noraidīja *Yieh United Steel Corp.* prasību, kas vērsta pret Komisijas Īstenošanas regulu 2015/1429, ar ko nosaka antidempinga maksājumus Ķīnas Tautas Republikas un Taivānas izcelsmes plakanu nerūsējošā tērauda auksto velmējumu importam ⁹⁸.

Šīs lietas pamatā ir Komisijas 2014. un 2015. gadā veiktā antidempinga procedūra, kuras rezultātā ar apstrīdēto regulu tika noteikts antidempinga maksājums 6,8 % apmērā plakanu nerūsējošā tērauda auksto velmējumu importam. Prasītāja ir Taivānā reģistrēta sabiedrība, kura ražo un izplata preces, uz kurām attiecas šis antidempinga maksājums.

Prasītāja vērsās Vispārējā tiesā, lai panāktu Īstenošanas regulas 2015/1429 atcelšanu, ciktāl tā attiecas uz prasītāju, it īpaši atsaucoties uz Antidempinga pamatregulas 2. panta pārkāpumu ⁹⁹. Saskaņā ar šīs tiesību normas 2. punktu tādu preču "normālo vērtību", uz kurām attiecas antidempinga maksājums, parasti nosaka, pamatojoties uz līdzīgas preces, kas paredzēta patēriņam eksportētājvalsts pašmāju tirgū, pārdevumiem. Saskaņā ar minētā panta 1. punktu ražojuma, kuram ir paredzēts antidempinga maksājums, normālā vērtība parasti tiek pamatota ar neatkarīgo pircēju parastās tirdzniecības operācijās samaksātajām vai maksājamajām cenām.

Šajā ziņā prasītāja tostarp apstrīdēja Komisijas atteikumu atskaitīt pārstrādāto metāllūžņu vērtību no produkta, uz kuru attiecas antidempinga maksājums, ražošanas izmaksām, lai noteiktu tā normālo vērtību. Turklāt Komisija esot nepamatoti atteikusies ņemt vērā tādus noteiktus prasītājas pārdevumus neatkarīgam klientam

⁹⁸ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2015/1429 (2015. gada 26. augusts), ar ko nosaka galīgo antidempinga maksājumu Ķīnas Tautas Republikas un Taivānas izcelsmes plakanu nerūsējošā tērauda auksto velmējumu importam (OV 2015, L 224, 10. lpp.).

⁹⁹ Padomes Regula (EK) Nr. 1225/2009 (2009. gada 30. novembris) par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Kopienas dalībvalstis (OV 2009, L 343, 51. lpp.; labojums – OV 2010, L 7, 22. lpp.).

eksportētājā valstī, kas arī ir attiecīgā produkta izplatītājs, kuri, pēc prasītājas domām, ir pārdevumi pašmāju tirgū, ciktāl tā tos neparedzēja eksportam vai nezināja, kāds ir to galamērķis. Komisija savukārt atteicās ņemt vērā šos pārdevumus, nosakot attiecīgā produkta normālo vērtību, ņemot vērā, ka atbilstoši izmeklēšanā konstatētajam pastāvēja objektīvi pierādījumi, saskaņā ar kuriem minētie pārdošanas apjomi patiesībā ir eksporta pārdošanas apjomi, no kuriem dažiem tika piemērota eksporta atlaistu sistēma.

Vispārējā tiesa vispirms uzskatīja, ka Komisija ir varējusi noraidīt lūgumu atskaitīt no produkta, uz kuru attiecas antidempinga maksājums, ražošanas izmaksām pārstrādāto metāllūžņu vērtību, jo tā nav varējusi precīzi pārbaudīt, vai ar pārstrādājamo metāllūžņu ražošanu un pārdošanu saistītās izmaksas ir bijušas pienācīgi atspoguļotas prasītājas grāmatvedības reģistros.

Runājot par lūgumu ņemt vērā plakanu nerūsējošā tērauda auksto velmējumu pārdošanu neatkarīgam klientam eksportētājā valstī, Vispārējā tiesa vispirms norādīja, ka, pat ja starp dažādām Antidempinga pamatregulas 2. panta 2. punkta valodu versijām pastāv atšķirības, liela daļa šo valodu versiju atsaucas uz attiecīgā produkta mērķi, neatsaucoties uz ražotāja nodomu saistībā ar šo mērķi minētā produkta pārdošanas brīdī.

Pēc tam Vispārējā tiesa, pirmkārt, uzsvēra, ka Antidempinga nolīguma (GATT) 2.1. pantā ¹⁰⁰ trijās oficiālajās valodās attiecīgi ir izmantots vārdu salikums "*destined for consumption*" angļu valodā, "*destiné à la consommation*" franču valodā un "*destinado al consumo*" spāņu valodā, un, otrkārt, atgādināja, ka Antidempinga pamatregulas normas ir jāinterpretē, cik vien iespējams, ņemot vērā attiecīgās Antidempinga nolīguma normas.

Interpretāciju, saskaņā ar kuru nav nepieciešams meklēt pārdevēja "nodomu" vai "specifiskas zināšanas" saistībā ar attiecīgā produkta pēdējo galamērķi, apstiprina analīze, kuru Vispārējā tiesa ir veikusi Antidempinga regulas 2. panta kontekstā.

Šādu interpretāciju arī pamato antidempinga izmeklēšanas mērķis, kurš ietver objektīvu pierādījumu meklēšanu. Šajā kontekstā produktu, kuri tikuši eksportēti, pārdevumu nepiemērošanas, nosakot normālo vērtību, pakārtošana tam, ka tiek pierādīts pārdevēja nodoms saistībā ar attiecīgā produkta pēdējo galamērķi, pēc Vispārējās tiesas domām, nozīmētu, nosakot normālo vērtību, ļaut ņemt vērā eksportēto produktu cenas, kuras var izkropļot un apdraudēt minētās normālās vērtības pareizu noteikšanu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa precizēja, ka šī interpretācija ir saderīga arī ar paredzamības un tiesiskās drošības principiem, savukārt tāda kritērija, kas pamatots ar prasītāja nodomu vai specifisku zināšanu, piemērošana eksportējamam produktam pārdošanas cenas, nosakot normālo vērtību, padarītu atkarīgas no tāda subjektīva elementa, kura esamība praksē varētu izrādīties nekonkrēta vai pat tāda, ko nav iespējams pierādīt.

Tādējādi Vispārējā tiesa secināja, ka prasītāja šajā lietā nav pierādījusi, ka Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu vai acīmredzamu kļūdu faktu vērtējumā, antidempinga procedūrā norādītā produkta normālās vērtības noteikšanai atsakoties ņemt vērā prasītājas pārdevumus tās neatkarīgajam klientam.

XII. Piekļuve iestāžu dokumentiem

2019. gadā Vispārējai tiesai bija iespēja precizēt informācijas saistībā ar emisijām vidē jēdzienu, izņēmumu saistībā ar iekšējai lietošanai paredzēto dokumentu aizsardzību, kā arī dokumentu, kas saistīti ar valsts atbalsta kontroles procedūrām, vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērojamību.

¹⁰⁰ | 1994. gada Nolīguma par Vispārējās vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (GATT) VI pants (OV 1994, L 336, 103. lpp.; ietverts Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) līguma (OV 1994, L 336, 3. lpp.) 1.A pielikumā).

1. Informācijas saistībā ar emisijām vidē jēdziens

2019. gada 7. martā pasludinātajā spriedumā *Tweedale/EFSA* (T-716/14, [EU:T:2019:141](#)) Vispārējā tiesa apmierināja prasību, ko atbilstoši LESD 263. pantam bija cēlis A. C. *Tweedale*, lai daļēji atceltu Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) lēmumu, ar ko tā, pamatojamās uz Regulas Nr. 1049/2001 ¹⁰¹ 4. panta 2. punktu, prasītājam bija liegusi piekļuvi glifosāta toksiskuma pētījumiem. EFSA uzskatīja, ka nepastāv sevišķas sabiedrības intereses, lai prasītājam tiktu izpausti pieprasītie pētījumi, jo tajos nav informācijas, “kas attiecas uz emisijām vidē”, Regulas Nr. 1367/2006 ¹⁰² izpratnē. Prasītājs it īpaši atsaucās uz Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta un Regulas Nr. 1367/2006 6. panta 1. punkta pārkāpumu, jo pieprasītie pētījumi esot kvalificējami kā informācija, kas “attiecas uz emisijām vidē” pēdējās minētās normas izpratnē.

Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka Eiropas Savienības iestāde, kurai jāizskata piekļuves dokumentam pieteikums, nevar atteikt tam piekļūt, pamatojoties uz noteiktas fiziskas vai juridiskas personas komerciālo interešu aizsardzību Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta pirmā ievilkuma izpratnē, ja šajā dokumentā ietvertā informācija “attiecas uz emisijām vidē” Regulas Nr. 1367/2006 6. panta 1. punkta izpratnē. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka jautājums tādējādi ir par to, vai pieprasītajos pētījumos ietvertā informācija “attiecas uz emisijām vidē” minētās normas izpratnē.

Attiecībā uz informācijas, kas “attiecas uz emisijām vidē”, jēdzienu Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tas nav attiecināms vienīgi uz informāciju par emisijām, kas tiek faktiski izdalītas vidē, lietojot augu aizsardzības līdzekli vai aktīvo vielu uz augiem vai zemes, bet gan šajā jēdzienā ietilpst arī informācija par augu aizsardzības līdzekļa vai aktīvās vielas paredzamajām emisijām vidē normālos vai reālos šī produkta vai aktīvās vielas lietošanas apstākļos, kas atbilst tiem, attiecībā uz kuriem ir izdota šī produkta vai vielas tirdzniecības atļauja un kas dominē zonā, kurā šo produktu vai vielu ir paredzēts lietot.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa nosprieda, ka augu aizsardzības līdzekļos esošu darbīgo vielu, tādu kā glifosātu, tās parastās izmantošanas mērķiem ir paredzēts izdalīt vidē tās funkciju dēļ vien un tās paredzamās emisijas tādējādi nav uzskatāmas par vienīgi hipotētiskām, nedz pat par tikai paredzamām. Tā kā glifosāts dalībvalstīs ir bijis atļauts kopš 2002. gada un tika faktiski lietots augu aizsardzības līdzekļos, tā emisijas vidē ir reālas. Līdz ar to pieprasīto pētījumu mērķis ir noteikt tādas aktīvās vielas toksiskumu, kura faktiski ir sastopama vidē.

Turpinājumā Vispārējā tiesa uzsvēra, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka informācijas, kas “attiecas uz emisijām vidē”, jēdziens neaprobežojas tikai ar informāciju, kas ļauj novērtēt emisijas pašas par sevi, bet ietver arī informāciju par šo emisiju ietekmi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atzina, ka pieprasīto pētījumu mērķis ir noteikt līmeņus, kādos glifosāts pārtikā nerada risku cilvēku veselībai ilgākā vai īsākā laika periodā, un tādējādi noteikt dažādas vērtības, kas saistītas ar glifosāta emisiju ietekmi uz cilvēku veselību. Tādēļ Vispārējā tiesa atzina, ka, lai pētījumus varētu kvalificēt par informāciju, kas “attiecas uz emisijām vidē”, svarīgi ir nevis šo pētījumu veikšanas apstākļi, tostarp tas, vai tie ir vai nav tikuši veikti laboratorijās, bet gan to mērķis.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, sniedzot prasītājam piekļuvi pieprasītajiem pētījumiem, viņam tiktu ļauts saprast, kādā veidā cilvēku veselību varētu ietekmēt glifosāta atliekas vidē, un ka līdz ar to pieprasītie pētījumi ir uzskatāmi par informāciju, kas “attiecas uz emisijām vidē”, Regulas Nr. 1367/2006 6. panta 1. punkta izpratnē.

¹⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

¹⁰² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1367/2006 (2006. gada 6. septembris) par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2006, L 264, 13. lpp.).

2. Izņēmums saistībā ar iekšējai lietošanai paredzēto dokumentu aizsardzību

2019. gada 12. martā pasludinātajā spriedumā **De Masi un Varoufakis/ECB** (T-798/17, pārsūdzēts apelācijā ¹⁰³, [EU:T:2019:154](#)) Vispārējā tiesā tika celta prasība atcelt Eiropas Centrālās bankas (ECB) lēmumu, ar kuru prasītājiem *Fabio De Masi* un *Yanis Varoufakis* tika atteiktas tiesības piekļūt dokumentam "Atbilde uz jautājumiem attiecībā uz Protokola par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem 4.14. panta interpretāciju". Šajā dokumentā bija ietverta ārēja padomdevēja atbilde uz juridisko konsultāciju, kuru tam lūdza ECB attiecībā uz Padomes pilnvarām atbilstoši minētajam 14.4. pantam. Dokumentā tika pārbaudīti tostarp aizliegumi, ierobežojumi vai nosacījumi, kurus šī Padome var uzlikt ārpus Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) īstenotām funkcijām, ko veic valstu centrālās bankas, ciktāl šīs funkcijas var traucēt ECBS mērķiem un uzdevumiem. ECB atteicās piešķirt piekļuvi šim dokumentam, balstoties, pirmkārt, uz Lēmuma 2004/258 ¹⁰⁴ 4. panta 2. punkta otrajā ievilkumā paredzēto izņēmumu saistībā ar juridisko atzinumu aizsardzību un, otrkārt, uz tā paša lēmuma 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzēto izņēmumu saistībā ar iekšējām vajadzībām paredzētiem dokumentiem.

Runājot par izņēmumu saistībā ar iekšējām vajadzībām paredzēto dokumentu aizsardzību, Vispārējā tiesa norādīja uz atšķirībām Lēmuma 2004/58 4. panta 3. punkta pirmās daļas un Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta formulējumā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzētajā izņēmumā nav prasīts pierādīt apdraudējuma nopietnību iestādes lēmumu pieņemšanas procesam. Turklāt Vispārējā tiesa arī pauda viedokli, ka šī izņēmuma pamatā esošās sabiedrības intereses attiecas uz, no vienas puses, ECB iekšējo pārdomu telpas, kas ļautu veikt konfidenciālu viedokļu apmaiņu institūcijas lēmējorgānu starpā tās apspriedēs un iepriekšējās konsultācijās un, no otras puses, konfidenciālu viedokļu apmaiņu telpas starp ECB un attiecīgajām valsts iestādēm aizsardzību. Līdz ar to Vispārējā tiesa nosprieda, ka ECB bija pamats uzskatīt, ka attiecīgais dokuments ir iekšējai lietošanai paredzētais dokuments Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmās daļas izpratnē, ciktāl tā uzskatīja, ka šis dokuments bija paredzēts, lai sniegtu informāciju un atbalstu Padomes apspriedēm saistībā ar pilnvarām, kas tai piešķirtas ar saskaņā ar Protokola par ECBS un ECB 14.4. pantu.

Runājot par argumentu, kas attiecas uz sevišķi svarīgu sabiedrības interešu, kas pamato attiecīgā dokumenta izpaušanu, pastāvēšanu, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka izskatāmajā lietā šādas intereses netika pierādītas. Katrā ziņā Vispārējā tiesa uzsvēra, ka interese piekļūt dokumentam kā tā sauktajam vienošanās par ārkārtas likviditātes nodrošināšanu sagatavošanas dokumentam nevar prevalēt pār sabiedrības interesēm, kuras ir Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzētā izņēmuma pamatā. Līdz ar to ECB bija tiesības pamatot savu atteikumu piešķirt piekļuvi attiecīgajam dokumentam ar izņēmumu attiecībā uz piekļuves tiesībām, kas paredzēts Lēmuma 2004/258 4. panta 3. punkta pirmajā daļā par iekšējai lietošanai paredzētajiem dokumentiem.

103| Lieta C-342/19 P, **De Masi un Varoufakis/ECB**.

104| Eiropas Centrālās bankas (ECB) Lēmums 2004/258/EK (2004. gada 4. marts) par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (ECB/2004/3) (OV 2004, L 80, 42. lpp.), kas grozīts ar Eiropas Centrālās bankas Lēmumu 2011/342/ES (2011. gada 9. maijs) (ECB/2011/6) (OV 2011, L 158, 37. lpp.) un Eiropas Centrālās bankas Lēmumu (ES) 2015/529 (2015. gada 21. janvāris) (ECB/2015/1) (OV 2015, L 84, 64. lpp.).

3. Dokumentu, kas saistīti ar valsts atbalsta kontroles procedūrām, vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērojamība

2019. gada 14. maijā pasludinātajā spriedumā **Commune de Fessenheim u.c./Komisija** (T-751/17, [EU:T:2019:330](#)) Vispārējai tiesai bija jālemj par dokumentu, kas saistīti ar valsts atbalsta kontroles procedūrām, vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērošanu tādiem dokumentiem, ar kuriem notikusi apmaiņa pirmspaziņošanas ietvaros.

Šajā lietā Francijas valdība saskaņā ar pirmspaziņošanas procedūru paziņoja Komisijai par protokolu, ar kuru *Électricité de France (EDF)* grupai tiek piešķirts atlīdzinājums saistībā ar Fesenaimas atomelektrostacijas darbības atļaujas atcelšanu. Šīs procedūras beigās Komisija sniedza atzinumu par protokola saderību ar Savienības tiesībām valsts atbalsta jomā.

Commune de Fessenheim un citas pašvaldības, uz kurām attiecas spēkstacijas slēgšana, pamatojoties uz Regulu Nr. 1049/2001, lūdza Komisijai tām nosūtīt paziņojumu par pirmspaziņošanas procedūras izbeigšanu.

Komisija atteica piekļuvi šim dokumentam, pamatojoties uz minētās regulas 4. panta 2. punkta trešajā ievilkumā paredzēto izņēmumu saistībā ar izmeklēšanas darbību mērķu aizsardzību, atsaucoties uz vispārējo konfidencialitātes prezumpciju attiecībā uz dokumentiem, kas saistīti ar valsts atbalsta kontroles procedūrām.

Vispārējā tiesa noraidīja prasību, kas bija celta par Komisijas lēmumu, un pieļāva vispārējās konfidencialitātes prezumpcijas piemērošanu attiecībā uz dokumentiem, ar kuriem notikusi apmaiņa pirmspaziņošanas ietvaros, divu iemeslu dēļ.

Pirmkārt, pēc pirmspaziņošanas saziņas var tikt veikta iepriekšēja pārbaude vai pat formāla izmeklēšanas procedūra saskaņā ar Regulu 2015/1589¹⁰⁵. Taču, ja trešajām personām tiktu nodrošināta iespēja iepazīties ar dokumentiem, kas sūtīti pirmspaziņošanas posmā, konfidencialitātes prezumpcija, kas attiecas uz dokumentiem, kuri attiecas uz šajā regulā reglamentēto kontroles procedūru, zaudētu savu efektivitāti, jo dokumenti, uz kuriem tā attiecas, varētu tikt izpausti.

Otrkārt, pirmspaziņošanas posma saziņai starp Komisiju un attiecīgo dalībvalsti ir jānorisinās uzticēšanās gaisotnē. Ja Komisija piešķirtu piekļuvi slepenai informācijai, ko dalībvalstis iesniegušas saistībā ar pirmspaziņojuma saziņu, šīs valstis varētu nevēlēties dalīties ar šādu informāciju, savukārt šī vēlme sadarboties ir būtiska, lai šādas informācijas apmaiņas, kas saskaņā ar Paraugprakses kodeksu ir vērstas uz to, lai uzlabotu paziņošanas kvalitāti un tādējādi ļautu optimālos apstākļos izstrādāt risinājumus potenciāli problemātiskām situācijām attiecībā uz Eiropas Savienības tiesībām valsts atbalstu jomā, būtu sekmīgas.

¹⁰⁵ | Padomes Regula (ES) 2015/1589 (2015. gada 13. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta piemērošanai (OV 2015, L 248, 9. lpp.).

XIII. Civildienests

1. Līguma izbeigšana

2019. gada 10. janvārī pasludinātajā spriedumā **RY/Komisija** (T-160/17, [EU:T:2019:1](#)) Vispārējā tiesa atcēla Komisijas lēmumu, ar kuru uzticības saiknes zuduma dēļ tika izbeigts pagaidu darbinieka uz nenoteiktu laiku noslēgtais līgums, pamatojoties uz šī darbinieka tiesību tikt uzklausi, kas ir paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunktā, pārkāpumu.

Ieinteresētā persona, kas bija pieņemta darbā pagaidu darbinieka statusā saskaņā ar Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības (turpmāk tekstā – “PDNK”) 2. panta c) punktu, pildīja savus pienākumus Komisijas locekļa birojā. Pēc Komisijas lēmuma izbeigt tās līgumu ieinteresētā persona vērsās Komisijas institūcijā, kura ir pilnvarota noslēgt darba līgumus (turpmāk tekstā – “IPNDL”), ar sūdzību par attiecīgo lēmumu atbilstoši Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu 90. panta 2. punktam, to pamatojot tostarp ar to, ka tā nav tikusi informēta par iemesliem, kas ir bijuši par pamatu tās līguma izbeigšanai, un nav varējusi paust savu viedokli IPNDL. Pēdējā noraidīja minēto sūdzību, uzskatot, ka pienākums uzklausi ieinteresēto personu pirms atlaišanas nepastāv tādos gadījumos, kad pagaidu darbinieks ir pieņemts darbā, balstoties uz PDNK 2. panta c) punktu, un lēmums par līguma izbeigšanu ir pieņemts, to pamatojot ar uzticības saiknes zudumu.

Vispārējā tiesa vispirms nosprieda, ka to funkciju specifiskā daba, kas jāveic Komisijas locekļa birojā, un nepieciešamība saglabāt abpusējas uzticēšanās saikni nevar kalpot par pamatu, lai liegtu attiecīgajam līdzstrādniekam tiesības tikt uzklausi, pirms tiek pieņemts lēmums vienpusēji izbeigt viņa līgumu, pamatojot to ar uzticības saiknes zudumu. Vispārējā tiesa atgādināja, ka ieinteresētās personas tiesības tikt uzklausi, pirms tiek pieņemts jebkurš individuāls lēmums, kas var nelabvēlīgi skart tās intereses, ir tieši noteiktas Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunkta noteikumos, kam ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem. Tā piebilda, ka tiesību tikt uzklausi ievērošana gadījumos, kad ar pagaidu darbinieku uz nenoteiktu laiku noslēgts līgums tiek pārtraukts pēc administrācijas iniciatīvas, lai cik pamatoti tas arī nebūtu, ir vēl jo vairāk nepieciešama, jo tas rada nopietnas sekas attiecīgajai personai. Tā precizēja, ka attiecīgais Komisijas loceklis varētu uzskatīt – pēc tam, kad līdzstrādniekam dota iespēja paust savu viedokli, – ka galu galā uzticības saikne nav zudusi. Turklāt, pat ja IPNDL nav pienākuma aizstāt attiecīgā Komisijas locekļa vērtējumu ar savu vērtējumu par uzticības saiknes zuduma patiesumu, IPNDL tomēr ir pienākums vispirms pārbaudīt, vai uzticības saiknes neesamība vai zudums tik tiešām ir ticis norādīts, un pēc tam pārliecināties par faktu saturisko pareizību un, visbeidzot, pārliecināties, ka, ņemot vērā izvirzīto pamatojumu, ar prasību pārtraukt līgumu netiek pārkāptas pamattiesības un par to, vai pilnvaras nav tikušas izmantotas nepareizi. Šajā kontekstā IPNDL var, piemēram, uzskatīt, ņemot vērā ieinteresētās personas paskaidrojumus, ka īpaši apstākļi pamato citu līdzekļu piemērošanu, kas nebūtu atlaišana.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzskatīja, ka gadījumos, kad pagaidu darbinieks apstrīd, ka būtu ticis uzklausi, tieši IPNDL ir pienākums sniegt pierādījumus, ka ieinteresētajai personai ir tikusi dota iespēja izteikt savu viedokli par Komisijas nolūku pārtraukt tās līgumu, balstoties uz uzticības saiknes zudumu.

2019. gada 7. martā pasludinātajā spriedumā **L/Parlaments** (T-59/17, [EU:T:2019:140](#)) Vispārējā tiesa atcēla Parlamenta lēmumu par akreditēta deputāta palīga (turpmāk tekstā – “ADP”) līguma izbeigšanu, ko veicis kāds Eiropas Parlamenta deputāts saistībā ar uzticības saiknes zudumu tādēļ, ka minētais ADP bija veicis ārēju darbību, iepriekš neiesniedzot lūgumu piešķirt atļauju. Šajā ziņā Vispārējai tiesai bija jālemj par to, cik lielā mērā Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības (turpmāk tekstā – “PDNK”) 139. panta

1. punkta d) apakšpunktā minētā “uzticība”, kas ir deputāta palīga un Eiropas Parlamenta deputāta darba attiecību pamatā, varēja tikt pārtraukta minētā panta izpratnē saistībā ar nepaziņotām ārējām darbībām, lai gan no lietas materiāliem izriet, ka minētais deputāts bija saistīts ar minēto darbību sākšanu.

Vispārējā tiesa nosprieda, ka, pirmkārt, lai gan Parlamenta institūcijai, kas pilnvarota noslēgt darba līgumus (turpmāk tekstā – “IPNDL”), nav ar savu vērtējumu jāaizstāj attiecīgā parlamenta locekļa vērtējums par to, vai patiešām ir tikusi pārtraukta uzticības saikne, tomēr IPNL ir jāpārlicinās, ka izvirzītais pamatojums ir balstīts uz faktiem, ar kuriem tas var ticami tikt pamatots, un, otrkārt, ka tad, ja iestāde, kura nolemj izbeigt ADP līgumu, atsaucas konkrēti uz uzticības zaudēšanu, kas ir lēmuma par līguma izbeigšanu pamatā, tiesai ir jāpārbauda, vai šis pamatojums ir ticams.

Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka attiecīgais Eiropas Parlamenta deputāts nevarēja nezināt, ka prasītājs pildīja juridiskās profesijas pienākumus paralēli saviem ADP amata pienākumiem, jo, kā izriet no lietas materiāliem, prasītājs šos pienākumus pildīja pēc šā deputāta norādījumiem, un Eiropas Parlamenta deputāts zināja, ka par šo darbību nebija paziņots atbilstoši Civildienesta noteikumu 12.b panta 1. punktam, ciktāl IPNDL nebija uzklusījusi minēto deputātu saistībā ar attiecīgajām ārējām darbībām, kā paredzēts PDNK VII sadaļas piemērošanas noteikumu 6. panta 2. punktā. Vispārējā tiesa turklāt norādīja, ka Eiropas Parlamenta deputāts nevarēja saprātīgi sagaidīt, ka, ņemot vērā attiecīgo ārējo darbību būtību, par tām Parlamentā tiks iesniegts formāls pieteikums atļaujas saņemšanai. Runa bija tostarp par patvēruma pieteikumu iesniegšanu Krievijā un Šveicē, lai ļautu Eiropas Parlamenta deputātam izvairīties no cietumsoda, par deputāta pārstāvību tiesā šī paša iemesla dēļ un par tiesvedību organizēšanu *ad hoc* cilvēktiesību jomā nolūkā uzlabot minētā deputāta tēlu, lai apgrūtinātu viņa ieslodzīšanu pret viņu ierosināta kriminālprocesa rezultātā. Vispārējā tiesa no tā secināja, ka iemesls, ko Eiropas Parlamenta deputāts ir norādījis, lai pamatotu lēmumu par līguma izbeigšanu, – proti, uzticības zaudēšana – nešķiet ticams un ka līdz ar to, apmierinot minētā deputāta iesniegto pieteikumu par līguma izbeigšanu, IPNDL ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

2. Automātiska pensionēšanās

2019. gada 12. jūnijā pasludinātajā spriedumā **RV/Komisija** (T-167/17, [EU:T:2019:404](#)) Vispārējā tiesa apmierināja bijušā ierēdņa prasību, ar kuru tiek lūgts atcelt Komisijas lēmumu piešķirt viņam atvaļinājumu dienesta interesēs saskaņā ar Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu 42.c pantu un vienlaicīgi noteikt automātisku pensionēšanos saskaņā ar šīs tiesību normas piekto daļu.

Vispirms Vispārējai tiesai bija jāizvērtē problemātika saistībā ar Civildienesta noteikumu 42.c panta piemērošanas jomas noteikšanu, neraugoties uz apstākli, ka prasītājs nebija izvirzījis pamatu, kas ietver šo problemātiku. Tomēr Vispārējā tiesa nolēma to izvērtēt, pamatojoties uz diviem alternatīviem apsvērumiem.

Pirmkārt un galvenokārt, Vispārējā tiesa norādīja, ka Civildienesta noteikumu 42.c panta piemērošanas jomas noteikšana un tā piemērošana attiecībā uz ierēdni, kurš jau ir sasniedzis “pensionēšanās vecumu”, ir nepieciešams priekšnosacījums, lai izvērtētu prasītāja izvirzītos iebildumus, un ka tai ir juridisks pienākums izvērtēt šo problemātiku, lai tā attiecīgajā gadījumā nebūtu spiesta savu nolēmumu balstīt uz kļūdainiem juridiskiem apsvērumiem. Otrkārt un pakārtoti, Vispārējā tiesa norādīja, ka katrā ziņā pamats, ar kuru tiek apgalvota tiesību akta piemērošanas jomas neievērošana, ir absolūts pamats un tiesai tas ir jāizvērtē pēc savas ierosmes. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka tā acīmredzami nepildītu savu tiesiskuma aizsardzības uzdevumu, ja tā izvairītos pēc savas ierosmes norādīt, ka apstrīdētais lēmums ir pieņemts, pamatojoties uz normu, proti, Civildienesta noteikumu 42.c pantu, kura šajā gadījumā nav piemērojama, un ja līdz ar to tā attiecībā uz strīdu, kas ir tās kompetencē, lemtu, pati piemērojot šādu normu.

Būtībā Vispārējā tiesa, veicot Civildienesta noteikumu 42.c panta gramatisko, sistēmisko un teleoloģisko interpretāciju, secināja, ka šo tiesību normu nevar piemērot attiecībā uz ierēdņiem, kuri, tāpat kā prasītājs, ir sasnieguši "pensionēšanās vecumu" šīs tiesību normas izpratnē.

3. Sociālais nodrošinājums

Ar 2019. gada 30. aprīlī pasludināto spriedumu **Wattiau/Parlements** (T-737/17, [EU:T:2019:273](#)) Vispārējā tiesa atcēla Eiropas Savienības Kopīgās veselības apdrošināšanas shēmas (KVAS) Luksemburgas norēķinu biroja lēmumu, atbilstoši kuram prasītājam, bijušajam Eiropas ierēdnim, kurš pašlaik pensionējies un ir apdrošināts KVAS, pašam bija jāsedz 15 % no Luksemburgas slimnīcas izrakstīta rēķina par prasītājam veiktām deviņām hiperbāriskās oksigenācijas terapijas procedūrām. Prasītājs uzskatīja, ka ar rēķinos par konkrētajiem pakalpojumiem norādītajām summām tiktu pārmaksāts, salīdzinot ar summu, kāda būtu jāmaksā valsts veselības aprūpes shēmā apdrošinātai personai. Lai pamatotu prasījumus par atcelšanu, prasītājs izvirzīja iebildi par prettiesiskumu, kas vērsta pret 1996. gadā noslēgto vienošanos starp Eiropas Kopienu un Eiropas Investīciju banku (EIB), no vienas puses, un Luksemburgas slimnīcu apvienību un Luksemburgas Lielhercogisti, no otras puses, par KVAS un EIB veselības apdrošināšanas shēmā apdrošinātajām personām sniegto slimnīcas aprūpes pakalpojumu tarifiem (turpmāk tekstā – "1996. gada vienošanās").

Vispārējā tiesa iesākumā nosprieda, ka iebilde par prettiesiskumu ir pieņemama. Konkrētāk, tā uzskatīja, pirmkārt, ka 1996. gada vienošanos ne tikai var pielīdzināt Savienības iestāžu pieņemtam tiesību aktam LESD 277. panta izpratnē, bet ka tā ir arī vispārpiemērojams tiesību akts. Otrkārt, starp 1996. gada vienošanos un apstrīdēto lēmumu pastāv tieša juridiskā saikne. Proti, apstrīdētajā lēmumā norādītās summas izriet no tarifu skalas, kura pati bija apstiprināta, pamatojoties uz 1996. gada vienošanos, un bija ietverta tās pielikumā.

Saistībā ar iebildes par prettiesiskumu pamatotību Vispārējā tiesa uzskatīja, ka konkrētā rēķinu sistēma radīja netiešu diskrimināciju pilsonības dēļ. Šajā ziņā Vispārējā tiesa nosprieda, pirmām kārtām, ka personas, kuras ir apdrošinātas KVAS, atrodas situācijā, kas ir salīdzināma ar situāciju, kādā atrodas valstspiederīgie, kuri ir apdrošināti *Caisse nationale de santé luxembourgeoise* (Luksemburgas Valsts slimokasē), kad šīm divām apdrošināto personu kategorijām tiek sniegta medicīniskā aprūpe.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka KVAS apdrošinātajām personām piemērotie tarifi, kas izriet no, pamatojoties uz 1996. gada vienošanos, apstiprinātās tarifu skalas, ir ievērojami augstāki nekā tarifi, ko piemēro Luksemburgas Valsts slimokasē apdrošinātajām personām. Proti, ar 1996. gada vienošanos bija izveidota rēķinu sistēma, saskaņā ar kuru KVAS apdrošinātās personas sedz gan pastāvīgās, gan mainīgās izmaksas saistībā ar attiecīgo slimnīcas pakalpojumu sniegšanu, savukārt personām, kuras ir apdrošinātas Luksemburgas valsts slimokasē, par tādu pašu ārstēšanu nav nekādu izmaksu rēķinu veidā.

Trešām kārtām un visbeidzot Vispārējā tiesa norādīja, ka šajā lietā nav likumīga mērķa, kas pamatotu atšķirīgu attieksmi pret abu aprūpes izmaksu atlīdzināšanas shēmu dalībniekiem, kāda izriet no tarifu skalas, kas ir iekļauta 1996. gada vienošanās pielikumā.

4. Trauksmes cēlēji

Ar 2019. gada 4. aprīlī pasludināto spriedumu lietā **Rodriguez Prieto/Komisija** (T-61/18, pārsūdzēts apelācijā ¹⁰⁶, [EU:T:2019:217](#)) Vispārējā tiesa, konstatējuma, ka ir pārkāptas prasītāja tiesības uz nevainīguma prezumpciju, atcēla Eiropas Komisijas lēmumu par lūguma sniegt palīdzību saskaņā ar Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu 24. pantu noraidīšanu.

Kopš 1996. gada *Eurostat* nodrošināja, lai sabiedrībā tiktu izplatīti statistikas dati, kuri iegūti ar Eiropas Kopienų Oficiālo publikāciju biroja un tirdzniecības vietu tīkla palīdzību. 1998. gadā prasītājs – nodaļas vadītājs *Eurostat*, lūdza veikt iekšējo auditu. Pēc pārkāpumu konstatēšanas, kurai sekoja Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) izmeklēšana, Komisija 2003. gadā lūdza Francijas iestādēm sākt kriminālprocesu, kura ietvaros prasītāju izsauca liecināt un pēc tam viņam uzrādīja apsūdzību. Prasītājs pirmo lūgumu sniegt palīdzību saskaņā ar Civildienesta noteikumu 24. pantu iesniedza, atsaukdami uz savu trausmes cēlēja statusu un prasīdams Komisijai segt viņam radušos izdevumus par advokāta pakalpojumiem. Šis lūgums tika noraidīts.

Tā kā Francijas tiesa pieņēma lēmumu izbeigt lietu saistībā ar visām personām, kurām bija uzrādītas apsūdzības kriminālprocesā, tostarp – prasītājam, Komisija iesniedza apelācijas un kasācijas sūdzību, kas abas tika noraidītas. Prasītājs tad iesniedza otro lūgumu sniegt palīdzību, prasīdams Komisijai segt viņa izdevumus par advokāta pakalpojumiem, kas viņam bija radušies Francijas tiesās. Pakārtoti viņš Komisijai pārmeta, ka tā nav ņēmusi vērā viņa trausmes cēlēja statusu un atteikusi viņam ar šo statusu saistīto aizsardzību, pārkāpdama Civildienesta noteikumu 22.a pantu, un prasīja atlīdzināt zaudējumus un nodarīto kaitējumu. Prasītājs Vispārējā tiesā pārsūdzēja abus lēmumus, ar kuriem Komisija bija noraidījusi šos lūgumus.

Saistībā vispirms ar Civildienesta noteikumu 24. panta piemērojamību šajā lietā Vispārējā tiesa atgādināja, ka šī panta mērķis ir panākt, lai iestāde aizstāvētu ierēdņus pret trešo personu rīcību, nevis pret pašas iestādes aktiem. Pirmkārt, Francijas tiesu iestāžu akti šajā lietā atbilst parastai kriminālprocesa norisei un tie nav *a priori* prettiesiska rīcība, kas varētu pamatot palīdzības sniegšanu. Otrkārt, Civildienesta noteikumu 24. pants šajā lietā nav piemērojams, jo patiesībā prasītājs lūdza Komisijas palīdzību pret šīs pašas iestādes darbībām – darbībām, kuras ir bijušas pamatā pret viņu uzsāktam kriminālprocesam un kuru dēļ kriminālprocess ir turpinājies.

Pēc tam saistībā ar iespējamo trausmes cēlēja statusa neatzīšanu prasītājam Vispārējā tiesa atgādināja, ka ar Civildienesta noteikumu 22.a pantu, kas stājās spēkā 2004. gada 1. maijā, visiem ierēdņiem ir noteikts pienākums sniegt informāciju par faktiem, kas rada aizdomas par Savienības ierēdņu iespējamu nelikumīgu darbību vai pienākumu nepildīšanu. Vispārējā tiesa norādīja, ka ikvienam ierēdnim, kurš pirms 2004. gada 1. maija bija uzņēmies iniciatīvu brīdināt savu priekšniecību par sev zināmām nelikumībām vai par tiesību aktos noteikto pienākumu nepildīšanu, ar ko varētu tikt aizskartas Savienības finansiālās intereses, jau bija tiesības izmantot iestādes, kuras dienestā viņš strādāja, aizsardzību pret jebkādu iespējamo attriebību šīs informēšanas dēļ, kā arī neciest no šīs iestādes aizspriedumiem, ja vien ierēdnis bija rīkojies pamatoti un godīgi. Tomēr Vispārējā tiesa nosprieda, ka šī aizsardzība nevar būt pamats ierēdni pasargāt no izmeklēšanas saistībā ar viņa iespējamo iesaistīšanos pārkāpumos, par ko šis ierēdnis ir ziņojis. Ierēdņa iniciatīva ziņot, ja šādā izmeklēšanā tiek apstiprināta ierēdņa iesaistīšanās, augstākais, var būt atbildību mīkstinošs apstāklis sankcijas procedūrās. Tādējādi prasītāja pieprasītais trausmes cēlēja statuss nevarēja viņu nodrošināt pret procedūrām.

106| Lieta C-457/19 P, **Rodriguez Prieto/Komisija**.

Šādā kontekstā jautājums bija par to, vai Komisija ir rīkojusies nelikumīgi, ar savām darbībām paildzinādama kriminālprocesa turpināšanu pēc lēmuma par lietas izbeigšanu. Vispārējā tiesa pēc tam, kad bija atgādinājusi, ka iespēja aizstāvēt savas tiesības, vēršoties tiesā, un no tās izrietošā tiesas kontrole ir vispārējā tiesību principa izpausme un tikai ārkārtējos apstākļos faktu, ka iestāde ir cēlusi prasību tiesā, var uzskatīt par dienesta pārkāpumu, secināja šajā lietā, ka nav šāda dienesta pārkāpuma, un līdz ar to noraidīja prasību atlīdzināt materiālos zaudējumus un morālo kaitējumu, kas prasītājam it kā bija nodarīts ar to, ka no 2003. līdz 2016. gadam pret viņu bija vērstas kriminālprocesas.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa pēc tam, kad bija atgādinājusi, ka nevainīguma prezumpcijas princips pat tad, ja netiek veikta kriminālvajāšana, attiecas uz ierēdni, kuru apsūdz par tiesību normu pārkāpumu, kas ir pietiekami smags, lai pamatotu OLAF izmeklēšanu, kuru ņemot vērā administrācija varēs piemērot visus nepieciešamos un attiecīgā gadījumā – bargus pasākumus, konstatēja, ka Komisija, noraidīdama prasītāja lūgumu segt aizstāvības izdevumus, kas viņam bija radušies Francijas kriminālprocesā, un pēc būtības to pamatojot, ka tai ar prasītāju ir nesavienojamas interešu pretrunas, lai gan prasītājs šajā kriminālprocesā bija attaisnots, ir pārkāpusi prasītāja tiesības uz nevainīguma prezumpciju.

5. Savienības dienestā esošo darbinieku drošība

2019. gada 20. novembrī pasludinātajā spriedumā **Missir Mamachi di Lusignano u.c./Komisija** (T-502/16, [EU:T:2019:795](#)) Vispārējā tiesa apmierināja Rabātā (Maroka) noslepkavotā Eiropas Savienības ierēdņa **Alessandro Missir Mamachi di Lusignano** mātes, brāļa un māsas (turpmāk tekstā – “prasītāji”) celto prasību par zaudējumu atlīdzību.

Alessandro Missir Mamachi di Lusignano (turpmāk tekstā – “**Alessandro Missir**” vai “mirušais ierēdnis”) un viņa laulātā tika noslepkavoti Rabātā (Maroka) 2006. gada 18. septembrī, kur viņam bija jāieņem Eiropas Komisijas delegācijas politiskā un diplomātiskā padomnieka amats. Slepkavība tika izdarīta mēbelētā mājā, kuru šī delegācija īrēja **Alessandro Missir**, viņa laulātās un viņu četru bērnu vajadzībām. Prasītāju celtā prasība šajā lietā ir turpinājums Vispārējās tiesas 2017. gada 7. decembra spriedumam **Missir Mamachi di Lusignano u.c./Komisija** (T-401/11 P-RENV-RX, [EU:T:2017:874](#)), kurā Vispārējā tiesa lēma par mirušā ierēdņa tēva un bērnu iesniegto prasību par zaudējumu atlīdzību. Savos apsvērumos prasītāji uzskatīja, ka, lai gan ar jau pieņemtajiem lēmumiem bija atlīdzināta daļa no kaitējuma, pārējais kaitējums vēl bija jānovērtē šīs prasības ietvaros, proti, morālais kaitējums, kas ir nodarīts mirušā ierēdņa mātei, brālim un mātai. Komisija iebilda, ka attiecībā uz mirušā ierēdņa mātes apgalvoto morālo kaitējumu prasība par zaudējumu atlīdzību neesot pieņemama, jo tā ir iesniegta pārāk vēlu. Attiecībā uz **Alessandro Missir** brāļa un māsas apgalvoto morālo kaitējumu Komisija atbildēja, ka viņu prasība ir ne tikai novēlota, bet viņus nevarot uzskatīt par personām, kas ir minētas Eiropas Savienības Civildienesta noteikumos (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”).

Šajā ziņā Vispārējai tiesai, pirmkārt, bija jāspriež par mirušā ierēdņa brāļu un māsu tiesībām celt prasību par zaudējumu atlīdzību uz LESD 270. panta pamata. Vispārējā tiesa norādīja, ka noteicošais kritērijs šī procesuālā tiesību aizsardzības līdzekļa izmantošanai ir tas, ka jābūt personai, “uz kuru attiecas [...] Civildienesta noteikumi” (Civildienesta noteikumu 91. panta 1. punkts). Savukārt Civildienesta noteikumu 73. pantā ir paredzēts, ka apdrošināta ierēdņa nāves gadījumā tiek izmantoti garantētie pabalsti ierēdņa laulātajam un bērniem, ja tādi ir, pretējā gadījumā citiem ierēdņa lejupejošiem, ja nav arī tādu, viņa augšupejošiem un, ja nav arī tādu, tad iestādei. Tā kā pantā nekas nav teikts par netiešas pēctecības (blakus) radiniekiem, Komisija apgalvoja, ka tiem nebija tiesību uz atlīdzību par nodarīto kaitējumu. Tā piebilda, ka, pat ja netiešas pēctecības (blakus) radinieki ir minēti Civildienesta noteikumu 40., 42.b un 55.a pantā, tam nav nozīmes šajā lietā, jo minētie panti neesot piemērojami tāda ierēdņa gadījumā, kas zaudē dzīvību tādēļ, ka iestāde nav izpildījusi tai uzlikto aizsargāšanas pienākumu. Vispārējā tiesa norādīja, ka personas, “uz kuru attiecas [...] Civildienesta noteikumi”, kritēriju nevar uzskatīt par izpildītu tādēļ vien, ka prasītājs būtu minēts jebkādā veidā Civildienesta noteikumos.

Personai ir jābūt minētai tādā veidā, kurš atspoguļo pastāvīgu saikni starp viņu un aktu, ko tā apstrīd, vai arī kurā atspoguļojas tāda veida saikne starp viņu un ierēdni, kura aizskarto interešu dēļ šai personai tiek radīts atsevišķs kaitējums. Vispārējā tiesa konstatēja, ka tas tā ir ne tikai augšupejošo, lejupejošo radnieku un ierēdņa laulātā gadījumā, bet arī attiecībā uz brāļiem un māsām. Patiesībā, lai gan šīs personas ir minētas Civildienesta noteikumos neatkarīgi no tā, vai tas būtu Civildienesta noteikumu 73. pantā vai 40., 42.b un 55.a pantā, tas ir tādēļ, ka likumdevējs ir vēlējies konkrētās Civildienesta noteikumu normās piefiksēt viņu ciešās saites ar ierēdni. Līdz ar to brāļi un māsas ir jāuzskata par personu, “uz kuru attiecas [...] Civildienesta noteikumi”, izmantojamā tiesību aizsardzības līdzekļa noteikšanai, ja viņi vēlas lūgt atlīdzību par morālo kaitējumu, ko viņi ir cietuši viņu brāļa vai māsas nāves dēļ, par kuru iestāde, viņuprāt, ir atbildīga.

Otrkārt, Vispārējai tiesai bija jālemj par Komisijas norādīto prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir iesniegtas pēc saprātīga termiņa, novēlojumu un par prasītāju iebildumu, atbilstoši kuram Komisija šo nepieņemamības pamatu ir izvirzījusi novēloti. Vispārējā tiesa norādīja, ka Tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru Tiesas Statūtu 46. panta 1. punktā noteiktā noilguma termiņa ievērošana netiek pārbaudīta pēc tiesas iniciatīvas, ir attiecināma *mutatis mutandis* arī uz noilgumu pēc saprātīga termiņa beigām, kurā bija jāiesniedz prasība par zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz Civildienesta noteikumiem. Tātad Komisijas izvirzītais nepieņemamības pamats nav absolūts šķērslis tiesas procesam, kuru Vispārējai tiesai būtu jāizskata pēc savas iniciatīvas. Līdz ar to Vispārējā tiesa prasītāju iebildumu par izvirzītās iebildes nepieņemamību novēloto raksturu uzskatīja par nepamatotu un to kā tādu noraidīja. Pēc tam, izskatot jautājumu par nepieņemamību saistībā ar prasības pieteikuma novēlotu iesniegšanu, Vispārējā tiesa noraidīja arī to, precizējot, ka, lai gan piecu gadu noilguma termiņš, kas ārpuslīgumiskās atbildības jomā ir paredzēts Eiropas Savienības tiesas statūtu 46. pantā, nav piemērojams strīdos starp Savienību un tās darbiniekiem, tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šis termiņš ir jāņem vērā kā salīdzinošs atskaites punkts, lai noteiktu to, vai prasība ir iesniegta saprātīgā termiņā.

Treškārt, attiecībā uz lietas būtību, ievērojot spriedumā **Missir Mamachi di Lusignano u.c./Komisija** (T-401/11 P RENV RX) piemērotos principus, Vispārējā tiesa apmierināja mirušā ierēdņa mātes iesniegto prasību atlīdzināt nodarīto morālo kaitējumu. Attiecībā uz prasību atlīdzināt kaitējumu, ko iesniedza mirušā ierēdņa brālis un māsa, un šī atlīdzinājuma nosacījumiem, proti, vainu, cēlonisko saikni un morālo kaitējumu, Vispārējā tiesa norādīja, ka Komisijas atbildība par **Alessandro Missir** slepkavību, kas ir konstatēta lēmumā, kurš ir ieguvis *res judicata* spēku, un Komisijas atbildības *in solidum* princips par kaitējumu, kāds ir cēlies no šīs slepkavības, ir pilnā mērā piemērojami arī šajā lietā. Attiecībā uz mirušā ierēdņa brāļa un māsas ciesto morālo kaitējumu Vispārējā tiesa norādīja, ka Civildienesta noteikumu 73. pantam, kā tas ir interpretēts judikatūrā, nav pretrunā tas, ka Savienības vainas dēļ mirušā ierēdņa brāļi un māsas attiecīgā gadījumā saņemtu atlīdzinājumu par viņiem šīs nāves rezultātā nodarīto morālo kaitējumu. Tā kā šis jautājums Savienības tiesībās nav noteikts, Vispārējā tiesa norādīja, ka no dalībvalstu tiesībām izriet vispārējs kopīgs princips, saskaņā ar kuru apstākļos, kas ir līdzīgi šajā lietā esošajiem, valsts tiesa atzīst tiesības miruša darbinieka brāļiem un māsām attiecīgajā gadījumā lūgt atlīdzību par viņiem šīs nāves rezultātā nodarīto morālo kaitējumu.

XIV. Strīdi par zaudējumu atlīdzību

2019. gada 12. februārī pasludinātajā spriedumā **Printeos/Komisija** (T-201/17, pārsūdzēts apelācijā ¹⁰⁷, [EU:T:2019:81](#)) Vispārējā tiesa saistībā ar prasību par ārpuslīgumisko atbildību, kas celta saskaņā ar LESD 268. pantu, apmierināja prasītājas lūgumu, kurā galvenokārt tika lūgts atlīdzināt zaudējumus, kas bija radušies, Eiropas Komisijai atsakoties tai maksāt nokavējuma procentus par atmaksāto naudas soda pamatsummu pēc lēmuma atcelšanas, ar kuru tai tika piespriests maksāt naudas sodu par LESD 101. panta pārkāpumu.

¹⁰⁷ | Lieta C-301/19 P, **Komisija/Printeos**.

Ar 2014. gada 10. decembra Lēmumu C(2014) 9295 *final* par procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (AT.39780 – Aploksnes) (turpmāk tekstā – “2014. gada 10. decembra lēmums”) Eiropas Komisija konstatēja, ka prasītāja *Printeos* ir pārkāpusi LESD 101. pantu un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 53. pantu, jo tā ir bijusi tādas aizliegtas vienošanās dalībniece, kura bija noslēgta un īstenota standarta un speciālo apdrukāto aplokšņu Eiropas tirgū. Līdz ar to Komisija prasītājai kopīgi un solidāri ar tās meitasuzņēmumiem piemēroja naudas sodu 4 729 000 EUR apmērā.

Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2015. gada 20. februārī, prasītāja cēla prasību, pamatojoties uz LESD 263. pantu, un lūdza, galvenokārt, daļēji atcelt 2014. gada 10. decembra lēmumu. 2015. gada 9. martā prasītāja provizoriski samaksāja tai noteikto naudas sodu. Ar 2016. gada 13. decembra spriedumu ***Printeos u.c./Komisija***¹⁰⁸ Vispārējā tiesa apmierināja prasību daļēji atcelt 2014. gada 10. decembra lēmumu. Līdz ar to Komisija atmaksāja prasītājai provizoriski samaksātā naudas soda pamatsummu, bet tomēr tā, piemērojot Komisijas Deleģētās regulas (ES) Nr. 1268/2012¹⁰⁹ 90. panta 4. punkta a) apakšpunkta otro teikumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētā tiesību norma”), atteicās izpildīt tās lūgumu samaksāt procentus saistībā ar provizoriski samaksāto soda naudas summu, jo tās veiktā ieguldījuma finanšu aktīvos kopējais ienesīgums bija negatīvs. Proti, apstrīdētajā tiesību normā ir paredzēts, ka, ja naudas sods ir atcelts vai samazināts un visi tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir izsmelti, veic nepamatoti iekasētās summas kopā ar uzkrātajiem procentiem atmaksu attiecīgajai trešai personai, precizējot, ka, ja provizoriski samaksātās naudas soda summas kopējais ienesīgums attiecīgajā periodā ir bijis negatīvs, atmaksā tikai nepareizi iekasētās summas nominālo vērtību.

Atgādinājusi Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās nosacījumus, Vispārējā tiesa norāda, ka prasītāja it īpaši atsaucas uz LESD 266. panta pārkāpumu, un tādējādi tā uzskata par lietderīgu pārbaudīt, vai ir noticis pietiekami būtisks šīs tiesību normas pārkāpums. Šajā gadījumā tā nospriež, ka LESD 266. panta ir tiesību norma, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, jo tajā paredzēts absolūts un beznosacījuma pienākums iestādei, kura izdevusi atcelto aktu, prasītāja, kura prasība ir apmierināta, interesēs veikt pasākumus, kas ietver atceļošā sprieduma izpildi, kura atbilst prasītāja tiesībām uz pilnīgu šī pienākuma izpildi. Gadījumā, ja tiek atcelts lēmums, ar kuru tika uzlikts naudas sods, judikatūrā ir atzītas prasītāja tiesības uz to, lai tiktu atjaunota situācija, kādā tas bija pirms minētā lēmuma, un tas nozīmē, ka cita starpā ir jāatmaksā saskaņā ar atcelto lēmumu nepamatoti samaksātā naudas soda pamatsumma, kā arī jāmaksā nokavējuma procenti. Proti, atšķirībā no kompensācijas procentu maksājumiem nokavējuma procentu samaksa ir sprieduma, ar kuru atceļ naudas sodu, izpildes pasākums LESD 266. panta pirmās daļas izpratnē, ciktāl ar to ir paredzēts ar vienotas likmes maksājumu atlīdzināt liegumu izmantot attiecīgos līdzekļus un stimulēt parādnieku pēc iespējas drīzāk izpildīt minēto spriedumu (spriedums, 2015. gada 12. februāris, ***Komisija/IPK International***, C-336/13 P, [EU:C:2015:83](#), 29. un 30. punkts; rīkojums, 2006. gada 21. marts, ***Holcim (France)/Komisija***, T-86/03, nav publicēts, [EU:T:2006:90](#), 30. un 31. punkts; spriedums, 2001. gada 10. oktobris, ***Corus UK/Komisija***, T-171/99, [EU:T:2001:249](#), 50., 52. un 53. punkts).

Turpinājumā, uzsverot, ka apstrīdētā tiesību norma, ņemot vērā tās regulatīvo kontekstu un skaidro formulējumu, ar tiešu atsauci uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un, it īpaši, situāciju, kad ticis atcelts ar lēmumu uzlikts naudas sods, ir paredzēta, lai izpildītu LESD 266. panta pirmajā daļā noteiktās prasības, un ka tādējādi tā ir jāinterpretē, ņemot vērā šo pēdējo minēto tiesību normu, Vispārējā tiesa it īpaši norāda, ka Komisijas Deleģētajā regulā Nr. 1268/2012 nav precizēts, ko nozīmē frāze “kopā ar uzkrātajiem procentiem”, ne arī noteikts, vai šie procenti ir “nokavējuma” vai “kavējuma” procenti. Līdz ar to, atgādinot, ka pienākumā, kas tieši izriet no LESD 266. panta pirmās daļas, ir paredzēts ar vienotas likmes maksājumu atlīdzināt liegumu izmantot attiecīgos

¹⁰⁸| Vispārējās tiesas spriedums, 2016. gada 13. decembris, ***Printeos u.c./Komisija*** (T-95/15, [EU:T:2016:722](#)).

¹⁰⁹| Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 1268/2012 (2012. gada 29. oktobris) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, piemērošanas noteikumiem (OV 2012, L 362, 1. lpp.).

līdzekļus, lai tiktu ievērots *restitutio in integrum* princips, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija, ņemot vērā, ka 2014. gada 10. decembra lēmums tika atcelts ar atpakaļejošu spēku, kopš minētā provizoriskā maksājuma brīža neapšaubāmi kavēja minētās pamatsummas atmaksu.

Vispārējā tiesa tādējādi secina, ka Komisijai atbilstoši LESD 266. panta pirmajai daļai sprieduma lietā T-95/15 izpildes pasākumu ietvaros bija pienākums ne tikai atmaksāt naudas soda pamatsummu, bet arī samaksāt nokavējuma procentus, lai ar vienotas likmes maksājumu atlīdzinātu liegumu izmantot minētos līdzekļus atsaucē laikposmā, un ka tai šajā ziņā nebija rīcības brīvības, jo šī absolūtā un beznosacījumu pienākuma neizpilde ir pietiekami būtisks šīs tiesību normas pārkāpums, kas var radīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

Vispārējā tiesa turklāt uzskata, ka tam, ka Komisija nav izpildījusi savu pienākumu samaksāt nokavējuma procentus saskaņā ar LESD 266. panta pirmo daļu, ir pietiekami tieša cēloņsakarība ar prasītājam radītajiem zaudējumiem, kas ir līdzvērtīgi nokavējuma procentu zaudējumam atsaucē periodā, kuri veido vienotas likmes kompensāciju par liegumu rīkoties ar naudas soda pamatsummu minētajā periodā un kuriem piemērojama Eiropas Centrālās bankas (ECB) refinansēšanas likme, pieskaitot pēc prasītājas lūguma 2 procentpunktus.

Līdz ar to tā piespriež Eiropas Savienībai, ko pārstāv Komisija, atlīdzināt prasītājam nodarītos zaudējumus 184 592,95 EUR apmērā, kas tai bija jāmaksā kā nokavējuma procenti, kas bija radušies laikposmā no 2015. gada 9. marta līdz 2017. gada 1. februārim, pieskaitot nokavējuma procentus, sākot no šā sprieduma pasludināšanas līdz pilnīgai samaksai, atbilstoši likmei, ko ECB noteikusi savām galvenajām refinansēšanas operācijām, palielinot to par 3,5 procentpunktiem.

Ar 2019. gada 23. maijā pasludināto spriedumu **Steinhoff u.c./ECB** (T-107/17, pārsūdzēts apelācijā ¹¹⁰, [EU:T:2019:353](#)) Vispārējā tiesa noraidīja prasību par zaudējumu atlīdzību, ar ko tika lūgts spriest par to, lai tiktu atlīdzināts apgalvotais kaitējums, kas privātajiem kreditoriem esot nodarīts ar to, ka Eiropas Centrālā banka (ECB) sniedza atzinumu attiecībā uz Grieķijas valsts emitētajiem un garantētajiem vērtspapīriem ¹¹¹.

Saskaņā ar LESD 127. panta 4. punktu, lasot kopsakarā ar LESD 282. panta 5. punktu, Grieķijas Republika 2012. gada 2. februārī vērsās pie ECB ar lūgumu sniegt atzinumu par Likuma Nr. 4050/2012 projektu, ar ko bija paredzēts grozīt noteikumus, kuri piemērojami Grieķijas valsts emitētiem vai garantētiem parāda vērtspapīriem, atbilstoši tam, kā tā bija vienojusies ar to turētājiem Grieķijas valsts parāda restrukturizācijas nolūkā, tostarp izmantojot "kolektīvās rīcības klauzulas" (turpmāk tekstā – "KRK"). Pēc tam, kad ECB bija sniegusi labvēlīgu atzinumu par šo likumprojektu, Grieķijas parlaments to pieņēma 2012. gada 23. februārī.

Bija paredzēts, ka līdz ar KRK mehānismu ierosinātie attiecīgo parāda vērtspapīru grozījumi kļūs juridiski saistoši ikvienai personai, kuras turējumā atrodas Grieķijas tiesību aktos reglamentētie un pirms 2011. gada 31. decembra emitētie parāda vērtspapīri, kas norādīti Ministru padomes aktā par privāto ieguldītāju iesaisti (*Private Sector Involvement*, turpmāk tekstā – "*PSI*") adresējamo uzaicinājumu apstiprināšanu, ja vien minētajiem grozījumiem piekritīs vērtspapīru turētāju kvorums, kas pārstāv vismaz divas trešdaļas no šo vērtspapīru nominālvērtības. Kad kvorums un vairākums, kas nepieciešams, lai turpinātu īstenot plānoto vērtspapīru apmaiņu, bija sasniegti, visiem Grieķijas parāda vērtspapīru turētājiem, tostarp tiem, kuri bija pret šo apmaiņu, tika apmainīti to vērtspapīri saskaņā ar Likumu Nr. 4050/2012, tādējādi mazinājās to vērtība. Prasītāji, būdami Grieķijas parāda vērtspapīru turētāji, pēc tam, kad bija noraidījuši vērtspapīru apmaiņas piedāvājumu, tika iesaistīti Grieķijas valsts parāda restrukturizācijā atbilstoši *PSI* un KRK, kas ieviestas saskaņā ar Likumu Nr. 4050/2012.

110| Lieta C-571/19 P, **EMB Consulting u.c./ECB**.

111| ECB 2012. gada 17. februāra atzinums Grieķijas valsts emitēto vai garantēto vērtspapīru noteikumiem (CON/2012/12).

Ar savu prasību prasītāji lūdz saukt ECB pie atbildības par kaitējumu, kas tiem esot nodarīts ar to, ka ECB savā atzinumā nav pievērsusi Grieķijas Republikas uzmanību tam, ka parāda vērtspapīru obligātas apmaiņas veidā paredzētā Grieķijas valsts parāda restrukturizācija ir nelikumīga.

Attiecībā uz ECB ārpuslīgumisko atbildību Vispārējā tiesa norādīja, ka, pirmām kārtām, ECB atzinumi valsts iestādēm nav saistoši. Proti, kā teikts Lēmuma 98/415¹¹² 3. apsvērumā un 4. pantā, valsts iestādēm šie atzinumi ir tikai jāņem vērā, un tie nemazina šo iestāžu atbildību par tiesību aktā ietvertajiem jautājumiem. No tā izriet, ka, lai gan pienākuma konsultēties ar ECB ievērošana nozīmē, ka tā var lietderīgā veidā darīt zināmu valsts iestādēm savu viedokli, tām nav pienākuma to ievērot. Otrām kārtām, Vispārējā tiesa konstatēja, ka atzinumu pieņemšanas jomā ECB ir plaša rīcības brīvība. Plašā rīcības brīvība, ko ECB var izmantot, nozīmē, ka tās ārpuslīgumiskā atbildība var iestāties vienīgi tad, ja ir izdarīts acīmredzams un būtisks šo pilnvaru pārkāpums. Līdz ar to tikai pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums ir pietiekams pamats tam, lai iestātos ECB ārpuslīgumiskā atbildība.

Šādā kontekstā Vispārējā tiesa nosprieda, ka nepamatots ir prasītāju apgalvojums, ka ECB ar to, ka apstrīdētajā atzinumā nav nosodījusi *pacta sunt servanda* principa pārkāpumu attiecībā pret tiem, par kādu esot uzskatāma Likuma Nr. 4050/2012 pieņemšana, esot rīkojusies prettiesiski un ka tādēļ varot iestāties tās ārpuslīgumiskā atbildība. Proti, prasītāju parakstīšanās uz Grieķijas Republikas emitētajiem un garantētajiem parāda vērtspapīriem ir radījusi līgumiskas attiecības starp tiem un Grieķijas Republiku. Vīnes Konvencijas par starptautiskajām līgumtiesībām¹¹³ 26. pantā minētais *pacta sunt servanda* princips uz šīm līgumiskajām attiecībām neattiecas. Saskaņā ar šīs konvencijas 1. pantu tā ir piemērojama vienīgi starpvalstu nolīgumiem. Līdz ar to Vīnes Konvencijas par starptautiskajām līgumtiesībām 26. pants nav uzskatāms par tiesību normu, kas piešķir tiesības prasītājiem.

Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka ECB atzinumi nav paredzēti privātpersonām un to galvenais priekšmets nav līgumiskas attiecības starp privātpersonu un dalībvalsti, kuras izrietētu no šīs dalībvalsts veiktas parāda vērtspapīru emisijas. Proti, saskaņā ar Lēmuma 98/415 2. pantu ECB atzinumu adresāti ir nevis privātpersonas, bet dalībvalstu iestādes, kurām ir pienākums konsultēties ar ECB. Līdz ar to, kad – kā šajā gadījumā – Grieķijas Republika konsultējas ar ECB par topošu tiesisko regulējumu attiecībā uz valstu centrālajām bankām un par noteikumiem, kas piemērojami finanšu iestādēm, ja tie var būtiski ietekmēt šo institūciju un finanšu tirgu stabilitāti, tai nav pienākuma paust savu nostāju par to, vai šī dalībvalsts attiecībā pret valsts parāda vērtspapīru turētājiem ievēro līgumtiesību vispārējo *pacta sunt servanda* principu. Tādējādi ECB kompetence sniegt atzinumu nepiešķir prasītājiem tiesības pieprasīt, lai šī institūcija nosodītu to, ka ir aizskartas līgumtiesības, kuras tiem pastāv attiecībā pret Grieķijas Republiku pēc tam, kad tie bija parakstījušies uz Grieķijas emitētiem un garantētiem parāda vērtspapīriem.

Pēc tam Vispārējā tiesa pauda uzskatu, ka prasītāju parāda vērtspapīru vērtības ierobežošana nav uzskatāma par pasākumu, kas būtu nesamērīgs ar mērķi aizsargāt Grieķijas Republikas ekonomiku un eurozonu pret risku, ka Grieķijas Republika pārtrauktu veikt maksājumus un ka sabruktu tās ekonomika. Tātad prasītāji nepamatoti apgalvo, ka aplūkojamie pasākumi ir uzskatāmi par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punktā garantēto tiesību uz īpašumu pārkāpumu.

Turpinot, Vispārējā tiesa secināja, ka nav pārkāpta LESD 63. panta 1. punktā nostiprinātā kapitāla brīva aprīte, nospiežot, ka šajā lietā ar Likumu Nr. 4050/2012 īstenotie pasākumi ir attaisnojami ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, jo apstākļi, kuros tika izstrādāts šis likums, bija patiesi ārkārtēji: ja nebūtu notikusi

112| Padomes Lēmums 98/415/EK (1998. gada 29. jūnijs) par to, kā valstu iestādes apspriežas ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem (OV 1998, L 189, 42. lpp.).

113| Vīnes Konvencija par starptautiskajām līgumtiesībām, 1969. gada 23. maijs (*Recueil des traités des Nations unies*, 1155. sēj., 331. lpp.).

parāda restrukturizācija, bija ticams, ka īstermiņā varētu iestāties vismaz selektīva Grieķijas Republikas parādsaistību neizpilde. Tāpat ar aplūkojamajiem pasākumiem bija paredzēts nodrošināt banku sistēmas stabilitāti eurozonā kopumā. Turklāt prasītāji nav pierādījuši, ka minētie pasākumi bija nesamērīgi. Tie deva iespēju atjaunot banku sistēmas stabilitāti eurozonā kopumā un nepārsniedza to, kas bija nepieciešams, lai atjaunotu minēto stabilitāti. Konkrētāk, privāto kreditoru dalība pilnīgi brīvprātīgā Grieķijas parāda vērtspapīru apmaiņā – ko atbalsta prasītāji – nedotu iespēju nodrošināt šīs vērtspapīru apmaiņas izdošanos. Proti, ja netiktu garantēta vienlīdzīga attieksme pret visiem privātajiem kreditoriem, tikai daži no šiem kreditoriem būtu piekrituši minētajai apmaiņai, ņemot vērā, ka tas nozīmētu morālu risku, t.i., tiem būtu jācieš no to kreditoru uzņemto risku sekām, kuri nepiedalītos Grieķijas parāda vērtspapīru apmaiņā.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa pauda uzskatu, ka prasītāji nepamatoti atsaucas uz to, ka prettiesiskas rīcības dēļ attiecībā pret tiem būtu iestājusies ECB atbildība, jo ECB nav norādījusi uz LESD 124. pantu. Proti, ar LESD 124. pantu aizliegti ir visi pasākumi, kuri nav pamatoti ar prudenciālās uzraudzības apsvērumiem un kuri dalībvalstīm paredz privileģētu režīmu attiecībā ar finanšu iestādēm, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis īsteno pareizu budžeta politiku, izvairoties no tā, ka valsts deficīta monetārā finansēšana vai valsts iestāžu privileģēta piekļuve finanšu tirgiem rada pārlietas dalībvalstu parādsaistības vai pārmērīgu deficītu. Likums Nr. 4050/2012 neparedz palielināt Grieķijas Republikas parādsaistības, bet gan, ņemot vērā to pārmērīgo apjomu, – gluži pretēji – tās samazināt, devalvējot prasītāju turētos vērtspapīrus. Turklāt ar likumprojektu bija paredzēts veicināt gan Grieķijas publisko finanšu, gan eurozonas finanšu sistēmas stabilitātes saglabāšanu. Katrā ziņā LESD 124. panta mērķis nav nedz prasītāju aizsardzība, nedz tiesību piešķiršana tiem.

XV. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu

Rīkojumā **Agrochem-Maks/Komisija** (T-574/18 R, [EU:T:2019:25](#)), kas izdots 2019. gada 21. janvārī, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja pieteikumu par pagaidu noregulējumu, kas ir balstīts uz LESD 278. un 279. pantu, ko bija iesniedzis uzņēmums, kas veic darbības Horvātijas augu aizsardzības līdzekļu tirgū, lai apturētu Īstenošanas regulas (ES) 2018/1019 par darbīgās vielas oksasulfurona apstiprinājuma neatjaunošanu¹¹⁴ īstenošanu. Pieteikums par pagaidu noregulējumu tika iesniegts saistībā ar prasību atcelt minēto Īstenošanas regulu. Būtībā sabiedrība apgalvoja, ka ir nodarīts būtisks un neatgriezenisks kaitējums, jo pastāv negatīva ietekme uz tās apgrozījumu, tirgus daļu zaudēšanu un kopējās uzņēmuma vērtības samazināšanos.

Pirmkārt, attiecībā uz steidzamību un it īpaši attiecībā uz šajā gadījumā apgalvotā zaudējuma nopietnību, kam ir izteikti finansiāls raksturs, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norādīja, ka, pirmām kārtām, attiecībā uz zaudējumiem, kas atbilst mazāk nekā 10 % no tādu uzņēmumu apgrozījuma, kuri darbojas stingri regulētos tirgos, nešķiet, ka finansiālas grūtības, ko tie varētu ciest, varētu apdraudēt to pastāvēšanu, un, otrām kārtām, attiecībā uz zaudējumiem, kas veido gandrīz divas trešdaļas no šo uzņēmumu apgrozījuma, atzīstot, ka tiem radītās finansiālās grūtības varētu apdraudēt to pastāvēšanu, tomēr stingri regulētā nozarē, proti, augu aizsardzības līdzekļu nozarē, kurā bieži vien ir nepieciešamas būtiskas investīcijas un kur kompetentās iestādes varētu iejaukties, ja rodas apdraudējums sabiedrības veselībai, tādu iemeslu dēļ, kas attiecīgajiem uzņēmumiem ne vienmēr ir paredzami, šiem pēdējiem minētajiem ir pienākums, lai tiem pašiem nebūtu jāsedz zaudējumi, kas izriet no šādas iejaukšanās, ar atbilstošu politiku aizsargāties no tās radītajām sekām. Tika precizēts, ka, novērtējot kaitējuma smagumu, pagaidu noregulējuma tiesnesis nevar mehāniski un neelastīgi ņemt vērā tikai attiecīgos apgrozījuma rādītājus. Viņa pienākums ir ņemt vērā arī katras lietas īpašos apstākļus, lēmuma

¹¹⁴ | Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/1019 (2018. gada 18. jūlijs) par darbīgās vielas oksasulfurona apstiprinājuma neatjaunošanu, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, un par grozījumiem Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 540/2011 (OV 2018, L 183, 14. lpp.).

pieņemšanas brīdī tos sasaistot ar kaitējumu, kas nodarīts apgrozījumam. Vispārējās tiesas priekšsēdētāja ieskatā šis mehāniska un neelastīga vērtējuma aizliegums, kas izmantots, lai ļautu tiesnesim izvērtēt, vai apgalvotā kaitējuma smagumu varēja konstatēt, neskatoties uz to, ka apgrozījums nepārsniedz indikatīvo 10 % robežvērtību, ir arī jāsaprot kā tāds, kas liek tiesnesim pārliecināties, vai, ņemot vērā šīs lietas īpašos apstākļus, smaguma pakāpe nav jānosaka, neraugoties uz to, ka ir pārsniegta šī robežvērtība.

Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms norādīja, ka tas, ka kāds ir attiecīgās vielas izplatītājs, pirmkārt, nozīmē to, ka tam nav jāuzņemas tāds pats finansiālais slogs kā tas, kas rodas ražotāju darbības attīstībā, un, otrkārt, pieprasa tam sniegt pierādījumus par dzīvotspējīgu alternatīvu neesamību.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs pēc tam nosprieda, ka, tā kā prasītāja darbojas stingri regulētā tirgū, ir jāņem vērā tās izvēlēta komerciālā stratēģija. Šī novērtējuma ietvaros, bez papildu pierādījumiem, kuri attiecas uz iespējamajiem pasākumiem, ko sabiedrība veikusi, lai izvairītos no potenciāli riskantas situācijas, ņemot vērā attiecīgā tirgus raksturu, tikai tas vien, ka ir pārsniegta indikatīvā 10 % robežvērtība, nevar pārliecināt pagaidu noregulējuma tiesnesi par apgalvotā kaitējuma smagumu.

Šādos apstākļos – atgādinot, ka uz tiesiskās palāvēības aizsardzības principu var atsaukties tikai saistībā ar tādu situāciju, kas spēj to radīt, kuru būtu izveidojusi iestāde ar pilnvarām pieņemt galīgo lēmumu – vēl tika uzsvērts, ka no augu aizsardzības līdzekļa apstiprinājuma atjaunošanas procedūrā nevar rasties nekāds tiesiskās palāvēības aizsardzības princips attiecībā uz ziņotājas dalībvalsts sniegtā starpposma ziņojuma rezultātiem, jo šis ziņojums ir tikai labi zināmas procedūras starpposms un nekādā veidā neietekmē Komisijas galīgo pieņemamo rezultātu.

Otrkārt, attiecībā uz interešu līdzsvarošanu un it īpaši attiecībā uz attiecīgā uzņēmuma argumentu, ka konkrētā darbīgā viela nerada zināmu un pierādītu apdraudējumu sabiedrības veselībai, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs tostarp norādīja, ka attiecīgā sabiedrība šajā lietā nevar izvirzīt pārliecinošu argumentu no tā, ka viela ir tikusi droši izmantota Savienībā jau ilgu laika posmu un nekad nav ticis ziņots par kādu kaitīgu tās ietekmi uz cilvēku veselību. Proti, augu aizsardzības nozarē zinātnes attīstība nav retums, un tādējādi rodas iespēja atkārtoti izvērtēt vielas, ņemot vērā jaunas zināšanas un zinātnes atklājumus. Tas ir apstiprinājuma atjaunošanas procedūru pamats un iemesls, kādēļ tirdzniecības atļaujām tiek noteikti laika ierobežojumi. Līdz ar to pagaidu noregulējuma tiesneša veiktajai pārbaudei, izsverot intereses, pirmkārt, ir jāattiecas uz jau apzinātajiem riskiem un, otrkārt, riskiem, kurus nevar izslēgt. Turklāt viņa pienākums nav veikt tādu zinātnisku datu tehnisko novērtējumu, kas neietilpst viņa kompetencē. Līdz ar to argumenti par sabiedrības veselības apdraudējuma neesamību, kas izvirzīti *fumus boni juris* esamības pierādījuma ietvaros, ir daļa no procedūras tiesiskuma pārbaudes, un tie nevar atsevišķi, bez citiem apstākļiem un izņemot, ja tiek iespējami atzīts uzņēmums saistībā ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, rosināt pagaidu noregulējuma tiesnesi, veicot interešu izsvēršanu, uzskatīt, ka šiem argumentiem ir dodama priekšroka salīdzinājumā ar iepriekšējiem novērtējumiem, kuri principā izriet no rūpīgas un izsmeljošas pārbaudes. Tas tā ir vēl jo vairāk, ja apgalvotais kaitējums attiecībā uz sabiedrības veselību neizriet no apkopotajiem zinātniskajiem datiem, bet gan tieši no to neesamības. Tomēr informācijas trūkums neļauj izslēgt riskus sabiedrības veselībai, kuri ir jāņem vērā attiecībā uz citām iesaistītajām interesēm, zinot, ka, no vienas puses, principā sabiedrības veselības aizsardzībai neapstrīdami ir jāpiešķir lielāka nozīme nekā ekonomiskiem apsvērumiem, un, no otras puses, sabiedrības veselības aizsardzības obligātās prasības var pamatot ierobežojumus, kas nelabvēlīgi ietekmē noteiktus uzņēmējus, pat ja šāda ietekme ir ievērojama.

Rīkojumā **Athanasiadou un Soulantikas/Komisija** (T-762/18 R, [EU:T:2019:574](#)), kas izdots 2019. gada 10. septembrī, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs saistībā ar pieteikumu par pagaidu noregulējumu noraidīja iebildi par nepieņemamību saistībā ar pamatprasības neiesniegšanu.

S. Athanasiadou un K. Soulantikas, ar dzīvesvietu Grieķijā, izveidoja civiltiesību sabiedrību *ECOSE*. Šī sabiedrība noslēdza vienošanos ar Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūru par subsīdiju piešķiršanu projekta "Seniori darbībā" īstenošanai. Pēc revīzijas ziņojuma, kurā tika ieteikts atgūt summu 59 696,98 EUR apmērā, Komisija pieņēma lēmumu par šīs naudas summas, pieskaitot maksājamās procentus, atgūšanu no *ECOSE* (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums"). Saskaņā ar Grieķijas Civilprocesa kodeksa noteikumiem Komisija veica apstrīdētā lēmuma un maksājuma rīkojuma izsniegšanu, izmantojot tiesu izpildītāja pakalpojumus. 2018. gada 30. oktobrī prasītāji iesniedza iebildumus Atēnu pirmās instances tiesā viena tiesneša sastāvā (Grieķija). 2018. gada 31. decembrī šie paši prasītāji iesniedza pieteikumu, pamatojoties uz LESD 299. pantu ¹¹⁵, ar kuru Vispārējai tiesai tiek lūgts apturēt lēmuma piespiedu izpildi. Komisija savos apsvērumos secināja, ka pieteikums par pagaidu noregulējumu ir nepieņemams, jo nav tikusi celta nekāda pamatprasība par apstrīdētā lēmuma atcelšanu, tādējādi pārkāpjot Vispārējās tiesas Reglamenta 161. un 156. pantu ¹¹⁶.

Pirmkārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādināja, ka viņam ir ekskluzīva kompetence lemt par apstrīdētā lēmuma piespiedu izpildes apturēšanu, jo attiecīgo valsts tiesu kompetence aprobežojas ar izpildu pasākumu likumības pārbaudi ¹¹⁷.

Otrkārt, viņš norādīja, ka Reglamenta 156. pantā ir paredzēti atšķirīgi procesuālie noteikumi atkarībā no juridiskā pamata, uz kādu ir balstīts pieteikums par pagaidu noregulējumu. Tādējādi minētā reglamenta 156. panta 1. punktā izvirzītā prasība – saskaņā ar kuru pieteikuma par kādas iestādes akta izpildes apturēšanu pieņemamībai ir izvirzīts priekšnoteikums par iepriekšējas vai vienlaicīgas pamatprasības celšanu par šo aktu – ir tieši paredzēta tikai attiecībā uz prasībām, kas tiekeltas, pamatojoties uz LESD 278. pantu un EAEKL 157. pantu. Līdz ar to šis pienākums nav obligāti piemērojams šajā lietā.

Treškārt, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatēja, ka šāda pienākuma izpilde liegtu prasītājiem tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ¹¹⁸. Proti, šīs lietas apstākļos, lai valsts tiesu rīcībā būtu vajadzīgais laiks savas kompetences īstenošanai attiecībā uz izpildu pasākumu likumības pārbaudi saskaņā ar LESD 299. panta 4. punktu, ir jāpastāv iespējai lūgt Savienības tiesai, kurai vienīgai ir attiecīgās tiesības, vajadzības gadījumā lemt par piespiedu izpildes apturēšanu.

Šajā gadījumā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzsvēra, ka attiecīgi pamatiem, kas tiek izvirzīti saistībā ar *fumus boni juris* esamības pierādīšanu, ir jāietver pamati, kas ietilpst valsts tiesas kompetencē un kuri ir pirmšķietami pamatoti. Proti, pamati, kas attiecas uz lēmuma likumību, nebūtu iedarbīgi, ja vien tie nebūtu izvirzīti saistībā ar prasību, kas pamatota ar LESD 278. pantu un kas ir pievienota pamatprasībai, kura celta saskaņā ar LESD 263. pantu, jo lēmuma, kas veido izpildu rīkojumu, pamatotība, pamatojoties uz šo tiesību normu, var tikt apstrīdēta tikai tiesā, kura izskata prasību atcelt tiesību aktu.

115| Saskaņā ar LESD 299. pantu Komisijas akti, ar kuriem tiek uzlikta finansiāla saistība personām, kuras nav valstis, ir izpildāmi. Piespiedu izpildi reglamentē civilprocesuālie noteikumi, kas ir spēkā tajā valstī, kurā notiek izpilde. Atzīme par izpildāmību tiek izdarīta, neveicot citu kontroli kā vien izpildes rīkojuma autentiskuma pārbaudi, ko veic valsts iestāde, kuru šim nolūkam izraugās katras dalībvalsts valdība un kuru tā dara zināmu Komisijai un Eiropas Savienības Tiesai. Kad pēc attiecīgās puses lūguma ir izpildītas šīs formalitātes, minētā puse var sākt izpildi saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, vēršoties tieši kompetentajā iestādē. Piespiedu izpilde var tikt apturēta tikai ar Eiropas Savienības Tiesas lēmumu. Tomēr izpildes pasākumu tiesiskuma kontrole ir valsts tiesu kompetencē.

116| Vispārējās tiesas Reglamenta 156. panta 1. punktā ir noteikts, ka pieteikums par kādas iestādes akta piemērošanas apturēšanu LESD 278. panta un EAEKL 157. panta izpratnē ir pieņemams vienīgi tad, ja prasītājs ir apstrīdējis šo aktu, ceļot prasību Vispārējā tiesā.

117| Atbilstoši LESD 299. pantam, lasot to kopsakarā ar LESD 256. panta 1. punktu un Eiropas Savienības Tiesas statūtu 39. panta 1. punktu un 53. panta 1. punktu.

118| Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ir ietvertas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā un garantētas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī, 6. pantā.

Šajā ziņā, tā kā šajā stadijā nav jālemj par to pirmšķietamo pamatotību, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norādīja, ka šajā lietā daži prasītāju norādītie iemesli, kas izvirzīti, pamatojot nosacījuma par *fumus boni juris* izpildi, attiecas tieši uz Grieķijas piespiedu izpildes procedūru un izpildes pasākumu likumību un tādējādi tie pilnībā ietilpst valsts tiesas kompetencē. Tādējādi izskatāmais pieteikums ļauj valsts tiesai īstenot savas pilnvaras, kas izriet no LESD 299. panta.

Līdz ar to Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secināja, ka iebilde par nepieņemamību saistībā ar pamatprasības neiesniegšanu ir jānoraida. Visbeidzot pieteikums par pagaidu noregulējumu tika noraidīts steidzamības neesamības dēļ.

C | Vispārējās tiesas kancelejas darbība 2019. gadā

Emmanuel Coulon, Vispārējās tiesas sekretārs

2019. gads, kas atrodas uz divu laikmetu robežas, Vispārējai tiesai un tās kancelei simbolizējis jaunas ēras sākumu.

Šis gads ieies Vispārējās tiesas vēsturē kā gads, kurā tika atzīmēta trīsdesmitā gadskārta kopš tās pirmo locekļu stāšanās amatā ¹ un pabeigta ar attiecīgajām regulām 2015. gada 16. decembrī ² uzsāktā Eiropas Savienības tiesu sistēmas struktūras reforma. Trīsdesmit gadus pēc pirmo divpadsmit tiesnešu un sekretāra stāšanās amatā Vispārējā tiesa, kuras sastāvā kopš 2019. gada septembra atbilstoši likumam ir divi tiesneši no katras dalībvalsts, kurus atbalsta sekretārs, ir kļuvusi par starptautisku tiesu, kuru veido lielākais tiesnešu skaits pasaulē.

Šis mēroga izmaiņas, īstenošanas pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt Vispārējās tiesas pieņemto lēmumu lietderīgo iedarbību, un Vispārējās tiesas vadībai sniegtā palīdzība, lai sagatavotu jauno tiesnešu ierašanos un – kopš 2019. gada septembra beigām – īstenotu projektus, kurus priekšsēdētājs *van der Woude* ir identificējis kā prioritārus, noteikti nav pagājušas bez pēdām attiecībā uz kancelejas organizāciju un darbības norisi.

Tomēr, pastāvīgi pielāgojoties jaunajam kontekstam un iekļaujot pārmaiņas kā savas darbības parametru, kanceleja pastāvīgi, metodiski un apņēmīgi ir nodrošinājusi savus uzdevumus – atbalsta sniegšanu tiesai un administratīvo palīdzību. Tās darbinieki, kas ļoti labi apzinās šo pārmaiņu dziļo nozīmi, ir devuši ieguldījumu šajos kolektīvajos panākumos. Kanceleja ir bijusi stabilitātes centrs, uz kuru tiesa ir varējusi balstīties.

Neraugoties uz vairākkārtējiem, pastāvīgiem un ātriem pārveidojumiem, kanceleja ir pierādījusi savu spēju vispusīgi izdevīgi strādāt ar tiesnešiem, to biroju personālu un iestādes kopīgajiem dienestiem. Patiesas dienesta kultūras iedvesmota, kanceleja ir bijusi daudzvalodīga kontaktiestāde advokātiem un pilnvarotajām personām, kas pārstāv lietas dalībnieku intereses Savienības tiesā izskatāmajos strīdos.

Kancelejas, kurā bija 72 budžeta amata vietas (55 asistenti un 17 administratori), darbinieku skaits septembrī tika samazināts līdz 69 amata vietām, īstenojot pārstrukturēšanu, lai rastu iespēju izveidot papildu tiesnešu birojus. Maijā notikusi sekretāra vietnieka stāšanās amatā ir ļāvusi veikt dienesta reorganizāciju, kura bija kļuvusi gan neatliekama, gan nepieciešama. Šī nesenā attīstība ir apsveicama.

Kancelejas ieguldījums tiesvedības darbībā un tiesas administrēšanā ticis sniegts dažādās formās.

1| Eiropas Savienības Tiesas tīmekļa vietnē ir pieejami 2019. gada 25. septembrī notikušā kolokvija par tēmu "Eiropas Savienības Vispārējā tiesa digitālajā laikmetā" raksti un filma, kas apliecina cieņu dibinātājiem un visām personām, kuras ir atbalstījušas šo tiesu kopš tās izveidošanas.

2| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.), un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2016/1192 (2016. gada 6. jūlijs) par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Eiropas Savienību un tās darbiniekiem (OV 2016, L 200, 137. lpp.).

I. Līdzdalība tiesvedības darbībā

Kanceleja atbilstoši uzdevumam atbalstīt tiesvedības darbību, kas tai uzticēts ar Vispārējās tiesas Reglamentu:

- ir nodrošinājusi tiesvedību netraucētu norisi un lietas materiālu pienācīgu uzturēšanu;
- ir nodrošinājusi saziņu starp lietas dalībnieku pārstāvjiem un tiesnešiem;
- ir aktīvi palīdzējusi tiesnešiem un viņu līdzstrādniekiem.

Pēc iesniegto lietu skaita relatīvas samazināšanās 2018. gadā tas ar iesniegtām 939 prasībām atkal ir palielinājies, tomēr nerasniedzot līdz šim lielāko skaitu, kas bija 2016. gadā.

Pabeigto lietu skaits ir saglabājies augstā līmenī, tomēr, salīdzinot ar 2018. gadu, tas ir samazinājies. 2019. gadā tika pabeigtas kopumā 874 lietas salīdzinājumā ar 1009 lietām iepriekšējā gadā. Šo nebūtisko statistisko samazināšanos lielā mērā izskaidro tādi faktori kā ievērojama tiesnešu skaita aiziešana, neskaidrības saistībā ar vairāku tiesnešu amata pilnvaru atjaunošanu, 14 tiesnešu stāšanās amatā, pilnīga palātu sastāva maiņa, tiesnešu piesaistīšana palātām un visu izskatīšanā esošo lietu pārdale (izņemot lietas apspriedes stadijā vai lietas, par kurām līdz 2019. gada 26. septembrim bija nolemts izskatīt lietu bez tiesvedības mutvārdu daļas).

2019. gada 31. decembrī izskatīšanā bija 1398 lietas.

Vidējais tiesvedības ilgums lietās, kas pabeigtas ar spriedumu vai rīkojumu, bija mazāks par 17 mēnešiem un lietās, kas pabeigtas ar spriedumu, – mazāks par 20 mēnešiem.

a. Procesuālās lietvedības pārvaldība

Vispārējās tiesas kancelejas darbība saistībā ar procesuālās lietvedības pārvaldību, aplūkojot no kvantitatīvā viedokļa, ir bijusi tāda pašā līmenī kā 2018. gadā.

Kanceleja ir reģistrējusi reģistrā 54 723 procesuālos dokumentus 21 tiesvedības valodā (no Vispārējās tiesas Reglamentā paredzētajām 24 tiesvedības valodām), ir apstrādājusi 939 pieteikumus par lietas ierosināšanu un 4446 citus procesuālos rakstus, ko lietas dalībnieki ir iesnieguši lietās, kuru izskatīšana turpinās, ir izpildījusi iztiesāšanas sastāvu pieņemtos lēmumus procesa organizatorisko pasākumu vai pierādījumu savākšanas pasākumu formā un ir sagatavojusi 1699 paziņojumus publicēšanai *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Lai gan acīmredzami nav iespējams sniegt pilnīgi visu informāciju, kas ļauj novērtēt kancelejas veikumu, tomēr daži skaitļi, proti, statistikas dati, pietiekami izgaismo kancelejas darbības apjomu:

- no 9734 iesniegtajiem procesuālajiem dokumentiem 288 ir pieteikumi par iestāšanos lietā un 251 ir lūgums piemērot konfidencialitāti attiecībā pret lietas darbiniekiem vai sabiedrību;
- kanceleja ir sagatavojusi un nosūtījusi tiesnešu birojiem 11 024 elektroniskas pavadvēstules lietu izmeklēšanas vajadzībām (proti, vairāk nekā 918 mēneši);
- ir izpildīti simtiem procesa organizatorisko pasākumu un desmitiem pierādījumu savākšanas pasākumu, kuri tostarp attiecas uz tādu dokumentu iesniegšanu, attiecībā uz kuriem lietas dalībnieki ir lūguši ievērot konfidencialitāti.

Vairāku lietu grupu vai sēriju iesniegšana gada gaitā valstīm piemērojamo konkurences tiesību (valsts atbalsta) un institucionālo tiesību jomās ir prasījusi koordinētu pārvaldību gan kancelejas ietvaros, gan arī sadarbībā ar iztiesāšanas sastāviem, lai izskatītu pieteikumus par termiņu pagarināšanu, lietu apvienošanu, iestāšanos lietā, kā arī lai pieņemtu lēmumu par otro apmaiņu ar procesuālajiem rakstiem un – vajadzības gadījumā – par lietas materiālu konfidencialitāti katrā no šīm lietām. Šī koordinēšana prasa kancelejas darba grupu organizatorisku elastīgumu, kas dažkārt ir grūti savienojams ar nepieciešamajām to tiesvedības valodu zināšanām, kurās tiek iesniegtas šo grupu vai sēriju lietas.

Turklāt noteiktu ļoti jutīgu lietu izskatīšana uzņēmumiem piemērojamo konkurences tiesību jomā ir likusi ieviest pasākumus, kas ir paredzēti, lai saglabātu tajās ietverto datu visaugstāko konfidencialitāti un nodrošinātu drošu saziņu pašas tiesas ietvaros. Šīs iekšējās procedūras papildina procedūru, kuras mērķis ir garantēt drošību un kas ir piemērojama saskaņā ar Reglamenta 105. panta 1. vai 2. punktu iesniegtajai informācijai vai materiāliem, tas ir, tiem, kas skar Savienības vai vienas vai vairāku tās dalībvalstu drošību vai to starptautisko attiecību uzturēšanu ³.

Kancelejas darbību tostarp ir nodrošinājuši 11 administratori, kuri ir bijuši atbildīgi par procesuālo lietvedību ⁴ 334 palātas sanāksmēs un tiesas sēdēs mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai 315 lietās un kuri papildus lietas materiālu apstrādei pēc katras palātas sanāksmes un tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai ir sagatavojuši tiesas sēdes protokolus, kas ir iesniegti apstiprināšanai tiesnešiem.

Kancelejas apstrādāto lietu materiālo vidējo rādītāju ilustrē divu veidu statistiskā informācija. Pirmkārt, procesuālie dokumenti, kuri kancelejā ir iesniegti, izmantojot *e-Curia* lietojumprogrammu, kopā veido 749 895 lappuses. Otrkārt, kancelejas apstrādāto lietu materiālu apjoms 1398 iztiesājamajās lietās 2019. gada beigās atbilst 636 lineārajiem metriem papīra formātā.

Kancelejas uzdevumu izpildi turpina labvēlīgi ietekmēt 2015. gada 1. jūlijā spēkā stājušies procesuālie noteikumi, it īpaši intelektuālā īpašuma jomā (izmaiņas valodu lietojumā un atteikšanās no otrreizējas procesuālo rakstu apmaiņas ir pasākumi, kas ir lielā mērā sekmējuši tiesvedības vidējā ilguma samazināšanu šajā jomā). Turklāt Vispārējā tiesā ir tikusi efektīvi izmantota iespēja izskatīt lietas, kurās spriedums tiek pasludināts, nerīkojot tiesas sēdi mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai, tostarp tāpēc, ka lietas dalībnieki nav lūguši rīkot šādu tiesas sēdi (šo lietu īpatsvars visos strīdos kopā ir 39 %, un 52 % tikai intelektuālā īpašuma jomā vien). Papildus tam, ka tiesas sēdes nerīkošana ir atbrīvojusi no pienākuma gatavot ziņojuma tiesas sēdē kopsavilkumu tiesvedības valodā, tā arī ir radījusi iespēju ātrāk pasludināt spriedumus lietās (vidēji 15,1 mēnesis lietās, kurās netiek rīkota tiesas sēde, salīdzinājumā ar vidēji 22,7 mēnešiem, rīkojot tiesas sēdi).

Turklāt ir pieaudzis to tiešo prasību lietu procentuālais īpatsvars, kurās spriedums ir pasludināts bez otrreizējas procesuālo rakstu apmaiņas (22 % salīdzinājumā ar 18 % 2018. gadā ⁵).

Civildienesta jomā ticis nolemts neveikt otrreizējo procesuālo rakstu apmaiņu 22 % no lietām (salīdzinājumā ar 32 % 2018. gadā). Ir jānorāda, ka šajā pēdējā minētajā jomā mēģinājumi panākt izlīgumu gada laikā uzsāktajos strīdos divos gadījumos ir bijuši veiksmīgi.

3| 2019. gadā netika iesniegts neviens dokuments saskaņā ar šo tiesisko regulējumu, ko reglamentē Vispārējās tiesas Lēmums (ES) 2016/2387 (2016. gada 14. septembris) attiecībā uz drošības noteikumiem, kas piemērojami atbilstoši Reglamenta 105. panta 1. vai 2. punktam iesniegtajai informācijai vai materiāliem (OV 2016, L 355, 18. lpp.).

4| Ņemot vērā AD funkciju grupas darbinieku pārvietošanos.

5| Strīdi attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesībām šajā aprēķinā nav iekļauti, jo Reglamentā šīs kategorijas lietām nav paredzēta otrreizēja procesuālo rakstu apmaiņa.

Visbeidzot, lai gan bažas rada tas, ka intelektuālā īpašuma jomā trijos no pieciem prasības pieteikumiem ir bijis jānovērš trūkumi formas prasību neievērošanas dēļ, apsveicami ir tas, ka, runājot par citām tiešajām prasībām, kas nav intelektuālā īpašuma jomā celtās prasības, prasības pieteikumu trūkumu novēršanas gadījumu īpatsvars pastāvīgi samazinās (24 %).

Ļoti lietderīgi ir tas, ka kanceleja ir arī guvusi labumu no dokumentu apstrādes racionalizācijas ⁶, kas ir bijusi iespējama atbilstoši reformai, ar kuru par vienīgo veidu, kādā notiek tiesvedības dokumentu apmaiņa starp lietas dalībnieku pārstāvjiem un Vispārējo tiesu, kopš 2018. gada 1. decembra ir kļuvusi lietojumprogramma *e-Curia* ⁷. No šīs racionalizācijas gūtais labums 2019. gadā ir izrādījies ļoti vērtīgs ⁸, jo ar to ir bijis iespējams mazināt ietekmi, ko ir izraisījis it īpaši saistībā ar tiesas tiesnešu biroju skaita palielināšanu radies pieaugušais kancelejai adresēto lūgumu skaits.

Kancelejai ir pienākums pēc iespējas ātrāk apstrādāt visus iesniegtos procesuālos dokumentus un tiesnešu pieņemtus lēmumus.

Tomēr objektīvu iemeslu dēļ atsevišķu aktu izskatīšanai ir prioritāte attiecībā pret citiem aktiem, piemēram, ja runa ir par dokumentiem, kas ir iesniegti neilgi pirms tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai, vai ja tiek izteikta atteikšanās no prasības, lai gan lieta jau ir nodota apspriešanai. Runājot par procesuālo dokumentu apstrādi steidzamības tiesvedībās, tā ir veicama nekavējoties. Tā tas it īpaši ir attiecībā uz pieteikumiem par pagaidu noregulējumu, kuri ir saistīti ar lūgumu lemt pirms šī pieteikuma izskatīšanas pēc būtības (tas ir, pat pirms otrai pusei ir bijusi iespēja sniegt savus apsvērumus) un attiecībā uz kuriem jau nākamajās stundās pēc iesniegšanas ir vajadzīgs priekšsēdētāja lēmums. 2019. gadā kanceleja vairākos gadījumos ļoti īsā laikā nodrošināja pieteikuma par pagaidu noregulējumu apstrādi un priekšsēdētāja rīkojuma par šo pieteikumu izsniegšanu, kas dažreiz notika vēl vakarā.

b. Atbalsts saskaņotības nodrošināšanai

Kancelejas ieguldījums tiesvedības darbībā atbilstoši Vispārējās tiesas pieņemtajām vadlīnijām ir vērsts arī uz to, lai veicinātu lēmumpieņemšanas prakses un procesuālo noteikumu interpretācijas saskaņotību. Līdz ar to kanceleja ir nodrošinājusi savus resursus šī mērķa īstenošanai.

Pirmkārt, kanceleja sniedz savu *ex ante* atbalstu lietu izskatīšanai tiesnešu birojos pirms apspriedes par lietu uzsākšanas. Sasniedzamais mērķis vispirms ir ļaut priekšsēdētājam, palātas priekšsēdētājiem un iztiesāšanas sastāvam iegūt informāciju, kas tiem ļauj ātri pieņemt lēmumu, izmantojot šim nolūkam vajadzīgos datus.

6] *e-Curia* obligātais raksturs ir ļāvis izbeigt dažādu formātu (papīra un digitālā) kombinācijas pārvaldīšanu, papīra formātā iesniegtu dokumentu skenēšanu un, ja dokuments tiek iesniegts papīra formātā, būdams iepriekš iesniegts pa faksu, dubultu datu ievadīšanu kancelejas uzturētajā procesuālo datu bāzē, kā arī papīra formātā iesniegtu dokumentu atbilstības pārbaudi. Ar to arī tikusi izbeigtas atkārtotās grūtības, ar kurām ir saistīta dokumentu saņemšana vai izsniegšana pa faksu un kuras it īpaši attiecas uz apjomīgiem dokumentiem.

7] Tas attiecas uz visiem lietas dalībniekiem (prasītāji, atbildētāji un personas, kas iestājušās lietā) un visiem tiesvedības veidiem. Tomēr ir paredzēti daži izņēmumi, ievērojot principu par piekļuvi tiesai (it īpaši gadījumā, ja *e-Curia* izmantošana izrādās tehniski neiespējama vai ja pieteikuma iesniedzējs, kuru nepārstāv advokāts, lūdz juridisko palīdzību).

8] Neraugoties uz to, ka to procesuālo dokumentu īpatsvars, kas iesniegti, izmantojot šo lietojumprogrammu, ir nevis 100 %, bet 93 %, jo juridiskās palīdzības pieteikumu, tiesas sēdēs iesniegtu dokumentu, pielikumu *USB* zibatmiņas vai *DVD* formā, kuros ir ietverts saturs, kuru nevar nosūtīt ar *e-Curia* palīdzību, un Tiesas vēstuli, ar kurām tiek paziņots par apelācijas sūdzības iesniegšanu vai ar kurām tiek paziņots lēmums par apelācijas sūdzību, iesniegšanai tiek izmantoti citi veidi, nevis *e-Curia*.

Tādējādi, pirmreizēji analizējot Vispārējā tiesā celtas prasības, kanceleja neatkarīgi no tiesvedības valodas, kurā prasība ir celta, identificē priekšmetu, attiecīgo jomu un iespējamo saistību ar citām lietām. Šī rīcība, kurai kanceleja ir noteikusi mērķi – pabeigt to desmit darba dienu laikā no prasības pieteikuma iesniegšanas dienas, it īpaši ir vērsta uz to, lai ļautu Vispārējās tiesas priekšsēdētājam veikt lietu sadali, ņemot vērā vajadzīgo informāciju. Šajā kontekstā kanceleja norāda arī uz pieteikumiem par paātrināto tiesvedību un pieteikumiem par prioritāru izskatīšanu, kā arī pieteikumiem par anonimitāti. Turklāt kanceleja norāda uz lietām, kas neietilpst Vispārējās tiesas kompetencē vai kuras šķiet acīmredzami nepieņemamas.

Apstrādājot izskatīšanā esošajās lietās iesniegtus procesuālos rakstus, kanceleja, nosūtot tos tiesnešu birojiem, pievieno paziņojuma lapu, kurā ir norādīti radušies procesuālie jautājumi un kurā ir ietverti reizēm detalizēti priekšlikumi par turpmāko rīcību.

Aplūkojot vispārīgāk, sadarbība starp kancelejas pārstāvjiem un tiesnešu biroju darbiniekiem notiek ikdienā, un tā tiek atbalstīta. Kancelejas dalība palātu administratīvajās sanāksmēs (palātu sanāksmēs) veicina informācijas apriti un ar nepieciešamo informētību par kontekstu ļauj nodrošināt iztiesāšanas sastāva pieņemto procesuālo lēmumu ātru izpildi.

Otrkārt, kanceleja organizē zināšanu apmaiņu, nododot tiesas rīcībā šim nolūkam sagatavotus materiālus. Regulāri tiek atjaunināta informācija par procesuāliem jautājumiem, atbilstoši sistematiskam pārskatam tiek darīti pieejami procesuāli rīkojumi, un katru mēnesi tiek sagatavots apskats par Vispārējās tiesas, Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas procesuālo judikatūru. Šie analīzes, uzraudzības un informēšanas instrumenti, kā arī kancelejas tematiskie produkti tika izveidoti, lai apmierinātu tiesas prasības, kura ir piešķīrusi saskaņotībai augstu prioritāti. Tie ir daļa no lēmumpieņemšanas prakses un judikatūras neatbilstību novēršanas un atklāšanas mehānismiem, un tādējādi tie norobežotā jomā papildina Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietniekam uzticēto centrālo uzdevumu, proti, izveidot horizontālās juridiskās analīzes centru, kura mērķis ir nostiprināt judikatūras saskaņotību un kvalitāti.

c. Preventīvas darbības, kas ir saistītas ar *Brexit* bez vienošanās risku

Lai palīdzētu advokātiem, kas darbojas tiesvedībā Vispārējā tiesā, un radītu nosacījumus, lai jebkādos apstākļos tiktu nodrošināta efektīva tiesību aizsardzību tiesā, kanceleja ir veikusi preventīvas darbības, kuras ir saistītas ar risku, ka Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste varētu izstāties no Savienības, neparakstot izstāšanās līgumu.

Ņemot vērā risku, ka *Brexit* bez izstāšanās līguma gadījumā Apvienotās Karalistes *barristers*, *solicitors* un *advocates* (Apvienotās Karalistes advokāti) varētu vairs neatbilst Protokola par Eiropas Savienības Tiesas Statūtiem 19. pantā paredzētajiem nosacījumiem⁹, lai varētu likumīgi pārstāvēt lietas dalībniekus Vispārējā tiesā, divas reizes tika organizēta informācijas kampaņa lietas dalībnieku pārstāvjiem šajā tiesā izskatāmajās lietās. Ar individuālām vēstulēm sekretārs vērsa viņu uzmanību uz Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības, neparakstot izstāšanās līgumu, procesuālajām sekām un aicināja viņus veikt atbilstošus pasākumus savu klientu aizstāvības interesēs.

Pirmā kampaņa tika organizēta savlaicīgi pirms 2019. gada 12. aprīļa, neilgi pēc tam, kad Apvienotās Karalistes Pārstāvju palāta 2019. gada 29. martā bija nolēmusi noraidīt izstāšanās līguma projektu.

9| Protokola par Eiropas Savienības Tiesas Statūtiem 19. panta ceturtajā daļā ir paredzēts, ka "Tiesā pārstāvēt kādu pusi vai palīdzēt tai var tikai tie advokāti, kas ir tiesīgi praktizēt dalībvalstu tiesās vai to valstu tiesās, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzējas puses".

Otrā kampaņa notika dažas dienas pirms termiņa beigām 2019. gada 31. oktobrī.

LES 50. panta 3. punktā paredzētā termiņa secīga atlikšana, par kuru Eiropadome attiecīgi lēma dažas stundas pirms paredzēto termiņu beigām, galu galā ir ļāvuši izvairīties no Apvienotās Karalistes izstāšanās bez vienošanās 2019. gadā.

II. Reformas trešā posma ietvaros veiktās darbības

a. Darbības, kas ir saistītas ar bezprecedenta skaita tiesnešu aiziešanu un stāšanos amatā

2019. gada martā Vispārējā tiesa sveica Maltas tiesnesi, kas tika iecelta amatā kā tā tiesneša pēctece, kurš 2018. gada oktobrī tika iecelts Tiesas tiesneša amatā.

2019. gada septembrī saistībā ar LESD 254. panta otrajā daļā paredzēto Vispārējās tiesas locekļu sastāva daļēju atjaunošanu ¹⁰ astoņi tiesneši beidza pildīt savus amata pienākumus un septiņi tiesneši nodeva zvērestu Tiesā. Tajā pašā dienā septiņi tiesneši, kas tika iecelti par papildu tiesnešiem reformas trešajā un pēdējā posmā, arī nodeva zvērestu Tiesā.

Līdz ar to Vispārējā tiesa 2019. gadā ir sveikusi 15 jaunus tiesnešus, 14 no kuriem – 2019. gada 26. septembrī. Sākot no šī datuma, Vispārējās tiesas tiesnešu skaits tika palielināts no 46 līdz 52 ¹¹.

Saistībā ar šīm izmaiņām tiesas sastāvā ir veikti vairāki pasākumi. Darbības, kuras koordinēja priekšsēdētāja birojs un sekretārs (un daļa tā darbinieku), ir veikuši iestādes kopīgie dienesti, it īpaši Ēku un drošības direkcija, Cilvēkresursu un personāla pārvaldības direkcija un Informācijas tehnoloģiju direkcija.

Šīs darbības ir bijušas vērstas uz to, lai:

- savlaicīgi atbrīvotu platības, kas bija nepieciešamas, lai iekārtotu telpas jauno Vispārējās tiesas tiesnešu un to birojus veidojošo personu uzņemšanai, kā arī lai izveidotu zāli, kas ļauj visiem locekļiem (tiesnešiem un sekretāram) sanākt plenārsēdes darbu vajadzībām atbilstoši Vispārējās tiesas prasībām;
- pārvaldītu to tiesnešu biroju darbinieku (tiesnešu palīgu un asistentu) pieņemšanu darbā, iecelšanu citā amatā un līgumu izbeigšanu, par ko priekšlikumi ir iesniegti apstiprināšanai kompetentajās iestādēs;
- piešķirtu jaunajiem birojiem datortehnikas un telefonijas aprīkojumu un pielāgotu informātikas lietojumprogrammas, lai ņemtu vērā palātu skaita un to sastāva izmaiņas (pāreja uz 60 iztiesāšanas sastāviem ar trim tiesnešiem un desmit iztiesāšanas sastāviem ar pieciem tiesnešiem);

¹⁰ | 2019. gada 31. augustā beidzās 23 tiesnešu amata pilnvaru termiņš. Jāpiebilst, ka attiecībā uz laikposmu no 2019. gada 1. līdz 26. septembrim Vispārējā tiesa pieņēma lēmumu par tās darbību veikšanu (OV 2019, C 238, 2. lpp.).

¹¹ | 2019. gada 31. decembrī vairākām dalībvalstīm vēl bija jāpiedāvā kandidāti tiesnešu amatiem.

- uzņemtu jaunos tiesnešus: lai ļautu viņiem gūt kopīgu priekšstatu par Vispārējās tiesas darbību, tās procedūrām, informātikas lietojumprogrammām (kas attiecas uz lietu izskatīšanu, dokumentu izpēti un tiesas locekļu darbību) un tās multimediju aprīkojumu, vērā ņemamo tiesisko regulējumu (it īpaši attiecībā uz personas datu aizsardzību) un parametriem, kuri tai ir jāievēro savā darbībā (it īpaši informācijas drošības jomā), tiesnešu palīgi, kā arī kancelejas ierēdņi un darbinieki un iestādes kopīgie dienesti nodrošināja Vispārējās tiesas priekšsēdētāja organizētas ļoti mērķtiecīgas informatīvas sesijas, kurām sekoja sekretāra organizēta uzņemšanas programma, kuras ietvaros iestādes augstākās vadības pārstāvji varēja prezentēt savu dienestu darbību un prioritātes.

Turklāt, tā kā reformas trešais posms tika īstenots, budžetā neparedzot tiesnešu biroju amatus, visā gada garumā notikušas padziļinātas pārdomas, lai lemtu par veidu, kā izveidot tiesnešu – aizejošā tiesneša pēcnācēju un papildu tiesnešu – biroju sastāvus. Vispārējās tiesas izvēlētais risinājums, izmantojot pakāpju pieeju, ļaus no 2020. gada 1. janvāra atjaunot funkcionālu vienlīdzību starp visu Vispārējās tiesas tiesnešu birojiem.

b. Vispārējās tiesas organizācijas pasākumi

Pirmkārt, Vispārējās tiesas organizācija ir pārskatīta, ņemot vērā pieaugušo tiesnešu skaitu. Vispārējās tiesas palātu skaits ir pieaudzis no deviņām līdz desmit. No šī laika katra palāta sastāv no pieciem tiesnešiem, neskarot iespēju veidot palātas, kas sastāv no sešiem tiesnešiem, kad visi tiesneši tiks iecelti amatā.

Otrkārt, lai varētu veidot daudzveidīgākus iztiesāšanas sastāvus, ir tikusi pārskatīta to komplektēšanas kārtība. Līdz 2019. gada 26. septembrim piecu tiesnešu palāta bija sadalīta divos pastāvīgajos iztiesāšanas sastāvos, kurus vadīja viens un tas pats palātas priekšsēdētājs. Kopš 2019. gada 30. septembra iztiesāšanas sastāvu skaits tika palielināts, izmantojot tiesnešu rotācijas sistēmu. Tādējādi viena piecu tiesnešu palāta ļauj veidot sešus iztiesāšanas sastāvus.

Treškārt, virspalātas, kuras sastāvā ir 15 tiesneši, komplektēšanas kārtība ir mainīta, lai ļautu tiesnešiem, kuri nav palātas priekšsēdētāji, atbilstoši attiecīgiem secīgiem norīkojumiem piedalīties šajā palātā. Atšķirībā no komplektēšanas kārtības, kas paredzēja priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka, visu palātas priekšsēdētāju un par lietu sākotnēji atbildīgās palātas tiesnešu dalību, no 2019. gada 26. septembra spēkā esošā komplektēšanas kārtība paredz priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka, ierobežota palātas priekšsēdētāju skaita, par lietu sākotnēji atbildīgās palātas tiesnešu un citu tiesnešu, kuri pārmaiņus tiek izvēlēti atkarībā no darba stāža ranga un apgrieztā darba stāža ranga, dalību.

Ceturtkārt, Vispārējā tiesa ir nolēmusi ieviest palātu zināmu specializāciju. Šādi kopš 2019. gada 30. septembra četras palātas izskata civildienesta lietas ¹² un sešām palātām ir uzticēta intelektuālā īpašuma lietu izskatīšana ¹³. Visi pārējie strīdi tiek sadalīti starp visām palātām.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa ir saglabājusi tās Reglamentā paredzēto uz rotācijas noteikumu balstīto lietu nodošanas palātām sistēmu, kaut arī pielāgojot tās darbību, lai ņemtu vērā palātu attiecīgo specializāciju, neskarot tādas atkāpes, kuras ir balstītas uz saistības starp noteiktām lietām identificēšanu (lietas, kurām ir viens un tas pats priekšmets vai kuras ietilpst vienā un tajā pašā lietu sērijā, vai kuras ir juridiski līdzīgas) un sabalansētu darba slodzes sadalījumu.

¹²| Runa ir par prasībām, kas ir celtas, pamatojoties uz LESD 270. pantu un attiecīgā gadījumā – uz Protokola par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem 50.a pantu.

¹³| Prasības atcelt lēmumus, ko ir pieņēmušas Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO) un Kopienas Augu šķirņu biroja (CPVO) apelācijas padomes.

Piektkārt, Vispārējā tiesa ir nolēmusi vairāk iesaistīt priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku tiesvedības darbībā. Ar viņu amata pienākumu apjomu saistītu iemeslu dēļ apstiprināts, ka priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks iztiesāšanas sastāvos neveiks tiesneša pilna apjoma darbību. Taču kopš 2019. gada 27. septembra priekšsēdētājs aizstāj prombūtnē esošu tiesnesi (iepriekš šo aizstāšanu nodrošināja priekšsēdētāja vietnieks). Turklāt priekšsēdētāja vietnieks, kura galvenais uzdevums ir nodrošināt judikatūras saskaņotību, tiek aicināts piedalīties piecu tiesnešu paplašinātos iztiesāšanas sastāvos attiecīgi vienā lietā katrā palātā un katru gadu.

Pirms visiem šiem saistībā ar Vispārējās tiesas tiesnešu skaita palielināšanu pieņemtajiem lēmumiem ir veiktas pārdomas un izteikti priekšlikumi, kuros piedalījās sekretārs un daļa no viņa dienesta. Tie visi ir publicēti *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* un ir pieejami *Curia* tīmekļa vietnē ¹⁴.

III. Cita veida atbalsts Vispārējai tiesai

Kanceleja ar sekretāra un tā pārstāvju starpniecību ir sniegusi palīdzību dažādām tiesu struktūrām (it īpaši plenārsēdei, palātas priekšsēdētāju sēdei un komitejai "Reglaments"), kā arī citām komitejām un darba grupām atkarībā no vajadzībām vai apspriesto tematu (ētikas noteikumi, institucionālie vai informācijas tehnoloģiju jautājumi) rakstura.

Turklāt ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu dokumentu, kas attiecas uz Vispārējo tiesu, publicēšanu vai izplatīšanu. Pirmkārt, sekretārs ir nodrošinājis judikatūras krājuma publicēšanu, tiesas pieņemto nolēmumu publicēšanu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar procesuālajiem noteikumiem un dokumentu, kas attiecas uz Vispārējo tiesu, izplatīšanu tīmeklī. *Curia* tīmekļa vietnes Vispārējās tiesas lapa "Process" tikusi pastāvīgi aktualizēta. Otrkārt, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas locekļu un bijušo locekļu ētikas kodeksa 8. panta 3. punkta trešo daļu ir veikti pasākumi, lai paziņotu iestādes tīmekļa vietnē locekļu ārējās darbības, kuras Vispārējā tiesa ir atļāvusi 2018. gadā.

Turklāt saistībā ar piekļuvi tiesu nolēmumiem tīmeklī sekretāram kā par Vispārējās tiesas publikācijām atbildīgajai personai tikuši iesniegti vairāki *ex post* lūgumi par anonimitāti no fiziskām personām, kuras, būdamas lietas dalībnieces Vispārējā tiesā, izteikušas vēlmi, lai no Vispārējās tiesas vai Eiropas Savienības Civildienesta tiesas nolēmuma, kas bija padarīts pieejams sabiedrībai tīmeklī, tiktu dzēsta to identitāte. Sekretārs kā persona, kas ir atzīta par atbildīgu par nolēmumos ietvertu personas datu apstrādi pēc lietas pabeigšanas, ir lēmis par katru no tam iesniegtajiem pieteikumiem.

Neskarot iespēju celt prasību tiesā, lai apstrīdētu sekretāra šajā sakarā pieņemto lēmumu tiesiskumu, Vispārējā tiesa atbilstoši Tiesas veiktajai rīcībai ¹⁵ ir pieņēmusi lēmumu, kurā ir paredzēts termiņš, kurā sekretāram ir jāieņem sava nostāja, un ir ieviesta sekretāra lēmumu neatkarīga pārbaude, ko veic no trim tiesnešiem sastāvoša komiteja ¹⁶. Tādējādi Vispārējā tiesa ir rīkojusies atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas

14| Virspalātas sastāvs (OV 2019, C 172, 2. lpp.); kritēriji lietu sadalei palātām (OV 2019, C 372, 2. lpp.) un tiesneša, kas aizstāj prombūtnē esošu tiesnesi, norīkošanas kārtība (OV 2019, C 263, 2. lpp.).

15| Tiesas Lēmums (2019. gada 1. oktobris), ar ko ievieš iekšēju uzraudzības mehānismu personas datu apstrādei Tiesas īstenotās tiesas spriešanas darbības ietvaros (OV 2019, C 383, 2. lpp.).

16| Vispārējās tiesas Lēmums (2019. gada 16. oktobris), ar ko ievieš iekšēju uzraudzības mehānismu personas datu apstrādei Vispārējās tiesas īstenotās tiesas spriešanas darbības ietvaros (OV 2019, C 383, 4. lpp.).

8. panta 3. punktam, saskaņā ar kuru “atbilstību [personas datu aizsardzības jomā pieņemtajiem] noteikumiem kontrolē neatkarīga iestāde”, un ir ņēmusi vērā, ka Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja kontroles uzdevumi neattiecas uz personas datu apstrādi, ko Vispārējā tiesa veic, rīkojoties atbilstīgi savai tiesas kompetencei ¹⁷.

IV. Administratīvā darbība

Ar tiesas administrēšanu saistītā darba apjoms ir ievērojami palielinājies. Regulāri notiekošo komiteju un darba grupu sanāksmju sagatavošana (darba kārtība, lietu izskatīšana, protokolu vai ziņojumu sagatavošana) un tiesā, kuru uz 2019. gada 31. decembri veido vairāk nekā 300 personu, risināmo administratīvo jautājumu skaita palielināšanās loģiski izskaidro šo faktu.

Turklāt ir saglabājies nemainīgi augsts darba apjoms saistībā ar iestādes dienestu administrēšanu, tās ierēdņu un darbinieku vadību (iecelšanas amatā procedūras, novērtējumi, Civildienesta noteikumos paredzēto tiesību īstenošana), informācijas tehnoloģiju projektu uzraudzību, koordinēšanu, dokumentāciju, informāciju un saziņu (ietverot Vispārējās tiesas kancelejas iekšējā vietnes pilnīgu pārstrādāšanu).

Sniedzot administratīvo atbalstu, kanceleja atbildējusi uz dažādiem citiem tai adresētajiem pieprasījumiem. Lai izpildītu normatīvās prasības, ir veikti pasākumi, lai:

- aizsargātu vidi, veicot sensibilizācijas pasākumus sadarbībā ar dažādām citām iestādes administratīvajām vienībām un tiesnešu birojiem “EMAS” – *Eco-Management and Audit Scheme* sistēmas ietvaros;
- īstenotu noteikumus, kas izriet no finanšu tiesiskā regulējuma ¹⁸;
- nodrošinātu, lai Savienības iestādes, struktūras un citas vienības ievērotu regulu par personas datu apstrādi ¹⁹;
- nodrošinātu ļoti sensitīvas informācijas aizsardzības sistēmas pilnīgu iedarbību Vispārējās tiesas priekšsēdētāja norādītajās lietās.

Visbeidzot, kanceleja ir mobilizējusi resursus, lai palīdzētu informācijas tehnoloģiju direkcijai institucionālā rakstura IT projekta (projekts nolūkā ieviest lietu integrētu pārvaldības sistēmu) specifikācijas sagatavošanā.

Kancelejas dokumentācijas un procedūru atbilstības prasībām nodrošināšana, kā arī ierēdņu un darbinieku iesaistīšanās vides, personas datu aizsardzības un informācijas tehnoloģiju jomās ir to uzdevumu vidū, kuri ir bijuši jāsavieno ar ieguldījumu tiesvedības darbībā. Būdam pakļauta arvien stingrākas racionalizācijas prasībai apstākļos, kad ir nepieciešams arī izrādīt spēju piemēroties apstākļiem un elastīgumu, kanceleja ir organizējusi savus resursus atbilstoši Vispārējās tiesas faktiskajām vajadzībām un prioritātēm, kā arī no regulējuma izrietošiem pienākumiem, kuri tai ir jāievēro kā administratīvajam dienestam.

17| Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2018/1725 (2018. gada 23. oktobris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un par šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK (OV 2018, L 295, 39. lpp.) 57. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

18| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.).

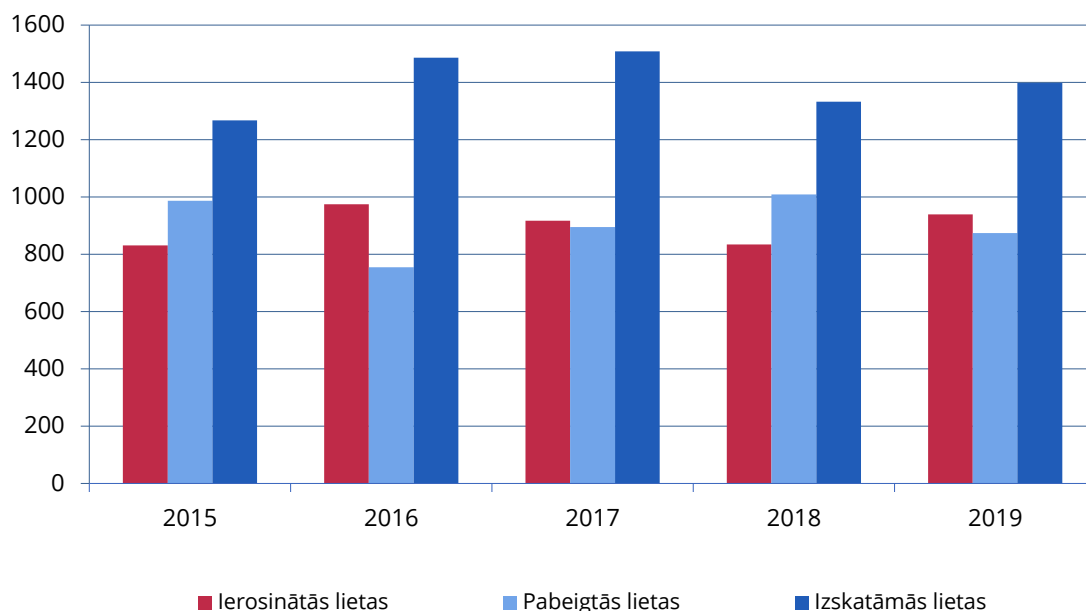
19| Iepriekš minētā Regula 2018/1725.

D | Vispārējās tiesas darbības statistika

I. Vispārējās tiesas vispārējā darbība – Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2015–2019)	267
II. Ierosinātās lietas – Tiesvedību veidi (2015–2019)	268
III. Ierosinātās lietas – Prasību veidi (2015–2019)	269
IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2015–2019)	270
V. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2015–2019)	271
VI. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2019)	272
VII. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2015–2019)	273
VIII. Pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019)	274
IX. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums mēnešos (2015–2019)	275
X. Tiesvedības ilgums mēnešos (2015–2019)	276
XI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2015–2019)	277
XII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Prasību joma (2015–2019)	278
XIII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019)	279
XIV. Dažādi – Pagaidu noregulējums (2015–2019)	280
XV. Dažādi – Paātrinātā tiesvedība (2015–2019)	281
XVI. Dažādi – Vispārējās tiesas nolēmumi, par kuriem Tiesā ir iesniegtas apelācijas sūdzības (1990–2019)	282
XVII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību sadalījums atkarībā no tiesvedības veida (2015–2019)	283
XVIII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2019)	284
XIX. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2015–2019)	285
XX. Dažādi – Vispārējās tendences (1989–2019)	286
XXI. Vispārējās tiesas kancelejas darbība (2015–2019)	287
XXII. Procesuālo dokumentu iesniegšanas Vispārējā tiesā veidi	288
XXIII. Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot <i>e-Curia</i> (2015–2019)	289
XXIV. Paziņojumi <i>Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī</i> (2015–2019)	290
XXV. Skatīto lietu skaits (2015–2019)	291

I. Vispārējās tiesas vispārējā darbība – lerosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas (2015–2019) ^{1 2}

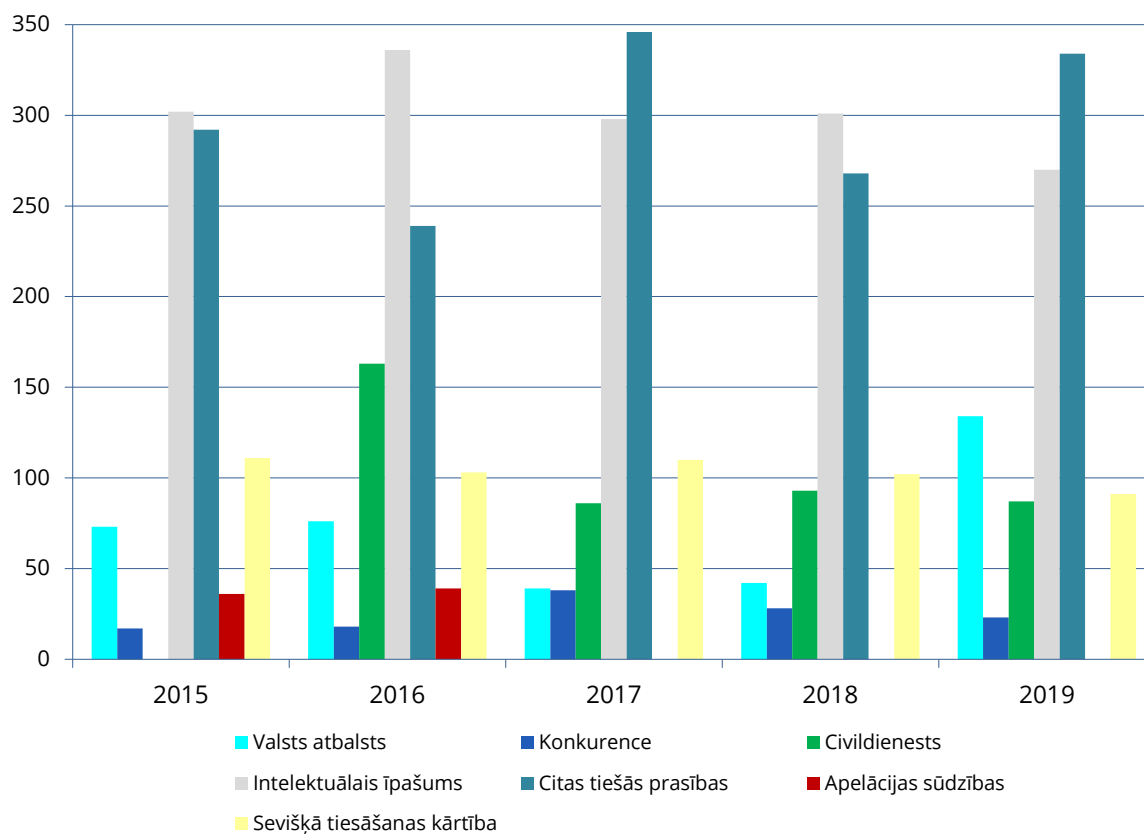
	2015	2016	2017	2018	2019
lerosinātās lietas	831	974	917	834	939
Pabeigtās lietas	987	755	895	1009	874
Izskatāmās lietas	1267	1486	1508	1333	1398

1| Ja nav norādīts citādi, šajā un nākamajās tabulās ir ņemta vērā sevišķā tiesāšanas kārtība.

Par "sevišķo tiesāšanas kārtību" tiek uzskatīti protests par aizmugurisku spriedumu (Tiesas statūtu 41. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 166. pants), trešās personas protests (Tiesas statūtu 42. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 167. pants), interpretēšana (Tiesas statūtu 43. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 168. pants), pārskatīšana (Tiesas statūtu 44. pants un Vispārējās tiesas Reglamenta 169. pants), juridiskā palīdzība (Vispārējās tiesas Reglamenta 148. pants), labošana (Vispārējās tiesas Reglamenta 164. pants), lēmuma nepieņemšana (Vispārējās tiesas Reglamenta 165. pants) un domstarpības par atlīdzināmajiem tiesāšanās izdevumiem (Vispārējās tiesas Reglamenta 170. pants).

2| Ja nav norādīts citādi, šajā un nākamajās tabulās nav ņemtas vērā tiesvedības par pagaidu noregulējumu.

II. Ierosinātās lietas – Tiesvedību veidi (2015–2019)

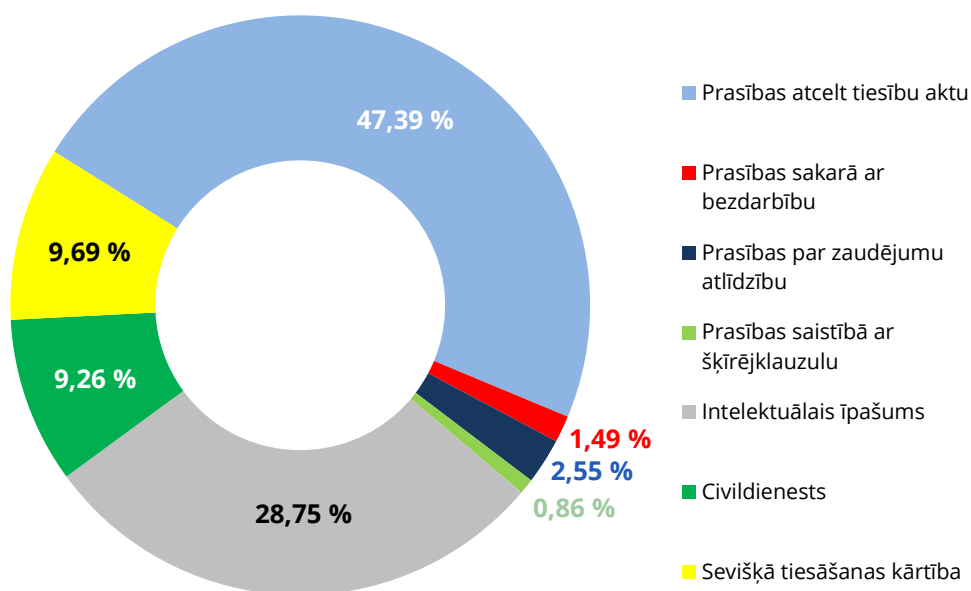

	2015	2016 ¹	2017	2018	2019
Valsts atbalsts	73	76	39	42	134
Konkurence	17	18	38	28	23
Civildienests		163	86	93	87
Intelektuālais īpašums	302	336	298	301	270
Citas tiešās prasības	292	239	346	268	334
Apelācijas sūdzības	36	39			
Sevišķā tiesāšanas kārtība	111	103	110	102	91
Kopā	831	974	917	834	939

1| 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai tika nodotas 123 civildienesta lietas un 16 sevišķā tiesāšanas kārtībā izskatāmās lietas šajā jomā.

III. Ierosinātās lietas – Prasību veidi (2015–2019)

2019

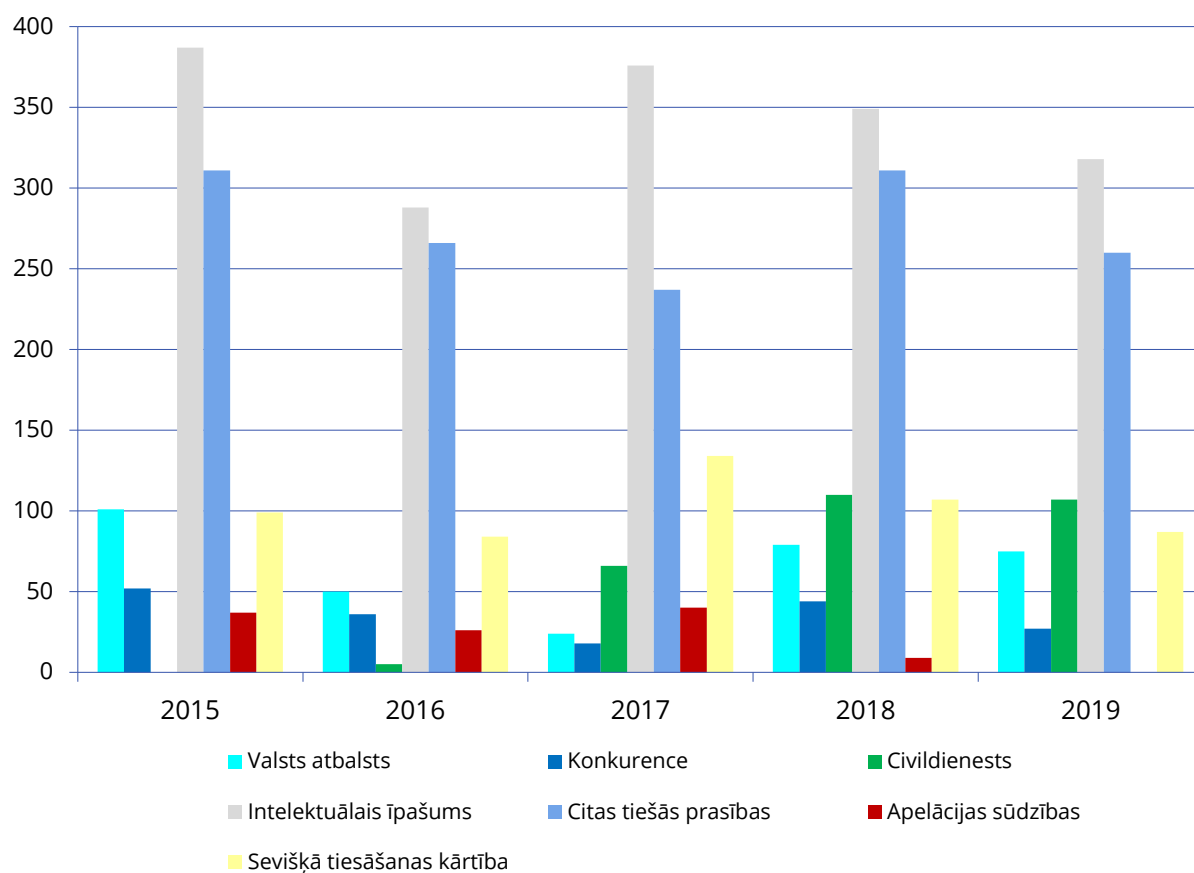

	2015	2016	2017	2018	2019
Prasības atcelt tiesību aktu	332	297	371	288	445
Prasības sakarā ar bezdarbību	5	7	8	14	14
Prasības par zaudējumu atlīdzību	30	19	23	29	24
Prasības saistībā ar šķīrējklauzulu	15	10	21	7	8
Intelektuālais īpašums	302	336	298	301	270
Civildienests		163	86	93	87
Apelācijas sūdzības	36	39			
Sevišķā tiesāšanas kārtība	111	103	110	102	91
Kopā	831	974	917	834	939

IV. Ierosinātās lietas – Prasību joma (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Brīvība veikt uzņēmējdarbību				1	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa		7		2	1
Eiropas komunikāciju tīkli			2	1	1
Eiropas Savienības ārējā darbība	1	2	2	2	6
Ekonomikas un monetārā politika	3	23	98	27	24
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	5	2	3		3
Enerģija	3	4	8	1	8
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	7	4	5	4	5
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	55	28	27	40	42
Institucionālās tiesības	53	52	65	71	148
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	303	336	298	301	270
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	3	1		1	1
Kapitāla brīva aprīte	2	1		1	
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (REACH regula)	5	6	10	4	6
Konkurence	17	18	38	28	23
Kopējā ārpolitika un drošības politika		1			1
Kopējā zivsaimniecības politika		1	2	3	
Kultūra		1			
Lauksaimniecība	37	20	22	25	12
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs		3	1		2
Nodokļi	1	2	1	2	
Pakalpojumu sniegšanas brīvība		1			
Patērētāju tiesību aizsardzība	2	1		1	1
Personu brīva pārvietošanās	1	1	1	1	2
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	10	8	2	1	3
Piekluve dokumentiem	48	19	25	21	17
Preču brīva aprīte	2	1			
Publiskie iepirkumi	23	9	19	15	10
Sabiedrības veselība	2	6	5	9	5
Sabiedrību tiesības	1				
Savienības pilsonība					1
Šķēršļklauzula	15	10	21	7	8
Sociālā politika		1		1	1
Tiesību aktu tuvināšana	1	1	5	3	2
Tirdzniecības politika	6	17	14	15	13
Transports				1	1
Valsts atbalsts	73	76	39	42	134
Vide	5	6	8	7	10
Kopā – EK līgums/LESD	684	669	721	638	761
Civildienesta noteikumi	36	202	86	94	87
Sevišķā tiesāšanas kārtība	111	103	110	102	91
PAVISAM KOPĀ	831	974	917	834	939

V. Pabeigtās lietas – Tiesvedību veidi (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Valsts atbalsts	101	50	24	79	75
Konkurence	52	36	18	44	27
Civildienests		5	66	110	107
Intelektuālais īpašums	387	288	376	349	318
Citas tiešās prasības	311	266	237	311	260
Apelācijas sūdzības	37	26	40	9	
Sevišķā tiesāšanas kārtība	99	84	134	107	87
Kopā	987	755	895	1009	874

VI. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2019)

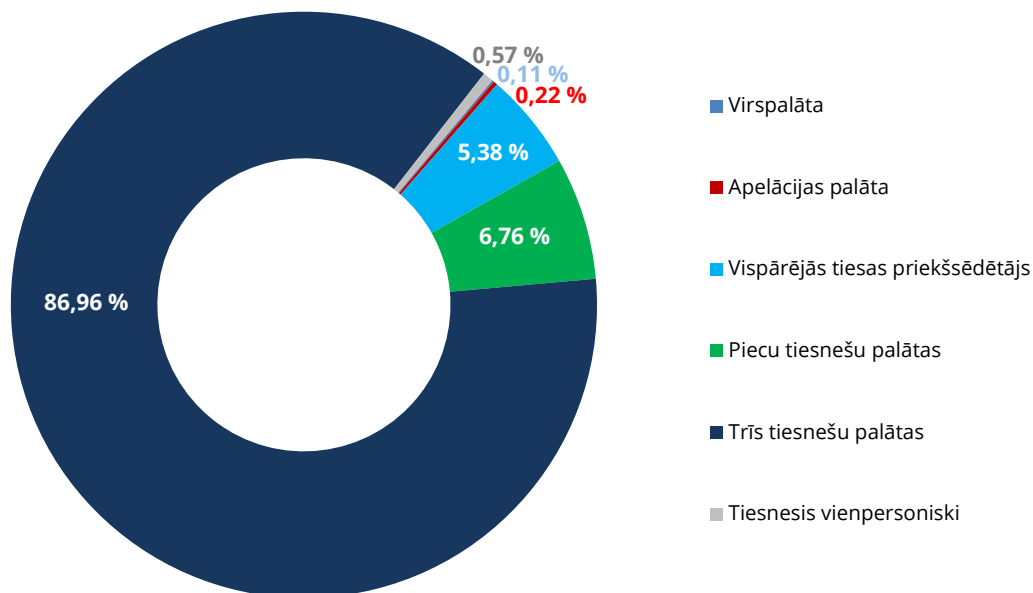
	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Brīvība veikt uzņēmējdarbību		1	1
Eiropas komunikāciju tīkli	1	1	2
Eiropas Savienības ārējā darbība	1	2	3
Ekonomikas un monetārā politika	7	6	13
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	2		2
Enerģija	3		3
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	1	3	4
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	29	1	30
Institucionālās tiesības	23	48	71
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	260	58	318
Kapitāla brīva aprīte		1	1
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (REACH regula)	9	1	10
Konkurence	18	9	27
Lauksaimniecība	23	10	33
Nodokļi		2	2
Patērētāju tiesību aizsardzība		1	1
Personu brīva pārvietošanās		1	1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	2	1	3
Piekluve dokumentiem	10	7	17
Publiskie iepirkumi	13	4	17
Sabiedrības veselība	3	4	7
Sabiedrību tiesības	1		1
Savienības pilsonība		1	1
Šķērējklauzula	13		13
Sociālā politika	1		1
Tiesību aktu tuvināšana	2	2	4
Tirdzniecības politika	10	2	12
Valsts atbalsts	50	25	75
Vide		6	6
Kopā – EK līgums/LESD	482	197	679
Civildienesta noteikumi	71	37	108
Sevišķā tiesāšanas kārtība	1	86	87
PAVISAM KOPĀ	554	320	874

VII. Pabeigtās lietas – Prasību joma (2015–2019)
(Spriedumi un rīkojumi)

	2015	2016	2017	2018	2019
Brīvība veikt uzņēmējdarbību	1				1
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa			5	3	
Eiropas komunikāciju tīkli		2		1	2
Eiropas Savienības ārējā darbība	2		4	2	3
Ekonomikas un monetārā politika	9	2	6	16	13
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	6	1	12	4	2
Enerģija	1	3	3	6	3
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	5	1	5	5	4
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	60	70	26	42	30
Institucionālās tiesības	58	46	54	64	71
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	388	288	376	349	318
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports		1		3	
Jaunu valstu pievienošanās	1				
Kapitāla brīva aprīte	2	1			1
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (REACH regula)	9	8	4	4	10
Konkurence	52	36	18	44	27
Kopējā ārpolitika un drošības politika	1			1	
Kopējā zivsaimniecības politika	3	2	2	2	
Kultūra		1	1		
Lauksaimniecība	32	34	21	25	33
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	4	3	5	1	
Nodokļi	1		3		2
Pakalpojumu sniegšanas brīvība		1			
Patērētāju tiesību aizsardzība	2	1	1	1	1
Personu brīva pārvietošanās	1		2	1	1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	2	6	12	7	3
Piekluve dokumentiem	21	13	14	67	17
Preču brīva aprīte	2	1			
Publiskie iepirkumi	22	20	16	20	17
Rūpniecības politika	2				
Sabiedrības veselība	15	3	3	5	7
Sabiedrību tiesības	1				1
Savienības pilsonība					1
Šķēršļklauzula	2	17	17	7	13
Sociālā politika		1		1	1
Tiesību aktu tuvināšana		1	2	1	4
Tirdzniecības politika	24	21	15	10	12
Transports	3			1	
Valsts atbalsts	101	50	24	79	75
Vide	18	4	3	11	6
Kopā – EK līgums/LESD	851	638	654	783	679
Civildienesta noteikumi	37	33	107	119	108
Sevišķā tiesāšanas kārtība	99	84	134	107	87
PAVISAM KOPĀ	987	755	895	1009	874

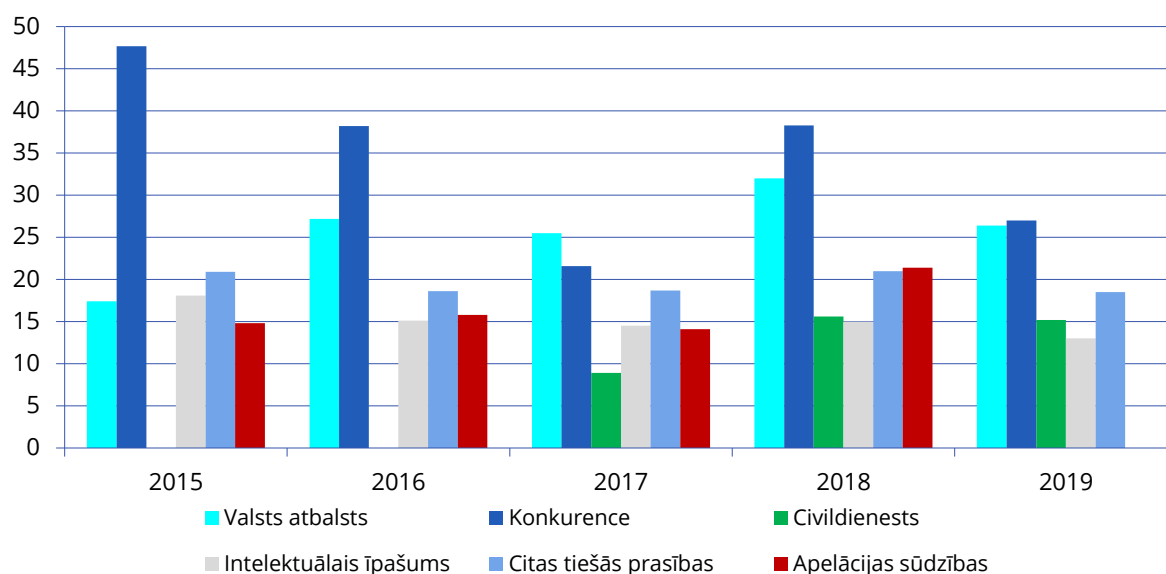
VIII. Pabeigtās lietas – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019)

2019

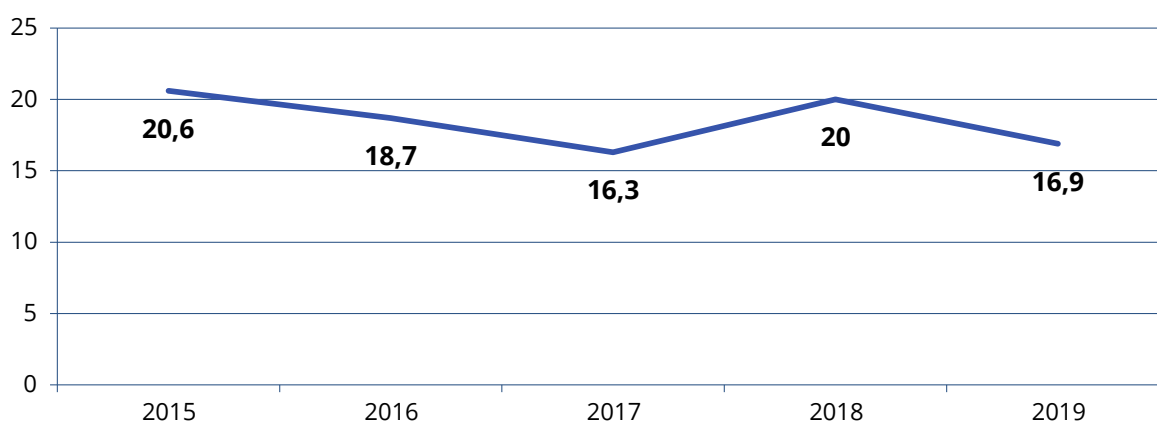
	2015			2016			2017			2018			2019		
	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā	Spriedumi	Rīkojumi	Kopā
Virspalāta														1	1
Apelācijas palāta	23	14	37	25	13	38	29	17	46	9	2	11		2	2
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs		44	44		46	46		80	80		43	43		47	47
Piecu tiesnešu palātas	8	3	11	10	2	12	13	5	18	84	3	87	50	9	59
Trīs tiesnešu palātas	538	348	886	408	246	654	450	301	751	546	317	863	499	261	760
Tiesnesis vienpersoniski	1	8	9	5		5				5		5	5		5
Kopā	570	417	987	448	307	755	492	403	895	644	365	1009	554	320	874

IX. Pabeigtās lietas – Tiesvedības ilgums mēnešos (2015–2019) ¹ (Spriedumi un rīkojumi)

	2015	2016	2017	2018	2019
Valsts atbalsts	17,4	27,2	25,5	32	26,4
Konkurence	47,7	38,2	21,6	38,3	27
Civildienests			8,9	15,6	15,2
Intelektuālais īpašums	18,1	15,1	14,5	15	13
Citas tiešās prasības	20,9	18,6	18,7	21	18,5
Apelācijas sūdzības	14,8	15,8	14,1	21,4	
Visas lietas	20,6	18,7	16,3	20	16,9

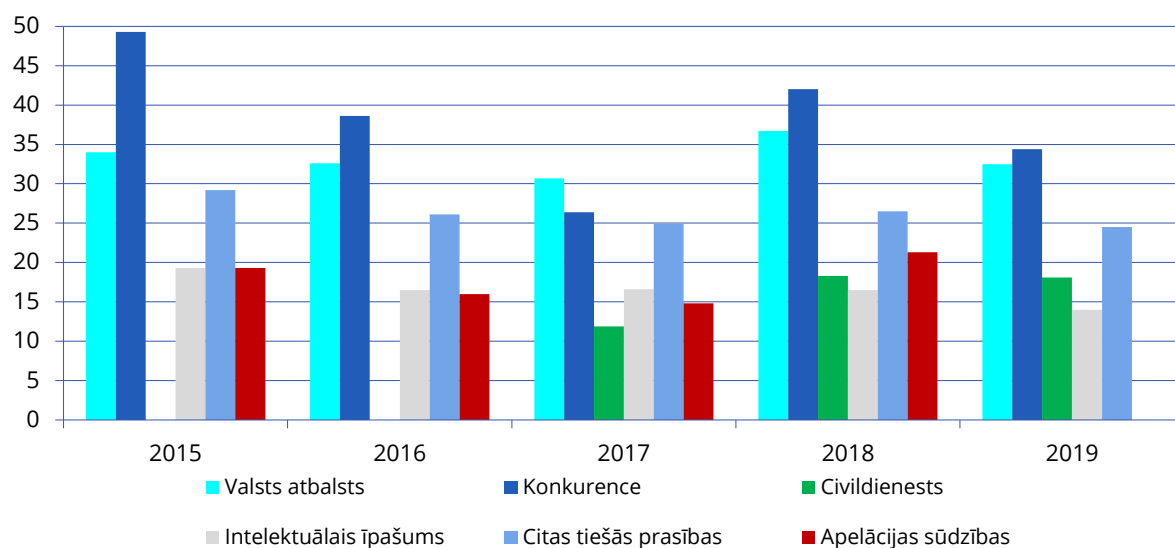
Tiesvedības ilgums (mēnešos) Visas ar spriedumu vai rīkojumu pabeigtās lietas

1| Ilgums ir izteikts mēnešos un mēneša desmitdaļās. Vidējā tiesvedības ilguma aprēķinā nav iekļautas: lietas, kurās pieņemts starp nolēmums; sevišķā tiesāšanas kārtība; apelācijas par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā; 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai nodotās civildienesta lietas. Vidējais tiesvedības ilgums civildienesta lietās, kuras 2016. gada 1. septembrī tika nodotas Vispārējai tiesai un kuras Vispārējā tiesa ir pabeigusi ar spriedumu vai rīkojumu, ir 20,7 mēneši (ņemot vērā laikposmu Civildienesta tiesā un laikposmu Vispārējā tiesā).

X. Tiesvedības ilgums mēnešos (2015–2019) ¹

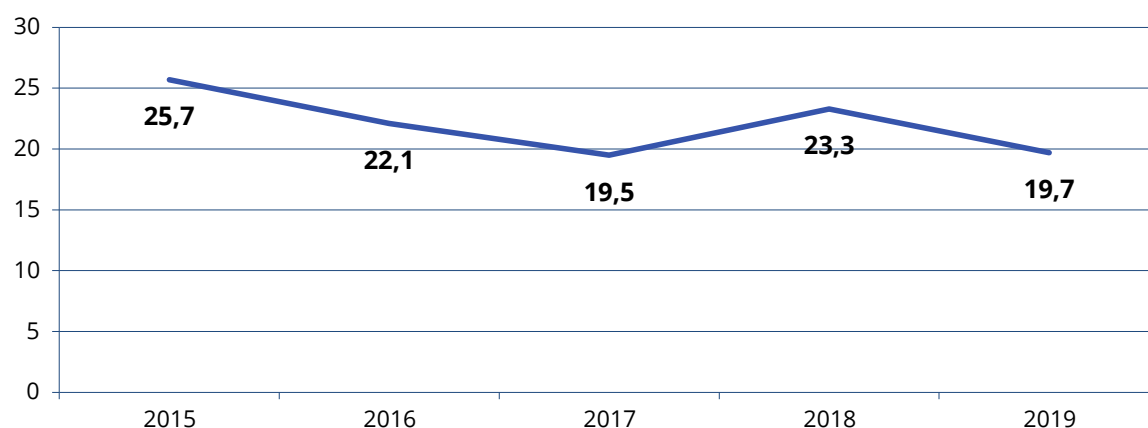
Spriedumi

	2015	2016	2017	2018	2019
Valsts atbalsts	34	32,6	30,7	36,7	32,5
Konkurence	49,3	38,6	26,4	42	34,4
Civildienests			11,9	18,3	18,1
Intelektuālais īpašums	19,3	16,5	16,6	16,5	14
Citas tiešās prasības	29,2	26,1	24,9	26,5	24,5
Apelācijas sūdzības	19,3	16	14,8	21,3	
Visas lietas	25,7	22,1	19,5	23,3	19,7

Tiesvedības ilgums (mēnešos)

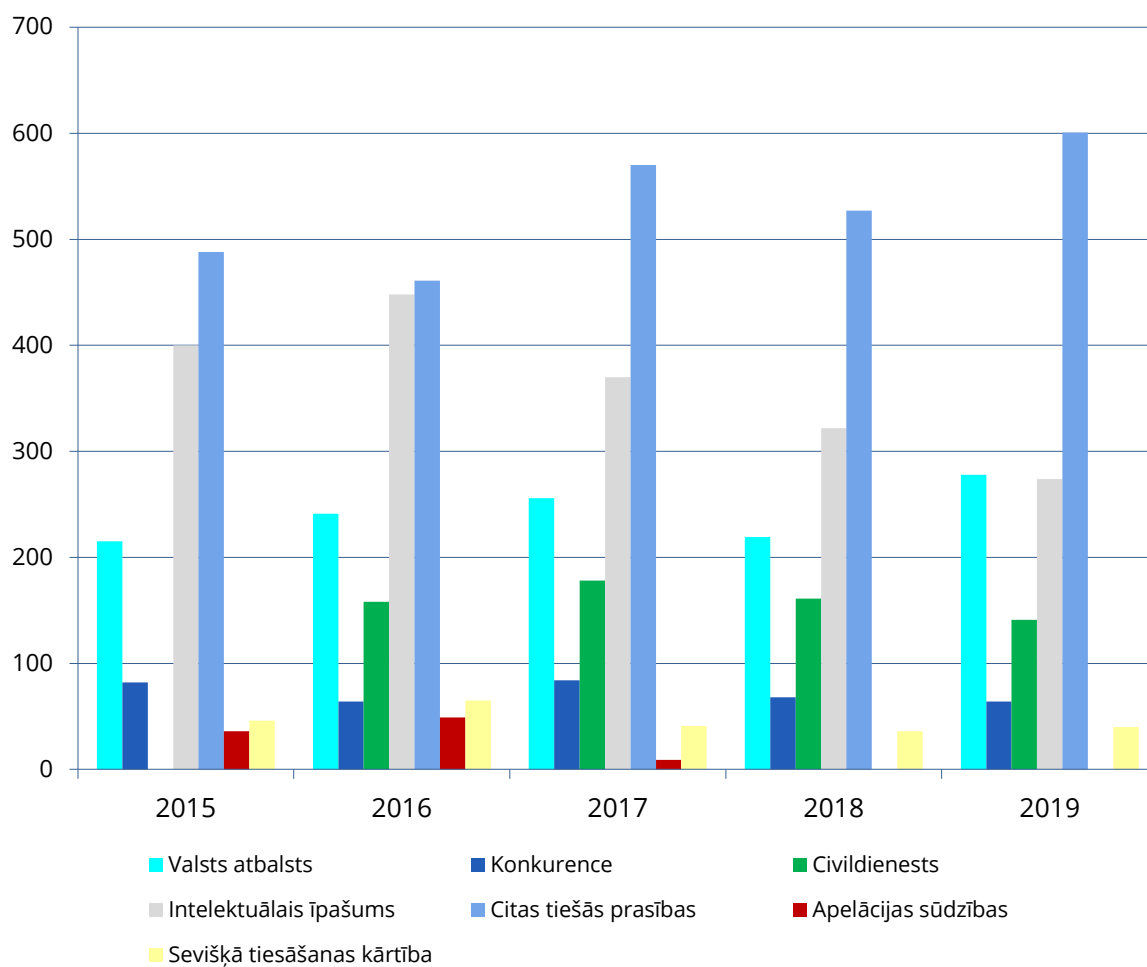
Visas ar spriedumu pabeigtās lietas

1) Ilgums ir izteikts mēnešos un mēneša desmitdaļās. Vidējā tiesvedības ilguma aprēķinā nav iekļautas: lietas, kurās pieņemts starpniecīgums; sevišķā tiesāšanas kārtība; apelācijas par pagaidu noregulējumu vai iestāšanos lietā; 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai nodotās civildienesta lietas.

Vidējais tiesvedības ilgums civildienesta lietās, kuras 2016. gada 1. septembrī tika nodotas Vispārējai tiesai un kuras Vispārējā tiesa ir pabeigusi ar spriedumu, ir 23,7 mēneši (ņemot vērā laikposmu Civildienesta tiesā un laikposmu Vispārējā tiesā).

XI. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Tiesvedību veidi (2015–2019)

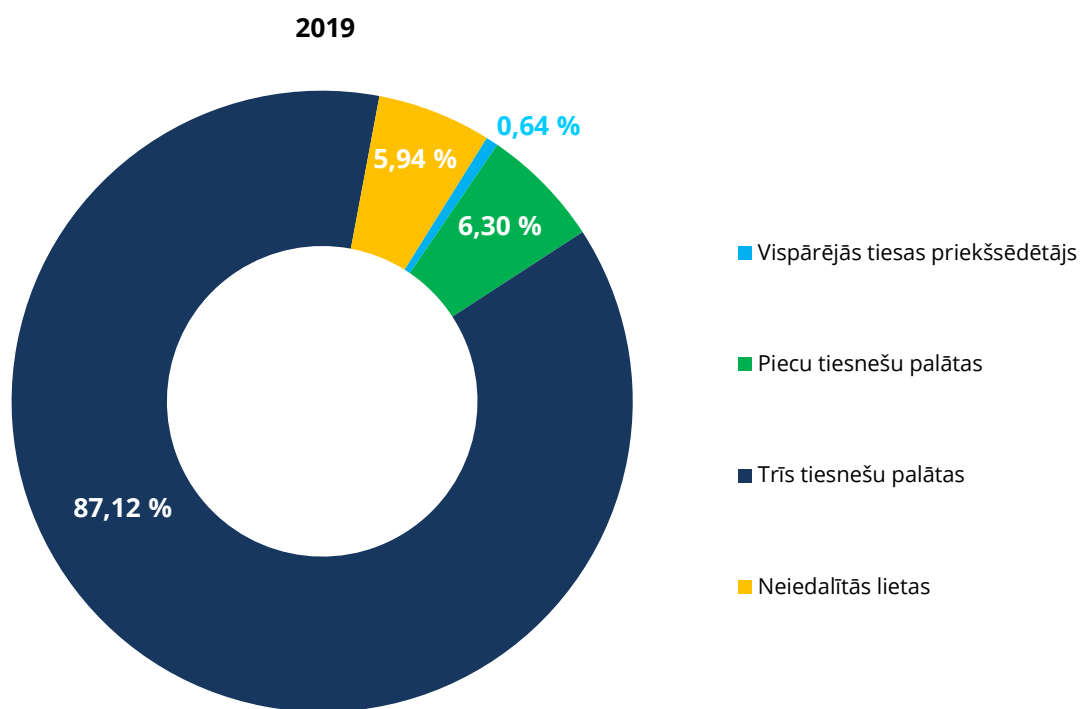

	2015	2016	2017	2018	2019
Valsts atbalsts	215	241	256	219	278
Konkurence	82	64	84	68	64
Civildienests		158	178	161	141
Intelektuālais īpašums	400	448	370	322	274
Citas tiešās prasības	488	461	570	527	601
Apelācijas sūdzības	36	49	9		
Sevišķā tiesāšanas kārtība	46	65	41	36	40
Kopā	1267	1486	1508	1333	1398

XII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Prasību joma (2015–2019)

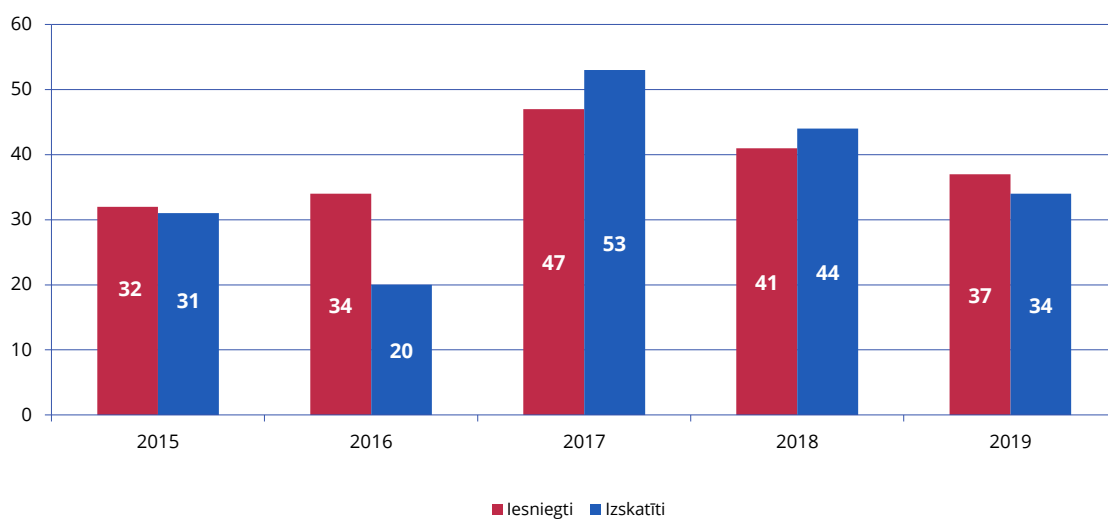
	2015	2016	2017	2018	2019
Brīvība veikt uzņēmējdarbību				1	
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa		7	2	1	2
Eiropas komunikāciju tīkli	2		2	2	1
Eiropas Savienības ārējā darbība	2	4	2	2	5
Ekonomikas un monetārā politika	3	24	116	127	138
Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	14	15	6	2	3
Enerģija	3	4	9	4	9
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)	7	10	10	9	10
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)	103	61	62	60	72
Institucionālās tiesības	79	85	96	103	180
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	400	448	370	322	274
Izglītība, profesionālās mācības, jaunatne un sports	3	3	3	1	2
Kapitāla brīva aprīte				1	
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (REACH regula)	10	8	14	14	10
Konkurence	82	64	84	68	64
Kopējā ārpolitika un drošības politika		1	1		1
Kopējā zivsaimniecības politika	2	1	1	2	2
Kultūra	1	1			
Lauksaimniecība	56	42	43	43	22
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	5	5	1		2
Nodokļi		2		2	
Patērētāju tiesību aizsardzība	2	2	1	1	1
Personu brīva pārvietošanās		1			1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss	17	19	9	3	3
Pieklūve dokumentiem	59	65	76	30	30
Publiskie iepirkumi	35	24	27	22	15
Sabiedrības veselība	4	7	9	13	11
Sabiedrību tiesības	1	1	1	1	
Šķēršļklauzula	30	23	27	27	22
Sociālā politika	1	1	1	1	1
Tiesību aktu tuvināšana	1	1	4	6	4
Tirdzniecības politika	40	36	35	40	41
Transports					1
Valsts atbalsts	215	241	256	219	278
Vide	5	7	12	8	12
Kopā – EK līgums/LESD	1182	1213	1280	1135	1217
Civildienesta noteikumi	39	208	187	162	141
Sevišķā tiesāšanas kārtība	46	65	41	36	40
PAVISAM KOPĀ	1267	1486	1508	1333	1398

XIII. Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās – Iztiesāšanas sastāvs (2015–2019)

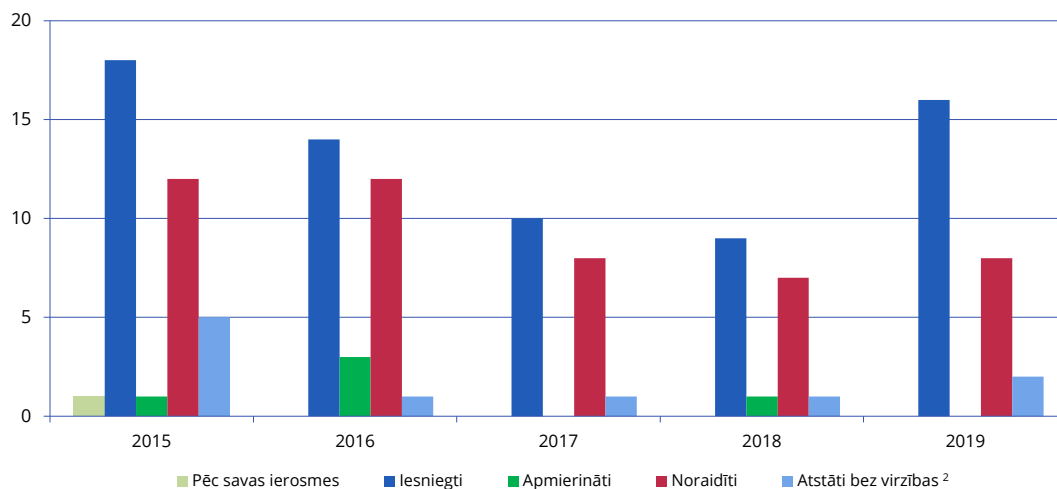
	2015	2016	2017	2018	2019
Virspalāta				1	
Apelācijas palāta	48	51	11	1	
Vispārējās tiesas priekšsēdētājs	12	12	1	1	9
Piecu tiesnešu palātas	6	23	100	77	88
Trīs tiesnešu palātas	1099	1253		1187	1218
Tiesnesis vienpersoniski	1			2	
Neiedalītās lietas	101	147	73	64	83
Kopā	1267	1486	1508	1333	1398

XIV. Dažādi – Pagaidu noregulējums (2015–2019)

	2019		Iznākums		
	Iesniegtie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Izskatītie pieteikumi par pagaidu noregulējumu	Apmierināti	Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	Noraidīti
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa	1	1			1
Civildienesta noteikumi	5	6			6
Ekonomikas un monetārā politika	1	1			1
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)		1			1
Institucionālās tiesības	6	4		1	3
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (REACH regula)	2	1			1
Konkurence	2	1			1
Lauksaimniecība	4	8		1	7
Muitas savienība un kopējais muitas tarifs	1				
Personu brīva pārvietošanās	1				
Publiskie iepirkumi	6	3			3
Sabiedrības veselība	3	4			4
Valsts atbalsts	4	3		1	2
Vide	1	1			1
Kopā	37	34		3	31

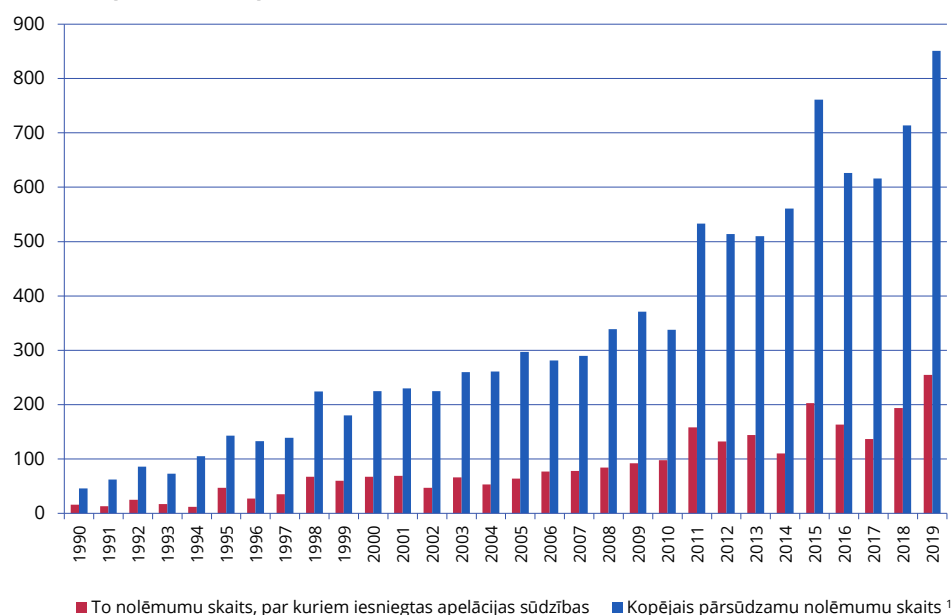
XV. Dažādi – Paātrinātā tiesvedība (2015–2019) ¹

	2015				2016				2017				2018				2019			
	Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums			Pēc savas ierosmes	Iesniegti	Iznākums		
			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²			Apmierināti	Noraidīti	Atstāti bez virzības ²
Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa						3	3							1			1			
Civildienesta noteikumi		1		1			1		1			1		1		2		2		
Eiropas Savienības ārējā darbība		1		1																
Ekonomikas un monetārā politika		1		1										1		1				
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)																			1	
Ierobežojoši pasākumi (Ārējā darbība)		4		4			1		1										1	1
Institucionālās tiesības		2			2		2		2		5		4	1					2	1
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums																			5	
Kapitāla brīva aprīte		2			2															
Konkurence						1		1			1		1		3	1	2		2	1
Lauksaimniecība		1		1											1		1			
Patērētāju tiesību aizsardzība															1					1
Pieklūve dokumentiem		2		2		2		2		2		2		1			1		2	2
Preču brīva aprīte						1			1											
Publiskie iepirkumi	1	1			1		1		1		1		1							
Sabiedrības veselība						1		1												
Tirdzniecības politika						1		1										1	1	
Valsts atbalsts		3		2				2										2	2	
Vide			1																	
Kopā	1	18	1	12	5		14	3	12	1		10	8	1		9	1	7	1	

- 1) Lietas izskatīšana paātrinātajā tiesvedībā Vispārējā tiesā var tikt atļauta pēc kādas puses pieteikuma un kopš 2015. gada 1. jūlija – pēc Vispārējās tiesas ierosmes.
- 2) Kategorijā "atstāts bez virzības" ir iekļauti šādi gadījumi: pieteikuma atsaukums, atteikšanās no prasības un gadījumi, kad prasība tiek izņemta, izdodot rīkojumu, vēl pirms ir ticis izskatīts pieteikums par lietas izskatīšanu paātrinātajā tiesvedībā.

XVI. Dažādi – Vispārējās tiesas nolēmumi, par kuriem Tiesā ir iesniegtas apelācijas sūdzības (1990–2019)

	To nolēmumu skaits, par kuriem iesniegtas apelācijas sūdzības	Kopējais pārsūdzamu nolēmumu skaits ¹	To nolēmumu skaits procentos, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	761	27 %
2016	163	626	26 %
2017	137	616	22 %
2018	194	714	27 %
2019	255	851	30 %

1| Kopējais pārsūdzamu nolēmumu skaits – spriedumi, rīkojumi par pagaidu noregulējumu, rīkojumi, ar ko noraida iestāšanos lietā, un visi galīgie rīkojumi, izņemot rīkojumus par lietas izslēgšanu no reģistra un par lietas nodošanu –, kuriem ir beidzies apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņš vai par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības.

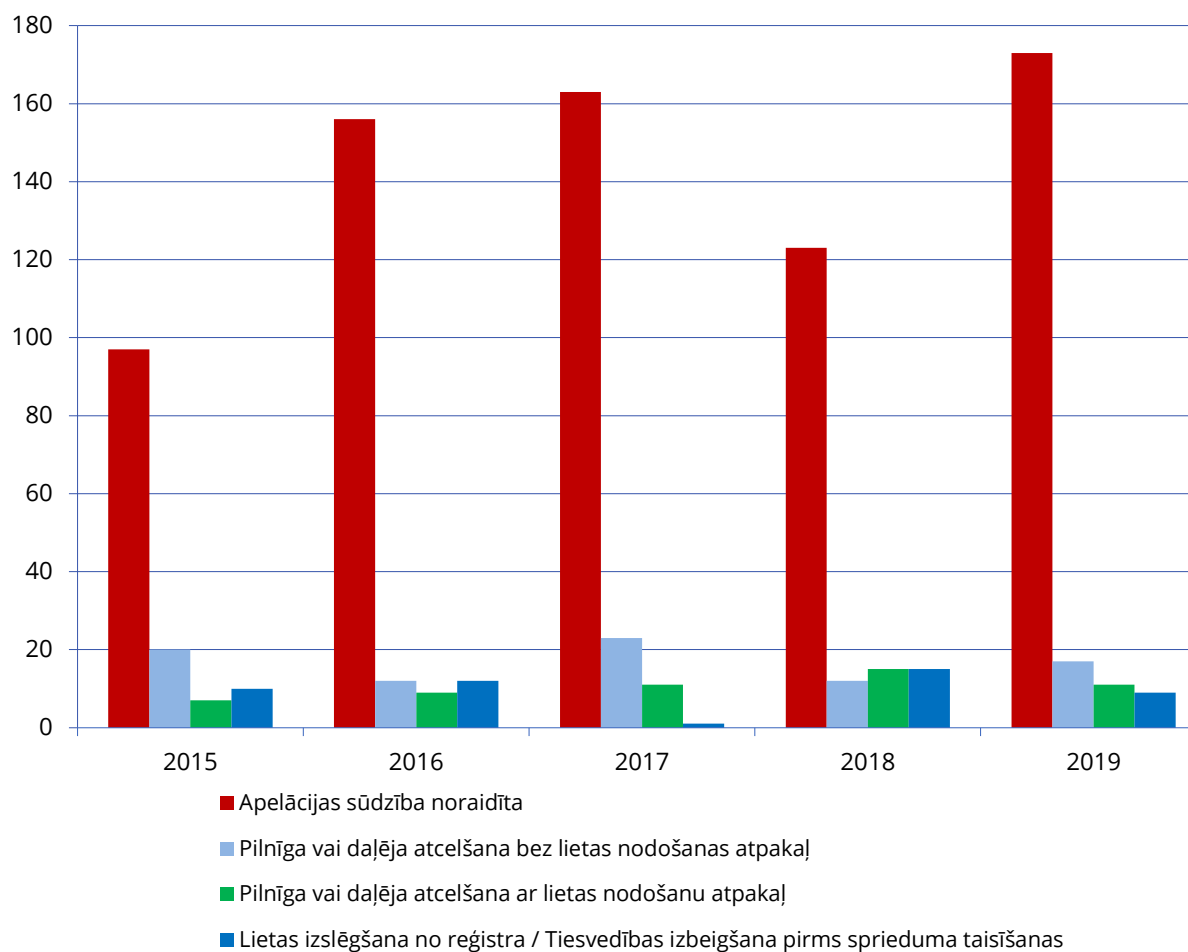
**XVII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību sadalījums
atkarībā no tiesvedības veida (2015–2019)**

	2015			2016			2017			2018			2019		
	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē	Nolēmumi, par kuriem ir iesniegtas apelācijas sūdzības	Pārsūdzami nolēmumi	Apelācijas sūdzības procentuālā izteiksmē
Valsts atbalsts	22	75	29 %	23	56	41 %	8	25	32 %	20	55	36 %	38	86	44 %
Konkurence	32	61	52 %	17	41	41 %	5	17	29 %	21	35	60 %	28	40	70 %
Civildienests							8	37	22 %	15	79	19 %	32	110	29 %
Intelektuālais īpašums	64	333	19 %	48	276	17 %	52	298	17 %	68	295	23 %	57	315	18 %
Citas tiešās prasības	85	290	29 %	75	253	30 %	61	236	26 %	69	249	28 %	97	297	33 %
Apelācijas sūdzības		2													
Sevišķā tiesāšanas kārtība							3	3	100 %	1	1	100 %	3	3	100 %
Kopā	203	761	27 %	163	626	26 %	137	616	22 %	194	714	27 %	255	851	30 %

XVIII. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2019)
(Spriedumi un rīkojumi)

	Apelācijas sūdzība noraidīta	Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	Kopā
Civildienesta noteikumi	15	2		2	19
Eiropas Savienības ārējā darbība		1			1
Ekonomikas un monetārā politika	3		3		6
Enerģija	3				3
Finanšu noteikumi (budžets, finanšu shēma, pašu resursi, krāpšanas apkarošana)			1		1
Institucionālās tiesības	24	1	2		27
Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	75	2		4	81
Ķīmikāliju reģistrēšana, vērtēšana, licencēšana un ierobežošana (REACH regula)	1				1
Konkurence	14	1			15
Kopējā ārpolitika un drošības politika	3	2	2		7
Lauksaimniecība	6	2	1		9
Patērētāju tiesību aizsardzība	1				1
Personu brīva pārvietošanās	1				1
Pētniecība, tehnoloģijas attīstība un kosmoss		1			1
Pieklūve dokumentiem	4	1		1	6
Publiskie iepirkumi	1				1
Sabiedrības veselība	1	1			2
Šķīrējklauzula	2				2
Sociālā politika	1				1
Tiesību aktu tuvināšana	1				1
Tiesvedība	1				1
Tirdzniecības politika	5	2	1		8
Valsts atbalsts	8	1	1	2	12
Vide	3				3
Kopā	173	17	11	9	210

XIX. Dažādi – Tiesā iesniegto apelācijas sūdzību iznākums (2015–2019)
(Spriedumi un rīkojumi)

	2015	2016	2017	2018	2019
Apelācijas sūdzība noraidīta	97	156	163	123	173
Pilnīga vai daļēja atcelšana bez lietas nodošanas atpakaļ	20	12	23	12	17
Pilnīga vai daļēja atcelšana ar lietas nodošanu atpakaļ	7	9	11	15	11
Lietas izslēgšana no reģistra / Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas	10	12	1	15	9
Kopā	134	189	198	165	210

XX. Dažādi – Vispārējās tendences (1989–2019)
Ierosinātās, pabeigtās un izskatāmās lietas

	Ierosinātās lietas ¹	Pabeigtās lietas ²	Lietas, kuru izskatīšana 31. decembrī turpinās
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
2015	831	987	1267
2016	974	755	1486
2017	917	895	1508
2018	834	1009	1333
2019	939	874	1398
Kopā	16 147	14 749	

1| 1989. gads: Tiesa nodeva jaunizveidotajai Vispārējai tiesai 153 lietas.
1993. gads: Vispārējās tiesas kompetences pirmās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 451 lietu.
1994. gads: Vispārējās tiesas kompetences otrās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 14 lietas.
2004.–2005. gads: Vispārējās tiesas kompetences trešās paplašināšanas dēļ Tiesa nodeva 25 lietas.
2016. gads: 2016. gada 1. septembrī Vispārējai tiesai tika nodotas 139 civildienesta lietas.

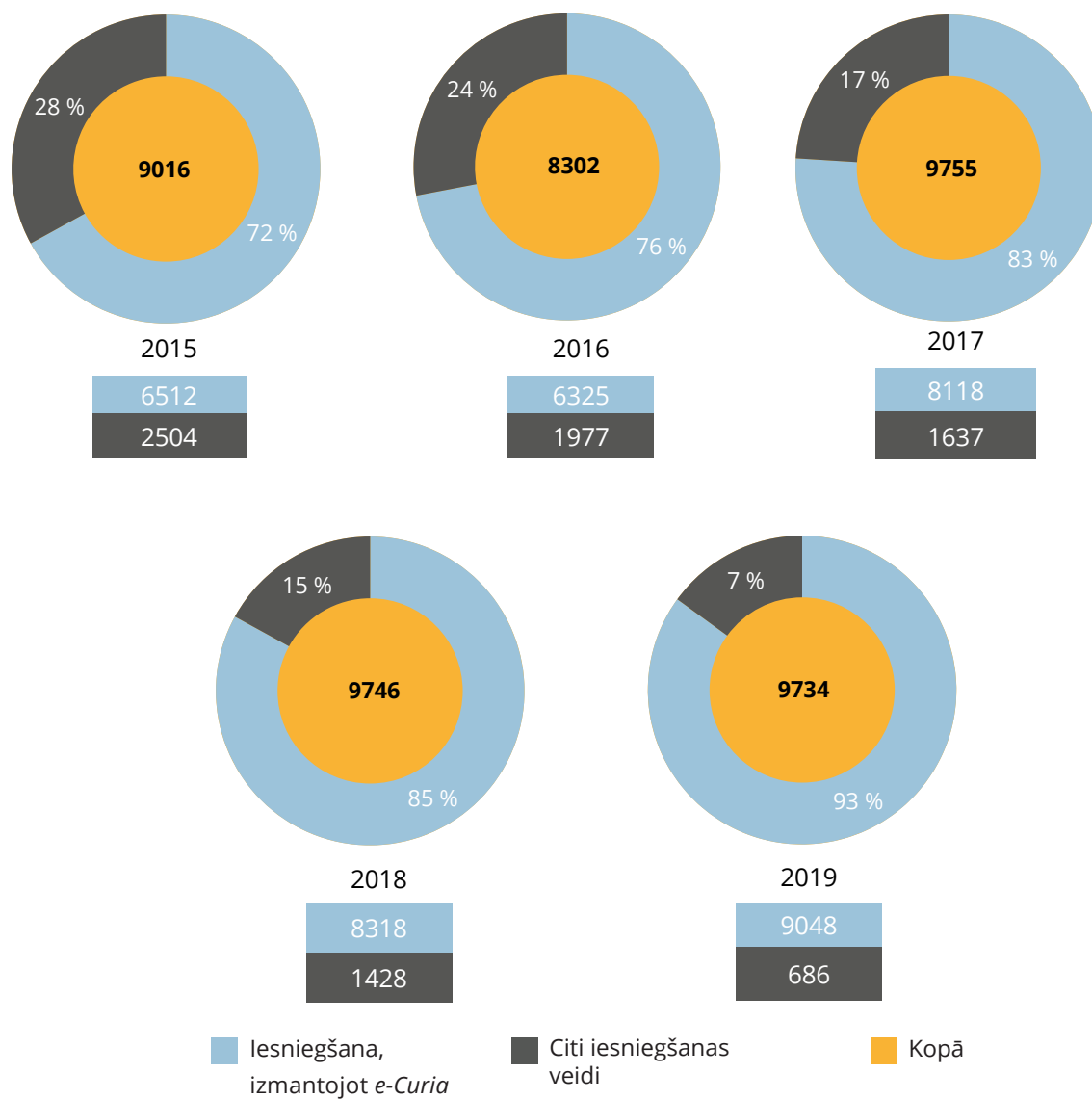
2| 2005.–2006. gads: Vispārējā tiesa nodeva jaunizveidotajai Civildienesta tiesai 118 lietas.

XXI. Vispārējās tiesas kancelejas darbība (2015–2019)

Iesaistīšanās veids	2015	2016	2017	2018	2019
Kancelejas reģistrā ierakstītie procesuālie dokumenti ¹	46 432	49 772	55 069	55 389	54 723
Pieteikumi par lietas ierosināšanu ²	831	835	917	834	939
Vispārējai tiesai nodotās civildienesta lietas ³	–	139	–	–	–
Tie pieteikumi par lietas ierosināšanu, kuros ir novērsti trūkumi (procentuālais īpatsvars) ⁴	42,50 %	38,20 %	41,20 %	35,85 %	35,04 %
Procesuālie raksti (kas nav prasības pieteikumi)	4484	3879	4449	4562	4446
Pieteikumi par iestāšanos lietā	194	160	565	318	288
Lūgumi par konfidencialitātes ievērošanu (attiecībā uz procesuālajos dokumentos ietverto informāciju) ⁵	144	163	212	197	251
Kancelejas sagatavotie rīkojumu projekti ⁶ (acīmredzama nepieņemamība pirms izsniegšanas, tiesvedības apturēšana/atjaunošana, lietu apvienošana, iebildes par nepieņemamību izskatīšanas apvienošana ar lietas izskatīšanu pēc būtības, iestāšanās lietā, kas nav apstrīdēta, izslēgšana no reģistra, tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas intelektuālā īpašuma lietās, tiesvedības procesa mutvārdu daļas atkārtota sākšana un labojumi)	521	241	317	285	299
Palātu sanāksmes (ar kancelejas dalību)	303	321	405	381	334
Sēžu protokoli un ieraksti par sprieduma pasludināšanu	873	637	812	924	787

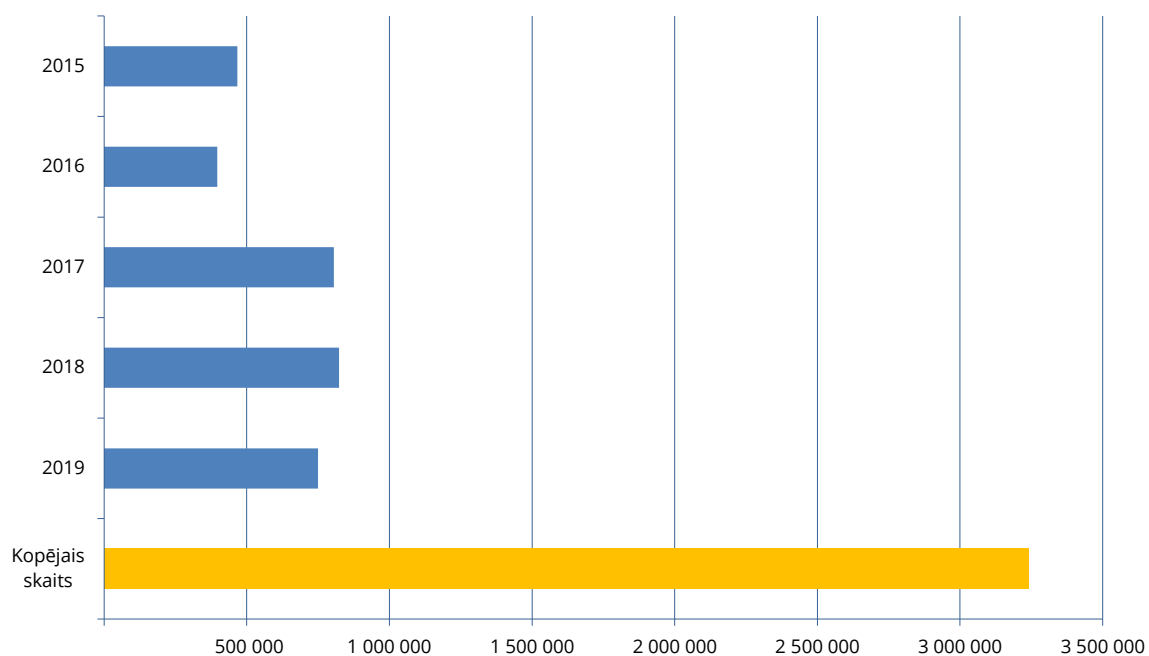
- 1| Šis skaitlis ir norāde par kancelejas darba apjomu, jo katrs ienākošais vai izejošais dokuments tiek ierakstīts reģistrā. Reģistrā ierakstīto procesuālo dokumentu skaits ir jānovērtē, ņemot vērā tiesas jurisdikcijā esošo tiesvedību raksturu. Tā kā tiešajās prasībās lietas dalībnieku skaits ir ierobežots (prasītājs, atbildētājs un attiecīgā gadījumā – persona (vai personas), kas iestājusies (iestājušās) lietā), dokumenti tiek izsniegti tikai šiem lietas dalībniekiem.
- 2| Ikviens iesniegtais procesuālais raksts (tostarp prasības pieteikums) ir jāieraksta reģistrā, jāiekļauj lietas materiālos, vajadzības gadījumā tajā jānovērš trūkumi, tas jāpaziņo tiesnešu kabinetiem ar – reizēm detalizētu – pavadlapu, tad, iespējams, jāpārtulko un jāizsniedz lietas dalībniekiem.
- 3| 2016. gada 1. septembrī.
- 4| Ja pieteikumā par lietas ierosināšanu (tas attiecas arī uz jebkādu citu procesuālo rakstu) nav ievērotas noteiktas prasības, kanceleja organizē tā trūkumu novēršanu, kā paredzēts Reglamentā.
- 5| Lūgumu par konfidencialitātes ievērošanu skaits neietekmē vienā vai vairākos procesuālajos rakstos ietverto datu skaitu, attiecībā uz kuriem tiek lūgta konfidencialitātes ievērošana.
- 6| No 2015. gada 1. jūlija, kad stājās spēkā jaunais Vispārējās tiesas Reglaments, daži nolēmumi, kas iepriekš tika pieņemti rīkojumu formā (tiesvedības apturēšana un atjaunošana, lietu apvienošana, dalībvalsts vai iestādes iestāšanās lietā bez konfidencialitātes), tiek pieņemti vienkārša lēmuma formā, kas tiek iekļauts lietas materiālos.

XXII. Procesuālo dokumentu iesniegšanas Vispārējā tiesā veidi ¹

1| Kopš 2018. gada 1. decembra e-Curia ir kļuvusi par obligātu dokumentu apmaiņas veidu ar lietas dalībnieku pārstāvjiem visu veidu tiesvedībā Vispārējā tiesā (neskarot Reglamentā paredzētos izņēmumus).

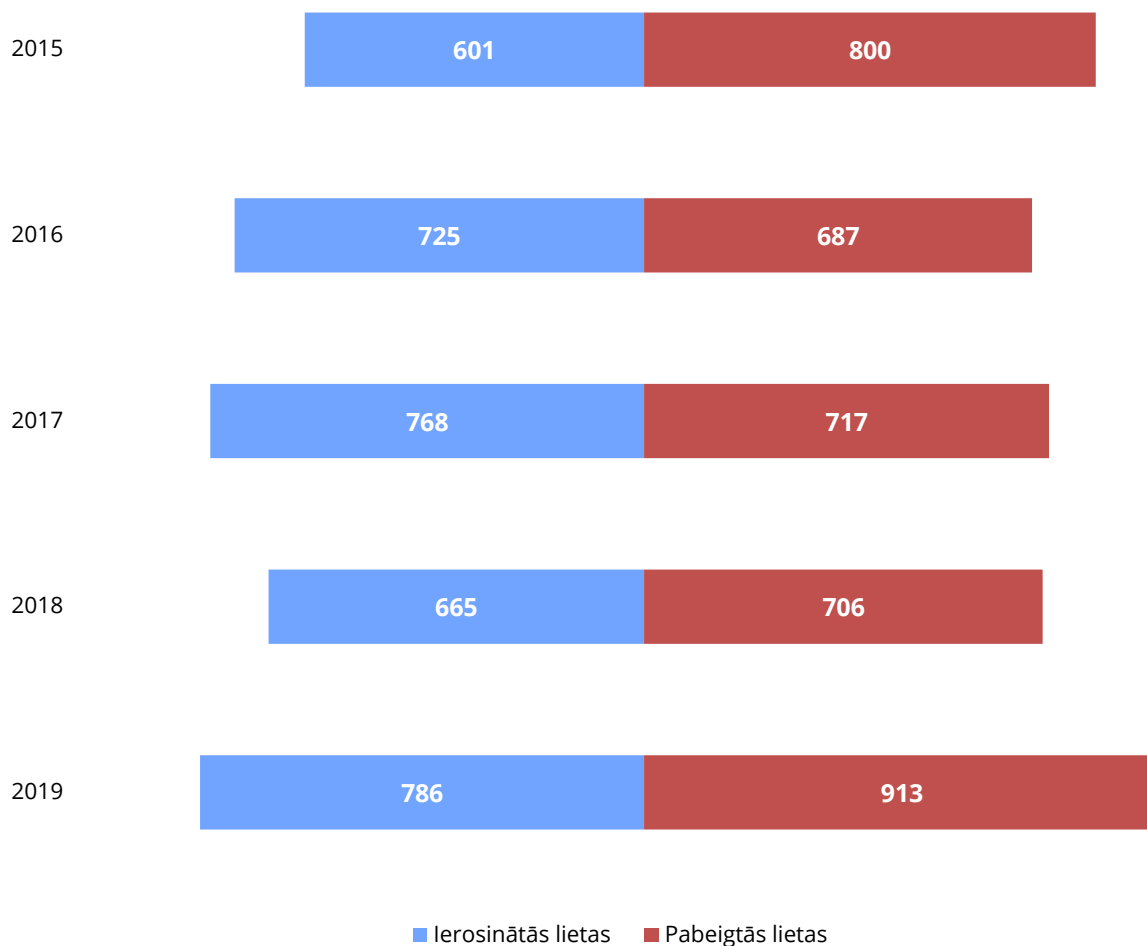
XXIII. Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot *e-Curia* (2015–2019) ¹

	2015	2016	2017	2018	2019	Kopējais skaits
Lappušu skaits, kas iesniegtas, izmantojot <i>e-Curia</i>	466 875	396 072	805 768	823 076	749 895	3 241 686

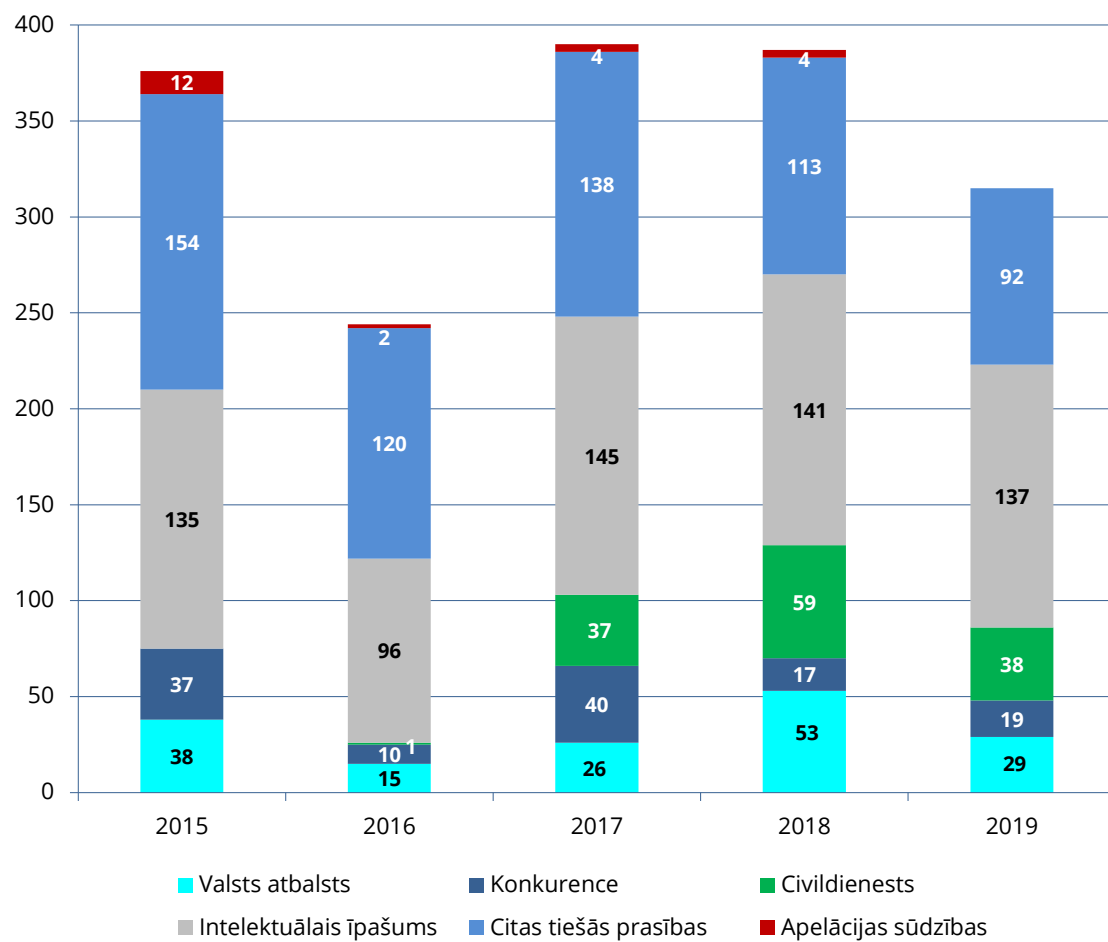
¹ Attiecībā uz 2015.–2016. gadu datos nav ietverts dokumentu par lietas ierosināšanu lappušu skaits.

XXIV. Paziņojumi *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (2015–2019) ¹

1| Saskaņā ar Reglamentu (79. un 122. pants) paziņojumi par jaunajām prasībām un galīgajiem nolēmumiem ir jāpublicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

XXV. Skatīto lietu skaits (2015–2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Kopā	376	244	390	387	315

E | Vispārējās tiesas sastāvs

(Protokolārā kārtība 2019. gada 31. decembrī)

Pirmā rinda, no kreisās:

palātu priekšsēdētāji A. Kornezov, J. Svenningsen, palātas priekšsēdētāja A. Marcoulli, palātas priekšsēdētājs S. Gervasoni, palātas priekšsēdētāja V. Tomljenović, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks S. Papasavvas, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs M. van der Woude, palātu priekšsēdētāji H. Kanninen, A. M. Collins, D. Spielmann, R. da Silva Passos, palātas priekšsēdētāja M. J. Costeira, tiesnesis M. Jaeger

Otrā rinda, no kreisās:

tiesneši C. Iliopoulos, L. Madise, E. Buttigieg, D. Gratsias un S. Frimodt Nielsen, tiesnese I. Labucka, tiesnesis J. Schwarcz, tiesnese M. Kancheva, tiesneši V. Kreuzschitz un I. S. Forrester

Trešā rinda, no kreisās:

tiesnese O. Spineanu-Matei, tiesneši B. Berke, R. Barents, F. Schalin, Z. Csehi un V. Valančius, tiesneses N. Póltorak un I. Reine, tiesneši P. Nihoul un U. Öberg

Ceturtdā rinda, no kreisās:

tiesneši J. Martín y Pérez de Nanclares un J. Laitenberger, tiesnese T. Pynnä, tiesnesis G. De Baere, tiesnese K. Kowalik-Bańczyk, tiesneši J. Passer un C. Mac Eochaidh, tiesnese R. Frendo, tiesneši L. Truchot un R. Mastroianni

Piektā rinda, no kreisās:

Vispārējās tiesas sekretārs E. Coulon, tiesneši R. Norkus un I. Nömm, tiesnese M. Stancu, tiesnesis G. Hesse, tiesnese O. Porchia, tiesnesis M. Sampol Pucurull, tiesneses P. Škvařilová-Pelzl, G. Steinfatt un T. Perišin

1. Izmaiņas Vispārējās tiesas sastāvā 2019. gadā

2019. gada 20. marta svinīgā sēde

Ar 2019. gada 6. marta lēmumu un pēc *Peter George Xuereb* iecelšanu Tiesas tiesneša amatā Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji iecēla *Ramona Frendo* Vispārējās tiesas tiesneses amatā uz *Peter George Xuereb* atlikušo pilnvaru laiku, tas ir, no 2019. gada 12. marta līdz 2019. gada 31. augustam.

2019. gada 20. martā Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar šīs jaunās Vispārējās tiesas tiesneses zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

2019. gada 26. septembra svinīgā sēde

Saistībā ar Vispārējās tiesas locekļu sastāva daļēju atjaunošanu Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2019. gada 1. februāra lēmumu iecēla par Vispārējās tiesas tiesnešiem *Stéphane Gervasoni*, *Mariyana Kancheva*, *Alexander Kornezov*, *Ulf Öberg*, Ingu Reini un *Fredrik Schalin* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam.

Saistībā ar Vispārējās tiesas locekļu sastāva daļēju atjaunošanu Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2019. gada 29. maija lēmumu iecēla par Vispārējās tiesas tiesnešiem *Eugène Buttigieg*, *Anthony Collins*, *Ramona Frendo*, *Colm Mac Eochaidh*, *Jan Passer* un *Vesna Tomljenović* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam.

Īstenojot iestādes tiesu sistēmas struktūras reformas trešo posmu, kurā tostarp ir paredzēta Vispārējās tiesas tiesnešu skaita palielināšana ¹, Eiropas Savienības dalībvalstu valdību pārstāvji par Vispārējās tiesas tiesnešiem iecēla četrpadsmit jaunus tiesnešus.

- Ar 2019. gada 1. februāra lēmumu par Vispārējās tiesas tiesnešiem tika iecelti *Laurent Truchot* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam un *Mirela Stancu* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. augustam.
- Ar 2019. gada 6. marta lēmumu par Vispārējās tiesas tiesnesi tika iecelta *Tuula Pynnä* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. augustam.
- Ar 2019. gada 29. maija lēmumu par Vispārējās tiesas tiesnešiem tika iecelti *Johannes Laitenberger*, *José Martín y Pérez de Nanclares*, *Rimvydas Norkus*, *Tamara Perišin*, *Miguel Sampol Pucurull*, *Petra Škvařilová-Pelzl* un *Gabriele Steinfatt* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam un *Iko Nömm* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2022. gada 31. augustam.
- Ar 2019. gada 10. jūlija lēmumu par Vispārējās tiesas tiesnešiem tika iecelti *Roberto Mastroianni* un *Ornella Porchia* uz laiku no 2019. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. augustam.
- Ar 2019. gada 4. septembra lēmumu par Vispārējās tiesas tiesnesi tika iecelts *Gerhard Hesse* uz laiku no 2019. gada 6. septembra līdz 2022. gada 31. augustam.

2019. gada 26. septembrī Tiesā notika svinīgā sēde saistībā ar, pirmkārt, Vispārējās tiesas locekļu sastāva daļēju atjaunošanu un, otrkārt, četrpadsmit jaunu Vispārējās tiesas tiesnešu zvēresta nodošanu un stāšanos amatā.

1| Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2015/2422 (2015. gada 16. decembris), ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem (OV 2015, L 341, 14. lpp.).

Ar 2019. gada 27. septembra lēmumu Vispārējā tiesa ievēlēja *Marc van der Woude* par Vispārējās tiesas priekšsēdētāju uz laiku no 2019. gada 27. septembra līdz 2022. gada 31. augustam un *Savvas Papasavvas* par Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieku uz laiku no 2019. gada 27. septembra līdz 2022. gada 31. augustam.

2. Protokolārā kārtība

2019. gada 31. decembrī

M. van der Woude, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs
S. Papasavvas, Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vietnieks
H. Kanninen, palātas priekšsēdētājs
V. Tomljenović, palātas priekšsēdētāja
A. M. Collins, palātas priekšsēdētājs
S. Gervasoni, palātas priekšsēdētājs
D. Spielmann, palātas priekšsēdētājs
A. Marcoulli, palātas priekšsēdētāja
R. da Silva Passos, palātas priekšsēdētājs
J. Senningsen, palātas priekšsēdētājs
M. J. Costeira, palātas priekšsēdētāja
A. Kornezov, palātas priekšsēdētājs
M. Jaeger, tiesnesis
I. Labucka, tiesnese
S. Frimodt Nielsen, tiesnesis
J. Schwarcz, tiesnesis
D. Gratsias, tiesnesis
M. Kancheva, tiesnese
E. Buttigieg, tiesnesis
V. Kreuschitz, tiesnesis
L. Madise, tiesnesis
I. S. Forrester, tiesnesis
C. Iliopoulos, tiesnesis
V. Valančius, tiesnesis
Z. Csehi, tiesnesis
N. Póltorak, tiesnese
F. Schalin, tiesnesis
I. Reine, tiesnese
R. Barents, tiesnesis
P. Nihoul, tiesnesis
B. Berke, tiesnesis
U. Öberg, tiesnesis
O. Spineanu-Matei, tiesnese
J. Passer, tiesnesis
K. Kowalik-Bańczyk, tiesnese
C. Mac Eochaidh, tiesnesis
G. De Baere, tiesnesis
R. Frendo, tiesnese
T. Pynnä, tiesnese
L. Truchot, tiesnesis
J. Laitenberger, tiesnesis
R. Mastroianni, tiesnesis
J. Martín y Pérez de Nanclares, tiesnesis
O. Porchia, tiesnese

G. Hesse, tiesnesis
M. Sampol Pucurull, tiesnesis
M. Stancu, tiesnese
P. Škvařilová-Pelzl, tiesnese
I. Nõmm, tiesnesis
G. Steinfatt, tiesnese
R. Norkus, tiesnesis
T. Perišin, tiesnese

E. COULON, sekretārs

3. Bijušie Vispārējās tiesas locekļi

(amatā stāšanās kārtībā)

Tiesneši

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996) (†)
Antonio SAGGIO (1989–1998), priekšsēdētājs (1995–1998) (†)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997) (†)
Christos YERARIS (1989–1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995), priekšsēdētājs (1989–1995)
Bo VESTERDORF (1989–2007), priekšsēdētājs (1998–2007)
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995)
Koen LENAERTS (1989–2003)
Christopher William BELLAMY (1992–1999)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998)
Virpi TIILI (1995–2009)
Pernilla LINDH (1995–2006)
Josef AZIZI (1995–2013)
André POTOCKI (1995–2001)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003)
John D. COOKE (1996–2008)
Jörg PIRRUNG (1997–2007) (†)
Paolo MENGOZZI (1998–2006)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010)
Michail VILARAS (1998–2010)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015)
Hubert LEGAL (2001–2007)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016)
Ena CREMONA (2004–2012)
Ottó CZÚCZ (2004–2016)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016) (†)
Irena PELIKÁNOVÁ (2004–2019)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009)
Vilenas VADAPALAS (2004–2013)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013)
Verica TRSTENJAK (2004–2006)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011)
Nils WAHL (2006–2012)
Miro PREK (2006–2019)
Teodor TCHIPEV (2007–2010)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013)

Laurent TRUCHOT (2007–2013)
Alfred DITTRICH (2007–2019)
Kevin O'HIGGINS (2008–2013)
Andrei POPESCU (2010–2016)
Guido BERARDIS (2012–2019)
Carl WETTER (2013–2016)
Egidijus BIELŪNAS (2013–2019)
Ignacio ULLOA RUBIO (2013–2019)
Ezio PERILLO (2016–2019)
Peter George XUEREB (2016–2018)
Leopoldo CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN (2016–2019)

Priekšsēdētāji

José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995)
Antonio SAGGIO (1995–1998) (†)
Bo VESTERDORF (1998–2007)
Marc JAEGER (2007–2019)

Sekretārs

Hans JUNG (1989–2005) (†)

EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA

Saziņas direkcija

Publikāciju un elektronisko plašsaziņas līdzekļu nodaļa

